BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) **HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.**

Ny följd. 45.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1905.

STOCKHOLM.
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.
1907.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1864-1912.
Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.
Sundhetskollegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Den underdåniga berättelsen innefattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besiktningar å beväringsmanskapet.
3. Arméns och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppympningen.
6. Medico-legalaförrättningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhetskollegii ämbetsverksamhet och en jämförande översikt av sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.
11. *Bihang:* Dödsorsakerna i rikets städer enligt intyg av läkare.

Civila sjukvården beskriver topografi och endemiska sjukdomar, sammandrag av läkares ämbetsberättelser om under året gängse sjukdomar, m. m., samt väderlek, vattenstånd och skörd.

Årsberättelsen 1861 innehåller: Översigt af helso- och sjukvården i Sverige under tioårsperioden 1851-1860, efter Kongl. Sundhets-collegiii uppdrag utarbetad af dess ledamot A. Timoleon Wistrand.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.
Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Allmän hälso- och sjukvård / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1982. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Medicinalstyrelsen. - Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1916-1949.

Dödsorsaker / av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1915-1998. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1996.

Hälso- och sjukvård vid armén / av Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. – Stockholm : Palmquist, 1912-1931. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1930.
1911-1913 med titeln: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse.

Hälso- och sjukvården vid marinen / av marinöverläkaren. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1943. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911/12-1942.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. D. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

BISOS K1 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

urn:nbn:se:scb-bi-k1-0501_

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) **HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.**

Ny följd. 45.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1905.

STOCKHOLM.
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.
1907.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
BIBLIOTEKET
STOCKHOLM 27

Innehållsförteckning.

A. Underdånig berättelse med i texten införda tabeller.

1. Den allmänna hälsovården . . . . . Sid. 1.

Tab. Lit. A. Öfversikt af hälsovårdsförhållandena i rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen . . . . . » 3.

» » B. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående vattenledningar . . . . . » 8.

» » C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna ang. afledning af spill- och grundvatten . . » 10.

» » D. Skyddskoppympningen i riket . . . . . » 12.

» » E:1. Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor » 12.

» » E:2. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten . . . . » 13.

2. Dödligheten i rikets städer . . . . . » 12.

» » F. Öfversikt öfver dödligheten ‰ i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare . » 13.

3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen . . . . . » 12.

Tab. Litt. G. Öfversikt öfver antalet spetälska i riket . . . . . » 14.

» » H. Öfversikt öfver de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet . . . . . » 14.

4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten . . . » 16.

Tab. Litt. I. Summarisk uppgift å af Medicinalstyrelsen handlagda mål . . . . . » 16.

» » K. Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition ställda medel . . . . . » 16.

5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären och flottan . . . . . » 19.

Tab. Litt. L. Å garnisonssjukhusen vårdade sjuka . . . . . » 19.

» » M. Å garnisonssjukhusen vårdade sjukdomar . . . . . » 20.

» » N. Operationer utförda å patienter intagna å garnisonssjukhusen . . . . . » 22.

» » O. Döda och dödsorsaker å garnisonsorter samt under vapenöfningar . . . . . » 23.

» » P. De dödas ålder och tjänsteställning . . . . . » 23.

» » Q. Sammandrag af rapporter rörande revaccination af nyförvärfvadt manskap vid hären och flottan . . . . » 24.

» » R. Omsättning i militärläkarbefattningar . . . . . » 25.

6. Sinnessjukvården . . . . . » 25.

7. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar . . » 25.

Tab. Litt. S: 1. Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar . . . . . » 29.

» » S: 2. Öfversikt öfver antalet sjukvårdsinrättningar inom de olika länen . . . . . » 30.

» » S: 3. Öfversikt öfver tillgången på vårdplatser å olika sjukvårdsinrättningar inom de särskilda länen . . » 31

» » S: 4. Tillgången på platser vid sjukvårdsinrättningar i förhållande till länens invånarantal . . . . . » 32.

» » S: 5. Lungsotspatienter å lasarett och sjukstugor, epidemisjukhus m. fl. sjukvårdsinrättningar åren 1901—1905 . . . . . » 33.

» » S: 6. Intagna, döda, underhållsdagar å lungsotssanatorier lungsotssjukhus åren 1901—1903 . . . . . » 34.

» » T. Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus samt statens anstalter för sinnessjuka . . . . . » 36.

B. Tabellbilagor.

Tab. N:o 1. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter ang. dödsorsakerna i rikets städer . . . Sid. II.

» » 2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om antalet döda i rikets städer med fördelning efter ålder och kön . . . . . » VI.

» » 3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter . . . . . » VIII.

» » 4. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna i rikets städer med fördelning på månader enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter . » IX.

» » 5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. . . . . » IX.

» » 6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård . . . . . » XV.

» » 7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistrikts- samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län . . . . . » XVI.

» » 8. Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige . . . . . » XXI.

» » 9 a). Kassationsorsakerna hos 21-åriga . . . . . » XXII.

» » 9 b). Kassationsorsakerna hos öfveråriga . . . . . » XXIII.

» » 10. Inskrifningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund af kroppsfel eller sjukdom frikallade värnpliktige . . . . . » XXIV.

» » 11. Sammandrag af rapporterna öfver ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden . . . » XXV.

» » 12. Kassationsorsakerna hos förut inskrifna värnpliktige . . . . . » XXV.

» » 13. Öfversikt af de viktigaste sjukdomarna vid hären » XXVI.

» » 14. Sjukligheten inom arméns truppförband . . . . » XXIX.

» » 15. Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme . . . . . » XXXI.

» » 16. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka . . . . . » XXXII.

» » 17. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster . . . . . » XXXVI.

» » 18. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter . . . . . » XXXVII.

» » 19. Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter . . . . . » XL.

» » 20. Sammanställning af uppgifterna från epidemisjukhusen angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter . » XLII.

» » 21. Sammanställning af uppgifter från enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, underhållsdagar och utrymme . . . . . » XLVI.

» » 22 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda . . . . . » XLVIII.

8. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter . . . . . Sid. 36.

9. Rättsmedicinen . . . . . » 37.

10. Veterinärväsendet . . . . . » 37.

Tab. Litt. U. Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats . . . . . » 38.

» » V: 1. Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur . . . . . » 40.

» » V: 2. Mjältbrandens förekomst i olika län . . . . . » 41.

» » V: 3. Mjältbrandens och mjältbrandsemfysemets förekomst under olika månader . . . . . » 42.

» » V: 4. Förekomst af mjältbrandsemfysem inom de olika länen » 43.

» » V: 5. Svinsjukans förekomst inom olika län . . . . . » 43.

» » V: 6. Antal fall af tuberkelbaciller i mjölkprof af abnorm beskaffenhet . . . . . » 43.

» » V: 7. Sveriges import och export af kreatur . . . . . » 45.

» » V: 8. Sjukdomsfall bland arméns hästar . . . . . » 45.

11. Apoteksväsendet . . . . . » 45.

» » W:1. Farmaceutisk personal . . . . . » 46.

» » W:2. Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd » 46.

12. Barnmorskeväsendet . . . . . » 46.

» » X. Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar . . . . . » 47.

13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet . . . » 47.

» » Y. Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut . . . . . » 47.

Tab. N:o 22 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda . . . . . Sid. LI.

» » 22 C. Å sjukhus vid *försörjningsinrättningar* samt vårdanstalter för obotligt sjuka intagna sjukdomsfall äfvensom döda . . . . . » LIII.

» » 23 A. Öfversikt öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits . . . . . » LIV.

» » 23 B. Öfversikt öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande . . . . . » LIV.

» » 24. Öfversikt öfver operationer utförda å patienter intagna å civila sjukhus . . . . . » LV.

» » 25 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgiftningar, med hänsyn till skadans natur och påföljd . . . . . » LVII.

» » 25 B. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgiftningar fördelade efter skadans tillkomstsätt . . . . . » LVIII.

» » 26. Antal kurgäster vid hälsobrunnar och badanstalter » LIX.

» » 27. Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om medikolegala förrättningar . . . . . » LX.

» » 28. Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län . . . . . » LXI.

» » 29. Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren . . . . » LXI.

» » 30. Öfversikt öfver apotekens antal och natur inom hvarje län . . . . . » LXII.

Bilagor.

1. **Berättelse öfver verksamheten vid Kungl. Medicinalstyrelsens anstalt för beredning af animal vaccin under år 1905** (af D:r I. Jundell).

2. **Om den akuta poliomyelitens uppträdande i Sverige 1905** (af D:r Ivar Wickman).

Rättelse.

Å sid. 14 står: Öfversikt öfver antalet spetälska i riket år 1904, bör vara: år 1905.

Table des matières.

A. Rapport de 1905, avec tableaux statistiques insérés dans le texte.

1. Service sanitaire général . . . . . Pag. 1.

Tab. Litt. A. Service sanitaire des villes du pays et des agglomérations communales y assimilées . . . . . » 3.
» » B. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les conduites d'eau . . . . . » 8.
» » C. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant l'écoulement des eaux ménagères et des nappes d'eau souterraines . . . . . » 10.
» » D. La vaccine dans le pays . . . . . » 12.
» » E:1 Vaccin délivré du dépôt central . . . . . » 12.
» » E:2 Vaccin délivré des depôts dans les provinces . . . . » 13.

2. Mortalité dans les villes . . . . . » 12.

» » F. Aperçu général de la proportion ‰ de la léthalité dans quelques-unes des maladies les plus importantes des villes ayant plus de 10,000 habitants . . » 13.

3. Les maladies les plus importantes et le service sanitaire en dehors des hôpitaux . . . . . » 12.

Tab. Litt. G. La léprosité . . . . . » 14.
» » H. Infirmières au service des conseils provinciaux . . . » 14.

4. Administration médicale . . . . . » 16.

Tab. Litt. I. Résumé sommaire des affaires portées devant l'Administration médicale . . . . . » 16.
» » K. Compte sommaire des deniers à la disposition de l'Administration médicale . . . . . » 16.

5. Inspection sanitaire des milices. Service sanitaire de l'armée et de la marine . . . . . » 19.

Tab. Litt. L. Malades soignés aux hôpitaux militaires . . . . . » 19.
» » M. Maladies traitées aux hôpitaux militaires . . . . . » 20.
» » N. Opérations effectuées aux hôpitaux militaires . . . . » 22.
» » O. Décès et leurs causes dans les localités avec garnisons et pendant les exercices militaires . . . . . » 23.
» » P. Relevé de l'âge des décédés . . . . . » 23.
» » Q. Relevé des rapports concernant la revaccination des conscrits de l'armée et de la marine . . . . . » 24.
» » R. Mouvement des médecins militaires . . . . . » 25.

6. Service des aliénés . . . . . » 25.

7. Service des hôpitaux civils . . . . . » 25.

Tab. Litt. S: 1. Relevé du mouvement des hôpitaux civils . . . . . » 29.
» » S: 2. Relevé des hôpitaux par gouvernement (département) » 30.
» » S: 3. Relevé des lits disponibles dans les divers établissements hospitaliens avec repartition par gouvernement . . . . . » 31.
» » S: 4. Lits disponibles des hôpitaux civils proportionellement au chiffre de la population par gouvernement » 32.
» » S: 5. Cas de tuberculose pulmonaire admis aux établissements hospitaliens en 1901—1905 . . . . . » 33.
» » S: 6. Relevé du mouvement des hôpitaux pour les tuberculeux . . . . . » 34.
» » T. Relevé des recettes et des dépenses des hôpitaux gouvernementaux, des hôpitaux de district et des hôpitaux épidémiques . . . . . » 36.

B. Tableaux annexes.

Tab. N:o 1. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les causes de décès dans les villes Pag. II.
» » 2. Relevé des rapports des commissions sanitaires sur le nombre des décès dans les villes, avec répartition par âge et par sexe . . . . . » VI.
» » 3. Récapitulation des causes de décès dans les villes d'après les rapports des commissions sanitaires » VIII.
» » 4. Relevé de quelques-unes des principales causes de décès dans les villes, avec leur répartition par mois, d'après les rapports des commissions sanitaires . . . . . » IX.
» » 5. Relevé des cas de maladies infectieuses etc. . . » IX.
» » 6. Voyages d'office des médecins publics pour épidémies et maladies infectieuses etc., et dépenses afférentes au service sanitaire public . . . . » XV.
» » 7. Nombre des médecins de district (circonscription) ordinaires et extraordinaires, des médecins de ville et de districts urbains, ainsi que d'autres médecins praticants, des sages-femmes et des infirmières au service des communes et des conseils provinciaux, avec répartition par gouvernement (département) . . . . . » XVI.

» » 8. Relevé des rapports des inspections médicales des milices . . . . . » XXI.
» » 9 a). Causes de réforme dans la classe de 21 ans . . » XXII.
» » 9 b). Causes de réforme dans les classes antérieures . » XXIII.
» » 10. Les circonscriptions de milice classées d'après le nombre des défauts corporels ou des maladies des miliciens exemptés . . . . . » XXIV.
» » 11. Relevé des rapports concernant les modifications survenues dans l'obligation du service militaire des miliciens antérieurement admis . . » XXV.
» » 12. Causes de réforme de miliciens antérieurement admis au service . . . . . » XXV.
» » 13. Relevé des maladies les plus importantes dans l'armée . . . . . » XXVI.
» » 14. État sanitaire dans l'armée . . . . . » XXIX.

» » 15. Relevé des rapports des hôpitaux gouvernementaux sur les entrées et les décès, les journées d'entretien et les lits disponibles . . . . . » XXXI.
» » 16. Relevé du nombre des entrées, des décès, des journées d'entretien et des lits disponibles dans les différentes divisions hospitalières et dans les classes d'admission transitoire d'aliénés . » XXXII.
» » 17. Recettes des hôpitaux gouvernementaux . . . . » XXXVI.
» » 18. Dépenses des hôpitaux gouvernementaux . . . . » XXXVII.
» » 19. Relevé des rapports des hôpitaux de district concernant les admissions, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses . . . . . » XL.
» » 20. Relevé des rapports des hôpitaux épidémiques sur les entrées, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses . . . . . » XLII.
» » 21. Résumé des rapports des hôpitaux privés et d'autres établissements hospitaliers sur le nombre des admissions, les journées d'entretien et les lits disponibles . . . . . » XLVI.
» » 22 A. Maladies et décès dans les hôpitaux gouvernementaux, les hôpitaux de district et les hôpitaux épidémiques . . . . . » XLVIII.

8. Places d'eaux minérales, stations balnéaires et autres établissements pareils . . . . . Pag. 36.

9. Médecine légale . . . . . » 37.

10. Service vétérinaire . . . . . » 37.

Tab. Litt. U. Nombre d'animaux traités pour maladies par des vétérinaires, castrés, ou visités pour différents buts » 38.
» » V: 1. Relevé des rapports des médecins vétérinaires sur le nombre des animaux domestiques malades . . » 40.
» » V: 2. Fréquence du charbon (typhus charbonneux) et de l'emphysème du charbon par gouvernement . . . . » 41.
» » V: 3. Le typhus charbonneux et l'emphysème du charbon, répartis par mois . . . . . » 42.
» » V: 4. Fréquence de l'emphysème du charbon par gouvernement . . . . . » 43.
» » V: 5. Fréquence de la pneumo-entérite infectieuse . . . . » 43.
» » V: 6. Cas de bacilles tuberculeux dans du lait d'un aspect abnorm . . . . . » 43.
» » V: 7. Importations et exportations d'animaux en 1901 . . » 45.
» » V: 8. Maladies parmi les chevaux de l'armée . . . . . » 45.

11. Service pharmaceutique . . . . . » 45.

» » W:1. Personnel des pharmacies . . . . . » 46.
» » W:2. Modifications survenues dans le nombre et l'état des pharmacies . . . . . » 46.

12. Sages-femmes . . . . . » 46.

» » X. Résumé des rapports parvenus à l'Administration médicale sur les accouchements effectués avec instruments . . . . . » 47.

13. Médecins dentistes et gymnastes médicaux . » 47.

» » Y. Nombre des malades traités aux instituts de gymnastique médicale . . . . . » 47.

Tab. N:o 22 B. Maladies et décès dans les établissements hospitaliers privés . . . . . Pag. LI.
» » 22 C. Maladies et décès aux infirmeries des hospices pour les pauvres et des hospices d'incurables » LIII.
» » 23 A. Relevé des admissions pour maladies vénériennes aux hôpitaux gouvernementaux, avec indication des gouvernements où l'infection a été contractée . . . . . » LIV.
» » 23 B. Relevé des admissions aux hôpitaux gouvernementaux pour les vénériens, avec répartition d'après l'âge, le sexe, l'état-civil et la manière dont l'infection a été communiquée . . . . . » LIV.
» » 24. Opérations effectuées aux hôpitaux civils . . . » LV.
» » 25 A. Cas admis, aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, de lésions corporelles et d'empoisonnements, avec indication de la nature et des suites de l'accident . . . . . » LVII.
» » 25 B. Cas de lésions corporelles et d'empoisonnements admis aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, avec répartition d'après l'origine de l'accident . . . . . » LVIII.

» » 26. Nombre des personnes traitées aux établissements hydrothérapiques et balnéaires . . . . . » LIX.

» » 27. Relevé des rapports médico-légaux envoyés à l'Administration médicale par les médecins du Royaume . . . . . » LX.

» » 28. Nombre et répartition des médecins vétérinaires par gouvernement . . . . . » LXI.
» » 29. Voyages d'office effectués par les médecins vétérinaires pour cause d'épizooties parmi les animaux domestiques . . . . . » LXI.

» » 30. Nombre et condition des pharmacies par gouvernement . . . . . » LXII.

Rapports annexes.

1. **Service du vaccin animal 1905** (par Dr. I. Jundell).
2. **Paralysie infantile en Suède 1905** (par Dr. Ivar Wickman).

Till KONUNGEN.

Den underdåniga berättelse om hälso- och sjukvården i riket för år 1905, hvilken härmed till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnas, är uppställd på samma sätt som föregående årets berättelse och innehåller särskilda redogörelser för:

1. Den allmänna hälsovården.
2. Dödligheten i rikets städer.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarebefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten.
5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären.
6. Sinnessjukvården. Berättelsen härom utgifves särskildt. Se Bidrag till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården II, Berättelse angående sinnessjukvården i riket.
7. Sjukvården vid civila sjukvårdsanstalter.
8. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter.
9. Rättsmedicinen.
10. Veterinärväsendet.
11. Apoteksväsendet.
12. Barnmorskeväsendet.
13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.

1. Den allmänna hälsovården.[1])

I likhet med föregående år meddelas i en särskild tabell (Tab. Litt. A) en sammanställning af uppgifter från *samhällen med hälsovårdsnämnd*. Likaledes äro uppgifter angående vattenledningar och underjordiska afloppsledningar sammanställda i särskilda tabeller (Tab. Litt. B och Tab. Litt. C).

[1]) Styrelsens statistiker: Professor J. E. Johansson.

Städerna.

En öfversikt öfver tillökningen i *vatten- och afloppsledningarnas* sammanlagda längd äfvensom öfver kostnaderna för utvidgningar och anläggningar under året meddelas i följande tablå:

	Antal städer.	Tillökning, km.	Kostnad, mill. kr.
Vattenledningar	63	57	2·8
Afloppsledningar	81	65	

Kristinehamn har under året erhållit vattenledning. Vattenledning är under anläggning i Västervik, Vimmerby, Lindesberg och Luleå. I Västerås anlägges nytt vattenverk. Mera betydande vattenledningsarbeten hafva utförts i Eskilstuna, Norrköping, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Karlstad, Örebro och Falun.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1905 års slut voro försedda med *vattenledning:*

	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter är vatten inledt i						
	0—50%.	—60%.	—70%.	—80%.	—90%.	—100%.	Summa
Antal städer	7	6	3	7	17	23	63
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	3·8	5·3	1·2	4·8	12·7	64·4	92·2

En öfversikt öfver *vattenförbrukningen* pr individ och dygn under år 1905 innehålles i följande tablå:

	under 25 lit.	25—50 lit.	50—75 lit.	75—100 lit.	100—125 lit.	öfver 125 lit.	ej uppgifven.
Antal städer	1	6	11	12	7	7	19

Anmärkningar mot vattenledningsvattnets beskaffenhet hafva förekommit i Linköping, Karlskrona, Mariestad, Karlstad, Nora och Västerås. Vattentillgången har varit knapp i Jönköping, hvarför man inpumpat ofiltreradt vatten från Vättern i ledningen. Äfven i Lund, Kungälf, Örebro, Arboga och Falun har vattentillgången varit knapp.

Klagomål öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 11 städer, som icke hafva vattenledning.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1905 års slut voro försedda med *underjordiska afloppsledningar:*

	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter förefunnos underjordiska afloppsledningar inom										
	0—10	—20	—30	—40	—50	—60	—70	—80	—90	—100 %.	Summa
Antal städer	2;	1;	1;	3;	2;	5;	6;	14;	14;	31;	79[1])
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	0·3;	0·1;	0·1;	0·5;	1·4;	3·0;	5·5;	8·1;	17·0;	61·6;	97·6

Planmässigt afloppssystem har blifvit genomfördt i Kristinehamn. Ny afloppsledning är under utförande i Västervik, Vimmerby, Lindesberg och Luleå. Ombyggnad af afloppsledningarna har pågått i Linköping, Malmö, Landskrona, Hälsingborg och Halmstad.

[1]) Från Torshälla och Eksjö hafva uppgifter ej ingått.

Klagomål öfver stadsgrundens förorening genom otillfredsställande aflopp anföras från 13 städer.

Renhållningsstadga har under året antagits i Karlskrona, Hälsingborg och Örebro. *Renhållningsverk* har inrättats i Hälsingborg.

Anmärkningar mot afträdesrenhållningen hafva förekommit i 4 städer och mot renhållningen i öfrigt i 9 städer.

Tillsyningsman för hälsovården finnes, förutom i de i föregående års berättelser omnämnda städerna, i Motala.

Offentligt slakthus har tillkommit i Göteborg.

Stadgar för matvaruhandeln hafva antagits i Södertälje, Sölvesborg, Göteborg (torghandeln med kött) och Nora.

Ordningsstadgar för slakteri- och korffabriksrörelse hafva antagits i Sölvesborg och Halmstad.

Med städerna i hälsovårdshänseende likställda samhällen.

Af de *köpingar, fiskelägen, stations-* och *municipalsamhällen,* inom hvilka hälsovårdsstadgan för rikets städer tillämpas, hafva berättelser ingått från 123. Sammanlagda invånarantalet i dessa torde uppgå till 182,000.

Under 1905 har genom särskilda nådiga bref förordnats, att hälsovårdsstadgan för rikets städer skall tillämpas inom följande samhällen:

Inom Kronobergs	län:	*Ryds stationssamhälle*	2/12 1905.
» Göteborgs o. Bohus	»	*Veijarns fiskläge*	22/12 1905.
» Skaraborgs	»	*Nossebro stationssamhälle*	2/12 1905.
» Jämtlands	»	*Hjärpens fabrikssamhälle*	3/11 1905.
» »	»	*Odensala by*	25/8 1905.

Dessutom har området vidgats för

Ljungby köping	(Kron. län)		5/5 1905.
Klippans	*mun.*	(Krist. län)	11/8 1905.
Arlöfs	»	(Malm. län)	15/12 1905.
Oskarsströms	»	(Hall. län)	27/1 1905.
Avesta	»	(Kopp. län)	2/6 1905.
Skönsmon	»	(Västernorrl. län)	27/1 1905.

Under året har *vattenledning* tillkommit i Båstad (Krist. l.) och Karlskoga (Örebro l.). Vattenledning är under anläggning i Eslöf (Malm. l.) och Borlänge (Kopp. l.).

Afloppsledning har tillkommit i Hufvudsta (Stockh. l.), Karlskoga (Örebro l.) och är under utförande i Eslöf (Malm. l.) och Borlänge (Kopp. l.)

Klagomål öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 25 samhällen samt öfver bristfälliga *aflopp för spillvatten* inom 13 samhällen.

Entreprenör för *renhållningen* har antagits i 3 samhällen. Anmärkningar beträffande renhållningen anföras från 15 samhällen.

Renhållningsverk har inrättats i Hufvudsta (Stockh. l.).

Stadgar för matvaruhandeln hafva antagits i Nyfors, Alfvestad och Trollhättan.

Ordningsstadgar för slakteri- eller korffabriksrörelse hafva under året antagits i Alfvestad.

Tab. Litt. A. *Öfversikt af* ***hälsovårdsförhållandena*** *inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1904.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vattentillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemisjukhus.	Tuberkulossjukhus.
Stockholms stad	[1])318,398	5,453	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	friv. †)	finnes	finnes
Stockholms län:									
Södertälje	8,917	280	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	finnes	—
Vaxholm	2,235	282	— †)	»	»	—	friv. fl.	prov.	—
Norrtälje	3,612	373	—	»	»	delv. entrp.	tills.	finnes	—
Östhammar	838	142	—	— †)	—	—	friv.	prov.	—
Öregrund	1,155	228	— †)	— †)	delv. entrp.	—	—	»	—
Sigtuna	511	94	—	— †)	»	—	delv. tills.	finnes	—
Bromsten	?	101	—	— †)	—	—	—	finnes	—
Djursholms köp.	2,070	379	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	»	—
Dufbo mun.	1,502	245	—	— †)	entrp.	»	—	»	—
Hagalunds mun.	4,415	241	— †)	delv. und. afl.	»	entrp.	—	»	—
Hufvudsta mun.	1,978	105	—	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	—	»	—
Stocksunds mun.	400	103	—	*) — †)	—	—	—	»	—
Sundbybergs köp.	3,281	248	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	»	—
Tumba	660	110	— †)	— †)	—	—	—	»	—
Uppsala län:									
Uppsala (*inom planlagda området*)	24,150	789	vatt:led.	und. afl.	*)delv.entrp.	*)delv.entrp.	*)friv. tills.	**)finnes	—
Enköping	4,491	208	delv. vatt:led.	»	»	»	»	**) prov.	—
Tierps mun.	531	50	—	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Södermanlands län:									
Nyköping	7,956	428	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh. verk.	friv.	finnes	—
Eskilstuna	13,556	434	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	»	»	»	»	—
Torshälla	1,825	185	— †)	» †)	entrp.	entrp.	tills.	»	—
Strängnäs	2,450	175	delv. vatt:led.	»	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	*) prov.	—
Mariefred	1,176	93	—	»	—	—	—	finnes	—
Trosa	748	112	—	»	entrp.	—	friv.	»	—
Flens mun.	1,232	144	delv. vatt:led.	*)delv. und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Gnesta mun.	969	129	*) »	*) »	delv. entrp.	delv. entrp.	»	»	—
Katrineholms mun.	3,275	265	—	»	—	—	»	»	—
Malmköpings köp.	619	82	delv. vatt:led.	»	—	—	»	»	—
Nyfors mun.	6,356	147	vatt:led.	und. afl.	entrp.	entrp.	tills.	»	—
Oxelösunds mun.	1,786	103	»	»	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	»	—
Vingåkers mun.	658	43	—	»	entrp.	entrp.	—	»	—
Östergötlands län:									
Linköping	15,414	?	vatt:led.	**) und. afl. †)	*)delv.entrp.	*)delv.entrp.	*) tills.	finnes	finnes
Norrköping	44,378	1,113	»	und. afl.	[2]) —	—	friv.	»	*) —
Söderköping	2,058	151	—	»	delv. entrp.	delv. entrp.	»	*) »	—
Motala	2,943	190	vatt:led.	»	»	»	»	»	*) —
Vadstena	2,291	200	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	prov.	—
Skeninge	1,314	137	—	»	—	—	friv.	finnes	—
Borgs villastad, mun.	602	48	vatt:led.	und. afl.	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Kisa mun.	?	164	—	—	—	—	—	—	—
Mjölby mun.	2,814	259	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	friv.	prov.	—
Norrköpings norra förstäder mun.	?	?	»	*) »	—	—	—	finnes	—
S:t Lars socken (vissa delar) mun	?	?	—	— †)	—	—	—	»	—
Valdemarsviks köp.	?	?	—	—	—	—	friv.	prov.	—
Åtvidabergs mun.	1,866	164	—	—	entrp.	entrp.	»	**) finnes	—
Jönköpings län:									
Jönköping	23,240	725	vatt:led.	delv. und. afl.	delv.renh.-v.	— †)	obl. fl. / friv. k.	finnes	—
Eksjö	4,215	190	delv. vatt:led.	und. afl.	—	— †)	friv.	»	—
Grenna	1,131	196	—	— †)	— †)	—	»	»	—
Forserums mun.	1,514	134	—	—	—	—	—	—	—
Hvetlanda mun.	1,872	166	—	delv. und. afl. †)	—	—	—	finnes	—
Nässjö mun.	2,716	155	—	»	—	—	friv.	»	—
Säfsjö mun.	1,364	152	—	»	—	—	»	—	—
Tranås köp.	1,911	126	—	» †)	—	—	»	finnes	—
Tranåskvarn mun.	1,148	115	—	—	—	—	tills.	—	—
Värnamo köp.	1,031	101	*) —	*) del. und. afl.	—	— †)	friv.	—	—

[1]) *Stockholm:* Enl. 1905 års mantalslängder. — [2]) *Norrköping:* Vattenklosetter omkr. 40 % af egendomarna.

Tab. Litt. A. (Forts.) *Öfversikt af **hälsovårdsförhållandena** inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1904.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grund-vatten.	Afträdes ren-hållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver föda-ämnen.	Epidemi-sjukhus.	Tuber-kulos-sjukhus.
Kronobergs län:									
Växjö	7,697	[1]) 256	vatt:led.	und. afl. †)	—	—	friv. fl.	finnes	—
Alfvestads mun.	1,119	91	—	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Elmhults köp.	1,025	108	—	*) »	—	—	friv. fl.	prov.	—
Ljungby »	943	90	—	*) »	—	— †)	friv.	finnes	—
Kalmar län:									
Kalmar	13,746	1,025	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Oskarshamn	7,540	539	—	und. afl. †)	—	— †)	»	»	—
Västervik	8,786	502	**) —	**)delv.und.afl.	—	—	friv.	»	—
Vimmerby	2,314	128	**) —	**) »	—	—	»	»	—
Borgholm	1,038	218	— †)	» †)	— †)	— †)	»	»	—
Figeholms köp.	374	73	—	—	— †)	— †)	—	—	—
Gamleby mun.	382	39	—	delv. und. afl.	entrp.	—	friv.	—	—
Mönsterås köp.	1,340	133	—	—	—	—	»	finnes	—
Mörbylånga »	191	49	—	—	— †)	— †)	—	—	—
Nybro »	832	79	—	—	— †)	— †)	friv.	—	—
Gottlands län:									
Visby	8,773	900	—	und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Hemse mun.	446	76	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län:									
Karlskrona	26,074	1,228	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl. o. k.	**)finnes	—
Ronneby	3,259	337	»	»	»	»	friv. fl. o. k.	»	—
Karlshamn	7,166	550	»	»	»	»	obl. fl. o. k.	»	—
Sölvesborg	2,284	242	—	»	»	»	friv. fl. o k.	»	—
Kristianstads län:									
Kristianstad	10,744	311	vatt:led.	und. afl.	renh.-bolag	renh.-bolag	obl. fl.	finnes	—
Simrishamn	2,072	268	—	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	»	—
Ängelholm	3,389	195	— †)	und. afl.	»	»	k:b tvång	prov.	—
Båstads köp.	598	120	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	obl. fl.	**)	—
Hessleholms »	2,362	255	—	»	—	—	friv.	**) prov.	—
Hvilans mun.	1,179	111	—	—	—	—	—	—	—
Hvitemölla »	459	97	—	—	—	—	—	—	—
Klippans »	1,614	206	—	delv. und. afl.	—	—	friv.	—	—
Skillinge »	690	141	—	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Tomelilla »	1,092	188	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	—	—
Vinslöf »	586	116	—	—	—	—	»	—	—
Åhus »	1,736	311	—	delv. und. afl.	entrp.	entrpr.	tills.	prov.	—
Malmöhus län:									
Malmö	70,797	[2])2,680	vatt:led.	delv. und. afl.	renh. verk.	renh. verk.	slakthus	finnes	—
Lund	18,401	1,140	»	und. afl.	»	»	friv.	»	—
Landskrona	15,247	913	delv. vatt:led.	**)delv.und.afl.†)	delv. r:h.-bol.	delv. r:h.-bol.	»	»	—
Hälsingborg	27,253	?	vatt:led.	und. afl.	delv. r:h.verk.	delv. r:h.verk.	»	»	—
Ystad	10,184	892	— †)	»	delv. entrp.	delv. entrp.	»	»	—
Trelleborg	3,199	332	— †)	»	renh. verk.	renh. verk.	—	»	—
Skanör med Falsterbo	916	?	— †)	—	—	— †)	—	—	—
Arlöfs mun.	2,913	222	—	und. afl.	—	—	—	**) prov.	—
Bjufs »	3,434	213	*)delv.vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Eslöfs köp.	2,092	218	**) —	**) und. afl.	delv. r:h.verk.	delv. r:h. verk.	»	»	—
Furulunds mun.	1,229	145	—	—	»	—	—	»	—
Hälsingborgs landsförs. mun.	?	?	—	—	entrp.	entrp.	—	»	—
Höganäs bruksförs.	4,592	144	delv. vatt:led.†)	und. afl.	renh. verk.	renh. verk.	friv. fl.	*) »	—
Höganäs mun.	?	?	» †)	delv. und. afl.	—	—	tills.	»	—
Hörs »	1,068	192	—	—	—	—	—	—	—
Hörby köp.	1,364	185	—	delv. und. afl.	—	—	tills.	—	—
Kjeflinge mun.	1,900	227	—	»	entrp.	entrp.	friv.	finnes	—
Köpinge-Ramlösa brunns mun.	302	62	—	»	delv. entrp.	delv. entrp.	—	*) —	—
Limhamns mun.	1,768	940	—	und. afl.	renh. verk.	renh. verk.	—	finnes	—

[1]) *Växjö:* Inom stadsplanen. — [2]) *Malmö:* År 1904.

Tab. Litt. A. (Forts.) *Öfversikt af* ***hälsovårdsförhållandena*** *inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1904.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grund-vatten.	Afträdes-ren-hållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födo-ämnen.	Epidemi-sjukhus.	Tuber-kulos-sjukhus.
Lomma mun.	2,682	?	—	—	entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Löberöds »	518	97	—	delv. und. afl.	»	entrp.	—	—	—
Raus planterings »	3,026	317	— †)	und. afl.	»	»	—	*) —	—
Råå »	2,098	?	— †)	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	*) —	—
Västra Sallerups »	1,710	225	**) —	»	—	—	—	—	—
Sjöbo »	936	161	—	»	—	—	—	finnes	—
Skurups »	1,067	210	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	—	—
Sofielundshusens »	4,414	336	—	und. afl.	»	»	—	—	—
Svedala »	1,354	129	—	»	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Hallands län:									
Halmstad	16,729	712	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Laholm	1,788	126	—	»	—	—	»	»	—
Falkenberg	3,256	155	delv. vatt:led.	»	—	—	tills. vet.	»	—
Varberg	6,500	239	»	und. afl.	—	—	*) »	»	—
Kungsbacka	1,044	[1]) 78	vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	»	»	—
Oskarsströms mun.	1,846	omkr. 160	—	delv. und. afl.	—	—	—	finnes	—
Göteborgs och Bohus län:									
Göteborg	138,030	3,700	vatt:led.	und. afl.	delv. r:h.verk	delv. r:h.verk	slakthus.	finnes	finnes
Kungälf	1,325	136	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	—	—	prov.	—
Marstrand	1,536	165	—	und. afl.	»	—	—	finnes	—
Lysekil	3,411	471	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	friv.	»	—
Uddevalla	11,037	706	»	und. afl.	—	—	»	»	—
Strömstad	2,919	244	—	—	entrp.	—	»	»	—
Björneröds och Krokens mun.	1,217	139	—	—	—	—	—	—	—
Bovallstrands fiskl.	610	102	—	—	—	—	—	—	—
Ellös mun.	339	67	—	—	delv. entrp.	—	—	—	—
Fiskebäckskils fiskl.	654	185	— †)	—	—	—	—	—	—
Fjällbacka mun.	696	170	—	—	—	—	—	—	—
Grafvarnes och Bäckeviks mun. (Kungshamn)	1,241	251	—	—	—	—	—	—	—
Grebbestads mun.	1,077	140	—	—	—	—	—	—	—
Grundsund fiskl.	1,078	240	— †)	—	—	—	—	—	—
Gullholmens mun.	668	155	—	—	—	—	—	—	—
Gårda mun.	?	97	vatt:led.	und. afl.	—	—	—	finnes	—
Hasselösunds mun.	170	40	—	—	—	—	—	—	—
Hällevikstrands fiskl.	437	115	— †)	—	—	—	—	—	—
Hofvenäs Näs mun.	524	94	— †)	—	—	—	—	—	—
Hunnebostrands fiskl.	1,484	237	—	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Klädesholmens och Koholmens fiskl.	747	200	—	—	—	—	—	—	—
Krokslätts mun.	?	193	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	finnes	—
Kyrkesunds och Björkholmens mun.	502	127	—	—	—	—	—	—	—
Käringöns fiskl.	611	169	—	—	—	—	—	—	—
Lundby socken	11,687	508	— †)	delv. und. afl.	—	—	—	prov.	—
Lundens mun.	?	174	delv. vatt:led.	— †)	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Malmöns »	1,355	172	—	—	—	—	—	—	—
Mollösunds fiskl.	1,000	200	— †)	—	entrp.	—	—	—	—
Skärhamns »	653	149	— †)	—	—	—	—	—	—
Smögens mun.	1,195	220	— †)	—	—	—	—	—	—
Tjörnekalfs fiskl.	273	70	—	—	—	—	—	—	—
Tångens »	374	69	—	—	—	—	—	—	—
Åstols »	345	73	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län:									
Vänersborg	7,052	392	vatt:led.	und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	tills. vet.	finnes	—
Alingsås	3,723	?	»	»	—	—	»	»	—
Borås	18,842	1,425	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	»	»	—
Ulricehamn	1,651	105	»	»	—	—	»	»	—
Åmål	3,759	157	»	»	—	—	»	»	—
Lilla Edets mun.	?	208	—	delv. und. afl.	—	—	tills.	—	—
Trollhättan	6,277	498	—	und. afl.	—	—	tills. vet.	finnes	finnes
Skaraborgs län:									
Mariestad	4,073	135	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	*) —	*) —	friv.	finnes	—
Lidköping	5,890	392	»	»	*) —	*) —	» †)	»	—
Skara	4,863	275	»	»	—	—	tills.	»	—

[1]) *Kungsbacka:* Dessutom 24 i »villastaden».

Tab. Litt. A. (Forts.) *Öfversikt af* ***hälsovårdsförhållandena*** *inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1904.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vattentillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemisjukhus.	Tuberkulossjukhus.
Sköfde	5,237	193	vatt:led.	und. afl.	—	—	tills.	finnes	—
Falköping	3,652	255	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	»	—
Hjo	1,861	212	*) »	*) —	—	—	friv.	—	—
Axvalls stat.	307	47	—	—	—	—	—	—	—
Grästorps köp.	511	87	— †)	—	—	—	—	—	—
Tidaholms »	4,427	[1]) 68	—	delv. und. afl.	—	—	tills.	**) prov.	finnes
Töreboda mun.	791	68	—	»	—	—	»	—	—
Vara köp.	777	98	—	»	—	—	»	—	—
Värmlands län:									
Karlstad	14,377	655	delv. vatt:led. †)	delv. und. afl.	renh.-bolag	renh.-bolag	obl. fl.	finnes	—
Kristinehamn	7,600	591	»	»	—	delv. entrp.	friv.	»	—
Filipstad	3,882	155	vatt:led.	und. afl.	—	—	—	»	—
Arvika köp.	3,931	305	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Kils mun.	424	38	vatt:led.	und. afl.	—	—	—	—	—
Säffle köp.	1,665	148	— †)	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	*) —	prov.	—
Sunne mun.	1,006	134	*) — †)	—	— †)	—	—	—	—
Åmot »	232	41	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län:									
Örebro	25,238	[2]) 875	delv. vatt:led.	*) delv. und. afl. †)	**) delv. entrp.	**) delv. entrp.	obl. fl. / friv. k.	finnes	—
Askersund	1,827	129	»	»	»	»	friv.	»	—
Nora	1,714	112	»	»	»	»	tills.	prov.	—
Lindesberg	2,310	144	**) —	**) »	»	»	»	finnes	—
Hallsbergs mun.	1,515	129	— †)	—	—	—	—	—	—
Karlskoga »	2,394	262	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	finnes	—
Kumla »	813	119	— †)	— †)	—	—	tills.	—	—
Nya Kopparbergs mun.	1,674	149	*) delv. vatt:led. †)	*) —	—	—	—	finnes	—
Västmanlands län:									
Västerås	14,230	468	**) vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	friv.	finnes	—
Sala	7,138	257	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	»	»	»	»	finnes
Köping	4,792	199	—	»	entrp.	entrp.	»	»	—
Arboga	5,222	211	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	»	»	—
Norbergs mun.	481	79	—	delv. und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Kopparbergs län:									
Falun	10,504	854	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	*) —	*) —	tills.	finnes	prov.
Säter	761	86	»	— †)	— †)	— †)	—	—	—
Hedemora	1,969	141	»	delv. und. afl.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Avesta mun.	3,640	339	—	—	—	delv. entrpr.	tills.	finnes	—
Borlänge köp.	1,126	122	**) —	**) —	— †)	— †)	—	prov.	—
Krylbo mun.	1,092	85	— †)	— †)	—	delv. entrp.	—	prov.	—
Leksands Norets mun.	846	123	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	— †)	— †)	—	—	—
Ludvika mun.	1,533	187	— †)	»	—	— †)	—	finnes	—
Mora strands »	1,182	160	delv. vatt:led.	»	— †)	— †)	—	»	—
Smedjebackens »	1,704	146	»	»	—	—	—	»	—
Gäfleborgs län:									
Gäfle	30,776	1,410	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	finnes	—
Söderhamn	11,285	478	»	»	delv. renh:v.	delv. renh:verk.	tills.	»	—
Hudiksvall	5,047	447	»	»	delv. entrp.	delv. entrp.	»	»	—
Västernorrlands län:									
Härnösand	8,880	(omkr.) 511	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	*) —	*) —	tills.	finnes	—
Sundsvall	15,872	830	»	»	renh:verk.	renh:verk.	friv.	»	—
Örnsköldsvik	2,918	152	vatt:led.	»	—	—	tills.	»	—

[1]) *Tidaholm:* Utom planlagda området 265. — [2]) *Örebro:* Dessutom 214 utom det planlagda området.

Tab. Litt. A. (Forts.) *Öfversikt af* ***hälsovårdsförhållandena*** *inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1904.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vattentillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemisjukhus.	Tuberkulossjukhus.
Gångviken m. m.	?	72	—	—	—	—	—	—	—
Nylands mun.	151	37	—	—	—	—	tills.	—	—
Skönsbergs mun.	?	?	—	—	—	—	—	—	—
Skönsmon (Vapelstaden)	172	20	—	—	— †)	— †)	—	—	—
Sollefteå köp.	1,510	166	*) —	*) —	—	—	tills.	finnes	—
Jämtlands län:									
Östersund	7,099	319	vatt:led.	und. afl.	—	—	friv.	finnes	—
Odenslunds mun.	1,310	40	—	—	—	—	—	finnes	—
Strömsunds »	715	28	— †)	—	—	—	—	—	—
Västerbottens län:									
Umeå	4,829	509	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	— †)	— †)	friv.	finnes	—
Skellefteå	1,346	122	vatt:led.	und. afl.	—	—	—	»	—
Djupvikens mun.	517	54	—	—	— †)	— †)	—	—	—
Lycksele »	391	51	—	—	—	—	—	—	—
Norrböle »	321	30	delv. vatt:led.	—	—	—	—	—	—
Vännäs »	367	33	—	— †)	—	—	—	—	—
Norrbottens län:									
Luleå	8,978	428	**) — †)	**) — †)	delv. r h. verk	delv. r:h. verk	obl. fl.	finnes	—
Piteå	2,728	331	— †)	— †)	—	— †)	tills.	»	—
Haparanda	1,320	121	— †)	— †)	—	— †)	»	»	—
Bodens mun.	3,325	179	— †)	— †)	—	— †)	tills.	finnes	—
Gellivare »	985	82	— †)	— †)	— †)	— †)	»	»	—
Svartöstadens »	1,011	138	— †)	— †)	—	— †)	—	—	—

Anmärkningar.

Använda förkortningar:

köp. = köping; *mun.* = municipalsamhälle; *stat.*. = stationssamhälle; *fiskl.* = fiskläge.

Beträffande *vattentillgången* användas följande beteckningar i här nedan angifven betydelse:

a) *vatt:led.* (vattenledning): åtminstone 90 % af samhällets med boningshus bebyggda tomter äro försedda med vattenledning;

b) *delv. vatt:led.*: vattenledning finnes, men ej inledd i husen i nämnda utsträckning;

*) Förslag till vattenledning eller utvidgning af sådan föreligger;

**) Vattenledning under anläggning eller ombyggnad;

†) Vattentillgången knapp eller anledning finnes att antaga, att vattnet inom en afsevärd del af samhället är i hälsovårdshänseende otillfredsställande.

Beträffande *afledning af spill- och grundvatten:*

a) *und. afl.*: åtminstone 90 % af samhällets med boningshus bebyggda tomter äro försedda med underjordiska aflopp i sammanhang med ett planmässigt anlagdt, tillräckligt afloppssystem;

b) *delv. und. afl.*: åtgärder vidtagna men ännu ej utförda i nämnda utsträckning;

*) Förslag till planmässigt afloppssystem föreligger;

**) Planmässiga aflopp under utförande;

†) Anledning finnes antaga att inom afsevärdt område af samhället marken är sank eller att grunden förorenas af spillvatten.

Beträffande *renhållningen:*

a) *renh.-verk:* renhållningen ombesörjes fullständigt af samhällets eget renhållningsverk;

b) *entrpr.*: *renhållningen ombesörjes fullständigt af entreprenör; renh.-bol.*: renhållningsbolag.

c) *delv. renh:v.*, *delv. entrpr.*: en del af gårdsägarna ombesörja själfva renhållningen;

*) Förslag till renhållningsverk föreligger.

†) Anmärkningar hafva i afsevärd utsträckning förekommit i anledning af att afträden eller anordningar för uppsamling af köksaffall och sopor, eller stall, fähus och svinhus ej varit författningsenligt hållna.

Beträffande *kontroll af födoämnen:*

a) *obl. fl.*: obligatorisk fläskbesiktning;
obl. k.: » köttbesiktning;

b) *friv.*: frivillig kött- och fläskbesiktning;

c) *k:btvång:* köttbesiktningstvång enl. lagen $^{22}/_{12}$ 1897;

d) *tills.*: endast tillsyn (af icke veterinär) utöfvas öfver torgförda matvaror;

*) Åtgärder för kontroll af födoämnen föreslagna;

**) Slakthus under uppförande;

†) Anmärkningar hafva gjorts med anledning af svårare missförhållanden inom slakterier, mejerier, bagerier, eller saluhallar o. s. v.

Beträffande *epidemisjukhus:*

a) *finnes:* permanent epidemisjukhus finnes;

b) *prov.*: prov. epidemisjukhus:

*) Ny- eller tillbyggnad af epidemisjukhus beslutad.

**) » » » » under utförande.

I samtliga kolumner betyder:

?: inga uppgifter hafva blifvit lämnade;

—: inga särskilda åtgärder vidtagna.

Tab. Litt. B. *Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående* ***vattenledningar*** *år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent hus med vattenledning vid årets slut.	Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning		Vattentillgången och vattnets beskaffenhet.
		Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.	
	%.	m.			kr.	1000 m³.	liter.	
Stockholms stad	100	2,754	169	[2])	311,514	11,437	97	tillr., god
Stockholms län:								
Södertälje	80	1,226	39	[3])	[1])20,189	176	51	tillr., god
Djursholm	82	1,415	36	—	18,313	80	112	tillr., god [4])
Uppsala län:								
Uppsala	100	1,900	4	[5])	47,278	419	107	rikl., utmärkt
Enköping	80	1,002	16	—	—	64	42	tillr., god
Södermanlands län:								
Nyköping	95	330	10	—	6,040	170	63	tillr., god
Eskilstuna	87	1,416	1	[6])	[1])203,768	819	109	tillr., god
Strängnäs	82	143	7	—	2,000	46	60	tillr., god
Gnesta mun.	13	—	2	—	—	?	?	[7])
Malmköping köp.	40	—	3	—	—	?	?	
Nyfors mun.	97	124	3	—	679	[8])	[8])	tillr., god
Oxelösund mun.	100	36	3	—	3,599	[9]) 64	97 (omkr.)	
Östergötlands län:								
Linköping (tillh. ensk. bol.)	100	240	23	—	—	824	134	tillr., ej god
Norrköping med Borgs villastad	100	179	6	[10])	57,950	2,248	140	tillr., god
Motala	95	210	8	—	2,708	59	56	tillr., god
Vadstena (ledningen tillhör hospitalet)	50	770	24	—	2,982	?	?	tillr., god
Mjölby mun.	62	36	6	—	530	63	60	[11])
Jönköpings län:								
Jönköping	100	675	21	—	4,970	?	?	[12])
Eksjö	81	?	?	—		?	56 (år 1904)	tillr., god
Kronobergs län:								
Växjö	95	635	5	—	19,000	197	69	tillr., god
Kalmar län:								
Kalmar	47	—	14	—	949	77	15	tillr., god
Västervik **)	—	—	—	—	—	—	—	—
Vimmerby **)	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län:								
Karlskrona	54	120	24	—	1,922	1,404	145	tillr., mindre god [13])
Ronneby	82	—	5	—	—	[14])171	115	tillr., medelgod
Karlshamn	78	378	23	—	[1]) 6,645	178	76	rikl., god

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent hus med vattenledning vid årets slut.	Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning		Vattentillgången och vattnets beskaffenhet.
		Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.	
	%.	m.			kr.	1000 m³.	liter.	
Kristianstads län:								
Kristianstad	100	—	1	—	—	501	134	tillr., god
Båstad *)	?	?	?	—	?	?	?	? ?
Malmöhus län:								
Malmö	98	4,380	24	—	92,000	2,212	85	tillr., utmärkt
Lund	100	470	4	—	3,351	516	82	knapp, god
Landskrona	73	1,888	59	[15])	59,480	298	57	tillr., god
Hälsingborg (år 1904)	100	1,794	81	—	246,531	939	86	tillr., god
Bjufs mun.	?	—	—	—	?	—	—	knapp, ej tillfr.
Eslöf o. V. Sallerup**)	—	—	—	—	—	—	—	—
Höganäs bruksförsaml.	?	—	—	—	—	36	20	tillr., ej tillfr.
Hallands län:								
Halmstad *)	70	2,100	13	[16])	58,000	600	100	tillr., god
Falkenberg	85	262	23	—	2,500	?	?	d:o
Varberg	[17])56	45	13	—	414	[18])	?	d:o
Kungsbacka	91	382	[19]) 2	—	7,500	?	?	d:o
Göteborgs och Bohus län:								
Göteborg	100	3,046	125	—	105,991	6,179	118	tillr., god
Kungälf	36	—	2	—	—	?	?	knapp, utmärkt
Lysekil	50	24	11	—	500	?	?	tillr., god
Uddevalla	24	960	24	—	10,155	?	?	tillr. utmärkt
Älfsborgs län:								
Vänersborg	99	?	15	—	—	249	97	rikl., god
Alingsås	99	?	?	—	—	?	?	rikl., god
Borås	86	850	60	—	10,790	?	?	tillr., god
Ulricehamn	24	privat	2	—	?	?	?	d:o
Åmål	85	300	41	—	[1]) 6,000	?	90	rikl., god
Skaraborgs län:								
Mariestad	79	16	2	—	32	166	97	riklig, tidtals mindre god
Lidköping	76	501	23	—	2,380	139	38	riklig, god
Skara	64	25	7	—	717	97	40	d:o
Skövde	97	5,000	7	—	4,480	?	?	d:o
Falköping	78	720	27	—	[1])11,186	?	?	d:o
Hjo	[20])	—	—	—	—	?	?	d:o

Tab. Litt. B. (Forts.) *Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående* ***vattenledningar*** *år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning		
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent hus med vattenledning vid årets slut.	Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.	Vattentillgången och vattnets beskaffenhet.
	%	m.			kr.	1000 m³.	liter.	
Värmlands län:								
Karlstad	56	995	17	—	61,636	460	81	tillr., mindre god [21])
Kristinehamn *)	60	11,800	245	—	410,000	?	?	tillr., god
Filipstad	95	56	4	—	1,000	154	110	d:o
Arvika köp.	85	492	15	—	[1])24,971	?	150 max.	rikl., god
Kils mun. (tillh. ensk. bol.)	90	—	6	—	—	23	145	tillr., god
Örebro län:								
Örebro	84	511	23	[22])	28,912	430	47	ej tillr. god
Askersund	67	—	5	—	—	?	47	tillr., god
Nora	83	500	14	—	1,020	?	105	tillr., täml. god
Lindesberg **)	—	—	—	—	—	—	—	
Karlskoga *)	10	4,700	?	—	107,000	?	?	rikl., utmärkt
Västmanlands län:								
Västerås **)	99	4,500	46	[23])	111,375	?	?	tillr., mindre god
Sala	84	920	26	—	[24]) —	76	41	tillr., god
Arboga	93	—	14	—	—	48	62	knapp, god
Kopparbergs län:								
Falun	80	427	4	[25])	22,023	236	62	knapp, utmärkt
Säter	25	—	1	—	—	?	?	källvattenledning
Hedemora	88	168	9	—	1,641	54	75	tillr., utmärkt
Borlänge köp **)	—	—	—	—	102,964	—	—	
Leksands Noret	—	—	—	—	—	—	—	källvatt:ledning
Mora Strand (tillh. ensk. bol.)	25	—	—	—	—	?	?	källvatt:ledning
Smedjebacken	12	—	—	—	—	?	?	d:o
Gäfleborgs län:								
Gäfle	82	1,341	46	—	16,100	—	137	riklig, mycket god
Söderhamn	51	—	16	—	—	126	64	tillr., utmärkt
Hudiksvall	79	488	34	—	5,700	157	83	d:o
Västernorrlands län:								
Härnösand	82	—	14	—	2,500	mätes ej	?	tillr., god
Sundsvall (år 1904)	omkr 44	77	8	—	1,178	763	132	d:o
Örnsköldsvik	90	190	5	—	4,312	85	79	d:o
Jämtlands län:								
Östersund	[26]) 100	244	5	—	—	274	102	tillr., god
Västerbottens län:								
Umeå	82	36	18	—	82	?	?	tillr., god
Skellefteå	98	—	—	—	—	?	?	tillr., utmärkt.
Norrbottens län:								
Luleå **)	—	—	—	—	—	—	—	

*) Vattenledning (delvis eller helt och hållet nyanlagd) öppnad under året. — **) Vattenledning resp. nytt vattenverk under anläggning.

[1]) Häri ingår äfven kostnaden för afloppsledning. — [2]) *Stockholm:* Ny vattenledningsstation med verkstad. — [3]) *Södertelje:* Nytt pumphus. — [4]) *Djursholm:* Vattnet mindre godt om vintern då Örbysjön är isbelagd. Förslag väckt att anlägga nytt vattenverk vid Edsberg i Sollentuna. — [5]) *Uppsala:* En reservoar i Slottstornet. — [6]) *Eskilstuna:* Nytt filter. — [7]) *Gnesta:* Vattnet i ledningen från Frösjön dåligt. — [8]) *Nyfors:* Ingå i uppgifterna för Eskilstuna. — [9]) *Oxelösund:* Häri ingår vattenförbrukningen vid Stjärnholm. — [10]) *Norrköping:* vattentorn. — [11]) *Mjölby:* Ofiltreradt åvatten. — [12]) *Jönköping:* I följd af bristande vattentillgång har ofiltreradt Vättervatten inpumpats i vattenledningen under 35 dygn. — [13]) *Karlskrona;* Vattnet missfärgadt af humusämnen. — [14]) Däraf 36 till Ronneby brunn. — [15]) *Landskrona:* Vattentorn, maskinhus och pumphus. — [16]) *Halmstad,* Ny grundvattensledning. — [17]) *Varberg:* Dessutom 36 egendomar utanför stadens planlagda område. — [18]) Blott uppgifven för industriella behof (18,925 m³). — [19]) *Kungsbacka:* Dessutom 19 i »Villastaden». — [20]) *Hjo:* Ej inledt i husen. — [21]) *Karlstad:* Filtren otillräckliga; tidtals måste ofiltreradt vatten serveras. — [22]) *Örebro:* Nya filtrer, nytt pumphus. — [23]) *Västerås:* Nytt vattenverk under anläggning vid Hesslö med elektr. motor. — [24]) *Sala:* Sammanlagda kostnaden för vatten- och afloppsledningarnas anläggning 401,000 kr. — [25]) *Falun:* Förarbeten för intagning af filtreradt sjövatten. — [26]) *Östersund:* I de utom stadsplanen belägna: 58 %.

Från *Saltsjöbaden* har ej någon uppgift ingått.

Tab. Litt. C. *Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående aflednin af spill- och grundvatten år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsafopp vid 1905 års slut.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Längd.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Kostnad.	Under året utförda: övriga åtgärder.	Under året utförda: underjordiska gårdsafopp inom antal egendomar.	Anmärkningar.
	%	m.	kr.			
Stockholms stad	91	2,975	234,201	—	—	—
Stockholms län:						
Södertälje	80	1,226	Se Tab. Litt. B.	1)	39	—
Vaxholm	30	—	—	—	3	—
Norrtälje	?	100	178	—	10	†)
Öregrund	2	—	—	—	—	†)
Djursholm	82	2,230	7,082	—	36	—
Hagalund	85	—	—	—	—	—
Hufvudsta *)	95	1,700	17,000	—	96	—
Sundbyberg	?	389	2,314	—	21	†)
Uppsala län:						
Uppsala	100	200	2,500	2)	4	—
Enköping	90	1,200	6,000	—	6	—
Tierps mun.	35	1,800	14,108	—	—	—
Södermanlands län:						
Nyköping	95	47	Se Tab. Litt. B	—	10	—
Eskilstuna	87	2,125	Se Tab. Litt. B	—	1	—
Torshälla	?	45	1,000	—	1	3)
Strängnäs	84	81	Se Tab. Litt. B	—	7	—
Trosa	16	—	—	—	—	†)
Flen	?	—	—	—	4	†)
Gnesta	25	35	?	—	3	4)
Katrineholm	86	omkr. 200	499	—	4	—
Malmköping	51	30	privat	—	1	—
Nyfors	98	omkr. 124	Se Tab. Litt. B.	—	3	—
Oxelösund	100	32	114	—	4	—
Vingåker	98	—	—	—	—	—
Östergötlands län:						
Linköping **)	100	1,962	108,745	—	9	—
Norrköping	100	914	20,000	—	6	5)
Söderköping	95	—	—	—	1	—
Motala	95	210	?	—	8	—
Vadstena	50	1,532	3,886	—	22	—
Skeninge	41	80	300	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7
Län, stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsafopp vid 1905 års slut.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Längd.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Kostnad.	Under året utförda: övriga åtgärder.	Under året utförda: underjordiska gårdsafopp inom antal egendomar.	Anmärkningar.
	%	m.	kr.			
Borgs villastad, mun.	100	300	?	—	—	—
Mjölby mun.	42	304	597	—	6	—
Jönköpings län:						
Jönköping	65	1,540	6,830	—	48	—
Eksjö	?	?	?	?)	?	—
Hvetlanda mun.	?	?	?	—	—	—
Nässjö mun.	65	150	?	—	—	—
Säfsjö mun.	?	—	?	—	—	—
Tranås köp.	?	—	—	—	—	—
Värnamo köp.	?	—	—	—	—	—
Kronobergs län:						
Växjö	95	635	2,000	6)	5	7)
Elmhult köp.	27	—	—	—	—	8)
Ljungby »	27	353	1,535	—	4	—
Alfvestad mun.	75	110	398	—	3	—
Kalmar län:						
Kalmar	50	—	410	—	13	—
Oskarshamn	95	631	5,748	—	4	—
Västervik **)	75	8,600	—	—	376	—
Vimmerby **)	—	—	—	—	—	—
Gamleby	14	—	—	—	—	—
Gottlands län:						
Visby	96	—	—	—	6	—
Blekinge län:						
Karlskrona	60	624	10,244	—	26	—
Ronneby	76	9	3,600	—	12	—
Karlshamn	73	355	Se Tab. Litt. B	—	23	—
Sölvesborg	54	236	1,047	—	13	—
Kristianstads län:						
Kristianstad	100	550	12,920	—	2	9)
Simrishamn	37	457	1,911	—	34	—
Ängelholm	100	105	300	—	1	10)

1	2	3	4	5	6	7
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsafopp vid 1905 års slut.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Längd.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Kostnad.	Under året utförda: övriga åtgärder.	Under året utförda: underjordiska gårdsafopp inom antal egendomar.	Anmärkningar.
	%	m.	kr.			
Båstad	4	—	—	—	—	—
Hessleholm	21	250	1,026	—	3	—
Klippan	32	135	173	—	10	—
Åhus	3	—	—	—	—	—
Malmöhus län:						
Malmö	82	3,300	42,000	—	52	—
Lund	90	120	631	—	18	—
Landskrona *)	70	2,430	50,126	—	46	11)
Hälsingborg	100	755	?	—	43	—
Ystad	100	250	2,417	—	18	12)
Trelleborg	95	212	1,738	—	5	13)
Arlöfs mun.	92	—	—	—	—	—
Bjufs »	?	80	80	—	—	—
Eslöfs köp. **)	90	1,090	30,000	—	7	—
Höganäs bruksförs.	100	?	—	—	?	—
Höganäs mun.	?	—	—	—	—	—
Hörby köp.	?	—	—	—	—	—
Kjeflinge mun.	85	675	1 795	—	20	—
Köpinge-Ramlösa brunns mun.	70	—	—	—	5	—
Limhamns mun.	92	801	2,849	—	50	—
Löberöds »	5	—	—	—	—	—
Raus plantering	90	820	1,640	—	—	—
Råå mun.	?	120	?	—	7	—
V. Sallerups »	?	?	?	—	3	—
Sjöbo »	5	—	—	—	—	—
Skurups »	56	—	—	—	13	—
Sofielundshusens mun.	100	—	—	—	—	—
Svedala mun.	96	850	2,500	—	12	—
Hallands län:						
Halmstad *)	70	1,900	33,000	—	15	—
Laholm	70	—	—	—	—	—
Falkenberg	85	262	1,200	—	23	—
Varberg	94	112	790	—	4	—
Kungsbacka	88	650	1,500	—	?	—

Tab. Litt. C. (Forts.) *Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående* ***afledning af spill- och grundvatten*** *år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsafloppp vid 1905 års slut.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Längd.	Under året utförda underjordiska afloppsledningar. Kostnad.	Under året utförda: övriga åtgärder.	Under året utförda: underjordiska gårdsafloppp inom antal egendomar.	Anmärkningar.
	%	m.	kr.			
Göteborgs och Bohus län:						
Göteborg	100	2,655	62,321	—	90	—
Kungälf	27	50	200	—	2	—
Marstrand	99	1,100 (à 6 cm)	1,355	—	—	—
Lysekil	50	100	500	—	8	—
Uddevalla	90	460	4,858	—	19	—
Strömstad	2 à 3	—	—	—	—	—
Gårda	100	—	—	—	—	—
Lundby	?	1,727	3,772	—	26	—
Älfsborgs län:						
Vänersborg	99	150	1,350	—	15	—
Alingsås	99	—	—	—	—	—
Borås	83	800	6,400	—	20	—
Ulricehamn	32	52	?	—	2	—
Åmål	85	300	Se Tab. Litt. B	—	41	—
Trollhättan	?	18	180	—	2	—
Lilla Edet	15	150	650	—	4	—
Skaraborgs län:						
Mariestad	79	30	32	—	2	—
Lidköping	71	476	2,182	—	18	—
Skara	64	45	450	—	6	—
Sköfde	97	60	?	—	7	—
Falköping	78	720	Se Tab. Litt. B	—	29	—
Axvalls stationssamhälle	?	40	300	—	1	—
Grästorps köp.	?	43	227	—	3	—
Tidaholm köp.	39	—	—	—	—	—
Töreboda mun.	72	—	—	—	—	—
Vara köp.	?	468	1,872	—	5	—
Värmlands län:						
Karlstad	56	792	12,890	—	17	[14]
Kristinehamn *)	60	13,100	152,400	[15]	245	—
Filipstad	95	350	9,370	[16]	4	—
Arvika	85	492	Se Tab. Litt. B	[17]	15	[18]
Kil	90	—	—	—	6	—
Säffle	65	662	6,386	—	25	—
Orebro län:						
Örebro	84	384	4,282	—	22	†
Askersund	64	475	823	—	9	—
Nora	92	600	1,600	—	14	—
Lindesberg **)	—	—	—	—	—	—
Hallsberg	25	—	—	—	—	—
Karlskoga *)	35	4,440	23,000	—	25	—
Nya Kopparberg	11	—	—	—	—	—
Västmanlands län:						
Västerås	99	256	2,330	—	46	—
Sala	89	—	—	—	26	—
Köping	81	592	2,880	—	5	—
Arboga	93	—	—	—	8	—
Norberg mun.	?	146	privat	—	3	—
Kopparbergs län:						
Falun	80	485	2,294	—	4	—
Hedemora	75	?	?	[19]	8	—
Borlänge köp.**)	4	—	—	—	?	—
Leksands-Norets mun.	18	72	220	—	1	—
Ludvika mun.	?	?	?	—	2	—
Mora strands mun.	35	35	—	—	—	—
Smedjebackens »	10	16	40	—	1	—
Gäfleborgs län:						
Gäfle	82	1,249	3,980	—	45	—
Söderhamn	70	1,435	22,820	—	23	—
Hudiksvall	76	652	7,960	—	?	—
Västernorrlands län:						
Härnösand	75	350	?	—	17	—
Sundsvall	44	256	1,574	—	9	—
Örnsköldsvik	90	200	?	—	5	—
Jämtlands län:						
Östersund	99	244	1,848	[20]	5	—
Västerbottens län:						
Umeå	82	338	5,828	—	18	—
Skellefteå	98	—	—	—	—	—
Norrbottens län:						
Luleå **)	—	—	—	—	—	—

Anm. I Tab. Litt. C upptagas endast samhällen med *underjordiska* afloppsledningar.
*) Anläggning af ny afloppsledning, resp. omläggning af den gamla. Afslutad under året.
**) Ny afloppsledning anlägges.
†) Ledningarna ej planmässigt anlagda.

[1]) *Södertelge:* Muddringsarbeten i sjön Maren. — [2]) *Uppsala:* För renande af afloppsvattnet från det nya epidemisjukhuset har septic tank jämte oxidationsfiltrer anlagts. Kostnaden härför uppgår till 4,200 kronor. — [3]) *Torshälla:* Flere ledningar utmynna tätt invid ästranden. — [4]) *Gnesta:* Blott en del af ledningarne äro täckta. — [5]) *Norrköping:* Ledningen ligger delvis för högt och rören äro för trånga. — [6]) *Växjö:* Diverse utfyllnader och nyreparationer för en kostnad af 16,803 kr. — [7]) En allvarsam olägenhet är, att afloppsledningen utmynnar i Växjösjön utan föregående rening af affallsvattnet. — [8]) *Elmhult:* Kloakledningen från en gata utmynnar olämpligt. — [9]) *Kristianstad:* Kloakerna i äldre delen af staden för trånga; i den nya stadsdelen slutande invid stadsgränsen i ett öppet dike. — [10]) *Ängelholm:* Hufvudledningarna väl trånga. — [11]) *Landskrona:* Vissa rörledningar bristfälliga. — [12]) *Ystad:* Fettafsättning i vissa ledningar. — [13]) *Trelleborg:* Vissa uppdämningar. — [14]) *Karlstad:* Kloakgasen uttränger genom gatubrunnarnes perforerade lock och sprider under den varmare årstiden besvärande lukt. Inga åtgärder för ventilation genom stigrör öfver hustaken vidtagna. — [15]) *Kristinehamn:* Det stora öppna diket utefter Södra Staketgatan ersatt af underjordisk ledning; kostnad: 7,600 kr. — [16]) *Filipstad:* Nedre delen af det s. k. stadsdiket ersatt af underjordisk ledning, samt pumpstation anlagd. — [17]) *Arvika:* En stor samlingsbrunn anlagd vid afloppsledningens utlopp för en kostnad af cirka 800 kr. — [18]) Afloppsledningen under året hotat att igenslammas vid utloppet. — [19]) *Hedemora:* En septic tank anlagd. — [20]) *Östersund:* Torrläggning af myrmarkerna öster om staden.

Skyddskoppympningen.

En redogörelse för ympningens omfång äfvensom vaccinationsprocenten inom de olika länen meddelas i Tab. Litt. D. Tab. Litt. E: 1 o. 2 innehåller redogörelser från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor samt från vaccinationsdepoterna i landsorten.

Af styrelsens kamrer har lämnats följande redogörelse för vaccinationsfondens inkomster och utgifter under året.

Behållning från år 1904	40,385: 98	
Statsanslag	15,000: —	
Influtna medel för försåld vaccin m. m.	14,699: 46	
Påföres	2,944: 31	73,029: 75
Arfvoden och biträden	4,600: —	
Belöningar:		
Medaljer	23: 12	
Vaccinationsinstrument	320: —	
Pänningar	670: —	
Understöd åt behöfvande vaccinatörer	150: —	
Diverse (inköpt vaccin)	6,535: 20	
Vaccinationsanstalten:		
Arvoden	2,291: 67	
Hyror	1,500: —	
Diverse	9,651: 28	
Behållning till år 1906	47,288: 48	73,029: 75

2. Dödligheten i rikets städer.

Se Tab. 1—4 och Tab. Litt. F.

Dödsorsakerna hafva registrerats på samma sätt som föregående år. De registrerade dödsorsakerna uppgå till 15·02 på 1,000 invånare.

3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.[1])

Enligt den öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. fl., som meddelas i Tab. N:r 5, hafva af vederbörande läkare anmälts 136,962 fall af ifrågavarande sjukdomar. För femårsperioden 1901—1905 ställer sig förhållandet sålunda:

År 1901	157,236
» 1902	119,474
» 1903	124,776
» 1904	134,683
» 1905	136,962

[1]) Referent: Medicinalrådet Petersson.

Tab. Litt. D. *Skyddskoppympningen i riket år 1905.*

Län.	Antal lefvande födda år 1904.	Antal med framgång vaccinerade år 1905.	Procent med framgång vaccinerade.	Län.	Antal lefvande födda år 1904.	Antal med framgång vaccinerade år 1905.	Procent med framgång vaccinerade.
Stockholms stad	7,147	5,001	70·0	Göteborgs och Bohus län	9,524	6,813	71·5
» län	4,658	3,783	81·2	Älfsborgs d:o	6,178	5,805	94·0
Uppsala d:o	2,890	1,883	65·2	Skaraborgs d:o	5,101	4,183	82·0
Södermanlands d:o	3,974	3,083	77·6	Värmlands d:o	5,951	4,982	83·7
Östergötlands d:o	6,914	4,924	71·2	Örebro d:o	4,841	3,661	75·6
Jönköpings d:o	5,048	4,192	83·0	Västmanlands d:o	3,807	2,894	76·0
Kronobergs d:o	3,842	2,947	76·7	Kopparbergs d:o	5,741	4,211	73·3
Kalmar d:o	5,464	4,510	82·5	Gäfleborgs d:o	6,786	5,342	78·7
Gottlands d:o	1,090	806	73·9	Västernorrlands d:o	7,144	4,151	58.1
Blekinge d:o	3,936	3,674	93·3	Jämtlands d:o	2,793	2,106	75·4
Kristianstads d:o	5,184	3,961	76·4	Västerbottens d:o	4,789	3,289	68·7
Malmöhus d:o	11,066	6,960	62·9	Norrbottens d:o	5,285	3,903	73·9
Hallands d:o	3,702	2,948	79·6	Summa	**132,855**	**100,012**	**75·27**

Tab. Litt. E: 1. *Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor, år 1905.*

Antal vaccinportioner,	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	*Summa* portioner *animal* vaccin.	*Summa* portioner *humaniserad* vaccin.
inlämnade från Stockholms stads fyra vaccindepoter	12	—	10	21	27	128	56	45	47	18	37	—	—	**401**
inköpta från Stockholms hälsovårdsnämnd	190	175	207	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**572**	—
levererade från medicinalstyrelsens vaccinanstalt	—	—	—	2,559	8,587	6,083	6,203	2,543	5,114	640	307	239	**32,275**	—
Summa	**202**	**175**	**217**	**2,580**	**8,614**	**6,211**	**6,259**	**2,588**	**5,161**	**658**	**344**	**239**	**32,847**	**401**
utlämnade till depoterna i landsorten	20	25	177	72	205	545	253	193	635	125	15	15	**2,265**	**15**
» kostnadsfritt till vaccinatörer	170	150	30	2,243	5,695	1,386	2,245	1,005	1,254	166	233	214	**14,578**	**213**
försålda	—	—	—	146	2,605	4,109	3,884	1,488	3,172	530	60	10	**16,004**	—
Summa	**190**	**175**	**207**	**2.461**	**8,505**	**6,040**	**6,382**	**2,686**	**5,061**	**821**	**308**	**239**	**32,847**	**228**

Tab. Litt. E: 2. *Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten år 1905.*

Antal vaccinportioner utlämnade från depoten i	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Norrköping . . .	—	—	—	—	5	43	157	69	12	10	—	—	**296**
Jönköping . . .	—	—	—	—	43	111	59	26	4	5	—	—	**248**
Visby	—	—	—	—	34	47	37	17	—	—	—	—	**135**
Karlskrona . . .	—	1	—	—	19	64	33	7	9	—	—	—	**133**
Malmö	—	—	—	20	39	86	54	27	9	—	—	—	**235**
Göteborg	—	—	—	2	32	229	196	95	20	4	2	—	**580**
Örebro	—	—	—	—	17	49	121	56	12	—	—	—	**255**
Gäfle	—	—	—	20	20	98	108	20	5	19	—	—	**290**
Härnösand . . .	—	—	—	—	7	25	34	16	3	—	—	—	**85**
Östersund. . . .	—	—	—	—	7	12	29	4	8	—	—	—	**60**
Umeå	18	16	1	23	22	45	14	28	9	18	13	11	**218**
Luleå	—	—	4	14	42	8	8	17	10	13	—	—	**116**
Summa	**18**	**17**	**5**	**79**	**287**	**817**	**850**	**382**	**101**	**69**	**15**	**11**	**2,651**

Difteri, scharlakansfeber och *tarmtyfus* hafva alltjämt förekommit inom samtliga län; tarmtyfus i anmärkningsvärdt hög grad inom Malmöhus län och i Göteborgs stad samt Göteborgs och Bohus län. Frekvensen under åren 1901—1905 har varit:

	Difteri.	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.
År 1901	21,435	11,147	3,573
» 1902	14,993	9,180	1,507 [1]
» 1903	13,933	7,081	1,550
» 1904	14,994	8,312	1,717
» 1905	18,996	11,473	2,313

Märkligare epidemier under året. *Smittkoppor.* Den 22 juli anmäldes från Hagalund i Stockholms län, att en arbetarehustru J., boende i Nordstjärnegatan 3 insjuknat med ett utslag, som efter granskning af flera läkare konstaterades vara smittkoppor. Det befanns emellertid också, att en i samma hus som hustru J. boende arbetarehustru M. redan tidigare eller den 20 juni insjuknat på liknande sätt och sedermera dennas 19-åriga dotter, hvilka fall varit lindriga och blifvit tagna för vattenkoppor, hvaraf talrika fall förekommit på platsen. Härigenom försvårades uppdagandet af sjukdomens ursprung. Hvarest hustru M. ådragit sig smittan, har trots ihärdiga efterforskningar icke kunnat ådagaläggas. Hon hade haft daglig sysselsättning i hufvudstaden med städning och tvätt; hennes man,

[1]) Uppgiften i föregående års berättelser rättas härmed.

Tab. Litt. F. *Öfversikt öfver dödligheten (‰) i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare år 1905.*

Stad.	Invånareantal vid årets början.	Ålderdomssjukdomar.	Mäsling.	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri och strypsjuka.	Lungsot.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lungsinflammation.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kräfta.	Olyckshändelse och våda.	Självmord.	Samtliga dödorsaker.
Stockholm	317,964	0·84	0·08	0·31	0·04	0·24	0·22	0·11	0·26	2·25	0·64	1·82	0·50	1·18	0·42	0·31	**15·95**
Uppsala	24,150	0·95	—	0·41	0·16	0·04	0·08	0·08	1·15	2·11	0·58	2·11	0·66	1·49	0·08	0·37	**16·85**
Eskilstuna	13,556	0·37	—	—	—	—	0·37	—	0·07	2·73	0·07	1·84	0·59	0·96	0·37	0·22	**13·43**
Linköping	15,414	1·88	0·19	0·06	0·19	—	—	0·32	0·84	1·82	0·45	1·50	0·65	1·75	0·32	0·26	**16·09**
Norrköping	44,378	1·58	—	0·11	0·14	0·23	—	0·07	0·16	2·16	0·36	1·87	0·54	1·04	0·47	0·27	**14·80**
Jönköping	23,240	1·33	—	0·04	0·04	0·09	0·22	—	0·30	2·37	0·33	1·25	0·47	0·95	0·30	—	**15·53**
Kalmar	13,746	2·91	—	0·15	0·07	—	0·51	0·15	0·15	1·45	0·80	0·95	0·07	0·80	0·36	0·15	**16·08**
Karlskrona	26,074	1.11	—	0·12	0·04	—	0·27	0·04	0·12	1·69	0·73	2·15	0·81	0·84	0·38	0·19	**15·41**
Kristianstad	10,744	1·58	—	0·37	—	0·19	—	—	0·84	1·02	1·21	1·68	0·84	0·47	0·19	0·19	**13·78**
Malmö	70,797	1·02	0·13	0·06	0·14	—	0·10	0·03	0·38	2·03	0·82	1·41	1·17	0·82	0·34	0·13	**15·04**
Lund	18,401	1·79	—	0·05	1·20	—	—	0·05	0·98	1·30	0·60	0·87	0·71	0·87	—	0·22	**14·46**
Landskrona	15,247	2·16	0·20	0·33	0·33	—	0·33	—	0·85	1·64	0·33	0·59	0·66	1·18	0·26	0·33	**14·56**
Hälsingborg	27,253	0·99	—	0·15	1·15	0·04	0·07	0·04	0·33	1·39	1·39	1·10	1·28	0·73	0·44	0·26	**13·69**
Ystad	10,184	2·26	—	0·39	—	—	0·20	0·10	0·10	2·16	0·98	1·28	0·49	0·59	0·20	0·29	**14·24**
Halmstad	16,729	1·14	3·18	0·06	0·12	0·18	0·12	0·12	0·60	1·73	0·66	1·97	0·12	0·78	0·36	0·06	**13·63**
Göteborg	138,030	1·81	—	0·05	0·14	0·11	0·38	0·03	0·12	3·17	0·63	0·85	1·04	1·04	0·35	0·07	**15·00**
Uddevalla	11,037	1·99	—	—	0·09	—	—	0·36	0·36	2·54	0·36	1·99	0·45	1·27	0·63	0·54	**18·03**
Borås	17,842	1·01	—	—	0·11	—	0·22	—	0·11	2·63	0·67	1·96	1·06	0·67	0·11	0·06	**14·35**
Karlstad	14,377	0·49	—	—	0·35	—	0·77	—	0·07	2·16	0·77	1·18	0·14	0·90	0·28	0·07	**12·24**
Örebro	25,288	0·91	0·04	—	—	0·20	0·16	0·32	0·08	1·94	0·87	1·62	—	1·30	0·08	0·16	**12·81**
Västerås	14,230	1·19	—	0·07	—	0·21	0·63	—	0·14	2·32	0·70	1·41	0·70	0·84	0·28	0·07	**13·56**
Falun	10,504	1·81	—	0·10	—	0·10	—	0·10	0·10	2·76	0·76	0·86	0·38	1·43	0·57	0·10	**14·09**
Gäfle	30,776	1·23	—	0·19	0·10	0·16	0·03	0·13	0·03	2·21	0·26	1·07	0·52	0·97	0·26	0·13	**12·93**
Söderhamn	11,285	0·71	—	0·27	—	—	—	0·18	0·27	2·04	0·44	0·80	0·71	0·97	1·06	0·18	**13·38**
Sundsvall	15,872	0·38	—	0·06	0·13	—	—	0.06	0·44	1·64	—	1·32	0·32	0·57	0·19	—	**9·77**
Samtliga städer	**1,189,317**	**1·32**	**0·04**	**0·16**	**0·10**	**0·13**	**0·19**	**0·08**	**0·29**	**2·20**	**0·68**	**1·49**	**0·67**	**1·05**	**0·35**	**0·21**	**15·02**

Tab. Litt. G. *Öfversikt öfver antalet spetälska i riket år 1904.*

Hemort. (Län, stad, socken.)	Tillkomna (nyupptäckta fall).	Aflidna		Vid årets slut befintliga		
		i hemorten.	å Järfsö sjukhus.	i hemorten.	å Järfsö sjukhus.	å annan vistelseort.
Stockholms stad	—	—	—	—	2	—
Stockholms län:						
Gräsö socken	—	—	—	1	—	—
Uppsala län:						
Älfkarleby socken	—	—	—	—	1	—
Östra Löfsta »	1	—	—	1	—	—
Kalmar län:						
Kalmar stad	—	—	—	1	—	—
Gottlands län:						
Klinte socken	—	—	—	—	1	—
Västerhejde »	—	—	—	—	1	—
Göteborgs och Bohus län:						
Kville socken	—	—	—	—	1	—
Lane-Ryrs socken	—	—	1	—	—	—
Tanum »	1	—	—	—	1	—
Älfsborgs län:						
Fotskäls socken	1	—	—	1	—	—
Värmlands län:						
Gräsmarks socken	—	—	—	1	—	—
Ekhärads »	—	—	—	1	—	—
Kopparbergs län:						
By socken	1	—	—	—	1	—
Grytnäs »	—	—	1	—	—	—
Järna »	—	—	—	1	—	—
Malungs »	—	—	—	2	—	—
Mora »	—	—	—	8	3	—
Ore »	—	—	1	—	2	—
Orsa »	—	—	—	2	—	—
Våmhus »	—	—	—	2	—	—
Älfdalens »	—	—	—	—	1	—
Gäfleborgs län:						
Gäfle stad	—	—	—	—	1	—
Alfta socken	—	—	1	—	1	—
Arbrå »	—	—	—	1	—	—
Bergsjö »	—	—	—	—	1	—
Bjuråker »	1	—	—	1	—	—
Bollnäs »	1	—	—	—	3	—
Delsbo »	1	—	1	1	2	—
Enångers »	1	—	—	—	3	—
Färila »	—	—	2	3	2	—
Harmångers »	—	—	—	1	—	—
Järfsö »	—	—	—	—	6	—
Ljusdals »	—	1	—	2	2	—
Moo »	—	—	—	—	1	—
Ramsjö »	—	—	1	1	—	—
Skogs »	—	—	—	1	—	—
Söderala »	—	—	1	1	—	—
Trönö »	2	—	—	2	—	—
Västernorrlands län:						
Sundsvalls stad	—	—	—	—	1	—
Borgsjö socken	—	—	—	1	—	—
Häfverö »	—	—	—	—	1	—
Nora »	—	—	—	—	1	—
Nordingrå »	—	—	—	1	—	—
Jämtlands län:						
Fors socken	—	—	—	—	2	—
Nyhems »	—	—	—	—	1	—
Summa	10	1	9	37	42	—

som är åkeriarbetare, hade haft körning vid Stockholms hamn. Från ofvannämnda hus, där ytterligare 2 fall inträffade, hade smittan spridts till Liljegatan 4 och Norra Långgatan 8, där 5 personer på hvartdera stället insjuknade, samt från senare stället till N. Långgatan 10 med 1 fall. Utan kändt samband med föregående inträffade 2 fall i Solgatan 12 och 2 fall i Hagalundsgatan 38. Från Hagalund spreds smittan till ett annat ställe i Solna, nämligen Jakobsdal med 1 fall och från koppsjukstugan till Vreten likaledes i Solna med 4 fall i samma familj, i hvilken hustrun varit i beröring med sjukstugans köksföreståndarska. Inalles 25 fall: 3 i juli, 8 i augusti, 9 i september, 5 i oktober, det sista fallet den 18 i samma månad.

De första sjukdomsfallen intill 8 intogos på Stockholms stads epidemisjukhus och de samboende på stadens desinfektionshärbärge, tills desinfektion af bostäder och kläder, äfven den utförd genom stadens hälsopolis, hunnit verkställas samt i och för observation under 14 dagar. Några, som före den tiden fingo komma hem, undergingo observation i hemmet.

De kommunala myndigheterna beviljade medel till alla kostnaders bestridande, och kommunalnämnden vidtog genast åtgärd för vaccination och revaccination i så stor utsträckning som möjligt. Den 30 augusti öppnades en provisorisk sjukstuga i Hufvudsta.

Flertalet af sjukdomsfallen voro af lindrig art, några rent af abortivfall. Men äfven några svåra fall förekommo med synnerligen talrika, delvis konfluerande pustler.

I Karlskrona inträffade af smittkoppor 13 sjukdomsfall med ett dödsfall. Sjukdomen uppträdde i september med 8 fall och i november med 5. Smittan antages hafva haft sitt ursprung från det i staden liggande skyddshemmet och därifrån spridt sig

Tab. Litt. H *Öfversikt öfver de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet.*

Län.	Antal sköterskor.	Tjänstgöringsdagar.		Antalet vårdade.	Anslag af landsting till lön.
		Summa.	Däraf för smittosamma sjukdomar.		Kr.
Stockholms	10	2,747	2,398	?	?
Uppsala	4	816	?	?	2,000
Södermanlands	1	105	18	?	?
Östergötlands	12	3,363	2,938	699	?
Jönköpings	—	—	—	—	—
Kronobergs	4	864	151	155	?
Kalmar	13	?	?	?	?
Gottlands	3	521	206	?	?
Blekinge	?	?	?	507	?
Kristianstads	8	1,999	1,409	?	4,800
Malmöhus	18	3,150	2,248	525	?
Hallands	8	1,822	1,010	390	?
Göteborgs och Bohus	10	1,426	714	154	?
Älfsborgs	15	3,007	?	579	?
Skaraborgs	—	—	—	—	—
Värmlands	10	1,547	451	177	?
Örebro	8	1,328	1,002	?	?
Västmanlands	7	1,326	1,096	143	3,150
Kopparbergs	6	1,057	906	216	3,000
Gäfleborgs	6	1,164	710	206	3,600
Västernorrlands	?	?	?	?	?
Jämtlands	2	?	?	?	?
Västerbottens	—	—	—	—	—
Norrbottens	13	1,857	404	340	?

till i närheten boende. Sjukdomen visade sig utom i ett fall vara af ganska lindrig art.

I samband med den lilla epidemien i Karlskrona uppträdde ett fall af smittkoppor i Linköping. Den sjuka, en fru från Karlskrona, hade därifrån medfört infektionen. Hon isolerades genast och hennes närmaste omgifning internerades, hvarjämte revaccination utfördes i ganska stor utsträckning. Sjukdomen fick icke någon spridning.

Tarmtyfus uppträdde i Lund på eftersommaren med en ovanligt svår epidemi. Sedan i juli månad 3 fall inträffat å skilda platser inom staden, anmäldes i augusti de första fallen den 7, från hvilken dag sjukdomen kan anses hafva antagit epidemisk karaktär, i det att därefter dagligen nya sjukdomsfall förekommo. Epidemien nådde sin höjd omkring midten af månaden (den 14 aug. 24 fall och 21 den 18). Därefter sjönk antalet dagligen inträffande nya sjukdomsfall småningom. Sedan — enligt förste stadsläkarens rapport — under augusti icke mindre än 221 fall anmälts, var antalet insjuknade under de följande 4 månaderna resp. 43, 18, 3 och 2. Inalles 290 sjukdomsfall med 21 dödsfall. Då sängantalet å stadens epidemisjukhus var otillräckligt, anordnades ett provisoriskt sjukhus, som redan den 23 augusti kunde börja emottaga sjuka. För vård af de å stadens sjukhus intagna anställdes särskild extra läkare. Epidemiens explosionsartade uppträdande ledde från början tanken på ett sannolikt ursprung från vatten eller mjölk som smittokälla. Enligt hvad anställda efterforskningar utvisat, synes det också antagligt, att smittan till väsentlig del förmedlats genom mjölk från ett mejeri. Att med någon säkerhet längre tillbaka spåra smittans ursprung, har emellertid icke lyckats.

I Vaxholm inträffade under januari 6 nervfeberfall å sjukstugan samt 5 i en närliggande gård Såsom utgångspunkt för smittan kunde med stor sannolikhet antagas sjukstugans brunn, som blifvit infekterad från ett kloakrör. Efter tompumpning och rensning af brunnen inträffade inga vidare fall.

Ang. *akut barnförlamning* se särskild bilaga.

Spetälska. En öfversikt öfver antalet spetälska meddelas i Tab. Litt G., hvilken tabell uppgjorts af läkaren vid sjukhuset i Järfsö på grund af uppgifterna från första provinsialläkarne.

Epidemisjuksköterskor. En öfversikt af de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet meddelas i Tab. Litt. H.

Ämbetsresor. Se Tab. N:r 6.

Åtgärder mot tuberkulosens spridning. En del *landsting* hafva under år 1905 och föregående år tillsatt kommittéer att förbereda *frågan om inrättandet af lungsotssjukhus:* Jämtlands län (1903), Västerbottens l. (1904), Värmlands l. (1904), Norrbottens l. (1905), Kopparbergs l. (1905), Hallands l. (1905). Uppsala läns landsting (1905) beviljade ett anslag af högst 5,200 kronor under 3 år till en anstalt vid Vattholma. Stockholms läns, Västmanlands, Älfsborgs och Gäfleborgs läns landsting hafva lämnat anslag till resp. länsföreningar eller kommittéer mot tuberkulos.

Stockholms stad låter uppföra dels en ny paviljong för lungsiktiga vid S:t Görans sjukhus, dels ett lungsotssjukhus med 448 platser vid Söderby i Salems församling.

Flera *industriella bolag* hafva under sista åren byggt tuberkulossjukhus för sina arbetare: Hamra sanatorium med 30 platser, uppfördt år 1900 af A. B. Separator; Bälteberga sanatorium vid Tidaholm, tillhörande A. B. Vulcan, öppnades 1901; Ljusne trävaruaktiebolags sanatorium vid Mörsil öppnades 1901; Sandvikens järnverk har i november 1905 öppnat ett sjukhem för tuberkulos vid Fredrikskulle.

Angående *Svenska nationalföreningens mot tuberkulos verksamhet* meddelas följande:

I Uppsala, Kronobergs, Blekinge, Västmanlands och Norrbottens län hafva såsom underafdelningar af Nationalföreningen bildats särskilda *länsföreningar* med uppgift att bekämpa tuberkulosen inom hvar sitt län.

281 populära *tuberkulosföredrag* hafva hållits i skilda delar af landet, hvarjämte 2 *ströskrifter* afhandlande tuberkulosbygien samt en broschyr på finska språket utdelats. Nationalföreningens kostnader för föreläsningar hafva uppgått till kr. 5,736: 63.

6 läkare hafva af Nationalföreningen erhållit *stipendier* för att hvardera under två månader idka studier vid något af Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier.

På framställning af Nationalföreningens styrelse har Kungl. Maj:t den 20 oktober 1905 tillsatt en *kommitté* med uppdrag »att verkställa utredning angående de åtgärder, som till hämmande af människotuberkulosens utbredning i riket lämpligen böra vidtagas», och har Nationalföreningen till täckande af kommittéens kostnader anslagit 10,000 kronor.

Föreningens *bostadshus* för lungsiktiga arbetarfamiljer med friska barn i Stockholm har varit bebodt af sammanlagdt 70 personer. I 9 familjer har mannen varit lungsjuk, i 6 hustrun, i 1 båda makarne; 2 barn hafva aflidit, båda i tuberkulös meningit. Utgifterna för bostadshuset hafva uppgått till kr. 5,830: 34, de influtna hyrorna till kr. 1,309: 21.

För genomförande af liknande *socialhygieniskt försök å landsbygd*, som det hvartill bostadshuset i Stockholm är afsedt, har ett område inom Neder-Luleå socken af Norrbottens län utvalts, och är här en byggnad med tillhörande område inköpt, hvilken kommer att tjäna till sjukstuga, upptagningsanstalt för friska barn, bostad för läkare och sköterskor m. m. Anstalten, hvilken benämnes »Hälsan», har i inköp kostat 5,000 kronor. Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund har till försökets fullföljande anslagit 12,000 kronor årligen under 8 år.

I Stockholms stad, Stockholms, Södermanlands, Kalmar, Gottlands, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands och Jämtlands län hafva *barnavårdsutskott* blifvit tillsatta med uppgift att omhändertaga friska barn af fattiga lungsiktiga föräldrar. 25,000 kronor hafva härtill anslagits för hvardera af åren 1906 och 1907.

Den i Uppsala inrättade *understödsbyrån för tuberkulösa*, till hvilken Nationalföreningen anslagit 6,000 kr., har bisprungit 29 personer under sammanlagdt 4,299 dagar med hygienisk handledning och understöd in natura, hvarjämte bostäder delvis

på byråns bekostnad i vissa fall anskaffats. Byråns utgifter hafva uppgått till kr. 1,433: 94 motsvarande kr. 49: 45 för hvarje skyddsling.

Sjukdomsförhållandena i fängelserna. Se K. Fångvårdsstyrelsens berättelse år 1905: Bidrag till Sveriges officiella statistik, G) Fångvården.

4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten.[1])

Medicinalstyrelsens verksamhet.

Af de smärre uppsatser, som under den gemensamma benämningen »*Meddelanden från Kungl. Medicinalstyrelsen*» började utgifvas år 1898 och för hvilkas fyra första häften redogjorts i Styrelsens und. berättelse för år 1902, hafva under år 1905 utkommit från trycket ytterligare fyra häften, nämligen:

N:r 5. Redogörelse för förste-provinsialläkarmötet i Stockholm 11—14 oktober 1904;

N:r 6. De mot smittosamma husdjurssjukdomar, särskildt mot svinsjuka, använda sera. Reseberättelse af Eduard Bohm, regementsveterinär;

N:r 7. Om vården af obildbara sinnesslöa i Danmark och norra Tyskland, reseberättelse af medicinalrådet d:r Georg Schuldheis, samt om familjevård af sinnessjuka, berättelse från kongressen i Antwerpen år 1902 af öfverläkaren prof. Teodor Neranden; och

N:r 8. Några ord till allmänheten om den akuta barnförlamningen af professor O. Medin.

Med anledning af att *s. k. akut barnförlamning* uppträdt epidemiskt på vidt skilda orter inom landet och visat sig elakartad, har Kungl. Maj:t genom nåd. bref den 25 augusti 1905 på hemställan af Medicinalstyrelsen, föreskrifvit, att med afseende å nämnda sjukdom skulle under den pågående epidemien tillsvidare i tillämpliga delar gälla hvad i fråga om åtgärder till hämmande af smittosam sjukdom och förekommande af dess spridning inom riket äfvensom ersättning för tjänsteläkares resor funnes i gällande författningar stadgadt ang. sådana smitto-

[1]) Styrelsens sekreterare: A. Holmberg.

Tab. Litt. I. *Summarisk uppgift å de af Medicinalstyrelsen handlagda mål år 1905.*

Inkomna mål.					Utgångna expeditioner.				
Kungl. Bref, Generalorder m. m. från Statsdepartementen.	Kungl. remisser.	Hospitalsmål.	Allmänna mål.	Summa.	Till Kungl. Maj:t underd. utlåtanden och framställningar i administrativa ärenden.	Till Kungl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter uti därifrån till Styrelsens yttrande remitterade mediko-legala mål.	Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och andra ämbetsmyndigheter samt enskilda personer uti allmänna mål.	Kungörelser och cirkulär.	Summa.
519	285	2,220	13,320	16,344	492	78	6,059	18	**6,683**

Tab. Litt. K. *Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Inkomster.					U — t —								
	Uppburna medel från Kungl. Statskontoret och Arméförvaltningen.				Utbetalda löner m. m.			Till åtskilliga					
Behållning jämte oredovisade förskott från 1904.	Löner m. m. åt Medicinalstyrelsen.	Till åtskilliga andra ändamål på olika hufvudtitlar.	Inkomster i öfrigt.	Summa tillgång.	Medicinalstyrelsen och *föreståndaren för elektriska inrättningen.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård.	Vaccinationens befrämjande.	Svenska Läkaresällskapet.	Resestipendier åt lasarettsläkare, andra civila läkare.	Skrifmaterialier och expenser.	Dyrtidstillägg åt Medicinalstyrelsen.
88,833 86	101,950 —	[1]) 477,695 —	[2]) 23,802 39	692,281 25	101,950 —	7,725 —	7,425 —	[3]) 205,745 11	25,741 27	3,000 —	[4]) 5,875 —	19,313 84	1,435 —
					* 865 60								

[1]) Till medikolegala besiktningar 17,000: inrättningen för sjukas behandling med elektricitet 750; dyrtidstillägg åt Medicinalstyrelsen 1,435; resestipendier åt 18,350; arfvode för granskning af hospitalsräkenskaperna 1,200; Järfsö sjukhus för spetälska 18,000; behandling af medellösa lupuspatienter 7,000; utgifter mot koleran 25,000; smittosamma sjukdomar bland husdjuren 65,000; arfvoden åt civila veterinärstipendiater 1,600: dyrtidstillägg för år 1905 åt d:o 160; veterinärinrättningen i Skara 900; hållna andelar af provinsialläkares aflöning 5,094·83; räntemedel 116·09; böter, återburna förskott m. m. 1,687·62; öfverleverering 176·10; för försåld vaccin 14,685·50; — 28,122·94; diverse kostnader 8,939·29. — [4]) Till ordinarie lasarettsläkare 1,500; andra civila läkare 2,125; förste provinsialläk. m. fl. 2,250. — [5]) Veterinärers resekostnad förvaltningen 11,458: 33.

samma sjukdomar, som omförmäldes i § 20 mom. 1 af nåd. förordningen ang. åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare den 19 mars 1875, dock med undantag af hvad i § 22 af nyssnämnda förordning stadgades ang. obligatorisk vård å särskildt sjukhus af person, angripen af sådan sjukdom.

Omfattningen af Medicinalstyrelsens ämbetsverksamhet under år 1905 framgår af Tab. Litt. I, upptagande såväl inkomna mål som utgående expeditioner.

Bland dessa expeditioner förekomma följande *kungörelser och cirkulär:*

af den 2 januari ang. de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum;

af den 27 januari med närmare föreskrifter för fördelningsläkarne ang. sammandragen af de från läkarne vid truppförbanden inkommande sjukförslag;

af den 1 februari ang. indragning af antidifteriserum;

af den 6 mars ang. d:o af d:o ;

af den 3 april ang. formulär till redogörelse för anstalter för obildbara sinnesslöa;

af den 1 maj ang. indragning af antidifteriserum;

af den 22 maj ang. d:o af d:o ;

af den 31 maj med uppmaning till veterinärerna att vid desinfektioner, som skola bekostas af staten, använda billiga desinfektionsmedel;

af den 12 juli ang. indragning af antidifteriserum;

af den 28 juli ang. d:o af d:o ;

af den 6 september med erinran till hälsovårds- och kommunalnämnder om föreskrifterna rörande besiktning och efterbesiktning å fartyg och personer, kommande från kolerasmittad ort;

af den 20 september med anmodan till veterinärerna att ofördröjligen till Medicinalstyrelsen anmäla fall af hönskolera;

af den 2 oktober med förändradt formulär för årsredogörelser från läkare, hvilka förestå brunns-, bad- med flera kuranstalter;

af den 18 oktober med föreskrifter för undersökning af dem, som söka fast anställning vid armén eller flottan;

af samma dag med föreskrifter för undersökning af värnpliktiges duglighet till krigstjänst;

af den 27 oktober med föreskrifter ang. utfärdandet af läkarattester för dem, som ämna söka fast anställning vid armén eller flottan;

af den 13 november ang. ändringar i gällande medicinaltaxa;

af den 22 december ang. indragning af antidifteriserum.

Resestipendier, reseunderstöd m. m.

Resestipendier, reseunderstöd och understöd för vetenskapliga m. fl. arbeten hafva af Kungl. Maj:t på styrelsens förslag under året tilldelats följande personer och associationer med nedanstående belopp:

lasarettsläkarna *O. L. Forssell*, *B. C. Peterson* och *E. A. Eriksson* hvar och en 500 kronor, utgörande 1905 års s. k. lasarettsläkarstipendier (nåd. bref den 27 januari 1905);

distriktsveterinären *C. J. Jacobsson* 1,200 kronor samt distriktsveterinärerna *C. R. M. Hammarstrand* och *A. Follin* hvardera 500 kronor, utgörande de resestipendier åt legitimerade veterinärer, till hvilka 1904 års riksdag anvisat ett årligt belopp af 2,200 kronor och som nu för första gången utdelades (nåd. bref den 10 februari 1905);

---

ställda medel år 1905 (enligt kassakontot i 1905 års hufvudbok).

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
g — i — f — t — e — r.																
a n d r a ä n d a m å l p å o l i k a h u f v u d t i t l a r.											Behandling af medellösa lupuspatienter.	Åtgärder emot koleran.	Veterinärinrättningen i Skara.	Under året återlevererade bespringar m. m. för sistlidet år.	Behållning och oredovisade förskott för innevarande år.	Summa utgifter.
Af bespringarna eller andra särskildt anvisade medel.	Stipendier åt fältläkarkåren och veterinärstaten.	Järfsö sjukhus för spetälska.	Medikolegala besiktningar och *öfverlevereering för näst föregående år.	Förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.	Arfvoden åt civila veterinärstipendiater och dyrtidstillägg åt dem 1905.	Allmänna Barnbördshuset.	Barnbördshuset Pro Patria.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Repetitionskurser för barnmorskor.	Arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper.						
7,198 50	18,008 33	18,000 —	17,576 77 * 126 54	[5]) 62,275 80	[6]) 1,760 —	27,660 —	90 —	2,594 —	3,000 —	1,500 —	6,938 10	16,315 76	900 —	[7]) 27,415 76	101,845 87	692,281 25

lasarettsläkare och andra civila läkare 7,500; kostnader för allmän hälso- och sjukvård 203,000; Svenska Läkaresällskapet 3,000; vaccinationens befrämjande 15,000; expenser barnbördshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm 35,475; barnbördshuset i Göteborg 10,025; repetitionskurser för barnmorskor 3,000; förekommande af diverse särskilda ändamål anvisade medel 11,500; stipendier åt fältläkarkåren och fältveterinärstaten 32,800. — [2]) Medikolegala ersättningsmedel från länen 2,042·25; inne- [3]) Provinsialläkares resekostnad m. m. 110,740·67; däraf för sinnessjukvården 42,349·04; biträdande provinsialläkare 15,593·17; tillförordnade och extra provinsialläkare m. m. 38,917·05; ersättning för dödade kreatur 16,798·58; div. kostnader. 6,560·17. — [6]) Stipendier 1,600; dyrtidstillägg 160. — [7]) Å div. anslag däraf till armé-

förste provinsialläkaren *G. A. Sjödahl*, provinsialläkarne *J. Rodling* och *J. M. Rhodin*, extra provinsialläkaren *J. A. Nyström* och stadsläkaren *A. G. Ericsson* hvar och en 500 kronor, utgörande de för förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare utgående resestipendier (nåd. bref den 17 februari 1905);

professorn vid Veterinärinstitutet *J. Svensson* 500 kronor för att idka studier hufvudsakligen i bakteriologi vid veterinärskolor i Köpenhamn och Berlin (ämbetsskr. från Jordbruksdep. den 17 mars 1905);

professorn *F. J. E. Westermark* 500 kronor för deltagande i en internationell kongress för gynekologi och obstetrik (S:t Petersburg september 1905) (ämbetsskr. från Civildep. den 17 mars 1905);

förste stadsläkaren *G. Törnell* 465 kronor för utgifvande af ett arbete om skolläkarinstitutionen i Sverige (ämbetsskr. från Ecklesiastikdep. den 17 mars 1905);

docenten *E. J. Levin* 500 kronor för studier i Frankrike och Schweiz af tillverkningen och resultaten af d:r A. Marmoreks serum mot tuberkulos (ämbetsskr. från Civildep. den 26 april 1905);

extra lärare vid Tekniska högskolan *K. G. A. Sondén* 250 kronor för att i Hamburg studera en apparat för skeppsråttors dödande ombord å fartyg (ämbetsskr. från Civildep. den 16 juni 1905);

medicinalrådet *R. A. Wawrinsky* 5,000 kronor för utgifvande af ett arbete, innefattande historisk framställning rörande lasarettsväsendet i Sverige samt beskrifning af de svenska länslasaretten under olika tidsperioder (ämbetsskr. från Civildep. den 16 juni 1905);

medicine licentiaten *J. Th. Stenbeck* 400 kronor för deltagande i en internationell kongress i fysioterapi (Liège augusti 1905) (ämbetsskr. från Civildep. den 7 Augusti 1905);

biskopen *K. H. G. von Schéele* och e. o. professorn *C. Wallis* hvardera 500 kronor för deltagande i 10:e internationella antialkoholistkongressen (Budapest september 1905) (ämbetsskr. från Civildep. den 16 augusti 1905);

e. o. professorn *C. Wallis* 500 kronor för studieresa, i samband med ofvannämnda resa till Budapest, till alkoholisthem i Schweiz och Tyskland (ämbetsskr. från Civildep. den 25 augusti 1905);

förste hofmarskalken *O. H. R. Printzsköld* och e. o. professorn *J. G. Edgren* hvardera 600 kronor för deltagande i såväl den internationella centralbyråns för tuberkulosens bekämpande konferens som den i samband därmed sammanträdande internationella tuberkuloskongressen (Paris oktober 1905) (ämbetsskr. den 6 september 1905);

professorn *S. E. Henschen* 600 kronor för deltagande i ofvannämnda internationella tuberkuloskongress (ämbetsskr. den 6 september 1905);

regementsläkaren *J. H. Bergman* 300 kronor, bataljonsläkaren *C. G. Rundqvist* 200 kronor, bataljonsläkaren *A. J. Dahlheim* 600 kronor, bataljonsläkaren *A. Gullström* 400 kronor och bataljonsläkaren *C. G. Borgström* 500 kronor, allt utgörande reseunderstöd från reservationsanslaget till resestipendier åt militärläkare (ämbetsskr. från Landtförsvarsdep. den 17 november 1905);

lasarettsunderläkaren *N. E. Hellström* 2,000 kronor och amanuensen *J. H. Peterson Ernberg* 1,500 kronor, utgörande de för år 1906 utgående riksstatens resestipendier för civila läkare (ämbetsskr. den 17 november 1905);

svenska veterinärläkarföreningen 1,000 kronor för fortsatt utgifvande under år 1906 af »Svensk veterinärtidskrift» (ämbetsskr. från Jordbruksdep. den 24 november 1905);

t. f. medicinalrådet *G. R. Stenbeck* 1,200 kronor för utgifvande af en författningshandbok för vården af sinnessjuka och sinnesslöa (ämbetsskr. från Civildep. den 8 december 1905).

Civila läkarbefattningar.

Af extra provinsialläkardistrikt hafva under år 1905 följande erhållit förlängning på 5 år af rätten för sin läkare till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst: *Löberöd*, *Veberöd*, *Fiskebäckskil*, *Oxelösund*, *Orsa*, *Kil* och *Asker*.

Förlängning af rätten ej blott till tjänstårsberäkning utan äfven till statsbidrag för läkarens aflöning har beviljats *Stegeborgs* och *Charlottenbergs distrikt*, hvarvid, beträffande Stegeborg, statsbidraget tillika fördubblades.

Nya extra provinsialläkardistrikt med endast tjänstårsberäkningsrätt hafva inrättats i *Nätra*, *Malsjö* och *Väddö*.

Genom nåd. bref till Medicinalstyrelsen den 9 juni 1905 har Kungl. Maj:t enligt Riksdagens medgifvande fastställt sådan ändring i de enligt nåd. kungörelsen ang. ny reglering af provinsialläkarstaten den 31 oktober 1890 gällande bestämmelser för åtnjutande af de i aflöningsstaten för provinsialläkare fastställda aflöningsförmåner, att *semester må* (under i öfrigt samma villkor och bestämmelser som förut) *beviljas ordinarie provinsialläkare från och med året näst efter det, hvarunder han blifvit till provinsialläkare utnämnd och tjänsten tillträdt.*

Civila sjukvårdsinrättningar.

Kungl. Maj:t har under år 1905 medgifvit, att *vid Malmö allmänna sjukhus* finge ej mindre inrättas ytterligare *en lasarettsläkartjänst* än äfven anställas *en underläkare* och *en andre underläkare.*

Vidare har Kungl. Maj:t medgifvit anställandet af *en underläkare vid länslasarettet i Karlshamn.*

Kontroll öfver läkemedel.

Den, på grund af nåd. kungörelsen den 1 november 1901, af Medicinalstyrelsen antagne kontrollanten öfver antidifteriserum har under år 1905 sju gånger gjort anmälan till Styrelsen, att han funnit sådant serum underhaltigt; och har med anledning af sådan anmälan Medicinalstyrelsen i cirkulär till samtliga apotekare i riket den 1 februari, den 6 mars, den 1 maj, den 22 maj, den 12 juli, den 28 juli och den 22 december förordnat om indragning af allt då kvarvarande antidifteriserum af viss tillverkning och kontrolldatum. Indragningen har sex gånger afsett medicine doktorn E. Selanders och fyra gånger tyske fabrikanten Mercks tillverkning (i tre af cirkulären hafva vissa emissioner af båda tillverkningarna indragits).

5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären.[1])

Besiktningen af värnpliktige.

I Medicinalstyrelsen utarbetade sammandrag af vederbörande inskrifningsläkares rapporter utvisa, att af 1884 års åldersklass 35,734 ynglingar pröfvats vid årets inskrifningsförrättningar. Af dessa hafva 6,604 eller 18·5 % förklarats på grund af kroppsfel eller sjukdom till krigstjänst odugliga. Någon frikallelse på grund af förlust af medborgerligt förtroende (Vpl. § 10) har däremot bland de inskrifningsskyldiga af 1884 års klass icke förekommit. Uppskof med inskrifningen erhöllo 1,299 eller 3·6 %. Till tjänst vid hären eller flottan inskrefvos alltså 27,831 eller 77·9 %

Af öfveråriga pröfvades 3,251, af hvilka 837 eller 25·7 % frikallades på grund af kroppsfel eller sjukdom. Icke heller bland öfveråriga inskrifningsskyldiga ägde någon frikallelse på grund af förlust af medborgerligt förtroende rum. Uppskof med inskrifningen beviljades åt 285 eller 8·8 %. Inskrifna blefvo således 2,129 eller 65·5 %.

Af underåriga (födda 1885 eller senare) blefvo 4,303 ynglingar inskrifna.

Lägsta kassationsprocenten inom 1884 års åldersklass hade Gottlands inskrifningsområde med 12·55 och Södermanlands inskrifningsområde den högsta med 26·27. Motsvarande siffror för äldre årsklasser äro 13·51 och 50·00 inom resp. Blekinge och Östergötlands västra inskrifningsområden.

Beträffande frekvensen af de särskilda kroppsfel och sjukdomar, hvilka föranledt kassation hos 1884 års åldersklass, komma i främsta rummet cirkulationsorganens sjukdomar med 45·4 ‰ af samtliga pröfvade; därnäst bensystemets och rörelseorganens sjukdomar med 34·5 ‰ o. s. v.

Hos äldre årsklasser hafva de vanligaste kassationsorsakerna utgjorts af cirkulationsorganens sjukdomar med 58·1 ‰, fortvarande allmän svaghet med 40·9 ‰ samt bensystemets och rörelseorganens sjukdomar med 36·9 ‰.

Den minst ofta förekommande kassationsorsaken utgjordes hos 1884 års åldersklass af kroniska infektionssjukdomar (utom tuberkelsjukdom), hvarför 15 eller 0·4 ‰ kasserades, samt svulster med 0·6 ‰; bland äldre årsklasser blefvo 2 eller 0·6 ‰ kasserade för kroniska infektionssjukdomar (utom tuberkelsjukdom), 3 eller 0·6 ‰ för konstitutionella sjukdomar och 4 eller 1·2 ‰ för döfstumhet. Tuberkelsjukdom föranledde frikallelse hos resp. 539 och 77 eller 15·1 och 23·7 ‰.

Hvad angår de ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden, som beslutats vid årets inskrifningsförrättningar, upplyser det häröfver gjorda sammandraget, att 3,334 förut inskrifna, däraf 2,205, som inskrifvits år 1904, blifvit från värnpliktens vidare fullgörande frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom. De vanligaste orsakerna voro cirkulationsorganens sjukdomar, bensystemets och rörelseorganens sjukdomar, tuberkelsjukdom, fortvarande allmän svaghet o. s. v.

Till annan tjänst än vapentjänst öfverfördes 1,587 förut inskrifna.

Sjukvården vid hären.

Redogörelsen för härens sjukvård omfattar:

1) *härens garnisonerade truppförband, icke garnisonerade arméns vapenöfningar* samt *särskilda utbildningskurser och skolor*,

2) *dödlighet och dödsorsaker*,

3) *revaccination* m. m.

Sjukligheten vid truppförbanden. Enligt Tab. n:r 14 utgjorde styrkan af all i tjänst varande personal, inberäknadt officerare och underofficerare med vederlikar, i medeltal för hvarje dag under hela året 28,597 man. Högsta på en gång i tjänst varande styrkan utgjorde under årets andra kvartal (strax efter inryckningen till beväringsrekrytskolorna vid infanteriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen) 43,810 man samt under tredje kvartalet (pågående regementsöfningar) 68,314 man. Under året insjuknade 45,456 eller i förhållande till förstnämnda medelstyrkesiffra 1,589·5 ‰. Bland dem, som varit för sjukdom vårdade, afskedades på grund af invaliditet 1,747[1]) och afledo 78. Till sistnämnda tal böra läggas 7 dödsfall på grund af olycksfall, vid hvilka sjukskrifning ej förekommit, samt 2 självmord, hvadan hela antalet i rapporten redovisade dödsfall utgör 87, hvilket i förhållande till den förutnämnda medelstyrkesiffran motsvarar en dödlighet under året af 3·0 ‰.

[1]) Referent: t. f. Öfverfältläkaren Nettelblad.

[1]) Utom dessa hafva ett stort antal värnpliktiga hemförlofvats såsom krigstjänstodugliga utan att redovisas i sjukrapporterna, då de ej varit sjukskrifna. Dessa komma att upptagas i redogörelsen för följande års inskrifningsförrättningar.

Tab. Litt. L. *Å garnisonssjukhusen* (Stockholm och Karlsborg) *vårdade sjuka år 1905.*

Sjukhus.		Kvarliggande från 1904.	Inkomna.	Summa vårdade.	Friska och förbättrade.	Afsked på grund af invaliditet.	Afpolletterade till civilt sjukhus.	Döda.	Kvarliggande till 1905.	Underhållsdagar för hela antalet.	Underhållsdagar i medeltal för hvarje sjuk.
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm	officerare	1	12	**13**	12	—	—	—	1	166	12·8
	underofficerare / manskap	36	1,933	**1,969**	1,886	—	11	22	50	40,165	20·4
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	officerare	—	3	**3**	3	—	—	—	—	26	8·7
	underofficerare	—	5	**5**	4	—	—	1	—	104	20·8
	manskap	14	430	**444**	417	16	—	3	8	6,894	15·5
	Summa	**51**	**2,383**	**2,434**	**2,322**	**16**	**11**	**26**	**59**	**47,355**	**19·5**

Den relativa sjuksiffran vid de olika truppförbanden o. s. v. är ganska växlande (Tab. n:r 14), högst vid Andra och Första lifgrenadjärregementena med resp. 3,590·4 och 3,375·0 ‰, lägst vid Vendes artilleriregemente och Kronprinsens husarregemente med resp. 499·3 och 516·9 ‰.

Bortåt ²/₃ af de insjuknade tillhöra åldersgruppen 21—25 år, hvilket i betraktande däraf, att större delen af det värnpliktiga manskapet tillhör denna åldersgrupp, är helt naturligt. Vid flertalet volontärskolor äfvensom vid vissa af de garnisonerade truppförbanden är emellertid åldersgruppen under 21 år starkast representerad bland de insjuknade.

Största antalet insjuknade kommer på tredje kvartalet och därnäst på det andra, ett förhållande, som till fullo förklaras af de betydande olikheterna uti den i tjänst varande personalens styrka under de olika kvartalen (se styrkeuppgifterna ofvan!).

Bland mera gängse sjukdomar (Tab. n:r 13) märkas akuta infektionssjukdomar med 5,861 fall och bland dessa 1,615 influensa, 500 difteri, 453 gonorrhé, 410 rash, 325 påssjuka och 217 mässling.

Bland kroniska infektionssjukdomar märkas tuberkulos med 238 fall (däraf i lungorna 212) och syfilis med 42 fall (recidiven visa sig svåra att afskilja, hvadan det verkliga antalet i denna sjukdom nyinsjuknade sannolikt är lägre). De flesta lungtuberkulosfallen komma på Västerbottens regemente med 16 fall samt på Svea lifgarde och Skaraborgs regemente med hvardera 14 fall.

Af de veneriska sjukdomarna hafva förekommit 453 fall af gonorrhé, 24 af chancre och 42 af syfilis. Talrikast hafva fallen af dessa sjukdomar varit inom de i hufvudstaden förlagda truppförbanden.

Kronisk alkoholsjukdom förekom i 13 fall.

Relativt största frekvensen räkna matsmältningsorganens sjukdomar och därnäst yttre skador; i tredje rummet komma bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.

Å de båda större garnisonssjukhusen (Stockholm och Karlsborg) vårdades under 1905 2,434 sjuka personer, däri inberäknadt personal från Flottans station i Stockholm och från främmande kårer. Antalet underhållsdagar för hvarje vårdad sjuk uppgick i medeltal till 19·5 (Tab. Litt. L). Uppgifter öfver å dessa sjukhus vårdade sjukdomar meddelas i Tab. Litt. M.

Å samma sjukhus utfördes 207 operationer, af hvilka 202 med god och 2 med dödlig utgång. Bland operationerna märkas 12 repositioner, 30 exstirpationer af lymfkörtlar och tumörer, 14 radikaloperationer för bråck o. s. v. De båda dödsfallen inträffade det ena i ett fall af strålsvamp (actinomykos) i bäckenet, det andra af allmän sepsis efter en operation för varsamling i lungsäcken.

Dödligheten. Antalet dödsfall inom hären vid garnisoner och under vapenöfningar är 87 (Tab. Litt. O). Den oftast förekommande dödsorsaken är epidemisk hjärnfeber med 13 fall, därnäst andedräktsorganens sjukdomar (utom lungtuberkulos) med 12 fall. Antalet dödsfall i lungtuberkulos var 9. Dödsfallen på grund af olyckshändelse eller de omedelbara följderna af sådan voro till antalet 8 och själfmorden 2. Båda själfmördarna voro underofficerare (den ene officersaspirant). Ett af själfmor-

Tab. Litt. M. *Å garnisonssjukhusen* (Stockholm och

Sjukhus.	Smittkoppor.		Vattenkoppor.		Mässling.		Scharlakansfeber.		Rash.		Febricula.		Tarmtyfus.		Påssjuka.		Influensa.		Difteri.		Ros.		Varfeber.		Chancre med följdsjukdomar.	
	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm .	1	—	4	—	77	—	5	—	66	—	10	—	11	—	29	—	20	—	—	—	12	—	2	—	6	—
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	3	—	6	—	112	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**1**	—	**4**	—	**77**	—	**5**	—	**66**	—	**19**	—	**11**	—	**32**	—	**26**	—	**112**	—	**12**	—	**2**	—	**6**	—

Tab. Litt. M. (Forts.). *Å garnisonssjukhusen* (Stockholm och

Sjukhus.	Öfriga sjukdomar i andningsorganen.		Sjukdomar i munhåla och svalg.		Magsår.		Akuta mag- och tarmkatarrer.		Blindtarmsinflammation.		Öfriga akuta mag- och tarmsjukdomar.		Kroniska mag- och tarmsjukdomar.		Tarmbråck.		Masksjukdom.		Sjukdomar i lefver och gallvägar.		Njurinflammation.		Öfriga sjukdomar i urin- och könsorganen.		Muskelreumatism.	
	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm .	16	—	60	—	7	—	39	—	23	—	19	—	19	—	14	—	1	—	13	—	8	3	52	—	35	—
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	1	—	83	—	—	—	18	—	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	2	—	8	—
Summa	**17**	—	**143**	—	**7**	—	**57**	—	**32**	—	**20**	—	**19**	—	**14**	—	**1**	—	**13**	—	**17**	**4**	**54**	—	**43**	—

den föröfvades medelst revolverskott i hufvudet; rörande det andra har intet meddelats.

Sjukvårdssoldatskolor hafva under året hållits vid åtskilliga regementen och kårer, samt, för de truppförband, som tillhöra Stockholms garnison, vid Allm. garnisonssjukhuset. För *trängkårernas fast anställda sjukvårdsmanskap* äfvensom för *sjukvårdskorpralskolornas* elever hafva utbildningskurser varit anordnade vid Allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm, garnisonssjukhuset å Karlsborg, länslasaretten i Norrköping och Gäfle samt regementssjukhusen å Herrevadskloster och Sollefteå läger. *Sjukvårdssergeantkurs* har varit anordnad vid Svea trängkår med sjukhusutbildning vid Allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm. *Trängkårerna i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade värnpliktige* hafva erhållit sin sjukhusutbildning vid de sjukhus, som finnas å de i landsorten förlagda infanteriregementenas vapenöfningsplatser, med undantag af de nyss nämnda vid Herrevadskloster och Sollefteå läger.

Större fälttjänstöfningar hafva under året icke hållits.

Revaccinationer (Tab. Litt. Q) hafva under 1905 företagits å fast anställdt och värnpliktigt manskap till ett sammanlagdt antal af 21,594, uteslutande med animal vaccin. Resultatet utföll gynnsamt i 61·3 %.

Omsättningen i militärläkarbeställningar framgår af Tab. Litt. R.

För öfrigt må ur vederbörande militärläkares rapporter meddelas följande angående å garnisonsorter och öfningsplatser vidtagna ändringar, nybyggnader m. m.

I. arméfördelningen. Af i fjolårets underdåniga berättelse påpekade brister och missförhållanden hafva de, som hänförde sig till regementssjukhuset vid Herrevadskloster, blifvit afhjälpta, i det att detta sjukhus undergått en genomgripande reparation. Vid de å Ljungbyhed förlagda regementena saknas dock fortfarande lokaler för vård inom de respektive lägerområdena af lindrigt sjuka; liksom ock bristen på afloppsledningar från kök och urinoarer fortfarande framhålles. Vid Skånska husarregementets lägeretablissement å Ljungbyhed har uppförts ytterligare en lägerhydda, så att samtliga skvadroner under årets regementsöfningar kunnat förläggas under tak.

»Gamla kasärnen» i Ystad angifves såsom alldeles oduglig att vidare användas. Skånska dragonregementets sjukafdelning inom det nya etablissementet i samma stad betecknas såsom för liten och i flere hänseenden mindre lämplig.

Från Kronprinsens husarregemente klagas öfver sjukafdelningens läge å nedre botten i en kasärnflygel. De sjuka störas af buller från våningen ofvanför, som upptages af manskapslogement. Dessutom saknas isoleringsrum, hvarjämte värmeledningen funktionerar otillfredsställande.

Från Kronobergs regemente klagas öfver sjukhusets olämplighet och förfallna tillstånd.

Vid regementssjukhusen å Herrevadskloster och Refvinge hafva under årets vapenöfningar tjänstgjort sjuksköterskor från Drottning Sophias förening, och har tillfredsställelsen häröfver varit stor och allmän.

II. arméfördelningen. Regementssjukhuset å Malmen har under året undergått en betydligare reparation. Vid såväl detta

Karlsborg) *vårdade sjukdomar år 1905.*

Dröppel med följdsjukdomar.		Epid. hjärnfeber.		Tetanus.		Lungtuberkulos.		Tuberkulos i öfriga organ.		Syfilis.		Actinomykos.		Konstitutionella sjukdomar.		Kronisk alkoholförgiftning.		Sinnessjukdom.		Nervsystemets sjukdomar.		Sjukdomar i syn- och tårorganen.		Sjukdomar i hörselorganen.		Sjukdomar i hjärta och blodkärl.		Sjukdomar i lymfkärlsystemet.		Katarr i strupe, hufvud och luftrör.		Lung- och lungsäcksinflammation.	
Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.
274	—	6	1	—	—	65	11	27	—	27	—	1	1	13	1	7	—	4	—	47	—	48	—	142	—	93	1	26	—	186	—	156	3
9	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	16	1	3	—	9	—	5	—	3	—	22	—	16	1
283	—	**6**	**1**	—	—	**67**	**11**	**28**	**1**	**27**	—	**1**	**1**	**15**	**1**	**8**	—	**5**	—	**63**	**1**	**51**	—	**151**	—	**98**	**1**	**29**	—	**208**	—	**172**	**4**

Karlsborg) *vårdade sjukdomar år 1905.*

Ledgångsreumatism.		Annan sjukdom i ledgångar, sensidor och slemsäckar.		Sjukdomar i ben, benhinnor.		Parasitär hudsjukdom.		Annan hudsjukdom.		Bulnader och röksår.		Inväxt nagel.		Svulster.		Benbrott.		Distorsioner och luxationer.		Kontusioner.		Friska sår.		Brännskada.		Kylskada.		Andra genom våld och olyckshändelse uppkomna skador.		Akuta förgiftningar.	
Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.
101	—	40	—	31	—	42	—	52	—	60	—	48	—	27	—	28	1	17	—	14	—	46	—	1	—	—	—	8	—	—	—
18	—	9	—	3	—	2	—	9	—	24	—	9	—	2	—	—	—	5	—	5	—	13	—	—	—	—	—	1	—	—	—
119	—	**49**	—	**34**	—	**44**	—	**61**	—	**84**	—	**57**	—	**29**	—	**28**	**1**	**22**	—	**19**	—	**59**	—	**1**	—	—	—	**9**	—	—	—

Tab. Litt. N. *Operationer, utförda år 1905 å patienter, intagna å garnisonssjukhusen* (Stockholm och Karlsborg).

Operation.	Antal.	Sjukdom.	Den sjukes ålder. Under 15 år.	15—55 år.	Öfver 55 år.	Operationens utgång. God.	Mindre god.	Dödlig.	Anmärkningar.
I. Operationer å ben.									
1. Amputation: d) å underben	1	Tuberculosis dissemin. ossium metat.	—	1	—	1	—	—	
» e) å fingrar och tår	4	Laceratio	1	3	—	4	—	—	
	1	Contractura digiti	—	1	—	1	—	—	
2. Resektion: d) å clavicula	1	Osteophyt	—	1	—	1	—	—	
3. Osteotomi	1	Tuberculosis ossis metacarpi	—	1	—	—	1	—	Patienten kvarligger.
	1	Osteomyelitis septica femoris	—	1	—	1	—	—	
	1	Tuberculosis tibiæ	—	1	—	1	—	—	
4. Sekvestrotomi	1	Osteomyelitis calcanei	—	1	—	1	—	—	
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.									
11. Resektion: g) i sterno-clavicularleden	1	Luxatio	—	1	—	1	—	—	Silfversutur.
12. Artrotomi och ledpunktion	1	Mus articularis genu	—	1	—	1	—	—	
	2	Synovitis traumatica genu	—	2	—	2	—	—	
	1	» » art. pedis	—	1	—	1	—	—	
13. Reposition af luxationer	2	Luxatio cubiti	—	2	—	2	—	—	
	10	» axillaris	—	10	—	10	—	—	
17. Operation å senskidor	1	Tuberculosis	—	1	—	1	—	—	
	1	Tendovaginitis suppurativa	—	1	—	1	—	—	
	1	Ganglion	—	1	—	1	—	—	
18. Incision och utskrapning	13	Bursitis præpatellaris	—	13	—	13	—	—	
	1	» olecrani tuberculosa	—	1	—	1	—	—	
III. Operationer å kärl- och nervsystemet.									
20. Operation för aneurysm	1	Aneurysma radialis	—	1	—	1	—	—	
21. » » varicer	1	Varices crurales	—	1	—	1	—	—	Utgången kan ännu ej bestämdt förutses.
27. Excision af traumatisk cysta jämte osteofyt	1	Epilepsia traumatica (Jackson)	—	1	—	1	—	—	
V. Exstirpation af lymfkörtlar och tumörer.									
34. Exstirpation af lymfkörtlar	10	Lymphadenitis tuberculosa colli	—	10	—	10	—	—	
	1	» » inguin.	—	1	—	1	—	—	
35. » » tumörer									
» c) af cysta	9	Atheromata	—	9	—	9	—	—	Utgången oviss, enär patienten (värnpliktig) ej kunnat tillräckl. länge observeras.
	1	Cystoma colli (congen.?)	—	1	—	1	—	—	
» g) » papillom	2		—	2	—	2	—	—	
» h) » fibrom	2		—	2	—	2	—	—	
» k) » osteom	5		—	5	—	5	—	—	
VI. Operationer å hufvud och hals.									
37. Tonsillotomia	3	Hypertrophia	—	3	—	3	—	—	
39. Operation för ranula	1	Ranula	—	1	—	1	—	—	
42. » » adenoida vegetationer	5	Vegetationes adenoideæ	—	5	—	5	—	—	
VII. Operationer å bröst och buk.									
53. Amputation af bröstkörtel	2	Mastitis chronica	—	2	—	2	—	—	
55. Torakotomi	1	Pleuritis tuberculosa	—	1	—	—	1	—	Patienten, som äfven lider af lungtuberkulos, kvarligger.
	4	» suppurativa	—	4	—	3	—	1[1])	[1]) Patienten död af allm. sepsis.
58. Laparotomi	1	Peritonitis tuberculosa	—	1	—	—	1	—	Patienten kvarligger.
71. Operation för appendicitis	7	Appendicitis	—	7	—	7	—	—	
76. Radikaloperation för bråck	13	Hernia mobilis	—	13	—	13	—	—	
	1	» incarcerata	—	1	—	1	—	—	Efteroperation till operation för appendicitis.
77. Enterostomi (enligt Witzel)	1	Peritonitis	—	1	—	1	—	—	
Transport	117	Transport	1	116	—	113	3	1	

sjukhus som vid regementssjukhuset å Skillingaryd hafva från 1 juli till regementsöfningarnas slut tjänstgjort sjuksköterskor, anställda genom försorg af Drottning Sophias förening, och har detta visat sig vara till stort gagn såväl för sjukvården som för sjukvårdsmanskapets utbildning.

III. arméfördelningen. Lifregementets husarer hafva under året tagit i bruk det nya, för regementets räkning uppförda etablissementet i Sköfde.

IV. arméfördelningen. Vid Lifregementets grenadjärer har under beväringsrekrytskolan förekommit en allvarsam epidemi af

Tab. Litt. P. *De dödas ålder och tjänsteställning.*

Ålder.	Officerare.	Underofficerare.	Fast anställdt manskap.	Värnpliktigt manskap.	Summa.
Under 21 år	—	—	18	8	26
21—25 år	1	2	12	34	49
Öfver 25 år	4	5	3	—	12
Summa	5	7	33	42	87

Tab. Litt. N. *Operationer, utförda år 1905 å patienter, intagna å Garnisonssjukhusen* (Stockholm och Karlsborg) (forts.).

Operation.	Antal.	Sjukdom.	Den sjukes ålder. Under 15 år.	15—55 år.	Öfver 55 år.	Operationens utgång. God.	Mindre god.	Dödlig.	Anmärkningar.
Transport	117	Transport	1	116	—	113	3	1	
VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.									
79. Operation för hemorrhojdaltumörer	10	Tumores hæmorrhoidales	—	10	—	10	—	—	
89. Dilatation af urinröret	1	Strictura	—	1	—	1	—	—	
91. Operation för phimosis	3	Phimosis	—	3	—	3	—	—	
92. » » hydrocele	3	Hydrocele	—	3	—	3	—	—	
93. » » varicocele	2	Varicocele	—	2	—	2	—	—	
95. Forcerad dilatation	1	Fistula ani	—	1	—	1	—	—	
Incision och dränage	1	Actinomycosis pelvis (coli)	—	—	1	—	—	1	
X. Ögonoperationer.									
125. Bowmans operation	2	Strictura canalis lacrymalis	—	2	—	2	—	—	
127. Operation för chalazion	7	Chalazion	—	7	—	7	—	—	
XI. Öronoperationer.									
151. Paracentes af trumhinnan	10	Otitis media	—	10	—	10	—	—	
153. Öppnande af cellulæ mastoideæ	2	Otitis med. purul. cum osteitide processus mastoidei	—	2	—	2	—	—	
XII. Andra operationer.									
Operation för inväxt nagel	42	Incarnatio unguis	—	42	—	42	—	—	
» » yttre skador	6	Corpora aliena	—	6	—	6	—	—	
Summa	207	Summa	1	205	1	202	3	2	

Tab. Litt. O. *Döda och dödsorsaker å garnisonsorter samt under vapenöfningarna år 1905.*

	Dödsorsaker. Mässling.	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.	Influensa.	Epidemisk hjärnfeber.	Difteri.	Ros.	Septikämi, pyämi.	Lungtuberkulos.	Andra tuberkulösa sjukdomar.	Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholförgiftning.	Varig hjärnhinneinflammation.	Poliomyelitis anterior acuta.	Öfrige sjukdomar i nervsystemet.	Cirkulationsorganens sjukdomar.	Sjukdomar i andedräktsorganen.	Akuta inflammationer i bukhinnan och bukorganen.	Sjukdomar i urin- och könsorganen.	Akut ledgångsreumatism.	Maligna svulster.	Olyckshändelse.	Självmord.	Summa.
Garnisonerade trupper	1	1	—	—	3	1	1	1	7	1	—	1	—	1	3	—	3	1	1	1	2	4	1	34
Icke garnisonerade arméns utbildningsskolor för fast anställda	—	—	—	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	1	9
Icke garnisonerade arméns beväringsrekrytskolor, regements- och repetitionsöfningar	1	2	3	1	10	1	—	1	1	1	—	—	1	4	—	—	7	6	1	1	—	3	—	44
Summa	2	3	3	1	13	4	1	3	9	3	—	1	1	5	3	—	12	7	2	2	2	8	2	87

hjärnhinneinflammation (meningitis cerebrospinalis epidemica). Bland 16 insjuknade inträffade 6 dödsfall.

Vid Malma hed har tillräcklig vattentillgång nu erhållits, sedan Malmköpings vattenledning utsträckts till lägerplatsen.

V. arméfördelningen. Vid Dalregementet har en ny anordning för fottvagning tagits i bruk, hvilken samtidigt kan användas af ett stort antal personer. Resultatet af denna har varit en märkbar minskning i antalet för fotskador sjukskrifna.

Tab. Litt. Q:1. *Sammandrag af rapporter rörande revaccination af nyanställdt manskap vid hären år 1905.*

Truppförband.	Antal revaccinerade.	Resultat.		
		Godt.	Osäkert.	Intet.
Karlskrona grenadjärregemente	19	7	5	7
Kronobergs regemente	7	4	2	1
Norra Skånska infanteriregementet	14	10	—	4
Skånska husarregementet	181	63	15	103
» dragonregementet	300	226	1	73
Kronprinsens husarregemente	140	85	—	55
Vendes artilleriregemente	85	40	13	32
Skånska trängkåren	30	28	—	2
Östgöta trängkår	19	18	—	1
Volontärskolan i Varberg	149	67	11	71
Första lifgrenadjärregementet	6	6	—	—
Andra »	9	5	1	3
Jönköpings regemente	4	1	2	1
Smålands husarregemente	118	102	1	15
» artilleriregemente	137	82	12	43
Volontärskolan i Norrköping	42	30	2	10
» » Jönköping	60	24	22	14
Skaraborgs regemente	11	1	—	10
Göta artilleriregemente	151	65	—	86
Boden-Karlsborgs artilleriregemente	65	52	6	7
Göta ingenjörkår	68	17	3	48
» trängkår	29	2	4	23
Transport	1,644	935	100	609
Transport	1,644	935	100	609
Volontärskolan å Karlsborg	144	76	12	56
Svea lifgarde	256	29	24	203
Göta »	264	76	8	180
Vaxholms grenadjärregemente	51	31	11	9
Lifgardet till häst	159	154	—	5
Svea artilleriregemente	144	110	—	34
» ingenjörkår	91	65	—	26
Fälttelegrafkåren	46	31	—	15
Svea trängkår	16	9	—	7
Västmanlands trängkår	14	6	—	8
Volontärskolan i Stockholm	25	5	1	19
Värmlands regemente	10	5	1	4
Lifregementets dragoner	54	41	—	13
Upplands artilleriregemente	122	10	11	101
Norrlands dragonregemente	106	50	—	56
» artilleriregemente	101	35	10	56
» trängkår	23	—	2	21
Volontärskolan i Gäfle	23	9	4	10
Gottlands infanteriregemente	72	34	7	31
» artillerikår	23	14	—	9
Summa	**3,388**	**1,725**	**191**	**1,472**

Tab. Litt. Q:2. *Sammandrag af rapporter rörande revaccination af värnpliktige vid hären år 1905.*

Truppförband.	Antal revaccinerade.	Resultat.		
		Godt.	Osäkert.	Intet.
Karlskrona grenadjärregemente	415	302	—	113
Kronobergs regemente	39	15	8	16
Hallands »	767	462	15	290
Norra Skånska infanteriregementet	434	313	—	121
Södra » »	540	291	97	152
Skånska husarregementet	189	128	23	38
» dragonregementet	164	124	14	26
Kronprinsens husarregemente	93	69	—	24
Vendes artilleriregemente	413	245	14	154
Skånska trängkåren	179	171	—	8
Östgöta trängkår	189	183	—	6
Första lifgrenadjärregementet	742	590	—	152
Andra »	797	697	2	98
Jönköpings regemente	783	402	7	374
Kalmar »	697	630	9	58
Smålands husarregemente	197	175	6	16
» artilleriregemente	376	206	31	139
Andra arméfördelningens intendenturskola	83	59	12	12
Västgöta regemente	8	8	—	—
Skaraborgs »	844	493	1	350
Älfsborgs »	739	589	16	134
Bohusläns »	433	243	—	190
Lifregementets husarer	183	164	—	19
Göta artilleriregemente	330	279	—	51
Boden-Karlsborgs artilleriregemente	165	98	1	66
Göta ingenjörkår	310	114	32	164
» trängkår	347	315	—	32
Svea lifgarde	43	3	5	35
Göta »	390	190	5	195
Transport	10,889	7,558	298	3,033
Transport	10,889	7,558	298	3,033
Lifregementets grenadjärer	645	9	2	634
Södermanlands regemente	399	273	50	76
Vaxholms grenadjärregemente	212	130	48	34
Lifgardet till häst	79	72	—	7
Svea artilleriregemente	333	244	—	89
Positionsartilleriregementet	196	124	14	58
Svea ingenjörkår	329	186	—	143
Fälttelegrafkåren	130	84	—	46
Svea trängkår	260	81	23	156
Västmanlands trängkår	288	83	24	181
Upplands infanteriregemente	697	200	8	489
Dalregementet	258	224	1	33
Västmanlands regemente	515	286	14	215
Värmlands »	635	321	44	270
Lifregementets dragoner	167	161	—	6
Upplands artilleriregemente	127	78	12	37
Hälsinge regemente	180	155	9	16
Norrbottens »	355	271	6	78
Jämtlands fältjägarregemente	452	309	17	126
Västernorrlands regemente	520	368	4	148
Norrlands dragonregemente	71	50	—	21
» artilleriregemente	334	159	36	139
Bodens ingenjörkår	86	64	8	14
Norrlands trängkår	10	8	1	1
Volontärskolan i Gäfle	11	6	—	5
Gottlands infanteriregemente	27	13	3	11
» artillerikår	1	1	—	—
Summa	**18,206**	**11,518**	**622**	**6,066**

Från Upplands infanteriregemente klagas äfven detta år öfver de öppna mathallarna. Likaså framhålles ånyo det otillfredsställande skick, hvari latrinerna vid Trossnäs fält fortfarande befinna sig.

VI. arméfördelningen. Å Frösö läger uppgifves vattentillgången i de befintliga brunnarna vara otillräcklig för regementets behof. Vid Norrlands dragonregemente var hälsotillståndet under årets första kvartal dåligt, detta delvis beroende på en influensaepidemi med inemot 200 fall. Från Norrlands trängkår anmärkes, att värmeledningen i kårens kasärn fungerar ojämnt, så att vissa lokaler tidtals varit omöjliga att behörigen hålla varma. Kårens vattenledning lämnar ej tillräckligt med vatten. Tack vare under året anskaffade filtrerapparater torde mot dettas beskaffenhet numera icke kunna göras någon anmärkning.

Gottlands trupper. Färdigbyggandet af de för infanteriregementet afsedda kasärnerna har fördröjts, till en stor del på grund af arbetskonflikter vid de verkstäder, som skolat leverera uppvärmningsanordningarna m. m. Å den för det nya artillerietablissementet afsedda tomten har upptagits en 30 meter djup borrbrunn, hvilken synes komma att lämna vatten af fullgod beskaffenhet i tillräcklig mängd för kårens behof.

6. Sinnessjukvården.

Berättelsen härom utgifves särskildt: Bihang till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården. II.

7. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar.

Nybyggnader och utvidgningar af sjukvårdsinrättningar.

A. Lasarett.

Karlstads lasarett: ny lasarettsbyggnad färdig till inflyttning den 1 juni 1905.

Tab. Litt. R. *Omsättning i militärläkarbeställningar vid hären år 1905.*

Beställningar.	Lediga vid årets början.	Ledigblifna genom dödsfall.	Ledigblifna genom afsked.	Ledigblifna genom transport eller befordran.	Tillkomna.	Summa.	Återbesatta.	Indragna.	Lediga vid årets slut.
Fördelningsläkartjänster . .	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Regementsläkartjänster . .	1	1	1	3	[1]) 1	7	6	—	1
Bataljonsläkartjänster . . .	5	—	1	11	[1]) 1	18	14	—	4
Stipendiatbeställningar . .	15	—	6	5	3	29	2	—	27
Summa	22	1	8	19	5	55	23	—	32

[1]) Vid Västmanlands trängkår.

Sala lasarett: ny läkarbostad samt tillkomst af tvenne sjuksalar.

Söderhamns lasarett: en upptagningsanstalt för sinnessjuka, färdig till inflyttning i början af året.

Ur rapporterna må anföras:

Sala lasarett.

Som den nya läkarbostaden under året blifvit färdig och från sept. månads början tagits i besittning, har efter framställning till landstinget den forna läkarbostaden i lasarettets bottenvåning omändrats till 2 sjuksalar med plats för 12 patienter. Inflyttningen i dessa sjukrum skedde dock först i januari 1906.

Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Söderhamn.

Byggnaden, som ligger omkring 100 fot söder om lasarettsbyggnadens västra flygel, är uppförd af tegel på granitsockel i en våning jämte källar- och vindsvåning. Den består af ett midtparti med tvenne flyglar. Hufvudfasadens längd är 32,1 meter, flyglarnas 20,4.

I källarvåningen äro inrymda ångpannerum, kolförråd, två sköljrum, två torkrum samt tre värmekammare, en under midtpartiet och en under hvardera flygeln.

Bottenvåningen är genom en tvärvägg delad i tvenne fullkomligt lika hälfter, den ena för manliga, den andra för kvinnliga patienter. Hvardera afdelningen innehåller, i midtpartiet, en större sjuksal afsedd för 6, samt ett mindre rum för 2 patienter, badrum med två badkar, klosett, dagrum, korridor, tekök samt sköterskerum. I flygeln äro inrymda tre isoleringsrum för våldsamma patienter, ett förrådsrum samt korridor.

I vindsvåningen äro inredda fyra rum för betjäningen, garderober, förvaringsrum för patienternas kläder samt klosetter.

Uppvärmningen af byggnaden är anordnad med ånga från tvenne i källarvåningen placerade s. k. lågtryckångpannor, inrättade med magasinseldstad och automatiska regleringsapparater. Uppvärmningen i sjukrummen sker med varm luft från varmkamrarna i källarvåningen. De öfriga rummen värmas dels med varm luft, dels med lokala ångkaminer.

All belysning sker med elektricitet.

Vattenledning är från stadens vattenledning inledd i alla våningar.

I badrum, sköljrum och klosetter finnas asfaltgolf, i korridor och kök viktoriaplattor samt i isoleringsrummen i flyglarna s. k. däcksgolf. Golfven i sjuksalarne och öfriga rum äro vanliga fernissade trägolf.

Väggar och tak i samtliga rum äro oljemålade i ljusa färger, endast i sköterskornas och betjäningens rum äro väggarna tapetbeklädda.

Fönstren bestå af mindre rutor af vanligt fönsterglas, infattade i träramar, förstärkta med öfvermålade, föga i ögonen fallande järnband. I isoleringsrummens fönster har insatts 12 mm. tjockt glas.

På grund af planeringsarbetets kring byggnaden sena afslutning äro de s. k. promenadgårdarne ännu ej färdiga.

Kostnaden för byggnaden uppgår till 72,958·80 kronor. Inredningen, hvars konto ännu ej kunnat afslutas, torde belöpa sig till omkring 3,000 kronor.

B. Sjukstugor.

Sjukstugor, tillkomna under år 1905:

Sjukstugan vid *Löfsta bruk* (Uppsala l.), öppnad den 30/1 1905, nybyggd.

» » *By* (Kopparb. l.), öppnad 1904.

» » *Svärdsjö* (Kopparb. l.) öppnad 1/7 1905, nybyggd.

Nybyggnad i stället för förutvarande sjukstuga:
Sjukstugan i *Nora*, öppnad 1/7 1905.
» » *Grängesberg*, uppförd 1904.

Till- eller ombyggnad:
Sjukstugan i *Strängnäs*.
» » *Reijmyra*.
» » *Sunne*.
» » *Smedjebacken*, färdig 1/10 1905.

Ur berättelserna från dessa sjukstugor må anföras:

Sjukstugan vid Löfsta bruk.

Under året har af landstinget uppförts en sjukstuga afsedd för 12 patienter. Den är förlagd midt emot läkarbostaden på andra sidan gatan.

Huset utgöres af en envånings vinkelbyggnad under brutet tak, täckt med plåt. Längdriktningen går i öster och väster. Huset är 27,75 meter långt, östra gafveln 11,3 meter, västra 14,8 meter. Det är uppfördt af gammalt torrt resvirke, ut- och invändigt reveteradt undantagandes badrum, kök och köksfarstu, hvars innerväggar äro brädbeklädda, klosetternas väggar äro af tegel och murade i sammanhang med köksmuren.

Af sjukrummen äro tre — afsedda för resp. 4, 4 och 2 patienter — belägna mot söder; det fjärde — afsedt för 2 patienter — får ljus från öster och norr. Golfarean pr säng är 10 m.^{2}, luftkuben 32 m.^{3}; fönsterarean 1/3 af golfarean.

Utom de fyra sjukrummen finnas dag-, sköterske- och badrum, två klosetter, kök, vänt-, mottagnings- och operationsrum samt två linneskåp; på vinden jungfruns rum.

Alla rummen på nedra botten jämte korridoren äro försedda med ventilationsinrättning. Den friska luften kommer genom saltglaserade lerrör placerade under trossbotten in bakom kakelugnarna och framkommer, efter att hafva uppvärmts, vid sidorna af dessa vid 2,30 meters höjd i rummen. Rummens höjd 3,2 meter. Utsugningskanalerna gå i en del rum in i de respektive rummens rökpipor ofvanför kakelugnsspjället; för sjukrummen, badrum och kök äro särskilda pipor uppdragna skorstenarne igenom. Ventilerna för evakuationen ligga 20 centimeter ofvanför golfvet i de respektive rummen. I stället för den i köket sedvanliga imkupan sitter ofvanför spisen upp mot taket en 22 cm.^{3} ventil; dessutom något ofvanför spisen en 15 cm.^{3} ventil för insläppande af frisk luft och rätt ofvanför mot taket en liknande för utsläppande af het luft. Klosetternas utsugningsrör mynna i köksspisens rökgång. Ventilationssystemet har under de två månader, det hittills pröfvats, funktionerat tillfredsställande särskildt i köket, där man knappast kan märka något matos. Uppvärmningen sker i rummen med kakelugnar enligt ingenjör A. Knös system.

Dagrummet och en del af korridoren uppvärmas med en ventilationskamin (Husqvarna n:r 29).

Vatten och afloppsledning: genom en vingpump, placerad i korridoren på badrumsväggen, pumpas vatten från en brunn på gatan upp i en på vinden stående inklädd plåtcistern; därifrån prässas vattnet ned till resp. rum och kök samt till tvättstugan; afloppet sker genom galvaniserade järnrör, liggande under trossbotten samt vidare genom saltglaserade lerrör till den s. k. nedre bruksdammen; två rensningsbrunnar finnas: en utanför sjukstugan, en vid tvättstugan.

Tvättställena i sjukrum och mottagningsrum äro af emaljeradt gjutgjärn med bottenventil; i operationsrummet marmorskifva med två stjälpfat.

Säng- och patientutstyrsel, lika med vid akademiska sjukhuset i Uppsala, nyanskaffade.

I uthuset inrymmas tvättstuga, ett rum med eldstad, afsedt för smittrening, källare, visthusbod, vedbod, afträde samt likbod.

Personalen utgöres af en sköterska, jungfru och gårdskarl. Sköterskan skall för 1 kr. pr dag och patient hålla maten. Patientafgiften är 50 öre pr dag.

Sjukstugan öppnades den 30 januari 1905.

Sjukstugan i Strängnäs.

En paviljong, byggd af tegel i två våningar och hvitrappad, har under året blifvit uppförd. I densamma inrymmas: *i nedre våningen:* ett rymligt och ljust kök med två ljusa skafferier, mathiss, varm- och kallvattenledning, badrum med två badkar, dusch och varmvattenkamin, som står i öppen förbindelse med stadens vattenledning, och som äfven förser sjukhusets öfriga varmvattenledningar; matrum för sköterskorna; en större vedskrubb; *i öfre våningen*; sysslomannens expeditionsrum, som äfven tjänstgör som samlingsrum för direktionen; ett rum för hushållerskan; ett gemensamt rum för städerskan och köksbiträdet; samt ett rum för linneförrådet. Paviljongen, till hvilken särskild uppgång för från gårdsplanen, är förenad med den äldre sjukhusbyggnaden genom en *korridor* i två våningar; i hvardera af dessa finnas: ett »slaskrum» för rengöring af spottkoppar, nattkärl etc. och försedt med varm- och kallvattenledning; ett toalettrum med tvättställ och pissoar, båda försedda med vattenledning; innanför detsamma två klosetter med latrinhinkar, som genom en trumma i toalettrummets vägg hissas ned i ett källarrum, hvarifrån de direkt föras ut i det fria. En afdelning af hvardera korridoren är med bord och stolar möblerad till »dagrum». Genom glasdörrar är paviljongen skild från den egentliga sjukafdelningen.

Sjukstugan i Nora.

Det nya sjukhuset är 33 meter långt och 20 meter bredt. Det ligger med längdriktningen i öster och väster, med sjuksalarna vettande åt söder. Grunden, som dels hvilar på berget, dels på intill detta liggande stenhård pinnmo, består af kilad granit till ett djup af 2—3 meter. Sockeln består af kilad och huggen granit och är 1/2—1 meter hög. Murarna äro af tegel, utvändigt klädda nedtill med puts, upptill med fasadtegel.

Det är uppfördt i 3 våningar, bottenvåning och hufvudvåning, hvartill kommer en rymlig vindsvåning. Alla 3 våningarna genomlöpas af en 2,5 meter bred längsgående korridor, i hvilken bottenvåningen är afdelad så, att östra ändan är tilldelad badafdelningen. Våningarna stå i förbindelse med hvarandra med 1,5 meter breda cementtrappor. Botten och hufvudvåningen skiljas från hvarandra medelst betonhvalf, lagda på järnbalkar; hufvud- och vindsvåningen af på tjocka träbalkar hvilande trossbottnar. Yttertaket är täckt med skiffer hvilande på 1 tums spontade bräder af furu. Golfven äro i bottenvåningen af cement utom i de båda boningsrummen; i hufvud- och vindsvåningen af trä utom i operationsrummen och vestibulen. Ofvanpå vindsvåningen ligger öfre vinden, där alla rökgångar och luftkanaler samlas för att utmynna i och omkring de 3 skorstenarne.

Bottenvåningen innehåller ekonomi- och badrum. Hufvudvåningen med en takhöjd af 4 meter innehåller vestibul (tillika väntrum), läkarens rum, två operationsrum, steriliseringsrum, rum för öfversköterskan och 4 patientrum för tillsammans 20 patienter, dessutom toalettrum och klosetter. Som dagrum tjänstgör korridoren. I vindsvåningen äro inrymda 3 enskilda rum och ett för undersköterskan.

Husets uppvärmning sker genom cirkulerande varmvatten. Vatten erhålles från stadens vattenledning. Friskluftfördelningen sker genom direkta kanaler utifrån, hvilka utmynna mellan radiatorerna och väggen, evakuation genom trummor som mynna ut på husets tak.

Sjukstugan i Grängesberg.

Sjukstugan blef färdig hösten 1904 och ligger fritt, omgifven af planteringar intill landsvägen och i närheten af kyrkan. Den är uppförd af plank med nedre våningen reveterad, öfre delen delvis brädfordrad och oljemålad samt med tak af cementplattor.

Nedre våningen innehåller: hall med trappuppgång, användes som väntrum, läkarens mottagningsrum samt förbandsrum och ett rum afsedt till förråd, hvilket nu tagits i anspråk som sjukrum för 3 sängar. Dessutom 2 rum inom tambur för sköterska, kök, serveringsrum och skafferi. Till köket finnes särskild ingång med förstuga.

I öfre våningen kommer trappan upp i hallen, som på samma gång utgör dagrum. Intill denna ligga en större sjuksal 8 × 6 m. och 173 m³ rymd för 8 sjuksängar, ett mindre sjukrum 5 × 3,8 meter och 70 m³ rymd för 3 sjuksängar, badrum med uppvärmningskamin för vatten och därinnanför operationsrum med takljus samt ett rum för jungfru.

I alla lokaler utom sköterskans rum, badrum och operationsrum äro golfven belagda med linoleummattor samt väggar och tak målade i olja. Golfvet i badrummet är belagdt med asfalt och därofvanpå trall af trä. I operationsrummet är golfvet belagdt med cementplattor samt väggar och tak hvitlackerade.

Vatten är inledt i mottagningsrum, förbandsrum, badrum, operationsrum, serveringsrum och kök. Från serveringsrummet finnes hiss, som kommer upp i badrummet. I hvardera våningen finnes en vattenklosett.

Uppvärmningen sker med kakelugnar och i hallen med kamin.

Elektriskt ljus är inledt i alla lokaler. Under byggnaden finnes tvenne källarrum med nedgång utifrån, bredvid köksingången. Allt afloppsvatten renas i s. k. septic tank innan det utsläppes.

Till sjukstugan höra ett mindre uthus inrymmande tvenne bodar och vind.

Sjukstugan i Smedjebacken.

För utvidgning af Smedjebackens sjukstuga beviljades år 1904 af Kopparbergs läns landsting 5,000 kr. och af Norrbärke kommun 10,000 kr. Arbetet med utvidgningen tog sin början i april 1905 och var fullständigt afslutadt d. 1 okt. 1905.

Genom tillbyggnaden har sjukstugan utvidgats med *tvenne nya sjuksalar* — en för manliga och en för kvinnliga patienter —, *ett desinfektionsrum, en ny modärn operationssal* samt *tvenne breda, ljusa korridorer*, som utgöra ett slags dagrum för patienterna på samma gång som passage.

Sängantalet är nu det högsta för en sjukstuga tillåtna, nämligen 24.

Sjukstugan i Svärdsjö.

Hufvudbyggnaden innehåller följande rum: dagrum, hvarifrån ingång finnes till operationsrum, läkarens rum, två sjuksalar, vind och förrådsrum samt till en passage, från hvilken dörrar leda till sköterskans rum, klosett, kök, som ock har särskild utgång, badrum och en mindre sjuksal; passagen har takbelysning. En trappa upp finnas 2 mindre rum, hvaraf det ena för sköterskebiträdet, det andra afsedt som reservrum, samt en rymlig vind med skåp och garderober.

I byggnadens längdriktning löper under trossbotten en större friskluftrumma med förgreningar till de olika eldstäderna, som utgöras af vanliga hvitglaserade kakelugnar; de nämnda förgreningarna sluta med ett plåtrör, som ligger omedelbart bakom rökgången och utmynnar i en spiralventil nedom kakelugnskanten midt emot rökspjället. Dessutom finnas i de flesta rum hörntrummor gående från golf till tak ut i särskilda skorstenspipor, försedda med två ventiler, dels för sommar-, dels för vinterventilation.

Vatten- och afloppsledning är inledd. Belysning sker med fotogenlampor.

Kostnadsförslaget för sjukstugan jämte uthusbyggnader, vattenledning och inventarier var upptaget till *22,000 kronor*, hvilken summa visat sig vara ungefär tillräcklig.

C. Epidemisjukhus.

Under året hafva tillkommit:

Huddinge (Stockh. l.) sockens epid.-sjukstuga, öppnad d. 2/12 1905,
Spånga » » » » » 21/11 1905,
Trosa epidemisjukhus » » — —
Jämshögs (Blek. l.) epidemisjukstuga, » » 13/5 1905,
Tidaholms (Skarab. l.) » » » 1/1 1906,
Ludvika (Kopp. l.) » » » — 1905,
Smedjebackens » » » » april 1905.

I årets rapporter omnämnas följande nybyggnader och utvidgningar:

Uppsala stads epid.-sjukhus nyuppfördt, togs i bruk d. 29/12 1905,
Katrineholms » » » » » » 28/9 1905,
Åtvidabergs epidemisjukstuga, tillbyggd,
Halmstads epidemisjukhus, tillbyggdt,
Alingsås stads » nyuppfördt,
Örebro stads » » togs i bruk den 3/12 1903,
Karlskoga » » » » » » 1/10 1905.

Ur rapporterna må följande anföras.

Huddinge sockens epidemisjukstuga. Till epidemisjukstuga inköptes under året lägenheten Augustendal i Hörningsnäs villasamhälle för 5,500 kr. och iståndsattes för ändamålet för en kostnad af 1,100 kr. Sjukstugan har utrustning för 10 sängar, ehuru fullt utrymme för detta antal ännu ej är beredt utan endast för 6. Sjukstugan öppnades för beläggning den 2 december.

Spånga sockens epidemisjukstuga. Å Breda gård, belägen intill järnvägen mellan Spånga station och Barkarby anhalt, har förhyrts en nybyggd 2 vånings byggnad och inrättats till sjukstuga med plats för 12 sängar, fördelade i 3 rum. Dessutom finnes bad- och tvättrum, kök samt rum för sköterska och kokerska. Sjukstugan blef färdig under hösten, så att den första patienten kunde intagas den 21 nov.

Trosa epidemisjukhus. Under år 1904 uppfördes ett epidemisjukhus, afsedt för prov.-l.-distriktet och Trosa stad. Det har uppförts på landstingets bekostnad. Trosa stad har upplåtit fri tomt. Sjukhuset innehåller på nedra bottnen 2 sjuksalar, 2 badrum, 2 dagrum, 2 klosetter, sköterskans rum, kök jämte skafferi och handkammare och ett förrådskontor; i vindsvåningen en trappa upp en sjuksal med badrum, ett enskildt rum, observationsrum, läkarens rum, sköterskebiträdets rum, 2 klosetter samt 2 förrådsrum, 3 garderober och linneskåp. Utredning finnes till 16 sängar, men utrymme finnes för ytterligare 6 à 8 sängar. Tillhörande uthusbyggnad innehåller tvättstuga med strykrum m. m.

Sjukhusbyggnaden är af resvirke, klädd med spontade bräder; taket af tegel. Vattentillgången är tillräcklig. Vattnet uppfordras genom invid byggningen stående sug- och tryckpump i en på vinden inmurad cistern, hvarifrån rörledningar gå till badrummen, läkarens rum, köket och tvättstugan.

Jämshögs epidemisjukstuga är nybyggd efter af landstinget och dess sjukvårdsnämnd antagna ritningar; öppnades för mottagande af patienter den 13 maj. Den är uppförd af trä, innehåller 2 större sjukrum för tillsammans 12 sängar, med så rikligt utrymme, att antalet sängar kan ej oväsentligt ökas, särskildt om, såsom vanligen är fallet, hufvudsakligen barn här vårdas, vidare ett mindre sjukrum för 2 à 3 sängar (kan under nämnda förhållanden ökas till 5 à 6) samt ett observationsrum, dessutom boningsrum för sköterska och biträde, kök och badrum.

Tidaholms köpings epidemisjukstuga är belägen i köpingens nordvästra del. Tomten är bevuxen med tall, och på densamma äro äfven uppförda ett fattighus af trä i två våningar jämte uthus. Från gården går en kloakledning till den i väster förbiflytande Vamman.

Epidemisjukhuset är uppfördt af sten samt rymmer på nedra bottnen 8 rum, kök och badrum och på öfra bottnen 5 rum med 4 smärre kontor, 2 förrådskontor och en rymlig öppen vind.

Väggar äro allestädes i sjukrum, kök och badrum klädda med oljemålad puts och taken, äfvensom väggarna på vind och i kontor täckta med oljemålad panel. Golfven äro fernissade.

Sjukhuset är afsedt att förutom sköterskepersonal kunna mottaga högst 19 sjuka.

Karlskoga epidemisjukhus ligger på en öppen och fri plats i utkanten af Karlskoga municipalsamhälle på en sluttning mot sjön Möckeln samt består af tvenne byggnader nämligen själfva sjukhuset och en köksbyggnad. Sjukhusbyggnaden är uppförd af tegel och rymmer tvenne sjuksalar. Hvarje sal är afsedd för 6 sängar.

Salarna ligga mot söder och äga ej någon förbindelse med hvarandra utan hafva hvar sin tambur med utgång till yttre förstugan. Med egen utgång och tambur finnes ett observationsrum, som för närvarande därjämte användes till laborations- och expeditionsrum.

Alla golf äro oljefernissade och väggarna äro till en höjd af 2 meter oljemålade samt där ofvan strukna med vattenfärg i ljusa färger. Alla hörn äro afrundade, och inga listverk finnas. Byggnadskostnad omkr. 26,000 kr.; inventarier 5,000 kr.

Ludvika epidemisjukstuga består af 2 sjuksalar med plats för 4 patienter i hvardera, sköterskerum, kök, förstuga, badrum, en större korridor, 2 klosetter, förrådsinredning, skafferi och en stor vind.

Den är belägen omkring 25 min. väg från Ludvika municipalsamhälles midt, invid sjön Haggen på ett åkerfält, bestående af sand med ett tunt lager matjord. Byggnadskostnad 9,307 kronor; inventarier 2,259 kronor.

Smedjebackens epidemisjukstuga, som tillhör Norrbärkes kommun, uppfördes under år 1904 men kunde ej tagas i anspråk förrän i slutet af april påföljande år.

Den är belägen i utkanten af municipalsamhället invid sjön Barken. Huset är af trä på gråstenssockel och under tak af tegel. Längden är 14 meter och bredden vid sjuksalarna 11,5 m. men vid öfriga delen 9 m. Huset är byggdt med en hög vind, som är afsedd att kunna framdeles, om så skulle behöfvas, inredas till sjukrum, hvarför ordentligt plankgolf inlagts och i murverket nödiga rök- och ventilationskanaler. Ett vindsrum med 3 sängar är afsedt för det fall att tvenne epidemier äro samtidiga. Uppgång från en skild förstuga på norra gafveln.

Den egentliga sjukafdelningen på nedra bottnen består af två sjukrum på södra gafveln afsedda för resp. 4 och 3 sängar.

Sjukstugan är beräknad för 10 platser, hvartill utrustning är anskaffad. Byggnadskostnad 12,500 kronor.

D. Enskilda sjukhus, som till sin verksamhet äro jämförbara med lasarett eller sjukstugor.

I Tab. N:r 21 har i år upptagits:

Motala verkstads sjukhus tillhörigt Motala verkstads nya aktiebolag. Sjukhuset, som har 12 platser, fördelade i tre rum, är hufvudsakligen afsedt för olycksfall vid verkstaden.

Nydquist och Holms sjukstuga i Trollhättan. Sjukstugan öppnades den 1 juni 1905. Beskrifning skall meddelas i nästa års berättelse. Olycksfall vid verkstaden vårdas kostnadsfritt. Verkstadsarbetare och deras familjemedlemmar betala 50 öre per dag, öfriga 2 kr.

E. Barnsjukhus.

Göteborgs barnsjukhus. Ritningar till nytt barnsjukhus för en beräknad kostnad af 480,000 kr. hafva fastställts.

F. Konvalescenthem.

I årets berättelse upptages *sjukhemmet i Strängnäs*, afsedt för konvalescenter.

G. Sjukhem (vårdanstalt för obotligt sjuka).

Under året har tillkommit

Östergötlands sjukhem. Medel för hemmets uppförande och inredning hafva erhållits genom frivilliga gåfvor.

H. Tuberkulossjukhus.

I årets berättelse upptages:

Malmö tuberkulospaviljong;

Trollhättans hem för bröstsjuka;

Fredrikskulles sjukhem för tuberkulösa, i Sandviken (Gäfleb. l.), uppfördt af Sandvikens järnverks aktiebolag, började sin verksamhet den 6 nov. 1905.

Ur årsberättelsen må anföras:

Hufvudsakligen för att befria hemmen från och bereda bättre vård åt långt framskridna fall af lungsot men också för att i god tid kunna förbättra lindriga fall under så gynnsamma hygieniskt dietiska förhållanden som möjligt, lät Sandvikens järnverksaktiebolag uppföra ett sjukhem på den för ändamålet bäst belägna plats, som invid brukssamhället stod att finna.

Sjukhemmet ligger på sluttningen af en med högväxt skog beklädd höjd, Fredrikskulle vid Storsjöns strand.

Skogen skyddar för vindarne på tre sidor, endast södra fasaden ligger öppen mot sjön och har liflig tillförsel på luft och ljus. Sjukrummen och ligghall vetta åt denna sida.

Byggnaden är åt norr envånings, åt söder tvåvåningshus, har bottenvåning, mellanvåning och vindsvåning.

Bottenvåningen, som är uppförd af sten, under det att huset för öfrigt är trähus med revetering, inrymmer kök med skafferi samt serveringsrum med mathiss till den i mellanvåningen belägna matsalen, vidare strykrum, tvättrum, desinfektionsrum med hiss för orent från mellanvåningen, ångpannerum, förrådsrum, källare, två klosettrum med vattenklosetter, förhall till ligghallen med fack för liggstolsutredningarne och hängare för kapporna samt själfva ligghallen.

Mellanvåningens mellersta parti upptages efter husets hela längd af en bred korridor, som tillika är ett slags dagrum med hvilsoffor och i båda ändarna två stora fönster och dörrar till gafvelbalkongerna.

Södra delen af denna våning upptages af 12 sjukrum, 4 för 1 och 8 för 2 patienter. Norra delen upptages af österifrån räknadt vattenklosett, tekök med linneförrådsrum, sköterskans rum, läkarens arbetsrum, dagrum, matrum, biträdande sköterskans rum, vattenklosettrum — tillika sköljrum för fickspottflaskor — samt badrum.

I vindsvåningen finnes på hvardera gafveln 2 rum för betjäningen och i midten åt söder ett reservsjukrum. Där är också den 6,000 liter rymmande vattencisternen placerad.

Vattentillförseln åstadkommes genom uppumpning från en borrbrunn i sjukhemmets närhet. Pumpen är en centrifugalpump, drifven af en elektrisk motor och automatiskt verkande så till vida, att den sättes i gång, då vattnet i cisternen sjunkit till ett visst djup och stannar, då cisternen är full. Brunnen ger godt dricksvatten.

Byggnaden har centraluppvärmning medelst ånga af lågt tryck.

Vattenuppvärmningen försiggår dels från ångpannor, dels från köksspisen.

Belysningen är elektrisk från brukets elektricitetsverk.

I afloppsledningssystemet är en septik tank inskjuten. Ledningen mynnar i sjön.

I desinfektionsrummet förvaras det med sodalösning fuktade, orena linnet i en stor cementvask från lördag till måndag, tvättdagen. Dessförinnan förvarar hvarje patient sitt orena i sin i klädskåpet hängande påse. För desinfektion af servis, spott och spottkärl finnes i desinfektionsrummet 4 kokapparater, en för knifvar gafflar och skedar; en för porslin; en för spottkopparnes innehåll och en för spottkopparna, hvardera apparaten med en för uppgiften lämpad konstruktion.

Fickspottflaskorna tömmas af patienterna själfva i en i ett af klosettrummen placerad cylinder med bottenventil, som är sluten, tills cylindern på ett visst sätt blifvit insatt i det större kokkärlet i desinfektionsrummet, då den öppnar sig, sedan den fyllts med hett, vatten från varmvattenledningen. Innehållet i de vid nattduksborden placerade och här och hvar i lokalerna upphängda spottkopparna kokas också i ofvannämnda kokapparat. För att bespara betjeningen obehaget att fatta med händerna direkt i spottkopparna, använda vi en här för vår spottkoppsmodell konstruerad tång.

Alla sjukhemmets lokaler hafva oljemålade väggar och tak i ljus färg. Golfven äro täckta med linoleummattor. Möblerna äro målade i röd ripolinfärg. Sängarna äro af järn. Bäddarna utgöras af tagelmadrass med öfverdrag, madrasskyddare, två dunkuddar med öfverdrag, duntäcke, instoppadt i öfverlakanet, som är sydt som ficka med lock, filt och näsduksficka af engelskt skinn.

I dagrummet finnes bibliotek, tidningsbord, brädspels- och schackbord, bekväma hvilstolar m. m.

Ligghallen är genom en vägg af segelduk afdelad i en manlig och en kvinnlig afdelning. Liggstolarna äro af Bodaforsmodell med madrasser i öfverdrag.

Som ytterplagg vid liggkuren använda patienterna vadd-fjäderkappor i fodral af tvättbart tyg och fottäcken af samma material.

Sjukhemmet har kostat i anläggning 65,500 kronor, däraf 9,200 för inventarier.

Bolagets arbetare få kostnadsfri vård, medlemmar af deras familjer betala 50 öre per dag, öfriga 2 kr.

Omsättningen å de civila sjukhusen m. m.[1])

En öfversikt öfver omsättningen å de civila sjukhusen under år 1905 meddelas i Tab. Litt. S:1. Tab. Litt. S:2—4 utvisa tillgången på sjukvårdsinrättningar och vårdplatser inom de olika länen vid slutet af år 1905.

[1]) Styrelsens statistiker: Professor J. E. Johansson.

Tab. Litt. S:1. *Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar under år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Intagna.	Döda.	Döda, proc. af intagna.	Underhålls-dagar.	Medeltal vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhus-vistelsen, dagar.	Vård-platser.	Antal anstalter.
Lasarett (Tab. N:r 15) [1])	73,993	4,277	5·78	2,351,687	6,443	31·8	8,073	75
Lasarettsafdelningar [2]) (Tab. N:r 16 A)	69,952	4,089	5·85	2,066,207	5,661	30·4	6,682	75
Afdelningar för sinnessjuka (Tab. N:r 16 B)	1,047	57	5·44	196,908	539	188·0	805	39
» » » däraf särskilda upptagningsanstalter [3])	541	36	6·65	112,527	308	208·0	530	8
» » veneriskt sjuka (Tab. N:r 16 C)	3,998	8	0·20	132,938	364	33·3	879	47
Sjukstugor (Tab. N:r 19) [4])	9,602	474	4·94	248,518	681	25·9	964	70
Lasarett och sjukstugor [5])	83,612	4,752	5·68	2,608,196	7,146	31·2	9,059	145
Lasarettsafdelningar och sjukstugor [6])	79,554	4,563	5·74	2,314,725	6,342	29·1	7,646	145
Epidemisjukhus (Tab. N:r 20) [7])	14,395	673	4·68	359,443	985	25·0	3,377	156
däraf tillh. kommun eller landsting	14,163	666	4·70	354,585	971	25·0	3,275	149
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus [8])	96,878	5,422	5·60	2,946,937	8,073	30·4	12,369	301
Tab. N:r 21: Enskilda sjukhus [9])	3,649	127	3·48	*) 78,152	213	24·6	387	17
Tab. N:r 21: Barnsjukhus [9])	1,848	140	7·51	88,131	242	47·7	316	7
Tab. N:r 21: Barnhus [9])	883	77	8·72	103,697	284	117·4	393	2
Tab. N:r 21: Konvalescenthem [9])	1,423	—	—	21,214	58	14·9	125	3
Tab. N:r 21: Upptagningsanst. för hastigt insjuknade [9])	1,468	28	1·91	3,788	10	2·6	27	2
Tab. N:r 21: Barnbördshus	7,160	29	0·41	69,662	191	9·7	243	8
Tab. N:r 21: Sjukhus vid försörjningsinrättningar [9])	3,756	1,073	28·6	623,171	1,707	165·9	1,998	12
Tab. N:r 21: Sjukhem [9])	185	106	71·6	170,931	466	3·0 år	557	10
Tab. N:r 21: Lungsotssanatorier	933	6	0·64	124,285	340	133·2	340	3
Tab. N:r 21: Tuberkuloshem [9])	479	187	40·7	79,076	217	165·0	267	8
Tab. N:r 21: Asyl för spetälska	14	9	64·3	14,571	40	2·8 år	50	1
Tab. N:r 21: Alkoholisthem	53	—	—	9,663	27	182·3	32	2
Samtliga civila sjukvårdsinrättningar [10])	116,389	7,212	6·19	4,445,815	12,180	—	17,634	372
Statens anstalter för sinnessjuka	850	229	26·9	1,879,263	5,149	6·1 år	6,244	13
Samtliga anstalter (civila) för sjukvård [11])	117,239	7,441	6·34	6,325,078	17,329	—	23,878	381
Sjukvårdsanstalter tillh. staten, landstingen och kommuner [12])	108,970	6,974	6·39	5,714,467	15,656	—	21,677	330
Sjukvårdsanstalter tillh. stiftelser [13])	6,367	427	6·69	574,200	1,573	—	1,876	29
Sjukvårdsanstalter vid bruk och industriella verk samt tillh. enskilda personer [9])	1,902	40	2·10	36,411	100	—	325	22

*) Uppgifterna om antalet döda och antalet underhållsdagar saknas för en del anstalter; vid beräkningen af dödsprocenten och medellängden af sjukhusvistelsen äro dessa ej medtagna.

[1]) Uppgifterna från konvalescentafdelningarna vid Sabbatsberg och Sahlgrenska sjukhuset äro ej medräknade. I sängantalet äro ej medräknade 48 sängar i evakuationspaviljonger och isoleringsrum vid Sabbatsbergs sjukhus. Upptagningsanstalterna i Nyköping, Lund, Kristinehamn och Härnösand äro ej medtagna. Barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö äro medtagna. — [2]) Barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö äfvensom tuberkulosafdelningen å S:t Göran äro ej medräknade. — [3]) Upptagningsanstalterna i Stockholm, Uppsala, Nyköping, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Härnösand — [4]) Upptagningsanstalten i Falkenberg ej inräknad. — [5]) Upptagningsanstalten i Falkenberg inräknad. — [6]) Se not 2 och 4. — [7]) Det torde emellertid finnas ännu några epidemisjukstugor tillhöriga enskilda bruksbolag, för hvilka uppgifter ej ingått. — [8]) Uppgifterna omfatta samma anstalter, hvilka ingå å Tab. N:r 22 A, således: lasaretten med undantag af barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö; sjukstugorna och epidemisjukhusen. Upptagningsanst. för sinnessjuke i Stockholm, Uppsala Nyköping, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Härnösand äro ej medräknade. — [9]) Uppgifterna omfatta endast anstalter, från hvilka berättelser ingått. — [10]) Uppgifterna omfatta alla anstalter, som äro upptagna i Tab. N:r 15, 16, 19, 20, 21. Härvid är att märka, att barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö äro räknade som afdelningar af lasaretten; upptagningsanst. för sinnessjuka vid försörj:sinrättn. i Göteborg räknas till sjukhuset vid denna inrättning, upptagningsanstalten i Nyköping räknas tills. med Nyköpings lasarett; diakonissanstaltens sjukhus och sjukhem äro räknade som en anstalt. Tuberkulosafdelningen vid S:t Göran räknas till detta sjukhus. Upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade och konvalescenthemmen äro ej räknade som särskilda anstalter. — [11]) Upptagningsanstalterna vid Uppsala, Lunds, Kristinehamns och Härnösands hospital äro ej räknade som särskilda anstalter. — [12]) Uppgifterna omfatta statens anstalter för sinnessjuka, lasaretten, sjukstugorna och en del epidemisjukhus (se ofvan), barnbördshusen med undantag af Pro Patria, sjukhusen vid försörjningsinrättningarna, asylen för spetälska, tuberkuloshemmen med undantag af »Haralds minne», Bältebergs och Fredrikskulle. — [13]) Diakonissanstaltens sjukhus, Sofiahemmet, Röda korsets sjukhem, Samarithemmen i Uppsala, Heijkenskölska sjukhuset i Arboga; samtliga barnsjukhus och barnhus, barnbördshuset Pro Patria, samtliga sjukhem, lungsotssanatorierna, alkoholisthemmen.

I Tab. N:r 22 A *inga* uppgifterna från epidemisjukhusen tillsammans med uppgifterna från lasarett och sjukstugor. För några af de viktigare sjukdomarna meddelas här uppgifter för **epidemisjukhusen** ensamt.

	Intagna.		Döda.	
	m.	kv.	m.	kv.
Variola	16	18	—	1
Morbilli	74	58	—	5
Scarlatina	2,153	2,128	87	90
Febris typhoides	420	336	30	26
Diphtheria. Croup.	3,372	3,528	143	159
Dysenteria	3	2	—	—
Meningitis cerebrospinalis epidemica	11	5	4	3
Angina tonsillaris	448	591	—	—
Tuberculosis	32	34	8	15

Å **polikliniken vid S:t Görans sjukhus** i Stockholm hafva behandlats följande fall af veneriska sjukdomar:

	Män.	Kvinnor.
Syphilis hereditaria	—	1
» acqvisita	59	10
Gonorrhoea	417	—
däraf urethritis acuta	409	—
» chronica	8	—
epididymitis	16	—
prostatitis	3	—
strictura urethræ	4	—
lymphadenitis	5	—
Ulcus molle	18	—

Angående de smittades ålder och sättet för smittans öfverförande meddelas följande uppgifter:

Sjukdom.		Summa.	De smittades ålder. Under 10 år.	15—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	Öfver 60 år.	Smittan har öfverförts på annat sätt än genom könsumgänge.
Syphilis recens	män	**30**	—	6	12	6	5	1	—	—	—
	ej prost. kvinnor	**1**	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Gonorrhœa acuta	män	**409**	1	95	154	85	52	17	3	2	1
Ulcus molle	män	**18**	—	8	6	2	1	1	—	—	—

Dessutom hafva å polikliniken behandlats en del fall, som under annan tid af året intagits på sjukhuset S:t Göran nämligen syfilis 49 män, af hvilka 33 vid behandlingens början varit smittofria under det 16 företedde obetydligt smittosamma symtom, och 7 kvinnor, alla smittofria, samt gonorré 19 män.

Polikliniken har varit besökt af 2,615 nya personer. Sammanlagda antalet besök af sjuka utgör 11,301.

Dödsorsakerna för de å **barnbördshusen** aflidna kvinnorna hafva varit:

Sepsis puerperalis	4 fall
Tuberculosis pulmonum	6 »
Hæmorrhagia cerebri	1 »
Eclampsia	11 »
Vitium org. cordis	1 »
Embolia art pulm.	3 »
Pneumonia acuta	1 »
Peritonitis e cyst. derm. rupt.	1 »
Ruptura uteri	1 »
Summa	**29** fall

Tab. Litt. S:2. *Öfversikt öfver antalet sjukvårdsinrättningar inom de olika länen vid slutet af år 1905.*

1. Sjukvårdsområde.	2. Lasarett.	3. Sjukstugor.	4. Epidemisjukhus.	5. Upptagn.-anstalter för sinnessjuka.
Stockholms stad	6		1	1
» län	[1]) (6) 4	1	(3)[2]) 15	
Uppsala »	1	2	2	*1
Södermanlands »	3	3	13	1
Östergötlands »	5	2	(1)[2]) 13	—
Norrköpings stad	1	—	1	—
Jönköpings län	2	6	6	—
Kronobergs »	2	2	1	—
Kalmar » (norra)	1	1	2	—
» » (södra)	3	3	3	—
Gottlands »	1	—	1	—
Blekinge »	2	1	7	—
Kristianstads »	3	—	2	—
Malmöhus »	6	—	(3)[2]) 17	*1
Malmö stad	1	—	1	—
Hallands län	2	3	5	**1
Göteborgs o. Bohus län	3	1	4	—
Göteborgs stad	2	1	1	1
Älfsborgs län	2	4	7	—
Skaraborgs »	3	—	6	—
Värmlands »	2	7	4	*1
Örebro »	1	7	6	—
Västmanlands »	4	—	10	—
Kopparbergs »	1	12	(1)[2]) 12	—
Gäfleborgs »	3	—	(1)[2]) 5	—
Västernorrlands »	5	—	4	*1
Jämtlands »	1	3	2	—
Västerbottens »	2	8	2	—
Norrbottens »	3	3	3	—
Hela riket	**75**	**70**	(9)[2]) **156**	**8**

* Upptagningsanstalten förlagd till hospital.
** Större afdelning i samband med sjukstuga.
[1]) 6 ifall Serafimerlasarettet och Stockholms stads och läns kurhus medräknas.
[2]) Tillhöriga enskilda bolag.

Af de i sepsis puerperalis aflidna uppgifvas tvenne hafva varit infekterade vid inkomsten.

Bland de intagna kvinnorna hafva af följande *sjukdomar*, samt *komplikationer till hafvandeskap och förlossning* iakttagits:

Eclampsia	57 fall	Prolapsus funiculi umbil. seu extremitatum	28 fall
Nephritis	85 »	Ruptura uteri	5 »
Hydramnion	23 »	Inversio uteri	— »
Mola hydatidosa	10 »	Atonia uteri (värk- och krystningssvaghet)	126 »
Placenta prævia	35 »	Retentio placentæ	118 »
Graviditas extrauterina	4 »		
Pelvis justo minor	56 »		
Tumor	11 (52) »		

Hæmorrhagia [gravis] post partum	85 fall	Phlebitis. Periphlebitis	41 fall
Ruptura perinei completa	20 »	Mastitis	91 »
Fistula urogenitalis	— »	Psychosis	8 »
Sepsis puerperalis	29 »	Syphilis	48 »
Febris resorptionis	464 »	Tuberculosis	35 »
Parametritis. Pelveoperitonitis	34 »		

Från Göteborgs barnbördshus uppgifves 41 fall af tumor. Sannolikt hafva andra än förlossningen komplicerande fall upptagits,

Antalet *till sjukhus* från barnbördshusen *öfverförda* kvinnor uppgår till 87.

Tab. Litt. S:3. *Öfversikt öfver tillgången på vårdplatser å olika sjukvårdsinrättningar inom de särskilda länen vid slutet af år 1905.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Sjukvårdsområde.	Lasarettsafdelningar och sjukstugor.	Afdelningar för veneriskt sjuka.	Afdelningar för sinnessjuka.	Epidemisjukhus.	Enskilda sjukhus.	Barnsjukhus.	Barnbördshus.	Sjukhus vid försörjningsinrättningar.	Sjukhem.	Lungsotssjukhus.
Stockholms stad	965	326	248	375	173	150	127	865	244	[2]) 108
» län	275	18	8	169	—	—	—	—	—	—
Uppsala »	267	25	24	77	62	—	18	111	—	[3]) —
Södermanlands »	244	10	20	238	—	—	—	—	33	—
Östergötlands »	326	20	8	182	12	—	—	.	30	12
Norrköpings stad	123	18	14	100	—	—	18	110	74	—
Jönköpings län	284	16	40	105	—	—	—	.	—	—
Kronobergs »	195	16	—	20	—	—	—	—	—	—
Kalmar » (norra)	72	12	6	46	—	—	—	—	—	—
» » (södra)	149	9	3	58	—	—	—	—	—	—
Gottlands »	81	4	2	32	—	—	—	—	—	—
Blekinge »	193	18	5	164	—	—	—	73	36	—
Kristianstads »	258	18	14	65	—	—	—	—	—	—
Malmöhus »	643	30	20	376	—	14	21	32	—	—
Malmö stad	98	19	2	68	—	26	6	230	—	25
Hallands län	186	10	26	77	—	—	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus län	199	16	24	66	—	—	—	—	12	—
Göteborgs stad	395	80	156	125	95	44	53	306	65	[4]) 57
Älfsborgs län	258	22	14	112	6	—	—	—	—	27
Skaraborgs »	306	10	27	63	—	—	—	—	45	18
Värmlands »	313	20	20	60	—	—	—	—	—	—
Örebro »	264	10	12	97	22	—	—	.	—	—
Västmanlands »	200	16	14	242	12	—	—	20	—	—
Kopparbergs »	310	17	12	137	—	—	—	27	—	[5]) —
Gäfleborgs »	281	36	30	147	5	12	—	212	18	20
Västernorrlands »	302	34	24	63	—	—	—	—	—	—
Jämtlands »	138	12	12	37	—	—	—	12	—	—
Västerbottens »	163	12	14	30	—	—	—	—	—	—
Norrbottens »	158	25	6	46	—	—	—	—	—	—
Hela riket	**7,646**	**879**	**805**	**3,377**	**387**	[1]) **246**	**243**	**1,998**	**557**	[6]) **267**

[1]) 316 om Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium inräknas.
[2]) 32 platser å Sabbatsberg samt 250 platser å Allm. försörjn.-inr. äro upptagna i kol. 2 resp. 9.
[3]) 41 platser å afdeln. för bröstsjuka vid Akad. sjukhuset äro upptagna i kol. 2.
[4]) 80 platser vid försörjn.-inr. Gibraltar äro upptagna i kol. 9.
[5]) 10 platser vid försörjn.-inr. i Falun äro upptagna i kol. 9.
[6]) Om jämväl platserna vid försörjningsinrättningar och andra anstalter medräknas, uppgår antalet till 680.

Följande *förlossningsoperationer* hafva å barnbördshusen förekommit under år 1904:

Vändning (inre)		i 67 fall	Styckning	i 2 fall
Utdragning	manuell	» 53 »	Placentaroperation	» 66 »
	med krok o. slynga	» 4 »	Abortoperation	» 136 »
	» tång	» 231 »	Framkallande af förtidig börd	» 25 »
	» kranioklast	» 5 »	Käjsarsnitt	» 4 »
Borrning		» 9 »	Pubiotomi	» 1 »

Å anstalterna *födda barn:*

Lefvande födda	6,597	Dödfödda	205
däraf mankön	3,345	däraf mankön	106
kvinnkön	3,252	kvinnkön	99
ofullgångna	576	ofullgångna	80
efter vändning	44	efter vändning	20
efter instrumentförlossning	213	efter instrumentförlossning	28

Tvillingsbörd	100 fall
Trillingsbörd	1 »
Missfall	231 »

Å anstalterna *aflidna barn:*

	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter tångförlossning.	S:a.
Under 1:sta lefnadsdygnet	58	4	5	**67**
» 2:dra »	31	1	2	**34**
» 3:dje »	24	—	1	**25**
Öfriga	51	—	4	**55**
Summa	**164**	**5**	**12**	**181**

Dödsorsaker:

	Döda före födelsen	120
	» under »	85
Döda efter födelsen	Missfoster och bildningsfel	13
	Ofullgångenhet	87
	Bristande lungutvidgning	9
	Medfödd svaghet	15
	Medfödd syfilis	8
	Sepsis	2
	Trauma	6
	Andra orsaker	41
	Summa	**386**

Tab. Litt. S:4. *Tillgången på platser vid sjukvårdsinrättningar i förhållande till länens invånareantal vid slutet af år 1905.*

1.	2.	3.	4.	5.
Sjukvårdsområde.	Antal invånare pr vårdplats å			
	lasarettsafdeln. o. sjukstugor.	afdeln. för veneriskt sjuka.	afdelningar för sinnessjuka.	Epidemisjukhus.
Stockholms stad	336	993	1,306	864
» län	699	10,684	21,564	1,138
Uppsala »	470	5,034	5,234	1,631
Södermanlands »	695	16,958	8,479	713
Östergötlands »	744	12,133	30,333	1,333
Norrköpings stad	364	2,487	3,197	448
Jönköpings län	726	12,885	5,154	1,963
Kronobergs »	808	8,847	—	7,878
Kalmar »	1,027	10,804	25,208	2,182
Gottlands »	659	13,350	26,700	1,669
Blekinge »	771	8,264	29,751	907
Kristianstads »	853	12,228	15,722	3,386
Malmöhus »	558	11,950	17,925	953
Malmö stad	739	3,814	36,229	1,066
Hallands län	771	14,345	5,517	1,863
Göteborgs o. Bohus län	1,026	12,757	8.505	3.093
Göteborgs stad	387	1,913	981	1,224
Älfsborgs län	1,085	12,725	20,000	2,500
Skaraborgs »	782	23,932	8,864	3,800
Värmlands »	815	12,757	12,757	4,253
Örebro »	758	20,000	16,674	2,063
Västmanlands »	745	9,316	10.646	616
Kopparbergs »	722	13,170	18,658	1,634
Gäfleborgs »	876	6,838	8,205	1,674
Västernorrlands »	798	7,085	10,036	3,823
Jämtlands »	820	9,436	9,436	3,060
Västerbottens »	937	12,728	10,910	5,092
Norrbottens »	951	6,009	25,037	3,266
Hela riket	**692**	**6,023**	**6,576**	**1,568**

Tab. Litt. S:5 innehåller en sammanställning af uppgifterna för åren 1901—1905 angående antalet **lungsotspatienter** som intagits å lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus, enskilda sjukhus och barnsjukhus, sjukhem och sjukhus vid försörjningsinrättningar samt barnbördshus. Af dessa uppgifter har beräknats huru många procent lungsotsfallen utgöra bland de å dessa sjukvårdsinrättningar intagna och aflidna patienter.

Tab. Litt. S:6 innehåller en sammanställning af uppgifter angående omsättningen å lungsotssanatorierna och lungsotssjukhusen.

Samtliga fall af tuberkulos å civila sjukvårdsinrättningar under åren 1901—1905 utgöra:

	Intagna.		Döda.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
å lasarett, sjukstugor o. epidemisjukhus	16,870	14,944	1,858	1,400
» enskilda sjukhus o. barnsjukhus	1,011	932	202	165
» sjukhem o. sjukhus vid försörjn.-inr.	1,977	1,074	886	557

Härvid är emellertid att märka, att uppgifterna från sjukhemmen och sjukhusen vid försörjningsinrättningarna varit mycket ofullständiga.

Bland de anförda fallen har förekommit:[1])

	Intagna å lasarett, sjukstugor o. epid.-sjukhus.		Intagna å ensk. sjukhus o. barnsjukhus.		Intagna å sjukhem o. sjukhus vid försörjn.-inr.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
Tub. pulm.	32·0 %	29·8 %	16·5 %	21·7 %	94·2 %	91·5 %
» laryng.	2·1 »	1·5 »	0·3 »	0·1 »	2·4 »	3·1 »
» intestin.	2·0 »	2·2 »	1·6 »	1·8 »	1·0 »	1·9 »
» periton.	2·7 »	6·0 »	5·5 »	6·5 »	0·6 »	0·8 »
» cerebr. et mening.	1·8 »	1·5 »	8·0 »	7·3 »	0·4 »	0·7 »
» mil. ac. et univers.	1·2 »	0·9 »	5·2 »	4·2 »	0·3 »	0·4 »
» cutis. Lupus vulg.	2·7 »	3·4 »	5·0 »	4·1 »	0·2 »	0·6 »
» oss. et artic.	30·0 »	26·0 »	37·1 »	29·0 »	2·0 »	1·7 »
» gland. lymph.	20·6 »	28·8 »	22·9 »	24·2 »	0·0 »	0·4 »
» apparat. urogen.	8·8 »	3·3 »	4·3 »	4·2 »	0·9 »	0·4 »

[1]) Hos samma patient har i en del fall flera former af tuberkulos förekommit.

Kostnader för sjukvården.

En öfversikt öfver *inkomster och utgifter* vid de civila sjukvårdsinrättningarna under år 1905 meddelas i Tab. Litt. T.

Kostnaden för underhållsdag med frånräkning af utgifterna för större reparationer och nybyggnader har vid de särskilda *lasaretten* uppgått till följande belopp:

Stockholms stad: Kr.

Kungl. Serafimerlasarettet . . . . 2·58
Sabbatsbergs sjukhus . . . . . 2·10
Sjukhuset S:t Göran . . . . . 2·22
Maria sjukhus . . . . . 2·29
Provisoriska sjukhuset. . . . . 3·14
Stockholms stads och läns kurhus 1·36

Stockholms län:

Löwenströmska lasarettet . . . . 1·67
Norrtälje lasarett . . . . . 2·05
Södertälje » . . . . . 1·97
Östhammars » . . . . . 1·85

Uppsala län:

Akademiska sjukhuset i Uppsala . 2·13

Södermanlands län:

Eskilstuna lasarett . . . . . 1·64
Flens » . . . . . 1·72
Nyköpings » . . . . . 1·58
gs anst. i Nyköping . . . 1·67

Östergötlands län: Kr.

Finspångs lasarett . . . . . 1·69
Kisa » . . . . . 1·65
Linköpings » . . . . . 1·92
Norrköpings » . . . . . 2·49
Söderköpings » . . . . . 1·90
Vadstena » . . . . . 1·61

Jönköpings län:

Jönköpings lasarett . . . . . 2·51
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö . . . . . 2·22

Kronobergs län:

Ljungby lasarett . . . . . 1·94
Växjö » . . . . . 2·00

Kalmar län:

Borgholms lasarett . . . . . 2·60
Kalmar » . . . . . 1·76
Oskarshamns » . . . . . 1·98
Västerviks » . . . . . 1·52

Gottlands län: Kr.

Visby lasarett . . . . . 2·38

Blekinge län:

Karlshamns lasarett . . . . . 2·23
Karlskrona » . . . . . 2·58

Kristianstads län:

Kristianstads lasarett . . . . . 2·09
Simrishamns » . . . . . 2·40
Ängelholms » . . . . . 2·40

Malmöhus län:

Hälsingborgs lasarett . . . . . 2·45
Hörby » . . . . . 2·69
Landskrona » . . . . . 2·54
Lunds » . . . . . 2·69
Trelleborgs » . . . . . 2·48
Ystads » . . . . . 2·28

Malmö stad:

Allmänna sjukhuset . . . . . 2·36

Hallands län:

Halmstads lasarett . . . . . 2·36
Varbergs » . . . . . 2·89

Göteborgs och Bohus län:

Kungälfs lasarett . . . . . 1·84
Strömstads » . . . . . 2·78
Uddevalla » . . . . . 1·97

Göteborgs stad: Kr.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset . . . . . 2·14
Holtermannska sjukhuset . . . . 2·46

Älfsborgs län:

Borås lasarett . . . . . 2·29
Vänersborgs » . . . . . 2·40

Skaraborgs län:

Falköpings lasarett . . . . . 2·22
» » sinnessjukafd. . 2·21
Lidköpings » . . . . . 1·68
Mariestads » . . . . . 1·84

Värmlands län:

Filipstads lasarett . . . . . 2·58
Karlstads » . . . . . 2·06

Örebro län:

Örebro lasarett . . . . . 2·09

Västmanlands län:

Köpings lasarett . . . . . 2·12
Norbergs » . . . . . 1·93
Sala » . . . . . 3·03
Västerås » . . . . . 1·70

Kopparbergs län:

Falu lasarett . . . . . 1·91

Tab. Litt. S:5. *Lungsotspatienter å lasarett och sjukstugor, epidemisjukhus m. fl. sjukvårdsinrättningar åren 1901—1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Lungsotspatienter.						Dödsprocent.		Antal anstalter.	Lungsotspatienter i % af samtliga	
	Intagna.			Döda.							
	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.		intagna.	döda.
Lasarett och sjukstugor.[1]											
1901	927	753	1,680	198	130	328	21·4	17·3	139	2·5	8·7
1002	1,087	820	1,907	212	166	378	19·5	20·2	140	2·8	9·8
1903	1,084	877	1,961	212	168	380	19·6	19·2	140	2·8	9·5
1904	1,030	864	1,894	181	129	310	17·5	14·9	141	2·5	6·9
1905	1,099	1,004	2,103	214	160	374	19·5	15·9	145	2·6	8·0
Epidemisjukhus.											
1903	76	55	131	11	14	25	19·1		136	1·6	6·4
1904	69	45	114	9	9	18	15·8		140	1·1	3·9
1905	32	34	66	8	15	23	34·8		156	0·5	3·4
Enskilda sjukhus och barnsjukhus.											
1901	26	21	47	5	5	10	21·3		7	1·5	
1902	30	34	64	9	4	13	20·3		7	1·9	
1903	29	34	63	11	4	15	23·8		13	1·6	6·0
1904	39	59	98	10	11	21	21·4		14	2·2	7·4
1905	43	54	97	10	9	19	19·6		17	2·0	6·1
Sjukhem och sjukhus vid försörjningsinrättningar.											
1901	245	140	385	135	85	220	55·1	60·7	2	31·3	
1902	225	163	388	78	68	146	34·6	41·7	3	28·6	
1903	313	177	490	162	108	270	51·7	61·0	15	16·0	33·4
1904	511	240	751	207	140	347	40·5	58·3	17	19·4	35·3
1905	568	263	831	225	118	343	39·6	44·9	19	21·5	32·0
Barnbördshus.											
1901	—	16	—	—	—	—	—	—	7	0·3	—
1902	—	15	—	—	1	—	—	6·7	7	0·3	6·7
1903	—	14	—	—	1	—	—	7·1	7	0·2	3·7
1904	—	16	—	—	1	—	—	6·3	8	0·2	3·1
1905	—	35	—	—	6	—	—	17·1	8	0·5	20·6

[1]) Lungsotsafdelningarna vid S:t Göran, Sabbatsberg och Akademiska sjukhuset i Uppsala äro medräknade.

Gäfleborgs län:

Gäfle och Gästriklands lasarett	2·10
Hudiksvalls lasarett	2·35
Söderhamns »	2·50

Västernorrlands län:

Backe lasarett	2·58
Härnösands »	2·28
Sollefteå »	2·27
Sundsvalls »	1·98
Örnsköldsviks »	2·68
Upptagn.-anst. f. sinnessjuka	2·58

Jämtlands län:

Östersunds lasarett	2·31

Västerbottens län:

Skellefteå lasarett	1·81
Umeå »	1·91

Norrbottens län:

Haparanda lasarett	2·86
Luleå »	2·66
Piteå »	2·92

Tab. Litt. S: 6. *Intagna, döda, underhållsdagar å lungsotssanatorier och lungsotssjukhus åren 1901—1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Intagna.		Döda	Underhålls-dagar.	Antal sjuk-platser.	Dödsprocent.		Medellängd af sjukhusvistelsen.	
	a)	b)				a)	b)	a)	b)
Lungsotssanatorier:								dagar.	dagar.
1902	839		?	112,092	320	?		134	
1903	926		11	119,480	320	1·19		129	
1904	950		9	122,270	340	0·95		129	
1905	933		6	124,285	340	0·64		133	
S:t Görans tuberk.-afdeln.:									
1902	354	334	103	33,918	108				
1903	244	208	98	36,726	111	40·2	47·1	150	177
1904	226		108	36,840	108	47·8		163	
1905	224	219	119	38,837	108	53·1	54·3	173	177
Göteborgs tuberk.-hem:									
1903		129	44	16,055	51				
1904		74	37	17,933	52		50·0		242
1905		70	36	19,136	57		51·4		273
Akad. sjukhuset i Uppsala (afdeln. för bröstsjuka):									
1904	137	116	33	15,212	35	24·1	28·4	111	131
1905	155	139	38	14,544	41	24·5	27·3	93	104
Linköpings tuberk.-hem:									
1903	12		6	924	20	50·0		77	
1904	20		12	1,118	18	60·0		56	
1905	22		?	1,515	12			69	
Bälteberga:									
1904	24		—	4,923	18	—		205	
1905	35		3	4,452	18	8·6		127	

a) Hvarje intagning räknad.
b) En intagen patient räknad endast en gång, oberoende om han intagits flera gånger under året.

De kostnader för lasaretten, som upptagits i rapporterna för åren 1901—1905, uppgå inalles till 27,721,378 kr. Häraf komma 3,659,743 kr. motsv. 13·2 % på nybyggnader och större reparationer. Frånbragas dessa kostnader jämte utgifterna för upptagningsanstalterna för sinnessjuka fördela sig *de egentliga utgifterna för lasarettsvården* på följande sätt:

förbandsartiklar	3·78 %
läkemedel	4·84 »
mineralvatten, is och dylika förbrukningsartiklar	1·87 »
patienternas utspisning	24·87 »
annat kosthåll	7·15 »
aflöningar och pensioner	21·63 »
uppvärmning och belysning	13·30 »
tvätt, renhållning, vattenafgift	4·28 »
gång- och sängkläder (nyanskaffning o. underhåll)	2·50 »
instrument o. apparater » » »	1·22 »
inventarier af andra slag » » »	4·10 »
underhåll och mindre reparationer	4·67 »
öfriga utgifter	5·79 »

Följande tablå lämnar en öfversikt öfver utgifterna för lasaretten, sjukstugorna och epidemisjukhusen under åren 1901—1905 samt utvisar, *huru dessa utgifter blifvit bestridda:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Utgifter.			Inkomster.					
	Mill. kr.	Däraf för nybyggnader och större reparationer.		Patientafgifter.	Donationer och gåfvor.	Af landsting.	Af kommuner.	Af staten.	Öfriga.
		Mill. kr.	% [1])						
Lasarett	27·72	3·66	13·2	21·9 %	2·0 %	50·4 %	19·3 %	3·3 %	3·1 %
Sjukstugor	2·44	0·25	10·1	30·0 »	2·6 »	53·9 »	11·3 »	—	2·2 »
Epidemisjukhus	4·13	1·19	28·9	7·2 »	0·1 »	6·8 »	84·5 »	—	1·4 »
Samtliga	**34·29**	**5·10**	**14·9**	**20·7 %**	**1·8 %**	**45·6 %**	**26·3 %**	**2·6 %**	**2·9 %**

[1]) Af samtliga utgifter.

Öfversikt öfver utspisnings-[1]) och totalkostnaderna[2]) för underhållsdag vid lasaretten och sjukstugorna i de olika länen. Medeltal för åren 1901—1905.

1	2	3	4	5	6	7
Län (stad)	[1]) Utspisningskostnad pr dag		[2]) Totalkostnad pr dag		Medelbeläggning pr dag i % af platsantalet.	
	vid lasaretten.	vid sjukstugorna.	vid lasaretten.	vid sjukstugorna	vid lasaretten.	vid sjukstugorna
	Öre.	Öre.	Kr.	Kr.		
Stockholms stad	52·7	—	2·37	—	79·9	—
Stockholms län	57·0	65·2	1·96	2·58	80·8	46·7
Uppsala »	58·0	68·1	2·03	1·95	81·0	97·2
Södermanlands »	43·9	50·8	1·70	1·85	77·7	65·7
Östergötlands » (utom Norrköping)	47·9	50·8	1·78	2·53	73·6	64·9
Norrköpings stad	51·6	—	2·53	—	57·9	73·3
Jönköpings län	57·7	58·0	2·48	1·84	67·4	80·6
Kronobergs »	46·0	45·8	1·89	1·50	71·8	87·8

[1]) Omfattar endast uppgifter om patienternas utspisning.
[2]) Kostnader för nybyggnader och större reparationer ej inräknade.

1	2	3	4	5	6	7
Län (stad)	[1]) Utspisningskostnad pr dag		[2]) Totalkostnad pr dag		Medelbeläggning pr dag i % af platsantalet	
	vid lasaretten.	vid sjukstugorna.	vid lasaretten.	vid sjukstugorna.	vid lasaretten.	vid sjukstugorna.
	Öre.	Öre.	Kr.	Kr.		
Kalmar län	52·2	[10]) 69·3 / 64·2	1·69	[10]) 1·96 / 1·83	87·6	57·6
Gottlands »	50·2	—	2·08	—	78·2	—
Blekinge »	[3]) 51·9	—	2·11	—	87·3	—
Kristianstads »	56·5	—	2·21	—	74·1	—
Malmöhus » (utom Malmö)	58·9	—	2·56	—	80·5	—
Malmö stad	58·7	—	2·47	—	97·6	—
Hallands län	56·3	60·5	2·55	2·09	66·0	54·9
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborg)	60·0	50·0	2·06	2·03	67·3	100
Göteborgs stad	42·2	[11]) 41·5	2·33	1·64	75·2	80·8
Älfsborgs län	57·2	62·3	2·19	2·14	79·3	55·5
Skaraborgs »	50·0	—	2·05	—	75·8	—
Värmlands »	[4]) 47·2	57·5	2·08	1·95	73·2	62·4
Örebro »	[5]) 51·0	56·9	2·12	1·89	75·0	73·1
Västmanlands »	43·8	—	1·87	—	86·7	—
Kopparbergs »	44·4	56·6	1·93	1·87	83·3	70·8
Gäfleborgs »	[6]) 65·6	—	2·38	—	66·2	—
Västernorrlands »	[7]) 66·2	—	2·29	—	78·4	—
Jämtlands »	[8]) 56·8	69·4	2·33	2·46	72·0	57·0
Västerbottens »	51·8	67·4	1·84	2·17	77·7	64·3
Norrbottens »	[9]) 56·7	67·1	2·46	2·43	60·1	51·8
Hela riket	**52·8**	**59·1**	**2·20**	**1·98**	**76·6**	**68·0**

[1]) Omfattar endast uppgifter om patienternas utspisning.
[2]) Kostnader för nybyggnader och större reparationer ej inräknade.
[3]) Omfattar ej uppgifter från Karlskrona.
[4]) Uppgifter från Karlstad ingå ej häri för de sista 3 åren.
[5]) Endast för åren 1901 och 1902.
[6]) Omfattar ej uppgifter från Gäfle och Hudiksvall.
[7]) Omfattar ej uppgifter från Sundsvall och Sollefteå.
[8]) Endast för år 1902.
[9]) Omfattar ej uppgifter från Haparanda.
[10]) Kalmar läns norra resp. södra landstingsområde.
[11]) År 1905.

Öfversikt öfver [1])utspisnings- och [2])totalkostnaderna för underhållsdag vid lasaretten, sjukstugorna och epidemisjukhusen[3]). Medeltal för år.

1		2	3	4	5	6	7
		1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	Medeltal 1901—05.
Utspisningskostnad pr dag	vid lasaretten .	50·6 öre	52·8 öre	52·3 öre	52·7 öre	55·0 öre	52·8 öre
	vid sjukstugorna	66·1 »	59·2 »	59·6 »	59·0 »	57·7 »	59·1 »
Totalkostnad pr dag	vid lasaretten .	2·16 kr.	2·21 kr.	2·19 kr.	2·21 kr.	2·24 kr.	2·20 kr.
	vid sjukstugorna	1·93 »	1·91 »	1·97 »	1·95 »	2·00 »	1·98 »
	vid epid.-sjukh.	2·49 »	2·82 »	2·84 »	2·61 »	2·25 »	2·52 »
Medelbeläggning pr dag i % af platsantalet	vid lasaretten .	73·9 %	73·9 %	75·4 %	79·2 %	79·8 %	76·6 %
	vid sjukstugorna	64·0 »	65·2 »	66·7 »	72·3 »	70·7 »	68·0 »
	vid epid.-sjukh.[4])	27·3 »	19·5 »	18·0 »	22·4 »	30·2 »	23·1 »

[1]) Uppgifterna omfatta endast patienternas utspisning.
[2]) Kostnaderna för nybyggnader och större reparationer äro ej inräknade.
[3]) Upptagningsanstalter för sinnessjuka äro ej medtagna.
[4]) Endast de under året belagda anstalterna.

Totalkostnaden per underhållsdag vid lasarett och sjukstugor, sammanställd med medelbeläggningen i % af platsantalet. Medeltal för åren 1901—1905.

1		2	3	4	5	6	7
		Medeltal pr dag belagda platser i % hela platsantalet.					
		—50 %.	50—60 %.	60—70 %.	70—80 %.	80—90 %.	90—100 %.
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Totalkostnad pr underhållsdag	vid lasarett . .	2·70	2·41	2·25	2·23	2·11	2·13
	» sjukstugor .	2·37	2·10	1·94	1·82	1·85	1·79

Öfversikt öfver utspisnings- och totalkostnader per underhållsdag vid lasarett och sjukstugor med olika antal platser. Medeltal för åren 1901—1905.

1		2	3	4	5	6	7
		Antal sjukplatser.					
		t. o. m. 10.	11—20.	21—50.	51—100.	101—200.	Öfver 200.
Utspisningskostnad pr dag	vid lasarett . .	—	—	52·6 öre	53·8 öre	50·4 öre	54·2 öre
	vid sjukstugor .	60·0 öre	59·3 öre	57·3 öre	—	—	—
Totalkostnad pr dag	vid lasarett . .	—	—	2·15 kr.	2·19 kr.	2·08 kr.	2·36 kr.
	vid sjukstugor .	2·15 kr.	1·89 kr.	1·92 kr.	—	—	—
Medelbeläggningen per dag i % af platsantalet	vid lasarett . .	—	—	71·9	77·4	74·6	82·6
	vid sjukstugor .	62·7	66·4	78·2	—	—	—

Öfversikt öfver totalkostnaderna per underhållsdag vid lasarett och sjukstugor af olika storlek under gynnsammaste beläggningsförhållanden, 90—100 % af sjukplatserna i medeltal belagda per dag. Medeltal för åren 1901—1905.

1		2	3	4	5	6	7	8
		Antal sjukplatser.						Medeltal.
		t. o. m. 10.	11—20.	21—50.	51—100.	100—200.	Öfver 200.	
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Totalkostnad pr underhållsdag	vid lasarett .	—	—	1·97	2·03	2·23	2·26	2·13
	» sjukstugor	1·70	1·75	1·89	—	—	—	1·79

8. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika anstalter. [1])

Ur de inkomna rapporterna meddelas:

Östergötlands län. *Söderköping:* Under året har i brunnsparken uppförts en villa, innehållande 27 första klassens bostadsrum för badgäster. Antalet badrum i första klassens badhus har ökats och i maskinhuset nya ångpannor insatts. (Wallgren). — **Jönköpings län.** *Lannaskede:* Varmbadhuset har under året blifvit restaureradt. En ångdesinfektionsapparat har anskaffats. Brunnsområdet har rätt betydligt utvidgats, sedan brunnsbolaget erhållit Kungl. Maj:ts medgifvande att från ett angränsande stomhemman förvärfva en intill det förutvarande brunnsområdet belägen mosse, hvars utdikning under året fortsatts och i det närmaste afslutats. (Sundell). — **Kronobergs län.** *Ryd:* Afloppsledningar från badhus och kök hafva anlagts. (Kindblom). — **Kalmar län.** *Borgholm:* Under samverkan med länets förste provinsialläkare hafva åtgärder vidtagits för förbättrande af de hygieniska förhållandena i Borgholms stad, till att börja med genom renhållningsväsendets ordnande. (Andersson). — **Göteborgs och Bohus län.** *Lyckorna:* Varmbadhuset har reparerats och försetts med värmeledning i badrummen. (Blumenthal). — *Lysekil:* På grund af den ökade stenafverkningen i anstaltens omedelbara närhet har verksamheten vid den af Lysekils badhusaktiebolag sedan år 1878 jämväl innehafda Bansviks badanstalt nu nedlagts. (Wide). — **Älfsborgs län.** *Helsjön:* Nytt, ändamålsenligt varmbadhus har uppförts. (Wetterqvist). — **Skaraborgs län.** *Lundsbrunn:* Ny societets- och restaurationsbyggnad har under sommaren uppförts och skall vara färdig att tagas i bruk den 1. maj 1906. (Pontén). — *Mösseberg:* Elektrisk belysning har införts i restaurang- och badlokalerna äfvensom i parken. I sammanhang härmed hafva anordningar vidtagits för serverandet af elektriska ljusbad. Societetslokalerna hafva utvidgats och förbättrats. (Odenius). — **Örebro län.** *Loka:* Början har gjorts till genomgripande förbättringar i de hygieniska förhållandena för obemedlade (tredje klassens) badgäster. Sällskapslokaler och matsal för 2:dra klassens badgäster hafva tillbyggts. (Hedenius).

[1]) Referent: t. f. öfverfältläkaren Nettelblad.

Tab. Litt. T. *Öfversikt öfver* ***inkomster och utgifter*** *vid civila sjukvårdsanstalter år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Utgifter.				Inkomster.					
						däraf genom				
	Summa.	däraf för nybyggnader och större reparationer.	pr underhållsdag, kostnaden för nybyggn. och större reparationer: inräknad.	pr underhållsdag, kostnaden för nybyggn. och större reparationer: ej inräknad.	Summa.	patientafgifter.	afkastning af donationer, gåfvor m. m.	personlig sjukvårdsafgift och anslag af landsting.	anslag af kommuner.	anslag af staten.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Lasarett [1])	6,031,466	698,792	2·54	2·25	6,315,186	1,380,340	125,877	3,327,300	1,100,276	149,238
Sjukstugor [2])	665,189	153,380	2·59	2·00	652,835	168,952	34,721	319,385	99,967	—
Epidemisjukhus [3])	964,016	165,057	2·71	2·25	955,285	74,933	950	62,497	810,311	—
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus [4])	7,660,671	1,017,229	2·57	2·23	7,923,306	1,624,225	161,548	3,709,182	2,010,554	149,238
Enskilda sjukhus	?	?	?	?	?	?	?	—	?	—
Barnsjukhus [3])	169,427	—	1·92	1·92	383,047	25,806	115,063	15,200	36,400	—
Barnbördshus [5])	196,125	6,300	3·44	3·33	193,907	35,181	21,812	—	83,290	27,594
Sjukhus vid försörjningsinrättningar [3])	508,270	—	1·10	1·10	508,270	7,244	—	—	502,545	—
Sjukhem [6])	339,744	52,775	1·99	1·68	424,286	100,173	319,642	—	—	—
Lungsotssanatorier	344,357	18,523	2·77	2·62	343,024	182,950	156,053	—	—	—
Tuberkuloshem [3])	133,596	65,850	1·79	1·79	133,957	5,386	82,506	—	46,565	—
Asyl för spetälske	18,251	—	1·25	1·25	18,209	—	—	—	—	18,000
Alkoholisthem	46,426	—	4·84	4·37	43,477	29,277	4,200	—	—	9,000
Statens anstalter för sinnessjuka	[7])4,658,850	[8])1,074,972	2·48	1·91	[9])4,641,199	[10])1,139,629	—	—	—	

[1]) Upptagningsanstalterna i Nyköping, Lund och Härnösand äro inräknade. — [2]) Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Falkenberg inräknad. — [3]) Från en del hafva ej några uppgifter om inkomster och utgifter erhållits. Vid beräkning af kostnaden för underhållsdag hafva endast de sjukhus medtagits, från hvilka fullständiga uppgifter ingått. — [4]) Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Kristinehamn samt en del epidemisjukhus, som ej lämnat uppgifter, äro här ej medräknade. — [5]) Barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö ingå bland lasaretten. — [6]) Diakonissanstaltens sjukhem ingår ej häri. — [7]) Se Ber. om sinnessjukvården Tab. 15 och 18. Utgifterna för trädgårds och jordbruk äro frårdragna. Uppgifterna om hvad som utgifvits af extra anslag äro lämnade af kamreraren för hospitalen. — [8]) Af extra anslag. — [9]) Totalinkomsterna, extra anslag inberäknade, med frårdragning af inkomsterna af trädgård och jordbruk. — [10]) Häri ingår patientafgifter som erlagts af kommuner.

9. Rättsmedicin.[1])

I Tab. N:r 27 meddelas ett sammandrag af alla under året till medicinalstyrelsen inkomna ämbetsberättelser från läkare i riket rörande af dem på vederbörligt förordnande verkställda medikolegala besiktningar.

En öfversikt öfver de mål, som för afgifvande af rättsmedicinskt utlåtande af medicinalstyrelsen handlagts år 1905, meddelas här:

Yttrandet afgifvet	Våldsam död.	Fosterförförlifning.	Barnuppfostringshidrag.	Sedligheetsbrott.	Fosters läggande å lön.	Fel i synsinnet.	Vissa ämbetens giltighet.	Sinnesbeskaffenhet.	Summa.
Till Kungl. Maj:t	—	—	—	—	1	—	—	—	1
» Hofrätt	2	—	3	1	—	—	—	5	11
» Generallandtmäterikontoret	—	—	—	—	—	1	—	—	1
» Underdomstolar i städer	3	1	—	—	—	—	—	20	24
» » å landsbygd.	3	1	—	—	—	—	—	38	42
» Öfverståthållareämbetet	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» Konungens befallningshafvande	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Summa	9	2	3	1	1	1	1	63	81

Under år 1905 hafva 74 rättskemiska undersökningar verkställts.

I 14 fall voro undersökningsföremålen ej likdelar; i 60 fall likdelar.

Vid undersökningen af dessa 60 fall af insända likdelar blef resultatet positivt i 35 fall samt negativt i 25 fall.

Koloxid	påvisades	i 6	fall
Karbolsyra	»	» 5	»
Arsenik	»	» 4	»
Blåsyra	»	» 4	»
Metylalkohol	»	» 4	»
Alkohol	»	» 3	»
Morfin	»	» 2	»
Formalin	»	» 1	»
Kloral	»	» 1	»
Zinkförening	»	» 1	»
Fosfor	»	» 1	»
Saltsyra	»	» 1	»
Kvicksilfver	»	» 1	»
Opii beståndsdelar	»	» 1	»

10. Veterinärväsendet.[2])

Undervisningsanstalter.

Veterinärinstitutet i Stockholm. Undervisningen vid institutet har under året bestridts af elfva lärare, och lärjungarnas antal har under året uppgått till 68 (65)[3]) *veterinärelever* och 41 (43) *hofslagarelärlingar.* Vid årets början funnos 49 (50) elever, och under årets lopp intogos 19 (15).

Veterinärexamen aflades af 7 (12) elever och 3 (3) afgingo utan examen, så att vid årets slut 50 (50) elever funnos kvar vid läroverket. Af hofslagarelärlingar funnos vid årets början 13 (10), och under året intogos 16 (10) civila och 12 (23) militära, hvaraf 12 (21) militära och 14 (9) civila utexaminerades som hofslagare samt 1 afgick utan examen, hvadan vid årets slut funnos kvar 2 (1) civila och 12 (12) militära lärlingar.

Examina aflades af veterinäreleverna under följande dagar:

Årsexamen den 13 juni.

Afgångsexamen den 14 juni.

Tab Litt. U innehåller en öfversikt af institutets verksamhet som sjukvårdsanstalt. I öfrigt hänvisas till den af institutets föreståndare med biträde af dess lärare af trycket utgifna årsberättelsen.

Veterinärinrättningen i Skara. I likhet med föregående år har vid inrättningen utbildats hofslagare, hvarjämte därstädes underhållits en sjukvårdsanstalt för husdjur. Undervisningen har bestridts af en föreståndare och lektor (veterinär) och en instruktionssmed. Lärjungarna utgjordes af 24 (21) militära och 12 (12) civila hofslagarelärlingar, af hvilka 12 (9) militära och 12 (12) civila utexaminerades som hofslagare, hvadan till år 1906 kvarstodo 12 (12) militära lärlingar.

Utom dessa hafva 38 (33) personer erhållit praktisk undervisning i behandling af enklare åkommor hos husdjuren.

I afseende på inrättningens verksamhet såsom sjukvårdsanstalt för husdjur hänvisas till Tab. Litt. U samt beträffande verksamheten i öfrigt till den af föreståndaren afgifna, till trycket befordrade årsberättelsen.

Författningar, kungl. bref och ämbetsskrifvelser rörande veterinärväsendet.

Under året hafva utkommit följande *författningar rörande veterinärväsendet.*

1905		Svensk författningssamling N:r	Svensk författningssamling sid.	Bihang till Svensk författningssamling N:r	Bihang till Svensk författningssamling sid.
Jan. 2	Medicinalstyrelsens kungörelse angående de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum			1	3
April 26	Kungl. kungörelse angående upphäfvande af kungörelsen af den 21 okt. 1904 angående tillämpning inom Östergötlands län å sjukdomen lungröta bland hästar af vissa föreskrifter i förordningen den 9 dec. 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren	19	5		
Maj 12	Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för arméns förplägnad m. m. under fred	33	1		
» 25	Lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 8 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897	23	4		
» 25	Kungl. kungörelse angående upphäfvande af kungörelsen den 2 dec. 1904 angående tillämpning inom Kristianstads län å sjukdomen lungröta bland hästar af vissa föreskrifter i förordningen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren	25	1		
Juni 9	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af punkt 11 i de genom nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 fastställda grunderna för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för afgång ur tjänsten	33	6		

[1]) Referent: Medicinalrådet Petersson.
[2]) Referent: Medicinalrådet Kjerrulf.
[3]) Siffrorna inom parentes angifva motsvarande tal för år 1904.

Tab. Litt. U. *Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1905.* (Häri icke beräknade med tuberkulin undersökta djur.)

Län m. m.		Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	Summa.		
							För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Stockholms stad	S[1]	5,337	12	—	—	624	5,973	5	1,220
	K[2]	—	—	—	—	5			
	B[3]	1,174	9	—	—	37			
Veterinärinstitutet i Stockholm	S	2,879	185	1	4	1,724	4,793	67	2,340
	K	23	—	2	37	5			
	B	1,228	83	—	—	1,029			
Stockholms län	S	7,176	7,627	30	361	418	15,612	1,175	3,549
	K	671	41	46	402	15			
	B	1,734	1,515	—	300	—			
Uppsala »	S	4,767	3,049	19	87	196	8,118	559	2,706
	K	492	17	12	22	16			
	B	1,664	21	—	1,016	5			
Södermanlands »	S	5,894	6,987	14	372	318	13,585	882	3,403
	K	537	52	53	227	13			
	B	2,767	231	—	405	—			
Östergötlands »	S	9,904	9,186	47	816	505	20,458	2,516	8,391
	K	1,033	133	180	1,149	21			
	B	6,016	1,669	—	704	2			
Jönköpings »	S	3,709	3,310	18	294	283	7,614	572	1,715
	K	381	77	9	96	9			
	B	1,372	273	28	41	1			
Kronobergs »	S	1,850	1,470	—	138	158	3,616	142	804
	K	106	4	9	22	1			
	B	720	29	—	55	—			
Kalmar »	S	4,365	4,132	26	677	226	9,426	1,050	3,219
	K	638	169	73	161	9			
	B	2,345	843	—	30	1			
Gottlands »	S	1,510	1,254	72	149	59	3,044	554	691
	K	371	131	20	28	4			
	B	681	10	—	—	—			
Blekinge »	S	1,819	1,310	2	108	150	3,389	397	1,181
	K	260	23	15	34	65			
	B	1,021	160	—	—	—			
Kristianstads »	S	7,485	4,568	28	681	241	13,003	1,073	4,060
	K	1,055	4	—	12	2			
	B	2,898	156	—	1,006	—			
Malmöhus »	S	16,498	13,169	130	1,651	524	31,972	2,457	21,532
	K	2,199	20	78	147	13			
	B	7,232	12,833	83	1,384	—			
Hallands »	S	3,012	2,472	18	344	117	5,963	717	2,347
	K	685	—	10	16	6			
	B	1,880	447	2	18	—			
Göteborgs o. Bohus län	S	7,593	3,922	18	254	1,133	12,920	899	3,631
	K	640	43	—	189	27			
	B	2,943	633	7	46	2			
Älfsborgs »	S	4,882	4,077	43	413	264	9,679	760	2,388
	K	678	22	5	49	6			
	B	2,309	67	—	3	9			
Skaraborgs »	S	9,054	8,892	102	455	282	18,785	1,554	3,394
	K	1,387	28	27	103	9			
	B	2,712	210	—	472	—			
Veterinärinrättningen i Skara	S	1,577	444	1	1	33	2,056	131	315
	K	125	—	—	3	3			
	B	315	—	—	—	—			
Värmlands län	S	7,194	4,604	10	500	358	12,666	877	3,811
	K	664	6	7	183	17			
	B	3,118	603	—	85	5			
Örebro »	S	4,915	4,849	2	240	200	10,206	481	2,222
	K	442	—	—	30	9			
	B	2,079	143	—	—	—			
Västmanlands »	S	6,336	4,405	20	471	300	11,532	761	2,852
	K	643	4	—	98	16			
	B	2,637	142	—	66	7			

[1]) För sjukdom behandlade. — [2]) Kastrerade. — [3]) För olika ändamål besiktigade.

1905		Svensk författningssamling N:r	Svensk författningssamling sid.	Bihang till Svensk författningssamling N:r	Bihang till Svensk författningssamling sid.
Sept. 22	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af § 5 i Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för ridskolan vid Strömsholm den 26 februari 1904	62	13		
»	Kungl. Maj:ts skrifvelse till Medicinalstyrelsen angående ändrade bestämmelser i fråga om tjänsterang för länsveterinärer .			41	2
Nov. 13	Medicinalstyrelsens kungörelse angående ändringar i gällande medicinaltaxa			49	1
Dec. 2	Kungl. kungörelse angående sättet för afskedande af indelt manskap samt kasserande af rusthållshästar vid armén . . .	80	1		
Dec. 15	Kungl. kungörelse angående villkoren för erhållande af understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar . . .	79	1		
»	Transumt af Kungl. Maj:ts skrifvelse till Landtbruksstyrelsen angående åtgärder för år 1906 till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen	79	2		
» 30	Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för arméns nya änke- och pupillkassa .	83	1		
»	Kungl. kungörelse angående ändring af §§ 5 och 13 i nådiga reglementet för arméns änke- och pupillkassa den 20 juni 1879	83	16		
	Af Medicinalstyrelsen hafva dessutom utfärdats följande, veterinärväsendet angående cirkulärskrifvelser.				
Maj 31	Cirkulär till samtliga veterinärer angående användandet af billiga desinfektionsmedel.				
Aug. 2	Cirkulär till samtliga veterinärer angående skyldighet att uppgifva adress m. m.				
Sept. 1	Cirkulär till länsveterinärerna med reg:ts-vet. Bohms reseberättelse.				
» 20	Cirkulär till samtliga veterinärer angående anmälan af hönskolera.				

Utaf de veterinärväsendet rörande Kungl. bref och ämbetsskrifvelser från Kungl. Maj:ts kansli, hvilka under år 1905 ankommit till Medicinalstyrelsen, anföras följande såsom varande af mera allmänt intresse:

Mars 25. Angående uniform för länsveterinärer.

Maj 25. Angående rätt för Östergötlands läns hushållningssällskaps instruktör i boskapsskötsel att verkställa tuberkulinundersökningar (afslag).

Juni 9. Angående utvidgad kompetens för veterinären F. T. Wirén.

Juni 16. Angående statsanslag till veterinärinrättningen i Skara.

Juni 30. Angående återinförandet i riket af en del Malmöhus läns hushållningssällskap tillhöriga hästar och nötkreatur.

Juni 30. Angående afslag å stadsfullmäktiges i Ängelholm anhållan beträffande stämpling af mindervärdigt kött.

Juli 21. Angående framställning om förändrade grunder för länsveterinärers erhållande af ålderstillägg (ingen åtgärd).

Augusti 11. Angående taxa vid slakthuset i Göteborg.

Oktober 27. Ang. distriktsveterinären V. M. Boströms ansökan om kompetens till bataljonsveterinärtjänst (afslag).

November 3. Ang. afsked åt lektor C. J. A. Ericsson samt uppehållandet af lektorstjänsten vid veterinärinstitutet.

November 17. Ang. ersättande af kostnader för åtgärder mot mjältbrand inom Ringarums socken i Östergötland.

November 24. Ang. statsanslag till utgifvande af Svensk veterinärtidskrift.

December 2. Ang. ålderstillägg till Medicinalrådet Kjerrulf.

December 2. Ang. anställning under år 1906 af en amanuens hos Medicinalstyrelsen med tjänstgöring hos föredraganden för veterinärärenden.

Tab. Litt. U. (Forts.) *Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1905.* (Häri icke beräknade med tuberkulin undersökta djur.)

Län m. m.		Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	Summa. För sjukdom behandlade.	Summa. Kastrerade.	Summa. Besiktigade.
Kopparbergs	S	5,640	3,687	18	455	167	9,967	404	2,109
länn	K	326	1	17	59	1			
	B	2,035	65	3	6	—			
Gäfleborgs	S	4,414	2,206	10	240	267	7,137	283	2,079
»	K	248	4	4	21	6			
	B	1,989	89	—	—	1			
Västernorrlands	S	3,019	1,258	2	159	189	4,627	215	2,153
»	K	121	—	7	87	—			
	B	637	1,389	8	118	1			
Jämtlands	S	2,710	1,270	5	112	90	4,187	184	1,593
»	K	142	—	5	37	—			
	B	1,550	34	1	2	6			
Västerbottens	S	3,086	1,023	1	111	122	4,343	234	880
»	K	200	—	3	29	2			
	B	795	18	6	61	—			
Norrbottens	S	1,774	837	13	75	94	2,793	157	1,096
»	K	103	3	1	45	5			
	B	644	448	—	2	2			
Summa		**209,064**	**123,107**	**1,371**	**18,274**	**10,435**	**257,464**	**19,106**	**85,681**
Motsvarande siffra år 1904		201,815	105,987	2,614	21,317	10,155		**362,251**	
								1904: 341,888	

December 8. Ang. ersättning åt direktören A. M. Bergman för utöfvande af veterinärkontroll vid nedslaktning af svin å Alnarp (prejudikat).

Veterinärernas antal och verksamhet.

Veterinärernas antal uppgick vid slutet af år 1905 till 356 (358) såsom af Tab. N:r 28 närmare framgår, och voro däribland 32 (32) länsveterinärer, 6 (4) stadsveterinärer, 32 (33) militärveterinärer, 2 (2) stuteriveterinärer, 151 (161) distriktsveterinärer, 93 (82) enskilda, legitimerade veterinärer och 40 (44) privata, icke legitimerade veterinärer.

Länsveterinärerna i Västmanlands län och Härjedalens länsveterinärdistrikt hafva på grund af styrkt sjukdom varit tjänstlediga äfven under år 1905. Deras befattningar hafva uppehållits genom vikarier.

Rätt till *tjänstårsberäkning* i likhet med länsveterinärer har under året genom särskilda Kungl. bref medgifvits för distriktsveterinärer i nedanstående distrikt:

Valdemarsvik, Kalmar och Östergötlands län		(8 december)
Undersåker Jämtlands län		(30 december)
Offerdal	d:o	d:o
Ström	d:o	d:o
Ragunda	d:o	d:o
Berg	d:o	d:o
Hede	d:o	d:o

Enahanda förmån har Kungl. Maj:t medgifvit för *innehafvarne af två nya lärarebefattningar vid Veterinärinstitutet i Stockholm* (20 jan.), för *en besiktningsveterinär vid Malmöhus läns hushållningssällskaps marknadsplats i Malmö* (9 juni), för *en sanitetsveterinär vid offentliga slakthuset i Göteborg* (6 september) samt för *direktören vid det offentliga slakthuset i Malmö* (15 december).

Nio veterinärer hafva under året aflidit.

Årsberättelser hafva till Medicinalstyrelsen inkommit från Veterinärinstitutet, Veterinärinrättningen i Skara, militärveterinärerna samt 306 (295) civila veterinärer.

Enligt Tab. Litt. U, som utgör en *öfversikt öfver veterinärernas* verksamhet inom de särskilda länen, hafva af landets

Tab. Litt. V: 1. *Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur i nedannämnda sjukdomar, år 1905.*

Län m. m.	Anasarka (Morbus maculosus).	Benskörhet (Cachexia ossifraga) och benmjukhet (Osteomalacia).	Blodstillning (Hæmoglobinuria).	Elakartad katarralfeber (Coryza maligna bovis).	Fårsotartad kastning (Abortus infectiosus).	Fårsotartad munsjuka (Stomatitis pustulosa contagiosa).	Infektiös tarmkatarr hos kalfvar (Gastroenteritis infectiosa).	Kvarka (Rhinitis streptococcica equi).	Lungröta (Influenza pectoralis).	Perniciös anämi (Anæmia perniciosa).	Rosartad influensa (Influenza erysipelatosa).	Rödsjuka (Erysipelas malignum) och nässelfeber (Urticaria).	Stelkramp (Tetanus).	Strålsvampsjuka (Actinomycosis).	Svinpest (Diphteritis suum).	Svinsjuka (Septichæmia hæmorrhagica suis).
	Hästar.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Kor.	Hästar.	Kalfvar.	Hästar.	Hästar.	Hästar.	Hästar.	Svin.	Hästar.	Nötkreatur.	Svin.	Svin.
Stockholms stad	—	8	61	—	—	—	—	89	270	—	—	—	4	—	—	—
Veterinärinstitutet	1	—	3	—	—	—	—	15	121	—	—	—	9	4	—	—
Stockholms län	6	136	400	30	162	8	24	326	52	—	—	1	26	751	265	17
Uppsala »	2	99	132	15	88	6	42	210	14	—	—	—	17	315	—	233
Södermanlands »	—	301	426	38	184	—	52	308	17	—	—	—	12	553	—	37
Östergötlands »	1	309	451	55	267	4	153	594	128	2	10	43	15	236	—	884
Jönköpings »	3	106	299	28	71	—	6	129	14	—	1	43	7	37	—	100[1]
Kronobergs »	—	80	121	15	—	—	—	95	—	—	—	7	3	22	—	—
Kalmar »	13	152	301	49	182	—	17	540	—	—	—	6	9	186	3	211
Gottlands »	7	48	46	14	—	—	20	31	—	2	—	—	3	5	—	—
Blekinge »	—	9	47	2	—	—	8	121	17	—	—	—	13	50	—	150
Kristianstads »	18	218	298	15	63	—	106	407	154	—	—	19	20	130	—	438
Malmöhus »	10	786	184	33	341	—	211	895	134	8	—	15	34	356	—	538
Hallands »	1	14	37	11	—	6	—	130	3	—	1	4	13	51	—	10
Göteborgs och Bohus »	3	343	146	20	41	—	14	424	280	—	—	2	17	33	—	—
Älfsborgs »	7	323	298	27	219	—	3	323	3	3	4	76	13	49	—	—
Skaraborgs »	7	180	269	118	51	—	30	414	22	—	—	13	6	140	—	443
Veterinärinrättningen i Skara	3	5	8	3	1	—	—	34	1	—	—	—	1	27	—	—
Värmlands län	9	105	116	36	159	—	28	509	—	24	—	13	6	15	—	—
Örebro »	—	254	204	35	21	—	27	162	—	—	—	—	11	42	—	—
Västmanlands »	10	181	163	13	12	—	44	491	7	8	1	9	9	194	—	9
Kopparbergs »	8	387	172	10	79	—	—	241	—	38	—	72	8	18	—	1
Gäfleborgs »	6	61	33	15	21	—	12	174	15	1	—	—	10	28	—	—
Västernorrlands »	2	111	58	14	—	—	—	143	1	20	—	—	5	2	—	10[2]
Jämtlands »	16	94	67	6	15	1	—	161	—	124	6	—	3	13	—	—
Västerbottens »	6	84	59	6	—	—	—	119	—	4	—	13	3	—	—	—
Norrbottens »	4	50	11	7	26	5	—	62	—	2	—	—	3	1	—	—
Summa	**143**	**4,444**	**4,410**	**615**	**2,003**	**30**	**797**	**7,147**	**1,253**	**236**	**23**	**333**	**280**	**3,258**	**268**	**3,081**
Motsvarande siffra år 1902	134	3,072	4,226	638	2,155	50	613	7,313	604	266	297	251	215	3,217	—	205
» » » 1903	169	2,626	3,899	606	1,542	88	1,006	9,903	700	296	1,559	554	237	2,266	—	1,053
» » » 1904	197	3,983	4,168	609	1,931	89	828	10,812	2,214	320	189	546	271	2,316	7	3,262

[1]) Kan ej exakt uppgifvas. — [2]) Sjukdomsfallen ej konstaterade.

veterinärer för sjukdom behandlats, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats 362,251 (341,888) djur.

Fördelningen af detta antal på de särskilda kategorierna djur framgår af följande tablå:

	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Sjuka	138,399	100,205	660	9,168	9,042
Kastrerade . . .	14,170	782	573	3,286	285
Besiktigade . .	56,495	22,120	138	5,820	1,108
	209,064	**123,107**	**1,371**	**18,274**	**10,435**
1904	201,815	105,987	2,614	21,317	10,155

Sjukdomar bland husdjuren.

Tab. Litt. V:1 utgör ett sammandrag af veterinärernas uppgifter angående antal sjuka husdjur. I denna tabell hafva äfven uppgifterna från Veterinärinstitutet och Veterinärinrättningen i Skara upptagits. Uppgifterna om tuberkulos i jufret hos nötkreatur samt mjältbrand och mjältbrandsemfysem meddelas i särskilda tabeller och äro ej upptagna i Tab. Litt. V:1.

Utaf de *smittosamma husdjurssjukdomar*, på hvilka förnyade nådiga förordningen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren skall tillämpas, hafva under år 1905 fall förekommit af *mjältbrand*, *mjältbrandsemfysem*, *svinpest* och *svinsjuka* samt *rödsjuka* hos svin, hvaremot fall af boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm, koppor hos får, smittosam mul- och klöfsjuka, skabb hos får, elakartad klöfsjuka hos får och getter samt vattuskräck icke förekommit.

I. Mjältbrand.

Antalet af de under år 1905 anmälda mjältbrandsfallen var nära 12 % större än under år 1904, beroende detta på förekomsten af en mjältbrandsfarsot i Östergötland, hvarom mera här nedan.

Under år 1901 anmäldes 199 dödsfall
» » 1902 » 228 »
» » 1903 » 249 »
» » 1904 » 386 »
» » 1905 » 446 »

Af de döda djuren voro 424 nötkreatur, 22 hästar, 4 får och 2 svin.

Af Tab. Litt. V:2 framgår, att sjukdomen förekommit inom samtliga län med undantag af Jämtlands län.

Sammanlagdt förekom mjältbrand inom 375 (mot 335 år 1904) besättningar. Af dessa tillhörde 125 Östergötlands län, hvilket utgör 33,3 % af samtliga smittade besättningar inom landet.

De flesta smittade besättningar finner man för öfrigt inom Malmöhus, Södermanlands, Stockholms, Kalmar, Skaraborgs, Kristianstads och Örebro län med respektive 34, 26, 25, 22, 21, 16 och 13 smittade besättningar.

Af Tab. Litt. V:3 framgår äfven, att de flesta mjältbrandsfallen inträffade under juni och juli med resp. 42 och 109 smittade besättningar. Minsta antalet fall förekom under september månad, då endast 10 besättningar af K. befallningshafvande förklarades smittade.

Antalet *besättningar*, som förklarats smittade vid 2 olika tillfällen utgjorde 9. Inga besättningar hafva varit smittade flera än 2 gånger.

Antalet *kommuner*, inom hvilka mjältbrand förekommit, var 239 (269) eller c:a 10 % af Sveriges 2,385 landskommuner.

Inom 30 (21) kommuner uppträdde sjukdomen inom 2 besättn.
» 6 (8) » » » » 3 »
» 2 » » » » 6 »
» 1 » » » » 13 »
» 1 » » » » 51 »

Mjältbrandens utbredning under de olika kvartalen gestaltar sig så, att under 3:e kvartalet det största antalet besättningar eller 154 (56) var smittadt samt under 2:a, 1:a och 4:e kvartalen resp. 109, 68 och 44 (133, 81 och 65).

Af veterinärernas rapporter framgår, att 171 (21) af de i mjältbrand döda djuren störtat ute på *bete*.

91 (113) djur hafva blifvit nedslaktade.

Inom vissa besättningar hafva upprepade fall förekommit.

Förutom ofvannämnda djur hafva 2 hundar varit af denna sjukdom angripna.

Hvad angår orsaken till mjältbrandsutbrotten, så har denna endast sällan kunnat af veterinärerna konstateras. Bland uppgifna och antagna orsaker nämnas i rapporterna utländskt hvetekli och foderkakor, stråfoder från sank mark, dyjord till strö, ljung från mosse samt jordpartiklar å rotfrukter. Dessutom påpekas smitta från föregående mjältbrandsfall å samma gård.

Kött efter i mjältbrand sjukt eller dödt djur har i 2 (4) fall torgförts och försålts till människoföda.

Tab. Litt. V:2. *Mjältbrandens förekomst inom de olika länen. år 1905.*

Län.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.	Anmärkningar.
Stockholms stad	—	—	
Stockholms län	25	30	
Uppsala »	8	8	
Södermanlands »	26	27	Däraf 2 hästar.
Östergötlands »	125	141	» 5 » o. 2 får.
Jönköpings »	10	11	
Kronobergs »	7	7	
Kalmar »	22	34	
Gottlands »	3	7	
Blekinge »	8	9	
Kristianstads »	16	19	Däraf 1 svin.
Malmöhus »	34	40	» 3 hästar.
Hallands »	11	16	» 2 hästar.
Göteborgs och Bohus län . . .	3	3	
Älfsborgs län	9	9	
Skaraborgs »	21	22	Däraf 4 hästar o. 1 svin.
Värmlands »	8	9	» 1 häst.
Örebro »	13	26	
Västmanlands »	8	8	Däraf 1 häst.
Kopparbergs »	5	5	» 1 häst.
Gäfleborgs »	1	1	En häst.
Västernorrlands »	7	7	Däraf 1 häst.
Jämtlands »	—	—	
Västerbottens »	4	6	Däraf 1 häst och 2 får.
Norrbottens »	1	1	
Summa	**375**	**446**	
1901	179	199	
1902	218	228	
1903	224	249	
1904	335	386	

Enligt veterinärernas rapporter har mjältbrand i 3 (1) fall öfverförts på människor.

Följande sjukdomar, som misstänkts vara mjältbrand, hafva i nedanstående antal fall gifvit anledning till tjänsteresa af veterinär:

Bukhinneinflammation, kolik, trumsjuka och *tarmkatarr*	9 fall
Förgiftning genom bly	1 »
» » chilesalpeter	1 »
» » kvicksilfver	1 »
» » insekter (simulia)	1 »
» » solanin	1 »
» » stryknin	1 »
» (okänd)	1 »
Hjärtsäcksinflammation (traumatisk)	4 »
Hjärtförlamning och *bristning af blodkärl*	7 »
Kväfning	3 »
Lungbrand	1 »
Malignt ödem	1 »
Misstänkta sjukdomar	11 »
Solsting	1 »
Sommarsjuka	3 »
Tuberkulos	1 »
Åskslag	1 »

Mjältbrandsfarsoten i Östergötland.

Sjukdomen mjältbrand, som förut varit så godt som okänd på de trakter, där den sedan härjade som farsot, uppträdde plötsligt och utan några egentliga förebud kort efter nötkreaturens utsläppande på sommarbete. Under juni månad hade endast 6 besättningar inom länet varit förklarade smittade af mjältbrand, men under juli sprang siffran hastigt upp till 79. Farsoten härjade inom *Börrums, Gryts, Gusums, Mogata, Ringarums* och *Skälleviks* socknar och uppträdde företrädesvis å de vidsträckta, sammanhängande skogsmarker, som upptaga stora delar af *Hammarkinds härad.*

Ehuru ej af den omfattning som mjältbrandsepizootien inom Västergötland år 1899, då 763 djur störtade under loppet af ett par månader, var farsoten dock rätt elakartad och i sitt slag den svåraste, som, så vidt man vet, uppträdt inom Östergötland.

Orsak. Sjukdomen synes hafva börjat bland älgar å skogsmarkerna och bland dem förorsakat flera dödsfall. På skilda trakter anträffades nämligen 13 älgkadaver, af hvilka åtminstone en del hade lidit af mjältbrand. Antagligen spreds sjukdomen från dessa till de å skogsbetena utsläppta boskapshjordarna. Hvar älgarna i sin ordning upptagit smittämnet är omöjligt att med bestämdhet afgöra, men man kan tänka sig, att dessa djur, som ströfva vida omkring, kunnat medföra smittämnet från långt aflägsna trakter. Huruvida insekter spelat någon roll vid smittans spridande torde väl vara tvifvelaktigt. En af de å det smittade området tjänstgörande veterinärerna anser dock att insekter i vissa fall öfverfört sjukdomen från kadaver på boskapen. Han anser också att på grund af den fara för landets boskapsafvel, som de kringströfvande älgarna sålunda kunna utgöra, dessa efter en mjältbrandsfarsot fullständigt böra utrotas i trakten.

Symtom och förlopp. Sjukdomen uppträdde till en början under den slagartade formen med hastiga dödsfall, men efter hand blef den lindrigare med fall af mjältbrandsödem, af hvilka många öfvergingo till hälsa, sedan stora brandiga stycken af huden afstötts. Läkningen af de stora såren tog emellertid flera veckor i anspråk. Tillsammans voro inom de socknar, där mjältbranden uppträdde epizootiskt, 91 gårdar smittade, och sammanlagdt voro enligt länsveterinärens rapport af sjukdomen angripna 149 nötkreatur, 7 hästar och 2 får, af hvilka dogo respektive 110, 4 och 2. Mest härjade sjukdomen i *Ringarums* socken, hvarifrån 87 fall rapporterades.

Farsotens duration. De första fallen observerades redan i slutet af juni, men först i början af juli var det tydligt att man hade att göra med en farsot. Denna tog nu hastig fart och kulminerade i midten på månaden, då 3—5 fall dagligen rapporterades. Den aftog därefter raskt och kan anses vara fullständigt upphörd i slutet af augusti, då samtliga smittade ställen friförklarats. Farsotens varaktighet var sålunda, inberäknadt den tid i början och slutet då enstaka fall förekommo, inskränkt till 8 veckor.

Åtgärder. Förutom de vanliga författningsenliga åtgärder, angående försäljning af mjölk och mejeriprodukter, besättningarnas isolering o. s. v., som öfverallt anbefallts och följts, utfärdade K. befallningshafvande kungörelser med råd och anvisningar åt allmänheten rörande farsotens bekämpande, hvarjämte skallgång efter döda djur, specielt älgar, under kronobetjäningens ledning medelst uppbådadt manskap anordnades öfver smittade eller misstänkta skogsområden, hvarvid påträffade kadaver oskadliggjordes genom bränning och nedgräfning och platsen desinfekterades. Genom nåd. bref den 17 nov. 1905 anvisade K. Maj:t medel för täckande af med dessa åtgärder förenade kostnader och uppgingo dessa för år 1905 till 757 kr. 50 öre. — En del skogsbeten, särskildt allmänningsbeten, blefvo aflysta.

Hälsovårdsmyndigheterna i *Norrköping, Söderköping* och *Valdemarsvik* utfärdade förbud mot införsel under sommarmånaderna till de resp. städerna af kreatur, kött, hudar m. m. från de smittade trakterna.

Af Medicinalstyrelsen förordnades tvenne extra veterinärer att tjänstgöra inom det smittade området, den ene med station i Söderköping, den andre i Ringarum, hvarjämte distriktsveterinärerna i Söderköping och Valdemarsvik erhöllo stående förordnanden att vidtaga författningsenliga åtgärder till farsotens hämmande, hvarhelst nya fall yppades.

Spärrningsåtgärderna blefvo naturligtvis genom sin långvarighet synnerligen betungande för allmänheten, som dock med nit, omtanke och villighet ställde sig gifna föreskrifter till efter-

Tab. Litt. V:3. *Mjältbrandens och mjältbrandsemfysemets förekomst under de olika månaderna af år 1905.*

Månad.	Antal besättningar, smittade af mjältbrand.	Antal besättningar, smittade af mjältbrandsemfysem.
Januari	19	3
Februari	23	1
Mars	26	5
April	34	4
Maj	33	2
Juni	42	6
Juli	109	8
Augusti	35	7
September	10	6
Oktober	14	7
November	16	2
December	14	4
Summa	375	55

rättelse. I detta sammanhang må nämnas, att försäkring mot smittosamma husdjurssjukdomar tecknades till ett belopp öfverstigande 4 millioner kronor inom fyra veterinärdistrikt i länet.

II. Mjältbrandsemfysem.

Antalet anmälda fall af denna sjukdom var 66 eller 5 mindre än under år 1904.

Samtliga de döda djuren voro nötkreatur. Sammanlagdt förekom sjukdomen inom 55 (62) besättningar. Af dessa tillhörde de flesta eller 23 (15) *Kalmar* län, hvilket utgör c:a 42 % af samtliga smittade besättningar inom landet. Därnäst förekommo de flesta fallen inom Kronobergs, Blekinge och Jönköpings län med resp. 10, 8 och 4 fall. Se Tab. Litt. V:3. Af Tab. Litt. V:4 framgår, att de flesta besättningar, nämligen 8, smittades under juli (juni) månad. Under hvardera af månaderna juni och september förekommo 6 fall samt under augusti och oktober 7 fall.

Antalet kommuner, inom hvilka mjältbrandsemfysem under året förekommit, var 44 (1904: 38; 1903: 34; 1902: 29; 1901: 33) eller 1,8 % (1904: 1,6 %; 1903: 1,4 %; 1902: 1,2 %; 1901: 1,4 %) af landets kommuner.

I en kommun uppträdde sjukdomen inom 4 olika besättningar, i tre kommuner inom 3 besättningar.

Beträffande sjukdomens förekomst under de olika kvartalen så voro under 3:e kvartalet de flesta besättningar, eller 21 (27), smittade samt under 2:a, 4:e och 1:a kvartalen resp. 12, 13 och 9 (22, 10 och 3) besättningar smittade.

Af mjältbrandsemfysem angripna djur hafva i 9 fall blifvit nedslaktade. Tretton störtade under betesgång.

III. Svinpest.

Af nämnda sjukdom hafva under året 8 besättningar, hvaraf 5 inom Stockholms län och 3 inom Stockholms stad, varit angripna, och af de förra kvarstod vid årets slut smittad 1. Kostnaderna för ersättningar och desinfektion äro inbegripna i de här ofvan under svinsjuka nämnda.

Tab. Litt. V:4. *Förekomsten af mjältbrandsemfysem inom de olika länen år 1905.*

Län.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.
Stockholms län	1	1
Jönköpings »	4	5
Kronobergs »	10	12
Kalmar »	23	28
Gottlands »	1	1
Blekinge »	8	10
Kristianstads »	1	2
Hallands »	2	2
Älfsborgs »	2	2
Skaraborgs »	1	1
Västmanlands »	1	1
Gäfleborgs »	1	1
Summa	**55**	**66**
1901	40	44
1902	35	44
1903	38	39
1904	62	71

IV. Svinsjuka.

Af Tab. Litt. V:5 framgår, att under året 82 (85) besättningar varit af denna sjukdom smittade. Det ojämförligt största antalet eller 26 har förekommit inom Malmöhus län. I ersättning för af svinsjuka angripna eller därför misstänkta djur har af allmänna medel utbetalts kr. 8,161:65. För öfverträdelse af förordningen angående smittosamma kreaturssjukdomars hämmande har en person inom Stockholms län, som mot förbud bortfört djur från sin af svinsjuka smittade besättning, åtalats samt jämlikt 19 kap. 17 § strafflagen ådömts 50 kr. böter.

V. Rödsjuka.

Af Tab. Litt. V:1 framgår, att under året 319 (546) fall af denna sjukdom och af nässelfeber upptagits i veterinärernas be-

Tab. Litt. V:5. *Svinsjukans förekomst inom de olika länen under år 1905.*

Län.	Kvarstående smittade besättningar från 1904.	Under år 1905 smittade besättningar.	Under år 1905 friska eller nedslaktade besättningar.	Kvarstående smittade besättningar till år 1906.
Stockholms län	11	2	10	3
Uppsala »	1	—	1	—
Södermanlands »	1	2	3	—
Östergötlands »	4	7	5	6
Jönköpings »	1	—	—	1
Kalmar »	—	3	1	2
Gottlands »	1	—	1	—
Blekinge »	4	1	4	1
Kristianstads »	6	4	4	6
Malmöhus »	21	5	23	3
Hallands »	—	2	1	1
Skaraborgs »	2	2	3	1
Västmanlands »	—	1	1	—
Västerbottens »	1	—	1	—
Summa	**53**	**29**	**58**	**24**

Tab. Litt. V:6. *Antal fall af tuberkelbaciller i mjölkprof af abnorm beskaffenhet.*

Mjölkens beskaffenhet i det insända profvet.	Antal fall.	Tuberkelbaciller anträffade.	%
Gulgrå eller gulhvit af obehaglig lukt eller stinkande	3	—	—
Gulgrå, med skiftning i rödt, rödgul eller rödhvit	5	—	—
Liknande tjockt, stinkande var	2	—	—
Sur	11	—	—
Varliknande, klumpig	24	1	4
Flockig	6	1	17
Gul, tjock, stundom klumpig	10	2	20
Gulhvit, stundom flockig	47	10	21
Gråhvit	20	6	30
Gulgrå, flockig	18	9	50
Liknande grumligt eller klart, tunnt, gulgrått serum, stundom med flockar	9	8	89

rättelser. De flesta fallen eller 76 (167) inträffade inom Älfsborgs län.

Rödsjukan synes här i landet i regeln hafva ett godartadt förlopp.

VI. Tuberkulos hos nötkreaturen.

Antalet för *jufvertuberkulos* nedslaktade kor inom de olika länen framgår af följande tabell:

	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	Summa.
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län . .	—	—	1	1	1	9	6	**18**
Uppsala » . .	—	—	—	1	—	—	2	**3**
Södermanlands » . .	—	—	—	—	3	3	—	**6**
Östergötlands » . .	1	1	1	1	1	5	6	**16**
Jönköpings » . .	—	—	—	—	—	—	1	**1**
Kronobergs » . .	—	—	—	—	—	—	1	**1**
Kalmar » . .	—	—	—	—	—	2	3	**5**
Gottlands » . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge » . .	1	—	—	1	1	—	—	**3**
Kristianstads » . .	2	1	3	—	4	4	12	**26**
Malmöhus » . .	3	3	2	—	6	15	24	**53**
Hallands » . .	—	1	—	1	—	—	—	**2**
Göteborgs och Bohus län	—	—	1	—	—	1	1	**3**
Älfsborgs län . .	1	—	—	—	1	—	1	**3**
Skaraborgs » . .	3	1	—	—	2	3	5	**14**
Värmlands » . .	—	—	—	—	—	—	3	**3**
Örebro » . .	—	—	—	3	5	2	8	**18**
Västmanlands » . .	1	—	1	2	1	6	8	**19**
Kopparbergs » . .	—	—	—	—	—	—	1	**1**
Gäfleborgs » . .	—	1	1	2	1	—	—	**5**
Västernorrlands » . .	—	—	—	—	1	—	—	**1**
Jämtlands » . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens » . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens » . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**12**	**8**	**10**	**12**	**27**	**50**	**82**	**201**

Af statsmedel utbetald ersättning för dessa djur angifves i nedanstående tabell:

Å r.	Antal nedslaktade kor.	Ersättning af statsmedel för dessa. Kronor.	Medeltal per djur. Kronor.
1898	17	2,071	121·82
1899	12	642	53·50
1900	8	1,020	127·50
1901	10	1,034	103·40
1902	12	1,029	85·76
1903 Januari—juli enl. K. kung. 15/10 97	7	754·75	107·82
1903 Augusti—december enl. K. kung. 1/5 03	20	2,084·19	104·21
1904	50	5,260·01	105·20
1905	82	8,636·93	105·33

Till Veterinärinstitutets bakteriologiska afdelning hafva för undersökning på tuberkelbaciller under nedannämnda år insändts följande antal prof.

Å r.	Mjölkprof.		Harpunprof.		Jufver.	
	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.
1898	37	3	2	1	7	3
1899	51	8	4	1	20	16
1900	71	9	1	—	9	6
1901	72	13	1	1	14	12
1902	69	10	—	—	10	10
1903	179	27	1 [1])	1	22	20
1904	227	54	1 [2])	—	52 [3])	50
1905	420	80	—	—	76 [4])[5])	74

Dessutom hafva insändts 2 *varprof* från abscesser i supramammärlymfkörtlarna, af hvilka ett innehöll tuberkelbaciller.

De insända mjölkprofven voro i 265 fall af normalt utseende, och af dessa innehöllo 43 prof eller 16,2 % tuberkelbaciller. I 155 prof var mjölken förändrad till färg, lukt eller konsistens, och af dessa prof innehöllo 37 eller 23,9 % tuberkelbaciller. I Tab. Litt. V:6 finnes angifvet antalet olika mjölkprof samt antalet fall af tuberkelbaciller.

Kostnaderna för insändande till veterinärinstitutet af mjölkprof och jufver för undersökning på tuberkulos uppgingo under år 1905 till kronor 295·13 (181·60).

För de af statsmedel, jämlikt föreskriften i § 43 mom. 4 af nåd. förordningen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, ersatta desinfektionsmedel uppgingo kostnaderna till 5,865·76 (5,823·06) kr.

Beträffande *tuberkulosen hos nötkreatur* och de åtgärder, som i öfrigt blifvit vidtagna till förekommande och hämmande af denna sjukdom, hänvisas till den af Landtbruksstyrelsen härom afgifna berättelsen.

Karantänsanstalterna

för från utlandet sjöledes införda husdjur.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 af Kungl. kungörelsen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket, utfärdade Medicinalstyrelsen den 2 januari 1905 kungörelse, att införsel sjöledes af nötboskap, får, getter och andra idisslande djur, svinkreatur samt djur tillhörande hästsläktet finge äga rum till följande ställen i riket, nämligen: Göteborg, Hälsingborg, Härnösand, Landskrona, Luleå, Malmö, Stockholm, Sundsvall, Söderhamn och Umeå.

---

[1]) Mjölkprof förut insändt. — [2]) Fibrom. — [3]) Mjölkprof förut insändt i 51 fall. — [4]) Mjölkprof förut insända i alla fall. — [5]) Ett fall af *aktinomykom.*

11. Apoteksväsendet.[1])

Tab. Litt. W:1 redovisar för den å apoteken tjänstgörande farmaceutiska personalen. Å samtliga apotek i riket funnos anställda 127 elever för att genomgå föreskrifven lärotid. Dessutom tjänstgjorde å apoteken 362 farmacie kandidater och 512 examinerade apotekare.

Apotekens antal och tillstånd redovisas summariskt i Tab. Litt. W:2.

Med anledning af därom gjorda framställningar har Kungl. Maj:t medgifvit inrättandet af nya apotek i Liljeholmen, Hus-

[1]) Referent: Medicinalrådet Wawrinsky.

Tab. Litt. V:7. *Sveriges import och export af kreatur under år 1905.*

A. Import.

	Hästar.			Nötkreatur.				Får.		Svin.		Andra slag.
	Föl.	Hingstar.	Andra slag.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Andra slag.	Baggar.	Andra slag.	Fargaltar.	Andra slag.	
Till Haparanda . .	—	5	22	184	—	194	1	4	8	5	26	—
» Luleå	—	—	—	184	—	154	—	—	—	—	—	—
» Umeå	3	1	10	200	—	268	—	—	—	—	118	—
» Härnösand . . .	—	1	6	138	3	705	—	—	2	—	61	—
» Sundsvall . . .	—	1	8	317	6	930	1	6	4	—	1	—
» Stockholm . . .	—	—	10	2	—	—	—	—	—	—	—	165
» Södertälje . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» Norrköping . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Jönköping . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
» Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
» Trelleborg . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72
» Malmö	55	28	201	2	—	12	508	1	—	3	17	457
» Landskrona . .	—	—	3	—	—	—	37	—	—	2	3	1
» Hälsingborg . .	2	—	67	5	—	2	100	—	2	—	7	40
» Göteborg . . .	—	—	48	16	—	5	24	1	2	—	—	65
» Strömstad . . .	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Falun	—	—	185	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» Karlstad	—	2	188	1	—	7	—	—	—	—	30	—
» Östersund . . .	—	1	25	11	—	41	4	9	52	—	16	—
» gränstullk:na mot Norge	35	46	580	3	—	111	2	5	218	—	130	103
Summa	**95**	**85**	**1,355**	**1,064**	**9**	**2,429**	**677**	**26**	**288**	**10**	**409**	**919**
och fördelar sig förenämnda import på följande länder:												
Från Norge	35	49	987	16	—	159	6	14	270	—	176	106
» Finland . . .	3	8	47	1,025	9	2,251	2	10	14	5	206	8
» Tyskland . . .	54	7	36	1	—	—	—	—	—	—	—	337
» Danmark . . .	3	12	230	3	—	2	47	1	2	5	20	450
» Holland . . .	—	—	—	4	—	14	598	—	—	—	—	2
» Belgien . . .	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» England . . .	—	1	51	15	—	3	24	1	2	—	7	16
» Frankrike . .	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Österrike . .	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—

B. Export.

	Hästar.			Nötkreatur.				Får.		Svin.		Andra slag.
	Föl.	Hingstar.	Andra slag.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Andra slag.	Baggar.	Andra slag.	Fargaltar.	Andra slag.	
Från Stockholm . .	2	3	10	2	1	20	—	—	—	—	—	5
» Visby	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Malmö . . .	—	—	2,045	3,044	295	2,952	3,975	—	1,055	—	86	3
» Landskrona . .	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
» Hälsingborg . .	—	—	594	43	28	1,055	292	—	1,005	—	474	10
» Göteborg . . .	—	—	51	1	221	—	—	—	—	—	—	2
» Strömstad . .	—	—	8	241	—	1,264	16	—	525	—	—	—
» Karlstad . . .	—	—	1	1	—	6	—	—	—	—	—	—
» Gränstullkam:na mot Norge .	1	—	51	1,865	285	4,149	1,704	49	477	—	14	2
Summa	**3**	**3**	**2,766**	**5,197**	**830**	**9,446**	**5,987**	**49**	**3,062**	—	**574**	**26**
och fördelar sig exporten på följande länder:												
Till Norge	1	—	60	2,107	285	5,419	1,720	49	1,002	—	14	2
» Finland . . .	2	1	8	2	1	20	—	—	—	—	—	2
» Tyskland . . .	—	2	45	—	—	—	—	—	—	—	—	3
» Danmark . . .	—	—	2,649	3,088	544	4,007	4,267	—	2,060	—	560	17
» Belgien . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» England . . .	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. Litt. V:8. *Antal fall af nedanstående sjukdomar bland arméns hästar under år 1905.*

Regemente eller kår.	Anasarka.	Kvarka.	Lungröta.	Parsotartad munsjuka.	Kolik.	Rosartad influensa.	Herpes.
K. Lifgardet till häst	—	17	55	—	29	—	—
K. Lifregementets dragoner . . .	—	—	—	3	7	—	—
K. Lifregementets husarer . . .	1	17	—	—	15	—	—
K. Smålands husarregemente . .	—	—	—	—	45	—	—
K. Skånska husarregementet . .	—	2	10	—	16	70	—
K. Skånska dragonregementet . .	—	8	—	—	45	—	—
Kronprinsens husarregemente . .	—	—	—	4	26	—	—
K. Norrlands dragonregemente . .	—	—	—	—	10	—	57
K. Svea artilleriregemente	—	—	24	10	11	—	—
K. Göta artilleriregemente	—	16	—	—	10	—	—
K. Vendes artilleriregemente . .	—	102	—	—	30	—	—
K. Norrlands artilleriregemente .	1	8	—	—	17	—	—
K. Upplands artilleriregemente . .	—	3	—	—	6	—	—
K. Smålands artilleriregemente .	—	—	6	—	8	—	—
K. Gottlands artillerikår	—	—	—	—	1	—	—
K. Positionsartilleriregementet . .	—	—	—	—	10	—	—
K. Svea ing.-kår & fälttelegrafkåren	—	—	—	—	6	—	—
K. Göta ingenjörkår	—	—	—	—	3	—	25
K. Svea trängkår	1	—	—	—	2	—	—
K. Göta trängkår	—	—	—	—	1	—	—
K. Norrlands trängkår	—	—	—	—	8	—	—
K. Skånska trängkåren	—	—	9	—	15	—	—
Summa	**3**	**173**	**104**	**17**	**321**	**70**	**82**
1901	—	133	122	—	314	131	—
1902	4	539	23	—	280	—	—
1903	—	243	101	—	290	40	—
1904	2	181	401	360	273	—	118

kvarna, Hvällinge, Lundby, Alvik och Gellivare Malmberg samt i Malmö (Gripen), Borås (Bäfvern) och Halmstad (Svalan), hvarjämte medikamentsförrådet i Svedala förändrats till självständigt apotek.

Genom nådiga resolutioner hafva privilegier å personella apotek tilldelats C. F. Westlund i Östersund (Örnen), O. E. Wallén i Halmstad (Vakteln), S. Lundqvist i Hälsingborg (Lejonet), G. L. Heumann i Halmstad (Svalan), C. E. Johansson i Södertälje, G. A. Trädgårdh i Katrineholm, J. G. Ekstedt i Ronneby, A. C. Djurson i Tomelilla, J. Persson i Tranås, C. O. L. Collin i Brösarp, L. W. Breitholtz i Mjölby, O. A. Norberg i Älfdalen, J. F. Johansson i Gellivare, K. V. Svensson i Oskarström, G. O. L. Sundelius i Heby, A. O. Ericsson i Norrköping (Svanen), C. E. R. Lundberg i Alvik, G. G. Psilander i Liljeholmen, J. E. Borgenstam i Mjölby, C. D. L. Carlson i Hvetlanda, P. A. E. Wendbladh i Lundby, A. E. Hultqvist i Åmål, J. A. W. Eriksson i Älfkarleö, F. E. Wennersten i Gellivare Malmberg, A. J. Innings i Södra Unnaryd, J. E. A. Baggesen i Huskvarna, A. W. Holmgren i Odensbacken och B. H. E. Sjöberg i Heby.

Följande apotekare hafva af medicinalstyrelsen erhållit tillstånd att hålla medikamentsförråd, nämligen B. Tunell å medikamentsförrådet i Bjurholm, O. Jonsson å medikamentsförrådet i Rätansbyn, F. V. A. Estelle å medikamentsförrådet i Ed, C. H. Juhlin å medikamentsförrådet i Charlottenberg och A. O. Ericson å medikamentsförrådet i Reijmyra.

Afsynade hafva följande apoteksinrättningar blifvit under året, nämligen apoteken i Tomelilla, Fjällbacka, Tierp, Skara, Backe, Kungsör, Kristinehamn, Enköping, Anundsjö, Gellivare, Lilla Edet, Åkersberg, Brösarp, Vingåker, Tranås, Ängelholm, Oskarström, Åmål, Karlskoga, Råneå, Hjortkvarn, Älfdalen, Biet och Ejdern i Göteborg, Elefanten i Stockholm, Östgöta Lejon i Norrköping, Kronan i Kristianstad, Vakteln i Halmstad, Svanen i Norrköping, Örnen i Östersund samt medikamentsförråden i Visnum, Röksberg, Grönskåra, Rätansbyn och Bjurholm.

Öfver förrättade årsvisitationer af första provinsialläkarna hafva från dem inkommit vederbörliga protokoll.

På uppdrag af medicinalstyrelsen hafva inspektioner blifvit verkställda under året af rättskemisten, professor B. V. H. Lindberger å 30 apoteksinrättningar, nämligen å apoteken i Södra Unnaryd, Lenhofda, Elmhult, Hägern i Uppsala, Phoenix i Nyköping, Hjorten i Kalmar, Göta Lejon i Karlskrona, Sölvesborg, Ronneby, Jämshög, Svanen i Kristianstad, Broby, Tollarp, Storken i Malmö, Eslöf, Kjäflinge, Falkenberg, Mölndal, Mellerud, Karlstad, Hjorten i Örebro, Edsberg, Nora, Fellingsbro, Bäfvern i Västerås, Sala, filialapoteket i Gamleby samt medikamentsförråden i Skurup, Svedala och Ryd.

---

12. Barnmorskeväsendet. [1])

Under år 1905 hafva vid de tre undervisningsanstalterna för barnmorskor 115 elever blifvit utexaminerade i den allmänna förlossningskonsten och förklarats berättigade att utöfva barnmorskeyrket. Af dessa hafva 55 utgått från läroanstalten i Stockholm, 50 från den i Göteborg och 10 från den i Lund. Vidare hafva 106 barnmorskor, däraf 51 i Stockholm och 55 i Göteborg, erhållit undervisning i den instrumentala förlossnings-

[1]) Referent: Medicinalrådet Petersson.

Tab. Litt. W:1. *Å apotek tjänstgörande farmaceutisk personal år 1905.*

Elever.	Farmacie studiosi och kandidater.	Examinerade apotekare.	Summa.
127	362	512	**1,001**

Tab. Litt. W:2. *Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd m. m. år 1905.*

Förut befintliga apotek och deras natur.					Under året nyanlagda.		Vid årets slut befintliga apotek och deras natur.					Af dessa kontrollerades genom			Omsättning i besittningsrätten till apotek.			Beviljade, vid årets slut ännu ofullbordade.	
Säljbara.	Personella.	Filial-.	Medikamentsförråd	Summa.	Personella apotek.	Medikamentsförråd.	Säljbara.	Personella.	Filial-.	Medikamentsförråd.	Summa.	Årsvisitation.	Afsyning.	Inspektion.	Tilldelade personella privilegier.	Stadfästelse meddelad åt s. k. säljbara.	Summa.	Förut beviljade.	Under året beviljade.
12	278[1])	8	47	**345**	6[2])	2[3])	12[4])	284[5])	8[6])	47[6])	**351**	314	35	30	28	—	**28**	2[7])	10[8])

[1]) Däri medräknadt Drottningholms slottsapotek.
[2]) Apoteken i Åkersberg, Tomelilla, Kjäflinge, Oskarström samt apoteken Biet och Ejdern i Göteborg.
[3]) Medikamentsförråden i Röksberg och Grönskåra.
[4]) Se Tab. N:o 30, kol. 2.
[5]) » » » » » 3.
[6]) » » » » » 4. Medikamentsförråden i Österåker och Oskarström hafva förändrats till självständiga apotek.
[7]) Apoteken i Mjölby och Björnen i Hälsingborg.
[8]) Apoteken i Liljeholmen, Huskvarna, Hvällinge, Svedala, Lundby, Alvik, Gellivare Malmberg samt Gripen i Malmö, Bäfvern i Borås och Svalan i Halmstad.

konsten och efter att däruti hafva ådagalagt godkända insikter och färdighet, förklarats berättigade att utöfva äfven denna del af förlossningskonsten.

Antalet af inträdessökande var under året 446, af hvilka 228 till vårterminen, 218 till höstterminen. Till kurserna i Stockholm hade 296 anmält sig, af hvilka 60 antogos, till dem i Göteborg blefvo 61 antagna af 122 anmälda och till dem i Lund 10 af 28.

Jämlikt föreskrifterna i nåd. kung. den 5 nov. 1880 har bland eleverna antagits i Stockholm 12 och i Göteborg 6 till frielever, utvalda enligt vederbörande lärares förslag bland dem, som utmärkt sig för god fattningsgåfva och ordentlighet samt tillika visat sig vara i behof af understöd.

Sedan på extra stat äfven för år 1905 af Riksdagen anvisats ett anslag af 3,000 kronor till repetitionskurser för äldre barnmorskor, hafva sådana kurser varit anordnade i Stockholm med en kurs i februari månad, i hvilken 14 deltogo och en i augusti med 34 deltagarinnor samt i Göteborg äfvenledes två kurser i februari och september med resp. 8 och 13 deltagarinnor samt dessutom en i Lund under mars månad med 20 deltagarinnor.

Angående barnmorskornas antal och fördelning på olika landsdelar hänvisas till Tab. N:r 7.

I tabellbilaga Litt. X lämnas en redogörelse för af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar under redovisningsåret.

13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.[1])

Tandläkare. Under år 1905 hafva 12 nya tandläkare utexaminerats och 2 med döden afgått, hvadan antalet tandläkare i riket alltså ökats med 10.

Sjukgymnaster. Antalet under år 1905 legitimerade sjukgymnaster utgör 53, hvaraf 3 manliga och 50 kvinnliga.

[1]) Referent: t. f. öfverfältläkaren Nettelblad.

Tab. Litt. Y. *Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut.*

Stad.	Institutets namn.	Antal patienter.	Däraf fri-patienter
Stockholm	Gymnastiska Centralinstitutet	686	615
»	Gymnastiskt-ortopediska institutet	553	159
»	D:r G. Zanders Mediko-mekaniska institut	539	22
»	Med. Lic. J. Arvedssons sjukgymnastiska institut	495	478
»	Södra gymnastiska institutet	53	—
»	A. Kjellbergs sjukgymnastiska institut	1,107	1,099
»	Th. Lindfors » »	177	7
»	E. Johanssons o. Holmers sjukgymnastiska institut	40	4
Uppsala	Sigrid Nordlings sjukgymnastiska institut	33	5
Norrköping	Karin Sandbergs gymnastikinstitut	33	2
»	Hedvig Lundborgs »	82	1
Karlskrona	Jacob Mellins institut	86	1
Malmö	Malmö sjukgymnastiska institut	84	5
Lund	Fröken Hilda Lysanders sjukgymnastiska institut	57	3
Hälsingborg	Hälsingborgs sjukgymnastiska institut	63	1
Göteborg	Zanderska gymnastikinstitutet	198	—
»	Sellgrens och Lamberts institut	244	—
Borås	Gunhild Svenssons sjukgymnastiska institut	46	5
Karlstad	L. Håkansons sjukgymnastiska institut	181	—
Örebro	Örebro sjukgymnastiska institut	83	3
	Summa	4,840	2,410

Tab. Lit. X. *Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar år 1905.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Kvinnans ålder.				Först-föderska.	Om-föderska.	Kvinnan		Barnet		Summa tång-förlossningar.	Summa förlossningar med skarpa instrument.
	Under 25 år.	25—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.			frisk.	död.	lefvande.	dödt.		
Förlossning med tång	68	89	110	38	190	115	301	4	272[1])	34	306	—
» » skarpa instrument	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	68	89	110	38	190	115	301	4	272	34	306	—
	305				305		305		306		306	

[1]) En tvillingtångförlossning.

Stockholm den 30 november 1906.

Underdånigst

KLAS LINROTH.

R. A. WAWRINSKY. GUST. KJERRULF. HERM. PETERSSON. RICHARD STENBECK. A. NETTELBLAD.

Anton Holmberg.

TABELL-BILAGOR.

Tab. N:r 1. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
																						Tuberkelsjukdom.						
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Mässling.	Scharlakansfeber.	Fläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärnfeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. strypsjuka.	Varfeber	Barnsängsfeber.	Ros.	Stelkramp.	Andra akuta infektionssjukdomar.	a) Lungsot.	b) Hjärntuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.	Syfilis, förvärfvad.	Spetälska.	Frossa.	Andra kroniska infektionssjukdomar.
Stockholms stad	Stockholm	9	191	268	—	27	100	—	14	—	—	76	—	71	35	82	54	9	37	1	—	714	115	108	11	—	—	2
Stockholms	Södertälje	—	10	13	—	—	2	—	1	—	—	—	—	2	1	10	—	—	1	—	—	18	5	—	—	—	—	—
	Vaxholm	—	3	3	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—
	Norrtälje	—	5	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	6	—	1	—	—	—	—
	Östhammar	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Öregrund	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—
	Sigtuna	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Uppsala	Uppsala	—	11	23	—	—	10	—	4	—	—	1	—	2	2	28	4	1	3	—	—	51	7	6	—	—	—	—
	Enköping	—	5	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	6	1	2	—	—	—	1
Södermanlands	Nyköping	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	16	2	2	—	—	—	—
	Eskilstuna	—	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	1	1	3	1	—	37	9	—	—	—	—	—
	Torshälla	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
	Strängnäs	—	—	6	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
	Mariefred	—	1	7	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
	Trosa	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	Linköping	—	7	29	—	3	1	—	3	—	—	—	—	—	5	13	2	1	—	1	2	28	1	3	—	—	—	—
	Norrköping	1	33	70	—	—	5	—	6	—	—	10	—	—	3	7	4	2	2	1	—	96	15	21	3	—	—	—
	Söderköping	1	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
	Motala	—	1	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	2	—	—	—	—
	Vadstena	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
	Skeninge	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	Jönköping	—	22	31	—	—	1	—	1	—	—	2	—	5	—	7	7	1	2	—	1	55	11	9	—	—	—	—
	Eksjö	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	9	1	1	—	—	—	—
	Grenna	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	Växjö	—	6	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	14	2	—	—	—	—	—
Kalmar	Kalmar	—	15	40	—	—	2	—	1	—	—	—	—	7	2	2	—	—	—	—	—	20	9	6	2	—	—	—
	Oskarshamn	1	7	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	11	2	5	—	—	—	—
	Västervik	2	11	7	—	—	3	—	2	—	—	4	1	—	1	1	2	—	1	—	—	17	2	2	1	—	—	—
	Vimmerby	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—
	Borgholm	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
Gottlands	Visby	—	4	14	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	2	3	1	—	—	—	—	16	1	2	—	—	—	—
Blekinge	Karlskrona	—	25	29	1	—	3	—	1	—	—	—	—	7	1	3	—	4	—	—	1	44	12	1	—	—	—	—
	Ronneby	—	1	5	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	7	—	1	—	—	—	—
	Karlshamn	—	4	15	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	15	2	1	—	—	—	—
	Sölvesborg	—	2	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	Kristianstad	—	4	17	—	—	4	—	—	—	—	2	1	—	—	9	2		—	—	—	11	3	2	—	—	—	—
	Simrishamn	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	6	—	1	—	—	—	—
	Ängelholm	—	1	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	Malmö	1	61	72	—	9	4	—	10	—	—	—	—	7	2	27	9	3	5	8	3	144	48	17	1	—	—	—
	Lund	—	10	33	—	—	1	—	22	—	—	—	—	—	1	18	2	—	1	2	—	24	5	8	—	—	—	—
	Landskrona	—	13	33	—	3	5	—	5	—	—	—	—	5	—	13	1	1	—	—	1	25	4	3	—	—	—	—
	Helsingborg	—	37	27	—	—	4	—	4	—	—	1	—	2	1	9	—	1	—	—	5	38	15	7	1	—	—	—
	Ystad	—	3	23	—	—	4	—	—	—	—	—	—	2	1	1	3	3	1	2	—	22	6	4	—	—	—	—
	Trelleborg	—	2	3	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—
	Skanör med Falsterbo	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Hallands	Halmstad	—	16	19	—	3	1	—	2	—	—	3	—	2	2	10	1	—	—	3	—	29	11	2	—	—	—	—

uppgifter om *dödsorsakerna i rikets städer* år 1905.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fyllerigelenskap.	Andra kroniska förgiftningssjukdomar.	Sinnessjukdomar	Hjärnslag.	Sockersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtfel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhinder och tarmbråck.	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.	Urinorganens sjukdomar.	Krälfta.	Svulster af andra slag.	Olyckshändelse eller våda.	Själfmord.	Mord eller dråp.	Död af annan orsak.	Summa.	Städer.
44	26	—	29	172	37	118	198	487	203	579	46	158	25	27	17	134	155	374	41	132	100	6	41	**5,073**	Stockholm.
4	1	—	—	5	—	4	7	13	11	12	—	10	—	—	—	3	3	6	—	5	1	—	1	**149**	Södertälje.
—	—	—	—	2	—	3	3	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—	6	—	5	—	—	—	**39**	Vaxholm.
—	2	—	—	4	1	2	5	4	1	6	1	3	2	—	—	1	2	3	1	1	1	—	—	**60**	Norrtälje.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	**9**	Östhammar.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	**13**	Öregrund.
—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	4	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	**15**	Sigtuna.
5	1	—	1	18	3	8	10	42	14	51	3	16	1	3	3	7	8	36	7	2	9	1	5	**407**	Uppsala.
—	2	—	1	5	2	—	6	—	8	4	—	8	—	—	—	—	1	2	—	—	1	—	—	**70**	Enköping.
—	1	—	1	6	1	7	2	7	4	8	1	7	2	—	—	3	4	12	—	2	4	—	1	**116**	Nyköping.
5	—	—	—	12	2	2	15	4	1	25	—	8	—	—	1	4	3	13	—	5	3	—	2	**182**	Eskilstuna.
1	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	—	1	—	—	—	3	1	2	—	4	2	—	—	**30**	Torshälla.
—	—	—	—	2	2	1	3	—	1	11	1	—	—	—	—	1	3	6	—	4	1	—	—	**49**	Strängnäs.
—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	**22**	Mariefred.
1	—	—	—	1	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	**12**	Trosa.
3	—	—	1	14	3	4	12	18	7	23	1	10	1	—	2	1	10	27	1	5	4	—	2	**248**	Linköping.
7	2	—	3	28	2	21	21	31	14	83	3	24	6	4	2	16	19	46	11	21	12	—	2	**657**	Norrköping.
—	—	—	—	2	—	2	2	2	5	3	1	—	1	1	—	1	1	1	—	—	1	—	—	**38**	Söderköping.
—	—	—	—	2	1	—	5	1	2	3	1	6	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	**42**	Motala.
—	—	—	—	1	—	1	3	4	—	6	1	3	2	—	—	1	1	4	—	—	—	—	—	**34**	Vadstena.
—	—	—	—	2	—	1	2	—	—	7	—	—	1	—	—	—	5	1	—	—	2	—	—	**26**	Skeninge.
2	—	—	—	17	3	7	22	27	31	29	2	11	2	1	3	6	9	22	5	7	—	—	—	**361**	Jönköping.
—	1	—	—	—	—	2	3	2	6	6	—	—	—	—	1	1	—	6	2	1	1	—	—	**54**	Eksjö.
—	—	—	—	3	—	—	1	4	—	5	—	—	—	—	1	1	—	6	—	—	—	—	—	**27**	Grenna.
—	1	—	—	5	—	—	—	9	6	16	3	5	—	—	1	1	3	8	—	3	3	—	—	**97**	Växjö.
2	3	—	2	11	3	9	8	12	11	13	1	1	3	1	1	2	10	11	1	5	2	1	2	**221**	Kalmar.
—	—	—	1	4	2	—	9	2	6	10	5	2	2	—	1	1	6	3	6	2	—	—	—	**98**	Oskarshamn.
—	—	—	—	6	2	4	2	16	6	13	2	9	—	—	—	5	5	12	—	2	—	—	1	**142**	Västervik.
—	—	—	—	3	—	3	2	7	1	6	—	—	—	1	—	2	4	1	—	1	—	—	—	**48**	Vimmerby.
1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	4	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**21**	Borgholm.
1	—	—	—	9	—	2	3	11	9	15	1	15	3	—	—	4	5	4	1	2	2	—	—	**137**	Visby.
4	2	—	—	18	4	12	15	34	19	56	7	21	11	—	2	6	17	22	4	10	5	—	1	**402**	Karlskrona.
—	—	—	—	1	—	1	2	5	3	3	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	**41**	Ronneby.
3	—	—	—	5	—	6	2	8	4	11	—	3	2	1	2	3	2	7	5	—	2	—	—	**110**	Karlshamn.
—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	3	—	3	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	**27**	Sölvesborg.
—	—	—	—	5	—	4	9	15	13	18	2	9	1	—	—	2	3	5	3	2	2	—	—	**148**	Kristianstad.
—	1	1	—	2	—	1	3	3	—	4	—	—	—	1	—	—	3	—	1	3	—	—	1	**39**	Simrishamn.
—	—	—	2	5	—	2	6	—	1	4	1	9	2	—	2	—	2	5	—	1	—	—	—	**59**	Ängelholm.
10	1	—	—	31	7	44	33	59	58	100	5	83	37	2	6	23	23	58	10	24	9	—	11	**1,065**	Malmö.
—	2	—	—	16	—	7	6	21	11	16	5	13	3	1	—	2	9	16	5	—	4	—	2	**266**	Lund.
6	—	—	3	7	1	6	6	15	5	9	—	10	—	1	1	6	3	18	—	4	5	2	2	**222**	Landskrona.
1	3	—	—	19	2	5	16	8	38	30	1	35	2	3	—	8	9	20	2	12	7	—	—	**373**	Helsingborg.
—	—	—	—	6	1	2	7	2	10	13	—	5	—	1	1	4	5	6	2	2	3	—	—	**145**	Ystad.
—	—	—	—	3	—	—	9	—	—	10	—	1	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	**45**	Trelleborg.
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	5	**22**	Skanör med Falsterbo.
2	—	—	—	3	1	18	10	6	11	33	2	2	5	—	3	4	3	13	1	6	1	—	—	**228**	Halmstad.

Tab. N:r 1. (Forts.) Sammanställning af hälsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Mässling.	Scharlakansfeber.	Pläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärnfeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. strypsjuka.	Varfeber.	Barnsängsfeber.	Ros.	Stelkramp.	Andra akuta infektionssjukdomar.	Tuberkelsjukdom. a) Lungsot.	b) Hjärntuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.	Syfilis, förvärfvad.	Spetälska.	Frossa.	Andra kroniska infektionssjukdomar.
Hallands	Laholm	—	3	12	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—
	Falkenberg	—	4	4	—	3	2	—	—	—	—	2	—	1	—	4	1	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—
	Varberg	—	14	8	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	1	—	2	17	3	1	—	—	—	1
	Kungsbacka	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus	Göteborg	7	86	250	—	—	7	—	20	—	—	15	—	53	4	17	10	2	11	1	1	438	64	24	5	—	—	—
	Kungälf	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
	Marstrand	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—
	Lysekil	—	1	7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
	Uddevalla	—	5	22	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	4	3	—	1	—	—	28	4	2	—	—	—	—
	Strömstad	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	1	3	—	—	—	—
Alfsborgs	Vänersborg	—	3	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	10	2	3	—	—	—	—
	Alingsås	—	8	12	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	6	1	—	—	—	—	11	—	2	—	—	—	—
	Borås	—	14	18	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4	—	2	—	—	1	1	—	47	3	5	—	—	—	—
	Ulricehamn	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
	Åmål	—	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	Mariestad	—	2	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	2	4	2	—	—	—	—	—
	Lidköping	—	8	15	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	—	—	—	1	14	1	1	—	—	—	—
	Skara	—	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	3	1	2	—	2	21	1	2	—	—	—	—
	Sköfde	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	3	—	—	—	—	—
	Falköping	—	2	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	6	—	3	—	—	—	—
	Hjo	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	Karlstad	1	9	7	—	—	—	—	5	—	—	—	—	11	—	1	—	1	—	—	—	31	2	2	—	—	—	—
	Kristinehamn	—	1	14	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	2	1	—	—	—	—
	Filipstad	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—
Örebro	Örebro	—	20	23	—	1	—	—	—	—	—	5	1	4	8	2	—	—	1	—	—	49	18	6	—	—	—	—
	Askersund	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—
	Nora	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—
	Lindesberg	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—
Västmanlands	Västerås	—	12	17	—	—	1	—	—	—	—	3	—	9	—	2	3	—	2	—	—	33	6	1	—	—	—	—
	Sala	—	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	22	6	1	—	—	—	—
	Köping	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	1	—	—	—	—	7	3	3	—	—	—	—
	Arboga	—	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	1	18	5	2	—	—	—	—
Kopparbergs	Falun	—	9	19	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2	—	1	—	—	29	5	1	—	—	—	—
	Säter	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	Hedemora	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—
Gäfleborgs	Gäfle	1	19	38	—	—	6	—	3	—	—	5	1	1	4	1	4	—	2	2	—	68	19	5	—	—	—	1
	Söderhamn	—	13	8	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	1	2	—	—	23	2	1	1	—	—	—
	Hudiksvall	—	6	9	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	11	1	2	—	—	—	—
Västernorrlands	Hernösand	—	7	11	—	—	—	—	—	—	—	7	1	5	—	3	1	—	1	—	—	21	6	1	—	—	—	—
	Sundsvall	—	2	6	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	7	3	—	—	—	—	26	5	3	—	—	—	—
	Örnsköldsvik	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	3	2	—	—	—	—	1
Jämtlands	Östersund	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	2	—	—	—	—	17	9	3	—	—	—	—
Västerbottens	Umeå	—	7	2	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3	1	—	—	—	7	1	1	—	—	—	—
	Skellefteå	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	Luleå	2	17	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	32	4	1	—	—	—	—
	Piteå	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	6	—	4	—	—	—	—
	Haparanda	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—
	Summa	26	842	1,573	1	50	192	—	121	—	—	154	12	230	100	341	144	36	95	24	27	2,612	479	309	26	—	—	6

uppgifter om *dödsorsakerna i rikets städer* år 1905.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fyllerigalenskap.	Andra kroniska förgiftningssjukdomar.	Sinnessjukdomar.	Hjärnslag.	Sockersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtfel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhinder och tarmbråck	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.	Urinorganens sjukdomar.	Kräfta.	Svulster af andra slag.	Olyckshändelse eller våda.	Själfmord.	Mord eller dråp.	Död af annan orsak.	Summa.	Städer.
—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	31	Laholm.
—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	7	—	6	2	—	1	—	2	4	—	1	2	—	—	57	Falkenberg.
—	3	—	1	8	—	1	4	3	2	8	1	2	2	—	1	—	1	6	—	1	—	—	—	96	Varberg.
—	—	—	—	1	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	14	Kungsbacka.
26	10	—	15	40	17	39	78	73	87	117	26	143	30	11	4	45	72	144	14	49	10	—	5	2,070	Göteborg.
—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	16	Kungälf.
—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	23	Marstrand.
—	—	—	—	1	—	1	2	1	1	8	—	—	—	—	2	—	2	2	1	3	1	—	2	42	Lysekil.
3	1	—	1	5	—	9	20	4	4	22	1	5	1	1	4	2	8	14	4	7	6	—	3	199	Uddevalla.
—	2	—	—	3	—	—	2	1	2	4	—	—	—	1	—	1	1	2	1	—	1	—	2	38	Strömstad.
—	—	—	1	4	2	3	3	1	7	6	—	4	2	—	—	1	2	8	4	—	—	—	—	81	Vänersborg.
—	—	—	—	5	—	—	—	—	5	9	—	2	—	1	—	—	1	6	1	1	—	—	1	74	Alingsås.
5	1	—	—	8	2	17	16	7	12	35	1	19	1	2	5	3	7	12	3	2	1	—	—	256	Borås.
—	1	—	—	—	—	1	—	3	2	5	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	26	Ulricehamn.
—	—	—	1	—	1	2	—	4	5	8	—	1	—	—	—	2	2	4	1	2	—	—	—	55	Åmål.
2	1	—	—	1	3	2	1	2	2	2	—	3	—	—	—	—	—	5	—	3	—	—	—	53	Mariestad.
—	1	—	—	1	3	2	6	1	12	3	2	3	—	—	—	3	2	3	—	1	1	—	—	89	Lidköping.
—	—	—	—	2	2	—	6	2	1	2	1	1	1	—	3	—	—	8	—	—	1	—	—	87	Skara.
—	1	—	—	9	—	—	16	2	4	6	1	1	—	—	1	1	—	11	1	—	1	—	1	70	Skövde.
1	—	—	—	1	1	1	—	2	2	3	—	5	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	38	Falköping.
—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	17	Hjo.
5	—	—	—	12	—	5	4	15	11	17	1	2	—	1	—	5	9	13	1	4	1	—	—	176	Karlstad.
—	—	—	—	6	—	7	8	5	4	9	1	5	2	—	—	3	3	6	1	3	2	—	2	100	Kristinehamn.
—	—	—	—	3	—	4	3	2	—	8	2	3	1	—	1	2	3	6	—	1	—	—	—	57	Filipstad.
2	1	—	2	10	—	12	12	19	22	41	1	—	1	1	2	9	9	33	1	2	4	—	2	324	Örebro.
—	—	—	—	1	—	—	1	1	3	2	—	1	—	—	—	—	2	3	—	1	1	—	2	31	Askersund.
—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—	2	—	3	—	—	1	—	—	22	Nora.
—	1	—	—	2	1	1	1	5	5	3	—	1	—	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	37	Lindesberg.
1	—	—	—	7	3	5	7	10	10	20	1	10	—	—	—	7	3	12	3	4	1	—	—	193	Västerås.
—	—	—	—	9	1	1	8	3	5	8	—	1	3	1	—	2	4	8	2	4	1	—	—	105	Sala.
2	—	—	—	3	2	—	8	1	3	5	—	1	—	—	—	—	1	4	—	1	2	—	—	57	Köping.
—	—	—	—	5	3	1	4	8	7	9	3	2	—	—	1	1	4	5	—	—	1	1	—	106	Arboga.
1	1	—	1	7	1	—	7	5	8	9	2	4	1	1	—	2	3	15	3	6	1	—	—	148	Falun.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	9	Säter.
—	—	—	—	—	1	1	4	—	2	3	1	1	1	1	—	1	2	1	—	3	—	—	—	44	Hedemora.
2	1	—	1	20	2	9	35	9	8	33	2	16	3	4	1	4	15	30	1	8	4	—	10	398	Gäfle.
—	—	—	—	9	1	3	3	13	5	9	1	8	1	1	—	3	8	11	2	12	2		—	151	Söderhamn.
1	1	—	—	6	—	4	4	7	8	6	—	8	—	—	—	—	1	5	—	3	—	—	—	87	Hudiksvall.
—	1	—	—	4	—	4	11	3	10	13	—	7	—	1	1	—	4	12	—	—	3	—	—	138	Hernösand.
3	2	—	3	7	3	11	9	9	—	21	—	5	1	—	—	2	6	9	3	3	—	1	1	155	Sundsvall.
—	—	—	—	4	—	1	1	3	3	3	1	4	1	—	—	—	1	3	—	1	—	—	1	39	Örnsköldsvik.
1	—	—	—	2	1	—	5	8	5	5	—	3	—	1	1	—	—	7	2	1	3	—	2	89	Östersund.
—	1	—	—	6	1	—	1	1	—	7	—	—	—	1	2	—	4	4	1	3	1	—	—	59	Umeå.
1	—	—	—	—	1	1	2	1	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	17	Skellefteå.
1	—	—	—	6	—	5	9	3	6	20	—	4	—	2	1	1	3	4	—	6	4		—	137	Luleå.
1	—	—	—	5	—	1	2	—	—	4	—	2	—	1	1	—	1	3	1	2	1	—	1	41	Piteå.
—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	1	3	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	28	Haparanda.
160	79	1	71	681	134	466	788	1,131	803	1,777	149	792	169	81	83	368	533	1,250	161	419	244	13	116	17,869	

Tab. N:r 2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om *antalet döda* i rikets städer med fördelning efter *ålder och kön* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
		Mankön.										Kvinnkön.										
Län.	Städer.	Under 1 år.	1–5 år. [1]	5–10 år.	10–15 år.	15–20 år.	20–40 år.	40–60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa mankön.	Under 1 år.	1–5 år.	5–10 år.	10–15 år.	15–20 år.	20–40 år.	40–60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa kvinnkön.	Summa döda.
Stockholms stad	Stockholm	453	225	71	33	80	434	593	624	11	**2,524**	373	219	79	43	58	319	437	1,020	1	**2,549**	**5,073**
Stockholms län	Södertälje	22	8	1	2	4	6	16	20	—	**79**	12	11	3	1	4	12	8	19	—	**70**	**149**
	Vaxholm	3	—	1	—	1	8	—	9	—	**22**	3	1	1	—	—	2	1	9	—	**17**	**39**
	Norrtälje	7	—	—	1	1	3	9	12	—	**33**	4	1	3	1	—	1	5	12	—	**27**	**60**
	Östhammar	1	2	—	—	—	—	1	1	—	**5**	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**	**9**
	Öregrund	—	—	—	—	—	1	1	4	—	**6**	2	—	—	1	—	2	1	1	—	**7**	**13**
	Sigtuna	—	—	—	—	—	1	1	5	—	**7**	—	1	—	—	—	—	1	6	—	**8**	**15**
Uppsala	Uppsala	20	19	9	2	6	16	33	76	—	**181**	21	24	6	7	10	28	34	96	—	**226**	**407**
	Enköping	10	4	1	1	1	3	5	15	—	**40**	2	4	—	1	—	2	3	18	—	**30**	**70**
Södermanlands	Nyköping	3	5	2	2	1	6	9	28	—	**56**	8	2	1	4	3	9	11	22	—	**60**	**116**
	Eskilstuna	13	6	3	1	5	17	23	23	—	**91**	19	8	2	4	3	11	11	33	—	**91**	**182**
	Torshälla	5	2	—	—	2	5	4	3	—	**21**	1	—	—	—	—	—	2	6	—	**9**	**30**
	Strängnäs	2	1	—	—	—	3	5	12	—	**23**	4	2	—	1	—	1	3	15	—	**26**	**49**
	Mariefred	1	1	1	—	—	—	2	8	—	**13**	1	—	—	—	—	—	2	6	—	**9**	**22**
	Trosa	—	—	—	—	—	—	1	4	—	**5**	1	1	—	—	—	—	1	4	—	**7**	**12**
Östergötlands	Linköping	13	10	4	5	3	15	25	44	—	**119**	9	11	6	3	5	11	23	61	—	**129**	**248**
	Norrköping	60	31	8	4	9	39	52	97	—	**300**	45	25	8	9	16	58	58	138	—	**357**	**657**
	Söderköping	3	—	—	—	—	—	3	12	—	**18**	1	1	—	1	—	1	1	15	—	**20**	**38**
	Motala	6	1	2	—	1	2	3	7	—	**22**	1	3	2	—	—	3	2	9	—	**20**	**42**
	Vadstena	—	1	—	—	1	2	2	8	—	**14**	1	5	1	—	—	—	3	10	—	**20**	**34**
	Skeninge	—	—	—	—	—	2	1	7	—	**10**	—	1	—	—	—	—	3	12	—	**16**	**26**
Jönköpings	Jönköping	39	18	5	2	8	20	24	59	—	**175**	22	16	7	8	12	23	20	77	1	**186**	**361**
	Eksjö	1	2	—	1	2	3	4	12	—	**25**	2	5	1	—	—	4	—	17	—	**29**	**54**
	Grenna	—	2	—	—	—	1	1	7	—	**11**	—	—	—	1	—	—	1	13	1	**16**	**27**
Kronobergs	Växjö	9	5	1	1	—	1	5	17	—	**39**	7	3	—	—	2	9	10	27	—	**58**	**97**
Kalmar	Kalmar	25	9	2	2	5	12	19	41	—	**115**	8	6	4	—	7	10	18	53	—	**106**	**221**
	Oskarshamn	6	1	3	1	2	6	5	19	—	**43**	8	5	3	2	1	6	11	19	—	**55**	**98**
	Västervik	11	1	2	2	4	7	8	31	—	**66**	19	2	4	—	3	7	11	30	—	**76**	**142**
	Vimmerby	2	1	—	—	—	5	2	13	—	**23**	3	1	1	1	1	1	3	14	—	**25**	**48**
	Borgholm	—	—	—	—	—	1	3	5	—	**9**	1	—	—	—	—	2	1	8	—	**12**	**21**
Gottlands	Visby	17	2	1	1	1	8	11	18	—	**59**	10	4	2	1	4	7	7	43	—	**78**	**137**
Blekinge	Karlskrona	46	13	8	—	7	24	29	63	—	**190**	38	15	7	4	2	28	25	93	—	**212**	**402**
	Ronneby	2	3	1	—	1	2	4	9	—	**22**	2	—	—	—	2	2	4	9	—	**19**	**41**
	Karlshamn	7	3	—	—	2	5	8	19	—	**44**	6	7	2	1	1	6	11	32	—	**66**	**110**
	Sölvesborg	3	1	—	1	—	3	1	4	—	**13**	3	—	1	—	—	1	3	6	—	**14**	**27**
Kristianstads	Kristianstad	22	10	1	3	1	6	12	20	—	**75**	4	13	1	—	1	6	13	35	—	**73**	**148**
	Simrishamn	1	3	1	—	—	5	5	4	—	**19**	1	—	—	—	1	2	5	11	—	**20**	**39**
	Ängelholm	7	2	1	—	2	2	4	6	1	**25**	4	2	1	1	—	2	6	18	—	**34**	**59**
Malmöhus	Malmö	152	61	14	9	13	71	91	124	—	**535**	126	55	15	6	16	70	70	171	1	**530**	**1,065**
	Lund	16	18	5	1	5	13	28	44	—	**130**	10	10	4	8	1	23	20	60	—	**136**	**266**
	Landskrona	18	18	3	4	3	12	14	41	—	**113**	13	8	8	3	4	15	16	42	—	**109**	**222**
	Helsingborg	55	18	10	2	6	20	26	45	—	**182**	49	24	7	1	5	22	28	55	—	**191**	**373**
	Ystad	10	8	2	3	3	4	11	19	—	**60**	11	6	3	2	2	14	11	36	—	**85**	**145**
	Trelleborg	3	1	1	—	1	3	6	5	—	**20**	2	1	—	1	2	2	1	16	—	**25**	**45**
	Skanör med Falsterbo	4	—	—	—	1	2	1	3	—	**11**	1	—	—	—	—	1	2	7	—	**11**	**22**
Hallands	Halmstad	25	9	3	3	2	11	18	36	—	**107**	20	11	4	3	4	20	18	41	—	**121**	**228**

[1]) Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 2. (Forts.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
		Mankön.										Kvinnkön.										
Län.	Städer.	Under 1 år.	1—5 år. [1]	5—10 år.	10—15 år.	15—20 år.	20—40 år.	40—60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa mankön.	Under 1 år.	1—5 år.	5—10 år.	10—15 år.	15—20 år.	20—40 år.	40—60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa kvinnkön.	Summa döda.
Hallands	Laholm	3	2	—	—	—	1	1	3	—	10	2	—	—	—	2	2	—	15	—	21	31
	Falkenberg	5	5	1	2	—	2	3	5	—	23	9	4	2	1	1	1	3	12	1	34	57
	Varberg	12	2	1	2	1	6	5	9	3	41	10	2	3	2	—	5	8	25	—	55	96
	Kungsbacka	—	—	—	—	—	—	2	4	—	6	—	—	1	—	—	—	1	5	1	8	14
Göteborgs och Bohus	Göteborg	254	89	34	19	22	172	209	226	—	1,025	147	101	36	26	42	150	181	362	—	1,045	2,070
	Kungälf	2	1	—	—	—	—	3	3	—	9	—	1	—	—	—	—	1	5	—	7	16
	Marstrand	1	—	1	—	—	—	1	6	—	9	1	—	2	—	—	1	1	9	—	14	23
	Lysekil	4	3	1	—	2	3	6	6	—	25	2	1	2	—	1	—	4	7	—	17	42
	Uddevalla	13	7	4	1	5	20	19	37	2	108	6	10	1	1	6	14	13	39	1	91	199
	Strömstad	2	1	—	2	—	6	2	8	—	21	—	1	—	1	2	3	2	8	—	17	38
Älfsborgs	Vänersborg	5	1	—	—	1	4	5	14	—	30	4	4	1	—	7	5	4	26	—	51	81
	Alingsås	9	1	3	2	—	4	5	14	—	38	7	6	2	1	1	—	4	15	—	36	74
	Borås	28	11	2	3	6	15	11	21	—	97	32	22	6	6	12	26	19	36	—	159	256
	Ulricehamn	1	1	—	—	—	3	3	7	—	15	1	—	—	—	—	1	—	9	—	11	26
	Åmål	6	—	—	1	3	4	4	11	—	29	2	—	—	1	2	3	3	15	—	26	55
Skaraborgs	Mariestad	1	2	4	1	—	3	4	12	—	27	3	2	—	—	1	3	2	15	—	26	53
	Lidköping	8	3	1	2	2	8	4	9	—	37	11	3	—	1	3	5	4	25	—	52	89
	Skara	2	—	1	2	2	5	4	14	—	30	4	2	3	2	3	7	8	28	—	57	87
	Sköfde	5	—	1	1	—	4	7	15	—	33	4	1	—	—	1	4	8	19	—	37	70
	Falköping	1	—	1	1	—	4	3	5	—	15	4	1	1	—	—	5	4	8	—	23	38
	Hjo	—	2	—	—	1	—	—	7	—	10	—	—	—	—	—	1	1	5	—	7	17
Värmlands	Karlstad	20	6	4	2	1	13	14	30	—	90	16	9	3	1	3	8	14	32	—	86	176
	Kristinehamn	7	3	2	—	2	9	5	22	—	50	5	1	1	3	4	7	5	24	—	50	100
	Filipstad	4	1	1	2	—	3	8	9	—	28	1	—	—	1	—	9	4	14	—	29	57
Örebro	Örebro	29	18	8	4	10	17	25	53	—	164	20	16	5	10	4	18	22	65	—	160	324
	Askersund	2	2	1	—	1	4	2	6	—	18	—	1	—	—	—	1	1	10	—	13	31
	Nora	1	1	1	1	—	2	3	2	—	11	2	1	—	—	—	2	1	5	—	11	22
	Lindesberg	8	—	1	—	—	1	2	7	—	19	2	1	—	1	1	2	1	10	—	18	37
Västmanlands	Västerås	21	8	—	3	3	10	16	25	—	86	11	14	5	—	3	15	14	45	—	107	193
	Sala	11	8	—	—	2	4	11	25	—	61	5	6	2	1	1	6	7	16	—	44	105
	Köping	2	2	—	1	1	4	4	15	—	29	5	2	2	1	1	2	3	12	—	28	57
	Arboga	8	5	1	1	2	10	7	23	—	57	4	4	1	3	1	3	1	32	—	49	106
Kopparbergs	Falun	11	6	3	2	4	10	15	18	—	69	8	2	1	2	2	13	16	35	—	79	148
	Säter	1	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	1	—	1	4	—	6	9
	Hedemora	2	—	—	2	—	3	3	9	—	19	4	2	—	—	—	2	2	15	—	25	44
Gäfleborgs	Gäfle	36	16	4	3	11	29	32	55	—	186	19	14	10	6	7	30	31	95	—	212	398
	Söderhamn	18	5	3	2	—	10	15	31	—	84	9	6	3	3	2	8	12	24	—	67	151
	Hudiksvall	10	3	—	1	—	7	8	12	—	41	11	2	4	—	1	5	3	19	1	46	87
Västernorrlands	Hernösand	17	2	3	1	2	14	9	15	—	63	22	8	3	1	1	2	14	24	—	75	138
	Sundsvall	10	7	4	4	8	11	18	22	—	84	6	7	3	4	3	10	8	30	—	71	155
	Örnsköldsvik	5	5	—	—	—	5	4	4	—	23	3	3	1	1	—	2	4	2	—	16	39
Jämtlands	Östersund	12	1	2	1	4	7	8	7	—	42	3	4	1	1	3	9	11	15	—	47	89
Västerbottens	Umeå	3	2	—	—	2	7	4	11	—	29	7	3	—	—	—	4	4	12	—	30	59
	Skellefteå	1	—	—	—	—	3	—	2	—	6	2	2	1	—	—	1	2	3	—	11	17
Norrbottens	Luleå	18	7	—	3	2	14	8	10	—	62	30	3	1	5	1	10	12	13	—	75	137
	Piteå	3	3	1	1	1	4	5	2	—	20	1	2	1	1	2	—	5	9	—	21	41
	Haparanda	4	1	—	—	1	2	4	4	—	16	1	2	—	—	1	4	3	1	—	12	28
	Summa	1,729	769	261	160	286	1,277	1,660	2,539	17	8,698	1,324	790	295	206	296	1,152	1,397	3,703	8	9,171	17,869

[1]) Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 3. Öfversikt öfver *dödsorsakerna i rikets städer* enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
	Mankön.										Kvinnkön.										
Dödsorsak. (Enligt K. Med. styr:s cirk. den 9 dec. 1891.)	Under 1 år.	1—5 år.[1]	5—10 år.	10—15 år.	15—20 år.	20—40 år.	40—60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa mankön.	Under 1 år.	1—5 år.	5—10 år.	10—15 år.	15—20 år.	20—40 år.	40—60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa kvinnkön.	Summa summarum.
Medfödd syfilis	12	2	—	—	—	—	—	—	—	**14**	11	1	—	—	—	—	—	—	—	**12**	**26**
Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel	474	3	—	—	1	—	—	—	—	**478**	359	4	1	—	—	—	—	—	—	**364**	**842**
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	521	—	**522**	—	—	—	—	—	—	—	1,051	—	**1,051**	**1,573**
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**	**1**
Mässling	4	13	1	1	2	1	—	—	—	**22**	9	16	3	—	—	—	—	—	—	**28**	**50**
Scharlakansfeber	4	49	26	4	5	4	—	—	—	**92**	—	56	27	12	2	3	—	—	—	**100**	**192**
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Tarmtyfus	1	3	3	2	11	34	9	2	—	**65**	—	1	6	6	6	27	7	3	—	**56**	**121**
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Inhemsk kolera, barnkolera	73	5	—	1	—	—	—	—	—	**79**	70	4	—	—	—	—	—	1	—	**75**	**154**
Epidemisk hjärnfeber	—	2	1	1	—	—	—	1	—	**5**	2	1	1	—	2	1	—	—	—	**7**	**12**
Kikhosta	52	43	4	—	—	—	—	—	—	**99**	70	58	3	—	—	—	—	—	—	**131**	**230**
Epidemisk influensa	4	1	—	—	2	5	8	21	—	**41**	2	—	1	—	—	2	5	49	—	**59**	**100**
Difteri och strypsjuka	24	101	35	10	1	3	1	—	—	**175**	8	94	45	14	1	2	1	1	—	**166**	**341**
Varfeber	27	7	3	4	6	10	12	16	—	**85**	17	2	1	2	3	14	12	8	—	**59**	**144**
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	1	30	5	—	—	**36**	**36**
Ros	21	—	—	—	—	4	11	7	—	**43**	20	5	—	1	—	9	7	10	—	**52**	**95**
Stelkramp	11	—	1	—	—	1	1	2	—	**16**	7	—	—	—	—	—	1	—	—	**8**	**24**
Andra akuta infektionssjukdomar	2	2	3	2	1	2	1	1	—	**14**	2	2	2	3	1	—	2	1	—	**13**	**27**
Tuberkelsjukdom:																					
a) Lungsot	15	38	20	28	123	544	363	127	—	**1,258**	17	39	38	68	179	572	307	134	—	**1,354**	**2,612**
b) Hjärntuberkulos	67	124	39	15	6	6	2	—	—	**259**	40	113	44	10	7	6	—	—	—	**220**	**479**
c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos	15	36	17	14	14	31	20	7	—	**154**	10	33	25	15	14	41	13	4	—	**155**	**309**
Syfilis, förvärfvad	—	—	—	—	—	5	14	2	—	**21**	1	—	—	—	—	—	3	1	—	**5**	**26**
Spetälska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**—**
Andra kroniska infektionssjukdomar	—	—	—	—	—	—	3	—	—	**3**	—	—	1	—	—	2	—	—	—	**3**	**6**
Konstitutionella sjukdomar	25	19	2	1	—	6	18	11	—	**82**	8	13	2	3	1	6	24	21	—	**78**	**160**
Kronisk alkoholsjukdom. Fyllerigalenskap	—	—	—	—	—	21	32	10	2	**65**	—	—	—	—	—	2	9	3	—	**14**	**79**
Andra kroniska förgiftningssjukdomar	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**—**	**1**
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	6	24	11	1	**42**	—	1	—	—	—	5	10	13	—	**29**	**71**
Hjärnslag	3	1	—	—	—	13	62	212	1	**292**	2	1	—	—	—	5	64	315	2	**389**	**681**
Sockersjuka	—	1	4	3	—	13	29	24	—	**74**	—	2	6	4	3	12	13	20	—	**60**	**134**
Andra sjukdomar i nervsystemet samt sinnesorganens sjukdomar	58	37	11	6	8	34	48	56	—	**258**	43	29	14	4	10	32	35	41	—	**208**	**466**
Organiskt hjärtfel	4	4	7	14	27	57	85	98	1	**297**	2	2	13	29	18	70	141	215	1	**491**	**788**
Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	8	6	8	4	2	33	142	366	—	**569**	2	5	8	7	7	47	82	404	—	**562**	**1,131**
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	179	43	2	1	1	1	28	130	—	**385**	139	69	2	—	—	3	17	188	—	**418**	**803**
Lunginflammation	213	127	11	6	13	108	169	258	2	**907**	123	118	12	8	7	74	111	414	3	**870**	**1,777**
Andra sjukdomar i andningsorganen	13	4	—	1	3	9	19	28	—	**77**	6	4	2	2	—	10	16	32	—	**72**	**149**
Akut inflammation i magen och tarmarna	331	40	6	3	1	7	10	19	—	**417**	277	57	5	2	1	8	5	20	—	**375**	**792**
Kronisk inflammation i magen och tarmarna	48	10	—	—	—	2	4	13	—	**77**	45	13	1	1	—	5	4	23	—	**92**	**169**
Blindtarmsinflammation	—	2	2	3	7	24	7	1	—	**46**	—	4	4	3	2	6	11	5	—	**35**	**81**
Tarmhinder och tarmbråck	3	2	1	2	3	3	11	16	—	**41**	2	2	1	—	—	3	13	21	—	**42**	**83**
Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	7	3	12	3	9	31	55	45	—	**165**	10	10	3	4	11	44	52	69	—	**203**	**368**
Urinorganens sjukdomar	3	5	12	7	5	39	102	121	—	**294**	5	7	9	6	8	35	78	91	—	**239**	**533**
Kräfta	—	—	—	—	—	11	175	308	—	**494**	—	—	—	—	—	24	262	469	1	**756**	**1,250**
Svulster af andra slag	2	—	1	3	5	12	17	17	—	**57**	1	2	3	—	3	11	44	40	—	**104**	**161**
Olyckshändelse eller våda	9	32	26	17	25	116	81	29	10	**345**	3	19	8	1	4	12	10	16	1	**74**	**419**
Självmord	—	—	—	—	4	72	83	45	—	**204**	—	—	—	—	2	13	20	5	—	**40**	**244**
Mord eller dråp	2	—	1	—	—	1	2	1	—	**7**	1	1	—	1	—	1	2	—	—	**6**	**13**
Annan dödsorsak	15	3	2	4	1	8	11	13	—	**57**	10	2	4	—	3	14	11	15	—	**59**	**116**
Summa	**1,729**	**769**	**261**	**160**	**286**	**1,277**	**1,660**	**2,539**	**17**	**8,698**	**1,324**	**790**	**295**	**206**	**296**	**1,152**	**1,397**	**3,703**	**8**	**9,171**	**17,869**

[1]) Från och med 1 intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 4. Öfversikt öfver några af de viktigaste *dödsorsakerna* i rikets städer med *fördelning på månader* enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1905.

Dödsorsak.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Ålderdomssjukdomar	158	145	143	143	141	123	101	112	139	113	126	129	**1,573**
Mässling	4	4	3	8	7	2	2	1	1	2	10	6	**50**
Scharlakansfeber	27	27	25	24	18	8	7	8	8	18	9	13	**192**
Tarmtyfus	7	5	9	5	8	4	10	15	28	12	7	11	**121**
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inhemsk kolera, barnkolera	6	3	6	1	6	15	50	34	16	7	3	7	**154**
Kikhosta	21	19	37	24	20	23	17	17	11	14	15	12	**230**
Epidemisk influensa	12	37	22	13	9	2	3	—	—	—	1	1	**100**
Difteri och strypsjuka	52	46	37	27	22	21	15	14	25	29	22	31	**341**
Lungsot	251	257	267	248	222	208	197	180	174	199	198	211	**2,612**
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	105	118	96	88	71	49	33	29	28	51	74	61	**803**
Lunginflammation	220	233	219	190	167	129	78	67	71	112	130	161	**1,777**
Akut inflammation i magen och tarmarna	58	47	24	36	51	67	103	171	86	55	48	46	**792**
Självmord	18	13	18	24	41	15	18	21	21	19	18	18	**244**

Tab. N:r 5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
***a.* Smittkoppor.** [1]													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	—	—	**10**
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	3	8	9	5	—	—	**25**
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**1**
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	5	—	**13**
Summa	—	—	—	—	—	—	**3**	**9**	**26**	**6**	**6**	—	**50**
***b.* Mässling.**													
Stockholms stad	40	58	77	59	50	40	34	15	7	2	8	18	[2] **408**
Stockholms län	24	19	17	54	76	23	9	8	1	—	—	1	**232**
Uppsala	—	—	2	9	3	2	—	—	—	—	—	—	**16**
Södermanlands	10	17	9	113	19	31	15	6	2	3	—	—	**225**
Östergötlands	3	5	157	225	134	12	34	26	11	51	56	47	**761**
Jönköpings	31	36	62	35	4	3	—	12	10	35	93	64	**385**
Kronobergs	8	4	5	—	—	15	15	3	—	—	5	19	**74**
Kalmar	2	80	104	44	39	22	4	7	20	8	11	7	**348**
Gottlands	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	1	**9**
Blekinge	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
Kristianstads	—	1	2	2	3	—	—	—	2	—	1	23	**34**
Malmöhus	2	12	2	2	85	150	28	11	7	94	299	414	**1,106**
Malmö stad	2	3	1	6	2	1	4	1	17	363	553	224	[2] **1,177**
Hallands län	4	—	3	3	—	12	11	9	53	121	280	214	**710**
Göteborgs och Bohus	—	1	1	1	2	1	—	2	—	—	2	2	**12**
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	2	—	6	4	11	5	3	[2] **31**
Älfsborgs län	—	30	24	11	6	10	1	—	—	—	—	1	**83**
Skaraborgs	4	—	—	2	2	1	—	1	—	—	—	—	**10**
Värmlands	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	**4**
Örebro	102	21	66	37	46	6	3	1	6	2	2	1	**293**
Västmanlands	—	—	4	—	1	—	—	2	6	61	73	10	**157**
Kopparbergs	24	34	12	2	1	3	—	—	—	—	—	—	**76**
Gäfleborgs	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
Västernorrlands	40	14	9	12	7	6	6	1	2	—	—	1	**98**
Jämtlands	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**
Västerbottens	2	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**
Summa	**298**	**339**	**559**	**625**	**480**	**344**	**168**	**114**	**149**	**751**	**1,388**	**1,050**	**6,265**
***c.* Scharlakansfeber.** [1]													
Stockholms stad	158	121	186	176	109	130	78	95	123	129	143	162	**1,610**
Stockholms län	62	54	76	89	75	74	70	36	32	66	102	60	**796**
Uppsala	54	84	61	64	95	45	14	20	40	47	63	31	**618**
Södermanlands	15	36	32	24	19	12	5	14	12	9	10	26	**214**
Östergötlands	42	36	42	35	46	35	17	97	87	113	101	107	**758**
Jönköpings	62	15	22	26	20	21	18	9	14	21	15	14	**257**
Kronobergs	22	14	13	9	6	3	12	46	4	4	10	1	**144**
Kalmar	95	70	67	92	67	83	30	53	50	18	31	32	**688**
Gottlands	1	6	7	7	10	27	29	17	31	9	34	18	**196**
Blekinge	22	26	44	26	26	24	14	7	2	6	15	10	**222**
Kristianstads	253	311	306	228	122	52	29	23	19	8	44	60	**1,455**
Malmöhus	285	254	246	224	192	78	43	26	38	27	18	27	**1,458**

[1]) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — [2]) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Malmö stad	9	12	18	32	115	34	5	3	4	4	2	1	**239**
Hallands län	42	45	51	8	42	27	3	4	8	5	4	5	**244**
Göteborgs och Bohus	8	36	16	15	7	8	4	5	4	7	10	10	**130**
Göteborgs stad	8	17	27	9	16	5	10	3	19	26	37	16	**193**
Alfsborgs län	43	68	60	39	21	9	12	11	15	13	20	10	**321**
Skaraborgs	26	42	8	53	19	7	1	9	9	—	5	4	**183**
Värmlands	7	14	7	6	18	7	11	3	12	15	76	25	**201**
Örebro	14	17	8	15	11	11	9	12	9	5	7	1	**119**
Västmanlands	2	14	1	3	—	2	13	8	11	9	6	8	**77**
Kopparbergs	44	17	21	15	15	21	13	25	37	35	40	29	**312**
Gäfleborgs	53	30	32	28	35	38	33	48	40	25	57	86	**505**
Västernorrlands	35	37	20	40	20	13	9	17	10	5	7	17	**230**
Jämtlands	26	15	10	5	2	5	5	11	9	11	12	2	**113**
Västerbottens	4	12	13	12	4	34	11	21	4	6	20	8	**149**
Norrbottens	2	6	5	—	—	6	1	3	7	2	3	6	**41**
Summa	**1,394**	**1,409**	**1,399**	**1,280**	**1,112**	**811**	**499**	**626**	**650**	**625**	**892**	**776**	**11,473**
e. **Tarmtyfus.** [1]													
Stockholms stad	2	1	4	2	2	3	10	13	20	9	3	—	**69**
Stockholms län	16	13	1	11	3	1	10	17	26	22	6	—	**126**
Uppsala	1	3	1	6	1	1	15	19	12	3	1	—	**63**
Södermanlands	—	1	1	1	4	3	3	6	3	1	—	12	**35**
Östergötlands	7	3	6	5	1	2	9	11	12	5	8	13	**82**
Jönköpings	—	2	1	1	—	2	2	9	—	—	6	2	**25**
Kronobergs län	2	—	2	6	3	4	2	2	4	6	8	3	**42**
Kalmar	8	2	3	5	1	5	15	7	25	16	6	4	**97**
Gottlands	1	—	2	—	1	—	3	4	4	9	—	—	**24**
Blekinge	—	1	—	1	1	10	10	10	13	3	4	6	**59**
Kristianstads	2	—	5	2	4	9	1	10	8	1	7	1	**50**
Malmöhus	12	13	14	8	5	5	4	262	124	53	21	6	**527**
Malmö stad	2	—	—	4	6	8	10	15	3	4	2	5	**59**
Hallands län	4	1	—	1	—	3	7	8	6	3	3	9	**45**
Göteborgs och Bohus [2]	1	3	3	4	6	9	5	33	58	16	4	9	**151**
Göteborgs stad	12	13	12	19	17	81	13	16	32	11	5	3	**234**
Alfsborgs län	8	2	—	2	3	3	6	13	22	13	13	7	**92**
Skaraborgs	—	5	2	3	1	12	17	17	2	1	1	1	**62**
Värmlands	—	—	1	3	5	2	8	16	11	8	10	2	**66**
Örebro	1	—	1	1	2	5	11	6	9	20	12	9	**77**
Västmanlands	13	9	2	10	15	3	27	18	2	3	4	3	**109**
Kopparbergs	—	7	3	1	6	2	1	7	3	3	9	—	**42**
Gäfleborgs	3	3	20	13	5	3	27	20	7	11	12	2	**126**
Västernorrlands	—	1	1	2	—	2	2	1	7	1	1	3	**21**
Jämtlands	—	—	—	—	3	—	4	—	—	1	—	—	**8**
Västerbottens	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	**7**
Norrbottens	—	—	1	2	—	—	2	—	—	5	3	2	**15**
[2] Summa	**97**	**83**	**87**	**113**	**95**	**178**	**224**	**540**	**414**	**228**	**149**	**105**	**2,313**
f. **Rödsot.** [1]													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	**3**
Uppsala	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**5**
Södermanlands	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	**6**
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	**3**
Kronobergs	—	—	—	—	2	—	—	—	—	6	—	—	**8**
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	—	—	—	—	15	6	—	—	—	—	**21**
Göteborgs och Bohus	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Alfsborgs län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**4**
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	19	—	5	—	4	—	**28**
Värmlands	—	—	—	3	1	—	—	1	—	—	—	—	**5**
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**
Västmanlands	8	4	11	—	1	4	11	20	15	2	—	—	**76**
Kopparbergs	8	5	—	—	—	—	12	51	17	1	—	—	**94**
Gäfleborgs	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
Västernorrlands	—	—	—	—	—	1	3	2	2	—	4	—	**12**
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	**10**
Västerbottens	3	—	—	—	—	3	—	5	2	2	—	6	**21**
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	**3**
Summa	**19**	**10**	**17**	**3**	**9**	**9**	**65**	**90**	**43**	**14**	**8**	**16**	**303**

[1] Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — [2]) I 1902 års berättelse äro uppgifterna felaktiga och rättas härmed:

	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	S:a.
Göteborgs o. Bohus län	19	17	9	10	7	4	5	17	22	8	8	3	**129**
Summa	**197**	**144**	**146**	**152**	**117**	**108**	**129**	**124**	**123**	**110**	**88**	**69**	**1,507**

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
***h.* Inhemsk kolera, barnkolera.**													
Stockholms stad	—	1	1	—	—	2	10	5	4	2	—	3	[2]) 28
Stockholms län	—	2	—	—	3	2	8	10	1	1	—	1	28
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	5
Östergötlands	—	—	—	—	—	1	4	5	—	—	—	—	10
Jönköpings	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	2	—	—	—	1	1	—	1	—	—	5
Gottlands	—	—	—	—	—	—	3	15	1	—	—	—	19
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	10	5	3	1	—	—	19
Malmöhus	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	3	5	1	2	—	—	[2]) 11
Hallands län	—	—	1	2	—	5	14	13	1	—	—	—	36
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	[2]) 1
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	7	5	2	1	—	—	—	15
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Skaraborgs län	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Värmlands	—	—	—	—	—	7	7	8	—	—	—	—	22
Örebro	—	—	—	—	—	6	10	1	1	1	1	—	20
Västmanlands	1	1	2	3	—	3	4	1	1	—	2	2	20
Kopparbergs	—	—	—	—	—	3	11	11	2	2	2	—	31
Gäfleborgs	—	1	—	—	—	1	6	5	1	3	—	1	18
Västernorrlands	—	1	—	—	1	2	4	2	1	—	—	1	12
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	1	1	—	—	—	4	1	—	—	—	—	1	8
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4
Summa	**2**	**7**	**7**	**6**	**4**	**47**	**106**	**93**	**23**	**15**	**5**	**9**	**324**
***i.* Epidemisk hjärnfeber.**													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]) —
Stockholms län	1	—	1	—	2	—	1	—	—	1	1	1	8
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	4
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Kronobergs	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Kalmar	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Kristianstads	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	4
Malmöhus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Malmö stad	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	[2]) 4
Hallands län	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3
Göteborgs och Bohus	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]) —
Älfsborgs län	—	2	—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	7
Skaraborgs	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Värmlands	1	—	—	—	1	—	4	1	1	—	1	1	10
Örebro	—	—	—	—	10	11	1	1	1	—	1	—	25
Västmanlands	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Kopparbergs	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4
Gäfleborgs	1	—	—	1	6	—	1	—	—	1	—	—	10
Västernorrlands	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	6
Jämtlands	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Västerbottens	1	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	6
Norrbottens	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Summa	**9**	**9**	**7**	**8**	**25**	**19**	**15**	**5**	**4**	**3**	**5**	**4**	**113**
***k.* Kikhosta.**													
Stockholms stad	54	49	38	30	36	42	56	42	21	16	14	16	[2]) 414
Stockholms län	49	29	8	29	46	21	41	36	35	38	49	69	450
Uppsala	11	9	18	17	23	16	15	41	28	33	13	22	246
Södermanlands	21	17	11	17	21	8	15	27	31	40	111	77	396
Östergötlands	26	21	45	63	17	24	15	—	12	21	31	40	315
Jönköpings	16	21	27	15	9	4	6	9	3	16	28	24	178
Kronobergs	25	16	21	17	31	46	9	5	5	4	11	2	192
Kalmar	34	19	37	13	28	48	38	50	6	22	12	12	319
Gottlands	18	46	17	1	—	—	2	1	3	11	—	8	107
Blekinge	55	19	16	15	15	27	35	42	22	35	21	40	342
Kristianstads	12	9	26	67	9	12	2	8	4	10	2	4	165
Malmöhus	93	83	71	48	46	56	34	40	26	23	21	46	587
Malmö stad	10	15	22	53	26	26	42	24	16	26	30	55	[2]) 345
Hallands län	14	13	17	31	24	7	10	27	28	11	5	22	209
Göteborgs och Bohus	1	2	3	4	17	7	14	33	14	16	36	26	173

[1]) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — [2]) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Göteborgs stad	102	61	52	46	101	84	77	92	23	25	48	26	[2]) 737
Älfsborgs län	4	17	32	16	62	20	41	24	54	58	32	28	388
Skaraborgs	3	1	4	9	32	8	2	4	13	32	41	40	189
Värmlands	21	48	33	41	17	38	87	43	41	73	59	35	536
Örebro	19	16	28	28	32	24	98	80	39	86	67	125	642
Västmanlands	102	78	74	31	45	42	36	21	4	16	19	15	483
Kopparbergs	15	6	11	6	20	13	28	22	26	53	28	32	260
Gäfleborgs	21	30	49	61	59	59	115	41	59	85	100	82	761
Västernorrlands	34	29	28	62	89	89	80	55	69	76	53	125	789
Jämtlands	6	20	16	14	5	6	25	4	21	20	22	19	178
Västerbottens	18	31	8	4	7	4	8	11	11	1	11	11	125
Norrbottens	—	—	—	2	—	9	10	15	14	26	14	37	127
Summa	784	705	712	740	817	740	941	797	628	873	878	1,068	9,653
***l.* Influensa.**													
Stockholms stad	303	483	134	65	35	11	6	13	10	29	81	57	[2]) 1,227
Stockholms län	327	549	396	168	62	23	8	2	21	36	101	143	1,836
Uppsala	189	363	252	127	34	16	4	5	17	16	32	36	1,091
Södermanlands	300	310	207	133	60	19	10	5	16	22	49	56	1,187
Östergötlands	296	526	501	349	122	19	3	5	5	8	54	74	1,962
Jönköpings	227	251	130	61	29	11	6	16	8	6	21	16	782
Kronobergs	90	105	74	60	24	14	7	5	6	1	10	26	422
Kalmar	197	185	169	107	34	16	15	21	19	29	45	55	892
Gottlands	33	58	55	19	10	—	—	—	—	—	—	—	175
Blekinge	183	181	157	50	30	11	3	3	1	4	12	67	702
Kristianstads	134	82	73	28	13	11	2	1	7	6	10	21	388
Malmöhus	298	386	447	277	145	70	51	48	38	69	69	86	1,984
Malmö stad	364	320	288	219	41	27	52	46	42	79	64	84	[2]) 1,626
Hallands län	165	193	130	51	13	3	4	8	—	12	17	51	647
Göteborgs och Bohus	179	297	364	225	100	24	15	43	31	32	55	46	1,411
Göteborgs stad	139	403	202	22	3	—	4	—	1	9	7	63	[2]) 853
Alfsborgs län	349	334	300	197	116	31	15	17	21	51	94	103	1,628
Skaraborgs	253	111	73	52	16	1	4	—	—	—	6	3	519
Värmlands	278	207	173	88	60	27	22	9	8	37	15	20	944
Örebro	282	360	337	216	81	13	7	11	11	36	86	79	1,519
Västmanlands	306	256	183	200	76	34	12	12	15	17	26	25	1,162
Kopparbergs	259	233	187	180	131	38	19	13	15	26	56	40	1,197
Gäfleborgs	321	304	232	240	90	40	19	10	11	31	51	65	1,414
Västernorrlands	314	289	236	139	81	44	39	46	69	77	121	123	1,578
Jämtlands	248	164	95	60	16	8	2	8	7	9	23	25	665
Västerbottens	185	172	143	74	39	18	12	16	14	32	42	56	803
Norrbottens	85	180	138	52	19	6	11	10	8	25	23	30	587
Summa	6,304	7,302	5,676	3,459	1,480	535	352	373	401	699	1,170	1,450	29,201
***m.* Difteri och Strypsjuka.** [1])													
Stockholms stad	163	120	138	125	124	82	69	72	92	87	132	140	1,344
Stockholms län	76	43	39	28	37	58	42	40	79	72	118	91	723
Uppsala	26	34	40	49	51	74	56	49	111	154	182	169	995
Södermanlands	72	64	37	28	31	29	14	20	21	39	29	34	418
Östergötlands	156	102	140	67	93	78	99	44	107	110	79	49	1,124
Jönköpings	94	93	77	52	69	74	55	62	40	83	86	78	863
Kronobergs	73	36	33	28	19	74	25	48	77	52	92	106	663
Kalmar	92	78	117	52	46	54	18	25	34	61	53	37	667
Gottlands	2	3	—	1	8	2	4	7	11	12	19	25	94
Blekinge	26	38	43	20	23	20	11	7	3	19	19	28	257
Kristianstads	199	191	154	213	176	119	63	36	53	126	184	132	1,646
Malmöhus	362	339	343	243	244	164	142	140	149	186	258	242	2,812
Malmö stad	53	37	39	34	25	18	18	22	17	25	27	17	332
Hallands län	42	54	63	41	47	35	35	23	41	63	38	76	558
Göteborgs och Bohus	20	31	44	20	17	15	13	13	41	43	25	46	328
Göteborgs stad	19	30	22	23	8	7	14	11	12	19	13	24	202
Älfsborgs län	13	25	39	31	23	26	53	36	57	45	83	91	522
Skaraborgs	35	6	26	9	39	80	120	92	68	59	57	71	662
Värmlands	7	—	10	17	6	13	9	20	14	3	29	10	138
Örebro	41	37	41	37	26	30	19	23	50	14	30	22	370
Västmanlands	78	42	48	62	22	55	25	31	40	28	53	13	497
Kopparbergs	105	65	48	37	54	48	38	15	33	32	20	29	524
Gäfleborgs	175	116	99	85	61	63	64	36	70	64	75	67	975
Västernorrlands	105	110	86	100	62	79	74	51	90	96	144	124	1,121
Jämtlands	43	40	28	12	11	32	18	24	34	26	6	11	285
Västerbottens	77	53	46	63	79	42	49	37	49	20	23	17	555
Norrbottens	15	5	9	12	12	31	22	25	16	53	65	56	321
Summa	2,169	1,792	1,809	1,489	1,413	1,402	1,169	1,009	1,409	1,591	1,939	1,805	18,996

[1]) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — [2]) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
n. **Barnsängsfeber.**[1]													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Stockholms län	—	—	1	—	3	—	—	2	1	1	—	1	9
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Södermanlands	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	1	—	5
Östergötlands	1	—	1	3	—	—	1	—	—	—	1	—	7
Jönköpings	1	2	3	1	3	1	1	2	1	—	1	—	16
Kronobergs	2	—	2	1	—	1	—	—	1	2	2	1	12
Kalmar	1	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	9
Gottlands	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	4
Blekinge	1	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	4
Kristianstads	5	—	2	2	1	—	1	—	1	1	—	—	13
Malmöhus län	2	3	7	3	2	2	—	2	—	2	—	—	23
Malmö stad	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	3
Hallands län	2	—	1	—	1	—	2	2	—	1	1	1	11
Göteborgs och Bohus	4	2	1	—	—	—	1	1	1	1	2	2	15
Göteborgs stad	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3
Älfsborgs län	1	1	2	4	2	1	—	—	—	—	1	2	14
Skaraborgs	3	—	1	—	2	1	—	—	—	1	—	—	8
Värmlands	—	3	1	4	—	1	—	1	4	2	2	—	18
Örebro	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	3	2	9
Västmanlands	3	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	7
Kopparbergs	4	1	1	1	3	2	3	1	—	3	1	—	20
Gäfleborgs	—	—	1	—	—	2	2	—	—	1	1	—	7
Västernorrlands	3	—	1	—	1	2	—	1	—	—	2	2	12
Jämtlands	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Västerbottens	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	4
Norrbottens	—	1	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	5
Summa	**33**	**16**	**26**	**27**	**24**	**16**	**14**	**16**	**15**	**22**	**21**	**12**	**242**
o. **Frossa.**													
Stockholms stad	1	1	2	—	1	5	1	—	—	3	2	2	[2] 18
Stockholms län	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	8
Uppsala	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Södermanlands	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	4
Östergötlands	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	3
Jönköpings	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	6	3	11	7	10	6	6	5	11	6	3	7	81
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Malmöhus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Malmö stad	2	2	4	4	2	—	1	2	2	1	2	2	[2] 24
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2] —
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Kopparbergs	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Gäfleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Summa	**19**	**10**	**18**	**14**	**15**	**11**	**9**	**8**	**15**	**13**	**9**	**12**	**153**
p. **Smittosam ögonsjukdom (trachom).**													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	4
Jönköpings	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3
Kronobergs	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Kalmar	2	1	4	3	5	2	—	5	3	2	3	3	33
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1	4
Kristianstads	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — [2]) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	**3**
Värmlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	2	10	3	3	1	—	—	—	1	—	—	**20**
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
Gäfleborgs	—	2	—	1	1	—	—	1	—	—	—	2	**7**
Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	1	2	1	—	2	2	1	1	1	2	1	—	**14**
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	2	2	1	2	1	1	7	3	—	—	—	—	**19**
Summa	**8**	**9**	**16**	**13**	**17**	**10**	**9**	**10**	**4**	**5**	**5**	**6**	**112**
***q.* Lunginflammation (och lungsäcksinflammation).**													
Stockholms stad	66	83	47	35	39	32	27	17	24	44	38	55	[1]) **507**
Stockholms län	92	109	79	128	83	64	22	43	23	29	58	70	**800**
Uppsala	72	66	62	73	59	38	26	18	26	31	37	37	**545**
Södermanlands	86	77	78	69	61	46	27	25	24	37	46	61	**637**
Östergötlands	87	94	93	114	97	71	35	24	28	37	55	62	**797**
Jönköpings	68	82	82	77	83	60	25	20	33	44	77	67	**718**
Kronobergs	45	36	52	75	34	18	17	5	13	14	25	18	**352**
Kalmar	95	91	95	101	85	53	33	25	24	41	61	79	**783**
Gottlands	11	18	27	21	19	12	7	10	16	14	22	26	**203**
Blekinge	70	82	80	75	56	33	26	18	19	18	26	34	**537**
Kristianstads	97	93	125	135	104	70	35	18	20	47	51	57	**852**
Malmöhus	112	115	177	159	105	138	47	49	56	76	86	98	**1,218**
Malmö stad	52	52	40	68	31	33	27	35	14	44	38	57	[1]) **491**
Hallands län	44	52	33	77	59	29	28	28	22	23	43	43	**481**
Göteborgs och Bohus	46	89	96	117	71	51	48	29	18	67	60	57	**749**
Göteborgs stad	53	60	48	35	70	50	40	44	59	42	57	49	[1]) **607**
Älfsborgs län	71	73	95	103	111	60	27	40	44	57	86	77	**844**
Skaraborgs	32	33	39	45	29	28	21	16	17	25	37	35	**357**
Värmlands	60	65	79	86	71	42	37	46	33	50	61	62	**692**
Örebro	89	100	95	112	120	71	23	23	40	60	59	67	**859**
Västmanlands	97	72	83	88	91	68	24	25	29	32	50	59	**718**
Kopparbergs	137	158	129	156	140	92	52	51	48	65	69	78	**1,175**
Gäfleborgs	179	143	143	164	147	123	72	53	57	64	80	96	**1,321**
Västernorrlands	115	133	92	83	73	43	37	33	30	54	69	113	**875**
Jämtlands	89	65	41	35	34	29	13	12	14	26	33	32	**423**
Västerbottens	82	82	74	78	52	33	24	16	26	34	49	43	**593**
Norrbottens	54	65	70	71	58	42	27	17	19	41	45	43	**552**
Summa	**2,301**	**2,188**	**2,154**	**2,380**	**1,982**	**1,429**	**827**	**740**	**776**	**1,116**	**1,418**	**1,575**	**18,686**
***r.* Akut katarr i mage och tarmar, diarré.**													
Stockholms stad	82	71	68	56	79	129	238	319	153	103	121	97	[1]) **1,516**
Stockholms län	118	118	91	73	89	135	306	315	145	91	126	85	**1,692**
Uppsala	56	71	55	55	114	65	143	181	81	28	47	44	**940**
Södermanlands	101	76	66	52	78	105	131	177	125	100	142	147	**1,300**
Östergötlands	76	65	70	64	88	137	355	305	119	91	85	101	**1,556**
Jönköpings	59	55	67	51	68	76	186	162	90	68	57	44	**983**
Kronobergs	27	41	32	33	45	41	76	88	58	25	35	42	**543**
Kalmar	66	51	86	59	57	81	171	155	133	80	77	68	**1,084**
Gottlands	15	12	9	15	19	23	41	102	39	20	20	9	**324**
Blekinge	85	64	61	66	71	80	173	225	131	77	80	65	**1,178**
Kristianstads	65	68	67	70	74	66	140	145	95	78	57	77	**1,002**
Malmöhus	246	194	180	152	160	227	336	544	345	205	179	175	[1]) **2,943**
Malmö stad	96	88	86	70	70	89	198	257	180	156	90	63	**1,443**
Hallands	58	43	51	37	72	112	192	273	78	52	40	52	**1,060**
Göteborgs och Bohus	43	54	40	40	59	59	143	227	104	64	52	44	**929**
Göteborgs stad	171	136	170	132	137	377	645	760	371	321	256	154	[1]) **3,630**
Älfsborgs län	83	72	91	89	62	61	273	212	128	83	72	56	**1,282**
Skaraborgs	25	23	15	23	34	55	99	94	46	24	26	19	**483**
Värmlands	131	80	99	105	100	142	236	283	177	99	97	70	**1,619**
Örebro	145	135	131	125	96	233	278	304	184	153	127	109	**2,020**
Västmanlands	90	80	82	64	71	92	238	193	105	72	105	82	**1,274**
Kopparbergs	118	107	124	108	125	164	451	301	149	101	100	114	**1,962**
Gäfleborgs	106	98	107	106	123	187	457	436	205	173	134	132	**2,264**
Västernorrlands	86	74	74	79	90	136	210	315	163	99	130	122	**1,578**
Jämtlands	74	108	44	69	64	54	125	130	74	58	69	64	**933**
Västerbottens	65	60	68	71	82	89	113	125	81	78	74	79	**985**
Norrbottens	79	88	84	84	103	104	180	228	133	112	82	79	**1,356**
Summa	**2,366**	**2,132**	**2,118**	**1,948**	**2,230**	**3,119**	**6,134**	**6,856**	**3,692**	**2,611**	**2,480**	**2,193**	**37,879**

[1]) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarne vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1905.

Sjukdomar, län (stad).	Insjuknade. Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
s. **Akut barnförlamning.**													
Stockholms stad													[1]) 10
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	17	24	7	5	1	54
Östergötlands	—	—	—	—	—	1	1	15	16	16	21	7	77
Jönköpings	—	4	1	1	—	—	1	17	20	10	—	1	55
Kronobergs	—	—	—	2	6	5	14	229	128	82	47	15	528
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	17	17	15	12	6	67
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	1	—	11
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	1	6
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	6	6	1	—	1	14
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	1	8
Skaraborgs	—	1	2	—	—	1	46	19	23	14	6	—	112
Värmlands	1	—	—	1	—	2	4	12	22	3	1	1	47
Örebro	—	—	—	—	—	—	1	26	13	14	4	1	59
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	15	5	13	2	1	36
Kopparbergs	—	1	—	—	—	—	5	2	1	4	1	—	14
Gäfleborgs	—	—	—	—	—	—	1	8	4	3	1	1	18
Västernorrlands	—	—	—	2	1	—	—	6	8	3	6	1	27
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	1	—	9
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	13	10	3	2	5	33
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	9	10
Summa	1	6	3	6	7	9	73	417	308	196	110	53	1,199

[1]) Uppgifterna ej angifna för de särskilda månaderna.

Tab. N:r 6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Län.	Ämbetsresor. Smittkoppor.	Scharlakansfeber.	Fläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Difteri och strypsjuka.	Spetälska.	Venerisk sjukdom.	Sinnessjukdom.	Andra sjukdomar.	Vaccination.	För allmän hälsovård.	För mottagningar och sjukvård.	Summa resor.	Kostnad för förste provinsialläkarnas inspektionsresor.	Utgifter för: Resor för sinnessjukvård.	Resor för hälso- och sjukvård.	Bidrade i sjukvården inom provinsialläkardistrikten.	Summa.
Stockholms län	24	116	—	11	—	—	107	2	—	46	—	—	—	—	**306**	595 75	1,661 87	6,073 18	156 —	7,891 05
Uppsala »	—	59	—	10	1	—	75	2	—	22	—	—	1	—	**170**	599 48	1,031 36	2,814 64	270 60	4,116 60
Södermanlands »	1	24	—	1	—	—	28	—	—	43	25	—	1	—	**123**	661 26	1,095 79	2,873 62	1,923 50	5,892 91
Östergötlands »	—	55	—	6	—	—	74	—	—	26	35	—	—	—	**196**	960 63	1,176 88	6,473 37	1,634 65	9,284 90
Jönköpings »	—	47	—	7	1	—	165	—	—	9	43	—	1	—	**273**	482 87	1,559 77	8,202 96	2,267 81	12,030 54
Kronobergs »	—	28	—	7	1	—	145	—	—	44	116	—	—	—	**341**	493 18	2,228 67	7,934 77	981 10	11,144 54
Kalmar »	—	90	—	37	—	—	155	—	—	57	40	—	—	—	**379**	563 49	1,266 25	8,356 29	1,316 82	10,939 36
Gottlands »	—	28	—	3	—	—	23	—	1	20	10	—	—	—	**85**	250 42	390 42	1,302 86	142 75	1,836 03
Blekinge »	—	7	—	7	—	—	25	—	—	—	2	—	3	—	**44**	1,145 01	812 72	1,840 63	534 —	3,187 35
Kristianstads »	—	113	—	1	—	—	148	—	—	60	4	—	—	—	**326**	700 95	1,417 98	6,915 95	1,060 70	9,394 63
Malmöhus »	—	64	—	10	—	—	120	—	—	75	5	—	1	—	**275**	895 15	2,484 39	4,018 58	348 —	6,850 97
Hallands »	—	25	—	7	3	—	91	—	—	22	10	—	—	—	**158**	501 85	693 25	3,409 48	150 —	4,252 73
Göteborgs o. Bohus »	—	20	—	36	1	—	35	1	1	73	14	—	—	—	**181**	758 21	1,943 38	2,802 84	1,733 87	6,480 09
Älfsborgs »	—	48	—	9	1	—	108	1	1	104	5	—	—	—	**277**	1,070 64	3,533 97	5,428 28	3,684 —	12,646 25
Skaraborgs »	—	26	—	6	4	—	109	—	—	23	19	—	—	—	**187**	549 63	1,093 96	4,948 83	2,648 45	8,691 24
Värmlands »	—	23	—	4	1	—	25	—	—	16	18	—	—	—	**87**	806 58	1,780 66	2,144 32	1,733 28	5,658 26
Örebro »	—	10	—	2	—	—	73	—	1	32	8	—	—	—	**126**	952 80	967 10	2,697 58	216 10	3,880 78
Västmanlands »	—	3	—	9	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	**40**	551 20	50 —	1,378 90	203 60	1,632 50
Kopparbergs »	—	8	—	2	2	—	27	—	—	16	2	—	1	—	**58**	1,086 82	2,534 78	3,081 03	945 80	6,561 61
Gäfleborgs »	—	23	—	7	—	—	77	2	—	—	5	—	—	—	**114**	850 82	1,439 43	4,917 06	180 —	6,536 49
Västernorrlands »	—	9	—	3	1	—	110	—	—	10	6	—	—	—	**139**	1,098 20	1,036 35	4,571 70	1,073 70	6,681 75
Jämtlands »	—	8	—	—	—	—	27	—	1	12	4	—	—	2	**54**	1,239 60	2,896 92	3,784 38	1,843 17	8,524 47
Västerbottens »	—	35	—	3	9	—	157	—	4	82	20	—	—	7	**317**	1,286 43	5,866 03	10,572 54	1,121 59	17,560 16
Norrbottens »	—	3	—	7	—	—	51	—	1	16	1	—	—	7	**86**	1,211 69	3,387 11	4,196 88	1,953 45	9,537 44
Summa	25	872	—	195	25	—	1,983	8	10	808	392	—	8	16	**4,342**	19,312 66	42,349 04	110,740 67	28,122 94	181.212 65

Tab. N:r 7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1905 års slut.

1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stadsdistr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Stockholms stad	**18**	**237**	**104**	**182**	—
Stockholms län:					
Stockholms prld	2	5	—	31	3
Norrtälge »	1	—	—	14	3
Sigtuna »	1	1	—	11	1
Sotholms »	1	1	—	8	1
Österhammars »	1	1	—	9	1
Botkyrka exprld	1	—	—	1	—
Dalarö »	1	—	—	3	1
Djursholms »	1	1	—	2	—
Gräsö »	—	—	—	1	—
Rimbo »	1	—	—	9	1
Skebo »	1	—	—	3	1
Sundbybergs »	1	2	—	4	—
Värmdö »	1	1	—	5	1
Österåkers »	1	—	—	2	1
Summa å länets landsbygd	**14**	**12**	—	**103**	**14**
Södertälge	2	1	2	3	1
Vaxholm	1	2	—	2	1
Norrtälge	1	1	1	2	1
Österhammar	—	—	—	—	—
Öregrund	1	—	—	1	—
Sigtuna	—	—	—	—	—
Summa i länets städer	**5**	**4**	**3**	**8**	**3**
Summa för hela länet	**19**	**16**	**3**	**111**	**17**
Uppsala län:					
Uppsala prld	2	1	—	22	1
Enköpings »	1	—	—	15	1
Tibble »	1	—	—	7	1
Tierps »	1	—	—	5	1
Dannemora exprld	1	—	—	2	1
Löfsta »	1	—	—	3	2
Älfkarleö »	1	—	—	5	2
Summa å länets landsbygd	**8**	**1**	—	**59**	**9**
Uppsala	3	16	7	8	3
Enköping	1	1	1	3	5
Summa i länets städer	**4**	**17**	**8**	**11**	**8**
Summa för hela länet	**12**	**18**	**8**	**70**	**17**
Södermanlands län:					
Nyköpings prld	2	—	—	10	—
Daga »	1	—	—	2	1
Eskilstuna »	1	—	—	10	—
Katrineholms »	1	2	1	8	1
Malmköpings »	1	2	—	9	5
Strängnäs »	1	—	—	11	—
Trosa »	1	—	—	4	—
Vingåkers »	1	1	—	5	1
Aspa exprld	1	—	—	5	—
Björkviks »	1	—	—	4	—
Björnlunda »	1	—	—	3	—
Julita exprld	1	—	—	4	—
Kungsörs » (länsdel)	—	—	—	1	—
Nyfors »	1	—	—	2	1
Oxelösunds »	1	—	—	1	1
Summa å länets landsbygd	**15**	**5**	**1**	**79**	**10**
Nyköping	2	1	2	5	7
Eskilstuna	2	3	4	14	5
Torshälla	1	—	—	1	1
Strängnäs	2	—	1	6	2
Mariefred	1	—	—	1	1
Trosa	1	—	—	1	2
Summa i länets städer	**9**	**4**	**7**	**28**	**18**
Summa för hela länet	**24**	**9**	**8**	**107**	**28**
Östergötlands län:					
Linköpings prld	2	3	1	29	2
Boxholms »	1	—	—	7	1
Kisa »	1	1	—	9	1
Söderköpings »	1	1	—	25	1
Tjällmo »	1	1	—	8	1
Ödeshögs »	1	—	—	3	2
Motala östra exprld	1	—	—	—	1
Reijmyre »	1	—	—	2	1
Stegeborgs »	1	—	—	3	1
Torpa »	1	—	—	—	1
Valdemarsviks »	1	—	1	2	1
Åtvidabergs »	1	—	—	3	1
Summa å länets landsbygd	**13**	**6**	**2**	**91**	**14**
Linköping	3	6	6	7	—
Norrköping	3	13	8	21	—
Söderköping	1	1	—	1	—
Motala	1	1	2	5	—
Vadstena	1	3	1	3	—
Skeninge	1	—	—	3	1
Summa i länets städer	**10**	**24**	**17**	**40**	**1**
Summa för hela länet	**23**	**30**	**19**	**131**	**15**
Jönköpings län:					
Jönköpings prld	2	1	—	13	—
Eksjö »	1	2	—	8	—
Gislaveds »	1	1	—	7	—
Hvetlanda »	1	—	—	7	—
Vrigstads »	1	1	—	11	—
Värnamo »	1	—	—	9	—
Hvetlanda exprld	1	—	1	1	—
Mulseryds »	1	—	—	2	—
Nässjö »	1	1	1	3	—
Södra Unnaryds »	1	—	—	3	—
Tranås »	1	2	1	2	—
Värnamo »	1	—	1	4	1
Summa å länets landsbygd	**13**	**8**	**4**	**70**	**1**

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1905 års slut.**

1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stadsdistr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Jönköping	3	7	4	15	2
Eksjö	1	2	—	3	1
Grenna	1	—	—	1	—
Summa i länets städer	5	9	4	19	3
Summa för hela länet	18	17	8	89	4
Kronobergs län:					
Växjö prld	2	1	—	22	1
Lenhofda »	1	1	—	7	1
Ljungby »	1	3	1	19	1
Tingsås »	1	—	—	7	1
Elmhults exprld	1	—	—	6	2
Grönskåra » (länsdel)	—	—	—	1	—
Ryds »	1	—	—	3	1
Åsheda »	1	—	—	1	—
Summa å länets landsbygd	8	5	1	66	7
Växjö	1	3	4	4	2
Summa för hela länet	9	8	5	70	9
Kalmar län:					
Kalmar prld	2	—	—	10	1
Högsby »	1	1	—	4	2
Målilla »	1	1	—	3	1
Oskarhamns »	1	—	—	5	1
Söderåkra »	1	1	—	5	2
Tjusts »	1	—	—	15	2
Vimmerby »	1	1	—	8	1
Ölands norra »	1	—	—	5	1
Ölands södra »	1	—	—	8	1
Grönskåra exprld	1	—	—	2	1
Mörtfors »	1	—	—	2	1
Nybro »	1	—	—	5	1
Stranda »	1	1	—	3	3
Valdemarsviks » (länsdel)	—	—	—	1	—
Summa å länets landsbygd	14	5	—	76	18
Kalmar	2	5	3	6	1
Oskarshamn	1	1	1	3	1
Västervik	1	4	2	4	1
Vimmerby	1	1	—	1	2
Borgholm	—	1	—	1	—
Summa i länets städer	5	12	6	15	5
Summa för hela länet	19	17	6	91	23
Gottlands län:					
Visby prld	2	—	—	14	1
Hemse »	1	—	—	14	1
Slite »	1	—	—	10	1
Klintehamns exprld	1	—	—	5	—
Summa å länets landsbygd	5	—	—	43	3
Visby	1	5	2	4	1
Summa för hela länet	6	5	2	47	4
Blekinge län:					
Karlskrona prld	2	—	—	17	
Jämshögs »	1	—	—	17	1
Ronneby »	1	—	—	9	1
Kyrkhults exprld	1	—	—	1	—
Summa å länets landsbygd	5	—	—	44	2
Karlskrona	1	14	3	10	2
Ronneby	1	2	—	2	1
Karlshamn	2	2	2	2	1
Sölvesborg	1	1	—	2	3
Summa i länets städer	5	19	5	16	7
Summa för hela länet	10	19	5	60	9
Kristianstads län:					
Kristianstads prld	2	1	—	30	6
Broby »	1	1	—	12	2
Brösarps »	1	—	—	14	2
Hammenhögs »	1	2	—	31	1
Hessleholms »	1	2	2	28	4
Ängelholms »	1	1	—	26	2
Båstads exprld	1	—	—	4	—
Klippans »	1	2	—	15	5
Västra Vrams »	1	—	—	8	2
Åhus »	1	—	—	3	1
Summa å länets landsbygd	11	9	2	171	25
Kristianstad	2	5	3	5	—
Simrishamn	1	1	1	2	—
Ängelholm	—	5	2	2	—
Summa i länets städer	3	11	6	9	—
Summa för hela länet	14	20	8	180	25
Malmöhus län:					
Malmö prld	2	—	—	39	4
Anderslöfs »	1	—	—	14	1
Helsingborgs »	1	1	—	31	1
Hörby »	1	1	—	14	1
Åsums »	1	1	—	26	2
Bjufs exprld	1	—	—	2	1
Eslöfs »	1	3	1	11	1
Hvellinge »	1	—	—	14	1
Höganäs »	1	1	1	15	3
Hör »	1	—	—	8	—
Kjeflinge »	1	—	—	13	3
Limhamns »	1	1	—	4	1
Löberöds »	1	—	—	9	1
Skurups »	1	2	1	5	1
Svedala »	1	—	—	7	1
Teckomatorps »	1	—	—	12	1
Trelleborgs »	1	—	—	12	1
Veberöds »	1	—	—	11	1
Summa å länets landsbygd	19	10	3	247	25
Malmö	4	28	12	61	—
Lund	2	23	4	21	—

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1905 års slut.**

1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stadsdistr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Landskrona	2	5	3	7	1
Helsingborg	3	12	6	16	—
Ystad	2	3	3	6	—
Trelleborg	1	2	2	3	—
Skanör med Falsterbo	—	—	—	—	—
Summa i länets städer	**14**	**73**	**30**	**114**	**1**
Summa för hela länet	**33**	**83**	**33**	**361**	**26**
Hallands län:					
Halmstads prld	2	1	—	20	3
Falkenbergs »	1	—	—	26	4
Kungsbacka »	1	—	—	13	1
Båstads exprld (länsdel)	—	—	—	1	—
Oskarströms »	1	—	—	3	1
Ullareds »	1	—	—	3	—
Summa å länets landsbygd	**6**	**1**	**—**	**66**	**9**
Halmstad	2	9	4	6	3
Laholm	1	1	—	1	—
Falkenberg	1	3	1	3	—
Varberg	1	3	3	3	1
Kungsbacka	1	1	—	2	—
Summa i länets städer	**6**	**17**	**8**	**15**	**4**
Summa för hela länet	**12**	**18**	**8**	**81**	**13**
Göteborgs och Bohus län:					
Göteborgs prld	2	2	—	26	3
Håby »	1	—	—	17	1
Jörlanda »	1	—	—	6	1
Orusts »	1	—	—	3	1
Tanums »	1	—	—	6	1
Uddevalla »	1	—	—	4	—
Fiskebäckskils exprld	1	—	—	3	—
Fjällbacka »	1	—	—	4	—
Fässbergs »	1	—	—	3	—
Kungshamns »	1	—	—	4	—
Ljungskile »	1	—	—	3	—
Orusts västra »	1	—	—	6	1
Strömstads »	1	—	—	4	1
Styrsö »	1	—	—	3	—
Tjörns »	1	—	—	4	1
Summa å länets landsbygd	**16**	**2**	**—**	**96**	**10**
Göteborg	13	63	22	80	—
Kungälf	1	—	—	1	—
Marstrand	1	—	—	1	—
Lysekil	2	—	1	3	—
Uddevalla	2	2	2	6	—
Strömstad	1	1	1	2	—
Summa i länets städer	**20**	**66**	**26**	**93**	**—**
Summa för hela länet	**36**	**68**	**26**	**189**	**10**
Älfsborgs län:					
Vänersborgs prld	2	—	—	13	2
Alingsås »	1	—	—	17	5
Borås »	1	1	—	15	4
Marks prld	1	—	—	10	1
Mellerids »	1	—	—	5	1
Norra Dalslands »	1	1	—	8	1
Svenljunga »	1	—	—	8	1
Ulricehamns »	1	—	—	8	1
Bjerke exprld	1	—	—	2	1
Eds »	1	—	—	6	1
Herrljunga »	1	1	1	9	1
Högsäters »	1	—	—	4	1
Kinna »	1	—	—	4	1
Lilla Edets »	1	—	—	1	1
Trollhättans »	2	—	1	4	4
Summa å länets landsbygd	**17**	**3**	**2**	**114**	**26**
Vänersborg	1	1	2	3	1
Alingsås	1	1	1	3	1
Borås	2	8	3	9	1
Ulricehamn	1	1	—	4	—
Amål	1	1	1	2	1
Summa i länets städer	**6**	**12**	**7**	**21**	**4**
Summa för hela länet	**23**	**15**	**9**	**135**	**30**
Skaraborgs län:					
Mariestads prld	2	1	—	21	—
Falköpings »	1	—	—	16	—
Hjo »	1	3	—	14	—
Hofva »	1	—	—	8	—
Lidköpings »	1	—	—	18	—
Vara »	1	1	1	14	—
Grästorps exprld	1	—	—	8	—
Tidaholms »	1	1	1	2	—
Töreboda »	1	—	—	2	—
Summa å länets landsbygd	**10**	**6**	**2**	**103**	**—**
Mariestad	1	2	1	3	—
Lidköping	1	2	1	6	—
Skara	2	2	1	4	—
Sköfde	1	6	2	4	—
Falköping	1	5	1	3	—
Hjo	1	—	1	1	—
Summa i länets städer	**7**	**17**	**7**	**21**	**—**
Summa för hela länet	**17**	**23**	**9**	**124**	**—**
Värmlands län:					
Karlstads prld	2	1	—	10	1
Arvika »	1	—	—	11	1
Dalby »	1	—	—	5	1
Filipstads »	1	—	—	10	1
Nedre Fryksdalens »	1	2	1	8	1
Näs »	1	1	—	5	1
Silbodals »	1	—	—	7	1
Visnums »	1	—	—	6	1
Öfre Fryksdalens »	1	1	—	5	1
Arvika exprld	1	2	2	5	—
Charlottenbergs »	1	—	—	3	—

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1905 års slut.**

1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stadsdistr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Gillberga exprld	1	—	—	3	—
Glafva »	1	—	—	3	—
Järnskogs »	1	—	—	4	—
Kils »	1	—	—	7	—
Malsjö »	1	—	—	4	—
Molkoms »	1	—	—	4	—
Ransäters »	1	—	—	4	—
Töcksmarks »	1	—	—	1	—
Uddeholms »	1	—	—	8	1
Summa å länets landsbygd	**21**	**7**	**3**	**113**	**10**
Karlstad	2	3	4	11	2
Kristinehamn	2	2	2	6	1
Filipstad	1	2	2	3	1
Summa i länets städer	**5**	**7**	**8**	**20**	**4**
Summa för hela länet	**26**	**14**	**11**	**133**	**14**
Örebro län:					
Örebro prld	2	—	—	13	1
Askersunds »	1	—	—	6	1
Nora »	1	—	—	6	—
Karlskoga »	1	2	1	8	3
Grythytte »	1	—	—	5	1
Askers exprld	1	—	—	4	1
Edsbergs »	1	—	—	8	—
Fellingsbro »	1	—	—	2	1
Hallsbergs »	1	—	—	10	1
Hjortkvarns »	1	—	—	2	—
Lindesbergs »	1	—	—	3	1
Ljusnarsbergs »	1	2	—	5	2
Ramsbergs »	1	—	—	4	1
Ämmebergs »	1	—	—	3	2
Summa å länets landsbygd	**15**	**4**	**1**	**79**	**15**
Örebro	3	12	6	16	—
Askersund	1	—	—	1	—
Nora	1	—	1	1	—
Lindesberg	1	—	1	1	1
Summa i länets städer	**6**	**12**	**8**	**19**	**1**
Summa för hela länet	**21**	**16**	**9**	**98**	**16**
Västmanlands län:					
Västerås prld	2	—	—	29	1
Heby »	1	—	—	14	1
Norbergs »	1	1	1	6	1
Kungsörs exprld	1	—	—	3	—
Ramnäs »	1	—	—	3	—
Skinnskattebergs »	1	—	—	2	—
Västanfors »	1	—	—	2	—
Öster-Våla »	1	—	1	3	1
Summa å länets landsbygd	**9**	**1**	**2**	**62**	**4**
Västerås	1	4	4	9	2
Sala	2	1	2	4	1
Köping	1	2	1	5	1
Arboga	2	1	1	4	—
Summa i länets städer	**6**	**8**	**8**	**22**	**4**
Summa för hela länet	**15**	**9**	**10**	**84**	**8**
Kopparbergs län:					
Falu prld	2	1	—	12	1
Grangärde »	1	—	—	2	1
Hedemora »	1	1	—	5	1
Leksands »	1	—	—	8	1
Mora »	1	—	1	5	1
Nås »	1	1	—	9	1
Avesta exprld	1	—	1	4	—
By »	1	—	—	2	—
Grängesbergs »	1	—	—	3	—
Husby »	1	—	—	3	—
Lima »	1	—	—	4	—
Ludvika »	1	—	1	2	—
Malungs »	1	—	—	2	—
Orsa »	1	—	—	2	1
Rättviks »	1	1	—	4	1
Smedjebackens »	1	1	—	4	—
Stora Tuna »	1	2	1	6	—
Svärdsjö »	1	—	—	4	—
Särna »	1	—	—	2	—
Älfdalens »	1	—	—	3	1
Summa å länets landsbygd	**21**	**7**	**4**	**86**	**9**
Falun	1	3	3	6	1
Säter	1	—	—	1	—
Hedemora	1	—	1	2	—
Summa i länets städer	**3**	**3**	**4**	**9**	**1**
Summa för hela länet	**24**	**10**	**8**	**95**	**10**
Gäfleborgs län:					
Gäfle prld	2	—	—	10	3
Alfta »	1	—	—	2	1
Hudiksvalls »	1	—	—	6	1
Järfsö »	1	2	—	6	1
Söderhamns »	1	1	—	16	1
Arbrå exprld	1	—	—	1	—
Bergsjö »	1	—	—	6	—
Bollnäs »	1	1	1	6	1
Delsbo »	1	—	—	4	—
Enångers »	1	—	—	2	—
Färila »	1	—	—	2	—
Gysinge »	1	—	—	2	1
Hofors »	1	—	—	6	2
Ljusne »	1	—	—	2	—
Loos »	1	—	—	1	—
Ockelbo »	1	—	—	2	1
Ofvanåker »	1	—	—	2	—
Sandviken »	1	1	—	5	—
Summa å länets landsbygd	**19**	**5**	**1**	**81**	**12**
Gäfle	3	10	7	20	—
Söderhamn	2	4	2	8	1
Hudiksvall	1	2	1	3	—
Summa i länets städer	**6**	**16**	**10**	**31**	**1**
Summa för hela länet	**25**	**21**	**11**	**112**	**13**

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1905 års slut.**

1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stadsdistr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Västernorrlands län:					
Hernösand prld	2	1	—	9	1
Fjällsjö »	1	1	—	3	2
Skogs »	1	—	—	10	2
Sollefteå »	1	7	1	11	3
Sundsvalls »	1	1	—	8	3
Torps »	1	2	—	8	3
Örnsköldsviks »	1	—	—	14	1
Alnö exprld	1	—	—	2	1
Anundsjö »	1	—	—	5	—
Gudmundrå »	1	—	—	2	1
Indals-Lidens »	1	—	—	2	—
Nätra »	1	—	—	3	—
Ramsele »	1	—	—	3	1
Tåsjö »	1	—	—	1	—
Vifsta varfs »	1	1	—	13	1
Ytterlännäs »	1	—	—	5	—
Summa å länets landsbygd	**17**	**13**	**1**	**99**	**19**
Hernösand	2	3	2	6	2
Sundsvall	2	5	5	9	1
Örnsköldsvik	—	3	2	2	1
Summa i länets städer	**4**	**11**	**9**	**17**	**4**
Summa för hela länet	**21**	**24**	**10**	**116**	**23**
Jämtlands län:					
Östersunds prld	2	1	—	16	1
Bergs »	1	—	—	5	—
Hede »	1	—	—	4	1
Ragunda »	1	—	—	5	1
Ströms »	1	—	—	4	2
Svegs »	1	—	—	4	1
Undersåkers »	1	1	—	9	—
Frostvikens exprld	1	—	—	1	—
Föllinge »	1	—	—	3	—
Hammerdals »	1	—	—	1	—
Näskotts »	1	—	—	2	—
Rätans »	1	—	—	3	—
Stugunds »	1	—	—	2	—
Summa å länets landsbygd	**14**	**2**	**—**	**59**	**6**
Östersund	**1**	**5**	**3**	**7**	**2**
Summa för hela länet	**15**	**7**	**3**	**66**	**8**
Västerbottens län:					
Umeå prld	2	—	—	17	—
Lycksele »	1	—	—	9	—
Nordmalings »	1	—	—	5	—
Nysätra »	1	—	—	2	—
Skellefteå »	1	—	—	13	—
Åsele »	1	—	—	5	—
Bjurholms exprld	1	—	—	3	—
Burträsks »	1	—	—	6	—
Bygdeå »	1	—	—	3	—
Byske »	1	—	—	6	—
Degerfors »	1	—	—	5	—
Dorotea »	1	—	—	2	—
Jörns »	1	—	—	5	—
Löfängers »	1	—	—	2	—
Malå »	1	—	—	2	—
Norsjö »	1	—	—	4	—
Sorsele »	1	—	—	2	—
Stensele »	1	—	—	2	—
Tärna »	—	—	—	2	—
Vilhelmina »	1	—	—	6	—
Summa å länets landsbygd	**20**	**—**	**—**	**101**	**—**
Umeå	1	5	1	4	1
Skellefteå	1	2	1	2	—
Summa i länets städer	**2**	**7**	**2**	**6**	**1**
Summa för hela länet	**22**	**7**	**2**	**107**	**1**
Norrbottens län:					
Neder-Luleå prld	2	1	—	4	—
Haparanda »	1	—	—	3	—
Neder-Kalix »	1	1	—	7	1
Pajala »	1	—	—	2	1
Piteå »	1	1	—	11	1
Råneå »	1	—	—	4	1
Vittangi »	1	—	—	2	—
Öfver-Kalix »	1	—	—	1	—
Öfver-Luleå »	1	1	1	8	1
Arjepluogs exprld	1	—	—	2	—
Arvidsjaurs »	1	—	—	4	1
Edefors »	1	—	—	2	—
Gellivare »	1	—	1	2	1
Jockmocks »	1	—	—	4	—
Kiruna »	1	—	—	3	1
Malmberget »	1	—	—	3	—
Älfsby »	1	—	—	2	1
Öfver-Torneå »	1	—	—	2	1
Summa å länets landsbygd	**19**	**4**	**2**	**66**	**10**
Luleå	1	2	1	6	2
Piteå	1	1	1	2	1
Haparanda	1	1	—	3	1
Summa i länets städer	**3**	**4**	**2**	**11**	**4**
Summa för hela länet	**22**	**8**	**4**	**77**	**14**
Summa å rikets landsbygd	***) 329**	**116**	**31**	**2,174**	**258**
Summa i rikets städer	**155**	**598**	**298**	**742**	**79**
Summa i hela riket	**484**	**714**	**329**	**2,916**	**337**

*) Provinsialläkardistriktens antal uppgår till 139 och extra provinsialläkardistriktens till 168. Af de 24 förste provinsialläkarna äro 2 tillförordnade; 1 af dessa sistnämnda är jämväl provinsialläkare. Biträdande provinsialläkarnas antal är 21.

De provinsialläkare och extra provinsialläkare, som äro bosatta i stad, hafva här räknats till landsbygden inom sina resp. distrikt.

Tab. N:r 8. Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
		Icke inskrifna.							Inskrifna.					Summa.			
		Frikallade			Erhållit uppskof med inskrifningen					Närvarande.							
										Vapenföra							
Arméfördelningsområden.	Vid förrättningen prövade.	på grund af kroppsfel eller sjukdom (äfven Vpl. § 19 mom. 1 c).	på grund af förlust af medborgerligt förtroende.	Summa.	på grund af hälsoskäl.	på grund af familjeskäl.	Summa.	Summa icke inskrifna.	Utan personlig inställelse.	i all vapentjänst.	i viss vapentjänst.	Icke vapenföra.	Summa inskrifna.	21-åriga.	Öfveråriga.	Underåriga.	Summa summarum.
I. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	6,747	1,252	—	1,252	154	16	170	1,422	93	4,213	185	834	5,325	6,747	—	—	
Öfveråriga	529	118	—	118	8	14	22	140	24	269	6	90	389	—	529	—	
Underåriga	1,078	—	—	—	—	—	—	—	4	1,066	7	1	1,078	—	—	1,078	**8,354**
II. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	4,874	899	—	899	230	25	255	1,154	24	2,923	137	636	3,720	4,874	—	—	
Öfveråriga	500	154	—	154	15	14	29	183	7	229	12	69	317	—	500	—	
Underåriga	557	—	—	—	—	—	—	—	1	543	13	—	557	—	—	557	**5,931**
III. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,986	955	—	955	190	42	232	1,187	171	3,788	184	656	4,799	5,986	—	—	
Öfveråriga	652	152	—	152	32	44	76	228	28	312	11	73	424	—	652	—	
Underåriga	694	—	—	—	—	—	—	—	1	679	13	1	694	—	—	694	**7,332**
IV. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,599	1,100	—	1,100	169	22	191	1,291	40	3,380	113	775	4,308	5,599	—	—	
Öfveråriga	536	143	—	143	10	13	23	166	7	271	2	90	370	—	536	—	
Underåriga	801	—	—	—	—	—	—	—	1	798	1	1	801	—	—	801	**6,936**
V. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,593	1,202	—	1,202	181	33	214	1,416	4	3,387	120	666	4,177	5,593	—	—	
Öfveråriga	406	131	—	131	7	40	47	178	2	173	4	49	228	—	406	—	
Underåriga	533	—	—	—	—	—	—	—	—	521	12	—	533	—	—	533	**6,532**
VI. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	6,664	1,162	—	1,162	185	48	233	1,395	93	4,250	219	707	5,269	6,664	—	—	
Öfveråriga	607	134	—	134	20	68	88	222	10	298	13	64	385	—	607	—	
Underåriga	587	—	—	—	—	—	—	—	—	576	11	—	587	—	—	587	**7,858**
Gottlands militärområde.																	
21-åriga	271	34	—	34	4	—	4	38	2	212	—	19	233	271	—	—	
Öfveråriga	21	5	—	5	—	—	—	5	1	14	—	1	16	—	21	—	
Underåriga	53	—	—	—	—	—	—	—	—	53	—	—	53	—	—	53	**345**
Summa	**43,288**	**7,441**	—	**7,441**	**1,205**	**379**	**1,584**	**9,025**	**513**	**27,955**	**1,063**	**4,732**	**34,263**	**35,734**	**3,251**	**4,303**	**43,288**

Tab. N:r 9 a). Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1905. Kassationsorsaker hos 21-åriga.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskrifningsområden.	Vid förrättningen pröfvade.	Däraf frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom.																				
		Bildnings- och utvecklingsfel.			Kroniska infektionssjukdomar.		Konstitutionella sjukdomar.	Sinnessjukdomar.	Nervsystemets sjukdomar.		Ögonsjukdomar.	Öronsjukdomar.		Cirkulationsorganens sjukdomar.	Andningsorganens sjukdomar.	Matsmältningsorganens sjukdomar.		Urin- och könsorganens sjukdomar.	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven.	Svulster.	Summa.
		Fortvarande allmän svaghet.	Otillräcklig kroppslängd.	Öfriga bildnings- och utvecklingsfel.	Tuberkelsjukdom.	Öfriga kroniska infektionssjukdomar.			Fallandesot.	Öfriga sjukdomar i nervsystemet.		Döfstumhet.	Döfhet och öfriga öronsjukdomar.			Bråck.	Öfriga matsmältningsorganens sjukdomar.					
Malmöhus södra inskr.område	1,637	41	14	2	23	—	2	16	4	6	26	4	11	79	13	9	4	8	47	2	—	311
» norra »	1,336	33	12	1	20	—	1	13	2	1	22	2	16	42	2	5	3	1	43	2	—	221
Hallands »	1,471	19	11	4	28	1	2	13	—	2	18	1	19	85	5	3	8	4	60	9	—	292
Blekinge »	1,138	16	7	5	8	—	2	9	14	1	9	1	14	28	4	—	—	1	40	7	1	167
Kronobergs »	1,165	29	9	1	26	—	5	16	8	2	16	2	20	69	1	3	9	5	36	4	—	261
Kalmar »	1,291	30	3	6	12	—	2	17	10	8	8	—	20	45	8	7	9	2	46	9	—	242
Jönköpings »	1,192	12	4	2	8	—	—	14	6	8	9	2	18	30	2	2	10	5	33	5	—	170
Östergötlands västra »	1,202	25	9	2	45	—	—	15	7	1	18	5	21	70	2	5	3	10	63	4	3	308
» östra »	1,189	15	3	2	15	—	2	10	5	1	12	—	19	28	8	1	6	4	42	4	2	179
Göteborgs och Bohus »	2,281	11	5	3	30	1	6	20	4	4	36	1	20	86	8	3	5	6	72	5	1	327
Älfsborgs södra »	1,210	23	8	3	31	—	—	14	3	—	11	2	15	67	9	3	2	8	35	—	—	234
» norra »	1,245	5	3	5	8	—	—	23	5	1	18	2	12	39	11	2	12	1	35	2	1	185
Skaraborgs »	1,250	5	5	3	19	—	—	22	4	8	14	5	20	32	8	3	6	10	42	3	—	209
Örebro »	1,280	23	10	2	14	—	2	16	1	12	15	—	30	46	2	2	6	3	54	2	1	241
Södermanlands »	1,024	26	5	1	14	—	1	6	4	3	18	1	13	125	4	2	7	5	30	3	1	269
Stockholms »	3,295	57	6	5	56	—	2	16	9	4	62	3	67	147	6	1	10	19	113	7	—	590
Värmlands »	1,416	29	6	9	21	—	1	22	3	1	24	5	19	42	4	4	20	2	59	9	1	281
Västmanlands »	1,315	24	4	—	30	—	—	18	3	4	16	1	25	53	7	1	6	2	49	2	1	246
Uppsala »	1,343	31	8	3	41	—	3	22	6	6	21	3	24	67	15	4	3	5	58	9	—	329
Kopparbergs »	1,519	22	13	3	18	—	4	25	6	5	20	3	21	121	13	3	9	3	47	5	5	346
Gäfleborgs »	1,268	9	2	2	15	—	—	11	—	1	15	3	15	59	3	—	3	7	24	5	—	174
Jämtlands »	1,373	10	6	3	17	—	—	17	4	2	25	1	16	65	8	3	7	4	72	4	1	265
Västernorrlands »	1,880	23	14	6	6	12	3	10	4	12	11	2	28	61	6	—	15	5	61	5	1	285
Västerbottens »	1,186	26	8	—	24	—	2	12	3	1	24	3	23	88	20	—	8	1	30	1	—	274
Norrbottens »	957	5	5	1	10	1	8	5	5	1	12	—	14	41	4	4	8	3	32	3	2	164
Gottlands »	271	3	—	—	—	—	—	2	3	—	3	—	1	6	2	1	1	2	9	1	—	34
Summa	35,734	552	180	74	539	15	48	384	123	95	483	52	521	1,621	175	71	180	126	1,232	112	21	6,604
Kassation % af samtliga kasserade		8·4	2·7	1·1	8·2	0·2	0·7	5·8	1·9	1·4	7·3	0·8	7·9	24·5	2·6	1·1	2·7	1·9	18·7	1·7	0·3	
» ‰ » » besiktigade		15·4	5·0	2·1	15·1	0·4	1·3	10·7	3·4	2·7	13·5	1·5	14·6	45·4	4·9	2·0	5·0	3·5	34·5	3·1	0·6	184·8

Tab. N:r 9 b). Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1905. Kassationsorsaker hos öfveråriga.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskrifningsområden.	Vid förrättningen prövade.	Däruf frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom.																				
		Bildnings- och utvecklingsfel.			Kroniska infektionssjukdomar.		Konstitutionella sjukdomar.	Sinnessjukdomar.	Nervsystemets sjukdomar.		Ögonsjukdomar.	Öronsjukdomar.		Cirkulationsorganens sjukdomar.	Andningsorganens sjukdomar.	Matsmältningsorganens sjukdomar.		Urin- och könsorganens sjukdomar.	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.	Svulster.	Summa.
		Fortvarande allmän svaghet.	Otillräcklig kroppslängd.	Öfriga bildnings- och utvecklingsfel.	Tuberkelsjukdom.	Öfriga kroniska infektionssjukdomar.			Fallandesot.	Öfriga sjukdomar i nervsystemet.		Döfstumhet.	Döfhet och öfriga öronsjukdomar.			Bråck.	Öfriga matsmältningsorganens sjukdomar.					
Malmöhus södra inskr.område	100	2	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	2	4	2	2	—	—	4	—	—	20
» norra »	107	1	—	1	3	—	—	—	—	—	2	—	1	5	—	—	1	1	3	—	—	18
Hallands »	88	1	1	1	—	—	—	4	2	1	1	1	—	12	1	—	—	—	4	1	—	30
Blekinge »	148	1	—	—	2	—	—	2	—	—	—	1	—	6	—	1	1	1	4	1	—	20
Kronobergs »	86	2	—	—	7	—	—	2	—	2	2	—	1	6	1	1	1	—	3	2	—	30
Kalmar »	194	10	—	—	2	—	1	4	2	8	3	—	5	15	3	—	—	—	4	—	—	57
Jönköpings »	134	11	—	—	3	—	—	2	—	2	—	—	3	2	3	2	1	1	8	—	—	38
Östergötlands västra »	68	5	—	1	8	—	—	—	1	1	—	—	1	9	1	—	—	1	6	—	—	34
» östra »	104	5	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	3	6	2	—	—	—	5	—	—	25
Göteborgs och Bohus »	314	10	—	—	3	—	1	10	—	5	8	1	1	16	4	2	2	2	13	—	—	78
Älfsborgs södra »	108	2	—	—	3	—	—	2	—	—	2	—	—	15	1	2	—	1	4	—	—	32
» norra »	137	6	—	—	1	—	—	2	1	—	1	—	—	5	3	—	3	1	3	2	—	28
Skaraborgs »	93	6	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	2	—	—	1	—	—	—	14
Örebro »	69	2	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	3	2	—	1	—	3	1	—	16
Södermanlands »	38	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	1	2	—	—	11
Stockholms »	429	28	—	1	11	1	1	2	2	—	15	—	5	25	2	—	4	2	13	3	1	116
Värmlands »	167	6	—	—	8	1	—	3	—	—	1	—	1	11	2	3	—	1	8	1	1	47
Västmanlands »	70	3	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	1	4	1	—	1	1	2	1	1	20
Uppsala »	55	3	1	—	1	—	—	3	1	1	—	—	2	5	1	2	—	—	5	—	—	25
Kopparbergs »	114	11	—	—	3	—	—	1	—	—	2	—	1	6	4	—	1	2	8	—	—	39
Gäfleborgs »	132	1	—	—	6	—	—	1	—	—	2	—	1	4	2	—	3	—	4	—	1	25
Jämtlands »	142	3	—	1	4	—	—	1	—	1	—	—	2	7	—	1	—	—	7	1	—	28
Västernorrlands »	113	1	—	—	1	—	—	3	—	1	2	1	3	3	—	—	4	1	4	—	—	24
Västerbottens »	93	11	1	—	3	—	—	2	—	—	1	—	1	10	1	—	2	—	—	1	—	33
Norrbottens »	127	1	4	—	2	—	—	—	—	—	4	—	1	3	—	—	6	—	2	—	1	24
Gottlands »	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	1	—	—	5
Summa	3,251	133	9	7	77	2	3	52	10	23	49	4	37	189	38	16	31	18	120	14	5	837
Kassation % af samtliga kasserade		15·9	1·1	0·8	9·2	0·2	0·4	6·2	1·2	2·7	5·9	0·5	4·4	22·3	4·5	1·9	3·7	2·2	14·3	1·7	0·6	
» ‰ » » besiktigade		40·9	2·8	2·2	23·7	0·6	0·9	16·0	3·1	7·1	15·1	1·2	11·4	58·1	11·7	4·9	9·5	5·5	36·9	4·3	1·5	257·5

Tab. N:r 10. Inskrifningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund af kroppsfel eller sjukdom frikallade värnpliktige, år 1905.

	1		2
	21-åriga.		% frikallade.
1	Gottlands	inskrifningsområde	12·55
2	Gäfleborgs	»	13·72
3	Jönköpings	»	14·26
4	Göteborgs och Bohus	»	14·34
5	Blekinge	»	14·67
6	Älfsborgs norra	»	14·86
7	Östergötlands östra	»	15·05
8	Västernorrlands	»	15·16
9	Malmöhus norra	»	16·54
10	Skaraborgs	»	16·72
11	Norrbottens	»	17·14
12	Stockholms	»	17·96
13	Västmanlands	»	18·71
14	Kalmar	»	18·75
15	Örebro	»	18·83
16	Malmöhus södra	»	19·00
17	Jämtlands	»	19·30
18	Älfsborgs södra	»	19·34
19	Värmlands	»	19·84
20	Hallands	»	19·85
21	Kronobergs	»	22·40
22	Kopparbergs	»	22·78
23	Västerbottens	»	23·10
24	Uppsala	»	24·50
25	Östergötlands västra	»	25·62
26	Södermanlands	»	26·27
		Hela riket	18·48

	1		2
	Öfveråriga.		% frikallade.
1	Blekinge	inskrifningsområde	13·51
2	Skaraborgs	»	15·05
3	Malmöhus norra	»	16·82
4	Norrbottens	»	18·90
5	Gäfleborgs	»	18·94
6	Jämtlands	»	19·72
7	Malmöhus södra	»	20·00
8	Älfsborgs norra	»	20·44
9	Västernorrlands	»	21·24
10	Örebro	»	23·19
11	Gottlands	»	23·81
12	Östergötlands östra	»	24·04
13	Göteborgs och Bohus	»	24·84
14	Stockholms	»	27·04
15	Värmlands	»	28·14
16	Jönköpings	»	28·36
17	Västmanlands	»	28·57
18	Södermanlands	»	28·95
19	Kalmar	»	29·38
20	Älfsborgs södra	»	29·63
21	Hallands	»	34·09
22	Kopparbergs	»	34·21
23	Kronobergs	»	34·88
24	Västerbottens	»	35·48
25	Uppsala	»	45·45
26	Östergötlands västra	»	50·00
		Hela riket	25·75

Tab. N:r 11. Sammandrag af rapporterna öfver ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden, år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inskrifningsområden.	Frikallade.				Icke vapenföra.			
	Inskrifna 1904.	Inskrifna 1903.	Inskrifna före 1903.	Summa.	Inskrifna 1904.	Inskrifna 1903.	Inskrifna före 1903.	Summa.
Malmöhus södra inskrifningsområde	69	17	20	**106**	81	4	7	**92**
» norra »	53	13	29	**95**	34	9	6	**49**
Hallands »	75	14	14	**103**	36	5	8	**49**
Blekinge »	62	12	15	**89**	105	7	8	**120**
Kronobergs »	122	17	32	**171**	65	5	7	**77**
Kalmar »	80	9	27	**116**	47	3	6	**56**
Jönköpings »	47	7	11	**65**	31	9	11	**51**
Östergötlands västra »	90	4	19	**113**	20	3	3	**26**
» östra »	55	8	13	**76**	52	4	1	**57**
Göteborgs och Bohus »	102	33	42	**177**	54	16	10	**80**
Älfsborgs södra »	70	9	24	**103**	28	—	—	**28**
» norra »	74	8	14	**96**	40	1	3	**44**
Skaraborgs »	86	6	13	**105**	62	6	6	**74**
Örebro »	67	9	14	**90**	41	2	7	**50**
Södermanlands »	133	22	22	**177**	21	4	5	**30**
Stockholms »	154	68	99	**321**	82	24	17	**123**
Värmlands »	89	18	33	**140**	37	5	4	**46**
Västmanlands »	80	18	14	**112**	34	10	9	**53**
Uppsala »	94	13	28	**135**	66	6	5	**77**
Kopparbergs »	159	8	36	**203**	54	9	16	**79**
Gäfleborgs »	81	17	22	**120**	45	9	14	**68**
Jämtlands »	72	22	26	**120**	42	8	5	**55**
Västernorrlands »	115	35	36	**186**	51	14	19	**84**
Västerbottens »	89	33	32	**154**	42	4	8	**54**
Norrbottens »	65	9	11	**85**	27	3	1	**31**
Gottlands »	22	8	46	**76**	6	5	23	**34**
Summa	**2,205**	**437**	**692**	**3,334**	**1,203**	**175**	**209**	**1,587**

Tab. N:r 12. Kassationsorsaker hos förut inskrifna värnpliktige, år 1905.

1	2
Sjukdomar.	% frikallade.
Bildnings- och utvecklingsfel: fortvarande allmän svaghet	7·81
otillräcklig kroppslängd	—
öfriga bildnings- och utvecklingsfel	0·09
Kroniska infektionssjukdomar: tuberkelsjukdom	11·90
öfriga kroniska infektionssjukdomar	0·03
Konstitutionella sjukdomar	0·54
Sinnessjukdomar	3·73
Nervsjukdomar: fallandesot	1·05
öfriga sjukdomar i nervsystemet	4·54
Ögonsjukdomar	4·87
Transport	34·56

1	2
Sjukdomar.	% frikallade.
Transport	34·56
Öronsjukdomar: döfstumhet	—
döfhet och öfriga öronsjukdomar	6·16
Cirkulationsorganens sjukdomar	23·62
Andningsorganens sjukdomar	6·07
Matsmältningsorganens sjukdomar: bråck	1·95
öfriga matsmältn.-org. sjukdomar	5·65
Urin- och könsorganens sjukdomar	2·55
Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar	17·70
Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven	1·53
Svulster	0·21
Summa	**100·00**

Tab. N:r 13. Öfversikt af de viktigaste

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	I. Arméfördelningen.													II. Arméfördelningen.									
Sjukdomar. (Siffrorna hänvisa till gällande sjukdomsnomenklatur.)	Karlskrona grenadjärregemente.	Kronobergs regemente.	Hallands regemente.	Norra Skånska infanteriregementet.	Södra Skånska infanteriregementet.	Skånska husarregementet.	Skånska dragonregementet.	Kronprinsens husarregemente.	Vendes artilleriregemente.	Skånska trängkåren och Östgöta trängkår	Volontärskolan i Ronneby.	Volontärskolan i Varberg.	Summa.	Första lifgrenadjärregementet.	Andra lifgrenadjärregementet.	Jönköpings regemente.	Kalmar regemente.	Smålands husarregemente.	Smålands artilleriregemente.	Volontärskolan i Norrköping.	Volontärskolan i Jönköping.	Fältartilleriets skjutskola.	Summa.
III. *Akuta infektionssjukdomar:*																							
4. Varicellæ	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	**2**	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**1**
5. Morbilli	—	1	4	—	—	4	—	19	—	1	—	—	**29**	13	—	—	5	3	—	—	—	—	**21**
6. Scarlatina	—	1	—	1	—	7	—	—	5	—	—	31	**45**	—	19	13	—	—	4	—	4	—	**40**
7. Rubeola	7	—	5	1	9	10	6	2	7	19	—	1	**67**	39	23	13	7	—	34	1	1	—	**118**
10. Febricula	19	28	24	10	19	54	21	2	41	11	4	21	**254**	138	89	40	17	15	33	94	7	—	**433**
11. Febris typhoides	2	2	—	1	1	—	—	1	1	1	—	—	**9**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Parotitis epid.	1	36	—	—	1	—	16	—	—	—	—	—	**54**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16. Influenza epid.	6	—	—	115	—	23	14	36	—	4	2	95	**295**	11	244	—	1	3	6	—	59	—	**324**
17. Pertussis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Diphteria	—	12	—	—	—	2	2	2	1	—	—	—	**19**	6	6	20	—	—	11	—	22	—	**65**
20. Erysipelas	—	2	1	3	1	4	4	7	3	3	1	—	**29**	1	3	—	3	3	2	1	—	—	**13**
21. Pyæmia. Septichæmia	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	**2**	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**
23. Chancre (med följdsj.)	2	—	—	—	3	—	—	1	—	1	—	—	**7**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**
24. Gonorrhœa (»)	2	4	9	6	15	4	4	13	9	2	—	1	**69**	11	7	2	3	—	2	11	—	—	**36**
25. Meningitis cerebr. spin. epid.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26. Tetanus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. *Kroniska infektionssjukdomar:*																							
32. Tuberculosis (pulmon)	3	4	4	2	1	2	1	2	—	1	—	1	**21**	1	2	3	5	2	1	2	2	—	**18**
» (org. cet.)	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	**3**	2	—	1	—	1	2	—	—	—	**6**
33. Syphilis acquisita	—	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	—	**7**	—	1	—	—	—	—	—	—	—	**1**
35. Febris intermittens	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36. Actinomycosis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. *Konstitutionella sjukdomar*	5	26	13	14	1	—	2	1	—	2	11	18	**93**	—	6	13	6	1	4	3	—	—	**33**
VI. *Kroniska förgiftningssjukdomar* (alkohol)	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	—	—	—	—	—	1	—	—	—	**1**
VII. *Sinnessjukdomar*	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	**4**	—	2	1	—	—	3	—	1	—	**7**
VIII. *Nervsystemets sjukdomar*	9	61	21	4	5	12	1	6	3	1	2	11	**136**	16	25	17	12	4	29	—	4	1	**108**
Poliomyelitis anterior acuta	—	(2)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**(2)**	—	—	—	(2)	—	—	—	—	—	**(2)**
IX. *Ögonsjukdomar*	9	10	10	30	9	11	11	2	—	1	1	2	**96**	20	7	13	15	4	12	3	3	—	**77**
X. *Öronsjukdomar*	12	7	14	8	2	14	21	3	4	3	—	8	**96**	6	14	12	20	3	7	4	10	—	**76**
XI. *Circulationsorganens sjukdomar*	29	67	62	31	17	19	31	5	26	68	2	40	**397**	85	57	30	41	5	13	9	6	—	**246**
XII. *Andningsorganens sjukdomar*	42	55	74	82	24	63	24	29	41	38	7	64	**543**	67	74	86	140	117	101	64	46	—	**695**
Pneumonia vel Pleuritis ac.	(4)	(7)	(16)	(12)	(11)	(25)	(5)	(26)	(13)	(4)	—	(4)	**(127)**	(16)	(1)	(18)	(15)	(7)	(11)	(4)	(10)	—	**(82)**
XIII. *Matsmältningsorganens sjukdomar*	156	436	338	311	115	140	282	52	81	149	49	155	**2,264**	371	426	331	457	173	249	119	114	1	**2,241**
Angina tonsillaris	(76)	(172)	(212)	(110)	(68)	(98)	(176)	(41)	(40)	(103)	(26)	(69)	**(1,191)**	(63)	(69)	(106)	(260)	(116)	(132)	(68)	(68)	—	**(882)**
XIV. *Urin- och könsorganens sjukdomar*	2	8	8	—	5	6	2	3	3	—	—	—	**37**	2	7	3	1	—	5	1	—	—	**19**
XVI. *Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar*	95	383	128	111	36	38	45	14	32	29	2	172	**1,085**	210	404	353	247	43	58	29	36	2	**1,382**
XVII. *Hud- och bindväfssjukdomar*	66	72	107	92	74	81	154	32	37	16	39	53	**823**	118	117	98	105	42	110	26	35	5	**656**
Parasitära hudsjukdomar	(10)	(13)	(16)	(10)	(5)	(7)	(23)	(8)	(16)	(6)	(3)	(8)	**(125)**	—	(3)	(2)	(7)	(3)	—	(1)	(1)	—	**(17)**
XVIII. *Svulster*	4	2	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	**11**	1	—	1	1	—	1	—	1	—	**5**
XIX. *Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar*	104	360	140	351	149	139	148	39	83	33	38	209	**1,796**	259	255	268	233	126	179	154	44	5	**1,523**
Marschskador o. marschsjukdomar	(21)	(133)	(45)	—	(1)	—	—	—	—	(1)	—	—	**(201)**	(185)	(257)	(134)	(42)	—	—	—	(6)	—	**(624)**
Summa	**577**	**1,581**	**965**	**1,176**	**489**	**636**	**792**	**275**	**378**	**384**	**158**	**883**	**8,294**	**1,377**	**1,788**	**1,319**	**1,319**	**545**	**868**	**521**	**396**	**14**	**8,147**

sjukdomarna vid armén, år 1905.

25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
III. Arméfördelningen.											
Västgöta regemente.	Skaraborgs regemente.	Älfsborgs regemente.	Bohusläns regemente.	Lifregementets husarer.	Göta artilleriregemente.	Boden-Karlsborgs artilleriregemente.	Göta ingenjörkår.[1])	Göta trängkår.	Volontärskolan å Karlsborg.	Volontärskolan i Skövde.	Summa.
—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	4
—	—	—	15	—	1	—	—	—	—	—	16
19	83	26	34	40	15	15	14	8	18	5	277
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
3	—	7	1	—	—	10	—	1	2	—	24
22	—	—	—	—	22	15	1	15	26	—	101
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	2	—	—	—	—	39	56	8	—	—	154
3	1	2	—	4	1	—	—	1	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3
2	2	2	20	3	13	5	3	1	—	—	51
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	14	—	4	1	7	—	1	—	—	—	38
1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3
1	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	19	4	5	—	5	—	1	—	1	—	38
—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3
2	2	1	—	—	2	1	—	—	—	—	8
34	23	5	25	6	5	3	3	5	3	—	112
—	—	—	—	—	—	—	—	—	(2)	—	(2)
25	36	6	22	4	16	1	2	2	7	—	121
4	15	6	4	6	21	—	7	5	3	1	72
35	21	12	45	20	79	1	10	4	16	—	243
121	103	91	73	16	114	16	30	13	23	—	600
(24)	(8)	(15)	(11)	(2)	(16)	(9)	(4)	(5)	(1)	—	(95)
318	454	117	243	176	302	58	66	60	110	23	1.927
(164)	(243)	(61)	(90)	(124)	(106)	(48)	(44)	(42)	(74)	(20)	(1,016)
6	16	4	7	1	8	3	3	3	4	—	55
222	238	95	213	20	118	14	29	22	56	1	1,028
67	79	51	99	55	140	12	44	11	17	—	575
—	—	(3)	—	(1)	(2)	(2)	—	(1)	—	—	(9)
—	2	2	1	—	2	—	1	—	—	—	8
212	246	101	186	173	519	20	45	21	56	3	1,582
—	(51)	(41)	(78)	—	(5)	—	—	—	(2)	—	(177)
1,165	**1,360**	**538**	**1,001**	**527**	**1,398**	**213**	**317**	**181**	**343**	**33**	**7,071**

37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
IV. Arméfördelningen.														
Svea livgarde.	Göta livgarde.	Lifregementets grenadjärer.	Södermanlands regemente.	Vaxholms grenadjärregemente.	Livgardet till häst.	Svea artilleriregemente.	Positionsartilleriregementet.	Svea ingenjörkår.[2])	Fältelegrafkåren.	Svea trängkår.	Västmanlands trängkår.	Krigsskolan.	Volontärskolan i Stockholm.	Summa.
2	5	—	1	1	—	—	—	3	—	1	2	—	—	15
5	24	3	—	2	2	13	4	15	7	—	2	—	7	84
3	22	—	—	8	1	6	—	—	—	2	1	1	1	45
18	14	—	31	3	28	3	7	6	7	6	12	—	—	135
30	46	39	77	21	7	—	8	20	8	20	16	2	5	299
1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6
7	—	1	—	—	—	—	—	45	26	—	—	—	—	79
74	66	—	—	26	13	10	4	4	4	—	2	26	14	243
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	23	—	—	—	1	24	1	—	—	4	3	1	2	61
3	2	—	—	1	5	1	—	—	—	2	—	—	—	14
—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	—	—	—	—	6
3	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	—	9
28	27	4	5	29	11	23	6	13	3	—	6	17	1	173
1	3	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	7	2	7	7	4	3	3	—	1	3	3	—	2	56
—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	5
2	1	2	—	7	—	3	1	—	1	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	9	29	4	—	—	1	2	1	1	—	1	—	4	53
—	1	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	4
8	6	16	24	3	1	6	2	5	1	2	2	1	—	77
—	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(1)	—	(2)
14	12	5	12	8	5	6	1	7	3	2	1	—	2	78
22	48	7	15	6	15	9	1	12	12	5	6	5	3	166
39	24	14	29	10	14	15	7	14	2	9	4	1	2	184
112	115	114	133	85	88	70	21	45	40	29	14	22	16	904
(12)	(35)	(11)	(15)	(1)	(6)	(25)	(4)	(4)	(1)	(3)	(1)	(6)	(4)	(128)
223	257	652	200	162	120	189	83	48	34	78	77	23	30	2,176
(174)	(175)	(128)	(83)	(119)	(74)	(111)	(66)	(28)	(18)	(59)	(58)	(6)	(24)	1,123
6	16	1	4	3	2	5	2	5	1	2	1	3	1	52
151	162	164	329	63	44	81	14	25	23	34	40	7	26	1,163
56	60	113	74	32	36	65	20	20	12	24	16	18	7	553
—	(4)	(1)	(1)	(4)	(3)	(1)	(4)	(1)	(1)	—	—	—	(1)	(21)
—	7	2	1	1	—	2	3	3	1	2	2	1	—	25
76	131	125	280	35	69	100	7	43	28	24	23	51	9	1,001
(57)	(69)	(97)	(120)	(8)	—	—	—	(1)	—	(4)	(6)	—	(4)	(366)
901	**1,093**	**1,307**	**1,233**	**515**	**467**	**641**	**197**	**343**	**216**	**250**	**235**	**181**	**135**	**7,714**

[1]) I talen från Göta ingenjörkår ingå siffrorna från den å Karlsborg förlagda fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkårs 2:a kompani. — [2]) I talen från Svea ingenjörkår ingå siffrorna från den i Stockholm förlagda fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkårs 1:a kompani.

Tab. N:r 13. (Forts.) Öfversikt af de viktigaste sjukdomarna vid armén, år 1905.

1	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
	V. Arméfördelningen.									VI. Arméfördelningen.											Gottlands trupper.			
Sjukdomar. (Siffrorna hänvisa till gällande sjukdomsnomenklatur.)	Upplands infanteriregemente.	Dalregementet.	Västmanlands regemente.	Värmlands regemente.	Lifregementets dragoner.	Upplands artilleriregemente.	Infanterisk jutskolan.	Volontärskolan i Stockholm.	Summa.	Hälsinge regemente.	Norrbottens regemente.	Västerbottens regemente.	Jämtlands fältjägarregemente.	Västernorrlands regemente.	Norrlands dragonregemente.	Norrlands artilleriregemente.	Bodens ingenjörkår.	Norrlands trängkår.	Volontärskolan i Gäfle.	Summa.	Gottlands infanteriregemente.	Gottlands artillerikår.	Summa.	Summa Summarum.
III. *Akuta infektionssjukdomar:*																								
4. Varicellæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	2	—	—	—	1	—	—	—	**11**	—	—	—	**31**
5. Morbilli	—	—	—	42	—	28	—	3	**73**	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	**4**	—	—	—	**217**
6. Scarlatina	7	2	—	—	—	3	1	1	**14**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	**12**	**160**
7. Rubeola	30	—	—	2	6	13	—	8	**59**	—	—	—	—	13	1	—	—	1	—	**15**	—	—	—	**410**
10. Febricula	40	20	42	40	15	—	1	9	**167**	73	68	23	9	65	101	6	32	13	4	**394**	113	23	**136**	**1,960**
11. Febris typhoides	—	2	—	1	—	1	—	—	**4**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	**3**	**24**
15. Parotitis epid.	—	—	15	32	—	—	—	—	**47**	—	92	1	28	—	—	—	—	—	—	**121**	—	—	—	**325**
16. Influenza epid.	—	34	74	—	3	26	—	36	**173**	2	56	12	—	8	264	4	—	6	19	**381**	96	2	**98**	**1,615**
17. Pertussis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Diphtheria	5	3	—	—	1	11	—	1	**21**	—	12	70	1	16	64	12	—	—	2	**177**	2	1	**3**	**500**
20 Erysipelas	1	4	—	2	—	2	—	—	**9**	1	3	6	4	1	—	1	—	1	—	**17**	1	—	**1**	**95**
21. Pyæmia. Septichæmia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	—	**9**	1	—	**1**	**19**
23. Chancre (med följdsj.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	**3**	—	1	**1**	**24**
24. Gonorrhœa (»)	6	6	10	7	5	3	—	3	**40**	8	3	7	9	13	5	14	—	7	5	**71**	8	5	**13**	**453**
25. Meningitis cerebr. spin. epid.	—	—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	**28**
26. Tetanus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. *Kroniska infektionssjukdomar:*																								
32. Tuberculosis (pulmon.)	10	2	3	4	3	6	1	—	**29**	3	6	16	4	4	6	2	—	4	1	**46**	4	—	**4**	**212**
» (org. cet.)	—	—	2	1	—	1	—	—	**4**	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	**5**	—	—	—	**26**
33. Syphilis acqvisita	1	—	—	—	—	1	—	—	**2**	—	2	—	2	1	—	1	—	—	1	**7**	2	—	**2**	**42**
35. Febris intermittens	—	1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**
36. Actinomycosis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. *Konstitutionella sjukdomar*	1	18	9	2	1	1	—	—	**32**	5	6	18	1	16	5	—	1	1	—	**53**	4	—	**4**	**306**
VI. *Kroniska förgiftningssjukdomar* (alkohol)	—	—	1	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**13**
VII. *Sinnessjukdomar*	—	4	1	1	—	—	—	—	**6**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**29**
VIII. *Nervsystemets sjukdomar*	9	21	10	20	—	3	1	1	**65**	7	11	22	6	5	19	2	8	2	4	**86**	10	2	**12**	**596**
Poliomyelitis anterior acuta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(2)	—	—	—	—	—	—	(2)	—	—	—	(10)
IX. *Ögonsjukdomar*	8	5	12	4	10	10	—	5	**54**	4	11	23	3	6	13	2	3	4	6	**75**	9	—	**9**	**510**
X. *Öronsjukdomar*	11	4	12	17	17	14	—	9	**84**	5	15	17	8	13	36	—	1	8	3	**106**	7	6	**13**	**613**
XI. *Circulationsorganens sjukdomar*	57	53	39	33	22	20	2	7	**233**	14	49	133	6	16	9	13	24	6	15	**285**	12	3	**15**	**1,603**
XII. *Andningsorganens sjukdomar*	141	82	48	77	56	80	5	44	**533**	88	106	219	115	170	63	97	12	45	17	**932**	37	14	**51**	**4,258**
Pneumonia vel Pleuritis ac.	(13)	(6)	(10)	(13)	(12)	(5)	(2)	(1)	**(62)**	(7)	(14)	(19)	(12)	(12)	(3)	(13)	(1)	(14)	(1)	**(96)**	(15)	(2)	**(17)**	**(607)**
XIII. *Matsmältningsorganens sjukdomar*	356	324	234	225	114	203	10	109	**1,575**	174	198	397	202	300	208	218	35	131	113	**1,976**	171	47	**218**	**12,377**
Angina tonsillaris	(103)	(148)	(104)	(89)	(63)	(119)	(3)	(70)	**(699)**	(93)	(87)	(231)	(101)	(152)	(152)	(188)	(5)	(59)	(91)	**(1,159)**	(144)	16	**(160)**	**(6,230)**
XIV. *Urin- och könsorganens sjukdomar*	4	8	8	1	3	4	—	1	**29**	7	10	11	4	8	3	4	3	1	1	**52**	15	—	**15**	**259**
XVI. *Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar*	328	194	174	128	67	34	2	43	**970**	128	179	256	70	95	46	26	21	40	20	**881**	57	12	**69**	**6,578**
XVII. *Hud- och bindväfssjukdomar*	67	39	65	99	24	110	1	19	**424**	49	159	107	42	94	46	44	19	25	29	**614**	77	30	**107**	**3,752**
Parasitära hudsjukdomar	(3)	(3)	(1)	(3)	—	—	—	(2)	**(12)**	(6)	(3)	(14)	(4)	(11)	—	(8)	—	(4)	(1)	**(51)**	(2)	(1)	**(3)**	**(238)**
XVIII. *Svulster*	3	—	—	—	—	1	—	—	**4**	2	—	1	—	5	2	1	—	1	—	**12**	—	—	—	**65**
XIX. *Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar*	155	151	192	177	44	124	7	19	**869**	133	257	276	83	164	165	51	41	36	35	**1,241**	287	58	**345**	**8,354**
Marschskador o. marschsjukdomar	—	—	(65)	—	—	—	—	(6)	**(71)**	—	(81)	(127)	(4)	(24)	—	—	(7)	—	—	**(243)**	(61)	(3)	**(64)**	**(1,746)**
Summa	**1,240**	**977**	**951**	**915**	**391**	**700**	**31**	**318**	**5,523**	**706**	**1,257**	**1,623**	**599**	**1,017**	**1.056**	**509**	**200**	**332**	**276**	**7,575**	**924**	**208**	**1,132**	**45,456**

Tab. N:r 14. Sjukligheten inom arméns truppförband, år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Truppförband och förläggningsorter.	Personalens styrka.[1]	Kvarliggande från 1904.	Insjuknade. Ålder. Under 21 år.	21—25 år.	Öfver 25 år.	Årstid. Jan.—mars.	April—juni.	Juli—sept.	Okt.—dec.	Vårdade i kasärn, kvarter.	å sjukhus.[2]	Summa sjuka.	Friska och förbättrade.	Afsked på grund af invalidité.	Döde.	Kvarliggande till 1906.	Antal sjuklingar.	Insjuknade ‰ af styrkan.
I. Arméfördelningen.																		
Karlskrona grenadjärregemente (Karlskrona)	393	1	97	358	122	40	187	337	13	449	129	578	540	37	—	1	3,552	1,468·2
Kronobergs regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Kronobergshed)	498	—	380	907	294	—	457	1.116	8	1,421	160	1,581	1,472	107	2	—	11.258	3,174·7
Hallands regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar dels å Grunnebo-hed, dels å Skedalahed)	707	—	80	798	87	—	378	585	2	901	64	965	926	38	1	—	4,899	1,364·9
Norra Skånska infanteriregementet (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Ljungbyhed)	468	—	84	978	114	—	385	791	—	1.031	145	1,176	1.127	48	1	—	6,117	2,512·8
Södra Skånska infanteriregementet (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Refvinge)	468	—	131	303	55	—	178	311	—	387	102	489	453	36	—	—	3,291	1,044·8
Skånska husarregementet (Hälsingborg, beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Ljungbyhed)	510	7	300	305	31	147	213	198	78	368	275	643	626	10	1	6	5,448	1,247·0
Skånska dragonregementet (Ystad)	560	10	460	294	38	214	226	195	157	399	403	802	786	7	1	8	4,968	1,414·2
Kronprinsens husarregemente (Malmö, regementsöfningar å Bonarps hed)	532	1	163	95	17	89	87	55	44	20	256	276	271	2	2	1	4,416	516·9
Vendes artilleriregemente (Kristianstad)	757	3	187	168	23	122	120	85	51	99	282	381	378	—	2	1	4,591	499·3
Skånska trängkåren (Landskrona) / Östgöta trängkår (Landskrona)	458	3	82	287	15	46	197	114	27	338	49	387	368	17	2	—	2,629	838·4
Volontärskolan i Ronneby	148	—	81	72	5	81	14	—	63	153	5	158	158	—	—	—	663	1,067·5
Volontärskolan i Varberg	573	—	609	241	33	427	255	130	71	874	9	883	875	8	—	—	5,359	1,541·9
Summa	**6,072**	**25**	**2,654**	**4,806**	**834**	**1.166**	**2,697**	**3,917**	**514**	**6,440**	**1,879**	**8,319**	**7,980**	**310**	**12**	**17**	**57,191**	**1,365·9**
II. Arméfördelningen.																		
Första lifgrenadjärregementet (beväringsrekrytskola o. regementsöfningar å Malmen)	408	—	65	1,060	252	—	372	1.002	3	1.263	114	1,377	1,309	66	2	—	7,924	3,375·0
Andra lifgrenadjärregementet (beväringsrekrytskola o. regementsöfningar å Malmen)	498	—	93	1.337	358	—	447	1.340	1	1.680	108	1,788	1,607	179	2	—	7.327	3,590·4
Jönköpings regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Skillingaryd)	473	—	97	1.069	153	—	401	910	8	1.128	191	1,319	1.291	27	1	—	9,120	2,788·6
Kalmar regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Hultsfred)	426	—	13	1,028	278	—	390	926	3	1,145	174	1,319	1,229	87	3	—	6,025	3,096·2
Smålands husarregemente (Ränneslätt)	269	—	165	327	53	86	209	167	83	479	66	545	531	8	—	6	3,734	2,026·0
Smålands artilleri egemente (Jönköping)	524	4	332	506	30	213	262	277	116	451	421	872	848	13	2	9	7,305	1,656·5
Volontarskolan i Norrköping	252	4	261	241	19	232	110	89	90	515	10	525	511	13	—	1	2,642	2,067·5
Volontärskolan i Jönköping (under 2. och 3. kvartalen förlagd å Skillingaryd)	144	—	206	174	16	230	63	42	61	325	71	396	391	4	1	—	4.099	2,750·0
Fältartilleriets skjutskola	25	—	3	11	—	—	14	—	—	14	—	14	14	—	—	—	73	560·0
Summa	**3,019**	**8**	**1,235**	**5,753**	**1.159**	**761**	**2,268**	**4,753**	**365**	**7,000**	**1.155**	**8,155**	**7,731**	**397**	**11**	**16**	**48,249**	**2,698·6**
III. Arméfördelningen.																		
Västgöta regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Axvall)	524	—	183	811	171	—	424	674	67	696	469	1.165	1.088	75	2	—	7,922	2,223·3
Skaraborgs regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Axvall)	533	—	229	997	134	—	605	703	52	1.269	91	1.360	1.320	39	1	—	5,808	2,551·6
Älfsborgs regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Fristad hed)	482	—	12	410	116	—	150	388	—	384	154	538	447	91	—	—	3,664	1,116·2
Bohusläns regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Backamo)	536	—	133	744	124	—	348	650	3	804	197	1.001	961	38	2	—	4,957	1,867·5
Lifregementets husarer (Sköfde)	246	1	219	232	76	91	197	160	79	413	115	528	524	1	—	3	2,631	2,142·3
Göta artilleriregemente (Göteborg)	538	4	644	735	14	309	374	549	161	815	582	1.397	1.349	39	2	7	7,931	2,589·2
Boden—Karlsborgs artilleriregemente (Karlsborg)	339	3	83	114	16	53	79	44	37	112	104	216	207	3	—	6	2,503	628·3
Göta ingenjörkår (Karlsborg)[3]	474	9	97	210	10	75	137	76	29	111	215	326	310	9	3	4	3,960	668·8
Göta trängkår (jan.—sept. Karlsborg, okt.—dec. Sköfde)	257	1	52	121	8	28	72	65	16	94	88	182	176	6	—	—	1,384	704·3
Volontärskolan å Karlsborg	254	1	198	124	21	75	34	—	234	311	33	344	341	3	—	—	2,079	1,350·3
Volontärskolan i Sköfde	35	—	28	3	2	—	—	—	33	32	1	33	33	—	—	—	118	942·9
Summa	**4,218**	**19**	**1,878**	**4,501**	**692**	**631**	**2,420**	**3,309**	**711**	**5,041**	**2,049**	**7,090**	**6,756**	**304**	**10**	**20**	**42,957**	**1,676·4**

[1]) Talen i denna kolumn angifva medelpresensstyrkan för *hela året* af all i tjänst varande personal. — [2]) Å militärt eller civilt sjukhus. — [3]) I talen från Göta ingenjörkår ingå motsvarande uppgifter angående den å Karlsborg förlagda fast anställda manskapsstyrkan vid Boden ingenjörskårs 2:a kompani.

Tab. N:r 14. (Forts.) Sjukligheten inom arméns truppförband, år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Truppförband och förläggningsorter.	Personalens styrka. [1]	Kvarliggande från 1904.	Insjuknade. Ålder. Under 21 år.	21—25 år.	Öfver 25 år.	Årstid. Jan.—mars.	April—juni.	Juli—sept.	Okt.—dec.	Vårdade i kasärn, kvarter.	Vårdade å sjukhus [2].	Summa sjuka.	Friska och förbättrade.	Afsked på grund af invalidité.	Döde.	Kvarliggande till 1906.	Antal sjukdagar.	Insjuknade ‰ af styrkan.
IV. Arméfördelningen.																		
Svea lifgarde (Stockholm)	1,032	5	407	491	3	200	295	258	148	690	216	906	831	59	—	16	8,668	873·1
Göta lifgarde (Stockholm)	1,072	10	573	512	8	238	327	367	161	750	353	1,103	1,037	43	5	18	11,430	1,019·6
Lifregementets grenadjärer (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Sanna hed)	454	—	128	1,047	132	—	350	957	—	1,116	191	1,307	1,289	12	6	—	6,828	2,878·9
Södermanlands regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Malma hed)	406	—	120	907	206	—	291	935	7	952	281	1,233	1,147	83	3	—	7,531	3,036·9
Vaxholms grenadjärregemente (Stockholm)	530	4	233	251	31	155	151	153	56	253	266	519	505	10	1	3	4,852	971·1
Lifgardet till häst (Stockholm)	539	4	269	195	3	127	164	112	64	359	112	471	454	10	—	7	4,139	866·4
Svea artilleriregemente (Stockholm)	739	2	208	423	10	142	129	311	59	459	184	643	622	13	2	6	6,133	867·4
Positionsartilleriregementet (Stockholm)	318	—	51	144	2	39	74	72	12	141	56	197	192	2	2	1	1,930	619·5
Svea ingenjörkår (Stockholm) [3]	562	1	202	139	2	82	107	76	78	203	141	344	329	5	1	9	2,995	610·3
Fälttelegrafkåren (Stockholm)	216	—	141	74	1	53	79	67	17	146	70	216	214	1	—	1	1,612	1,000·0
Svea trängkår (Stockholm)	260	3	40	201	9	36	81	94	39	212	41	253	241	10	1	1	1,777	961·5
Västmanlands trängkår (Stockholm)	207	3	31	194	10	19	90	102	24	188	50	238	230	7	—	1	1,842	1,135·3
Krigsskolan (Karlberg)	155	—	24	157	—	65	31	17	68	—	181	181	181	—	—	—	1,061	1,167·7
Volontärskolan i Stockholm	132	—	53	81	1	85	17	—	33	100	35	135	134	—	—	1	1,222	1,022·7
Summa	**6,622**	**32**	**2,480**	**4,816**	**418**	**1,241**	**2,186**	**3,521**	**766**	**5,569**	**2,177**	**7,746**	**7,406**	**255**	**21**	**64**	**62,020**	**1,164·9**
V. Arméfördelningen.																		
Upplands infanteriregemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Polacksbacken)	464	—	49	980	211	—	294	936	10	1,183	57	1,240	1,182	56	1	1	6,146	2,672·4
Dalregementet (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Romme hed)	561	—	49	843	85	—	298	677	2	914	63	977	916	60	1	—	4,117	1,741·5
Västmanlands regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Salbo hed)	476	—	109	703	139	—	261	686	4	770	181	951	921	28	2	—	6,079	1,997·9
Värmlands regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Trossnäs fält)	613	—	11	807	97	—	296	563	56	724	191	915	889	25	1	—	6,100	1,492·7
Lifregementets dragoner (Stockholm)	393	3	146	214	31	101	134	106	50	334	60	394	375	14	4	1	3,313	994·9
Upplands artilleriregemente (Uppsala)	526	10	225	454	21	180	245	182	93	679	31	710	670	25	5	10	6,532	1,330·8
Infanteriskjutskolan (Rosersberg)	49	—	—	26	5	—	14	17	—	28	3	31	31	—	—	—	133	632·7
Volontärskolan i Stockholm (26/4—17/8 å Polacksbacken)	237	—	187	130	1	130	106	43	39	262	56	318	301	13	—	4	2,388	1,341·8
Summa	**3,319**	**13**	**776**	**4,157**	**590**	**411**	**1,648**	**3,210**	**254**	**4,894**	**642**	**5,536**	**5,285**	**221**	**14**	**16**	**34,808**	**1,664·1**
VI. Arméfördelningen.																		
Hälsinge regemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Mohed)	472	—	51	616	39	—	265	438	3	654	52	706	699	7	—	—	3,205	1,495·8
Norrbottens regemente (Notviken)	644	1	278	924	55	60	440	704	53	1,110	148	1,258	1,233	21	1	3	7,839	1,951·9
Västerbottens regemente (volontärrekryt- och korpralskolor i Umeå, beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Vännäs läger)	658	8	448	1,106	69	204	652	720	47	1,551	80	1,631	1,527	102	—	2	11,744	2,466·6
Jämtlands fältjägarregemente (beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Frösö läger, volontärrekryt- och korpralskolor i Östersund okt.—dec.)	591	—	96	468	35	—	158	349	92	378	221	599	579	14	3	3	4,247	1,013·5
Västernorrlands regemente (volontärrekryt- och korpralskolor i Härnösand, beväringsrekrytskola och regementsöfningar å Sollefteå läger)	672	—	119	865	33	49	369	560	39	533	484	1,017	985	31	1	—	6,971	1,513·4
Norrlands dragonregemente (Umeå)	407	13	704	295	57	371	329	228	128	981	88	1,069	1,033	28	1	7	10,103	2,594·6
Norrlands artilleriregemente (Östersund)	576	5	183	297	29	135	173	157	44	58	456	514	510	1	2	1	3,579	883·7
Bodens ingenjörkår (beväringsrekrytskola och repetitionsöfningar med värnpliktige i Boden)	91	—	8	191	1	—	51	149	—	183	17	200	194	6	—	—	1,185	2,197·8
Norrlands trängkår (Sollefteå)	253	2	80	233	19	37	85	146	64	307	27	334	323	10	1	—	2,165	1,312·3
Volontärskolan i Gäfle	220	2	182	81	13	95	39	48	94	272	6	278	267	5	—	6	1,602	1,254·5
Summa	**4,584**	**31**	**2,149**	**5,076**	**350**	**951**	**2,561**	**3,499**	**564**	**6,027**	**1,579**	**7,606**	**7,350**	**225**	**9**	**22**	**52,640**	**1,652·5**
Gottlands trupper.																		
Gottlands infanteriregemente (Visborgs slätt)	615	3	294	579	51	74	409	405	36	842	85	927	895	29	1	2	5,511	1,502·4
Gottlands artillerikår (Visby)	148	—	75	112	21	51	29	88	40	170	38	208	198	6	—	4	1,909	1,405·4
Summa	**763**	**3**	**369**	**691**	**72**	**125**	**438**	**493**	**76**	**1,012**	**123**	**1,135**	**1,093**	**35**	**1**	**6**	**7,420**	**1,483·6**
Summa summarum	[4]**28,597**	**131**	**11,541**	**29,800**	**4,115**	**5,286**	**14,218**	**22,702**	**3,250**	**35,983**	**9,604**	**45,587**	**43,601**	**1,747**	**78**	**161**	**305,285**	**1,589·5**

[1]) Talen i denna kolumn angifva medelpresensstyrkan för *hela året* af all i tjänst varande personal. — [2]) Å militärt eller civilt sjukhus. — [3]) I talen från Svea ingenjörkår ingå motsvarande uppgifter rörande den i Stockholm förlagda fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkårs 1:a kompani. — [4]) Högsta på en gång i tjänst varande styrkan utgjorde under 2:a kvartalet (pågående beväringsrekrytskolor) 43,810, samt under 3:e kvartalet (pågående regements- och repetitionsöfningar) 68,314.

Tab. N:r 15. Sammanställning af uppgifterna från *lasaretten* angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8
Län (stad), lasarett.	Antal patienter intagna.	Antal patienter döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
Stockholms stad:							
Kungl. Serafimerlasarettet	4,481	289	128,245	399	351	398	29
Sabbatsbergs sjukhus[1])	3,995	403	125,660	368	344	370	31
Sjukhuset S:t Göran	1,714	128	96,718	362	265	308	56
Maria sjukhus	1,518	141	45,318	153	124	150	30
Provisoriska sjukhuset	1,049	80	28,165	100	77	95	27
Stockholms stads och läns kurhus	1,220	17	38,747	141	106	149	32
Summa	**13,977**	**1,058**	**462,853**	**1,523**			
Stockholms län:							
Löwenströmska lasarettet	555	33	14,571	54	40	57	26
Norrtälje lasarett	652	38	18,191	58	50	64	28
Södertälje »	227	15	7,996	24	22	28	35
Östhammars »	258	18	7,701	34	21	34	30
Summa	**1,692**	**104**	**48,459**	**170**			
Uppsala län:							
Akademiska sjukhuset i Uppsala	**3,036**	**241**	**93,922**	[2]) **311**	257	294	31
Södermanlands län:							
Eskilstuna lasarett	705	46	21,175	68	58	70	30
Flens »	722	41	20,551	66	56	70	28
Nyköpings » [3])	995	35	24,680	74	68	80	25
Summa	**2,422**	**122**	**66,406**	**208**			
Östergötlands län (utom Norrköpings stad):							
Finspångs lasarett	366	18	10,794	30	30	39	29
Kisa »	267	10	6,526	28	18	29	24
Linköpings »	888	71	38,916	151	107	128	44
Söderköpings »	646	45	22,189	64	61	73	34
Vadstena »	827	31	23,287	63	64	73	28
Summa	**2,994**	**175**	**101,712**	**336**			
Norrköpings stad:							
Norrköpings sjukhus	**1,222**	**70**	**34,805**	**155**	95	130	28
Jönköpings län:							
Jönköpings lasarett	1,388	43	39,840	153	109	142	29
Ulfsparre—Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	635	45	29,244	96	80	96	46
Summa	**2,023**	**88**	**69,084**	**249**			
Kronobergs län:							
Ljungby lasarett	460	18	13,196	47	36	46	29
Växjö »	1,118	49	35,044	140	96	111	31
Summa	**1,578**	**67**	**48,240**	**187**			
Kalmar län:							
Borgholms lasarett	430	21	10,919	26	30	38	25
Kalmar »	832	35	26,237	69	72	80	31
Oskarshamns »	352	15	10,692	46	29	39	30
Västerviks »	726	44	29,509	82	81	92	41
Summa	**2,340**	**115**	**77,357**	**223**			
Gottlands län:							
Visby lasarett	**889**	**49**	**24,322**	**87**	67	89	27
Blekinge län:							
Karlshamns lasarett	975	60	30,063	100	82	100	31
Karlskrona »	1,290	55	31,442	103	86	107	24
Summa	**2,265**	**115**	**61,505**	**203**			
Kristianstads län:							
Kristianstads lasarett	1,253	54	40,627	146	111	143	32
Simrishamns »	618	19	24,409	77	67	96	39
Ängelholms »	594	38	19,417	71	53	67	33
Summa	**2,465**	**111**	**84,453**	**294**			
Malmöhus län (utom Malmö stad):							
Helsingborgs lasarett	1,012	57	31,817	94	87	100	31
Hörby »	558	32	13,573	54	37	50	24
Landskrona »	517	30	17,378	58	48	57	34
Lunds » [3])	4,138	217	115,145	[4]) 408	315	—	28
Trelleborgs »	567	32	19,862	60	54	68	35
Ystads »	392	29	14,951	40	41	48	38
Summa	**7,184**	**379**	**212,726**	**714**			
Malmö stad:							
Allmänna sjukhuset	**1,976**	**80**	**48,443**	[5]) **125**	133	144	24
Hallands län:							
Halmstads lasarett	311	21	13,146	81	36	73	42
Varbergs »	766	28	19,824	54	54	65	26
Summa	**1,077**	**49**	**32,970**	**135**			
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad):							
Kungälfs lasarett	318	21	10,942	45	30	42	34
Strömstads »	467	12	9,447	36	26	38	20
Uddevalla »	993	47	35,949	134	98	126	36
Summa	**1,778**	**80**	**56,338**	**215**			
Göteborgs stad:							
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset[6])	3,267	244	117,946	350	323	—	36
Holtermannska sjukhuset	789	—	18,429	96	50	78	23
Summa	**4,056**	**244**	**136,375**	**446**			
Älfsborgs län:							
Borås lasarett	1,086	66	34,896	129	96	133	32
Vänersborgs »	858	58	29,944	[7]) 114	82	107	35
Summa	**1,944**	**124**	**64,840**	**243**			
Skaraborgs län:							
Falköpings lasarett	1,260	60	43,475	160	119	150	34
Lidköpings »	1,226	46	34,974	120	96	121	28
Mariestads »	781	29	22,347	63	61	79	29
Summa	**3,267**	**135**	**100,796**	**343**			
Värmlands län:							
Filipstads lasarett	159	39	8,527	50	23	30	54
Karlstads » [3])	1,266	67	45,574	175	125	167	36
Summa	**1,425**	**106**	**54,101**	**225**			
Örebro län:							
Örebro lasarett	**1,122**	**48**	**45,512**	**177**	125	160	41
Västmanlands län:							
Köpings lasarett	506	29	15,362	50	42	50	30
Norbergs »	308	16	12,682	38	35	42	41
Sala »	490	28	12,134	34	33	38	25
Västerås »	1,178	39	33,662	[7]) 108	92	101	29
Summa	**2,482**	**112**	**73,840**	**230**			

Tab. N:r 15. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *lasaretten* angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8
Län (stad), lasarett.	Antal patienter intagna.	Antal patienter döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
Kopparbergs län:							
Falu lasarett	**1,483**	**101**	**57,139**	**195**	156	177	38
Gäfleborgs län:							
Gäfle och Gästriklands lasarett	1.431	94	46,657	168	128	156	33
Hudiksvalls »	886	55	25,368	128	69	88	29
Söderhamns »	688	23	23,376	66	64	76	34
Summa	**3,005**	**172**	**95,401**	**362**			
Västernorrlands län:							
Backe lasarett	305	11	8,079	25	22	28	26
Hernösands » [3])	874	47	29,676	98	81	97	34
Sollefteå »	544	24	18,131	62	50	60	33
Sundsvalls »	1,193	53	37,395	114	102	114	31
Örnsköldsviks »	319	15	9,911	41	27	46	31
Summa	**3,235**	**150**	**103,192**	**340**			
Jämtlands län:							
Östersunds lasarett	**1,026**	**51**	**33,453**	**124**	92	122	33
Västerbottens län:							
Skellefteå lasarett	399	16	11,135	38	30	37	28
Umeå »	640	42	23,584	70	65	73	37
Summa	**1,039**	**58**	**34,719**	**108**			
Norrbottens län:							
Haparanda lasarett	136	3	3,622	32	10	21	27
Luleå »	573	31	17,063	76	47	64	30
Piteå »	282	21	8,039	37	22	34	28
Summa	**991**	**55**	**28,724**	**145**			
För hela riket	**73,993**	**4,277**	**2,351,687**	**8,073**	**6,443**	—	**31**·8

[1]) *Sabbatsberg:* Uppgifterna från konvalescenthemmet äro ej medräknade. Utom det anförda sängantalet finnas 48 sängar i tvenne evakuationspaviljonger, 8 i en isoleringspaviljong, 2 för nyopererade samt 3 celler. — [2]) *Uppsala:* Af dessa platser tillhöra 18 barnbördsafdelningen. — [3]) Uppgifterna omfatta ej upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Nyköping, vid Lunds, Kristinehamns och Hernösands hospital. — [4]) *Lund:* Däraf 21 å barnbördsafdelningen. — [5]) *Malmö:* Däraf 6 å barnbördsafdelningen. — [6]) *Sahlgrenska sjukhuset:* Uppgifterna från konvalescentafdelningen äro ej medräknade. — [7]) *Vänersborg, Västerås:* Däraf 6 å isoleringsrum.

Tab. N:r 16. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda *lasarettens olika afdelningar* samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8
Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter intagna.	Antal patienter döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
A. Lasarettsafdelningar.							
Stockholms stad:							
Kungl. Serafimerlasarettet	3,601	206	100,073	319	274	—	28
Stockholms stads och läns kurhus	88	3	3,826	25	10	23	43
Sabbatsbergs sjukhus	3,995	403	125,660	368	344	370	31
Sjukhuset S:t Göran, afdelning för hudsjukdomar [1])	511	3	15,326	[2]) -	42	65	30
Maria sjukhus	1,518	141	45,318	153	124	150	30
Provisoriska sjukhuset	1,049	80	28,165	100	77	95	27
Summa	**10,762**	**836**	**318,368**	**965**			
Stockholms län:							
Kungl. Serafimerlasarettet	880	83	28,172	80	77		32
Stockholms stads och läns kurhus	135	14	5,824	22	16	23	43
Löwenströmska lasarettet	555	33	14,571	54	40	57	26
Norrtälje lasarett	637	37	15,500	50	42	56	24
Södertälje »	227	15	7,996	24	22	28	35
Östhammars »	258	18	7,701	34	21	34	30
Summa	**2,692**	**200**	**79,764**	**264**			
Uppsala län:							
Akademiska sjukhuset i Uppsala [3])	**2,478**	**202**	**74,246**	**227**	203	—	30
Södermanlands län:							
Eskilstuna lasarett	699	46	20,864	62	57	69	30
Flens »	722	41	20,551	66	56	70	28
Nyköpings lasarett	990	35	24,516	70	67	80	25
Summa	**2,411**	**122**	**65,931**	**198**			
Östergötlands län:							
Finspångs lasarett	366	18	10,794	30	30	39	29
Kisa »	267	10	6,526	28	18	29	24
Linköpings »	888	71	38,916	151	107	128	44
Söderköpings »	646	45	22,189	64	61	73	34
Vadstena »	800	31	19,552	35	54	63	24
Summa	**2,967**	**175**	**97,977**	**308**			
Norrköpings stad:							
Norrköpings sjukhus	**1,100**	**70**	**29,513**	**123**	81	115	27
Jönköpings län:							
Jönköpings lasarett	1,358	43	38,795	137	106	—	29
Ulfsparre—Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	567	42	16,220	56	44	55	29
Summa	**1,925**	**85**	**55,015**	**193**			
Kronobergs län:							
Ljungby lasarett	459	18	13,154	41	36	45	29
Växjö »	1,101	48	34,562	130	95	—	31
Summa	**1,560**	**66**	**47,716**	**171**			

[1]) *S:t Göran:* Tuberkulosafdelningen se Tab. N:r 21 Afd. Tuberkulossjukhus. — [2]) Fördelningen af sängantalet för veneriskt sjuka och för hudpatienter kan växla. Som antalet veneriskt sjuka öfverväger, upptages hela sängantalet (250) å afdeln. *C.* — [3]) *Uppsala:* Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen (se Tab. N:r 21).

Tab. N:r 16. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda *lasarettens olika afdelningar* samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8
Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
	intagna.	döda.					
Kalmar läns norra landstingsområde:							
Västerviks lasarett	**712**	**43**	**26,841**	**64**	73	86	38
Kalmar läns södra landstingsområde:							
Borgholms lasarett	426	21	10,819	25	30	38	25
Kalmar »	795	33	24,687	66	68	78	31
Oskarshamns »	345	15	10,430	38	29	38	30
Summa	**1,566**	**69**	**45,936**	**129**			
Gottlands län:							
Visby lasarett	**876**	**49**	**23,999**	**81**	66	89	27
Blekinge län:							
Karlshamns lasarett	961	60	29,218	92	80	98	30
Karlskrona »	1,248	55	29,166	88	80	103	23
Summa	**2,209**	**115**	**58,384**	**180**			
Kristianstads län:							
Kristianstads lasarett	1,186	54	37,640	125	103	130	32
Simrishamns »	616	19	23,305	70	64	93	37
Ängelholms »	577	37	17,915	63	49	63	31
Summa	**2,379**	**110**	**78,860**	**258**			
Malmöhus län:							
Helsingborgs lasarett	1,012	57	31,817	94	87	100	31
Hörby »	558	32	13,573	54	37	50	24
Landskrona »	517	30	17,378	58	48	57	34
Lunds » [1]	3,396	215	101,179	337	277	—	30
Trelleborgs »	567	32	19,862	60	54	68	35
Ystads »	392	29	14,951	40	41	48	38
Summa	**6,442**	**395**	**198,760**	**643**			
Malmö stad:							
Allmänna sjukhuset [1]	**1,499**	**80**	**37,215**	**98**	102	—	25
Hallands län:							
Halmstads lasarett	305	21	12,427	71	34	72	41
Varbergs »	761	27	19,509	50	53	64	26
Summa	**1,066**	**48**	**31,936**	**121**			
Göteborgs och Bohus län:							
Kungälfs lasarett	318	21	10,942	45	30	42	34
Strömstads »	467	12	9,447	36	26	38	20
Uddevalla »	916	46	26,393	94	72	99	29
Summa	**1,701**	**79**	**46,782**	**175**			
Göteborgs stad:							
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	3,267	244	117,946	350	323	—	36
Holtermannska sjukhuset, afd. för hudsjukd.	144	—	2,330	16	6	16	16
Summa	**3,411**	**244**	**120,276**	**366**			
Älfsborgs län:							
Borås lasarett	1,059	66	33,816	113	93	121	32
Vänersborgs »	838	57	27,462	94	75	99	33
Summa	**1,897**	**123**	**61,278**	**207**			
Skaraborgs län:							
Falköpings lasarett	1,228	59	36,472	136	100	129	30
Lidköpings »	1,212	46	34,487	110	94	117	28
Mariestads »	776	29	21,305	60	58	76	27
Summa	**3,216**	**134**	**92,264**	**306**			
Värmlands län:							
Filipstads lasarett	159	39	8,527	50	23	30	54
Karlstads »	1,237	67	44,340	155	121	162	36
Summa	**1,396**	**106**	**52,867**	**205**			
Örebro län:							
Örebro lasarett	**1,057**	**48**	**39,453**	**155**	108	138	37
Västmanlands län:							
Köpings lasarett	506	29	15,362	50	42	50	30
Norbergs »	308	16	12,682	38	35	42	41
Sala »	490	28	12,134	34	33	38	25
Västerås »	1,088	38	25,984	78	71	78	24
Summa	**2,392**	**111**	**66,162**	**200**			
Kopparbergs län:							
Falu lasarett	**1,420**	**101**	**51,433**	**166**	141	160	36
Gäfleborgs län o. Gäfle stad:							
Gäfle och Gästriklands lasarett	1,303	90	38,652	130	106	131	30
Hudiksvalls lasarett	820	53	20,184	100	55	73	25
Söderhamns »	682	23	23,199	51	64	76	34
Summa	**2,805**	**166**	**82,035**	**281**			
Västernorrlands län:							
Backe lasarett	303	11	7,995	19	22	28	26
Härnösands »	839	47	28,680	88	79	95	34
Sollefteå »	531	24	17,712	54	48	58	33
Sundsvalls »	1,139	53	35,225	100	96	111	31
Örnsköldsviks »	317	15	9,869	41	27	46	31
Summa	**3,129**	**150**	**99,481**	**302**			
Jämtlands län:							
Östersunds lasarett	**977**	**51**	**28,513**	**100**	78	108	29
Västerbottens län:							
Skellefteå lasarett	384	15	9,562	32	26	32	25
Umeå »	610	42	19,993	50	55	63	33
Summa	**994**	**57**	**29,555**	**82**			
Norrbottens län:							
Haparanda lasarett	129	3	3,156	26	9	18	24
Luleå »	508	31	14,631	57	40	51	29
Piteå »	276	20	7,860	31	21	34	28
Summa	**913**	**54**	**25,647**	**114**			
För hela riket	**69,952**	**4,089**	**2,066,207**	**6,682**	**5,661**	—	**30,4**
B. Afdelningar och upptagningsanstalter för sinnessjuka. [2]							
Stockholms stad: [3]							
Södra sinnessjukhusen	**310**	**28**	**68,338**	**248**	187	209	220

[1]) *Lund, Malmö:* Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen (se Tab. N:r 21). — [2]) Med undantag af uppgifterna från upptagningsanstalterna i *Stockholm*, Uppsala, Nyköping, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Hernösand ingå samtliga de under denna rubrik meddelade uppgifterna å Tab. N:r 15. — [3]) Å afdelningen för obotligt sinnessjuka vid Stockholms stads allm. försörjningsinrättning hafva under året intagits 119 patienter. Antalet döda: 33. Underhållsdagar 120,583. Sängarnas antal är 315.

Tab. N:r 16. (Forts.) **Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda *lasarettens olika afdelningar* samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1905.**

1	2	3	4	5	6	7	8
Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
	intagna.	döda.					
Stockholms län:							
Norrtälje lasarett	15	1	2,691	8	7	8	179
Uppsala län.							
Upptagn.-anst. vid Uppsala hosp.[1])	14	—	628	24	7	10	—
Södermanlands län.							
Upptagningsanstalten i Nyköping[2])	33	—	6,894	20	19	20	209
Östergötlands län:							
Vadstena lasarett	4	—	2,870	8	8	9	717
Norrköpings stad:							
Norrköpings sjukhus	37	—	3,254	14	9	11	88
Jönköpings län:							
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	68	3	13,024	40	36	41	191
Kronobergs län.[3])	—	—	—	—			
Kalmar läns norra landstingsområde:							
Västerviks lasarett	6	1	2,294	6	6	7	382
Kalmar läns södra landstingsområde:							
Kalmar lasarett	15	2	666	3	2	4	44
Summa	15	2	666	3			
Gottlands län:							
Visby lasarett	3	—	167	2	1	1	56
Blekinge län:[3])							
Karlshamns lasarett	6	—	593	2	2	2	99
Karlskrona »	5	—	1,159	3	3	4	232
Summa	11	—	1,752	5			
Kristianstads län:							
Kristianstads lasarett	30	—	1,956	7	5	8	65
Simrishamns »	2	—	1,104	3	3	4	552
Ängelholms »	14	1	1,423	4	4	5	102
Summa	46	1	4,483	14			
Malmöhus län:							
Upptagn.-anst. vid Lunds hosp.[4])	37	—	7,008	20	19	20	189
Malmö stad:							
Allmänna sjukhuset[5])	7	—	270	2	1	3	39
Hallands län:							
Upptagn.-anst. i Falkenberg[6]) .	17	1	7,991	22	22	23	470
Halmstads lasarett	3	—	668	2	2	2	223
Varbergs »	7	1	315	2	1	2	45
Summa	27	2	8,974	26			
Göteborgs och Bohus län:							
Uddevalla lasarett	41	1	8,256	24	23	25	201
Göteborgs stad:							
Sinnessjukafdelningen vid fattigvårdsanst. Gibraltar[7]) . . .	98	7	8,110	156	22	93	83
Älfsborgs län:							
Borås lasarett	9	—	639	6	2	6	71
Vänersborgs »	11	1	1,986	8	5	8	180
Summa	20	1	2,625	14			
Skaraborgs län:							
Falköpings lasarett	32	1	7,003	24	19	21	219
Mariestads »	5	—	1,042	3	3	3	208
Summa	37	1	8,045	27			
Värmlands län:							
Upptagningsanstalten vid Kristinehamns hospital[8])	4	—	7,280	20	20	20	1,820
Örebro län:							
Örebro lasarett	16	—	4,361	12	12	12	273
Västmanlands län:							
Västerås lasarett	17	1	5,060	14	14	15	298
Kopparbergs län:							
Falu lasarett	11	—	4,284	12	12	12	389
Gäfleborgs län o. Gäfle stad:[9])							
Gäfle och Gästriklands lasarett .	27	4	5,206	14	14	17	193
Hudiksvalls lasarett	42	2	4,658	16	13	16	111
Summa	69	6	9,864	30			
Västernorrlands län:							
Hernösands lasarett	13	—	397	4	1	4	30
Upptagningsanstalten vid Hernösands hospital	28	—	6,278	20	17	20	223
Summa	41	—	6,675	24			
Jämtlands län:							
Östersunds lasarett	21	—	4,059	[1]) 12	11	13	193
Västerbottens län:							
Skellefteå lasarett	15	1	1,573	6	4	5	105
Umeå »	14	—	2,673	8	7	9	191
Summa	29	1	4,246	14			
Norrbottens län:							
Haparanda lasarett	1	—	355	1	1	2	355
Luleå »	6	—	312	3	1	2	52
Piteå »	3	1	63	2	1	1	21
Summa	10	1	730	6			
För hela riket	1,047	57	196,908	805	539	—	188
C. Afdelningar för veneriskt sjuka.[10])							
Stockholms stad:							
Sjukhuset S:t Göran	979	6	42,555	250	117	147	43
Stockholms stads och läns kurhus	902	—	25,280	76	69	98	28
Summa	1,881	6	67,835	326			

[1]) Anstalten började beläggas Oktober 1905. Se nåd. bref d. 6/6 1902. — [2]) Se nåd. bref d. 28/11 1902. — [3]) Kronobergs läns och Blekinge läns landsting uppföra å Växjö hospitals område en för båda länen gemensam upptagningsanstalt för tillsammans 40 patienter; se nåd. bref d. 3/6 1904. — [4]) Se nåd. bref d. 12/6 1891. — [5]) Vid allmänna sjukhuset uppföres en särskild paviljong för sinnessjuka. — [6]) Se nåd. bref d. 25/8 1898. — [7]) Å asylafdelningen med 84 platser hafva under året intagits 126 och afsidit 42 patienter; underhållsdagarnas antal: 7,893. — [8]) Se nåd. bref d. 29/5 1896. — [9]) Vid Söderhamns lasarett uppföres en upptagningsanstalt för 20 sinnessjuka. — [10]) Samtliga under denna rubrik meddelade uppgifter ingå å Tab. N:r 15.

Tab. N:r 16. (Forts.) **Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda *lasarettens olika afdelningar* samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1905.**

1	2	3	4	5	6	7	8
Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.
	intagna.	döda.					
Stockholms län:							
Stockholms stads och läns kurhus	**96**	—	**3,817**	**18**	10	23	40
Uppsala län:							
Akademiska sjukhuset i Uppsala	**61**	—	**1,722**	**25**	5	12	28
Södermanlands län:							
Eskilstuna lasarett	6	—	311	6	1	3	52
Nyköpings »	5	—	164	4	—	—	33
Summa	**11**	—	**475**	**10**			
Östergötlands län:							
Vadstena »	**23**	—	**865**	**20**	2	5	38
Norrköpings stad:							
Norrköpings sjukhus	**85**	—	**2,038**	**18**	6	12	24
Jönköpings län:							
Jönköpings lasarett	**30**	—	**1,045**	**16**	3	—	35
Kronobergs län:							
Ljungby lasarett	1	—	42	6	—	1	42
Växjö »	17	1	482	10	1	—	28
Summa	**18**	**1**	**524**	**16**			
Kalmar läns norra landstingsområde:							
Västerviks lasarett	**8**	—	**374**	**12**	1	4	47
Kalmar läns södra landstingsområde:							
Borgholms lasarett	4	—	100	1	—	—	25
Kalmar »	22	—	884	—	2	7	40
Oskarshamns »	7	—	262	8	1	2	37
Summa	**33**	—	**1,246**	**9**			
Gottlands län:							
Visby lasarett	**10**	—	**156**	**4**	—	2	16
Blekinge län:							
Karlshamns lasarett	8	—	252	6	1	4	31
Karlskrona »	37	—	1,117	12	3	10	30
Summa	**45**	—	**1,369**	**18**			
Kristianstads län:							
Kristianstads lasarett	37	—	1,031	14	3	9	27
Simrishamns »	—	—	—	—	—	—	—
Ängelholms »	5	—	79	4	—	1	16
Summa	**42**	—	**1,110**	**18**			
Malmöhus län:							
Lunds lasarett	**185**	—	**5,815**	**30**	16	28	31
Malmö stad:							
Allmänna sjukhuset	**210**	**1**	**7,916**	**19**	22	30	38
Hallands län:							
Halmstads lasarett	3	—	51	8	—	1	17
Varbergs »	—	—	—	2	—	—	—
Summa	**3**	—	**51**	**10**			
Göteborgs och Bohus län:							
Uddevalla lasarett	**36**	—	**1,300**	**16**	4	7	36
Göteborgs stad:							
Holtermannska sjukhuset	**645**	—	**16,099**	**80**	44	64	25
Älfsborgs län:							
Borås lasarett	18	—	441	10	1	6	24
Vänersborgs »	9	—	496	12	1	3	55
Summa	**27**	—	**937**	**22**			
Skaraborgs län:							
Lidköpings lasarett	**14**	—	**487**	**10**	1	4	35
Värmlands län:							
Karlstads lasarett	**29**	—	**1,234**	**20**	3	7	43
Örebro län:							
Örebro lasarett	**49**	—	**1,698**	**10**	5	10	35
Västmanlands län:							
Västerås lasarett	**75**	—	**2,618**	**16**	7	13	35
Kopparbergs län:							
Falu lasarett	**52**	—	**1,422**	**17**	4	10	27
Gäfleborgs län o. Gäfle stad:							
Gäfle och Gästriklands lasarett	101	—	2,799	24	8	18	28
Hudiksvalls lasarett	24	—	526	12	1	6	22
Söderhamns »	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**125**	—	**3,325**	**36**			
Västernorrlands län:							
Backe lasarett	2	—	84	6	—	2	42
Hernösands »	22	—	599	6	2	6	27
Sollefteå »	13	—	419	8	1	2	32
Sundsvalls »	54	—	2,170	14	6	13	40
Örnsköldsviks »	2	—	42	—	—	—	21
Summa	**93**	—	**3,314**	**34**			
Jämtlands län:							
Östersunds lasarett	**28**	—	**881**	**12**	2	9	31
Västerbottens län:							
Umeå lasarett	**16**	—	**918**	**12**	2	4	57
Norrbottens län:							
Haparanda lasarett	6	—	111	5	—	3	18
Luleå »	59	—	2,120	16	6	11	36
Piteå »	3	—	116	4	—	1	39
Summa	**68**	—	**2,347**	**25**			
För hela riket	**3,998**	**8**	**132,938**	**879**	**364**	—	**33** 3

Tab. N:r 17. Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens inkomster* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7
Landstingsområde (stad), lasarett.	Inkomster.					
	Summa.	Däraf genom				
		patient-afgifter.	afkastning af donationer.	personl. sjukvårdsafgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms stad:						
Kungl. Serafimerlasarettet †)	355,639	70,547	34,094	—	52,506	77,414
Sabbatsbergs sjukhus	274,211	47,869	—	—	—	223,291
Sjukhuset S:t Göran	[3]) 233,143	12,953	—	—	—	210,210
Maria sjukhus	112,379	10,976	—	—	—	100,511
Provisoriska sjukhuset	104,918	4,967	—	—	—	99,800
Stockholms stads o. läns kurhus †)	61,521	—	820	33,725	12,934	7,500
Summa	**1,141,811**	**147,312**	**34,914**	**33,725**	**65,440**	**718,726**
Stockholms län:						
Löwenströmska lasarettet	27,749	8,424	3,025	[1]) —	[2]) 16,200	—
Norrtälje lasarett	39,339	14,792	559	[1]) —	[2]) 23,987	—
Södertälje »	16,730	4,592	—	[1]) —	[2]) 12,100	—
Östhammars »	14,870	5,129	61	[1]) —	[2]) 8,800	—
Summa	**98,688**	**32,937**	**3,645**	—	**61,087**	—
Uppsala län:						
Akademiska sjukhuset i Uppsala †)	[4]) **169,142**	**52,071**	**13,543**	**24,981**	**51,602**	**1,000**
Södermanlands län:						
Eskilstuna lasarett	33,565	11,429	—	[1]) —	[2]) 21,902	—
Flens »	32,553	11,110	—	[1]) —	[2]) 21,025	—
Nyköpings »	37,654	12,532	175	[1]) —	[2]) 24,659	—
Upptagningsanstalten i Nyköping	12,923	6,894	—	[1]) —	[2]) 5,993	—
Summa	**116,695**	**41,965**	**175**	[1]) —	[2]) **73,579**	—
Östergötlands län:						
Finspångs lasarett	19,726	7,550	—	[1]) —	[2]) 12,000	—
Kisa »	11,372	3,352	—	[1]) —	[2]) 8,000	—
Linköpings »	78,502	22,640	2,294	[1]) —	[2]) 53,100	—
Söderköpings »	51,951	13,509	—	[1]) —	[2]) 37,765	—
Vadstena »	40,011	12,701	—	[1]) —	[2]) 27,200	—
Summa	**201,562**	**59,752**	**2,294**	[1]) —	[2]) **138,065**	—
Norrköpings stad:						
Norrköpings sjukhus	**91,236**	**21,736**	—	**6,877**	—	**62,623**
Jönköpings län:						
Jönköpings lasarett	98,940	29,100	—	38,972	29,600	—
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	86,957	28,472	3,768	—	54,294	—
Summa	**185,897**	**57,572**	**3,768**	**38,972**	**83,894**	—
Kronobergs län:						
Ljungby lasarett	27,045	5,977	—	7,537	12,985	—
Växjö »	77,157	15,836	—	22,017	38,825	—
Summa	**104,202**	**21,813**	—	**29,554**	**51,810**	—
Kalmar läns norra landstingsområde:						
Västerviks lasarett	**43,542**	**19,020**	—	**17,167**	**7,200**	—
Kalmar läns södra landstingsområde:						
Borgholms lasarett	27,228	4,031	—	—	23,008	—
Kalmar »	47,847	8,237	698	13,878	25,061	—
Oskarshamns »	24,504	4,249	—	—	20,101	—
Summa	**99,579**	**16,517**	**698**	**13,878**	**68,170**	—
Gottlands län:						
Visby lasarett †)	[1]) **58,320**	**23,279**	—	**11,437**	**22,935**	—

1	2	3	4	5	6	7
Landstingsområde (stad), lasarett.	Inkomster.					
	Summa.	Däraf genom				
		patient-afgifter.	afkastning af donationer.	personl. sjukvårdsafgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Blekinge län:						
Karlshamns lasarett	98,355	15,873	179	9,633	72,212	—
Karlskrona »	147,574	15,725	795	14,444	115,310	—
Summa	**245,929**	**31,598**	**974**	**24,077**	**187,522**	—
Kristianstads län:						
Kristianstads lasarett	81,612	24,521	300	24,791	32,000	—
Simrishamns »	74,211	14,705	—	7,770	51,536	—
Ängelholms »	51,831	12,829	16	11,664	27,085	—
Summa	**207,654**	**52,055**	**316**	**44,225**	**110,621**	—
Malmöhus län:						
Helsingborgs lasarett	84,388	23,186	798	—	60,400	—
Hörby »	36,731	5,302	267	—	30,000	—
Landskrona »	44,312	9,990	—	—	34,000	—
Lunds » †)	446,842	75,101	12,891	72,109	144,412	—
Trelleborgs lasarett	42,544	9,671	—	—	30,800	—
Ystads »	69,760	7,687	—	—	61,772	—
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital	14,880	—	—	—	14,880	—
Summa	**739,457**	**130,937**	**13,956**	**72,109**	**376,264**	—
Malmö stad:						
Allmänna sjukhuset	**133,233**	**40,437**	—	**11,904**	—	**79,290**
Hallands län:						
Halmstads lasarett	33,297	6,517	1,779	[1]) —	[2]) 25,000	—
Varbergs »	72,293	10,595	1,176	[1]) —	[2]) 42,998	—
Summa	**105,590**	**17,112**	**2,955**	[1]) —	[2]) **67,998**	—
Göteborgs och Bohus län:						
Kungälfs lasarett	20,842	3,646	—	[1]) —	[2]) 17,000	—
Strömstads »	25,223	2,324	—	[1]) —	[2]) 22,828	—
Uddevalla »	74,735	12,462	503	[1]) —	[2]) 61,500	—
Summa	**120,800**	**18,432**	**503**	[1]) —	[2]) **101,328**	—
Göteborgs stad:						
Allm. o. Sahlgrenska sjukhuset	258,859	53,700	23,802	[1]) —	[2]) —	174,076
Holtermannska sjukhuset	49,320	1,122	9,995	[1]) —	[2]) —	37,500
Summa	**308,179**	**54,822**	**33,797**	—	—	**211,576**
Älfsborgs län:						
Borås lasarett	88,401	23,821	—	28,245	35,178	—
Vänersborgs »	83,110	16,468	59	24,093	41,000	—
Summa	**171,511**	**40,289**	**59**	**52,338**	**76,178**	—
Skaraborgs län:						
Falköpings lasarett	76,500	33,498	—	—	42,000	—
Sinnessjukafdelningen i Falköping	23,503	6,303	—	—	17,200	—
Lidköpings lasarett	69,095	25,509	—	14,900	28,500	—
Mariestads »	43,603	16,282	1,448	—	25,000	—
Summa	**212,701**	**81,592**	**1,448**	**14,900**	**112,700**	—
Värmlands län:						
Filipstads lasarett	22,802	5,269	—	[1]) —	[2]) 17,325	—
Karlstads »	96,812	27,572	—	[1]) —	[2]) 68,112	—
Summa	**119,614**	**32,841**	—	[1]) —	[2]) **85,437**	—
Örebro län:						
Örebro lasarett	**98,214**	**42,140**	**33**	**40,592**	**15,450**	—

Tab. N:r 17. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens inkomster* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7
Landstingsområde (stad), lasarett.	Inkomster.					
	Summa.	Däraf genom patient-afgifter.	afkastning af donationer.	personl. sjukvårdsafgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Västmanlands län:						
Köpings lasarett	37,973	9,772	—	8,204	19,852	—
Norbergs »	25,879	7,831	—	3,754	13,967	—
Sala »	38,669	8,136	—	7,064	23,074	—
Västerås »	75,186	21,121	—	9,808	43,925	—
Summa	**177,707**	**46,860**	—	**28,830**	**100,818**	—
Kopparbergs län:						
Falu lasarett	**116,821**	**37,407**	**3,031**	**44,741**	**31,641**	—
Gäfleborgs län o. Gäfle stad:						
Gäfle och Gästriklands lasarett	115,694	44,628	1,375	17,936	23,061	23,061
Hudiksvalls »	82,847	24,565	—	13,491	43,858	—
Söderhamns »	69,644	20,470	1,869	14,559	30,858	—
Summa	**268,185**	**89,663**	**3,244**	**45,986**	**97,777**	**23,061**
Västernorrlands län:						
Backe lasarett	20,049	5,723	—	[1]) —	[2]) 13,900	—
Hernösands »	79,763	21,876	784	[1]) —	[3]) 56,698	—
Sollefteå »	84,647	13,999	220	[1]) —	[2]) 70,030	—
Sundsvalls lasarett	83,309	27,840	3,386	[1]) —	[2]) 51,500	—
Örnsköldsviks lasarett	27,684	6,385	—	[1]) —	[2])21,150	—
Upptagningsanstalten vid Hernösands hospital	18,909	10,621	—	[1]) —	8,288	—
Summa	**314,361**	**86,444**	**4,390**	[1]) —	[2])**221,566**	—
Jämtlands län:						
Östersunds lasarett	**85,427**	**35,157**	**866**	**21,800**	**26,431**	—
Västerbottens län:						
Skellefteå lasarett	22,251	8,280	294	[1]) —	[2]) 13,295	—
Umeå » [5])	477,770	16,773	—	[1]) —	[2])446,275	4,000
Summa	**500,021**	**25,053**	**294**	[1]) —	[2])**459,570**	**4,000**
Norrbottens län:						
Haparanda lasarett	11,132	3,215	505	7,147	—	—
Luleå »	47,084	14,067	—	10,482	22,325	—
Piteå »	20,892	6,245	469	6,070	8,100	—
Summa	**79,108**	**23,527**	**974**	**23,699**	**30,425**	—
För hela riket	**6,315,186**	**1,380,340**	**125,877**	**3,327,300**		**1,100,276**

†) I den anförda summan inkomster ingår *anslag af staten:* till *Serafimerlasarettet* 120,000 kr., till *Stockholms stads och läns kurhus* 2,000 kr., till *Akad. sjukhuset i Uppsala* 3,500 kr., till *lasarettet i Visby* 600 kr., *Lund* 23,138 kr., summa 149,238 kr. — [1]) Sjukvårdsafgift ej uppgifven. — [2]) Häri ingår äfven sjukvårdsafgiften. — [3]) *S:t Göran:* Däraf 9,602 kr. till Finsens ljusbehandling. — [4]) *Uppsala:* Däraf 7,175 kr. af universitetet. — [5]) *Umeå:* Till de i 1904 års berättelse upptagna inkomsterna tillkommer anslag för lasarettets nybyggnad med räntor, utgörande 115,034 kr., däraf 110,000 kr. af landstinget och 4,000 kr. af Umeå landsförsamling. Det under år 1905 utanordnade byggnadsanslaget är upptaget i tabellen.

Tab. N:r 18. Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens utgifter* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Län (stad), lasarett.	Utgifter.													
	Summa.	Däraf för läkemedel.	mineralvatten, iso. dylika förbrukningsartiklar.	förbandsartiklar.	patienternas utspisning.	annat kosthåll.	aflöningar och pensioner.	uppvärmning och belysning.	tvätt och renhållning, vatten.	kläder.	instrument och apparater.	inventarier af andra slag.	[1]) underhåll och mindre reparationer.	nybyggnader och större reparationer.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms stad:														
Kungl. Serafimerlasarettet	360,054	14,318	2,352	22,000	62,608	39,821	58,665	39,013	12,000	10,532	7,528	9,788	34,445	16,893
Sabbatsbergs sjukhus	272,136	10,624	12,593	11,384	60,467	25,310	57,100	32,827	23,811	6,382	2,003	6,211	7,701	4,863
Sjukhuset S:t Göran	[2])230,432	15,225	4,581	3,261	71,378	19,800	43,765	27,266	16,394	4,250	1,258	2,400	15,268	—
Maria sjukhus	106,478	550	743	7,539	23,960	9,990	27,495	8,904	6,773	1,457	—	3,583	2,711	2,514
Provisoriska sjukhuset	104,511	1,603	1,679	503	17,117	7,605	25,203	14,884	8,172	842	57	2,670	4,939	15,875
Stockholms stads och läns kurhus	52,653	1,366	51	294	9,674	2,451	20,897	7,091	1,359	2,010	3	2,584	1,033	—
Stockholms län:														
Löwenströmska lasarettet	26,732	1,717	137	364	7,262	1,400	6,903	2,533	1,087	828	317	987	2,213	—
Norrtälje lasarett	37,364	2,940	365	903	12,511	1,859	7,514	4,504	2,685	673	357	1,301	1,014	—
Södertälje »	15,783	959	48	498	4,038	1,000	4,820	1,227	783	258	185	1,193	219	—
Östhammars »	21,296	1,153	106	256	3,882	1,000	4,010	1,287	805	—	76	761	947	6,139
Uppsala län:														
Akademiska sjukhuset i Uppsala	201,336	8,594	15,601	8,785	60,359	23,541	29,400	23,765	4,300	6,289	3,752	7,515	4,120	—
Södermanlands län:														
Eskilstuna lasarett	34,698	1,783	290	1,317	10,347	1,966	7,394	3,523	2,076	992	485	1,845	1,297	—
Flens »	35,415	727	272	2,078	6,012	2,549	7,051	3,368	1,877	966	464	1,658	1,752	3,000
Nyköpings »	40,708	2,377	340	2,252	10,633	2,044	8,620	5,269	1,351	795	557	2,748	669	1,498
Upptagningsanstalten i Nyköping	11,537	345	—	182	3,124	1,406	2,925	1,190	781	199	—	330	312	—

Tab. N:r 18. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens utgifter* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U — t — g — i — f — t — e — r.													
		D ä r a f f ö r												
Län (stad), lasarett.	Summa.	läkemedel.	mineralvatten, iso. dylika förbrukningsartiklar.	förbandsartiklar.	patienternas utspisning.	annat kosthåll.	aflöningar och pensioner.	uppvärmning och belysning.	tvätt och renhållning, vatten.	kläder.	instrument och apparater.	inventarier af andra slag.	[1]) underhåll och mindre reparationer.	nybyggnader och större reparationer.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Östergötlands län (utom Norrköpings stad):														
Finspångs lasarett	18,275	1,532	16	365	4,824	1,243	4,505	1,984	612	438	565	992	772	—
Kisa »	11,526	907	87	439	3,735	782	3,007	784	157	322	171	529	179	125
Linköpings »	78,074	5,004	1,624	5,410	18,158	4,365	16,497	15,236	2,998	654	966	1,438	1,506	3,200
Söderköpings »	52,666	2,234	136	1,260	12,093	2,354	9,086	4,867	2,556	2,493	234	828	2,670	10,568
Vadstena »	38,269	1,991	2,097	896	12,572	1,613	8,008	2,931	1,140	893	889	2,529	785	752
Norrköpings stad:														
Norrköpings sjukhus	92,644	2,908	789	2,049	17,598	5,115	23,578	14,959	9,027	3,513	470	2,985	1,453	6,138
Jönköpings län:														
Jönköpings lasarett	102,688	3,851	575	5,377	26,766	8,750	18,900	17,367	1,765	375	6,735	1,176	3,360	2,625
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	72,063	1,410	1,026	2,835	14,671	3,929	13,496	[4])16,740	862	2,887	1,403	2,883	2,276	5,957
Kronobergs län:														
Ljungby lasarett	25,664	2,048	145	1,350	7,059	1,409	5,135	3,174	605	463	514	771	929	—
Växjö »	71,938	2,242	810	1,881	16,149	4,167	15,307	18,452	1,658	1,001	386	2,240	1,753	1,462
Kalmar län:														
Borgholms lasarett	32,509	1,419	1,243	1,755	6,397	1,726	5,439	1,523	996	1,312	975	1,507	3,103	3,945
Kalmar »	47,018	2,949	688	1,282	14,488	2,526	9,940	4,315	1,686	410	662	1,477	1,555	840
Oskarshamns »	21,217	1,101	144	381	[3])7,152	—	5,749	2,027	1,001	344	254	369	1,953	—
Västerviks »	44,955	2,186	597	1,665	13,442	3,377	7,707	3,432	2,762	1,948	828	1,124	668	—
Gottlands län:														
Visby lasarett	58,651	1,965	724	1,315	12,463	5,665	14,271	11,320	2,497	776	454	886	2,448	716
Blekinge län:														
Karlshamns lasarett	103,021	2,963	1,730	2,992	[3])19,953	—	12,570	9,578	3,374	1,837	1,138	3,687	3,990	35,910
Karlskrona »	152,103	4,069	2,059	4,227	[3])23,127	—	16,341	8,260	4,464	3,584	1,024	4,397	3,789	70,926
Kristianstads län:														
Kristianstads lasarett	87,888	3,985	864	3,016	22,765	6,000	15,253	11,523	5,433	3,771	1,249	3,665	2,655	5,220
Simrishamns »	60,009	1,552	584	2,418	15,319	4,889	10,480	7,723	2,682	2,935	553	3,379	3,057	1,322
Ängelholms »	62,266	1,332	673	1,624	11,509	3,736	8,370	7,846	1,618	3,001	229	1,877	2,796	15,309
Malmöhus län (utom Malmö stad):														
Helsingborgs lasarett	84,968	3,567	820	4,842	19,418	5,910	14,826	8,647	2,294	624	873	3,630	8,687	6,920
Hörby »	36,483	2,031	781	748	7,004	3,186	8,830	5,798	1,041	273	221	1,116	3,377	—
Landskrona »	47,970	2,175	466	404	10,458	3,330	10,863	6,187	1,558	1,392	423	662	1,626	3,846
Lunds »	453,024	20,970	7,149	13,965	79,023	22,587	49,571	34,304	12,436	2,575	1,904	24,859	20,462	124,319
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital	14,880	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trelleborgs »	49,318	2,492	919	2,769	13,695	2,808	9,837	5,626	1,799	280	149	2,661	1,893	—
Ystads »	81,086	2,057	274	897	7,331	2,437	9,139	4,459	2,682	1,685	538	798	1,154	46,825
Malmö stad:														
Allmänna sjukhuset	133,233	5,448	4,092	3,443	28,479	10,697	27,762	13,948	5,132	4,567	827	3,529	2,091	18,833
Hallands län:														
Halmstads lasarett	34,872	1,221	380	939	6,095	1,627	9,507	5,022	690	2,110	635	1,087	1,390	3,787
Varbergs »	59,389	3,498	1,001	5,258	13,251	2,374	8,628	7,650	1,103	2,274	490	2,554	4,178	2,054
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad):														
Kungälfs lasarett	20,194	1,777	238	310	6,511	1,303	5,652	1,666	661	515	66	606	495	—
Strömstads »	26,255	1,096	317	1,011	5,979	2,190	6,513	2,815	2,228	391	487	1,113	295	—
Uddevalla »	73,231	3,789	564	1,805	24,080	5,817	15,604	6,102	2,826	3,202	564	960	2,284	2,399
Göteborgs stad:														
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	291,192	14,772	3,114	12,003	58,795	31,622	68,815	20,457	22,241	5,823	1,825	10,010	10,118	2,788
Holtermannska sjukhuset	51,064	1,771	[5])2,009	—	7,751	5,349	8,832	8,510	968	1,900	—	1,579	2,897	5,800

Tab. N:r 18. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens utgifter* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U — t — g — i — f — t — e — r.													
		D ä r a f f ö r												
Län (stad), lasarett.	Summa.	läkemedel.	mineralvatten, is o. dylika förbrukningsartiklar.	förbandsartiklar.	patienternas utspisning.	annat kosthåll.	aflöningar och pensioner.	uppvärmning och belysning.	tvätt och renhållning, vatten.	kläder.	instrument och apparater.	inventarier af andra slag.	[1]) underhåll och mindre reparationer.	nybyggnader och större reparationer.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Älfsborgs län:														
Borås lasarett	90,444	3,260	931	2,521	24,774	4,927	17,961	13,732	2,602	3,582	5,402	975	7,189	—
Vänersborgs »	83,513	3,879	1,679	2,717	18,313	7,766	12,502	9,128	2,860	1,271	—	674	7,979	11,502
Skaraborgs län:														
Falköpings lasarett	80,963	3,472	2,267	6,437	17,581	7,052	18,496	11,339	2,208	1,280	1,595	2,849	4,025	—
Sinnessjukafdelningen i Falköping	15,479	193	—	—	4,202	2,044	2,835	3,300	1,260	296	—	1,044	189	—
Lidköpings lasarett	61,000	1,744	270	2,568	15,625	3,350	12,222	7,019	1,927	3,181	666	204	6,278	2,042
Mariestads »	42,762	1,472	316	1,110	10,143	2,993	12,450	6,146	1,397	426	498	1,796	1,054	806
Värmlands län:														
Filipstads lasarett	22,111	1,474	—	641	3,655	2,054	6,525	4,152	517	384	15	1,153	259	—
Karlstads »	93,983	3,266	369	4,465	[3])23,046	—	25,317	19,636	1,700	362	1,072	1,166	1,668	—
Örebro län:														
Örebro lasarett	95,495	2,943	2,050	2,819	[3])29,609	—	22,125	14,683	2,870	4,409	1,694	1,288	8,634	—
Västmanlands län:														
Köpings lasarett	35,004	2,002	425	1,554	6,963	2,250	6,504	4,292	1,365	455	275	2,231	2,443	1,426
Norbergs »	25,799	1,483	61	1,632	4,870	1,941	6,715	3,495	494	822	491	558	1,155	1,326
Sala »	38,385	1,745	170	1,869	6,510	1,961	6,632	5,190	478	767	3,585	1,358	1,915	1,671
Västerås »	57,349	950	166	1,060	13,329	5,292	16,859	9,272	2,285	1,429	881	1,660	2,959	—
Kopparbergs län:														
Falu lasarett	111,762	3,975	1,527	5,438	24,814	11,239	31,666	13,580	3,821	2,740	562	2,350	3,779	2,375
Gäfleborgs län:														
Gäfle och Göstriklands lasarett	98,158	4,121	2,643	1,955	[3])34,106	—	25,857	12,667	2,110	5,106	297	1,878	1,727	—
Hudiksvalls lasarett	61,273	2,230	693	2,382	[3])15,347	—	17,605	8,618	1,400	1,506	288	2,063	2,074	1,515
Söderhamns »	91,877	3,155	500	2,308	16,583	1,472	10,126	10,322	1,336	600	400	1,478	1,588	33,379
Västernorrlands län:														
Backe lasarett	20,869	1,178	242	242	5,373	1,343	6,050	1,053	344	136	252	2,962	639	—
Hernösands »	73,300	3,133	385	2,036	17,748	4,889	19,958	9,786	576	875	816	2,595	1,782	5,525
Sollefteå »	80,265	2,525	455	1,315	13,775	3,397	9,061	3,392	1,173	1,660	385	242	856	39,092
Sundsvalls »	73,203	3,851	289	1,175	[3])32,894	—	21,051	4,833	1,101	639	887	2,018	196	—
Örnsköldsviks »	32,265	2,175	100	840	[3]) 8,260	—	7,390	2,300	900	600	500	600	5,700	—
Upptagningsanstalten i Hernösand	16,177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands län:														
Östersunds lasarett	77,243	1,746	638	3,096	[3])24,426	—	15,930	13,316	1,277	3,153	249	2,863	3,992	—
Västerbottens län:														
Skellefteå lasarett	20,134	765	53	636	6,166	2,045	5,213	1,588	580	630	188	637	304	—
Umeå » [6])	208,190	2,086	240	2,320	13,294	3,308	12,044	4,009	902	1,282	724	2,045	586	163,065
Norrbottens län:														
Haparanda lasarett	12,073	355	—	164	[3]) 2,524	—	4,782	599	578	185	115	—	197	1,700
Luleå »	47,145	1,944	—	1,290	10,900	3,115	9,481	8,374	2,406	417	602	2,283	1,705	—
Piteå »	23,509	751	198	1,348	4,984	1,306	5,450	1,097	1,210	471	174	815	2,483	—
För hela riket	**6,031,466**													**698,792**

[1]) Häri ingår äfven underhåll af gård, park och vägar. — [2]) *S:t Göran:* Dessutom 6,457 kr. för Finsens ljusbehandling. — [3]) Häri ingår äfven betjäningens kosthåll. — [4]) Häri ingår äfven kostnaden för vatten. — [5]) Samtliga förbrukningsartiklar. — [6]) *Umeå*: Till de i 1904 års berättelse upptagna utgifterna tillkomma för nybyggnad af lasarettet 77,421 kr.

Tab. N:r 19. Sammanställning af uppgifterna från *sjukstugorna* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Landstingsområde, sjukstuga.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.		
									Däraf				Däraf	
	intagna.	döda.						Summa.	patientafgifter.	anslag af landsting.	anslag af kommun.	Summa.	patienternas utspisning.	nybyggnader o. större reparationer.
								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms län:														
Sjukstugan i Vaxholm	**46**	**4**	**1,662**	**11**	5	10	36	***4,748**	**1,148**	**800**	**1,200**	5,382	1,091	—
Uppsala län:														
Enköpings sjukhus	236	17	10,640	28	29	42	45	*20,964	13,637	6,000	150	19,658	[1] 6,685	—
Sjukstugan vid Löfsta bruk (ny)	107	9	2,635	12	7	12	25	6,612	1,392	5,153	—	6,537	2,635	—
Summa	**343**	**26**	**13,275**	**40**				**27,576**	**15,029**	**11,153**	**150**			
Södermanlands län:														
Sjukstugan i Mariefred	116	5	3,354	12	9	13	29	5,713	1,713	4,000	—	5,226	1,677	—
» » Strängnäs	268	13	7,961	24	22	29	30	26,287	4,599	21,609	—	29,752	4,170	15,127
» » Trosa	139	6	2,745	10	7	14	20	8,200	1,497	3,350	3,300	5,258	1,372	—
Summa	**523**	**24**	**14,060**	**46**				**40,200**	**7,809**	**28,959**	**3,300**			
Östergötlands län.														
Sjukstugan i Rejmyra	63	3	936	10	2	8	15	6,432	493	3,000	2,862	6,142	449	2,862
» » Åtvidaberg	84	2	1,711	8	5	10	20	4,135	913	3,000	—	4,542	941	—
Summa	**147**	**5**	**2,647**	**18**				**10,567**	**1,406**	**6,000**	**2,862**			
Jönköpings län:														
Sjukstugan i Gislaved	183	3	4,068	14	11	16	22	7,425	2,690	4,735	—	8,478	2,726	1,389
» » Hvetlanda	263	6	5,025	22	14	22	19	11,110	3,569	7,418	—	10,874	3,112	—
» » Säfsjö	125	6	2,656	11	7	13	21	6,656	1,795	4,532	—	6,362	1,495	1,161
» » S. Unnaryd	104	7	2,208	12	6	15	21	4,881	1,320	3,500	—	4,847	1,214	—
» » Tranås	105	11	4,270	12	12	14	41	7,660	2,855	4,786	—	7,458	2,305	—
» » Värnamo	255	7	5,733	20	16	26	22	10,415	3,793	6,140	—	9,780	3,248	—
Summa	**1,035**	**40**	**23,960**	**91**				**48,147**	**16,022**	**31,111**	—			
Kronobergs län:														
Sjukstugan i Lenhofda	109	4	2,406	12	7	12	22	4,081	954	3,100	—	4,713	1,191	400
» » Tingsryd	160	3	5,133	12	14	31	32	5,985	2,012	3,972	—	6,158	2,077	—
Summa	**269**	**7**	**7,539**	**24**				**10,066**	**2,966**	**7,072**	—			
Kalmar läns norra landstingsområde:														
Sjukstugan i Vimmerby	**88**	**4**	**2,774**	**8**	8	12	32	***5,493**	**1,664**	**3,750**	—	5,473	1,764	—
Kalmar läns södra landstingsområde:														
Sjukstugan i Högsby	63	2	615	4	2	4	10	1,289	289	1,000	—	1,300	340	—
» » Mönsterås	190	7	4,080	10	11	14	21	5,040	2,040	3,000	—	6,901	2,856	—
» » Söderåkra	70	2	1,122	6	3	6	16	1,292	285	1,000	—	1,516	651	—
Summa	**323**	**11**	**5,817**	**20**				**7,621**	**2,614**	**5,000**	—			
Blekinge län:														
Sjukstugan i Sölvesborg	**108**	**6**	**900**	**13**	2	9	8	**1,335**	**710**	—	**625**	1,483	909	—
Hallands län:														
Falkenbergs sjukstuga	348	12	8,472	24	23	28	24	[2] 31,830	11,190	20,500	—	[2] 30,282	7,762	—
Kungsbacka sjukstuga	171	8	4,225	18	12	18	25	9,100	2,600	6,500	—	9,110	2,487	—
Laholms »	136	10	4,011	23	11	18	29	9,417	2,417	7,000	—	8,762	[1] 2,799	—
Summa	**655**	**30**	**16,708**	**65**				**50,347**	**16,207**	**34,000**	—			
Göteborgs och Bohus län:														
Sjukstugan i Mölndal	**336**	**17**	**9,713**	**24**	27	31	29	**20,709**	**4,824**	**15,885**	—	21,325	[1] 4,856	—
Göteborgs stad:														
Majornas sjukhus**	**275**	**23**	**8,313**	**29**	23	30	30	**14,687**	**823**	—	**13,864**	14,898	3,454	—
Älfsborgs län:														
Sjukstugan i Billingsfors	43	8	1,812	10	5	9	42	*3,545	859	2,000	—	3,656	1,008	—
» » Svenljunga	109	13	2,374	11	6	11	22	*4,198	872	1,800	—	9,089	1,549	4,078
» » Ulricehamn	151	4	3,345	8	9	12	22	*5,482	2,163	3,300	—	5,667	2,340	—
» » Åmål	169	11	4,490	22	12	21	26	*15,660	2,294	9,300	966	11,060	2,826	—
Summa	**472**	**36**	**12,021**	**51**				**28,885**	**6,188**	**16,400**	**966**			

[1]) Betjäningens utspisning inräknad. [2]) *Falkenberg:* Uppgifterna angående inkomster och utgifter omfatta såväl sjukstugan som upptagningsanstalten för sinnessjuka.

Tab. N:r 19. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *sjukstugorna* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Landstingsområde, sjukstuga.	Antal patienter: intagna.	Antal patienter: döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster. Summa.	Inkomster. Däraf patientafgifter.	Inkomster. Däraf anslag af landsting.	Inkomster. Däraf anslag af kommun.	Utgifter. Summa.	Utgifter. Däraf patienternas utspisning.	Utgifter. Däraf nybyggnader o. större reparationer.
								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Värmlands län:														
Sjukstugan i Arvika	141	5	3,934	21	11	19	28	9,801	2,266	6,308	—	9,257	2,360	109
» » Dalby	110	5	3,118	10	8	15	28	8,095	1,741	6,328	—	7,020	1,964	—
» » Kristinehamn	109	5	2,949	20	8	16	27	7,373	1,814	5,500	—	7,226	1,769	—
» » Silbodal	97	5	3,965	16	11	16	41	5,806	2,238	3,533	—	7,135	2,379	—
» » Sunne	129	4	3,281	10	9	16	25	*6,579	1,793	2,400	2,230	8,423	1,840	2,495
» » Torsby	120	4	2,588	17	7	13	22	6,604	1,492	5,112	—	5,341	1,734	—
» » Uddeholm	173	12	3,378	14	9	15	19	4,730	1,968	2,762	—	5,827	1,301	300
Summa	**879**	**40**	**23,213**	**108**				**48,988**	**13,312**	**31,943**	**2,230**			
Örebro län:														
Sjukstugan i Askersund	129	9	2,695	9	7	12	21	5,563	2,361	1,800	1,402	5,563	[1] 2,227	—
» » Grythyttan	73	3	2,528	17	7	13	34	5,363	1,637	1,526	2,200	4,692	1,377	—
» » Karlskoga	212	14	5,800	17	16	20	27	*10,431	3,405	3,842	2,379	10,431	[1] 3,748	—
» » Lindesberg	281	15	6,944	21	19	24	25	10,207	5,303	4,904	—	11,374	4,150	—
» » Ljusnarsberg	274	8	7,148	19	20	26	26	12,432	5,223	5,064	1,663	14,180	2,681	3,457
» » Nora	209	7	7,155	20	20	26	34	*94,310	5,934	4,501	35,077	100,370	4,269	82,959
» » Ramsberg	67	2	783	6	2	6	12	1,567	513	819	235	1,570	622	—
Summa	**1,245**	**58**	**33,053**	**109**				**139,873**	**24,376**	**22,456**	**42,956**			
Kopparbergs län:														
Sjukstugan i By (ny)	77	1	1,593	8	4	9	21	3,751	981	2,770	—	4,466	569	—
» » Grangärde	105	3	1,275	12	3	9	12	4,452	810	3,600	—	3,999	637	—
» » Grängesberg (ny)	184	11	4,139	14	11	16	22	*7,086	3,555	3,000	—	7,086	1,765	—
» » Hedemora	154	7	3,568	14	10	16	23	5,999	2,599	3,400	—	5,756	1,551	—
» » Leksand	146	—	3,681	14	10	16	25	6,163	2,628	3,500	—	5,034	[1] 2,052	—
» » Lima	117	4	2,868	6	8	10	24	4,613	1,868	2,720	—	4,926	1,490	—
» » Mora	107	4	1,471	12	4	10	14	4,735	813	3,900	—	4,226	664	—
» » Nås	87	3	2,229	12	6	11	26	3,816	1,339	2,420	—	3,652	970	—
» » Orsa **	63	3	3,211	10	9	11	51	10,365	1,761	—	8,604	9,794	1,908	1,952
» » Smedjebacken	294	20	7,977	[2] 24	22	30	27	*27,232	4,523	12,400	10,000	29,765	3,950	15,000
» » Svärdsjö (ny) [3]	38	3	940	8	3	8	24	23,841	341	23,500	—	24,448	458	19,469
» » Älfdalens	96	9	3,164	10	9	13	33	5,639	1,929	1,500	2,210	[1] 4,649	1,996	—
Summa	**1,468**	**68**	**36,116**	**144**				**107,692**	**23,147**	**62,710**	**20,814**			
Jämtlands län:														
Sjukstugan i Hede	92	5	1,953	10	5	11	21	5,245	1,963	3,175	—	4,748	1,072	—
» » Ström	85	6	3,156	12	9	16	37	7,822	2,929	4,670	—	7,543	2,406	420
» » Sveg	100	6	2,025	16	6	15	20	6,740	1,943	4,741	—	6,411	1,739	—
Summa	**277**	**17**	**7,134**	**38**				**19,807**	**6,835**	**12,586**	—			
Västerbottens län:														
Sjukstugan i Burträsk	79	5	1,021	8	3	9	13	1,358	744	600	—	2,704	613	—
» » Byske	57	4	1,139	8	3	9	20	2,933	904	2,000	—	2,831	882	—
» » Degerfors	151	7	3,555	13	10	15	24	7,475	2,475	5,000	—	7,794	2,488	—
» » Lycksele	85	6	2,210	10	6	16	26	6,666	1,666	5,000	—	6,186	1,657	—
» » Nordmaling	155	4	3,432	10	9	11	22	5,688	2,623	2,940	—	7,314	1,956	—
» » Norsjö	48	7	1,612	8	4	8	34	3,564	1,054	2,500	—	3,540	1,048	—
» » Nysätra	63	4	2,324	8	6	8	37	*4,394	1,574	2,770	—	4,365	1,394	—
» » Åsele	177	8	5,623	16	15	19	32	10,152	4,402	5,750	—	9,123	4,818	—
Summa	**815**	**45**	**20,916**	**81**				**42,230**	**15,442**	**26,560**	—			
Norrbottens län:														
Sjukstugan i Gellivare	142	5	4,160	20	11	17	29	12,187	4,687	1,500	6,000	12,405	[1] 3,595	—
» » Neder-Kalix	133	6	3,649	16	10	16	27	*8,260	2,908	1,500	2,500	8,909	[1] 1,769	2,202
» » Jockmock **	23	2	651	8	2	4	28	3,417	835	—	2,500	3,417	586	—
Summa	**298**	**13**	**8,460**	**44**				**23,864**	**8,430**	**3,000**	**11,000**			
För hela riket	**9,602**	**474**	**248,518**	**964**	**681**	—	**25·9**	**652,835**	**168,952**	**319,385**	**99,967**	**665,189**	—	**153,380**

* I de anförda inkomstsummorna ingår *afkastning af donationer* samt *gåfvor* vid sjukstugorna i:

Vaxholm	1,600 kr.	Åmål	3,100 kr.	Smedjebacken	308 kr.
Enköping	1,007 »	Sunne	157 »	Nysätra	50 »
Vimmerby	79 »	Karlskoga	805 »	Neder-Kalix	404 »
Billingsfors	600 »	Nora	24,569 »		
Svenljunga	1,512 »	Grängesberg	530 »		Summa **34,721** kr.

** I denna tabell äro äfven upptagna smärre sjukvårdsinrättningar, som underhållas af kommun, men till hvilka landsting ej lämna bidrag, nämligen: *Majornas* sjukhus, *Orsa* och *Jockmocks* sjukstugor.

[1]) Betjäningens kosthåll inräknadt. [2]) *Smedjebacken:* sedan 1 okt. [3]) *Svärdsjö:* sedan 1 juli.

Tab. N:r 20. Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhålls-dagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhus-vistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.	
								Däraf				
	intagna.	döda.					Summa.	patient-afgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.	Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
Stockholms stad:												
Stockholms stads epidemisjukhus	**3,831**	**191**	**95,352**	**375**	355	25	**196,088**	**39,342**	—	**156,375**	192,357	3,484
Stockholms län:												
Södertälje stads epidemisjukhus	79	9	1,427	12	12	18	3,000	—	—	3,000	3,990	1,178
Norrtälje » »	30	1	1,014	12	8	34	2,464	355	—	2,109	2,464	—
Sigtuna » »	9	—	144	6	6	16	?	—	—	—	?	—
Bromma epidemisjukstuga (Sundbyberg)	75	—	1,831	18	19	24	4,846	1,546	—	3,300	4,386	—
Brännkyrka »	50	1	1,867	10	14	37	7,784	—	—	7,784	7,784	3,667
Danderyds »	9	—	344	10	7	38	?	—	—	—	?	—
Djursholms »	19	2	443	12	6	23	2,233	594	—	1,639	2,233	—
Gustafsbergs » (tillh. ensk. bolag)	24	1	719	12	—	30	—	—	—	—	—	—
Huddinge » (ny)	5	—	61	10	5	12	6,807	—	—	6,807	6,807	6,600
Nacka »	98	2	2,934	12	21	30	8,412	—	—	8,412	8,412	—
Skebo » (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—
Solna »	81	4	2,816	18	22	35	6,717	456	—	6,261	6,261	—
Spånga » (ny)	9	1	187	12	8	21	1,137	—	—	1,137	1,137	—
Tumba » (tillh. bruket)	3	—	78	12	1	26	—	—	—	—	—	—
Vårdinge »	5	—	130	5	3	26	254	—	—	254	117	—
Summa	**496**	**21**	**13,995**	**169**			**43,654**	**2.951**	—	**40,703**		
Uppsala län:												
Uppsala stads epidemisjukhus [1])	952	50	24,286	67	67	25	48,306	5,770	—	42,213	48,306	—
Enköpings » »	42	2	611	10	10	14	1,500	—	—	1,500	772	—
Summa	**994**	**52**	**24,897**	**77**			**49,806**	**5,770**	—	**43,713**		
Södermanlands län:												
Nyköpings stads epidemisjukhus	176	7	3,892	51	33	22	10,897	56	1,511	9,330	12,005	1,800
Eskilstuna » »	94	2	1,678	36	21	18	5,339	315	—	5,024	5,339	—
Torshälla » »	34	1	1,178	18	15	35	3,522	—	3,522	—	3,334	—
Strängnäs » »	24	3	783	6	7	23	2,258	—	2,258	—	2,258	—
Mariefreds » »	25	2	1,025	6	7	41	1,692	—	1,692	—	1,692	—
Trosa » » (ny)	30	2	299	16	7	10	1,921	6	1,915	—	1,915	[2]) —
Flens epidemisjukstuga	41	1	1,152	20	13	28	4,570	—	4,570	—	4,587	150
Gnesta »	13	—	539	6	8	41	1,938	—	1,938	—	1,729	—
Katrineholms » (nybgd)	45	1	523	14	11	12	1,989	—	1,989	—	1,989	[3]) —
Malmköpings »	10	1	303	6	6	30	1,396	—	1,396	—	1,396	—
Nyfors »	204	4	3,063	23	24	15	5,920	3	5,900	—	5,621	171
Oxelösund » (ny)	16	—	366	10	5	23	1,854	—	1,854	—	1,854	—
Vingåker » (ny)	73	6	1,833	26	13	25	4,700	140	4,560	—	4,294	—
Summa	**785**	**30**	**16,634**	**238**			**47,996**	**520**	**33,105**	**14,354**		
Östergötlands län:												
Linköpings stads epidemisjukhus	494	21	10,064	66	81	20	15,078	1,978	—	13,100	13,249	—
Norrköpings » » [4])	421	18	14,023	100	88	33	23,260	658	—	22,602	23,260	—
Söderköpings » »	15	—	202	9	3	13	1,459	—	—	1,459	1,459	—
Motala » »	17	2	333	8	7	20	978	—	—	978	978	—
Skenninge » »	15	—	328	10	8	22	?	—	—	?	?	—
Borgs sockens epidemisjukstuga	14	1	233	6	?	17	1,270	—	—	1,270	1,270	150
Boxholms bruks » (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Finspång (Risinge kommun)	91	2	3,515	[5]) 18	37	33	5,508	—	—	5,508	5,508	—
Grebo »	—	—	—	?	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvillinge sockens »	2	—	31	12	1	15	926	—	—	926	926	91
Mjölby kommuns » (Hulje)	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	300	—
Ringarum » » (Folsum)	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Åtvids » »	46	2	1,403	12	17	30	6,191	—	—	6,191	6,191	3,859
Östra Eneby [6]) » »	50	1	1,474	20	20	29	2,680	—	—	2,680	2,680	300
Summa	**1,165**	**47**	**31,606**	**282**			**57,850**	**2,636**	—	**57,714**		
Jönköpings län:												
Jönköpings stads epidemisjukhus	246	7	4,060	60	60	17	14,479	2,390	—	12,000	10,746	—
Eksjö » epidemisjukstuga	28	—	504	17	12	18	2,600	80	—	2,520	2,058	225
Grenna » »	3	—	42	4	—	14	112	—	—	112	112	—
Hvetlanda epidemisjukstuga	49	4	923	8	8	19	1,324	—	—	1,324	1,324	—
Nässjö »	38	—	1,077	10	11	28	3,051	245	—	2,806	3,344	296
Tranås »	5	—	88	6	4	17	400	—	—	400	299	—
Summa	**369**	**11**	**6,694**	**105**			**21,966**	**2,715**	—	**19,162**		

Tab. N:r 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhålls-dagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.	
	intagna.	döda.					Summa.	Däraf patient-afgifter.	Däraf anslag af landsting	Däraf anslag af kommun.	Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
							Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kronobergs län:												
Växjö stads epidemisjukstuga	68	2	1,538	20	12	23	2,622	622	—	2,000	2,074	—
Kalmar län:												
Kalmar stads epidemisjukhus	104	3	5,172	30	71	50	10,429	405	—	10,024	10,429	—
Oskarshamns » »	9	—	115	20	3	13	2,048	48	—	2,000	1,491	—
Västerviks » »	63	3	1,284	36	9	20	2,079	294	—	1,200	2,375	—
Vimmerby » »	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—
Mönsterås köpings epidemisjukstuga	22	1	293	8	4	13	858	23	—	835	858	—
Summa	198	7	6,864	104			15,414	770	—	14,059		
Gottlands län:												
Visby stads epidemisjukhus	114	3	3,207	32	29	28	9,381	192	—	9,000	9,172	1,550
Blekinge län:												
Karlskrona stads epidemisjukhus	92	8	3,170	78	26	34	15,558	661	—	14,897	26,221	6,453
Ronneby » »	30	2	710	19	7	24	924	224	—	700	1,388	257
Karlshamns » »	94	6	3,159	16	21	34	4,650	588	—	4,062	4,650	—
Sölvesborg » »	20	—	239	6	6	12	—	—	—	—	—	—
Jemshög (ny)	31	1	650	15	9	21						
Lyckeby (ny)	75	6	1,859	20	20	25	3,560	—	373	3,186	7,486	—
Nettraby (ny)	4	1	40	10	4	10						
Summa	346	24	9,827	164			24,692	1,473	373	22,845		
Kristianstads län:												
Kristianstads stads epidemisjukhus	109	7	3,695	45	39	34	9,921	595	—	9,325	9,921	548
Simrishamns » »	5	—	100	20	2	20	181	—	—	181	181	—
Summa	114	7	3,795	65			10,102	595	—	9,506		
Malmöhus län (utom Malmö stad):												
Lunds stads epidemisjukhus	473	28	13,434	38	152	28	31,747	289	—	31,458	31,521	1,185
Landskrona » »	281	15	7,251	36	34	26	12,193	283	—	11,910	12,193	—
Helsingborgs » »	555	22	16,513	128	75	30	37,081	—	—	37,081	57,081	[7] 20,000
Ystads » »	73	—	1,374	20	9	19	8,425	125	—	8,300	6,680	—
Trelleborgs stads och landsförsamlings epidemisjukhus	63	2	1,782	20	17	28	5,008	808	—	4,200	4,877	—
Barsebäcks epidemisjukstuga	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Billesholms-Bjufs bolags » (tillh. ensk. bol.)	45	4	561	20	?	12	—	—	—	—	—	—
Brågerups »	2	—	41	4	2	20	899	—	—	899	899	151
Eslöfs »	6	1	130	9	3	22	339	—	—	339	339	—
Hyllie » (*Limhamn*)	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Höganäs bruksförsaml. » (tillh. ensk. bol.)	10	1	248	16	7	25	—	—	—	—	—	—
Kjeflinge »	18	—	406	7	7	23	602	—	—	602	602	97
Laskalänga [8]) » (Furulund)	10	1	235	4	2	24	558	—	—	308	558	—
Lomma »	47	2	799	32	32	17	987	—	—	987	987	—
Skromberga bruks » (tillh. ensk. bol.)	23	—	523	16	6	23	—	—	—	—	—	—
Svedala »	1	—	46	1	1	46	?	—	—	?	?	—
Väsby (Höganäs mun.) »	17	2	368	8	7	22	1,151	146	—	1,005	448	—
Summa	1,624	78	43,711	376			98,990	1,651	—	97,089		
Malmö stad:												
Malmö stads epidemisjukhus	621	43	17,307	68	94	28	28,784	2,460	—	25,893	28,784	—
Hallands län:												
Halmstad stads epidemisjukhus	97	6	1,812	33	13	19	33,441	357	—	33,084	33,441	[9] 30,000
Laholms » »	2	—	34	10	1	17	250	—	—	250	250	—
Falkenbergs » »	67	2	1,842	10	11	27	2,575	—	—	2,575	2,575	261
Varbergs » »	57	1	1,590	16	15	28	3,049	106	—	2,850	3,970	880
Kungsbacka » »	—	—	—	8	—	—	60	—	—	60	60	—
Summa	223	9	5,278	77			39,375	463	—	38,819		
Göteborgs och Bohus län: (utom Göteborgs stad)												
Marstrands stads epidemisjukstuga	1	—	8	8	1	8	400	—	—	400	400	—
Lysekils » »	70	3	515	20	20	7	3,059	—	—	3,059	3,059	—
Uddevalla » epidemisjukhus	164	3	3,324	22	23	20	3,562	—	—	3,562	3,562	—
Strömstads » epidemisjukstuga	8	1	163	16	3	20	646	58	—	587	646	—
Summa	243	7	4,010	66			7,667	58	—	7,608		

Tab. N:r 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.	
								Däraf				
	intagna.	döda.					Summa.	patientafgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.	Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
Göteborgs stad:												
Göteborgs stads epidemisjukhus	**722**	**37**	**19,159**	**125**	74	26	**61,655**	**3,923**	—	**57,485**	61,655	—
Älfsborgs län:												
Vänersborgs stads epidemisjukhus	9	—	233	24	2	26	2,302	202	—	2,100	1,197	521
Alingsås » epidemisjukstuga (nybgd)	35	1	1,057	6	6	30	16,603	—	—	16,603	16,603	15,600
Borås » epidemisjukhus	16	1	321	34	4	14	3,000	—	—	3,000	1,627	—
Ulricehamns » epidemisjukstuga	1	—	20	6	1	20	?	—	—	?	?	—
Åmåls » »	14	—	121	16	—	9	890	—	—	890	890	—
Svenljunga kommuns » (ny)	12	2	285	8	6	24	1,135	120	—	1,015	1,109	373
Trollhättans » »	58	4	1,658	18	10	29	2,205	864	—	1,341	2,205	—
Summa	**145**	**8**	**3,695**	**112**			**26,135**	**1,186**	—	**24,949**		
Skaraborgs län:												
Mariestads stads epidemisjukhus	15	3	190	8	3	13	705	163	—	531	705	—
Lidköpings » »	9	—	225	10	6	25	1,044	—	—	1,044	1,044	275
Skara » »	23	1	255	14	6	11	2,331	431	—	1,900	1,722	605
Sköfde » »	19	—	419	20	5	22	1,711	—	—	1,711	1,711	—
Falköpings » epidemisjukstuga	19	—	217	8	5	11	767	75	—	643	767	—
Tidaholms » (ny)	3	—	51	3	1	17	105	—	—	105	105	[10]) —
Summa	**88**	**4**	**1,357**	**63**			**6,663**	**669**	—	**5,994**		
Värmlands län:												
Stagnellska sjukhuset i Karlstad	30	4	950	26	11	32	3,414	631	—	2,755	3,414	47
Kristinehamns stads epidemisjukhus	7	2	187	18	3	27	1,760	—	—	1,760	1,588	160
Filipstads » epidemisjukstuga	—	—	—	4	—	—	138	—	—	138	138	—
Arvika köpings »	11	1	270	12	3	25	1,633	—	—	1,633	1,633	85
Summa	**48**	**7**	**1,407**	**60**			**6,945**	**631**	—	**6,286**		
Örebro län:												
Örebro stads epidemisjukhus[11])	85	5	1,979	52	17	23	14,646	494	—	13,976	14,786	2,588
Askersunds » epidemisjukstuga	6	—	70	6	3	12	—	—	—	—	—	—
Nora » »	4	1	116	4	2	29	161	—	—	161	161	—
Lindesbergs » »	7	2	40	10	1	6	*2,127	32	—	1,445	1,138	118
Karlskoga » (nybgd)	15	1	215	13	6	14	31,910	—	—	31,910	31,910	31,000
Ljusnarsbergs »	106	1	2,083	12	18	20	1,635	—	—	1,480	2,331	—
Summa	**223**	**10**	**4,503**	**97**			**50,479**	**526**	—	**48,972**		
Västmanlands län:												
Västerås	187	11	4,167	68	23	22	8,271	88	7,152	1,031	8,271	—
Sala	160	7	6,138	50	47	38	20,937	274	5,619	15,044	14,544	378
Köping	270	7	5,699	38	36	21	13,076	—	8,766	4,310	9,530	—
Arboga	13	—	125	21	5	10	574	41	—	533	574	—
Heby	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolbäck	—	—	—	12	—	—	355	—	355	—	355	—
Norberg	22	1	1,015	12	7	46	2,787	37	2,750	—	2,955	—
Simtuna (ny)	—	—	—	10	—	—	427	—	427	—	1,408	—
Skinskatteberg	29	—	818	9	14	28	1,450	—	1,450	—	427	240
Öster-Våla	24	—	477	10	13	20	1.512	12	1,500	—	1,358	781
Summa	**705**	**26**	**18,439**	**242**			**49,389**	**452**	**28,019**	**20,918**		
Kopparbergs län:												
Falu stads epidemisjukhus	87	2	2,212	34	18	25	4,153	479	—	3,674	4,153	—
Hedemora » »	—	—	—	8	—	—	710	—	—	710	710	—
Avesta epidemisjukstuga	46	3	867	10	10	19	1,220	520	—	700	1,220	—
Borlänge »	23	—	331	8	7	14	950	—	—	950	899	—
Domnarfvets » (tillh. Kopparb. Bergsl. aktieb.)	101	—	1,837	15	14	18	3,874	—	—	—	3,874	—
Grangärde » (Sunnansjö)	20	—	305	8	4	15	636	—	—	636	636	—
Grängesbergs »	60	4	1,781	20	16	30	2,982	—	—	2,982	2,982	—
Ludvika » (ny)	2	1	32	8	1	16	12,147	—	—	12,147	12,147	[12])11,566
Mora sockens »	7	—	33	8	7	5	734	—	—	734	734	—
Nås » (ny)	—	—	—	4	—	—	?	—	—	—	?	—
Smedjebacken » (ny)	17	1	220	10	7	13	15,512	—	—	15,512	15,512	[12])14,293
Älfdalens »	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**363**	**11**	**7,618**	**137**			**42,918**	**999**	—	**38,045**		

Tab. N:r 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhålls-dagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster				Utgifter.	
								Däraf				
	intagna.	döda.					Summa.	patient-afgifter.	anslag af landsting	Anslag af kommun.	Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
Gäfleborgs län:												
Gäfle stads epidemisjukhus	217	13	5,770	70	39	26	15,352	847	—	14,505	15,352	—
Söderhamns » »	76	4	2,246	37	16	30	8,010	613	—	7,397	8,010	—
Hudiksvalls » »	31	2	850	12	14	27	2,795	307	—	2,488	2,795	100
Ljusdals epidemisjukstuga	14	—	119	5	3	8	1,420	—	—	1,420	815	—
Ljusne o. Ala epidemisjukhus (tillh. ensk. bolag)	29	1	970	23	10	33	—	—	—	—	—	—
Summa	**367**	**20**	**9,955**	**147**			**27,577**	**1,767**		**25,810**		
Västernorrlands län:												
Hernösands stads epidemisjukhus	66	4	1,235	23	12	19	3,978	278	200	3,500	3,829	—
Sundsvalls » »	165	9	2,355	20	19	14	4,816	57	—	4,758	4,816	—
Örnsköldsviks » »	9	—	217	10	3	24	1,422	222	—	1,200	1,349	—
Sollefteå epedemisjukstuga	11	—	64	10	2	6	2,053	153	200	1,700	2,186	—
Summa	**251**	**13**	**3,871**	**63**			**12,269**	**710**	**400**	**11,158**		
Jämtlands län:												
Östersunds stads epidemisjukhus	85	—	1,292	24	10	15	6,815	1,048	—	5,765	7,195	2,624
Brunflo och Frösö kommuners epidemisjukhus	61	3	1,221	13	11	20	2,811	396	300	2,115	2,811	—
Summa	**146**	**3**	**2,513**	**37**			**9,626**	**1,444**	**300**	**7,880**		
Västerbottens län:												
Umeå stads epidemisjukhus	117	—	1,635	20	22	14	1,850	—	300	1,550	2,455	—
Skellefteå » »	1	—	9	10	1	9	?	—	—	?	?	—
Summa	**118**	—	**1,644**	**30**			**1,850**	—	**300**	**1,550**		
Norrbottens län:												
Luleå stads epidemisjukhus	20	2	445	16	8	22	4,253	338	—	3,915	4,253	—
Piteå » »	2	—	28	24	1	14	1,000	—	—	1,000	932	—
Haparanda » »	6	—	94	6	3	16	639	70	—	569	569	350
Summa	**28**	**2**	**567**	**46**			**5,892**	**408**	—	**5,484**		
För hela riket	**14,395**	**673**	**359,443**	**3,377**	—	**25·0**	**955,285**	**74,933**	**62,497**	**810,311**	**964,016**	**165,057**

* I inkomstsumman ingår *afkastning af donationer samt gåfvomedel:*

Västervik . . . . . 300 kr.

Lindesberg . . . . . 650 »

[1]) *Uppsala:* Det nya sjukhuset färdigt den 29 dec. — [2]) *Trosa:* Kostnad för nybyggnad ej uppgifven, för inredning och inventarier 3,308 kr. [3]) — *Katrineholm:* Nybyggnadskostnad skall anges i nästa års berättelse. — [4]) *Norrköping:* En observationspaviljong under uppförande. — [5]) *Finspång:* Under användning af en provisorisk sjukstuga: 37. — [6]) *Ö. Eneby:* Dessutom i en provisorisk sjukstuga intagna 10, döda 0, underhållsdagar 471 utgifter 858 kr. bekostade af kommunen. — [7]) *Helsingborg:* 2 nya barracker och en ny afdelning. — [8]) *Laskalänga:* Äges af Malmö Yllefabriks bolag (Furulund) men är upplåtet åt kommunen. — [9]) *Halmstad:* Tillbyggnad. — [10]) *Tidaholm:* Nytt epidemisjukhus färdigt innan årets slut; Byggnadskostnad 17,500 kr., inventarier 887 kr. skola upptagas i nästa års berättelse. — [11]) *Örebro:* Med årets rapport följde en fullständig beskrifning å sjukhuset, som blef färdigt 1903 och kostat inalles 275,482 kr. — [12]) *Ludvika, Smedjebacken:* Nybyggnad och inventarier.

Anm. Från en del epidemisjukstugor hafva rapporter ej ingått.

Tab. N:r 21. Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus* m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Antal patienter							Inkomster.				Utgifter.		
									Däraf				Däraf	
Anstalt	intagna.	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen.	Summa.	patientafgifter.	afkastning af donationer, gåfvomedel	anslag af kommun.	Summa.	patienternas utspisning.	nybyggnader o. större reparationer.
								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
A. Enskilda sjukhus, som till sin verksamhet äro jämförbara med lasarett eller sjukstugor.														
Diakonissanstaltens sjukhus	529	30	17,387	60	48	60	33	?	20,844	?	?	?	?	?
Sofiahemmet	851	36	19,264	68	53	68	23	?	?	?	?	?	?	?
Röda korsets sjukhem	272	13	4,232	18	12	?	16	?	?	?	—	?	?	?
Hemmet för ögonsjuka, Klara V. Kyrkogata 12	216	—	5,040	27	14	?	23	?	?	?	—	?	?	?
Samariterhemmet, Dragarbrunnsg. 74, Uppsala	267	11	13,387	56	37	56	50	57,859	57,859	—	—	58,286	[1]33,737	—
Dannemora sjukstuga	20	3	314	6	1	5	16	?	?	?	—	?	?	?
Motala verkstads sjukhus	55	1	1,194	12	3	8	22	7,467	373	—	—	7,467	1,295	—
D:r Carlsons kir. privatklinik Göteborg	225	14	5,241	17	14	17	23	30,432	30,432	—	—	25,209	8,422	—
D:r Per Neumans privatklinik »	68	—	1,234	7	3	7	18	?	5,173	—	—	?	?	—
D:r Emil Strandmans privatsjukhus Göteborg	75	1	1,006	4	3	4	13	5,968	5,968	—	—	6,380	2,480	—
D:rr Lindqvists o. Mannheimers privatklinik Göteb.	204	4	4,493	16	12	16	22	22,235	22,235	—	—	20,248	3,536	—
Emma Mathiesens sjukhem Göteborg	168	2	1,425	11	4	—	8	?	?	?	?	?	?	?
Ögonsjukhuset Göteborg	469	—	?	40	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Nydqvist o. Holms sjukstuga, Trollhättan [2]	31	1	544	6	.	7	18	?	330	?	?	?	?	?
Ämmebergs sjukhus (Örebro l.)	24	2	740	22	2	5	31	1,137	—	—	—	1,137	?	—
Heijkenskjöldska sjukhuset i Arboga	131	7	1,761	12	5	10	13	3,849	2,537	1,312	—	3,711	1,043	—
Ljusne sjukstuga (Gäfleb. l.)	44	2	890	5	2	5	20	?	?	?	?	?	?	?
Summa	**3,649**	**127**	**78,152**	**387**										
B. Barnsjukhus.														
Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1,036	101	41,817	130	160	136	56	284,842	8,621	67,745	26,400	88,161	[1]28,982	—
Barnsjukhuset Samariten	178	16	6,027	20	17	21	34	20,603	571	20,032	—	14,263	[1]5,128	—
Helsingborgs barnsjukhus	102	6	2,927	14	8	14	29	2,744	?	?	?	2,744	[1]1,048	—
Malmö barnsjukhus	?	?	?	26	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Kronprinsessan Victorias kustsanatorium	150	—	18,661	70	51	70	124	33,557	16,496	676	[16]15,200	31,095	10,854	—
Göteborgs barnsjukhus	278	13	14,971	44	41	44	54	32,716	118	21,340	10,000	24,579	[1]7,727	632
Kronbergs barnsjukhus Gäfle	104	4	3,728	12	10	13	36	8,585	—	5,270	—	8,585	[1]2,444	219
Summa	**1,848**	**140**	**88,131**	**316**										
C. Barnhus														
Allmänna Barnhuset, dibarnsafdelningen	611	67	70,470	226	193	230	115							
» » afdelningen för äldre barn	241	10	27,934	150	77	101	116							
Gillbergska barnhusinrättningen, Uppsala	31	—	5,293	17	15	18	171	17,328	—	17,328		17,328	4,781	—
Summa	**883**	**77**	**103,697**	**393**										
D. Konvalescenthem.														
I. Danström konv.-hem Sabbatsberg	718	—	2,745	60	8	47	4	12,019	—	12,018	—	13,413	5,652	—
Allm. o. Sahlgrenska sjukhusets konv.-afdelning	690	—	17,010	60	47	66	25	20,260	1,518	—	18,742	20,260	6,896	—
Strängnäs konval.-hem	15	—	1,459	5	4	?	97	?	?	?	?	?	?	?
Summa	**1,423**	—	**21,214**	**125**										
E. Upptagningsanstalter för hastigt insjuknade.														
Vid Sabbatsberg Stockholm	737	6	2,006	12	5	12	3	5,109	109	—	5,000	6,127	1,163	—
» Maria sjukhus »	731	22	1,782	15	5	?	2	?	?	—	?	?	?	—
Summa	**1,468**	**28**	**3,788**	**27**										
F. Barnbördshus.														
Allm. barnbördshuset i Stockholm	1,482	4	12,160	[3]40	33	46	8	*49,518	—	10,046	—	49,902	[1]8,066	6,300
Södra » » »	2,523	7	[5]22,972	63	63	96	9	48,476	11,749	—	36,077	53,201	12,945	—
Barnbördshuset Pro Patria i Stockholm	405	1	4,920	24	13	14	12	30,613	7,987	11,766	—	31,452	?	—
» i Uppsala [4]	342	1	3,413	18	9	21	10	[4]				[4]		
» » Norrköping	397	1	4,551	18	12	20	11	17,538	2,838	—	14,700	16,441	2,275	—
» » Lund [4]	509	1	6,896	21	19	27	14	[4]				[4]		
» » Malmö [4]	261	—	2,402	6	7	12	9	[4]				[4]		
» » Göteborg	1,241	14	[6]12,348	53	34	52	10	*47,762	12,607	—	32,513	45,129	[1]12,419	—
Summa	**7,160**	**29**	**69,662**	**243**										

Tab. N:o 21. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus* m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Antal patienter							Inkomster.				Utgifter.		
									Däraf				Däraf	
Anstalt.	intagna.	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen.	Summa.	patientafgifter.	afkastning af donationer, gåfvomedel.	anslag af kommun.	Summa.	patienternas utspisning.	nybyggnader o. större reparationer.
F. Sjukhus vid försörjningsinrättningar.														
Stockholms stads försörjningsinrättning[7])	2,010	633	295,185	865	809	906	147	400,286	2,164	—	[8])368,435 [9])29,687	400,286	131,195	16,030
Uppsala » » [10])	81	40	36,220	111	99	109	447	23,555	—	—	23,555	23,555	10,866	—
Norrköpings » »	143	56	41,023	110	112	110	280	31,105	1,051	—	30,054	31,105	13,710	—
Karlskrona » »	73	37	11,282	73	31	79	155	15,431	2,402	—	13,029	15,431	8,979	—
Malmö » »	316	77	73,572	230	202	?	233	29,837	—	—	29,837	29,837	21,075	
Landskrona » »	98	27	11,924	32	33	35	122	?	1,519	—	?	?	?	?
Anstalten Gibraltar i Göteborg (sjukafdeln.)	709	116	105,549	306	289	316	149	?	—	—	?	?	?	?
Västerås stads fattiggård (Karlslund)	27	10	6 213	20	17	23	230	?	?	—	?	?	?	?
Sala stads försörjningsinrättning (Nystrand)	?	?	?	?	?	?	?	?	?	—	?	?	?	?
Falu » »	63	14	5,720	27	16	20	91	8,056	108	—	7,948	8,056	2,460	—
Gäfle » »	147	38	27,683	188	76	?	188	?	?	—	?	?	?	?
Söderhamns » »	61	17	6,192	24	17	?	102	?	?	—	?	?	?	—
Östersund » »	28	8	2,608	12	7	8	93	?	?	—	?	?	?	?
Summa	**3,756**	**1,073**	**623,171**	**1,998**										
G. Sjukhem (vårdanstalter för obotligt sjuka).														
Stockholms sjukhem	76	57	76,102	223	208	222	2·7 år	172,812	61,933	110,879	—	167,374	[1])79,367	11,208
Diakonissanstaltens sjukhem	5	2	7,848	21	22	?	4·4 »				—			
Södermanlands läns sjukhem i Flen	11	6	11,095	33	30	32	2·7 »	8,436	5,457	619	—	8,436	3,577	—
Östergötlands sjukhem i Linköping [11]) (nytt)	28	3	982	30	·	27	·	71,419	491	70,928	—	50,781	?	41,567
John och Matilda Lenniugs sjukhem i Norrköping	18	14	25,447	74	70	73	3·9 »	37.747	11,076	26,671	—	37,747	[1])10,480	—
Karlskrona sjukhem	6	4	12,321	36	34	36	5·7 »	29,005	10,560	18,495	—	15,694	7,486	
Uddevalla sjukhem	1	—	4,308	12	12	12	12·0 »	5,416	2,710	2,706	—	4,847	[1]) 2,589	—
Göteborgs »	19	14	22,519	65	62	65	3·3 »	54,958	2,343	52,615	—	32,856	[1])16,745	—
Skaraborgs läns sjukhem i Skövde	16	2	4,133	45	·	14	·	5,212	1,440	3,772	—	6,572	2,658	?
Adolf Grapes sjukhem i Gäfle	5	4	6,176	18	17	18	3·4 »	39,281	4,163	32,957	—	15,437	7,507	—
Summa	**185**	**106**	**170,931**	**557**										
H. Lungsotssanatorier.														
Hålahult	316	3	41,138	[12])104	113	?	130	106,282	60,282	46,000	—	116.360	[1])46,718	18,523
Hässelby	326	1	42,566	124	117	126	131	106,810	62,789	40,000	—	98,065	[1])46,622	—
Österåsen	291	2	40,581	112	111	113	139	129,932	59,879	70,053	—	129,932	[1])59,238	—
Summa	**933**	**6**	**124,285**	**340**										
I. Tuberkuloshem.														
S:t Görans tuberkulosafdelning Stockholm	224	119	38,837	108	106	?	173	[13])				[13])		
Linköpings tuberkuloshem	22	10	1,515	12	4	?	69	?	?	?	?	?	?	?
Malmö tuberkulospaviljong	80	18	8,975	25	25	26	112	14,610	3,644	—	10,966	14,610	[1])8,374	—
Göteborgs tuberkuloshem	70	36	19,136	57	52	57	273	34,464	—	—	34,464	34,464	11,124	—
»Haralds minne». Alingsås	16	—	4,210	12	12	12	263	8,000	—	8,000	—	7,139	3,200	350
Trollhättans hem för bröstsjuka	12	1	1,271	15	3	5	106	1,825	690	—	1,135	1,825	635	—
Bälteberga [14]) (Skarab. l.)	35	3	4,452	18	12	15	127	10,058	1,052	9,006	—	10,058	[1])4,751	—
Fredrikskulles sjukhem Sandviken (Gäfleb. l.)[15]) (nytt)	20	—	680	20	·	20	·	65,500	—	65,500	—	65,500		65,500
Summa	**479**	**187**	**79,076**	**267**										
J. Asyl för spetälske.														
Järfsö sjukhus	**14**	**9**	**14,571**	**50**	40	?	·	*18,209	—	—	—	18,251	8,539	—
K. Alkoholisthem.														
Stockholms alkoholisthem Eolshäll	33	—	5,705	20	16	21	175	*31,255	21,055	[17])4,200	—	34,638	8,386	4,200
Kuranstalten Sans Souci, Uppsala	20	—	3,958	12	11	?	132	*12,222	8,222	—	—	11,788	3,652	—
Summa	**53**	—	**9,663**	**32**										

* I den anförda inkomstsumman ingår *anslag af staten* till

Allm. barnbördshuset i Stockholm . . . . 25,000 kr Alkoholisthemmet Eolshäll . . . . . 6,000 kr. Järfsö sjukhus . . . . . 18,000 kr.
Barnbördshuset i Göteborg . . . . . 2,594 » Sans Souci . . . . . 3,000 »

[1]) Häri ingår äfven betjäningens utspisning. — [2]) *Nydqvist och Holms sjukstuga, Trollhättan*, öppnad den 1 juni 1905. — [3]) *Allmänna barnbördshuset:* Efter 1 juli; förut 30. — [4]) Uppgifterna från barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö ingå i uppgifterna från resp. lasarett å tab. n:r 15, 17, 18. — [5]) *Södra barnbördshuset:* Däraf 783 ante partum. — [6]) *Göteborgs barnbördshus:* Däraf 1092 för 137 som utgått oförlösta. — [7]) *Stockholms försörj.-inr.* Uppgifterna omfatta äfven afdelningen för obotligt sinnessjuka. — [8]) Af Stockholm stad. — [9]) Af andra kommuner. — [10]) *Uppsala försörj.-inr.* Å sinnessjukafd.: intagna 22, döda 7, underh.-dagar 11,257, säugar 36. — [11]) *Östergötlands sjukhem:* öppnadt d. 2 nov. 1905. — [12]) *Hålahult.* Under den varma årstiden: 124. — [13]) *S:t Görans tuberkulosafd.:* inkomster o. utgifter ingå å Tab. N:is 17, 18. — [14]) *Bälteberga* tillhör akt.-bol. Jönköping-Vulkan. — [15]) *Fredrikskulles sjukhem:* uppfördt af Sandvikens järnverks aktiebolag. Öppnades den 6 nov. 1905. I kostnaderna ingå inventarier 9,200 kr. — [16]) *Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium:* af landsting — [17]) *Eolshäll*: donation under året.

Tab. N:r 22 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.				
	Syphilis	31	25	1	2
	Spina bifida	5	8	2	1
	Cataracta	10	7	—	—
	Labium leporinum	75	28	1	—
	Palatoschisis	55	28	—	—
	Hernia inguinalis	225	8	—	—
	» umbilicalis	8	7	—	—
	Atresia ani	6	10	—	2
	Ectopia vesicæ urinariæ	7	—	—	—
	Phimosis	224	—	—	—
	Hypospadiasis	11	—	—	—
	Epispadiasis	3	—	—	—
	Kryptorchismus	94	—	—	—
	Hymen imperforatus	—	8	—	—
	Atresia vaginæ	—	7	—	1
	Luxatio femoris	7	15	—	—
	Pes varus vel varo-equinus	45	13	—	—
	Syndactylia	9	5	—	—
	Digitus supernumerarius	6	6	—	—
	Teleangiectasia	10	17	—	—
	II. Ålderdomssjukdomar.				
1	Marasmus senilis	80	55	44	23
2	Gangræna senilis	135	52	24	9
	III. Akuta infektionssjukdomar.				
3	Variola	16	18	—	1
5	Morbilli **)	95	68	—	5
6	Scarlatina **)	2,182	2,163	88	91
8	Typhus exanthematicus	—	—	—	—
11	Febris typhoides **)	777	607	75	59
12	Dysenteria	5	3	—	—
13	Cholera asiatica	—	—	—	—
14	Cholera nostras	—	—	—	—
15	Parotitis epidemica	13	15	—	—
16	Influenza epidemica	214	157	7	—
17	Pertussis	22	25	1	2
18	Diphteria. Croup **)	3,433	3,576	146	164
20	Erysipelas	455	436	40	17
21	Pyæmia. Septichæmia	291	161	118	81
22	Sepsis puerperalis	—	106	—	47
23	Ulcus molle	133	32	—	—
24	Gonorrhœa [1])	1,299	1,341	—	—
	Urethritis gonorrhoica acuta	865	437	—	—
	» » chronica	187	359	—	—
	Cystitis »	34	10	—	—
	Epididymitis »	260	—	—	—
	Prostatitis »	109	—	—	—
	Strictura urethræ gonorrhoica	93	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. »	—	355	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	589	—	—
	Conjunctivitis gonorrhoica	26	27	—	—
	Lymphadenitis »	42	2	—	—
	Rheumatismus »	72	38	—	—
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	19	9	10	5
26	Tetanus	15	3	8	3
28	Pustula maligna	12	3	—	1
	IV. Kroniska infektionssjukdomar.				
32	Tuberculosis [1])	3,544	3,291	360	294
	» pulmonum	1,131	1,038	222	175
	» cerebri et meningum	65	49	45	33
	» ossium et articulationum	1,032	847	20	15
	» cutis. Lupus vulgaris	103	112	—	—
	» glandularum lymph.	777	960	3	4
	» apparatus urogenitalis	291	104	15	7
	» laryngis	67	50	3	—
	» peritonei	86	182	8	18
	» intestinorum	62	78	3	8
	» miliaris acuta, universalis	34	31	23	22
33	Syphilis acquisita [1])	831	563	6	—
	Syphilis cerebralis vel med. spin.	65	18	5	—
34	Lepra	1	2	—	—
35	Febris intermittens	5	5	—	—
	Actinomycosis	36	21	3	1
	V. Konstitutionella sjukdomar.				
37	Arthritis vera	18	7	—	—
39	Rachitis	33	20	—	—
40	Scorbutus	6	7	1	—
41	Chlorosis. Anæmia	157	898	2	1
42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	26	21	4	1
43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	25	21	8	9
44	Anæmia perniciosa progressiva	41	43	16	15
45	Hæmophilia	13	5	1	—
	Hæmoglobinuria	3	—	—	—
	Lipomatosis	3	8	—	—
	VI. Kroniska förgiftningssjukdomar.				
47	Phosphorismus [1])	—	4	—	2
	Necrosis ossium	—	1	—	—
48	Arcenicismus	1	1	—	—
49	Plumbismus	3	—	—	—
50	Mercurialismus	3	4	—	—
51	Narcotismus [1])	13	4	—	—
	Morphinismus	9	1	—	—
	Cocainismus	—	—	—	—
	Nicotinismus	3	2	—	—
52	Alcoholismus [1])	1,025	76	48	4
	Dipsomania	76	4	—	—
	Delirium tremens	382	15	11	—
	Epilepsia potatorum	33	2	1	—
	Neuritis alcoholica	42	13	—	—
	Hæmorrhagia cerebri	5	2	1	—
	Cor adiposum. Arteriosclerosis	76	3	14	—
	Gastritis	77	25	1	—
	Cirrhosis hepatis	75	2	13	2
	Nephritis	65	2	2	—
	VII. Sinnessjukdomar.				
54—57	Insania simplex	309	344	2	5
58	Dementia paralytica	26	7	3	1
59	Insania epileptica	11	5	—	—
60	Idiotia	13	8	—	—

[1] Samtliga fall.

Tab. N:r 22 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	VIII. Nervsystemets sjukdomar.				
62, 63, 66	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia [1])	236	210	68	54
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	34	23	23	11
65	Meningitis cerebralis	63	32	48	24
67	Paralysis glosso-labio-laryngea	3	—	2	—
68	Myelitis et meningitis spinalis	62	35	12	17
69	Tabes dorsalis	40	15	4	1
70	Sclerosis disseminata	22	14	—	2
71	Polyomyelitis anterior acuta	136	101	9	4
72	Atrophia muscularis progressiva	15	11	2	1
	Syringomyelia	3	3	—	—
	Paralysis agitans	8	9	—	1
74	Neuritis. Polyneuritis [1])	86	45	1	—
75	Neuralgia trigemini	57	56	—	—
	» ischiadica	455	189	—	—
76	Paralysis facialis	23	32	—	—
	» radialis	32	7	—	—
78	Mogigraphia	—	—	—	—
79	Epilepsia	77	54	2	3
80	Eclampsia	—	29	—	7
	Hyperemesis gravidarum	—	14	—	2
82	Chorea	56	165	—	—
84	Hysteria	66	569	—	—
86	Neurasthenia	599	889	—	—
	Neurosis traumatica	22	7	—	—
88	Diabetes mellitus	110	68	18	18
	» *insipidus*	6	3	1	—
87	Morbus Basedowi	5	70	2	4
	Myxœdema	2	7	—	—
	Acromegalia	3	3	—	—
	IX. Ögonsjukdomar.				
97	Conjunctivitis catarrhalis	67	49	—	—
	» phlyctænulosa	162	258	—	—
	» trachomatosa	29	56	—	—
98	Keratitis	243	180	—	—
99	Ulcus corneæ serpens	300	150	—	—
104	Episcleritis. Scleritis	8	15	—	—
105, 106	Iritis. Cyclitis	168	98	—	—
107	Ophthalmia sympathica	11	4	—	—
108	Chorioiditis	25	17	—	—
109	Glaucoma	64	43	—	—
110	Cataracta	189	194	—	—
113	Retinitis pigmentosa	4	—	—	—
114	Amotio retinæ	22	15	—	—
120	Panophthalmitis	55	30	—	—
123	Strabismus	36	36	—	—
	X. Öronsjukdomar.				
138	Otitis media [2])	701	521	16	2
	» » cum osteitide processus mastoidei	372	274	10	1
	XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.				
143, 144	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	301	225	61	58
145	Cor adiposum [1])	60	77	8	17
146	Vitium organicum cordis	685	998	87	128
147	Affectiones cordis nervosæ	13	11	1	—
148	Endarteritis. Arteriosclerosis [1])	361	155	53	24
149	Aneurysma. Aortitis	35	23	5	5
150	Varix	799	520	—	2
152	Thrombosis. Embolia	164	276	13	16
	XII. Andningsorganens sjukdomar.				
156, 157	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	160	163	—	—
158	Laryngo-tracheitis	92	92	—	—
159	Oedema laryngis. Oedema glottidis	10	5	—	—
160	Pleuritis. Empyema	1,074	600	34	12
161	Pneumothorax	23	6	1	1
162	Bronchitis acuta	306	284	3	3
	» chronica	392	275	2	3
164	Hyperæmia et oedema pulmonum	7	9	2	1
166	Pneumonia acuta	1,236	526	251	139
	Bronchopneumonia	219	179	41	54
168	Gangræna pulmonum	26	9	8	3
	Abscessus pulmonum	8	4	3	2
169	Emphysema pulmonum	197	99	—	—
170	Asthma	46	37	—	—
	XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.				
174	*Angina tonsillaris*	663	832	—	—
	Hypertrophia tons. Veget. aden.	143	129	—	—
177	Gastritis acuta	125	181	—	—
	» chronica [1])	452	456	2	—
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	304	963	26	42
180	Neuroses ventriculi	160	196	—	1
179	Dilatatio ventriculi	58	65	—	—
181	Enteritis et Colitis acuta	231	202	6	5
	» » » chronica	117	136	5	5
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	1,602	1,420	91	38
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	150	165	—	—
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	184	109	65	36
185	Hernia non incarcerata	1,906	629	3	4
	» incarcerata	291	362	45	42
186	Fistula intestin. Anus præternat	20	33	2	1
188	Periproctitis et Fistula ani	256	93	—	—
189	Prolapsus ani vel recti	31	33	—	—
192	Helminthiasis	116	154	—	—
193	Peritonitis	350	350	114	97
194	Icterus catarrhalis	123	59	1	—
195	Cholelithiasis	100	369	9	17
196	Hepatitis, Abscessus hepatis	17	6	11	3
	Hepar mobile	—	2	—	—
197	Cirrhosis hepatis [1])	35	24	7	3
	Hæmorrhagia pancreatis	2	3	3	2
	Pancreatitis	2	1	2	—
	XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.				
199	Nephritis acuta	281	310	28	25
	» chronica [1])	670	515	130	76
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	126	120	69	14
	Hydronephrosis	2	8	—	—
	Abscessus para- et perinephriticus	14	13	1	1
201	Lithiasis renalis	81	50	—	2
202	Ren mobilis	2	76	—	—
203	Cystitis [3]) acuta	121	282	2	—
	» chronica	349	151	10	2
204	Lithiasis vesicalis	65	11	2	—
205	Neuroses vesicæ urinariæ	44	32	—	—

[1]) På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här. — [2]) Samtliga fall. — [3]) På dröppel beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 22 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
207	Hypertrophia prostatæ	900	—	12	—
211	Retentio urinæ	872	24	9	—
212	Fistula urinaria	34	1	—	—
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocele	481	—	—	—
	Morbus Addisonii	2	4	1	3
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.				
222	Metritis. Endometritis	—	1,287	—	—
223	Flexio et versio uteri	—	67	—	—
	Prolapsus uteri et vaginæ	—	234	—	1
226, 227	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	482	—	4
	Salpingitis, Oophoritis	—	170	—	1
229, 230	Abortus. Hæmorrhag. post-abortum	—	622	—	1
231	Hæmorrhagia post partum	—	58	—	—
232	Mola hydatidosa	—	17	—	1
233	Graviditas extrauterina	—	89	—	2
228	Hæmatocele retro-uterina	—	21	—	—
234	Placenta prævia	—	20	—	1
235	Ruptura uteri	—	3	—	2
236	Fistula urogenitalis	—	16	—	—
237	» rectovaginalis	—	7	—	—
	Pelvis justo minor	—	26	—	—
	Retentio placentæ	—	31	—	—
	Ruptura perinei completa	—	28	—	—
	Mastitis	—	185	—	—
	XVI. Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar.				
239	Myitis acuta	231	183	—	—
	» chronica	322	236	—	—
240	Tendovaginitis	242	187	2	—
241	Bursitis. Hygroma	277	237	—	—
242	Scoliosis. Kyphosis	27	16	—	—
	Genu valgum	14	5	—	—
	Pes varus vel varo-eqvinus	17	11	—	—
	» planus	35	32	—	—
243	Synovitis. Arthroitis	324	232	—	—
244	Rheumatismus articularis acutus	1,093	888	—	1
	» » chron.	437	420	—	1
245	Arthritis deformans	50	85	—	—
246	Anchylosis	41	26	—	—
247	Pseudarthrosis	12	2	—	—
248	Corpus mobile in articulo	39	8	—	—
249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	746	445	17	6
250	Necrosis	110	55	—	—
	XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.				
252	Erythema multiforme et nodosum	60	111	—	—
253	Urticaria	25	20	—	—
254	Herpes zoster	40	59	—	—
255	Psoriasis	118	51	—	—
257	Eczema	884	699	1	—
259	Acne. Acne rosacea	26	9	—	—
260	Sycosis	56	1	—	—
264	Favus	12	3	—	—
265	Trichophytia. Herpes tonsurans	29	9	—	—
266	Scabies	277	108	—	—
	Lichen ruber	9	13	—	—
	Pemphigus	1	1	—	—
268	Phlegmone. Abscessus	1,700	1,031	6	1
269	Furunculus	145	61	—	—
270	Carbunculus	169	53	—	—
271	Ulcus	559	532	3	—
272	Gangræna	94	55	4	3
	XVIII. Svulster.				
274	Adenoma	16	94	—	—
275	Angioma	42	80	—	—
276	Cancer [1])	1,126	1,365	232	217
	» linguæ	23	23	2	3
	» ventriculi	546	320	161	98
	» recti	72	82	11	18
	» genitalium virilium	47	—	7	—
	» » feminarum	—	329	—	35
	» mammæ	4	307	—	9
278	Kystoma ovarii	—	344	—	6
283	Lymphoma	160	155	—	3
284	Myoma uteri	—	404	—	2
289	Sarcoma	172	170	19	18
290	Struma	20	130	—	2
292	Tumor cerebri	52	42	19	12
	» abdominis	21	67	3	4

Anm. Om en patient varit *intagen för flera sjukdomar*, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa.
Ingen upptages såsom *död* mer än på ett ställe.
En person, som *intagits flera gånger för samma sjukdom*, upptages i denna tabell endast en gång, försåvidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

†) I denna tabell ingå de i Tab. N:r 15, 16, 19, 20 upptagna sjukvårdsinrättningarna med undantag af följande: Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Stockholm, Nyköping, Falkenberg och Göteborg samt vid hospitalen; barnbördsafdelningarna vid sjukhusen i Uppsala, Lund och Malmö. Tuberkulosafdelningarna vid S:t Göran, Sabbatsberg och Akad. sjukhuset i Uppsala ingå i denna tabell.
††) Skador och akuta förgiftningar upptagas i Tab. N:r 25 A.
*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. Med.-styr:s cirk. d. 28 dec. 1891.
**) Antalet å epidemisjukhusen intagna fall af morbilli, scarlatina, febris typhoides, diphtheria, se textafdelningen.

[1]) Samtliga fall.

Tab. N:r 22 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.
	I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.				
	Syphilis	5	4	—	1
	Cataracta	1	—	—	—
	Labium leporinum	6	1	—	—
	Palatoschisis	8	2	—	—
	Hernia inguinalis	13	—	—	—
	» umbilicalis	2	5	—	—
	Ectopia vesicæ urinariæ	—	1	—	1
	Phimosis	24	—	—	—
	Hypospadiasis	4	—	—	—
	Epispadiasis	1	—	—	—
	Kryptorchismus	4	—	—	—
	Atresia vaginæ	—	1	—	—
	Luxatio femoris	1	8	—	—
	Pes varus vel varo-equinus	7	5	—	—
	Teleangiectasia	—	1	—	—
	Atrophia	1	—	—	—
	Debilitas congenita	7	1	—	1
	II. Ålderdomssjukdomar.				
1	Marasmus senilis	—	2	—	—
	III. Akuta infektionssjukdomar.				
5	Morbilli	13	10	—	—
6	Scarlatina	6	13	—	—
11	Febris typhoides	15	13	—	1
14	Cholera infantum	2	1	2	1
15	Parotitis epidemica	—	1	—	—
16	Influenza epidemica	4	13	—	—
17	Pertussis	12	14	—	—
18	Diphteria. Croup	11	7	—	1
20	Erysipelas	17	15	2	5
21	Pyæmia. Septichæmia	21	20	19	20
22	Sepsis puerperalis	—	1	—	1
24	Gonorrhœa [1])	8	6	—	—
	Urethritis gonorrhoica acuta	2	—	—	—
	Cystitis gonorrhoica	2	—	—	—
	Epididymitis »	1	—	—	—
	Prostatitis »	2	—	—	—
	Kolp tis, Vulvitis, Bartholin. »	—	6	—	—
	Lymphadenitis »	1	—	—	—
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	—	1	—	1
	IV. Kroniska infektionssjukdomar.				
32	Tuberculosis [1])	254	222	55	38
	» pulmonum	43	54	10	9
	» cerebri et meningum	25	18	24	20
	» ossium et articulationum	82	61	5	—
	» cutis. Lupus vulgaris	6	5	—	—
	» glandularum lymph.	70	53	—	—
	» apparatus urogenitalis	10	15	—	2
	» laryngis	1	1	—	—
	» peritonei	15	8	7	2
	» intestinorum	4	4	1	1
	» miliaris acuta, universalis	11	3	9	3
33	Syphilis acquisita [1])	2	1	1	—
	Syphilis cerebralis vel med. spin.	1	—	1	—
35	Febris intermittens	—	2	—	—
	Actinomycosis	1	1	1	—
	V. Konstitutionella sjukdomar.				
38	Rachitis	81	56	—	—
40	Scorbutus	3	1	1	—
41	Chlorosis. Anæmia	38	49	—	1
42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	3	—	—	—
43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	1	—	1	—
44	Anæmia perniciosa progressiva	—	2	—	—
45	Hæmophilia	1	1	—	—
	VI. Kroniska förgiftningssjukdomar.				
48	Arcenicismus	1	—	—	—
52	Alcoholismus [1])	6	2	1	—
	Delirium tremens	1	1	—	—
	Neuritis alcoholica	2	—	—	—
	Gastritis	1	—	—	—
	Cirrhosis hepatis	1	—	—	—
	Nephritis	—	1	—	—
	VII. Sinnessjukdomar.				
54—57	Insania simplex	1	3	—	—
60	Idiotia. Imbecillitas	8	2	—	—
	VIII. Nervsystemets sjukdomar.				
62, 63, 66	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia [2])	5	1	1	1
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	1	2	—	1
65	Meningitis cerebralis	3	3	2	1
69	Tabes dorsalis	1	—	—	—
71	Poliomyelitis anterior acuta	8	7	—	—
	Paralysis agitans	—	1	—	—
74	Neuritis. Polyneuritis [2])	1	2	1	—
75	Neuralgia trigemini	—	1	—	—
	» ischiadica	3	12	—	—
76	Paralysis radialis	—	1	—	—
79	Epilepsia	7	2	—	—
80	Eclampsia	5	1	—	—
	Hyperemesis gravidarum	—	1	—	—
82	Chorea	20	29	—	—
	Laryngospasmus	5	2	—	—
84	Hysteria	2	7	—	—
86	Neurasthenia	18	60	—	—
88	Diabetes mellitus	6	6	3	2
	» insipidus	1	1	—	—
87	Morbus Basedowi	—	2	—	—
	Hydrocephalus	1	2	1	—
	IX. Ögonsjukdomar.				
97	Conjunctivitis catarrhalis	1	2	—	—
	» phlyctænulosa	24	43	—	—
	» *trachomatosa*	3	3	—	—
98	Keratitis	9	12	—	—
99	Ulcus corneæ serpens	4	—	—	—
104	Episcleritis. Scleritis	—	2	—	—
105, 106	Iritis. Cyclitis	2	4	—	—
108	Chorioiditis	—	1	—	—
109	Glaucoma	3	2	—	—
110	Cataracta	9	14	—	—
114	Amotio retinæ	1	2	—	—
120	Panophthalmitis	1	—	—	—
123	Strabismus	—	3	—	—
	X. Öronsjukdomar.				
138	Otitis media [1])	231	191	1	1
	» » cum osteitide processus mastoidei	94	79	1	1
	XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.				
143, 144	Pericarditis. Endocarditis	15	19	3	6
145	Cor adiposum [2])	—	1	—	—
146	Vitium organicum cordis	27	67	4	7
148	Endarteritis. Arteriosclerosis [2])	2	7	—	1
149	Aneurysma	1	3	—	—
150	Varix	33	36	—	—
152	Thrombosis. Embolia	5	9	1	2

[1]) Samtliga fall. — [2]) På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 22 B. (Forts.) Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.
	XII. Andningsorganens sjukdomar.				
156 / 157	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	65	56	—	—
158	Laryngo-tracheitis	11	6	—	—
159	Oedema laryngis. Oedema glottidis	—	1	—	—
160	Pleuritis	66	37	3	3
161	Pneumothorax	1	—	—	—
162	Bronchitis acuta	81	58	3	5
	» chronica	19	24	—	—
166	Pneumonia acuta	94	52	14	9
	Bronchopneumonia	42	27	3	2
169	Emphysema pulmonum	2	8	—	—
170	Asthma	5	5	—	—
	XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.				
174	Angina tonsillaris	31	35	—	—
	Hypertrophia tons. Veget aden.	71	66	—	—
177	Gastritis acuta	2	8	—	—
	» chronica [2])	8	10	—	—
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	10	56	—	—
180	Neuroses ventriculi	—	7	—	—
179	Dilatatio ventriculi	—	2	—	—
181	Enteritis et Colitis acuta	43	41	—	2
	» » » chronica	46	38	2	—
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	72	113	2	3
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	1	4	—	—
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	3	5	1	3
185	Hernia non incarcerata	63	31	—	—
	» incarcerata	6	3	—	—
186	Fistula intestin. Anus præternat	—	1	—	—
188	Periproctitis et Fistula ani	23	7	—	—
189	Prolapsus ani vel recti	6	6	—	—
192	Helminthiasis	22	20	—	—
193	Peritonitis	14	23	4	8
194	Icterus catarrhalis	7	6	—	—
195	Cholelithiasis	3	21	—	—
	XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.				
199	Nephritis acuta	31	14	—	1
	» chronica [2])	13	23	1	2
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	4	7	—	1
	Hydronephrosis	—	1	—	—
	Abscessus para- et perinephriticus	1	—	—	—
201	Lithiasis renalis	—	4	—	—
202	Ren mobilis	1	7	—	—
203	Cystitis [3]) acuta	5	5	—	—
	» chronica	4	16	—	—
204	Lithiasis vesicalis	4	2	—	—
205	Neuroses vesicæ urinariæ	2	1	—	—
207	Hypertrophia prostatæ	10	—	—	—
211	Retentio urinæ	5	—	—	—
212	Fistula urinaria	1	—	—	—
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocele	9	—	—	—
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.				
222	Metritis. Endometritis	—	143	—	—
223	Flexio et versio uteri	—	4	—	—
	Prolapsus uteri et vaginæ	—	21	—	—
226 / 227	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	41	—	1
	Oophoritis. Salpingitis	—	17	—	—
229 / 230	Abortus. Hæmorrhag. post abortum	—	32	—	—
231	Hæmorrhagia post partum	—	2	—	—
232	Mola hydatidosa	—	1	—	—
233	Graviditas extrauterina	—	11	—	—
237	Fistula rectovaginalis	—	2	—	—
	Mastitis	1	3	—	—
	XVI. Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar.				
239	Myitis acuta	11	3	—	—
	» chronica	5	4	—	—
240	Tendovaginitis	1	1	—	—
241	Bursitis. Hygroma	4	3	—	—
242	Scoliosis. Kyphosis	1	1	—	—
	Genu valgum	—	1	—	—
	Pes varus vel varo-equinus	3	4	—	—
	» planus	1	4	—	—
243	Synovitis. Arthroitis	11	16	—	—
244	Rheumatismus articularis acutus	31	47	—	—
	» » chronicus	3	15	—	—
245	Arthritis deformans	—	3	—	—
246	Anchylosis	4	—	—	—
247	Pseudarthrosis	1	3	—	—
248	Corpus mobile in articulo	2	—	—	—
249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	19	9	—	—
250	Necrosis	1	1	—	—
	XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.				
252	Erythema multiforme et nodosum	5	5	—	—
253	Urticaria	2	1	—	—
255	Psoriasis	9	5	—	—
257	Eczema	73	58	—	—
259	Acne. Acne rosacea	1	1	—	—
264	Favus	—	1	—	—
265	Trichophytia. Herpes tonsurans	6	—	—	—
266	Scabies	9	7	—	—
	Pemphigus	—	1	—	—
268	Phlegmone. Abscessus	37	23	1	—
269	Furunculus	8	10	—	—
270	Carbunculus	1	—	—	—
271	Ulcus	6	11	—	—
	XVIII. Svulster.				
274	Adenoma	1	2	—	—
275	Angioma	1	5	—	—
276	Cancer [1])	31	109	10	17
	» lingnæ	2	—	—	—
	» ventriculi	11	11	4	6
	» recti	5	3	—	—
	» genitalium virilium	2	—	—	—
	» » feminarum	—	44	—	3
	» mammæ	—	40	—	3
278	Kystoma ovarii	—	53	—	—
283	Lymphoma	9	18	—	—
284	Myoma uteri	—	109	—	1
289	Sarcoma	4	11	1	1
290	Struma	2	9	—	—
292	Tumor cerebri	—	2	—	1
	» abdominis	3	1	—	—

Anm. Om en patient varit *intagen för flera sjukdomar*, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar. Ingen upptages såsom *död* mer än på ett ställe.
En person, *som intagits flera gånger för samma sjukdom*, upptages i denna tabell endast en gång, försåvidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.
†) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Diakonissanstaltens sjukhus, Sofiahemmet, Motala verkstads sjukhus, D:r Carlssons, Drr Lindqvist och Mannheimers och D:r Strandmans privatkliniker, Emma Mathiesens sjukhem, Nydqvist o. Helms sjukstuga, Ammebergs sjukstuga, Heijkenskjöldska sjukhuset i Arboga, Ljusne sjukstuga, Allm. barnhuset, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Barnsjukhuset Samariten, Gillbergska barnhusinrättningen, Göteborgs barnsjukhus, och Kronbergs barnsjukhus, Gäfle. — ††) Skador och akuta förgiftningar upptagas ej här.
*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. K. Med.-styr:s cirk. d. 28 dec. 1891.

[1]) Samtliga fall. — [2]) På alkoholism beroende fall upptagas ej här. — [3]) På dröppel beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 22 C. Å sjukhus, vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* år 1905.

1	2	3	4	5	6
*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.
	I. Ålderdomssjukdomar.				
1	Marasmus senilis	102	230	49	71
2	Gangræna senilis	9	13	3	12
	II. Akuta infektionssjukdomar.				
16	Influenza epidemica	40	81	1	1
20	Erysipelas	17	15	2	2
	III. Kroniska infektionssjukdomar.				
32	Tuberculosis [1])	615	311	280	144
	» pulmonum	568	263	225	118
	» cerebri et meningum	2	1	2	1
	» ossium et articulationum	9	7	1	1
	» cutis. Lupus vulgaris	3	5	—	—
	» glandularum lymph.	1	4	—	—
	» apparatus urogenitalis	3	1	2	1
	» laryngis	26	12	1	—
	» peritonei	2	4	—	1
	» intestinorum	9	8	1	—
	» miliaris acuta, universalis	—	3	1	2
33	Syphilis acquisita [1])	24	15	4	1
	Syphilis cerebralis vel med. spin.	13	9	4	1
	IV. Kroniska förgiftningssjukdomar.				
52	Alcoholismus [1])	278	30	6	1
	Dipsomania	13	1	—	—
	Delirium tremens	23	1	—	—
	Epilepsia potatorum	14	1	—	—
	Neuritis alcoholica	3	1	—	—
	Hæmorrhagia cerebri	4	—	2	—
	Cor adiposum. Arteriosclerosis	13	1	5	1
	Gastritis	15	1	—	—
	Cirrhosis hepatis	16	1	2	—
	Nephritis	4	—	—	—
	V. Sinnessjukdomar.				
54—57	Insania simplex	170	170	3	2
58	Dementia paralytica	12	13	2	2
59	Insania epileptica	6	10	—	—
60	Idiotia	18	17	—	—
	VI. Nervsystemets sjukdomar.				
62, 63, 66	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia [2])	71	82	29	21
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	2	1	2	1
68	Myelitis et meningitis spinalis	11	7	3	3
69	Tabes dorsalis	20	8	6	1
70	Sclerosis disseminata	2	3	—	3
72	Atrophia muscularis progressiva	2	2	—	—
	Syringomyelia	3	—	—	—
74	Neuritis. Polyneuritis [2])	1	2	—	—
79	Epilepsia	15	14	2	—
82	Chorea	—	1	—	—
84	Hysteria	1	28	—	—
86	Neurasthenia	13	32	—	—
88	Diabetes mellitus	7	5	3	2
	VII. Cirkulationsorganens sjukdomar.				
143, 144	Pericarditis. Endocarditis	10	13	4	6
146	Vitium organicum cordis	140	104	20	33
148	Endarteritis. Arteriosclerosis [2])	194	122	27	29
	VIII. Andningsorganens sjukdomar.				
160	Pleuritis	20	10	2	2
162	Bronchitis chronica	197	120	27	15
166	Pneumonia acuta	36	31	19	18
	Bronchopneumonia	18	22	15	19
	IX. Matsmältningsorganens sjukdomar.				
177	Gastritis chronica [2])	50	49	—	1
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	6	9	—	1
181	Enteritis et Colitis acuta	39	60	2	4
	» » » chronica	14	12	3	4
193	Peritonitis	4	2	4	2
	X. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.				
199	Nephritis chronica [2])	67	81	19	20
203	Cystitis chronica	15	12	3	—
207	Hypertrophia prostatæ	9	—	—	—
	XI. Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar.				
244	Rheumatismus articularis chron.	87	89	1	2
245	Arthritis deformans	5	49	1	2
	XII. Svulster.				
276	Cancer [1])	59	113	47	90
	» linguæ	1	—	—	—
	» ventriculi	37	29	32	22
	» recti	4	9	3	4
	» genitalium virilium	3	—	2	—
	» » feminarum	—	31	—	28
	» mammæ	—	13	—	10
278	Kystoma ovarii	—	2	—	2
284	Myoma uteri	—	13	—	—
289	Sarcoma	3	1	2	—
292	Tumor cerebri	—	3	—	2

Om en patient varit *intagen för flera sjukdomar*, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar. Ingen upptages såsom *död* i mera än en sjukdom.

En person, som *intagits flera gånger för samma sjukdom*, upptages ej i denna uppgift mer än en gång, försåvidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 dec. 1891.

†) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Försörjningsinrättningarna i Stockholm, Uppsala, Norrköping, Karlskrona, Malmö, Landskrona, Göteborg, Västerås, Falun, Gäfle, Söderhamn och Östersund, vidare de i Tab. N:r 21 upptagna sjukhemmen med undantag af Diakonissanstalten, Östergötlands och Karlskrona sjukhem.

[1]) Samtliga fall. — [2]) På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 23 A. Öfversikt för år 1905 öfver de å lasaretten *för veneriska sjukdomar intagna*, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits.

Län (stad). *st.:* stad, *ld.:* landsbygd.		Syphilis recens. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.	Gonorrhœa acuta. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.	Ulcus molle. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.
Stockholms stad		87	23	37	**147**	373	79	226	**678**	40	3	16	**59**
Stockholms län	st.	—	—	—	**15**	5	4	—	**21**	—	—	—	**4**
	ld.	6	9	—		7	5	—		4	—	—	
Uppsala län	st.	1	—	—	**1**	3	—	—	**4**	1	—	—	**1**
	ld.	—	—	—		1	—	—		—	—	—	
Södermanlands län	st.	2	—	—	**2**	2	2	—	**5**	—	—	—	—
	ld.	—	—	—		1	—	—		—	—	—	
Östergötlands län	st.	6	1	1	**9**	17	7	1	**31**	1	1	—	**2**
	ld.	1	—	—		4	2	—		—	—	—	
Jönköpings län	st.	—	—	—	**6**	8	3	1	**17**	2	—	—	**2**
	ld.	6	—	—		3	2	—		—	—	—	
Kronobergs län	st.	—	—	—	**1**	2	—	—	**12**	—	—	—	**1**
	ld.	1	—	—		5	5	—		1	—	—	
Kalmar län	st.	1	3	—	**10**	6	3	—	**21**	—	—	—	**1**
	ld.	2	4	—		4	8	—		1	—	—	
Gottlands län	st.	—	—	—	—	4	1	—	**8**	—	—	—	—
	ld.	—	—	—		3	—	—		—	—	—	
Blekinge län	st.	9	3	1	**15**	14	3	3	**24**	2	—	—	**2**
	ld.	1	1	—		1	3	—		—	—	—	
Kristianstads län	st.	—	1	—	**5**	1	3	—	**22**	—	—	—	—
	ld.	2	2	—		15	3	—		—	—	—	
Malmöhus län	st.	33	18	1	**58**	49	23	7	**83**	15	5	4	**25**
	ld.	2	4	—		2	2	—		—	—	1	
Hallands län	st.	1	—	—	**2**	4	—	—	**6**	1	1	—	**2**
	ld.	—	1	—		1	1	—		—	—	—	
Göteborgs stad		31	19	5	**55**	135	52	22	**209**	8	1	1	**10**
Göteb. och Bohus län utom Göteborgs stad	st.	2	—	—	**5**	1	1	—	**10**	1	—	—	**1**
	ld.	1	2	—		3	5	—		—	—	—	
Älfsborgs län	st.	4	—	—	**7**	7	3	—	**12**	—	—	—	**1**
	ld.	1	2	—		1	1	—		1	—	—	

Län (stad). *st.:* stad inom länet, *ld.:* landsbygd.		Syphilis recens. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.	Gonorrhœa acuta. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.	Ulcus molle. Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Summa.
Skaraborgs län	st.	1	—	—	**4**	1	1	—	**6**	—	—	—	—
	ld.	1	2	—		1	3	—		—	—	—	
Värmlands län	st.	1	—	—	**5**	5	2	—	**13**	—	—	—	—
	ld.	1	3	—		4	2	—		—	—	—	
Örebro län	st.	3	2	—	**15**	8	4	2	**20**	1	1	—	**3**
	ld.	5	5	—		6	—	—		1	—	—	
Västmanlands län	st.	3	1	—	**6**	15	—	—	**22**	3	2	—	**5**
	ld.	1	1	—		4	3	—		—	—	—	
Kopparbergs län	st.	5	1	—	**15**	7	6	—	**23**	1	1	—	**2**
	ld.	3	6	—		8	2	—		—	—	—	
Gäfleborgs län	st.	17	8	1	**32**	19	9	—	**50**	2	2	—	**6**
	ld.	—	6	—		16	6	—		2	—	—	
Västernorrlands län	st.	4	4	4	**19**	16	4	8	**46**	1	—	1	**2**
	ld.	4	3	—		13	5	—		—	—	—	
Jämtlands län	st.	—	—	—	**6**	4	—	—	**15**	—	1	—	**1**
	ld.	1	5	—		9	2	—		—	—	—	
Västerbottens län	st.	—	—	—	**3**	1	—	—	**1**	—	—	—	—
	ld.	1	2	—		—	—	—		—	—	—	
Norrbottens län	st.	—	—	—	**29**	1	—	1	**15**	—	—	—	—
	ld.	16	13	—		8	4	1		—	—	—	
Norge	st.	12	1	—	**13**	14	2	2	**18**	6	—	—	**6**
	ld.	—	—	—		—	—	—		—	—	—	
Danmark	st.	2	2	—	**4**	10	—	—	**10**	8	—	—	**8**
	ld.	—	—	—		—	—	—		—	—	—	
Finland	st.	3	—	—	**3**	3	—	—	**3**	—	—	—	—
	ld.	—	—	—		—	—	—		—	—	—	
Andra länder		73	—	—	**73**	67	—	—	**67**	34	—	—	**34**
Obekant		8	3	3	**14**	18	8	5	**31**	5	—	—	**5**
Summa		**365**	**161**	**53**	**579**	**940**	**284**	**279**	**1,503**	**142**	**18**	**23**	**183**

Tab. N:r 23 B. Öfversikt för år 1905 öfver de å lasaretten *för veneriska sjukdomar intagna*, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande.

Sjukdom.		Summa.	Den smittades civilstånd. Ogift.	Gift.	Ålder. Under 10 år.	10—15 år.[1])	15—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	Öfver 60 år.	Okänd.	Smittan har öfverförts på annat sätt än genom könsumgänge.
Syphilis recens.	män	**365**	348	17	15	—	54	131	90	37	24	9	4	1	15
	ej prost. kvinnor	**161**	139	22	9	3	40	38	29	23	12	6	—	1	19
	prost. kvinnor	**53**	51	2	—	—	16	29	4	4	—	—	—	—	—
	Summa	**579**	**538**	**41**	**24**	**3**	**110**	**198**	**123**	**64**	**36**	**15**	**4**	**2**	**34**
Gonorrhœa acuta	män	**940**	892	48	9	—	134	351	234	143	47	16	6	—	9
	ej prost. kvinnor	**284**	254	30	51	—	74	75	52	21	8	1	1	1	48
	prost. kvinnor	**279**	272	7	—	—	72	98	51	35	19	3	—	1	—
	Summa	**1,503**	**1,418**	**85**	**60**	—	**280**	**524**	**337**	**199**	**74**	**20**	**7**	**2**	**57**
Ulcus molle	män	**142**	137	5	—	—	37	46	31	16	10	1	1	—	—
	ej prost. kvinnor	**18**	16	2	—	—	6	7	3	2	—	—	—	—	—
	prost. kvinnor	**23**	21	2	—	—	2	10	5	4	1	1	—	—	—
	Summa	**183**	**174**	**9**	—	—	**45**	**63**	**39**	**22**	**11**	**2**	**1**	—	—

[1]) Från och med 10 år intill 15 år o. s. v.

Tab. N:r 24. Öfversikt öfver *operationer*, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1905.[1])

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
I. Operationer å ben.			
1. Amputation:			
a) å öfverarm	40	3	2
b) å underarm	48	4	—
c) å lår	144	8	2
d) å underben	121	16	3
e) å hand, fot (fingrar och tår)	466	103	13
2. Resektion:			
a) å öfverkäk	32	—	—
b) å underkäk	33	1	—
c) å refben	86	8	1
d) å andra ben	86	8	4
3. Osteotomi och uppmäjsling af ben	491	46	38
4. Sequestrotomi	202	25	5
5. Osteoklas	17	1	1
6. Bensöm	91	1	2
7. Operation för pseudarthrosis	10	2	4
8. Trepanation	63	4	—
9. Andra operationer å ben:			
Reamputation	25	—	—
Utskrapning af ben	312	23	8
Osteoplastik	12	—	—
Bortmäjsling af exostos	31	1	2
Operation för fractura complicata	81	11	1
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.			
10. Exartikulation:			
a) i skulderled	3	—	—
b) i armbågsled	5	—	—
c) i handled	9	1	—
d) i höftled	6	—	—
e) i knäled	7	—	—
f) i fotled och fot: Pirogoff's	11	—	—
Lisfranc's	4	—	—
Chopart's	5	—	—
ej spec.	6	—	—
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	543	100	5
h) i andra leder	2	—	—
Excision af hälen	7	—	—
11. Resektion eller artrektomi:			
a) i skulderled	18	—	1
b) i armbågsled	36	—	2
c) i handled	44	4	—
d) i höftled	70	1	1
e) i knäled	127	4	7
f) i fotled	44	2	5
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	60	8	—
h) i andra leder	—	1	—
12. Artrotomi och ledpunktion	553	52	20
13. Reposition af luxationer	179	38	11
14. Sen- och muskelsöm	307	34	1
15. Tenotomi och myotomi	59	1	—
16. Operation för klumpfot	23	—	2
17. Operation å senskidor	409	42	5
18. Andra operationer å ledgångar, senor och senskidor:			
»Brisement forcé»	28	2	1
»Redressement forcé»	30	1	16
Operation för crispatura tendinum	3	—	1
» » hygroma vel bursitis	369	44	5
Artrorafi	11	2	—
Senplastik	19	—	9
Jodoform-glycerin-injektioner	64	4	5
Utskrapning i olika leder	17	4	1
Biers stasbehandling	1	—	—
Operation för plattfot	3	—	—
Exstirpation af patella	1	—	—
» » scapula	2	—	—
III. Operation å kärl- och nervsystemet.			
19. Ligatur i kontinuiteten af arter	26	3	1
20. Operation för aneurysma	4	—	—
21. » » varices	869	52	25
Operation för trombophlebitis	14	—	1
22. Nervsöm	12	—	—
23. Nervresektion	22	2	—
24. Nervtänjning	5	—	—
Nervevulsion	4	—	—
25. Operation för spina bifida	8	2	—
27. Trepanation	32	1	—
28. Andra operationer å kärl- och nervsystemet:			
Lumbalpunktion	6	—	—
IV. Plastiska operationer.			
29. Å läppen:			
Harläppsoperation	94	6	9
Plastisk operation	27	—	—
30. Å gommen:			
Uranoplastik	31	1	—
Stafylorafi	23	1	9
Paraffininjektion	2	—	—
31. Å näsan:			
Paraffininjektion	1	—	—
Plastisk operation	6	—	—
32. Å andra delar af ansiktet	40	1	1
33. Å hals, bål och extremiteter:			
Operation för syndactylia	14	1	—
Lambåtransplantation	31	—	—
Transplantation efter Thiersch	326	28	4
Plastiska operationer, ej spec.	68	6	2
V. Exstirpation af lymfkörtlar och tumörer.			
34. Exstirpation af lymfkörtlar	1,886	158	136
35. Exstirpation af tumörer:			
a) cancer	379	46	12
b) sarcoma	122	6	7
c) cysta	250	39	17
d) adenoma	54	4	1
e) angioma	108	3	7
f) lymphangioma	21	2	—
g) papilloma	18	7	—
h) fibroma	115	12	11
i) lipoma	170	19	7
k) chondroma	14	—	—
l) osteoma	12	—	—
m) andra svulster	89	9	3
VI. Operationer å hufvud och hals.			
36. Amputation af tungan	25	—	3
37. Tonsillotomi	163	11	29
38. Operation för epulis	10	2	1
39. » » ranula	5	—	1
40. » » polypus nasi	68	3	—
41. » » » nasopharyngealis	10	1	—
42. » » vegetationes adenoides	211	13	100
44. Trakeotomi för difteri och croup	24	4	—
45. Trakeotomi för andra orsaker	32	—	—
46. Laryngofissur	2	—	—
Laryngosutur	3	—	—
47. Exstirpation af larynx	3	—	—
48. Exstirpation, resektion, enukleation af struma	134	1	10
50. Oesophagotomi	2	—	—
52. Operation för empyema sinus frontalis, sinus maxillaris	94	4	25
» » angina Ludowici	16	1	—
» » fistula colli congenita	5	—	1
» » rhinitis hypertrophica	35	2	76
» » deformitas septi narium	9	—	2
Extirpation af gland. submaxillaris	2	—	—
VII. Operationer å bröst och buk.			
53. Amputation af bröstkörtel	315	19	34
54. Torakocentes	448	59	9
55. Torakotomi med refbensresektion	318	23	25
56. Torakoplastik	23	—	—
57. Paracentesis abdominis	137	23	11
58. Laparotomi	773	21	46
59. Gastrotomi	8	—	—

[1]) Angående operationer utförda å epidemisjukhus se textafdeln.

Tab. N:r 24. (Forts.) Öfversikt öfver *operationer*, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1905.

	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
60.	Gastrostomi	34	—	3
61.	Gastrektomi	29	—	1
	Pylorusresektion	30	—	—
	Gastroplastik	1	—	—
62.	Gastroenterostomi	223	1	17
63.	Kolecystotomi	8	—	—
	Kolecystostomi	70	—	2
64.	Kolecystektomi	111	1	14
65.	Kolecystoenterostomi	3	—	—
	Hepatopexi	3	—	—
	Splenektomi	3	—	—
66.	Nefrotomi	45	—	1
67.	Nefrektomi	78	—	9
68.	Nefrorafi	23	—	2
69.	Tarmsöm	65	—	1
70.	Tarmresektion	124	1	3
71.	Operation för perityphlitis vel appendicitis	2,072	48	143
72.	Operation för anlaggande af tarmanastomos	107	1	3
73.	» » » » anus præternaturalis	94	1	6
74.	» » anus præternaturalis	13	—	1
75.	Herniotomi	223	25	9
76.	Radikaloperation för bråck	2,902	120	80
77.	Operation för mastitis	109	15	4
	Incision för abscesser i bukorganen	61	2	7
	Colopexi	1	—	—
	VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.			
78.	Operation för fistula ani	190	15	22
79.	» » hæmorrhoides	384	15	36
80.	Amputation, resektion, exstirpation af ändtarmen	61	2	4
81.	Blåsstick	8	5	—
82.	Blåssnitt: a) Epicystotomi	149	4	5
	b) Perinealsnitt	5	—	—
	Partiell resektion af blåsan	2	—	3
83.	Stenkrossning	14	2	1
84.	Operation för blåsektopi	4	—	1
85.	» » hypo- och epispadi	14	1	1
86.	Inre uretrotomi	25	3	1
87.	Yttre uretrotomi	27	—	1
88.	Uretrektomi	2	—	—
89.	Dilatation af urinröret	31	—	1
	Ureteroplastik	8	—	—
90.	Penisamputation	19	2	—
91.	Operation för phimosis	230	23	26
92.	» » hydrocele testis vel funiculi spermatici	431	35	14
	» » spermatocele	19	1	—
93.	» » varicocele	96	1	6
94.	Exstirpation af testis	188	8	8
	Resektion af epididymis	24	—	—
95.	Operation för fissura et contractura ani	195	2	23
	» » atresia ani	16	—	—
	» » prolapsus ani vel recti	22	1	1
	Resektion af vas deferens	45	—	2
	Orchidopexi	35	—	—
	Operation för ectopia testis	16	—	—
	» » abscessus periurethralis	10	1	—
	» » polypus recti	15	—	2
	» » » urethræ	8	1	3
	» » ruptura vesicæ urinariæ	—	1	—
	IX. Gynekologiska operationer.			
96.	Operation för hæmatokolpos, hæmatometra	11	1	3
98.	Perineorafi	39	2	12
99.	Kolporafi	54	2	8
100.	Prolapsoperation	58	1	11
	Ventrofixation	12	—	—
101.	Operation för fistula vesico-vaginalis	14	—	—
	» » » recto-vaginalis	6	2	1
102.	Cervix-discision	16	5	8
103.	Cervix-excision	50	1	4
104.	Emmets' operation för fissura oris uteri	11	—	2
105.	Abrasion af uterus-slemhinnan	1,100	127	165
	Abortoperation	283	13	33
106.	Abrasion af maligna svulster i uterus	82	1	5
107.	Operation för polypus uteri	80	6	16
108.	Enukleation af uterusmyom genom vagina	50	4	4
109.	Myotomi medelst laparotomi	23	—	11
110.	Operation för inversio uteri	3	—	—
111.	» » retroversio uteri	10	1	2
112.	Vaginal uterus-exstirpation	43	—	13
113.	Supracervikal uterus-exstirpation	151	—	66
114.	Total uterus-exstirpation medelst laparotomi	104	—	28
115.	Salpingotomi, Salpingektomi	198	—	9
116.	Ovariotomi	297	10	66
117.	Kastration	1	—	—
118.	Kejsarsnitt	9	—	—
119.	Operation för graviditas extra uterina	56	1	11
120.	» » ruptura uteri	1	—	—
	» » pelveoperitonitis	25	—	—
	» » parametritis	27	1	1
	» » hæmatocele retrouterina	2	—	—
	Förlossningsoperationer:			
	Framkallande af för tidig börd	20	4	4
	Perforation af hufvud	6	—	—
	Vändning och extraktion	21	1	—
	Tångförlossning	25	—	—
	Manuellt aflägsnande af placenta	24	1	—
	X. Ögonoperationer.			
121.	Kantoplastik	21	1	—
122.	Operation för ectropium	14	—	—
123.	» » entropium och trichiasis	38	1	—
124.	Blefaroplastik	12	1	—
125.	Bowman's operation	435	64	4
126.	Stilling's operation	3	—	—
127.	Operation för chalazion	20	—	—
128.	» » pterygium	10	2	—
129.	» » symblepharon	4	—	—
130.	» » ptosis	13	—	—
131.	Skrapning af hornhinnan	3	1	—
132.	Galvanokaustik	149	8	2
133.	Sæmisch's operation	31	1	—
134.	Paracentes af hornhinnan	32	2	1
135.	Tatuering af hornhinnan	12	—	—
137.	Operation för staphyloma	14	—	—
138.	Sklerotomi	7	—	—
139.	Iridektomi	129	1	12
140.	Iridotomi	1	—	—
141.	Prolapsafklippning	43	3	—
142.	Starrextraktion	309	3	17
	Evakuation för cataracta	31	—	—
	Capsulotomi för cataracta	10	—	—
143.	Starrdiscision	182	—	4
144.	Enukleation af bulben	240	15	6
145.	Exenteration af bulben	28	1	—
146.	Exenteration af ögonhålan	11	1	—
147.	Operation för strabismus	80	1	3
148.	Expression för conjunctiviti trachomatosa	18	—	—
	Exstirpation af tårsäcken	33	2	1
	Magnetextraktion	49	3	—
	Extraktion af främmande kropp	11	1	1
	Linsextraktion för luxatio lentis	10	—	—
	XI. Öronoperationer.			
150.	Operation för polypus meatus auditorii	28	2	—
151.	Paracentes af trumhinnan	73	13	20
153.	Öppnande af cellulæ mastoideæ med bioperationer	723	26	174
	XII. Operationer, som ej kunnat hänföras till ofvanstående hufvudafdelningar.			
	Operation för hudtuberkulos	43	3	4
	» » lupus vulgaris	22	1	2
	» » tuberkulösa abscesser	337	24	2
	» » actinomycosis	41	2	—
	» » carbunculus	110	14	3
	Excision af antrax	5	1	—
	Extraktion af främmande kropp	125	11	6
	Operation för inväxt nagel	199	19	2

Å epidemisjukhusen hafva under året utförts följande operationer: Intubation 297 fall. Trakeotomi 103 fall. Trepanation af proc. mast. 21 fall.

Tab. N:r 25 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador* och *förgiftningar* med hänsyn till *skadans natur* och *påföljd* år 1905.

1	2	3	4	5	6
Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
Sår utan komplikationer (vulnus)	1,641	207	1	41	1,806
Kontusion (contusio)	367	80	2	3	445
Inträngd främmande kropp[1])	27	14	2	2	37
Varbildning i följd af inträngande kropp eller skada å huden eller subkut. bindväfven (sepsis)	689	165	21	110	721
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	390	120	1	40	469
Utgjutning i led (synovitis traumat., hæmarthrosis)	167	38	—	13	193
Öppnande af någon af de större lederna (vulnus perforans)	120	9	2	28	99
Benbrott, enkelt (fractura simplex)[2])	2,161	818	34	293	2,655
» , kompliceradt (fractura complicata)[2])	449	63	17	134	361
Afskärning af muskel, sena, nerv	253	31	1	46	237
Skada å större kärl	42	3	5	3	37
Krossning, afhuggning, afslitning (amputatio traumatica, laceratio):					
af 1—2 fingrar	416	31	—	362	85
af 3—5 fingrar, hand	220	7	1	199	27
af arm	50	4	2	46	6
af tår eller fot	73	6	3	53	23
af ben	46	1	6	28	13
andra kroppsdelar	37	5	6	3	33
Förbränning (combustio):					
fingrar, hand	37	19	—	6	50
ansikte	83	23	3	11	91
andra kroppsdelar	139	80	37	16	166
Förfrysning (congelatio):					
fingrar	19	2	1	14	6
tår, fot	63	5	1	27	39
andra kroppsdelar	3	2	—	—	5

1	2	3	4	5	6
Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
Öppnande af bukhålan (vulnus perforans)	17	3	1	—	20
Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptura)	35	3	21	—	16
» å lefver, mjälte, njure, urinblåsa	63	4	12	4	51
» å lunga	3	—	1	—	2
Öppnande af lung- eller hjärtsäck (vulnus perforans)	34	1	10	—	25
Skada å struphufvudet eller luftstrupen	19	2	5	—	16
Hjärnskakning (commotio cerebri)	135	18	6	6	141
Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii)	134	18	34	11	106
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg[3])	95	8	59	29	15
Slag å ögat (contusio oculi)	101	14	—	59	56
Skada å hornhinnan	198	22	—	127	93
Vulnus perforans oculi	28	4	—	32	—
Främmande kropp inträngd i ögat	222	21	—	196	47
Öfriga skador å ögat	35	7	—	37	5
Öfriga skador	69	16	6	18	61
Förgiftning med syror eller alkalier	24	11	6	5	24
» » metallsalter	1	—	—	1	—
» » sublimat	7	10	1	—	16
» » arsenik	1	1	1	—	1
» » fosfor	2	2	2	—	2
» » lysol, karbolsyra, kreolin	2	1	—	1	2
» » alkohol	8	—	—	—	8
» » opium, morfin	3	—	1	—	2
» » cocain, atropin	3	1	1	—	3
» » kloral, kloroform	2	1	1	—	2
» » antipyrin, veronal, trional	—	3	—	—	3
» » benzin, terpentin	3	—	—	—	3
» » kolos, fotogénos	7	2	1	—	8
Öfriga förgiftningar	4	4	—	1	7
Åskslag	3	1	—	—	4
Ormbett	30	30	—	—	60
Summa summarum	8,780	1,941	315	2,005	8,403

Anm. Fall, i hvilka flera af de här anförda skadorna samtidigt förekomma, upptagas under den rubrik, som motsvarar den viktigaste eller svåraste skadan.
Såväl olycksfall som skador genom annans vållande eller självmordsförsök upptagas i denna tabell.
Rubriceringen efter skadans påföljd eger rum vid utskrifningen.
Summan intagna och summan utskrifna behöfva ej stämma med hvarandra.
Från en del sjukhus hafva primäruppgifterna till Tab. N:r 25 A och Tab. N:r 25 B ej öfverensstämt med hvarandra.

[1]) Här upptagas ej sådana fall som anföras under nedanstående rubriker, t. ex. öppnande af större leder, bukhålan, skada å magsäck etc. — [2]) Brott å hjärnskålens botten upptagas ej här. — [3]) Fall då ej blott skallens ben eller ryggkotorna utan äfven hjärnan eller ryggmärgen blifvit skadade.

Tab. N:r 25 B. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador och förgiftningar*, fördelade efter *skadans tillkomstsätt* år 1905.

1	2	3	4	5	6
Skadans tillkomstsätt.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
A. *Olycksfall i yrkesarbete.*					
Vid handterandet af yxa	525	15	1	57	482
» » » lie	51	20	—	4	67
» » » andra verktyg	144	7	1	32	118
» ångmaskiner	18	—	—	5	13
» transmissioner	17	1	—	8	10
» elektriska motorer och ledningar	3	—	—	—	3
» hissar och lyftkranar	43	1	—	8	36
» arbetsmaskiner inom jordbruket:					
tröskverk	151	25	3	105	70
hackelsemaskin	72	11	1	41	41
andra maskiner	97	6	1	33	69
» arbetsmaskiner inom:					
grufindustrien	43	—	—	12	31
stenindustrien	92	1	2	26	65
malmförädlingsindustrien	34	—	1	8	26
metallindustrien	89	—	—	26	63
varf och skeppsbyggeri	4	—	1	1	2
träindustrien { cirkelsåg	195	—	1	129	65
träindustrien { andra maskiner	113	1	5	47	62
textiliadustrien	30	12	—	14	28
närings- och njutningsämnesindustrien	33	5	—	15	23
pappersindustrien	47	2	1	20	28
kemisk-tekniska industrien	18	1	—	4	15
andra industrier	66	11	4	22	51
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras:					
vid jordbruksarbete	426	41	7	46	415
» byggnadsarbete	387	5	15	36	343
i grufvor	66	1	5	11	51
inom träindustrien	216	—	2	25	189
» andra industrier	320	12	11	49	273
Genom inträngande föremål, såsom träflisor, spikar, glasskärfvor	433	63	8	200	287
Vid körning	467	21	8	47	431
Genom slag, stöt eller bett af djur	341	85	15	62	349
» beröring med hett vatten, ånga	38	18	5	6	45
» beröring med smält eller het metall, glas m. m.	39	3	1	3	38
» beröring med syror eller alkalier	17	2	2	4	13
» förgiftning	6	2	1	1	6
» bränning i kolmila	3	—	2	—	1
» förfrysning vid skogsarbete o. d.	2	—	—	1	1
» sprängskott	89	—	1	41	47
Vid handterandet af dynamit eller andra explosiva ämnen	55	—	2	19	34
» järnvägstrafiken	168	3	16	29	125
» sjöfarten	206	—	7	35	163
Vid spårvägstrafik, brandkår, polistjänst	13	—	1	—	12
Öfriga	7	—	2	1	4
Summa	**5,184**	**375**	**133**	**1,233**	**4,195**
B. *Olycksfall utom yrkesarbete.*					
Vid hushållsgöromål	192	547	8	120	611
Under resa:					
på järnväg	31	12	2	11	30
på fartyg	16	2	1	3	14
åkning	207	79	11	30	245
Vid sport och gymnastik:					
gymnastik	35	2	1	2	35
jakt { skottskada	184	2	6	61	119
jakt { annan skada	8	—	—	1	7
fiske	5	—	—	—	5
velocipedåkning	94	10	2	11	91
ridning	49	—	—	6	43
skridsko-, skidåkning o. d.	59	27	1	6	79
segling	1	—	—	1	—
badning	4	—	1	—	3
lek	766	154	19	168	734
Vid slagsmål och öfverfall	313	27	4	36	300
Under rusets inflytande	333	10	11	46	284
I följd af sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	39	30	4	14	51
» » » öfverkörning	84	38	10	15	97
» » » vådaskott	45	5	2	15	32
Genom fall, halkning, nedstörtande föremål, ras	678	481	39	161	959
» beröring med hett vatten, ånga	15	10	3	—	22
» inträngande föremål såsom träflisor, spikar, glas o. d.	23	16	—	8	31
» slag, stöt eller bett af djur	29	16	—	1	44
Vid explosioner	16	3	1	8	10
» eldsvåda	8	3	2	2	7
Öfriga	111	41	13	27	112
Summa	**3,345**	**1,515**	**141**	**753**	**3,965**
C. *Självmordsförsök.*					
Med skärande vapen	53	4	9	4	44
» trubbigt vapen	1	—	—	—	1
» skjutvapen	45	1	19	4	23
» sprängskott	1	—	—	1	—
» hängning	5	1	2	—	4
» dränkning	3	3	—	—	6
» förgiftning	15	13	8	1	18
» krossning af järnvägståg	1	—	—	1	—
» nedstörtande från höjd	3	1	1	1	2
Summa	**127**	**23**	**39**	**12**	**98**
Summa summarum	**8,656**	**1,913**	**313**	**1,998**	**8,258**

Tab. N:r 26. Sammanställning af uppgifter angående antalet *kurgäster vid hälsobrunnar, bad- och kallvattenkuranstalter* år 1905.

	Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.
Stockholms stad.		
Sabbatsberg		
Stockholms län.		
Furusund	195	3
Rindöbaden	—	—
Saltsjöbaden	957	22
Södertälje	843	26
Uppsala län.		
Dannemora	60	—
Södermanlands län.		
Bie	166	82
Östergötlands län.		
Kneippbaden	1,114	70
Medevi	862	7
Söderköping	1,528	240
Jönköpings län.		
Götarp	—	—
Holsby	336	—
Lannaskede	647	—
Tranås	736	—
Kronobergs län.		
Grennaforsa	210	4
Ryd	616	21
Kalmar län.		
Borgholm	887	—
Källvik	301	—
Nybro	350	9
Södra Vi	243	—
Gottlands län.		
Visby	?	?
Blekinge län.		
Ronneby	2,695	205
Tulseboda	354	30
Vägga	134	—
Kristianstads län.		
Båstad	1,469	19
Malen	322	7
Tyringe	146	—
Malmöhus län.		
Ramlösa	870	160
Hallands län.		
Gottskär	310	—
Särö	298	—
Varberg	2,337	83
Göteborgs och Bohus län.		
Fiskebäckskil	558	—
Grebbestad	248	8
Gustafsberg	1,070	50
Ljungskile	220	6
Lyckorna	1,620	—
Lysekil	2,016	148
Marstrand	800	—
Stenungsön	161	21
Strömstad	957	115
Älfsborgs län.		
Helsjön	296	—
Rostock	—	—
Torhult	123	—
Ulricehamn	353	—
Skaraborgs län.		
Djursätra	422	66
Hjo	372	5
Lunds brunn	955	45
Mösseberg	1,364	20
Värmlands län.		
Kalhyttan	172	4
Skagers brunn	289	—
Örebro län.		
Loka	541	60
Porla	823	30
Västmanlands län.		
Johannisdal	216	20
Sätra	599	12
Kopparbergs län.		
Toftan	158	8
Västernorrlands län.		
Sundsvall	25	4
Jämtlands län.		
Månsta	44	—
Ragunda	149	7
Ytterån	157	—

Tab. N:r 27. Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om *medikolegala förrättningar* år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	21		22	23		24	25	26	27	28	29	30	
Län.	Obduktioner å foster.						Andra obduktioner i rättsligt syfte.																																					
	Våldsam död.						Våldsam död.																																					
													Kväfning.																Däraf															
	genom handverkan.	genom bristande vård.	Naturlig död.	Dödfödda.	Obestämbar dödsorsak.	Summa.	Kroskada.		Stick- eller skärskada.		Skottskada.		Hängning.		Strypning.		Drunkning.		Annan kväfning.		Förgiftning.		Förbränning.		Förfrysning.		Summa.		sannolika självmord.		såsom följd af fosterfördrifningsförsök.	Naturlig död.		Obestämbar dödsorsak.	Obduktioner utförda för likbränningsändamål.		Besiktning å lefvande personer för utrönande af: Sinnesbeskaffenhet.	Följder af föregången misshandel.	Hafvandeskap.	Utöfvad otukt.	Annat förhållande.	Andra rättsmedicinska undersökningar.	Af Medicinalstyrelsen utbetalda förskott.	
							m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	kv.	m.	kv.		m.	kv.									
Stockholms stad	—	3	1	—	3	7	10	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	9	3	—	—	—	—	19	7	5	1	—	3	5	2	29	17	9	135	—	8	3	—	2,205	—
Stockholms län	2	2	—	3	2	9	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	3	1	1	1	2	2	—	—	—	—	8	6	4	3	1	5	2	5	1	1	1	—	—	—	—	—	2,028	68
Uppsala d:o	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	6	1	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	312	60
Södermanlands d:o	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	173	81
Östergötlands d:o	—	—	—	—	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	4	2	—	—	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	643	60
Jönköpings d:o	—	—	—	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	1	2	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	2	499	91
Kronobergs d:o	1	1	—	1	3	6	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	496	27
Kalmar d:o	—	2	2	—	4	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	700	1
Gottlands d:o	—	1	—	—	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182	47
Blekinge d:o	—	—	1	1	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	1	1	—	—	4	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	693	48
Kristianstads d:o	2	1	1	1	1	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	6	1	1	—	1	3	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	818	45
Malmöhus d:o	1	1	—	2	1	5	5	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	4	1	—	—	—	—	12	3	3	—	1	5	5	—	—	—	—	7	—	—	—	—	1,027	75
Hallands d:o	—	—	—	2	1	3	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	9	1	5	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,300	52
Göteborgs och Bohus d:o	—	1	1	2	1	5	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5	1	—	—	—	—	11	4	2	2	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	848	67
Älfsborgs do	—	2	—	1	2	5	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	4	1	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	498	68
Skaraborgs d:o	1	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	679	34
Värmlands d:o	2	—	—	1	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	444	38
Örebro d:o	2	1	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	11	—	—	—	—	420	50
Västmanlands d:o	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	246	95
Kopparbergs d:o	1	—	—	—	1	2	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	1,170	61
Gäfleborgs d:o	2	1	—	—	—	3	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	8	3	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	568	32
Västernorrlands d:o	1	—	1	2	2	6	2	2	1	1	2	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	4	—	—	—	—	8	8	2	3	1	—	2	1	—	—	1	—	1	—	—	—	649	58
Jämtlands d:o	1	1	—	—	1	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	405	14
Västerbottens d:o	1	2	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	371	18
Norrbottens d:o	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	190	87
Summa	19	20	7	18	29	93	46	8	14	3	6	1	8	1	1	1	19	8	5	4	32	21	1	—	4	—	136	47	32	10	13	36	22	17	33	18	17	162	1	11	3	2	17,576	77

Tab. N:r 28. Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län vid slutet af år 1905.[1])

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län.	Vid regementen och kårer anställda veterinärer.	Länsveterinärer.	Stadsveterinärer.	Stuteriveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Enskilda legitimerade veterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillväxt eller minskning.
Stockholms stad	7	—	1	—	—	21	—	**29**	+ 4
Stockholms län	—	1	—	—	10	2	1	**14**	—
Uppsala d:o	[2]) 1	1	—	—	6	2	—	**10**	—
Södermanlands d:o	—	1	—	—	11	1	—	**13**	— 2
Östergötlands d:o	—	1	—	—	13	[4]) 3	2	**19**	— 1
Jönköpings d:o	[3]) 2	1	—	—	5	4	1	**13**	— 2
Kronobergs d:o	—	1	—	—	1	2	1	**5**	—
Kalmar d:o	[2]) 1	2	—	—	8	2	2	**15**	— 1
Gottlands d:o	1	1	—	—	2	1	—	**5**	—
Blekinge d:o	—	1	—	—	4	1	—	**6**	— 1
Kristianstads d:o	2	1	—	—	10	6	2	**21**	—
Malmöhus d:o	9	1	[5]) 1	1	16	17	—	**45**	+ 2
Hallands d:o	—	1	—	—	4	2	—	**7**	— 1
Göteborgs och Bohus län	2	1	[6]) 3	—	6	4	2	**18**	+ 4
Älfsborgs län	—	1	—	—	3	2	8	**14**	— 1
Skaraborgs d:o	[3]) 2	1	—	—	1	8	9	**21**	—
Värmlands d:o	—	2	1	—	5	2	7	**17**	—
Örebro d:o	—	1	—	—	10	2	1	**14**	—
Västmanlands d:o	1	1	—	1	6	4	—	**13**	—
Kopparbergs d:o	—	2	—	—	11	1	2	**16**	—
Gäfleborgs d:o	—	2	—	—	5	4	—	**11**	— 1
Västernorrlands d:o	[2]) 1	2	—	—	5	—	1	**9**	—
Jämtlands d:o	1	2	—	—	3	2	—	**8**	— 2
Västerbottens d:o	2	2	—	—	5	—	—	**9**	—
Norrbottens d:o	—	2	—	—	1	—	1	**4**	—
Summa	**32**	**32**	**6**	**2**	**151**	**93**	**40**	**356**	— 2

[1]) Jämte lärarna vid Veterinärinstitutet och föreståndaren för Veterinärinrättningen i Skara. — [2]) Tillika distriktsveterinär. — [3]) En tillika distriktsveterinär. — [4]) En icke praktiserande. — [5]) Slakthusdirektör. — [6]) En slakthusdirektör, en sanitetsveterinär.

Tab. N:r 29. Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren, år 1905.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Län.	Tjänsteresor för							Summa resor.	Utbetalt under år 1905 för veterinärernas tjänsteresor och förrättningar.	
	Mjältbrand. [1])	Mjältbrandsemfysem. [1])	Svinpest och svinsjuka.	Hönskolera.	Värdering och nedslakting af kor, som lidit af juferrutberkulos.	Lungröta.	Misstänkta sjukdomsfall.		Kronor.	öre.
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	55	2	63	—	6	—	2	**128**	**3,248**	95
Uppsala d:o	17	—	1	—	2	—	—	**20**	**1,013**	77
Södermanlands d:o	51	—	14	—	—	—	3	**68**	**1,837**	01
Östergötlands d:o	288	—	108	—	6	14	2	**418**	**6,691**	09
Jönköpings d:o	19	8	15	—	1	—	4	**47**	**1,413**	45
Kronobergs d:o	15	19	—	—	1	—	—	**35**	**929**	25
Kalmar d:o	47	35	14	—	3	—	1	**100**	**1,511**	80
Gottlands d:o	5	2	1	—	—	—	2	**10**	**263**	62
Blekinge d:o	15	13	20	—	—	—	6	**54**	**1,256**	66
Kristianstads d:o	30	4	100	2	12	—	1	**149**	**3,192**	50
Malmöhus d:o	60	—	176	—	24	—	2	**262**	**5,412**	67
Hallands d:o	26	3	11	—	—	—	—	**40**	**862**	26
Göteborgs och Bohus d:o	6	—	—	—	1	—	1	**8**	**265**	60
Älfsborgs d:o	20	4	—	—	1	—	11	**36**	**1,582**	39
Skaraborgs d:o	30	1	65	—	5	—	3	**104**	**2,348**	34
Värmlands d:o	12	—	—	—	3	—	5	**20**	**609**	54
Örebro d:o	30	—	—	—	8	—	5	**43**	**1,382**	06
Västmanlands d:o	21	1	6	—	8	—	2	**38**	**1,854**	40
Kopparbergs d:o	10	—	—	—	1	—	4	**15**	**476**	88
Gäfleborgs d:o	2	1	—	—	—	—	—	**3**	**113**	75
Västernorrlands d:o	14	—	1	—	—	—	2	**17**	**141**	87
Jämtlands d:o	—	—	—	—	—	—	1	**1**	**47**	22
Västerbottens d:o	10	—	7	—	—	—	3	**20**	**799**	47
Norrbottens d:o	2	—	—	—	—	—	1	**3**	**171**	10
Summa	**785**	**93**	**602**	**2**	**82**	**14**	**61**	**1,636**	**37,425**	65[2])

[1]) Till hvarje af sjukdom smittad gård har i allmänhet företagits minst tvenne resor, den senare för att konstatera, att sjukdomen upphört. — [2]) I denna summa äro äfven kostnaderna för desinfektionsmedel kr. 5,865: 76 inbegripna.

Tab. N:r 30. Öfversikt öfver befintliga *apoteks* antal och natur inom hvarje län, år 1905.×)

1	2	3		4		5
Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgiftspliktigt till äldre fonden.		Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.		Summa.
Stockholms stad	—	— Stockholm[1])	22	—	—	22
Stockholms län	—	— Södertälje*, Norrtälje*	2	—	—	
	—	— Sigtuna*	1	—	—	
	—	— Vaxholm*	1	Dalarö†	1	
	—	— Drottningholm[2])	1	Gustafsberg†	1	
	—	— Östhammar*	1	Öregrund†	1	16
	—	— Sotholm	1	Rimbo†	1	
	—	— Hammarby, Sundbyberg	2	—	—	
	—	— Tumba, Djursholm	2	—	—	
	—	— Åkersberg	1	—	—	
Uppsala	—	— Uppsala[3])	3	Dannemora†	1	
	—	— Tibble, Enköping*	2	—	—	
	—	— Tierp, Leufsta	2	—	—	9
	—	— Älfkarleö	1	—	—	
Södermanlands	—	— Nyköping[4])	2	Björkvik†	1	
	—	— Strängnäs*	1	Flen†	1	
	—	— Trosa, Julita	2	—	—	
	—	— Mariefred*	1	—	—	
	—	— Eskilstuna*, **	2	—	—	15
	—	— Malmköping*, Torshälla	2	—	—	
	—	— Gnesta, Katrineholm	2	—	—	
	—	— Vingåker	1	—	—	
Östergötlands	—	— Linköping[5])	2	Åtvidaberg[7])	1	
	—	— Norrköping[6])	3	Torpa-Ramfall†	1	
	—	— Söderköping*	1	Finspong[7])	1	
	—	— Skeninge*	1	Rejmyre†	1	
	—	— Vadstena*	1	—	—	
	—	— Kisa*, Valdemarsvik	2	—	—	19
	—	— Boxholm	1	—	—	
	—	— Ödeshög	1	—	—	
	—	— Motala	1	—	—	
	—	— Tjällmo, Stegeborg	2	—	—	
Jönköpings	—	— Jönköping[8])	2	Säfsjö†	1	
	—	— Eksjö*, Tranås	2	Röksberg†	1	
	—	— Grenna*, Hvetlanda*	2	—	—	
	—	— Värnamo*	1	—	—	13
	—	— Gislaved, S. Unnaryd	2	—	—	
	—	— Vrigstad, Nässjö	2	—	—	
Kronobergs	—	— Växjö*, **	2	—	—	
	—	— Elmhult	1	—	—	
	—	— Ljungby*	1	Ryd†	1	8
	—	— Lenhofda	1	—	—	
	—	— Tingsås, Älfvestad	2	—	—	
Kalmar	—	— Kalmar[9])	2	Gamleby	1	
	—	— Västervik*	1	Grönskåra†	1	
	—	— Vimmerby*	1	—	—	
	—	— Oskarshamn*	1	—	—	
	—	— Borgholm*	1	—	—	
	—	— Bengtstorp*	1	—	—	15
	—	— Mönsterås*	1	—	—	
	—	— Högsby*	1	—	—	
	—	— Söderåkra, Mörtfors	2	—	—	
	—	— Mälilla, Nybro	2	—	—	
Gotlands	—	— Visby	1	Klintehamn†	1	4
	—	— Slite, Hemse	2	—	—	
Blekinge	Karlskrona,	Karlskrona, Tre kronor*	1	—	—	
	Göta Lejon 1	Karlshamn*, Sölvesborg*	2	—	—	
	—	— Ronneby*	1	—	—	6
	—	— Jämshög	1	—	—	
Kristianstads	Ängelholm 1	Kristianstad[10])	2	—	—	
	Simrishamn 1	Båstad*	1	—	—	
	—	— Broby	1	—	—	
	—	— Brösarp	1	—	—	12
	—	— Klippan, Åhus	2	—	—	
	—	— Hessleholm, Tollarp	2	—	—	
	—	— Tomelilla	1	—	—	
Malmöhus	Malmö, Lejonet 1	Malmö[11])	4	Skurup†	1	
	Lund, Svanen 1	Lund, Hjorten	1	Svedala†	1	
	Ystad 1	Landskrona[12])	2	—	—	
	—	— Helsingborg[13])	2	—	—	
	—	— Trelleborg*	1	—	—	23
	—	— Hörby, Bjuf	2	—	—	
	—	— Anderslöf, Åsum	2	—	—	
	—	— Eslöf, Höganäs	2	—	—	
	—	— Limhamn	1	—	—	
	—	— Kjäflinge	1	—	—	
Hallands	Laholm 1	Halmstad*, Falkenberg*	2	—	—	
	—	— Varberg*	1	—	—	
	—	— Kungsbacka*	1	—	—	6
	—	— Oskarström	1	—	—	
	Transport 7		142		19	168

1	2	3		4		5
Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgiftspliktigt till äldre fonden.		Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.		Summa.
	Transport 7		142		19	168
Göteb. o. Bohus	—	— Göteborg[14])	10	Kungshamn†	1	
	—	— Strömstad*, Kungälf*	2	Ljungskile†	1	
	—	— Uddevalla*	1	—	—	
	—	— Marstrand*, Tjörn	2	—	—	
	—	— Mölndal, Lysekil	2	—	—	24
	—	— Tanum, Orust	2	—	—	
	—	— Håby, Jörlanda	2	—	—	
	—	— Fjällbacka	1	—	—	
Älfsborgs	—	— Vänersborg*	1	Billingsfors†	1	
	—	— Borås*	1	Högsäter†	1	
	—	— Alingsås*	1	Ed†	1	
	—	— Ulricehamn*, Åmål*	2	—	—	
	—	— Lilla Edet*, Herrljunga	2	—	—	15
	—	— Skene, Kinna	2	—	—	
	—	— Svenljunga	1	—	—	
	—	— Trollhättan	1	—	—	
	—	— Mellerud	1	—	—	
Skaraborgs	Sköfde 1	Mariestad*	1	—	—	
	—	— Skara*	1	—	—	
	—	— Lidköping*	1	—	—	
	—	— Falköping*	1	—	—	12
	—	— Hjo*	1	—	—	
	—	— Karlsborg, Tidaholm	2	—	—	
	—	— Hofva, Grästorp	2	—	—	
	—	— Vara, Töreboda	2	—	—	
Värmlands	—	— Karlstad*	1	—	—	
	—	— Kristinehamn*	1	Gillberga†	1	
	—	— Filipstad*, Arvika*	2	Visnum†	1	
	—	— Näs, Uddeholm	2	Järnskog†	1	16
	—	— Dalby, Sunne	2	Charlottenberg†	1	
	—	— Årjeng, Kil	2	—	—	
	—	— Öfre Fryksdalen	1	—	—	
	—	— Molkom	1	—	—	
Örebro	—	— Örebro*, **	2	Åmmeberg†	1	
	—	— Askersund*, Linde*	2	Ramsberg†	1	
	—	— Nora*, Hallsberg*	2	Ljusnarsberg	1	
	—	— Karlskoga, Edsberg	2	—	—	
	—	— Fellingsbro	1	—	—	15
	—	— Hjortkvarn, Odensbacken	2	—	—	
	—	— Grythytte	1	—	—	
Västmanlands	Köping 1	Västerås[15])	2	Skinnskatteberg†	1	
	—	— Arboga*	1	Ramnäs	1	
	—	— Sala*, Strömsholm	2	Östervåla†	1	13
	—	— Heby, Västanfors	2	—	—	
	—	— Norberg, Kungsör	2	—	—	
Kopparbergs	Smedjebacken 1	Falun*	1	Nås†, Svärdsjö†	2	
	—	— Hedemora*, Malung	2	Avesta†	1	
	—	— Säter*, Orsa	2	Långshyttan†	1	
	—	— Leksand, Älfdalen	2	Grangärde†	1	18
	—	— Mora, Rättvik	2	Lima†, By†	2	
	—	— Borlänge	1	—	—	
Gäfleborgs	Hudiksvall 1	Gäfle[16]), Gysinge, Ljusdal	5	—	—	
	—	— Söderhamn*, Sandviken	2	Ljusne†	1	17
	—	— Alfta, Bergsjö, Loos	3	Järfsö, Bollnäs	2	
	—	— Storvik Ockelbo, Delsbo	3	—	—	
Västernorrlands	Örnsköldsvik 1	Hernösand*, Gudmundrå	2	Ytter-Lännäs†	1	
	—	— Sundsvall[17]), Vifsta		Ramsele†	1	
	—	— varf	3			13
	—	— Sollefteå*, Backe	2	—	—	
	—	— Fränsta, Skog, Anundsjö	3	—	—	
	—	— Östersund[18])	2	—	—	
Jämtlands	—	— Sveg, Stugun	2	Gäddede†	1	
	—	— Undersåker, Hammerdal	2	Föllinge†	1	13
	—	— Ragunda	1	Ratansbyn†	1	
	—	— Ström	1	—	—	
	—	— Berg, Hede	2	—	—	
	—	— Umeå*, Byske	2	Nysätra, Dorotea†	2	
Västerbottens	—	— Skellefteå*	1	Vilhelmina kyrkoby†	1	
	—	— Lycksele, Åsele	2	Bjurholm†	1	13
	—	— Nordmaling, Burträsk	2	—	—	
	—	— Norsjö, Degerfors	2	—	—	
	—	— Luleå*, Älfsbyn	2	Pajala†	1	
Norrbottens	—	— Piteå*, Arvidsjaur	2	Öfver-Kalix†	1	
	—	— Haparanda*, Gellivare	2	—	—	14
	—	— Kiruna, Öfver-Luleå	2	—	—	
	—	— Råneå, Öfvertårneå	2	—	—	
	—	— Neder Kalix, Jockmock	2	—	—	
	Summa 12		284		55	351

[1]) Lejonet*, Leoparden*, Ängeln*, Svanen*, Morianen*, Korpen*, Kronan*, Enhörningen*, Hvita Björnen*, Ugglan*, Hjorten*, Gripen*, Nordstjärnan*, Phœnix*, Vasen, Elefanten**, Bäfvern**, Örnen**, Renen**, Storken**, Älgen**, St. Erik**. [2]) Disponeras af Riksmarskalken. [3]) Kronan*, Lejonet*, Hägern**. [4]) Gripen*, Phœnix. [5]) Vasen*, Kronan**. [6]) Östgöta Lejon*, Kronan*, Svanen**. [7]) Disponeras af Bruksägaren. [8]) Lejonet*; Kronan**. [9]) Lejonet*, Hjorten**. [10]) Svanen*, Kronan**. [11]) Fläckta örnen*, Lejonet**, Kronan**, Storken**. [12]) Lejonet*, Kronan**. [13]) Kärnan*, Lejonet**. [14]) Enhörningen*, Kronan*, Lejonet*, Hjorten, Svanen**, Vasen**, Korpen**, Hvalen**, Biet**, Ejdern**. [15]) Hjorten*, Bäfvern*. [16]) Lejonet*, Nordstjärnan, Kronan**. [17]) Gripen*, Lejonet**. [18]) Hjorten*, Örnen**

Berättelse öfver verksamheten vid Kungl. Medicinalstyrelsens anstalt för beredning af animal vaccin under år 1905

(första verksamhetsåret)

afgifven af

D:r I. Jundell
anstaltens föreståndare.

Medicinalstyrelsens år 1905 nyinrättade anstalt för beredning af animal vaccin har sina lokaler i egendomen Luntmakaregatan n:r 28, Stockholm, inom hvilken egendom finnes en mindre envånings stenbyggnad samt en dito träbyggnad. Stenbyggnaden innehåller två rum, af hvilka det ena har 34 och det andra 16 kvadratmeters golfyta. Det större rummet utgör själfva ymprummet och i detsamma finnes godt utrymme för de två ympborden, instrumentskåp, tvätt- och steriliseringsapparaterna m. m. I det mindre rummet sker vaccinens rifning, fördelning i kapillärer och flaskor samt expeditionen af vaccinen. Träbyggnaden är inredd till stall, i hvilket samtidigt tio kalfvar kunna uppställas.

I slutet af februari 1905 voro reparations-, inrednings- och utrustningsarbetena för anstalten i det närmaste afslutade, så att den första kalfven kunde ympas den 28 februari.

Under året hafva ympats sammanlagdt 60 kalfvar. Hälsotillståndet bland dem har i allmänhet varit godt. Endast vaccinen från en kalf har behöft kasseras på grund af vid sektionen påvisade sjukliga förändringar hos djuret (ödematösa ansvällningar).

Till ympmaterial har användts dels den vaccinstam, som förut användts af Stockholms hälsovårdsnämnds vaccinberedningsanstalt, dels en från Hälsingfors vaccinberedningsanstalt mig tillsänd stam, dels en af mig själf genom ympning från barnarm till kalf vunnen retrovaccinstam. Då möjlighet saknats att få göra systematiska vaccinationer å barn, då sådant skulle varit som mest önskvärdt, har det emellertid ej varit möjligt utröna, hvilken af de nämnda stammarna, som varit kraftigast; och öfver hufvud taget har det under sådana förhållanden icke kunnat förekommas, att den från anstalten utlämnade vaccinen ofta varit dålig, hvarom mera nedan.

Från de 60 kalfvarna skördades sammanlagdt 1,009 gram vaccin, det vill säga i medeltal 16,8 gram vaccin per kalf. Af denna vaccin har anstalten distribuerat 16,417 kapillärrör och 2,694 flaskor, d. v. s. i medeltal 273,6 kapillärer och 44,9 flaskor per kalf eller i medeltal 2,890 portioner per kalf.

Dessutom bereddes af 50 kalfvar sammanlagdt 406 stycken större flaskor eller 8,12 flaskor per kalf, hvilka användes till ympning af kalfvar.

Härtill kommer en del färdigberedd vaccin, som ej distribuerats, emedan den blifvit för gammal eller emedan dess virulens från början varit för svag.

Kalfvarna hafva observerats i medeltal 1,25 dygn, innan inympningen med lymfa gjorts.

Vaccinens afympning skedde i början (kalf 1—43) 5 dagar efter inympningen; från midten af augusti (kalf 44—60) 3—4 dagar efter inympningen; detta senare på inrådan af d:r Lindholm, föreståndare för Hälsingfors vaccinanstalt. Huruvida detta senare förfaringssätt lämnar bättre vaccin, kan jag ännu ej afgöra, emedan tillfälle till systematiska profvaccinationer icke funnits.

Kalfvarna hafva varit uppställda å vaccinanstalten under i medeltal 7,4 dagar. Deras ålder har växlat mellan 2 och 3 månader. Kalfvarna hafva erhållit i medeltal 11,1 liter oskummad mjölk per dag; dessutom litet hö för dem som velat förtära sådant.

För jämförelses skull meddelas en del motsvarande siffror från Stockholms hälsovårdsnämnds vaccinberedningsanstalt för år 1904, det år med hvilket denna anstalts verksamhet ock upphörde.

Medicinalrådet Kjerrulf meddelar härom följande: Under året 1904 voro sammanlagdt 56 kalfvar uppställda i ympanstaltens stall. Sammanlagdt skördades af 50 kalfvar 708 gram vaccin eller i medeltal 14,16 gram per kalf. Häraf bereddes 13,077 kapillärrör och 2,055 flaskor. I medeltal vunnos således förrutom en del färdigberedd vaccin, som ej distribuerades, 261,54 kapillärrör och 41,1 flaska per kalf eller tillsammans omkring 2,690 portioner vaccin per kalf. Dessutom preperades af 44 kalfvar 486 stycken större rör eller 9,72 rör per kalf, hvilka användts till ympning af kalfvar.

Ofvan nämndes, att från Medicinalstyrelsens vaccinanstalt distribuerats 16,417 kapillärrör och 2,694 flaskor; häraf har styrelren själf rekvirerat 11,681 kapillärrör och 2,117 flaskor för att försändas genom styrelsens vaccinkontor. Det öfriga eller 4,736 kapillärrör och 577 flaskor har utsändts af anstalten vid Luntmakaregatan på rekvisitioner från landsorten.

Emellertid har till anstalten influtit afgifter icke för 4,736 kapillärrör och 577 flaskor, utan endast för 4,628 kapillärrör och 555 flaskor, detta emedan 108 kapillärrör och 22 flaskor voro obeställbara (adressaterna vägrade utlösa försändelserna, eller kunde ej anträffas eller dylikt).

Alldenstund vid rekvisition af enskilda priset per kapillär är satt till 75 öre och per flaska till kr. 7,50 så har till vaccinanstalten influtit kr. 4,628 × 0,75 kr. + 555 × 7,50 kr. = 7,633 kr.

50 öre. Då emellertid anstalten förlorat 15,15 kr. i porto å försändelser som icke utlösts af adressaterna samt å kostnadsfria försändelser af vaccin i ersättning för förut sänd och betald, men enligt uppgift oduglig sådan (af sistnämnda sort 19 kapillärer och 13 flaskor, hvilka ej medräknats i ofvan anförda siffror), så har anstalten för försåld vaccin inkasserat 7,618 kr. och 35 öre*). Medicinalstyrelsen har enligt uppgift af styrelsens kamrerare genom sitt kontor för försåld vaccin erhållit kr. 7,125,50. Till styrelsen har således för försåld vaccin influtit sammanlagdt kr. 14,743 och 85 öre och dessutom har styrelsen kostnadsfritt fördelat 4,807 kapillärer och 1,136 flaskor.

Vaccinens beskaffenhet framgår af den bifogade af d:r C. Scholander uppgjorda tabellen öfver de af honom företagna profympningarna.

Vi se af denna tabell, att vid många nummer af 8 stick ofta endast tre eller ändå färre koppor erhållits som medeltal å de ympade barnen, samt att vid andra nummer medeltalet visserligen varit öfver 3 men under 5. Sådan vaccin måste, då ympningen utföres af en van och skicklig vaccinatör, betecknas som dålig resp. endast medelgod; mindre vana och skickliga vaccinatörer få med sådan vaccin ännu sämre resultat än de antydda.

Den från anstalten utlämnade vaccinen har sålunda ofta lämnat dåliga resultat, och många klagomål hafva försports öfver densamma. Sådana klagomål äro emellertid ingen nyhet hos oss; de hafva förekommit äfven under flera föregående år, då vaccinen bereddes af Stockholms hälsovårdsnämnds vaccinanstalt, hvilket framgår af berättelserna öfver densammas verksamhet (se förste stadsläkarens årsberättelser för de senare åren).

Genom muntliga samtal med eller genom på annat sätt inhämtade upplysningar från föreståndare för en del utländska vaccinberedningsanstalter har jag kommit till den bestämda uppfattningen, att hufvudorsaken till vaccinens ofta dåliga beskaffenhet ligger däri, att vaccinberedningsanstalten icke här, såsom vid de goda dylika anstalterna utomlands, är förenad med en *hela året om funktionerande poliklinik* för vaccination af barn, där vaccinen kan profvas och de bästa d. v. s. de *för människan* starkast virulenta stammarna och numren kunna utväljas till *fortsatt odling å kalf*. Hos oss ske vaccination och vaccinpröfning nästan endast på sommaren; under den största delen af året ympas från kalf till kalf, utan att man genom vaccination å barn får någon upplysning om hvilka af kalfvarna som lämnat en *för människa* kraftig och hvilka som lämnat en *för människa* svagt virulent vaccin. Man måste då under större delen af året vid urvalet af nummer till fortsatt odling hålla sig enbart till utslaget å kalf. Men virulensen för människa och virulensen för kalf gå långt ifrån alltid parallellt; ett nummer som slår an utmärkt på kalf verkar ofta svagt på människa och omvändt.

Har man nu otur att till fortsatt odling å kalf välja en för människa svagt virulent vaccin, så kan en från början å människa kraftigt verkande vaccin snart blifva för människa overksam. Och det blir fullkomligt omöjligt att i en hast korrigera detta, om såsom nu är fallet möjligheten till profvaccinationer kommer först samtidigt med den våldsamma strömmen vaccinrekvisitioner från hela landet.

Hur oberäknelig vaccinens beskaffenhet är visas af följande exempel. Den 11 april ympade jag kalfvarna n:r 11 och n:r 12 på absolut samma sätt med samma lymfa. Afympning på samma dag, hvarvid båda kalfvarna lämnade alldeles lika mängd vaccin, nämligen 30 gram hvar. Denna vaccin bereddes på absolut samma sätt, förvarades på samma ställe och pröfvades sedan på samma dag af d:r Scholander. Resultatet af den vid båda numren på samma sätt utförda profvaccineringen blef för n:r 12 i medeltal 6,7 koppor på 8 stick, men för n:r 11 som medeltal endast 3,3 koppor på 8 stick.

Det är således tydligen nödvändigt, att anstaltens föreståndare alltid har kännedom om de olika vaccinnumrens egenskaper, eljest sker hela vaccinberedningen på måfå, och det kan då exempelvis hända, att den vaccin, anstalten sänder till orter där smittkoppor utbrutit är nästan alldeles overksam. Att sådant kan medföra öfverhängande fara, är tydligt. Men bortsedt från detta medför misslyckade vaccinationer för allmänheten obehag, onödig tidsförlust och ofta onödiga kostnader, för vaccinatören medför den också obehag ock onödigt besvär; hvilket allt, i synnerhet efter upprepade misslyckade vaccinationer, leder till icke ringa förargelse och misstämning mot vaccination öfverhufvudtaget.

Tydligt är således, att allt bör göras för att vaccinen må blifva så god som möjligt.

Och då detta mål säkerligen ej kan nås utan en vaccinationspoliklinik och då det viktigaste hindret för upprättandet af en sådan väl endast kan vara af ekonomisk natur, så skall jag tillåta mig att här lämna en approximativ ekonomisk beräkning för vaccinanstaltens verksamhet, om den förenas med en vaccinationspoliklinik.

Direkt till anstalten har som ofvan nämndes för försåld vaccin influtit kr. 7,618. Till Medicinalstyrelsen har anstalten öfverlämnat 11,681 kapillärer och 2,117 flaskor. Om man antager, att styrelsen lämnade samma ersättning för vaccinen, som den själf fordrar, då den säljer vaccin till kommuner, d. v. s. 50 öre för kapillär och 5 kr. för flaska, så har styrelsen fått en mängd vaccin, som skulle tillfört anstalten kr. $11,681 \times 0,50 + 2,117 \times 5 = 16,425$ kr. och 50 öre. Vaccinanstalten skulle alltså kunna räkna sig till godo en inkomst af (7,618 + 16,425 =) 24,043 kr. och 50 öre. Men de *årliga utgifterna* för anstalten (omkostnaderna för anstaltens första uppsättning och utrustning, hvilka för öfrigt uppgå till 6,193 kr. böra vid denna framställning väl lämnas ur räkningen) uppgå ej till mer än 10,178 kr. (Denna siffra har jag fått genom att till de verkliga utgifterna för år 1905 lägga ytterligare 500 kr.). Anstalten kan således med fullt fog sägas hafva lämnat ett öfverskott af kr. (24,043—10,178 =) 13,865.

Emedan styrelsen utdelar en mängd vaccin kostnadsfritt, har det visserligen i verkligheten ej influtit 24,043 kr. utan endast 14,743., men äfven med denna inkomst, sålunda med kostnadsfri utdelning af vaccin för öfver 9,000 kr., har anstalten haft en årsbehållning af (14,743—10,178 =) kr. 4,565.

Endast en del af denna summa skulle behöfvas för att utvidga anstalten med en vaccinationspoliklinik, vid hvilken föreståndaren skulle kunna studera nyttan af föreslagna modifikationer i vaccinens framställning och kunna oafbrutet i detalj

* Härtill kommer kr. 36,44, utgörande summan af några i småposter insända penningöfverskott.

jämföra vaccinens verkningar på kalf och på människa, såsom sker vid de goda vaccinanstalterna utomlands. Men därom att öfverskottet af de medel, som influtit för försäljning af vaccin, i första hand bör användas för att göra vaccinen så god som möjligt behöfver väl icke diskuteras. För öfrigt skulle Stockholms stad hafva så stor fördel af att där funnes en ständigt funktionerande vaccinationspoliklinik, att man väl kan sätta ifråga, att staden med en del bidroge till upprättandet af sådan poliklinik, i synnerhet som den då kunde blifva befriad från de utgifter den nu redan har för den allmänna vaccinationen. Upprättas en vaccinationspoliklinik, så bli också medicinalstyrelsens vaccindepåer öfverflödiga och de till dem använda medlen kr. 3,400 kunna anslås till vaccinationspolikliniken.

Upprättandet af en vaccinationspoliklinik är emellertid nödvändig äfven af en annan anledning, nämligen behofvet af utbildning för vaccinatörerna. Möjlighet härtill, d. v. s. till öfning i vaccinationens visst icke, som väl allmänt tros, lätta teknik på ett större materiel, saknas nu både för läkare och barnmorskor. En och annan af dem får kanske under sin utbildningstid göra *en* ympning; men de flesta gå faktiskt ut i praktiken utan att förut ha gjort en enda vaccination. Intet under då, att så ofta starka klagomål höras öfver en vaccin, som vid profvaccineringen i den skicklige vaccinatörens hand gifvit åtminstone något så när tillfredsställande resultat. Den osäkerhet jag funnit hos nästan alla vaccinatörer, med hvilka jag talat, angående när en ympning vid *revaccination* skall anses lyckad eller ej, visar behöfligheten af undervisning äfven i ympningens kliniska företeelser. Man jämföre härmed förhållandena i vaccinationens mönsterland, Tyskland. Här få endast läkare vaccinera, och vaccinationens teknik är här ett obligatoriskt undervisningsämne. Man eftersträfvar där till och med att få vaccinationen lagd uteslutande i *ämbets*läkarnas händer. I England, vaccinationens hemland, måste blifvande vaccinatörer, (endast läkare få komma ifråga), genomgå en kurs i vaccinationsläran, och meddelas sådana kurser på 22 olika ställen i Storbritannien (exklus. Irland).

Vaccinationen utföres hos oss till ojämförligt största delen under sommaren. En från olika håll ganska samstämmig erfarenhet har emellertid visat, att det är svårast att hålla vaccinen vid full virulens under sommarmånaderna, under det att man under vintermånaderna lättare får en fullvirulent vaccin. Bäst vore således att vaccinera under vintermånaderna, i synnerhet om vaccinen, såsom nu hos oss är fallet, tages från en anstalt, där vaccinens beskaffenhet ej oupphörligt kontrolleras genom profvaccinationer. Med den hos många rådande motviljan att taga ut barnen under vintern blir det emellertid svårt att hos oss förlägga de egentliga vaccinationsterminerna till vintern. Men mycket vore säkerligen redan vunnet, om man på ett eller annat sätt (genom cirkulär till vaccinatörer, tidningsmeddelanden) kunde få de så att säga normala ympperioderna förlagda till tiden 1 maj—15 juni och 15 september—31 oktober.

Om den s. k. akuta poliomyelitens uppträdande i Sverige 1905.

Af

Ivar Wickman.

Under sommaren och hösten 1905 uppträdde i Sverige, i synnerhet i dess mellersta och södra provinser, en i omfång och häftighet högst betydande epidemi af förlamningsfall, hvilkas prototyp bildades af den sedan gammalt kända akuta spinala barnförlamningen, poliomyelitis anterior acuta infantum (et adultorum), men af hvilka ett stort antal ganska mycket afvek från denna sjukdomsbild. Såväl i utbredning som i intensitet är denna epidemi den mest betydande, som veterligen förekommit.

Det förenar sig flera omständigheter att göra vår kännedom om dess uppträdande så fullständig, som man öfver hufvud kan begära. Genom Kungl. Maj:ts nådiga bref af den 25 augusti 1905 bestämdes, att den akuta poliomyeliten skulle jämställas med en del andra infektionssjukdomar, så att dels alla förekommande fall skulle inrapporteras, dels ock att tjänsteresor efter vederbörlig anmälan skulle få företagas på statens bekostnad. Men härtill kom att såväl läkarnas som allmänhetens intresse för sjukdomen var synnerligen lifligt, ett intresse, som alltjämt underhölls genom de i de dagliga tidningarna ständigt och jämt återkommande notiserna från angripna platser.

Kungl. Maj:ts bref hade emellertid icke endast det goda med sig, att de efter detsammas utfärdande uppträdande fallen blefvo inrapporterade, utan visade sig äfven på många ställen ha en retroaktiv verkan, så att en del under första halfåret inträffade fall, och sannolikt alla de, som inträffat i distrikt, där sedermera sjukomen mera allmänt visade sig, blefvo bekanta.

På grund af anförda omständigheter, äro de uppgifter, som föreligga, synnerligen noggranna och fullständiga och lämna säkerligen en riktig bild af sjukdomens uppträdande, äfven om, såsom nedanför skall närmare omnämnas, en viss kategori fall på en del orter icke kommit med.

Genom generaldirektör *Linroths* välvilliga tillmötesgående, för hvilket jag härmed ber att få uttrycka min varma tacksamhet, blef jag satt i tillfälle att i Västergötland följa den därstädes uppträdande epidemien. Jag besökte därefter de ställen i Småland, hvilka mest hemsökts af sjukdomen, nämligen Växjö och Tingsryds distrikt, och senare äfven Åtvidabergs distrikt i Östergötland. Under den tid af 3 1/2 månader, som jag tillbragte i de angripna trakterna, hade jag tillfälle att taga kännedom om öfver 300 fall. Efter min hemkost erhöll jag af generaldirektör Linroth i uppdrag att på grundlag af de till Medicinalstyrelsen insända rapporterna utarbeta en framställning af sjukdomens uppträdande i Sverige 1905. Då emellertid dessa ju icke affattats med det mål för ögonen att tjäna som grundlag för eventuella epidemiologiska undersökningar, förefunnos i detta material högst betydande luckor, som emellertid på det mest förekommande sätt utfyllts af vederbörande läkare. Jag begagnar därför tillfället att till alla dessa gemensamt uttala mitt varma tack, då det skulle bli för långt att uppräkna alla namn. Emellertid känner jag ett behof och en kär plikt att till provinsialläkarna i de distrikt, som jag själf besökt, Hrr D:r *C. H. Carlson* — Mariestad, *Herman Lundgren* — Växjö, *Th. Brorström* — Tingsryd och *Vilhelm Carlsson* — Åtvidaberg, hvilka samtliga på allt sätt försökte underlätta mitt arbete, frambära ett hjärtligt tack. Detsamma gäller Lasarettsläkarna D:r *Carl Froste* — Mariestad och D:r *Ernst Tengwall* — Växjö för deras välvilliga tillstånd att få undersöka de på de resp. sjukhusen intagna patienterna. D:r *Froste* visade mig dessutom det stora tillmötesgåendet att på lasarettet upplåta lokal för bakteriologiska undersökningar och för anställandet af sektioner.

Utom till de nämnda och icke namngifna kollegerna, står jag i stor tacksamhetsskuld till många af Sveriges präster och skollärare, hvilka i allmänhet icke skytt något besvär för att skaffa äskade upplysningar. —

I den följande redogörelsen har jag genomgått hvartenda kändt fall af akut poliomyelit, som inträffat i Sverige under år 1905 och därvid angifvit såväl insjukningsdato som bostaden. Ett så detaljeradt framställningssät skulle möjligen kunna anses både öfverflödigt och gagnlöst. Emellertid har jag ansett det nödvändigt och detta af följande grunder. Redan den omständigheten, att af en infektionssjukdom, sådan som den akuta poliomyeliten, praktiskt taget nästan alla fall under ett år kommit till kännedom och noggrannt bestämts i de båda för densamma viktigaste hänseenden, tiden för uppträdandet och lokaliteten, är tillräcklig anledning att lämna en noggrann redogörelse för fallen. En liknande framställning föreligger icke från något annat land.

Det är också uppenbart, att framställningen af en infektionssjukdoms uppträdande måste bli helt olika, om man har att göra med en sådan, som i likhet med t. ex. influensan går fram som en pandemi och på kort tid angriper hundratusentals personer eller med en sådan, som den akuta poliomyeliten, af hvilken under det år, då den härjat som mest, endast något mer än 1,000 fall äro kända. I senare fallet måste man med nödvändighet komma att följa de enskilda fallen.

Särskildt af behofvet påkalladt synes mig ett detaljeradt meddelande af primäruppgifterna vara, då det gäller att grunda en ny uppfattning angående en så viktig punkt som sjukdomens

sätt att sprida sig, och då de här nedan meddelade resultaten stå i fullkomlig strid med de gängse åsikterna. Den akuta poliomyeliten anses ju visserligen vara en *infektiös* sjukdom, men däremot *icke kontagiös*. Sjukdomens spridningssätt har hittills varit alldeles okändt.

Frågan om sjukdomens kontagiositet eller icke-kontagiositet är från allmän hygienisk synpunkt af en eminent betydelse, då de åtgärder, som böra vidtagas för densammas bekämpande, ytterst äro beroende på denna frågas besvarande. Härvid ha vi emellertid egentligen endast sannolikheter att räkna med. Men då det just är hopandet af sannolikheter, som slutligen bildar en relativ visshet, så är det ej tillräckligt att visa, att sjukdomen på ett eller annat ställe visar ett visst spridningssätt. Hvad som är af vikt är att få konstateradt att öfverallt samma stora drag kunna skönjas, äfven om detaljerna gått förlorade.

Därför är det icke nog att se till, huru sjukdomen uppträder på det ena eller andra stället, t. ex. inom de större härdarna. Af minst lika stor vikt är det att tillse, hur de enstaka fallen förhålla sig, ty det är i främsta rummet dessa, som bilda grunden till den härskande föreställningen om sjukdomens icke kontagiösa natur, liksom det säkerligen är de enskilda läkarnes erfarenheter om dessa isolerade fall, som komma att utgöra det förnämsta hindret mot en ändrad uppfattning. Det är därför enligt min mening nödvändigt att så att säga följa sjukdomen i hälarna öfverallt där den visar sig.

Af det här sagda är det förklarligt, att jag känt det som en skyldighet att i främsta rummet framlägga det förefintliga materialet detaljeradt. Slutsatserna ge sig sedan nästan af sig själfva.

Emellertid kan ingen beskrifning, hur noggrann den än är, ge en fullkomligt klar och riktig uppfattning af förhållandena. Härtill fordras, att man har en fullständig öfverblick öfver sjukdomens uppträdande. Jag har därför ansett det nödvändigt att kartlägga sjukdomen, hvilket också, tack vare talrika kollegers hjälp, kunnat ske med stor noggrannhet. Härvid har så förfarits, att de angripna husens läge angifvits på generalstabens kartor, hvilka i förminskad skala ligga till grund för de bifogade kartskisserna. Dessa borde naturligtvis, för att med fullständig trohet återspegla förhållandena, vara rena kopior af de förra, upptagande alla hus, vägar etc. Men då detta af praktiska skäl icke låtit sig göra, har jag måst gå en medelväg och endast angifvit fallens läge samt en del af kommunikationsvägarna, då dessa visat sig ha ett bestämmande inflytande på fallens lokalisation. Endast för ett fåtal fall, säkerligen icke öfverstigande 10 stycken, är bostadens läge utmärkt endast approximativt. I hvarje fall är inexaktheten här minimal och utan betydelse.

En sådan kartläggning af sjukdomen, som, hvad den akuta poliomyeliten vidkommer, aldrig förut utförts, ger en öfverblick öfver dess utbredning, som icke erhålles genom något annat medel, och den afslöjar ofta samband mellan fall, som vid undersökning på platsen synas stå fullständigt isolerade. Öfver de trakter, där sjukdomen förekommit mera talrikt, har jag bifogat specialkartor. På dessa liksom vid öfversiktskartorna har jag vid fallen angifvit insjukningstiden, och det är sålunda möjligt att direkt å kartorna afläsa sjukdomens spridning.

Öfversikt öfver de olika sjukdomsformerna.

Innan jag öfvergår till skildringen af sjukdomens uppträdande i Sverige 1905, hvilket skall utgöra hufvudföremålet för föreliggande framställning, anser jag det lämpligt, att med några ord i allra största korthet beröra de olika former, som sjukdomen kan taga, i synnerhet som erfarenheten därvid gifvit vid handen, att sjukdomens symtomatologi är betydligt mera mångskiftande, än hvad man i allmänhet föreställer sig. Det finnes kanhända inom neurologien få sjukdomar, hvilkas sjukdomsbild står så enkel, klar och afrundad, så stereotyp, som den akuta spinala barnförlamningens. Hvar och en känner ju denna akut insättande slappa förlamning med efterföljande atrofi. Denna sjukdomsform stod länge såsom den enda förekommande, till dess Professor *Medin* i sitt såväl inom som utom landet tyvärr alldeles för litet bekanta arbete öfver den infantila paralysen visade, att sjukdomen kan uppträda under ganska varierande former. I själfva verket är Prof. *Medin* grundläggaren af vår kännedom om det akuta stadiet, liksom *v. Heine* är den klassiske skildraren af sjukdomen i dess aflupna stadium.

Erfarenheterna från Sverige 1905 ha nu ytterligare vidgat vår kunskap, såväl angående sjukdomens symtomatologi, i det åtminstone tvenne nya typer, den abortiva och den meningitiska formen, kunna uppställas, som också angående sjukdomens sätt att utbreda sig.

Om man såsom den typiska formen uppställer den sjukdomsbild, som sedan länge gått under namnet akut barnförlamning (»Spinale Kinderlähmung»), Poliomyelitis anterior acuta, hvilken uppträder såsom en under febrila och allmänna symtom insättande akut förlamning, som lokaliserar sig till en eller flera lemmar, och som kvarlämnar en bestående funktionsrubbning och atrofi, så kan man särskilja en hel rad mer eller mindre därifrån afvikande typer.

1. *Abortiva former.* Det visade sig under epidemien, att i den närmaste omgifningen af de personer, som drabbats af den akuta barnförlamningen med tydligt uttalade pareser eller paralyser, mycket ofta fall förekommo, hvilka endast visade bilden af en allmän infektion. De ifrågavarande patienterna angrepos af feber, hufvudvärk, ofta värk i nacken, ibland nackstyfhet, smärtor i lemmarna, ibland framträdande gastrointestinala symtom. Efter en eller flera dagar försvunno symtomen, och patienterna tillfrisknade utan att visa några förlamningar. Dessa formers ätiologiska samhörighet med de uttalade förlamningsfallen framgår af deras i vissa trakter nästan konstanta förekomst vid sidan af de senare. Också kunde man finna alla möjliga öfvergångar från starkt uttalade och för lifvet kvarstående paralyser och dessa lätta, på några dagar förlöpande, abortiva former.

Symtomen vid de abortiva formerna, för öfrigt fullständigt lika med initialsymtomen vid förlamningsfallen, sätta liksom vid dessa vanligen in med stor häftighet, och deras mer eller mindre starkt uttalade intensitet lämnar icke någon hållpunkt för bedömandet, huruvida de akuta symtomen komma att efterföljas af förlamning eller icke.

De abortiva formerna erbjuda i många fall en mycket stor likhet med de sjukdomsfall, som man i allmänhet rubricerar såsom influensa, och det har också framställts den hypotesen,

att fjolårets epidemi i Sverige icke skulle vara annat än en nervös form af nämnda sjukdom. Härtill är emellertid att anmärka, att säkerligen icke på långt när alla sjukdomsfall, som uppträda under den ifrågavarande bilden och som i dagliga lifvet betecknas såsom influensa, äro framkallade af dennas specifika bacill, och alltså icke i ätiologisk mening att betrakta som denna sjukdom. Under de stora influensaepidemierna har, såvidt man kan se af litteraturen, icke någon stegring af poliomyeliternas antal observerats, och särskildt har detta varit fallet i Stockholm, där man ju sedan länge varit särskildt uppmärksam på sistnämnda sjukdom. Dessutom utveckla sig de ibland vid iufluensa uppträdande förlamningarna i likhet med andra toxinsjukdomar en tid efter infektionen, under det att förlamningarna vid en akut poliomyelit uppträda i omedelbar anslutning till densamma. Dessa omständigheter tala tillräckligt tydligt för att någon sammanslagning af influensan och poliomyeliten icke kan ifrågakomma.

De abortiva formerna ha från flera synpunkter ett synnerligen stort intresse. För det första jämställes den akuta poliomyeliten äfven i detta hänseende med de flesta andra infektionssjukdomar, af hvilka sådana lätt och hufvudsakligen under allmänsymtom förlöpande former, hvilka sakna just det för den ifrågavarande sjukdomen mest karakteristiska symtomet (t. ex. en scarlatina utan exanthem), sedan länge äro bekanta. Liksom i dessa fall en diagnos vid enstaka uppträdande fall icke är möjlig, så låta sig de abortiva formerna af poliomyelit hänföra sig till denna sjukdom endast då de förekomma i tydligt lokal- och tidssammanhang med tydliga fall.

Vidare ha de abortiva formerna ett särdeles stort intresse i epidemiologiskt hänseende. Det är klart, att sjukdomens sätt att sprida sig skall te sig på väsentligt olika sätt, om man endast tar hänsyn till förlamningsfallen utan att fästa sig vid de abortiva formerna, hvilka i vissa trakter uppgå till nära 50 % af alla förekommande fall och på andra orter sannolikt till ännu mera, under det att de i andra trakter återigen äro betydligt mera sällsynta. I det följande skola en hel del fall anföras, som visa hur de abortiva formerna tjäna som förmedlingslänk mellan eljest isolerade förlamningsfall. Det är ganska karakteristiskt, att de kolleger — jag nämner särskildt D:r *Herman Lundgren* och D:r *Brorström* —, som varit i tillfälle att se och rätt tyda de abortiva formerna, också äro öfvertygade om sjukdomens kontagiositet.

Man frågar sig naturligtvis, hvilka anatomiska förändringar, som ligga till grund för dessa abortiva former, huruvida äfven vid dem förändringar i ryggmärgen låta sig påvisa. Ehuru vi på grund af omständigheter, som här nedan på tal om den polyneuritiska formen något närmare skola beröras, icke helt och hållet kunna utesluta, att sådana verkligen kunna finnas tillstädes, så kunna vi å andra sidan icke uttala något positivt därom, då sektioner från sådana fall icke förekommit

II. *Den meningitiska formen.* Såsom mycket vanliga symtom visade sig vid ifrågavarande epidemi under initialstadiet *meningititiska retningsfenomen.* I sin lindrigaste form visa de sig som smärtor och styfhet i nacken. Stegras de högre, så kan en fullständig opisthotonus med kontraktur i nackmusklerna inträda. Denna förenar sig då oftast med styfhet och konkavställning af ryggen. Om de meningitiska symtomen äro starkt framträdande under initialstadiet, så kan man naturligtvis tala om en meningitisk form af sjukdomen, hvilken emellertid med förlamningarnas uppträdande afslöjar sin rätta natur. Det kan emellertid i sällsynta fall hända, att endast de starkt uttalade meningitsymtomen kunna påvisas, och att förloppet är fullständigt likt en meningit. I sådana fall kan det endast bli frågan om en differentialdiagnos i ätiologisk mening och endast tids- och lokalsambandet med säkra poliomyelitfall kan naturligtvis afgöra, om denna sjukdomsform föreligger. Denna form med uteslutande meningitiska symtom utan några påvisbara förlamningssymtom är emellertid sällsynt. Ganska ofta förekommande däremot äro fall, som mera svara mot den sjukdomsform, som man benämnt meningismus. Vid dessa uppträda visserligen äfven meningeala retningssymtom, men dessa visa icke den styrka och predominerande ställning i sjukdomsbilden som den först omnämnda typen. Man skulle närmast kunna karaktärisera dem som abortiva former af meningeal typ.

Alldeles särskildt har D:r *Brorström* — Tingsryd, såsom karakteristiskt för sjukdomen framhållit ett symtom, som består däri, att om undersökarens ena hand lägges på pat:s hufvud och detta föres framåt, under det den andra handen palperar nackmusklerna, dessa kännas spända.

De meningeala retningssymtomen, som synas så främmande för den sjukdomsbild, som vi hitintills äro vana att anse karaktäristisk för den akuta poliomyeliten, finna sin naturliga förklaring i de förändringar, som äro att finna vid sjukdomen. Vid den patologisk-anatomiska undersökningen finner man nämligen nästan konstant att meningerna äro medafficierade. I dessa observeras en mer eller mindre utbredd rundcellsinfiltration, som i de flesta undersökta fall visserligen varit inskränkt till begränsade partier af ryggmärgen, men som under vissa omständigheter kan vinna en ganska stor utbredning. Dessutom har man ansett sig i vissa fall kunna konstatera en ökad vätskemängd i cerebrospinalkanalen. Det kan således icke förvåna, att vi äfven vid den typiska spinala barnförlamningen finna meningitsymtom och att dessa ibland t. o. m. predominera i sjukdomsbilden.

Af och till har man också på senare åren iakttagit meningeala symtom vid fall af poliomyelit och ansett detta förhållande tala för att poliomyeliten och cerebrospinalmeningiten skulle ha samma ätiologiska ursprung, att således den förra sjukdomen endast skulle vara en speciell form af den senare. Emellertid kan man med stöd af erfarenheterna från epidemien 1905 med säkerhet påstå, att en sådan hypotes är oriktig. Ty väl äro meningeala symtom under nämnda epidemi vanliga, men hela epidemiens karaktär är så fullständigt den af en akut poliomyelit, att inom vidsträckta områden, som omfatta flera hundra fall, icke ett enda förekommit, som kunnat rubriceras såsom ett typiskt cerebrospinalmeningitfall. Äfven hafva de anställda sektionerna visat frånvaron af de för sistnämnda sjukdom karakteristiska förändringarna, och vid de utförda bakteriologiska undersökningarna hafva icke heller några meningokokker kunnat påvisas.

Visa de båda sjukdomarna redan i det akuta stadiet, oaktadt framträdande likheter, ändock i vanliga fall en ganska pregnant åtskillnad, så gäller detta än mera i sjukdomens senare stadier, i det patienterna vid cerebrospinalmeningiten, som bekant, i ett stort procenttal fall hemfalla åt det s. k. stadium hydrocephalicum, hvilket mig veterligt icke observerats i ett enda fall under poliomyelitepidemien 1905. Äfvenledes saknas vid den

senare de vid den epidemiska cerebrospinalmeningiten så ofta förekommande sviterna, döfhet och blindhet.

I epidemiologiskt hänseende finnes också mellan de båda sjukdomarna en genomgripande skillnad, i det att cerebrospinalmeningiten visar den största frekvensen under vinter- och vårmånaderna, medan akme vid poliomyelitepidemierna alltid faller på sommaren.

På grund häraf synes det mig otvifvelaktigt, att vi ha att göra med tvenne ätiologiskt skilda sjukdomar.

III. *Den under bilden af en Landrys paralys förlöpande formen.* I ett ganska stort antal fall antar den akuta poliomyeliten ett fortskridande förlopp, så att den ena extremiteten efter den andra angripes. Sällar sig till dessa förlamningar en framträdande affektion af respirationsmuskulaturens centra, så uppstår den bild, som man vanligen benämner *Landrys paralys*, och hvilken, som bekant, tar antingen ett uppstigande eller nedstigande förlopp, i senare fallet börjande med armarna. Denna form är i de allra flesta fall letal, dock kunna respirationsrubbningarna försvinna och patienten tillfriskna. *Det är emellertid typiskt, att nästan alla fall af poliomyelit, som gå till döden, förlöpa under bilden af en Landrys paralys.* Jag har därför också i det följande räknat alla dödliga fall såsom förlamningsfall äfven där enligt uppgift inga förlamningar skola ha observerats. Nästan alltid ha sådana fall, som endast utgöra ett litet fåtal, icke blifvit observerade af läkare.

IV. *Den bulbära formen.* Vid den i öfrigt typiska akuta spinala barnförlamningen händer det ibland, att kranialnerverna afficieras. Oftast är detta fallet med Facialis och Hypoglossus, något mera sällan träffas ögonmuskelnerverna och då oftast Abducens. Nu kan det emellertid hända, att extremiteterna gå fria och endast kranialnervsaffektionen kvarstår, så att vi få en ren bulbär form. Det karakteristiska med denna är då hela sjukdomsförloppet, med akut början under febersymtom och frånvaro af andra, lokala orsaker till förlamningen, framför allt öronaffektioner vid facialisförlamning.

Det är emellertid påfallande, att den symtombild, som vi vanligen karakterisera som akut bulbär paralys, med svårighet att svälja o. s. v., såsom fristående symtomkomplex utan extremitetsförlamningar, synes hafva varit sällsynt. Emellertid är det otvifvelaktigt, att den akuta inflammatoriska bulbärparalysen i vissa fall åtminstone framkallas af samma agens som den akuta poliomyeliten.

V. *Den encephalitiska formen.* Ehuru en del symtom, i synnerhet konvulsioner, som tyda på en retning af hjärnbarken, i en del fall förekommit, så tyckas dock ytterst få patienter ha företett symtom, som kunna tolkas såsom en härdläsion af hjärnan. Möjligen beror detta delvis på bristande observation till följd af de alldeles speciella förhållanden, som förefunnits vid den ifrågavarande epidemien, då nämligen de allra flesta fall förekommit på landsbygden och naturligtvis icke kunnat underkastas någon noggrannare undersökning. Jag finner det emellertid anmärkningsvärdt, att bland de talrika fall, som jag själf varit i tillfälle att se, jag ingen enda gång kunnat konstatera en spastisk hemiplegi. I ett par fall ha i rapporterna omnämnts rubbningar, som tydligen måste tolkas såsom afatiska.

VI. *Den polyneuritiska formen.* Såsom differentialdiagnos mellan en poliomyelit och en polyneurit uppställes af de flesta författare, utom närvaron eller frånvaron af smärtor, ytterst prognosen. Att emellertid ett sådant betraktelsesätt icke kan vara riktigt, framgår redan af det förhållande, som talrika typiska poliomyelitfall visa. Det är nämligen icke ovanligt att få se mycket utbredda förlamningar gå tillbaka och lokalisera sig i en lem, hvarest paralysen kvarstår för lifvet och visar de för den akuta spinala förlamningen karakteristiska egenskaperna. Det är nu naturligtvis tämligen säkert, att i sådana fall äfven de öfvergående förlamningarna, som försvunnit utan att lämna något spår efter sig, varit förorsakade af ryggmärgsförändringar, och att det sålunda här varit fråga om en poliomyelit. Detta bekräftas också af en del sektionsfynd, som visa, att nästan konstant ryggmärgsförändringarna ha större utbredning än hvad de kliniska symtomen ge vid handen. Sådana kunna saknas t. o. m. under det akuta stadiet i muskler, hvilkas tillhörande centra äro säte för uttalade förändringar. Man kan således våga påstå, att prognosen icke kan tjäna som något differentialdiagnostiskt tecken annat än i det hänseendet, att en kvarstående förlamning med atrofi i vanliga fall är förorsakad af poliomyelitiska förändringar.

Icke heller förhandenvaron eller frånvaron af smärtor kan afgöra frågan, huruvida en poliomyelit eller polyneurit föreligger, ty de ryggmärgsförändringar, som förekomma vid den förra, sträcka sig långt utom främre hornen, och den starka fluxion med ett vanligen starkt framträdande ödem är säkerligen en fullständigt tillräcklig förklaringsgrund för de smärtor, som äro ett nästan konstant fenomen äfven vid sådana fall, som i sin vidare utveckling förete bilden af en klassisk poliomylit.

Det gängse föreställningssättet om prognosens och smärtornas betydelse såsom differentialdiagnostiska särmärken är synbarligen grundadt på den felaktiga uppfattningen af poliomyeliten såsom en systemsjukdom i anatomiskt och äfven kliniskt hänseende.

I en del fall under förra årets epidemi har en ömhet öfver nervstammarna förekommit, hvilket ju anses såsom ett för neuriten karakteristiskt symtom. Huruvida i sådana fall en verklig, af anatomiska förändringar framkallad neurit förelegat, låter sig emellertid icke med säkerhet afgöra.

Af betydelse synes mig hufvudsakligen vara, att i en mängd fall en sjukdomsbild förekommit, som svarar mot den gängse föreställningen om den akuta infektiösa polyneuriten, och att denna, fattad från klinisk ståndpunkt, i ätiologiskt hänseende icke kan skiljas från den akuta poliomyeliten. —

Af denna här lämnade korta öfversikt öfver sjukdomens olika former framgår, hur oegentliga för flera af dessa de gängse beteckningarna äro. Att hos en vuxen människa, som visar en abortiv form utan spår till paralys, tala om barnförlamning, är ju en fullständig motsägelse. Likaledes är det oegentligt, att benämna sådana former poliomyelit, då vi icke säkert kunna veta, om en sådan förändring ligger till grund för sjukdomsbilden. Olägenheterna af denna synbara brist i terminologien skulle vara ringa, om man kunde vänja sig vid att anse den ena eller andra beteckningen som ett nomen proprium, som omfattade alla de olika formerna. Af rent psykologiska grunder är emellertid detta knappast möjligt. Det synes mig därför vara högeligen af behofvet påkalladt att söka få ett annat namn på sjukdomen, hvilket icke endast fäster sig vid ett visst, låt vara än så karakteristiskt symtom, eller vid vissa, kanhända icke i alla fall förefintliga förändringar. Ett sådant namn är,

hufvudsakligen af rent praktiska skäl, högeligen af behofvet påkalladt. Dock anser jag det icke här vara stället att införa någon förändring i nomenklaturen.

Om sjukdomens utbredning i Sverige 1905.

Den akuta poliomyeliten var ju redan före 1905 en i Sverige välbekant sjukdom. Redan vid flere tillfällen har man kunnat konstatera, att den på ett mera epidemiskt sätt hemsökt olika trakter af landet. Första gången detta observerades — liksom det öfverhufvud taget var den första epidemi af sjukdomen som någonstädes iakttagits — var 1881, då D:r *Bergenholtz* i Umeå i sin rapport till Kungl. Medicinalstyrelsen omnämner 13 fall, som under juli—november månader inträffat i distriktet.

Sedan hade Professor *Medin* tillfälle att observera de bekanta epidemierna i Stockholm och omgifning 1887 (på 44 fall) och 1893 (på 25 fall). Under sommaren 1899 förekom ånyo en påfallande stegring i poliomyeliternas antal i Stockholm och dess närmaste grannskap. Sommaren 1903 visade sig sjukdomen med ovanligt talrika fall i Göteborg, och jag har mig bekant, att under ett af de senare åren den äfven skall ha visat sig påfallande talrikt i Hvetlanda-trakten.

Man kan sålunda säga, att sjukdomen är endemisk i Sverige, och det förekommer också, t. ex. i Stockholm, väl hvarje år några fall.

Emellertid höll sig antalet fall äfven vid de ofvannämnda tillfällena af märkbar stegring i frekvensen inom måttliga gränser. Helt annat var förhållandet i Sverige 1905. På flera olika ställen i landet, hufvudsakligen i Skaraborgs och Kronobergs län, uppträdde sjukdomen med så talrika fall och med en sådan häftighet, att Kungl. Medicinalstyrelsen ansåg extraordinära åtgärder af nöden.

Om man öfverskådar sjukdomens uppträdande som helhet, kan man, som en blick på öfversiktskartan I ger vid handen, i södra och mellersta delen af Sverige, hvilka trakter företrädesvis hemsöktes af sjukdomen, urskilja några större härdar, en i Skaraborgs, en i Kronobergs län, en i nordligaste delen af Kalmar län och de angränsande trakterna af Linköpings län samt en i trakten af Kungsör. Dessutom förekommo i Örebro län talrika mindre grupper af fall, liksom på flera andra ställen en lokal anhopning kan konstateras.

Innan jag öfvergår till den närmare redogörelsen af dessa härdar och grupper, skall jag först tillse, hvilka slutsatser med afseende på inkubationstiden, som vi kunna draga ur det föreliggande materialet.

Inkubationstiden. När det gäller att följa gången af en epidemi, är det naturligtvis af den allra största vikt att söka få fastställd inkubationstidens längd, ty på kännedomen om denna beror det ju ofta, i hvilket sammanhang vi skola ställa de uppträdande fallen till hvarandra. Nu är emellertid fastställandet af inkubationstiden i allmänhet ingen lätt sak, och som bevis härpå är det tillräckligt att påpeka obestämdheten i de uppgifter, som anföras för de flesta infektionssjukdomar. Emellertid föreligga hvad den akuta poliomyeliten angår en del faktiska upplysningar, som kunna tjäna till lösandet af frågan.

En i Växjö för tillfället bosatt skolyngling, som den $^{5}/_{9}$ 05 insjuknade i poliomyelit, hade enligt uppgift den 26—28 augusti besökt sitt hem i Ursholt, hvarest en hans broder för tillfället låg sjuk och ett par dagar därefter afled i akut poliomyelit. Det fall från Växjö, som eljest är bekant, uppträdde senare än den ifrågavarande skolynglingens insjuknande. Visserligen äro från Växjös omedelbara omgifning tvenne fall bekanta, insjuknade resp. d. $^{19}/_{8}$ och $^{3}/_{9}$, men då som nämndt från Växjö endast ett annat fall är kändt, och den ifrågavarande skolynglingen insjuknade först, så är det naturligtvis mycket sannolikt, att infektionen skett i hemmet. I så fall skulle inkubationstiden här vara åtminstone icke längre än 8—10 dagar.

I Jönköping uppstod den $^{18}/_{8}$ ett fullkomligt isoleradt fall, i det en vid där förlagda artilleriregemente anställd volontär insjuknade. Denne hade den 2—6 augusti vistats i sitt hem i Sjösås, Kronobergs län. I hemmet hade den 3 augusti en broder insjuknat i en abortiv form af sjukdomen, och den $^{8}/_{8}$ insjuknade systern i typisk poliomyelit, som gick till döden. I detta fall utbröt sjukdomen hos den i Jönköping vistande brodern, alltså 12—16 dagar efter det han utsatt sig för infektionen. Angående denne mans aflidna syster har fadern lämnat några uppgifter af intresse. Hon hade efter en tids bortovaro återkommit hem d. 10 juli och vistats i hemmet oafbrutet till den 31 juli, då hon gjorde uppköp hos en handlande boende något mer än en half mil från hemmet. Hos denne hade under tiden från den 12—20 juli 4 barn varit sjuka i vanliga initialsymtomen och af de angripna hade tvenne visat förlamningar. I omgifningen fanns eljest vid tiden för flickans och hennes brors insjuknande intet bekant fall, någon tid därefter däremot uppträdde sjukdomen på ett 1 km. från deras hem beläget ställe. I detta fall skulle således inkubationstiden för flickan kunna sättas till 8 dagar. Men nu insjuknade som sagdt hennes yngre broder redan den $^{3}/_{8}$. Hvarifrån har han fått sjukdomen? Har systern fört den till honom och sedan själf insjuknat, antingen infekterad af brodern eller genom en fördröjd infektion ådragen å det ställe, där besöket gjorts, eller har brodern infekterats på något obekant ställe och sedan i sin tid smittat systern? Det första alternativet är, så osannolikt det vid första påseendet än kan synas, dock icke alldeles uteslutet.

Från Rosenfors i Kalmar län är 1 fall bekant. Pat. hade förmodligen infekterats på Hultsfreds mötesplats, hvarest han fullgjort sin värnplikt och därvid legat i samma barack, som en annan beväring, hvilken likaledes insjuknat i akut poliomyelit. Den förre återkom till hemmet den $^{2}/_{10}$ och insjuknade den $^{8}/_{10}$. Här skulle således inkubationstiden vara minst 6 dagar.

I Sala insjuknade endast 1 person, den $^{7}/_{11}$, en kvinna, hvilken den $^{1}/_{11}$ ankommit från trakten af Kungsör, hvarest akut poliomyelit gått epidemiskt, och hvarest hon säkerligen sammanträffat med infekterade individer. Alltså äfven här minst 6 dagar.

Det finnes emellertid ett annat sätt att söka få reda på inkubationstidens längd, och det är att jämföra tidsintervallen mellan det första och andra fallen i familjer, där mer än 1 person angripits af sjukdomen. En sådan jämförelse ger följande resultat:

I	12	fall	hade	mellan	1:sta	och	2:dra	sjukdomsfallet	0	dag förflutit
»	22	»	»	»	»	»	»	»	1	» »
»	15	»	»	»	»	»	»	»	2	dagar »
»	14	»	»	»	»	»	»	»	3	» »

I	11	fall	hade	mellan	1:sta	och	2:dra	sjukdomsfallet	4	dagar	förflutit
»	7	»	»	»	»	»	»	»	5	»	»
»	9	»	»	»	»	»	»	»	6	»	»
»	7	»	»	»	»	»	»	»	7	»	»
»	5	»	»	»	»	»	»	»	8	»	»
»	5	»	»	»	»	»	»	»	9	»	»
»	5	»	»	»	»	»	»	»	10	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	11	»	»
»	2	»	»	»	»	»	»	»	12	»	»
»	2	»	»	»	»	»	»	»	13	»	»
»	3	»	»	»	»	»	»	»	14	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	15	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	16	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	17	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	18	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	20	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	22	»	»
»	1	»	»	»	»	»	»	»	27	»	»

Som af denna tabell synes, är det mycket växlande tal. Emellertid kunna en del af dessa utan vidare utrangeras.

Detta gäller först och främst 0-dags siffran, d. v. s. de 12 familjer, i hvilka de två först angripna insjuknat samma dag. För dessa måste vi antaga, att infektionen skett samtidigt för båda fallen. Likaledes kunna vi utesluta tiden öfver 10 dagar, då siffrorna här i jämförelse med de andra äro alltför små för att kunna vara ett riktigt uttryck för regeln. Af de öfriga predominera 1—4 dagars siffrorna så starkt, att man känner sig berättigad att söka den vanliga inkubationstiden inom dessa dagar. Därefter sjunker frekvensen tämligen kontinuerligt. Inom de första dagarna framträda återigen ganska skarpt talrikheten af 1-dags-fallen. Emellertid kan den här funna siffran (22) knappast anses som ett bevis för att en så kort inkubationstid skulle vara den relativt vanligast förekommande, utan dess storlek beror förmodligen därpå, att den innesluter tvenne grupper af fall, dels sådana, vid hvilka infektionskällan för de båda i familjen först insjuknade är gemensam och dessa därför kunna antagas ha smittats ungefär samtidigt, dels sådana åter, där det första fallet verkligen infekterat det andra, och där alltså tidsintervallet mellan de båda första fallen verkligen öfverensstämmer med inkubationstidens längd. Huru som helst, den ofvanstående tabellen synes mig otvetydigt tala för att denna bör sättas till i regel 1—4 dagar. Detta bestyrkes också af några fall, äfven om de yttre omständigheterna därvid äro sådana, att en infektion äfven på annat sätt än det antagna kan ha kommit till stånd på grund af den utbredning, som sjukdomen vid infektionstillfället hade i trakten. I Trästena mottog en flicka, som för tillfället låg sjuk i akut spinal paralys, besök af en annan, hvilken 3 dagar därefter själf insjuknade. I Gårdsby besökte en 18 års yngling en insjuknad likaledes 18-årig kamrat, hvilken visserligen bodde i samma hus, ehuru boställena voro fullkomligt isolerade från hvarandra. Tre dagar därefter insjuknade den förstnämnde, under det hans tre syskon, resp. 8, 11 och 21 år, förblefvo friska.

Sjukdomens utbredning. Vid beskrifningen af sjukdomens utbredning, anser jag det lämpligast att genomgå länen hvart och ett för sig och börjar då med Skaraborgs län, då detta dels är det bäst utforskade och sjukdomen kanhända här tidigast uppträdde med epidemisk karaktär.

Skaraborgs län. (X).

De första kända fallen uppträdde i febr. och mars månader å det c:a 2 km. från Mariestad belägna Sandbäcken (Fig. 1), och visade dessa redan här ett från sjukdomens vanliga uppträdande afvikande förhållande, i det trenne barn i samma familj insjuknade resp. den $^{14}/_{2}$, $^{4}/_{3}$ och $^{6}/_{3}$. Den först och sist insjuknade blefvo båda förlamade i benen, den återstående dog.

Därefter kommer en tid af c:a 3 månader, från hvilken tid intet fall är bekant. I slutet af maj och början af juni insjuknade tvenne i samma hus i Mariestad boende barn, den $^{31}/_{5}$ och $^{1}/_{6}$, hos båda uppstodo förlamningar i armar och ben.

Ånyo inträder en paus, i det först i slutet af juni och början af juli nya fall blefvo kända och nu som en uttalad epidemi i Trästena församling, belägen något mer än 1 mil sydost om Mariestad och öster om sjön Ymsen. Det först kända fallet inträffade den $^{28}/_{6}$ på ett inne i skogen ganska isoleradt beläget torp, endast genom en gångstig förbundet med en liten skogsväg, som från landsvägen leder upp genom skogen och som knappt är trafikabel med häst och vagn.

I ganska rask följd angrepos nu icke mindre än 48 andra invånare, de flesta barn. Ungefär samtidigt insjuknade 1 den $^{2}/_{7}$, 1 den $^{3}/_{7}$, 2 den $^{4}/_{7}$, och samtliga dessa fall, som inträffade på spridda ställen i socknen, blefvo, liksom det förstnämnda, i sina hem utgångspunkter för nya fall, hvilka, hvad insjukningsdagarna beträffar, fördela sig på följande sätt:

$^{28}/_{6}$, c. $^{15}/_{7}$, $^{25}/_{7}$,
$^{2}/_{7}$, $^{5}/_{7}$, $^{10}/_{7}$, $^{19}/_{7}$,
$^{3}/_{7}$, $^{6}/_{7}$, $^{10}/_{7}$, $^{14}/_{7}$,
$^{4}/_{7}$, $^{10}/_{7}$, $^{16}/_{7}$, $^{17}/_{7}$, $^{23}/_{7}$,
$^{4}/_{7}$, $^{22}/_{7}$.

Vidare insjuknade i två förut fria hus hvardera 1 pat., resp. omkr. den $^{7}/_{7}$ samt den $^{8}/_{7}$. Äfven i deras hem uppstodo nya fall, insjukningsdagarna i dessa familjer voro:

c. $^{7}/_{7}$, $^{16}/_{7}$,
$^{8}/_{7}$, $^{20}/_{7}$, $^{21}/_{7}$, $^{27}/_{7}$, $^{28}/_{7}$,

Den $^{12}/_{7}$ och $^{13}/_{7}$ angrepos 2 hus, i det första af dessa insjuknade sedermera tre andra barn med följande insjukningdata: $^{16}/_{7}$, $^{20}/_{7}$, $^{22}/_{7}$.

Under senare hälften af juli angrepos icke mindre än 10 hus. Dessa fördela sig med sina i hemmet sedermera uppträdande fall på följande sätt:

$^{15}/_{7}$, $^{19}/_{7}$, $^{20}/_{7}$,
c. $^{15}/_{7}$, $^{23}/_{7}$, $^{24}/_{7}$,
$^{18}/_{7}$, $^{23}/_{7}$,
$^{20}/_{7}$, $^{24}/_{7}$, $^{27}/_{7}$,
$^{21}/_{7}$,
$^{22}/_{7}$, $^{24}/_{7}$, $^{4}/_{8}$,
$^{23}/_{7}$,
$^{24}/_{7}$,
$^{29}/_{7}$,
$^{29}/_{7}$.

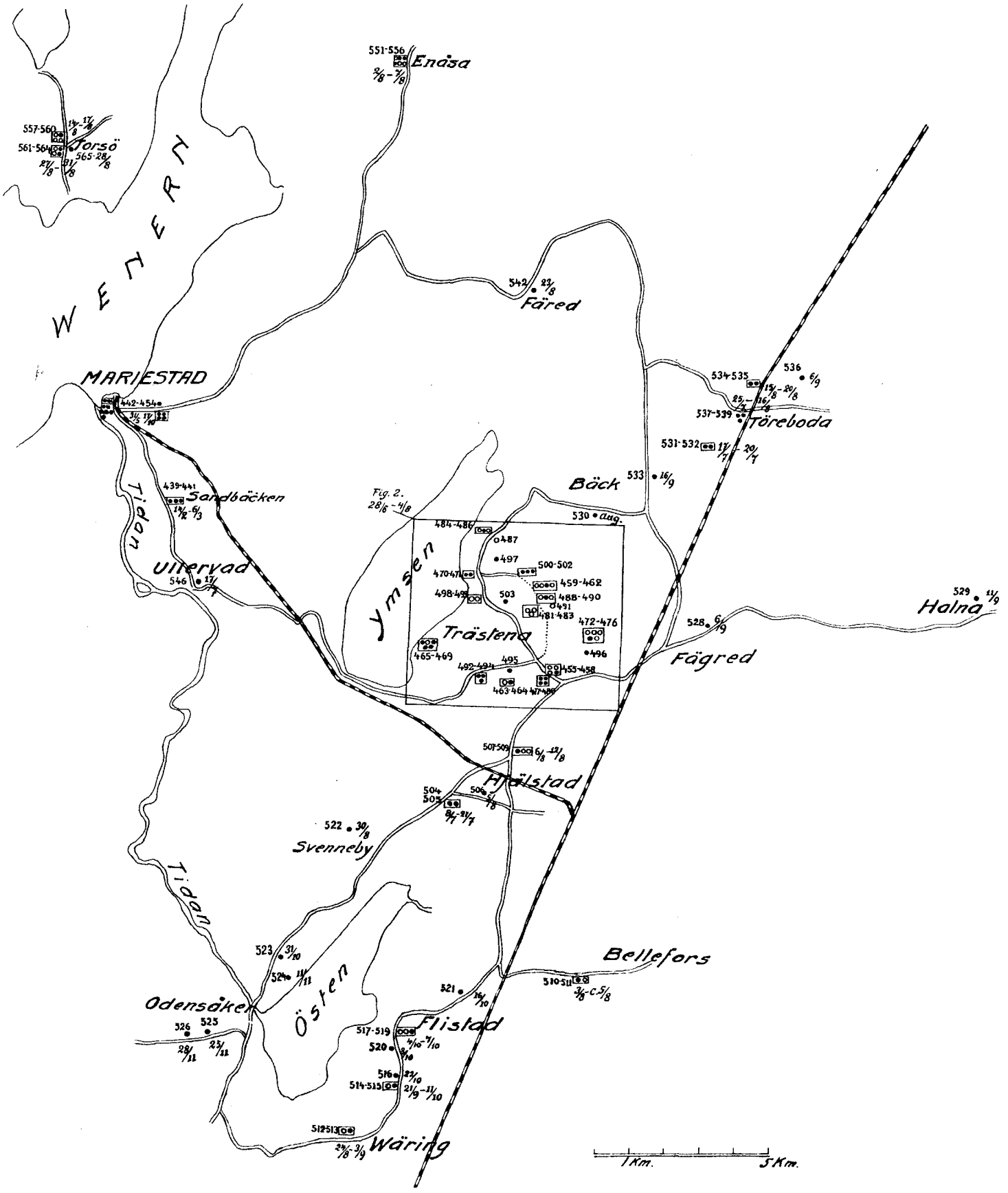

Fig. 1. *Poliomyelit-fallen i Trästena socken med omgifning. De svarta prickarna angifva förlamningsfall, ringarna abortiva fall. De inom samma hus uppträdande fallen ha inramats gemensamt.*

Därmed var också epidemien inom socknen slut.

Af socknens 102 hus, som rymma 132 familjer, hade alltså 19 hemsökts af sjukdomen.

Men det är icke endast denna höga siffra, som är anmärkningsvärd, i nästan ännu högre grad gäller detta det relativt stora antal personer, som insjuknade i samma hus, som nästan samtliga beboddes af endast 1 familj, och där de angripna, på ett undantag när, där äfven 2 tjänstflickor insjuknade, voro syskon.

har sin brunn och vanligen också en eller flera kor, som lämna mjölken. Med befolkningens synnerligen enkla lefnadsvanor, som till största delen tillfredsställas genom den afkastning, som jorden ger, är provianteringen mycket inskränkt. Allt i allt är samfärdseln och den däraf betingade mer eller mindre intima beröringen invånarna emellan helt obetydlig. Man vet i vanliga fall bestämdt, när man var utom hemmet eller när något besök aflagts därstädes af främmande.

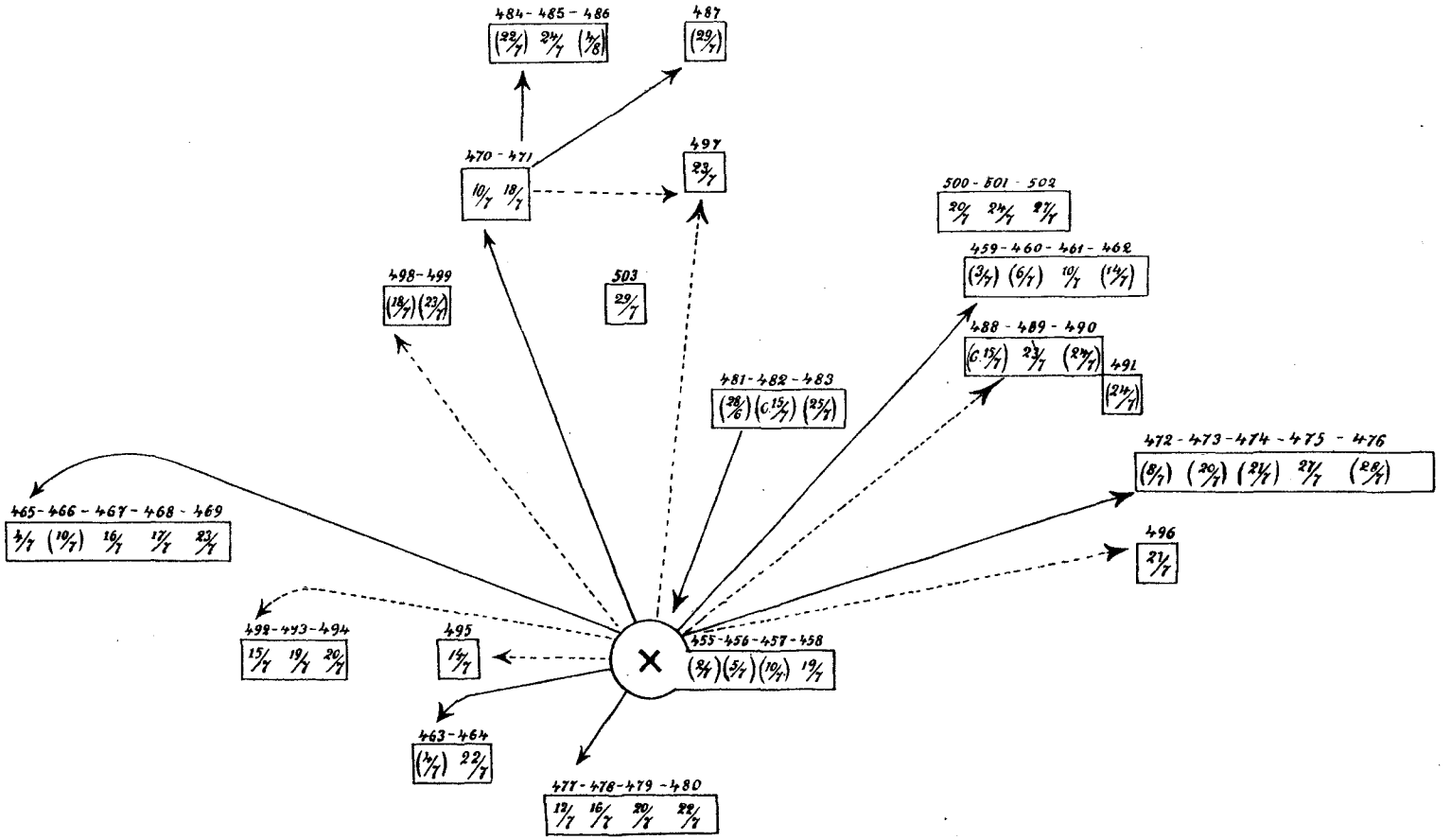

Fig. 2. *Schema öfver utbredningssättet i Trästena socken. De heldragna linierna beteckna direkt öfverföring, de streckade indirekt (genom mellanperson). Parenteserna utmärka abortiva former.* × *betecknar skolan. 455—458 äro den i skolhuset boende lärarens barn.*

I 6 hus uppträdde 1 fall.
» 3 » » 2 »
» 5 » » 3 »
» 3 » » 4 »
» 2 » » 5 »

Hvad 6 hus med de enstaka fallen beträffar, så är att märka, att i 2 af dem inga andra barn funnos, de öfriga däremot hade vid insjuknandet respektive 1, 2, 2 och 4 syskon hemma, hvilka emellertid icke visade några sjukliga symtom.

För utforskandet af spridningssättet af infektionssjukdomar äro trakter som Trästena synnerligen lämpliga. Socknen ligger något afsides från stora allfarvägen, och som af ofvan meddelade siffror framgår, bebor i allmänhet hvar och en familj ett hus för sig. Umgänget mellan de enskilda familjerna är enligt deras egen utsago synnerligen inskränkt. Hvar och en familj

Det synes mig nu utan vidare klart, att epidemien i Trästena näppeligen låter sig förklaras genom en infektion medelst dricksvatten eller födoämnen. Visserligen sträckte sig hela epidemien knappast öfver längre tid än en månad, men fallen uppträdde om än i det hela samtidigt dock i de särskilda husen successivt synbarligen utgående från enstaka fall, och epidemien hade ej den karaktär af massinsjuknande, som är karakteristisk för åtminstone en del af de alimentära infektionerna. Vidare försiggår provianteringen i socknen vanligen fr. Töreboda, hvarest vid tiden för epidemien i Trästena sjukdomen icke ännu uppträdt. Icke heller genom mjölken kan smittan med någon grad af sannolikhet antagas ha kommit. Som ofvan nämndes har i allmänhet hvarje hushåll sin ko, som levererar den mjölk, som familjen förtär. Emellertid förser herrgården Säckestad en del af befolkningen med mjölk, men rayonen för denna leverans sammanfaller på intet sätt med epidemien, tvärtom angreps af

Säckestadsmjölkens vanliga afnämare endast en familj af sjukdomen.

Äfvenledes synes smitta genom vattnet utesluten, då hvarje familj har sin egen brunn.

Vid forskandet efter en gemensam infektionskälla visade det sig snart, att denna var att söka i Trästena folkskola, och den noggrannare undersökningen gaf här ganska oväntade och öfverraskande resultat. Se fig. 2. Den först den 28/6 insjuknade gossen (n:r 481) besökte denna skola. Detsamma var förhållandet med icke mindre än 7 andra patienter, hvilka i sina resp. hem uppenbarligen bildade utgångspunkten för nya fall. Dessa ha å schemat förbundits med skolan (X) genom heldragna streck (n:r 477, 463, 465, 470, 459, 472 samt 455). I åtminstone en af familjerna, där 4 medlemmar insjuknade (12/7, 16/7, 20/7, 24/7), var den först insjuknade det enda af barnen, som besökte skolan. Tilläggas må, att alla skollärarens egna barn, som bo i skolhuset, och af hvilka tvenne voro skolpliktiga, samtliga insjuknade, den ena efter den andra.

Men äfven andra grupper kunna bringas i samband med skolan. I icke mindre än 5 familjer hade de insjuknade medlemmarna skolpliktiga syskon, som dock aldrig visade några symtom. En familj, hvars två barn (n:r 498—499) insjuknade, men som ej hade barn i skolan, bodde i samma lilla hus som en annan i skolåldern varande flicka, som hela tiden förblef frisk. Samtliga dessa hus äro å schemat förbundna med skolan genom streckade linjer. Det anförda förhållandet tyder på att smittan, i likhet med hvad vi finna vid andra infektionssjukdomar, kan spridas genom mellanled, som icke förete några sjukliga symtom. *Vi ha här uppenbarligen att göra med s. k. bacillbärare.*

Af de öfriga angripna fallen kunna 4 eller 5 sättas i samband med ett af de förut omnämnda infekterade husen, hvarest n:r 470—471 insjuknade. N:r 484, som insjuknade den 22/7, hade nämligen den 19/7 gjort ett besök hos ett den 18/7 insjuknadt barn (n:r 471). Sedermera insjuknade den förstnämndas 2 syskon. Vidare arbetade en man (n:r 487), som insjuknade den 29/7, på gården, liksom ock fadern till en den 23/7 insjuknad gosse (n:r 497), hvilken dessutom hade en broder i skolan.

Det återstår endast trenne angripna hus. Det ena af dessa (n:r 491) låg nästan sammanbyggdt med ett af de angripna, för de två andra (n:r 500—502 samt n:r 503) kan intet säkert samband med de öfriga påvisas, men det ligger närmast till hands att tänka sig, att smittan förts dit från något af de kringliggande husen, för hvilket också insjukningsdagarna tala.

Ser man på Trästena-epidemien som helhet, så kan man inom densamma urskilja 3 grupper fall. Den första omfattar de familjer, hvilkas först angripna medlem besökte Trästena skola. I alla dessa fall insjuknade den först angripne under förra hälften af juli månad, en t. o. m. redan i slutet af juni (28/6, 2/7, 3/7, 4/7, 4/7, 8/7 10/7 och 12/7). Dessa, som samtliga utgjordes af skolbarn, inträffade alla före skolans stängning den 15 juli. Den andra gruppen innefattar de fall, hvilkas familjer visserligen hade barn i skolan, men där dessa icke varit sjuka (i denna grupp inräknas äfven n:r 498—499). Samtliga dessa insjuknade efter den första gruppen (13/7, c. 15/7, 15/7, 18/7, 21/7 och 23/7), och antingen ungefär samtidigt, eller omedelbart efter det skolan afslutades. Slutligen tredje grupp, där antingen intet påvisbart samband med de andra fallen finnas (n:r 500—504) eller där fallen äro sekundära i förhållande till n:r 470—471. I denna grupp uppträder sjukdomen som helhet taget efter de båda andra (22/7—29/7).

Ett sådant förhållande, som det här ofvan beskrifna kan svårligen förklaras på annat sätt än genom sjukdomens öfverförande från person till person, icke sällan med mellanled af friska personer.

Ett sådant uppträdande som poliomyelit-epidemien visat i Trästena har förut aldrig observerats vid denna sjukdom. Visserligen är antalet förlamningsfall i och för sig mycket stort, och redan af deras förhållande i vissa af familjerna frestas man till misstanken att en kontaktepidemi föreligger. Men i full klarhet framstår detta först om man tar hänsyn äfven till de abortiva formerna. Jag behöfver endast hänvisa till grupperna 459—462, 463—464, 472—476, för att det skall bli tydligt, i hvilket helt annan ljus de i en familj uppträdande enstaka utpräglade förlamningsfallen te sig från epidemiologisk synpunkt, om man ser dem i samband med de abortiva formerna eller betraktar dem blott och bart för sig. Å andra sidan är den omständigheten, att de abortiva formerna på ett naturligt sätt passa in i serien af fall, ett kraftigt bevis på deras ätiologiska samhörighet med de utbildade förlamningsfallen.

Inalles insjuknade i Trästena socken 49 personer. Då socknen räknade något öfver 500 invånare, så belöpte sig alltså morbiditeten till nära 10 %. Af dessa 49 fall voro 23 abortivformer utan någon påvisbar förlamning, de öfriga 26 företedde förlamningssymtom, somliga dock endast i lindrig grad. Den relativa frekvensen mellan de båda formerna, är säkerligen ett tämligen exakt uttryck för sjukdomens uppträdande inom Trästena socken, då nämligen de mest noggranna efterforskningar blifvit gjorda för att få alla fallen samlade. Af de 26 förlamningsfallen afledo 11, d. v. s. 42,3 %, hvilken utgör en enormt hög siffra. För att ge ett påtagligt exempel på, hur starkt sjukdomen härjade i denna trakt, är det tillräckligt att nämna, att i den lilla socknen, som i regel uppvisar 2 eller 3 dödsfall pr år, på en enda söndag icke mindre än 7 i akut poliomyelit aflidna personer jordades.

Hvad de hygieniska förhållandena inom socknen beträffar, så lämnade dessa visserligen för några familjer en del öfrigt att önska, framför allt med hänsyn till utrymmet. Emellertid hade äfven sådana hus angripits, där ingen som helst anmärkning kunde göras, och där den största renlighet rådde.

En egenhet visar epidemien i Trästena, den att ganska hastigt ta slut. Emellertid är detta endast skenbart, då nämligen i de Trästena omgifvande trakterna, hvilka ju i epidemiologiskt hänseende icke kunna skiljas från socknen i fråga, fall, dels samtidigt, dels senare än Trästena-epidemien, uppträda, hvilka närmast äro att anse som direkta eller indirekta afläggare af den senare.

Något mer än en vecka efter sjukdomens första uppträdande i Trästena visade sig det första kända fallet i grannsocknen *Hjälstad.* Denna socken är något tätare bebyggd än den förra, dock inträffar här icke mer än 6 fall, fördelade på 3 familjer. Dessa lefde under samma hygieniska förhållanden som Trästenaborna. Den först angripne insjuknade den 8/7 och dog den 16/7, en broder till honom insjuknade den 21/7. Något sammanhang med Trästena-fallen kunde icke påvisas. Den 5/8 uppträdde nästa fall, i det i en familj med 7 barn ett af dem, och endast detta, nyssnämnda dag insjuknade. Familjen bodde c:a

5 min. väg från det först angripna huset. En äldre broder till pat. hade hälsat på den aflidne sista dagen han lefde och varit med vid begrafningen, utan att emellertid själf sedermera visa några symtom. Dessutom hade i pat:s hem några i Trästena bosatta arbetare de första dagarna af aug. (ung. den 1—5) haft sysselsättning i huset. Dock hade, såvidt modern kände till, i dessa familjer intet sjukdomsfall förekommit. Det hade sålunda otvifvelaktigt funnits tillfälle till öfverföring från flera håll. De sista trenne fallen i Hjälstad socken utgöras af tre syskon, som insjuknade resp. den 6/8, 10/8 och 12/8. Hos de två sistnämnda inträdde inga förlamningar. Bostaden ligger vid stora landsvägen mellan Trästena och Hjälstad midt emellan de båda socknarnas kyrkor. Både hvad tiden och lokaliteten angår kunna ju dessa fall likaväl ha uppkommit genom sjukdomens spridning från Trästena som från de öfriga fallen i Hjälstad. Någon hållpunkt för den ena eller den andra möjligheten kunde vid undersökning på platsen ej erhållas.

Ehuru sjukdomen under tiden uppträdt äfven i de norr och väster om Trästena belägna trakterna, anser jag det likväl lämpligast att här i ett sammanhang följa sjukdomens spridning åt söder. Intill Hjälstad socken gränsar

Bellefors socken. Endast tvenne fall äro här kända, insj. den 3/8 och 5/8. Bostaden, en liten torpstuga, ligger vid stora landsvägen. En annan till Hjälstad gränsande socken är

Svenneby. Härifrån är endast ett fall, insj. den 30/8, kändt.

Längre åt söder och skild från Hjälstad genom Flistads socken, hvarest sjukdomen först senare visade sig, ligger

Värings socken. Här uppträdde i Bankälla den 24/8 och 3/9 tvenne fall hos 2 systrar, af hvilka hos den först insjuknade inga förlamningar kunde påvisas, hos den senare en typisk förlamning i armarna uppträdde. Två andra syskon, 20 och 26 år gamla, funnos i hemmet, men dessa hade ej visat några sjukliga symtom. Däremot meddelade föräldrarna, att flera barn i omgifningen tiden strax innan varit sjuka med feber, hufvudvärk jämte en del andra allmänna symtom, hvilka tvingat patienterna att på i allmänhet 3—4 dagar intaga sängen. Dock hade hos inga af dessa uppträdt några förlamningar. Det angripna huset ligger strax intill stora landsvägen, som leder från Hjälstad.

Någon tid efter dessa fall uppträda i den angränsande men närmare Hjälstad och Trästena liggande socknen

Flistad icke mindre än 8 fall på kort tid, alla i närheten af hvarandra och fördelade på 5 familjer. Först insjuknade en 12-årig gosse i en abortiv form den 21/9, och den 11/10 insjuknade hans broder med förlamningar. Det upplystes att den förstnämnde en tid innan sitt insjuknande varit på besök i Bankälla i Värings socken, hvarest som nämndt i slutet af aug. och början af sept. tvenne fall inträffat. Huruvida pat. i fråga kommit i beröring med några sjuka har ej kunnat utrönas. Den 8/10 samt den 16/10 och 22/10 insjuknade trenne barn tillhörande olika familjer. Dessutom angrepos i en annan familj trenne barn den 4/10, 7/10 och 7/10. De tvenne första af dessa visade inga förlamningar. Såväl den i Flistad först insjuknade som alla de öfriga eller deras syskon uppgifvas ha besökt skolan. Det synes således äfven här vara fråga om en skolepidemi.

Något senare uppträdde i den midt emot Flistad på västra sidan om sjön Östen belägna socknen *Odensåker* 4 fall med insjukningsdagar den 31/10, 11/11 25/11 och 28/11. Samtliga voro förlamningsfall och träffade barn i olika familjer.

Dessa fall äro, såvidt bekant, de senaste på året inom dessa trakter söder om Trästena. Återvända vi nu till Trästena och följa de fall, som under tiden uppstått i de åt öster och norr om denna socken belägna trakterna, så finna vi i den angränsande socknen åt öster, *Fägre*, ett enstaka fall den 6/9 och i den ännu längre bort belägna *Halna* socken likaledes ett enstaka fall den 11/9. Båda dessa fall inträffade i hus, som lågo vid den genom socknen gående stora vägen.

I den norr om Trästena belägna socknen *Bäck* uppträdde i början af augusti ett enstaka fall.

Det är emellertid först när vi komma upp till Töreboda och närliggande trakter, som vi träffa några flera fall, hvilka tillika ha tendens till härdbildning.

Töreboda är ett stationssamhälle vid statsbanan Stockholm—Göteborg och bebyggdt nästan endast af mindre hus för en eller ett fåtal familjer. Trakten omkring är ganska tätt bebyggd. Det var emellertid icke i själfva Töreboda utan i en gård i det 2 km. söder därom belägna Borreboda som sjukdomen först konstaterades. Här insjuknade en 15 års flicka och hennes 12-årige broder, resp den 17/7 och 20/7. Gossen dog, systern blef totalt förlamad i benen. I hemmet funnos dessutom 3 äldre bröder, 18, 21 och 23 år gamla, friska. Någon beröring med förut sjuka kan ej påvisas.

I sammanhang med dessa båda fall i *Borreboda* stå sannolikt tvenne fall i det c:a 3 km. från förstnämnda stället och norr om Töreboda belägna *Haddeboda.* Barnen i dessa två familjer äro kusiner. Patienterna i Haddeboda insjuknade resp. den 15/8 och 20/8. Deras fader hade jämte en 6-årig dotter, som dock hela tiden förblef frisk, varit på besök hos familjen i Borreboda den 23/7, då båda de därvarande barnen lågo sjuka, liksom han den 30/7 varit med på begrafningen efter det aflidna barnet. I Haddeboda bodde de angripna i ett hus, som ligger nästan knut vid knut med 5 eller 6 andra, i hvilka det på hvarje ställe finnas flera barn. Hvarken dessa eller de insjuknades 6 syskon i en ålder af 5, 8, 9, 11, 13 och 15 år visade några sjukliga symtom. Med hänsyn därtill, att den ifrågavarande familjen, hvilken genom besök utsatt sig för möjligheten att öfverföra smittan, var den enda af alla de i samma trakt boende, som angripits, är det naturligtvis ytterst sannolikt, att infektionen verkligen gått denna väg, och det skulle således här föreligga ett nytt exempel på öfverföring genom friska mellanled. I ett hus beläget c:a 1 km. från de sist omnämndas hem uppstod den 6/9 ett enstaka fall.

I *Töreboda* hade under tiden 3 enstaka fall inträffat. Det första, ett 1 år gammalt barn, insjuknade den 25/7 och visade en typisk förlamning af ena benet. I familjen, som bebodde ett enda rum, funnos tre andra barn, 2, 3 och 4 år gamla, alla friska. Det nästa fallet gällde äfvenledes en 1-års gosse, som insjuknade den 11/8. I familjen, som likaledes bebodde ett rum, funnos tre andra barn i en ålder af 3, 5 och 7 år, hvilka icke visade några sjukliga symtom. Det tredje fallet, ett 19-årigt handelsbiträde, insjuknade den 16/8 och företedde mycket utbredda förlamningar. I familjen inga barn.

Mellan de här omnämnda trenne fallen i Töreboda kunde intet beröringssamband spåras. I förbigående vill jag nämna

att det 19-åriga handelsbiträdet hade anställning i en butik, som ofta besöktes af Trästena-bor, och hvarest bl. a. husbonden till tvenne i nämnda socken aflidna bröder i regeln tvenne gånger i veckan gjorde sina uppköp.

Möjligen kan ett i *Rödesund* invid Karlsborg uppträdande fall sättas i samband med Töreboda-fallen. Rödesund är nämligen tilläggsplatsen för kanalbåtarna, som äfven lägga till vid Töreboda. Det ifrågavarande fallet (n:r 540), en 10-års gosse, insjuknade den 5/8 och dog den 10/8. Gossens fader arbetade som byggmästare på det ett stycke därifrån belägna Karlsborg. Det blef nu utrönt, att en broder till den ofvan omnämnda i Borreboda aflidna pat. den 30/7 varit hemma på begrafning och följande dag återvändt till Karlsborg, där han för tillfället fullgjorde sin värnplikt. Visserligen blef denne genast efter sin ankomst till fästningen vederbörligen omhändertagen och badad och hans kläder desinfekterade, och icke heller kunde någon beröring mellan den i Rödesund aflidne gossens fader och beväringsmannen påvisas, men jag har dock velat omnämna förhållandet, då det här föreligger en möjlighet för öfverföringen från ett säkert fall till ett fullständigt isoleradt i en trakt, där på flera mils omkrets förut intet enda fall var kändt. Å andra sidan kan man tänka sig att ångbåtsförbindelsen med Töreboda förmedlat uppkomsten af detta fall. Från denna trakt är i öfrigt endast ett senare fall bekant. Detta inträffade på Karlsborg, i det en 20-årig volontär den 21/10 insjuknade. Det synes emellertid sannolikt, att denne på annat ställe ådragit sig sjukdomen. Han hade nämligen närmaste tiden förut vistats i Hogdal i Bohuslän, hvarest han deltagit i gränsbevakningen, och hade först den 19/10 anländt till Karlsborg efter att ha tillbragt 2 dagar i sitt hem i Ör socken i Dalsland. Emellertid är från just dessa orter intet fall kändt, ehuruväl i den icke så långt från Ör aflägsna socknen Rölanda den 1/10 ett fall förekom, liksom i norra Bohuslän ett fall i Tanums socken visat sig.

Det återstår i dessa trakter endast tvenne enstaka fall. Det ena uppträdde i *Elgarås* den 7/8 (n:r 543). Då Elgarås är närmaste stationen på stambanan från Töreboda, är det ju möjligt att det kan anses ha uppkommit genom smitta härifrån. Det andra fallet gäller en 22-årig man i *Färeds* socken, insjuknad den 23/8 och död den 25/8. Hemmet ligger vid stora landsvägen mellan Töreboda och Mariestad. Enligt föräldrarnas utsago skall han ej ha lemnat hemmet, med undantag af att han 20 aug., alltså 3 dagar före insjuknandet, bevistat cirkusföreställningen i Töreboda, där som nämndt vid denna tid trenne fall uppträdt. Något besök hade icke familjen den närmaste tiden förut mottagit. Emellertid vill jag anmärka, att jag kort tid därefter kunde konstatera flera fall, som misstänktes vara abortiva former, men som icke upptagits, då de icke kunde sättas i säkert samband med det nämnda fallet. Slutligen uppstod i länets nordligaste socken, Amnehärad, den 4/11 ett isoleradt fall (n:r 545).

Under tiden som sjukdomen utbredde sig i Trästena och sedan kunde konstateras liksom strålande ut åt söder, öster och norr, började fall äfven uppträda väster om Trästena. De första fallen åt väster observerades i Mariestad och dess omedelbara omnejd. Här insjuknade på den strax intill staden belägna idiotanstalten Johannesberg 4 barn resp den 12/7, 13/7, 13/7 och 22/7, af dessa dogo 3. Alla fyra lågo på samma afdelning, den 1, 2 och 4 (efter insjukningsdagen räknadt) på samma sal, den återstående i en sal, som genom sköterskans rum är skild från den förra med öppen kommunikation med densamma. På hvarje sal vårdades 10 pat. Ungefär samtidigt med dessa fall inträffade ett den 14/7 i ett hus, som låg midt emot idiotanstalten och därifrån skildes endast genom gatan.

Den 26/7 och 1/8 inträffade 2 nya fall i Mariestad. Ehuru modern till det förstnämnda barnet bestred hvarje kommunikation med idiotanstalten, föreligger dock, på grund af vissa omständigheter, möjligheten att en sådan förefunnits. Det inträffade i Mariestad ännu fyra fall, af hvilka tvenne voro syskon och insjuknade den 20/9 och 21/9, de båda andra däremot från olika familjer, den 15/10 och 17/10.

Det hade i Mariestadstrakten under tiden förekommit några fall, som jag anser lämpligast anföra här. På vägen mellan Mariestad och Trästena uppstod i Ullervads socken den 17/7 ett isoleradt fall. Af denna patients syskon, hvilka uppgingo till ett antal af 10 st., insjuknade endast ett c. 14 dagar därefter med feber och allmän-symtom.

I en bondgård vid Äskekärs hållplats på bandelen Mariestad—Gössäter insjuknade den 19/8 en 6-årig gosse, som dog d. 24/8. Af pat:s 4 syskon visade intet några symtom, förrän det efter någon tid observerades, att hans tvillingbror företedde en förlamning af ena armen. Några km. från dessa pat:s hem insjuknade den 27/8 och 4/9 tvenne syskon, af hvilka det ena barnet företedde pareser, det andra däremot synnerligen tydliga allmänsymtom. Direkt samband mellan sjukdomsfallen i de båda husen kunde ej påvisas.

Norr om Mariestad uppträdde en del fall i ett vid stora landsvägen beläget torpställe i Enåsa församling, i det alla familjens 6 barn resp. den 2/8, 3/8, 3/8, 3/8, 5/8 och 7/8 insjuknade. Trenne af dem undsluppo utan förlamningar, de två visade svaga och öfvergående pareser i benen, under det det återstående, en 9-års flicka, blef förlamadt i armar och ben och dog. Af särskildt intresse är, att 5 af barnen företedde ett i sjukdomsbilden starkt framträdande diarré. Nu upplystes det, att barnens moder den 27/7 varit på arbete hos en skollärare, som bodde c:a 2 km. från hemmet, närmare Mariestad. I skollärarens familj hade den 26/7 ett barn insjuknat med feber, kräkningar och diarré, och dagarna efter hade samma symtom visat sig hos de tre öfriga barnen, föräldrarna och en tjänsteflicka. Hos ingen af dessa uppträdde några förlamningar. Det är ju mycket osäkert, huruvida dessa fall äro beroende af samma agens, som Enåsa-fallen, men jag har dock ej velat lämna dem alldeles oomnämnda, då dock med vår kännedom om de abortiva fallen möjligheten för ett samband förefinnes.

Ungefär 8 km. rakt norr om det i Enåsa angripna stället hade redan den 23/6 i Lyrestads socken (n:r 556 a) ett isoleradt fall visat sig. För detta är en öfverföring för Mariestadstrakten sannolik, då nämligen den ort, Näset, där ifrågavarande fall uppträdde, är tilläggsplats för ångbåtarna, som trafikera Vänern och som äfven anlöpa Mariestad.

I Mariestadstrakten återstår endast en liten väl begränsad härd af 9 fall på Torsön i Vänern. De fördela sig på trenne hus, hvilka gränsade alldeles intill hvarandra, om än det ena stället genom vägen var skildt från de två andra. Den 16/8 insjuknade en 4-årig dotter till en rättare, blef förlamad i hela kroppen och dog den 24/8. Två dagar före henne, alltså den 14, hade en yngre syster insjuknat och dagen efter henne (d. 17/8) insjuknade två andra syskon i de vanliga initialsymtomen utan

att dock några förlamningar följde. I familjen för öfrigt tvenne andra barn, som förblefvo friska.

I granngården, hos församlingens kyrkoherde, sjuknade 3 barn och en tjänstflicka. Hos 2 af dessa, 8- och 16-års flickor, insjuknade resp. d. 27/8 och 31/8, inträdde inga förlamningar, de båda andra, en 9-års gosse, insjuknad d. 28/8, och den 16-åriga tjänstflickan (insj. d. 31/8), företedde utbredda paralyser och dogo. I familjen finnas 6 andra barn i en ålder af 2, 3, 4, 6, 12 och 13 år, hvilka samtliga förblefvo friska. Slutligen insjuknade d. 28/8 skollärarens 2-årige son, med affektion af benen, ena armen, facialis och hypoglossus, under det en syster, 13 år, och en broder, 14 år, förblefvo friska.

Om den förstnämnda familjens bostad, både hvad utrymme och renlighet beträffar, lämnade åtskilligt öfrigt att önska, så voro däremot de andra pat:s hem mycket renliga. Däremot hämtade alla tre familjerna vatten ur samma brunn, men detta var gemensamt för ett par andra hushåll, i hvilka inga sjukdomsfall inträffade. Mjölken hämtades från olika håll. Barnen i de tre familjerna hade däremot alltid brukat leka tillsamman, och kommunikation mellan dessa förekom nästan dagligen.

I södra delen af Skaraborgs län uppträdde endast ett fåtal fall, inalles 9 st., och på ganska spridda orter.

I *Skara* visade sig 2 fall resp. d. 7/8 och 29/9. I *Sköfde* uppträdde d. 15/9 ett isoleradt fall. Detsamma var förhållandet i *S. Lundby* och *Vara*, resp. d. 19/9 och 5/10. Redan förut hade något väster om dessa trakter, i *Ås* socken, 3 fall visat sig den 18/8, 22/8 och 23/8 samt i *Trökörna* socken den 23/10.

Ser man på sjukdomens uppträdande inom Skaraborgs län i sin helhet, så är det omisskännligt, att en centralhärd funnits i Mariestad och Trästena, hvarifrån sjukdomen sedan spridt sig åt olika håll. I själfva verket kunna samtliga fall, hvad tiden angår, härledas ur Mariestads- och Trästenafallen.

Älfsborgs län. (IX).

Ehuru från detta län endast 9 fall äro bekanta, kan man ej undgå att lägga märke till att, såsom öfversiktskartan utvisar, en viss gruppering kring Boråstrakten för 6 af fallen gör sig gällande. Ungefär samtidigt visade sig sjukdomen i den nära Borås belägna *Rångedala* socken och den några stationer söder om Borås vid Herrljunga—Varberg-banan belägna socknen *Kinna*. I den sistnämnda insjuknade tre personer (n:r 430—432) resp. den 2/8, 7/8, 14/10; något påvisbart samband dem emellan synes icke ha existerat. I Rångedala insjuknade tvenne syskon (n:r 433—434) c:a den 5/8 och 16/8. I Borås inträffade den 17/12 ett fall. Samtliga dessa fall äro sålunda belägna i närheten af den nämnda järnvägen.

Samtidigt med sjukdomens första uppträdande visade sig i början af augusti ett fall i *Vassända*, strax intill Vänersborg.

De återstående tvenne fallen stå fullständigt enstaka, ett i *Källunga* (n:r 436) den 11/9, ett i *Rölanda* (n:r 438) i Dalsland den 1/10.

Göteborgs län. (VIII).

Inalles äro 19 fall kända. Af dessa samla sig icke mindre än 13 i Kungälf och trakten däromkring. Här visade sig sjukdomen först i *Romelanda* socken, hvarest den 12/6 en 17-årig flicka (n:r 411) insjuknade och afled efter några dagar. Nästa fall (n:r 412) inträffade omkring den 10/7 ett par km. därifrån.

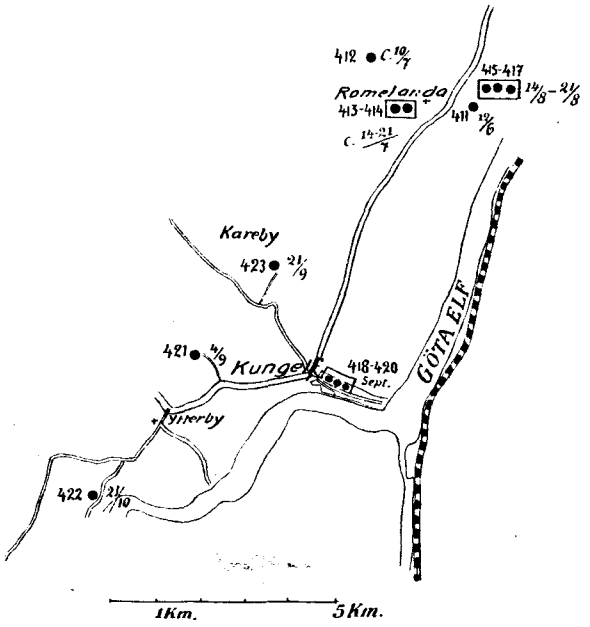

Fig. 3.

Resp. den 14/7 och 21/7 (ungefär) insjuknade kyrkoherdens båda söner (n:r 413—414) i öfvergående pareser af benen. I midten af augusti angrepos i ett nära intill det först angripna stället 2 barn resp. d. 14/8 och 16/8 samt den 21/8 en i familjen tjänande dräng. Som synes af kartan äro de 4 ställena belägna ganska nära hvarandra.

I *Kungälf* stad insjuknade i en och samma familj trenne personer, däraf två syskon i början af september, den tredje den 18/9.

Ungefär samtidigt angrepos i den till Kungälf gränsande *Ytterby* socken 3 personer den 4/9, 21/9, 23/10. Af dessa, som bo i skilda hus, hvardera på ett afstånd af c:a 3 km. från hvarandra, voro de 2 först insjuknade kusiner.

I Göteborgs omedelbara närhet hade på skilda ställen tvenne fall inträffat resp. den 11/8 och 24/8 (n:r 424—425).

Af de öfriga fallen inträffade ett i *Resteröds* socken (n:r 426) d. 20/11 och ett i *Tanums* (n:r 427) d. 27/8. Båda socknarna äro belägna kring de med samma namn betecknade järnvägsstationerna på Västkustbanan.

De 2 återstående fallen (n:r 428—429) inträffade på *Orust* i Röra socken resp. den 1/9 och i början på december.

Hallands län. (VII).

Härifrån är endast 1 fall bekant, från *Sibbarp* socken. Insjukningsdagen var den 19/11.

Jönköpings län. (VI).

Nästan samtliga i Jönköpings län uppträdande fall fördela sig på tre grupper, en i norr i Lommaryds socken och kringliggande trakter, en något större i Säfsjö och kringliggande trakt och en liten i Rydaholms socken.

De första fallen visade sig samtidigt med de första Skaraborgsfallen redan i februari månad i *Nydala* socken, i det inom loppet af något mer än en månad 5 barn i samma familj in-

sjuknade i symtom, som för de 4 första i början tyddes såsom en akut cerebrospinalmeningit. Det första sjukdomsfallet inträffade den 8/2, hvarefter 3 syskon den 15/2 samtidigt insjuknade, samtliga med allmänna infektionssymtom och nackstyfhet. Jämt en månad därefter den 16/3 insjuknade med samma initialsymtom en femte broder, hos hvilken förlamningar uppträdde. Denne afled efter ungefär en veckas sjukdom. På grund af detta fall och på grund af sina senare erfarenheter under epidemien i distriktet anser den behandlande läkaren samtliga dessa fall vara att hänföra till den akuta poliomyeliten, hvilket tvifvelsutan också är riktigt. I april uppträdde i ett hus, beläget ung. en half mil ifrån det föregående, ett fall med liknande initialsymtom. Hos denne patient visade sig som slutstadium en pares af vänstra armen med kontraktur af densamma. Det har sålunda här med stor sannolikhet varit fråga om en encephalit. Först i september yppade sig i socknen ett nytt fall, i det ett 3 års barn, som hade sin bostad c:a 1 kilometer från det först angripna huset, den 24/9 insjuknade och företedde utbredda förlamningar, hvilka efter en månads tid medförde döden.

Under tiden hade sjukdomen emellertid uppträdt på flera andra ställen, och det är med hänsyn till kommunikationsförhållandena sannolikt, att Säfsjö varit det centrum, hvarifrån sjukdomen spridt sig till närliggande trakter.

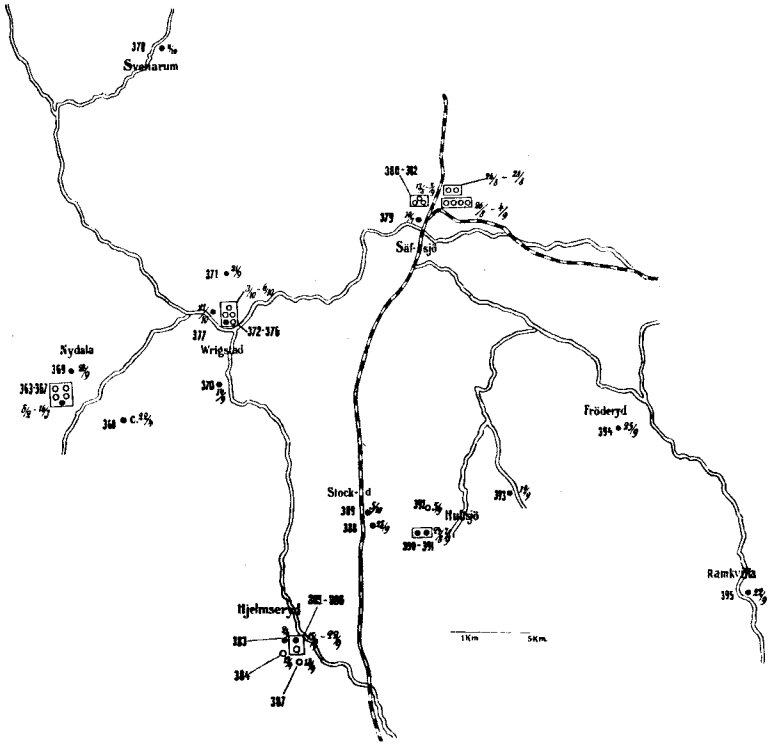

Fig. 4.

I *Säfsjö* uppträdde den 10/7 ett typiskt fall af akut poliomyelit hos en 5 års flicka. I några hus inom samhället visade sig nu en del fall, som rapporterats såsom poliomyelit. I en familj uppträdde trenne fall (n:r 380—382) den 13/8, 16/8 och 5/9, i en annan familj 2 fall den 26/8 och 28/8 och i en tredje 4 fall den 26/8, 26/8, 28/8 och 4/9. Samtliga dessa 9 fall visade endast de vanliga allmänsymtomen, och därtill som ett ganska framträdande symtom nacksmärtor och nackstyfhet. Om man tar hänsyn till symtom, insjukningstid och fallen af säker akut poliomyelit i de omgifvande trakterna, så är det mycket sannolikt, att vi här ha att göra med abortiva fall af sjukdomen. Emellertid har jag, ehuru jag personligen är öfvertygad om att det varit fråga om samma infektion, af dessa abortiva fall endast medräknat de trenne i den först omnämnda familjen uppträdande fallen (n:r 380—382), då nämligen hos en af dessa pat. ett försvagande af patellarreflexen på höger sida kunde konstateras, hvilket visar, att det här varit fråga om en patologisk process i nervsystemet. Från andra håll föreligger också erfarenhet om, att ett försvagande eller upphäfvande af patellarreflexen kan vara det enda påvisbara symtomet. På kartan har jag emellertid utsatt äfven de icke medräknade fallen utan att gifva dem nummer.

Går man från Säfsjö åt söder, så träffar man i *Hultsjö* socken på tvenne fall (n:r 390—391) d. 24/8 och 7/9, tvenne syskon. Hos båda uppträdde förlamningar. I ett c:a 1—2 km. därifrån beläget hus inträffade den 5/9 ett abortivt fall (n:r 392). I Hultsjö visade sig ännu ett fall (n:r 393) den 19/9 i ett hus, som är beläget vid en af de stora landsvägarna. Med de från Hultsjö först omnämnda tre fallen skulle de två, som uppträdde inom *Stockaryds* socken (n:r 388—389) kunna sättas i samband. De här angripna två husen ligga nämligen i utkanten af socknen icke långt från de nämnda Hultsjö-husen, och de ifrågavarande 6 fallen skulle kunna sägas bilda en liten grupp för sig. För Stockarydsfallen föreligger möjligheten af en gemensam infektionskälla. Den först angripne pat., som insjuknade den 28/9, hade den 24/9 varit på besök i ett hus, hvarest den 5/10 ett barn angreps af sjukdomen. Det är sålunda icke omöjligt, att den första under sitt besök infekterats från samma källa, hvarifrån den sist insjuknade sedermera ådragit sig sjukdomen.

I *Fröderyds* socken inträffade den 25/9 ett enstaka fall i ett hus, som är beläget icke långt ifrån stora landsvägen.

I den angränsande socknen *Ramkvilla* hade den 22/9 ett fall inträffat, äfven detta i ett hus beläget vid stora vägen.

I den till Stockaryd åt väster gränsande socknen *Hjälmseryd* uppträdde 5 fall i 4 nära hvarandra och nära den stora vägen från Säfsjö liggande hus. Den först insjuknade (n:r 383) angreps den 2/9, därefter tvenne (n:r 384 och 385) och den 15/9, af hvilka den ene endast företedde de vanliga allmänsymtomen, under det en pares af benen uppträdde hos den andre. Hos dennes broder (n:r 386) uppträdde den 22/9 en abortiv form af sjukdomen, af hvilken ännu ett fall den 18/9 hade visat sig — i socknen alltså i allt 2 förlamningsfall och 3 abortivfall.

I *Vrigstads* socken uppträdde det första fallet (n:r 370) den 14/9 i ett, c:a 3 kilometer söder om Vrigstads kyrka vid stora vägen beläget hus, det andra fallet (n:r 371) den 21/9 på ett c:a 4 kilometer norr om Vrigstads kyrka ganska isoleradt beläget ställe. Brodern till den sistnämnde pat. insjuknade på samma ställe i typisk akut poliomyelit 1 år därefter. Först något senare än de nämnda tvenne fallen visa sig sådana i Vrigstads kyrkoby, hvarest i en familj 5 medlemmar (n:r 372—376) insjuknade (4 abortivfall, samtliga d. 3/10 och 1 förlamningsfall d. 6/10). Ungefär 1 kilometer från de sistnämndas bostad angreps d. 21/10 i ett vid stora vägen från Säfsjö beläget hus en 15-års yngling (n:r 377).

Det återstår endast 1 fall (n:r 378) i Säfsjötrakten, nämligen i *Svenarums* socken; insjukningsdagen den $^{2}/_{10}$. Äfven här var det frågan om ett vid stora vägen beläget hus. —

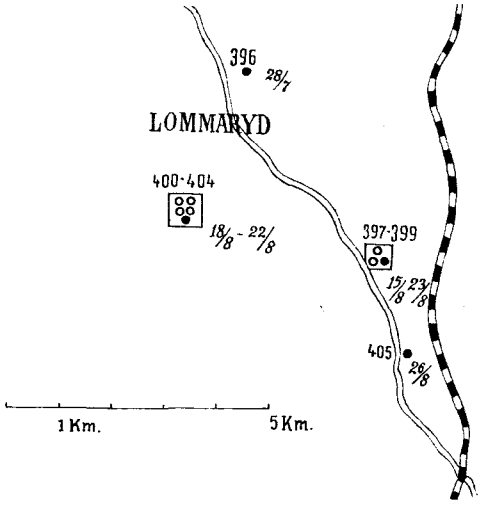

Fig. 5.

En annan grupp är som nämndt att finna i den nordligaste delen af länet, som gränsar intill Östergötland. De flesta fallen inträffade inom ett begränsadt område af *Lommaryds* socken (Fig. 5). Här insjuknade på Norrby Mellangård den $^{28}/_{7}$ en 5 års gosse (n:r 396). De nästa fallen (n:r 397—399) inträffade den $^{15}/_{8}$, $^{17}/_{8}$ och $^{23}/_{8}$ och träffade trenne i samma hus boende barn, af hvilka de två första voro syskon (2 abortiv-fall). Hemmet är beläget c:a en half mil från det förstnämnda stället, hvarest de båda syskonens fader hade sitt arbete. Med Norrby-fallet kunna äfvenledes 5 andra (1 förlamningsfall och 4 abortiva (n:r 400—404) — insjukningsdagar $^{18}/_{8}$, $^{21}/_{8}$, $^{21}/_{8}$, $^{22}/_{8}$ och $^{22}/_{8}$ —) sättas i samband. Dessa sistnämnda äro syskon, och deras farmoder hade om dagarna arbetat i Norrby under där pågående sjukdom och tillbragt nätterna i barnens hem. Det sista fallet (n:r 405) i socknen inträffade den $^{26}/_{8}$ i ett hus, som är beläget c:a 2 kilometer från ett af de förut angripna. På grund af grannskapet är ju öfverföring tänkbar, och dessutom upplyses det i rapporten, att fadern till det sjuka barnet den $^{21}/_{8}$ åkt tillsammans med fadern till ett par af de förut nämnda patienterna.

I *Adelöfs* socken, som gränsar intill den föregående, uppträdde ett enstaka fall (n:r 406) den $^{2}/_{8}$. —

I *Jönköpings* stad insjuknade den $^{18}/_{8}$ en vid Smålands artilleriregemente anställd volontär. Denne har emellertid säkerligen icke ådragit sig sjukdomen i Jönköping utan i sin hemort Sandreda i Kronobergs län. Den ifrågavarande patienten hade nämligen den 2—6 augusti varit på besök i sitt hem i nämnda trakt. Här insjuknade hans broder den $^{3}/_{8}$ i en abortiv form och hans syster den $^{8}/_{8}$ med förlamningar, som medförde döden (n:r 109—110).

I *Skärstads* socken uppträdde likaledes ett isoleradt fall (n:r 408) den $^{1}/_{9}$. —

I *Rydaholms* socken, som ligger i södra delen af länet på gränsen till Kronobergs län, inträffade 4 fall under loppet af en månad (Fig. 6). Det första fallet (n:r 359) inträffade den $^{28}/_{8}$. Familjen själf ansåg, att sjukdomen ditförts af en handlande från Kronobergs län, som låg i huset öfver natten den $^{26}/_{8}$. Emellertid är det icke bekant, hvarken hvarifrån han kommit, ej heller om han haft beröring med sjuka. Tre af de i Rydaholms socken angripna ställena ligga i hvarandras grannskap med ett afstånd af 1—2 kilometer mellan sig, i den omedelbara närheten af en af de stora vägarna, som draga genom socknen och endast något mer än en half mil från järnvägsstationen. Det fjärde fallet inträffade i ett ganska afsides beläget torp, c:a en mil från de föregående ställena. Detta (n:r 362) visade sig den $^{27}/_{9}$ under det de föregående (n:r 360—361) inträffade resp. d. $^{28}/_{8}$, $^{1}/_{9}$ och $^{4}/_{9}$.

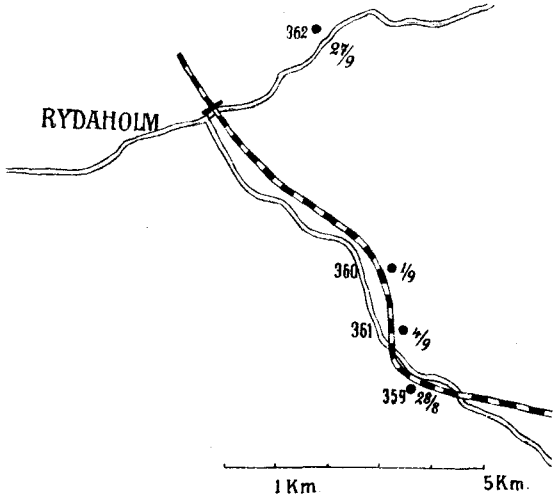

Fig. 6.

Slutligen inträffade inom Jönköpings län ännu ett fall (n:r 409) den $^{21}/_{11}$ i den vid Västergötlandsgränsen liggande socknen *Bosebo*. —

Det gruppformiga uppträdandet af fallen i Jönköpings län är omisskänneligt. Ser man på förhållandena inom härdarna själfva, så är det inom Säfsjöhärden påfallande, att de flesta fallen ligga vid de stora landsvägarna, som draga genom socknarna. Endast Hultsjö- och Stockarydsfallen göra härifrån ett undantag. Om man bortser från fallen i Vrigstad och Säfsjö, så är det emellertid anmärkningsvärdt, att sjukdomen icke uppträdt på de ställen, där husen ligga mera sammangyttrade, utan tvärtom i ganska isoleradt belägna hus.

I Lommarydsgruppen kunna åtminstone 9 af de därstädes inträffade 10 fallen härledas af det första genom medelbar öfverföring.

Ser man på de särskilda gruppernas förhållande till epidemien i södra Sverige för öfrigt, så är det utan vidare klart, att Lommaryds- och Rydaholms-grupperna mycket väl kunna ha sitt ursprung från den stora Kronobergs-härden. Detta är i synnerhet förhållandet för Rydaholms-gruppen. Svårare att afgöra ställer sig saken för fallen i Säfsjö-gruppen, särskildt för dem, som uppträdde i Nydala socken i början på året. I själfva verket äro dessa de enda, som skulle kunna synas tala emot, att det i södra Sverige är frågan om en sammanhängande epidemi. Om man bortser från Nydala-fallen, hvilka, med undantag af det sista, falla långt före de öfriga fallen, så skulle alla dessa senare med lika stor, och för en del af dem med ännu

större sannolikhet, kunna anses ha uppkommit genom spridning från Kronobergshärden som från Nydala, och fallen i sistnämnda socken skulle sålunda bilda en liten grupp för sig, som förmodligen leder sitt ursprung från några fall under 1904. I själfva verket är ett sådant sakförhållande icke alldeles omöjligt. I Norrland förekommer (Fig. 28) en liten grupp på 12 fall, hvilka uppenbarligen äro en direkt fortsättning på några, som uppträdt i angränsande trakter redan under föregående vinter och vår. Härofvan nämdes att 1906 ett fall visat sig i en liten stuga, där ett år förut ett fall uppträdt. Likaledes har jag mig bekant, att 1906 en del fall förekommit i trakter, där sjukdomen uppträdt under år 1905. Det är sålunda icke så alldeles osannolikt, att Nydala-fallen skulle kunna föras tillbaka till ett liknande ursprung, och att de bilda en särskild grupp, som icke har något samband med epidemien 1905 i öfrigt. Med säkerhet kan detta dock ej afgöras.

Kronobergs län. (V).

Kronobergs län är det af sjukdomen mest hemsökta. Från länet anmäldes under året öfver 400 fall. Emellertid har jag af dessa endast upptagit 263 fall. Detta beror därpå, att en hel del fall anmälts, hvilkas upptagande som poliomyelitfall grundats på alltför svaga skäl, t. ex. barnens uteblifvande från skolan en eller annan dag. En stor del af dessa utelemnade fall äro utan tvifvel att anse såsom abortivformer; men då det visat sig nästan omöjligt att i hvarje enskildt fall afgöra, hvilket som bör medtagas och hvilket uteslutas, så har jag i allmänhet utelämnat de abortiva fallen och endast medtagit sådana, hvilkas sammanhang med förlamningsfall är uppenbart. Emellertid skall jag äfven omnämna de anmälda abortiva fallen, liksom jag på kartan utsatt en del af dem å de ställen, där de med förlamningsfallen bilda afgränsade härdar. D:r *Herman Lundgren*, Växjö har i novemberhäftet af Hygiea lämnat en summarisk redogörelse för Kronobergshärden. —

Inom Kronobergs län kan man särskilja flera större härdar och inom dessa återigen mindre grupper. Dessutom uppträda en del mera spridda och fristående fall.

I. *Gårdsbyhärden*, omfattande fallen i de norr och nordost om Växjö belägna socknarna, samt som en afläggare af denna, en begränsad härd i Furuby socken.

II. *Nöbbeledshärden*, omfattande fallen i Nöbbeled, Ö. Torsås, Uråsa och Linneryds socknar.

III. *Urshultshärden*, bestående af Sirkögruppen, den egentliga Urshultsgruppen och Aramo-gruppen.

IV. *Tingsrydshärden*.

De första säkra fallen i Kronobergs län visade sig ungefär samtidigt på tvenne så pass långt ifrån hvarandra belägna ställen som Väckelsångs församling, c. 3 mil söder om Växjö, och Söraby socken, 1 ½ mil norr om Växjö. Under det att på det första stället i april och maj månad visade sig 3 eller 4 fall, som dock icke under den närmaste tiden åtföljdes af några vidare fall, så företedde däremot Sörabyfallen, hvilka uppträdde i maj månad, redan från början en tydligt epidemiartad karaktär. Jag börjar därför med denna trakt.

I. *Gårdsbyhärden* (Fig. 7). Det uppgafs, att redan i februari månad en torpare i *Söraby* socken angripits af sjukdomen. Emellertid har denna uppgift ej kunnat verifieras. I hvarje fall var det först i maj, som talrikare fall visade sig. Dessa uppträdde i byn Löpanäs, som består af ungefär ett 15-tal små och i omedelbar närhet af hvarandra byggda hus samlade i tre grupper. I tre af de till den ena gruppen hörande 4 eller 5 husen insjuknade fyra personer (n:r 97—100), af hvilka tvenne voro syskon, insjuknade resp. 6/5 och 15/5. De båda andra insjuknade den 25/5 och 9/6. Hos tre af patienterna uppträdde pareser, ett af de båda syskonen undslapp däremot förlamning. I den strax bredvid liggande husgruppen angreps den 15/5 en 7-årig flicka (n:r 101), däremot förblefvo familjens tre andra barn symtomfria. Det förtjänar att framhållas, att i samtliga nämnda familjer härskade stor renlighet, och bostäderna voro utan någon som helst anmärkning. Husen ligga ganska afsides från stora landsvägen på en i sjön Innaren utskjutande halfö.

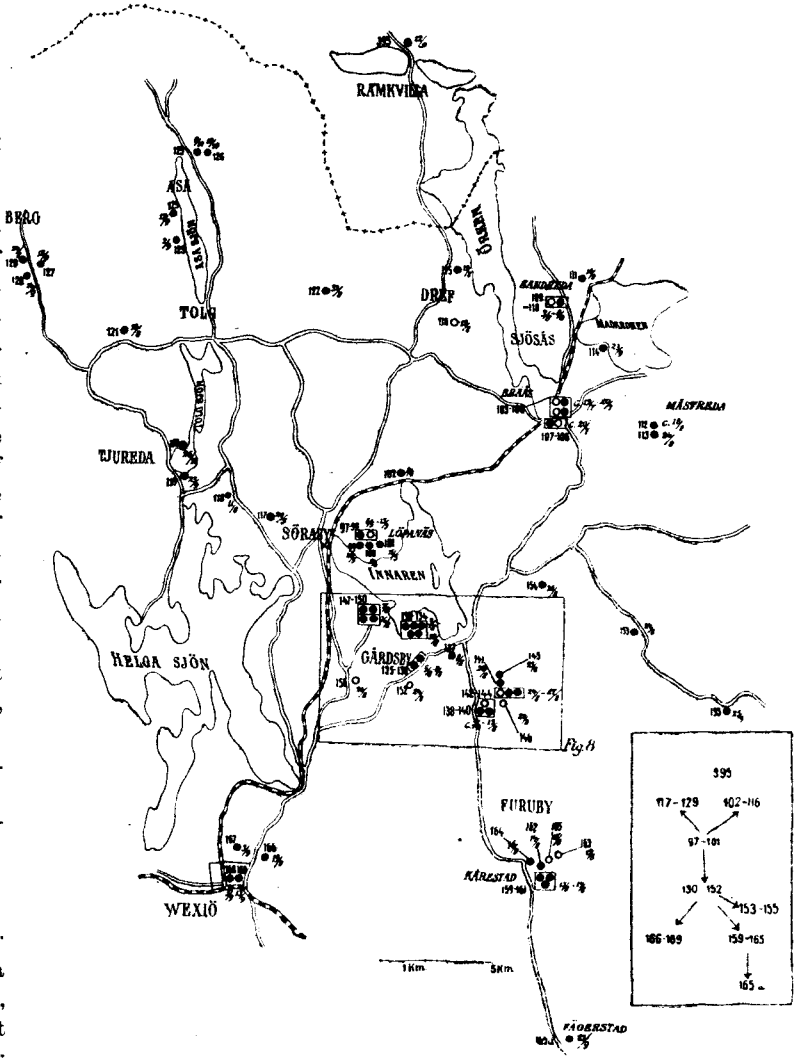

Fig. 7.

Från Löpanäs har sjukdomen spridt sig på ett temligen kontinuerligt sätt åt nordost, nordvest och åt söder.

Om man först följer spridningen åt förstnämnda hållet, så uppträder några km. från Löpanäs strax invid Brittatorps station den 8/6 ett enstaka fall (n:r 102) i en familj med 7 barn, af

hvilka de öfriga syskonen ej skola hafva visat några sjukliga symtom. De nästa fallen uppträda vid Braås station. Här insjukna hos en handlande 4 syskon, resp. den 12/7 (ung.), 12/7 (ung.) 14/7 och 20/7 (n:r 103—106). Den andre och fjärde i ordningen företedde pareser, de båda andra däremot endast de vanliga allmänsymtomen. I ett hus beläget i närheten af det förra insjuknade omkring den 20/7 tvenne syskon (n:r 107—108), en med förlamningar, en utan sådana.

Efter ett par veckor uppträdde ett par fall i närheten af den Braås närliggande stationen Sandreda. Här insjuknade den 3/8 en 11-års gosse och den 8/8 hans 16-åriga syster (n:r 109—110). Denna hade, som förut på tal om inkubationstiden anfördes, den 31 juli gjort uppköp hos den nyssnämnde handlanden vid Braås station. Dessutom infekterades uppenbarligen i hemmet flickans broder, den sedermera i Jönköping insjuknade volontären (n:r 407), som vistades i sin familj den 2—6 augusti.

Ännu ett fall uppträdde i denna trakt den 16/8 (n:r 111).

Som synes af kartan, kunna efter tiden att döma med Braåshärden en del andra fall i kringliggande trakt sättas i samband, ehuru för en del af dessa spridningen också kan ha skett ifrån Sandredafallen. På ett ganska isoleradt ställe inträffade den 23/9 ett fall (n:r 114). En half mil rakt öster om Braås uppträdde i Mästreda by tvenne fall i olika men närliggande hus c. den 18/8 och 24/8 (n:r 112 och 113).

Sannolikt aflägsnare af Braåsfallen äro tvenne fall i *Dref*, hvilka båda inträffade den 19/8 i olika hus på ett afstånd af 2 km. från hvarandra (n:r 115 och 116). I det ena fallet inträdde inga förlamningar, utan visade detta endast de vanliga allmänsymtomen.

D:r *Harke* — Lenhofda, som meddelat mig fallen från Braås-trakten, har utom de här nämnda äfven iakttagit en del sjukdomsfall, som haft stor likhet med de omnämnda abortiva formerna, men där han anser diagnosen icke fullt säker, hvarför de här icke upptagas. —

Om vi nu återvända till utgångspunkten Löpanäs, så visar sjukdomen, som nämndt, en spridning äfven åt andra håll. Om man först följer densammas gång åt nordväst, så finner man här en nästan lika stor kontinuitet i utbredningen. I den c. 3 km. från Löpanäs aflägsna byn Borlanda, som består af 2 intill hvarandra liggande grupper hus, 6—7 i hvarje grupp, uppträdde den 20/5 ett fall (n:r 117) och i Tjureda socken den 11/6 ett fall (n:r 118) med fullständig meningittyp.

Från dessa trakter har sjukdomen synbarligen spridt sig till angränsande socknar längs de två vägar, som genom Tjureda leda resp. rakt mot norr till Tolg och Asa socknar och mot nordväst till Berg socken.

I *Tolg* socken insjuknade 2 personer, resp. 19/8 och 31/8 (n:r 121 och 122). Båda ställena ligga något afsides från landsvägen, och någon förbindelse med andra fall har icke anmärkts, det ena fallet inträffade på ett mycket isoleradt, inne i skogen liggande torp.

I *Asa* socken visade sig inalles 4 fall, de båda första den 2/9 och 17/9 (n:r 123 och 124) i den väster om sjön Asa belägna delen af socknen, som är synnerligen glest bebyggd och där de små husen, mest torpställen, ligga långt skilda från hvarandra, knappast förenade med några ordentliga vägar. De båda angripna husen ligga på ett afstånd af 1 km. från hvarandra, beröring mellan familjerna förnekades. De två andra fallen (n:r 125 och 126) inträffade den 8/10 och 19/10 i tvenne hus i närheten af en kvarn i en mycket trafikerad del af socknen.

De nästa fallen visade sig i den väster om de båda sistnämnda belägna *Berg* socken. Här uppträdde i 3 nära belägna hus, hvilkas familjer voro besläktade, trenne fall, resp. den 12/9, 14/9 och 24/9 (n:r 127—129). De två först insjuknade uppgåfvos visserligen icke ha haft någon direkt beröring med hvarandra på 14 dagar före insjuknandet, dock ligga ställena endast några min. väg från hvarandra. Den sist insjuknades moder hade däremot den 19/9 varit i hemmet hos den ena af de nyssnämnda patienterna (insjuknad den 14/9) och varit behjälplig med hans skötsel.

De sista fallen i dessa trakter uppträdde i *Tjureda* socken, där 2 personor insjuknade, den ena (n:r 119) den 23/9, den andre (n:r 120) den 26/10. Den förre visar i så måtto ett högst anmärkningsvärdt förhållande, som det var fråga om en 46 års man, hvilken i sitt hem hade 9 barn, hvilka icke skola ha visat det minsta symtom. Själf fick han en total paralys af vänstra armen. —

Äfven åt söder hade sjukdomen från Löpanäs under tiden spridt sig. Å ett ställe, som å kartan (Fig. 7) är utmärkt med × förekommo i början på juli trenne sjukdomsfall, som möjligen skulle kunna tolkas såsom abortivformer. Det första säkra fallet i *Gårdsby* inträffade hos en välsituerad arrendator i Kråkenäs, i det hans 10-åriga son den 3/8 insjuknade. Senare insjuknade dennes syskon, resp. den 7/8, 7/8, c. 8/8 och 10/8. (n:r 130—134). Hos samtliga uppträdde förlamningar, af svårare art dock endast hos den först insjuknade. Det är möjligt, och t. o. m. troligt, att sjukdomen förts till Gårdsby från Löpanäs, ehuru detta icke kunnat afgöras, då vederbörande nekade att lämna några upplysningar. Emellertid var så mycket säkert, att en i samma hus som ofvannämnda boende 5-årig flicka c. 1 vecka innan den först insjuknade legat sjuk i symtom, som tydde på en abortiv form af poliomyelit. Denna flickas moder hade någon tid varit på besök i Löpanäs, men hade ej kunnat fås att lämna upplysning om, hvem hon hade besökt, eller om på detta ställe funnits någon sjuk. Dock bör anmärkas, att fallen i Löpanäs vid denna tid voro aflupna. Trenne af de ofvannämnda syskonen gingo i folkskolan, hvilkens roll vid sjukdomens spridande längre ned skall beröras. I huset midt emot denna, skild från densamma endast genom landsvägen, insjuknade den 5/8 och den 8/8 tvenne syskon (n:r 135—136).

Omkr. d. 5/8 insjuknade i Helgaryd en 13-årig gosse, som besökte samma skola som de förut nämnda, och den 7/8 insjuknade hans 18-åriga broder (n:r 138—139). Denne senare dog den 10/8. I samma hus, men isolerad från dem (1-våningshus med skilda ingångar) bodde en annan 18-åring (n:r 140), som den 10/8 var inne hos sin sjuka kamrat, och själf den 13/8 angeps af sjukdomen. I hemmet för öfrigt 3 syskon, 8, 11 och 21 år, alla friska, 11-åringen gick i skolan.

I denna trakt dröjde det en vecka, innan nya fall uppträdde och då i Björnemo. Detta ligger fågelvägen knappa 2 km. från Helgaryd, med landsvägen, som gör en lång krok, öfver 5 km. I Björnemo insjuknade den 20/8 en 11-årig gosse (n:r 141); i hemmet 4 andra barn, som ej visade några symtom. I ett hus några minuters väg från detta ställe insjuknade tre syskon resp. den 24/8, 25/8 och 27/8 (n:r 142—144), i hemmet för öfrigt 2 barn, 5 och 12 år, friska. I ett hus, som ligger knut

vid knut med det sist angripna, visade sig den 28/8 ett abortivt fall (n:r 146), och i ett några minuter från detta beläget hus hade den 25/8 en 8 års gosse insjuknat med pares i benen (n:r 145). Af de här ofvan nämnda barnen hade några besökt skolan i Gårdsby. Denna stängdes emellertid den 7/8. —

Om vi nu återvända till utgångsstället Kråkenäs (n:r 130—134), så kunna med sannolikhet en del fall, som uppträdt öster om detta ställe, sättas i samband med de här inträffade. Hos kyrkoherdens insjuknade resp. den 7/8 och 16/8 tvenne barn (n:r 147—148). Familjen hade dagarna innan haft besök af den förut omtalade familjen, som bodde i samma hus som arrendatorn i Kråkenäs och som dels själfva haft ett barn sjukt, dels också varit inne hos de öfriga i huset boende sjuka barnen. Den 10/8 och 11/8 insjuknade ett par strax bredvid boende barn (n:r 149—150).

förts till deras hem från annat håll, hvartill ju också tillfälle funnits. För 144, som sjuknade *efter* sina två icke skolpliktiga syskon, är naturligtvis detta i synnerhet fallet. Emellertid kan hvad n:r 141 beträffar den omständigheten, att pat. var den ende af familjens 5 barn som sjuknade, möjligen tala för att han verkligen smittats i skolan och att det här sålunda är fråga om en fördröjd infektion. Det är som synes endast ett fall (n:r 137), som icke kan sättas i säkert samband med de andra. Bostaden är dock, som af kartan framgår så belägen att med lätthet öfverföring från andra kan ha skett. —

Som en direkt afläggare af Gårdsby-härden framstår en liten grupp på 7 fall, som uppträdde i *Furuby* socken. I Kårestads by insjuknade under loppet af 7 dagar (den 13/8—19/8) 6 barn, 2 abortiva och 4 förlamningsfall, af hvilka senare trenne voro syskon. Dessutom inträffade c:a 1 km. därifrån ett par starkt

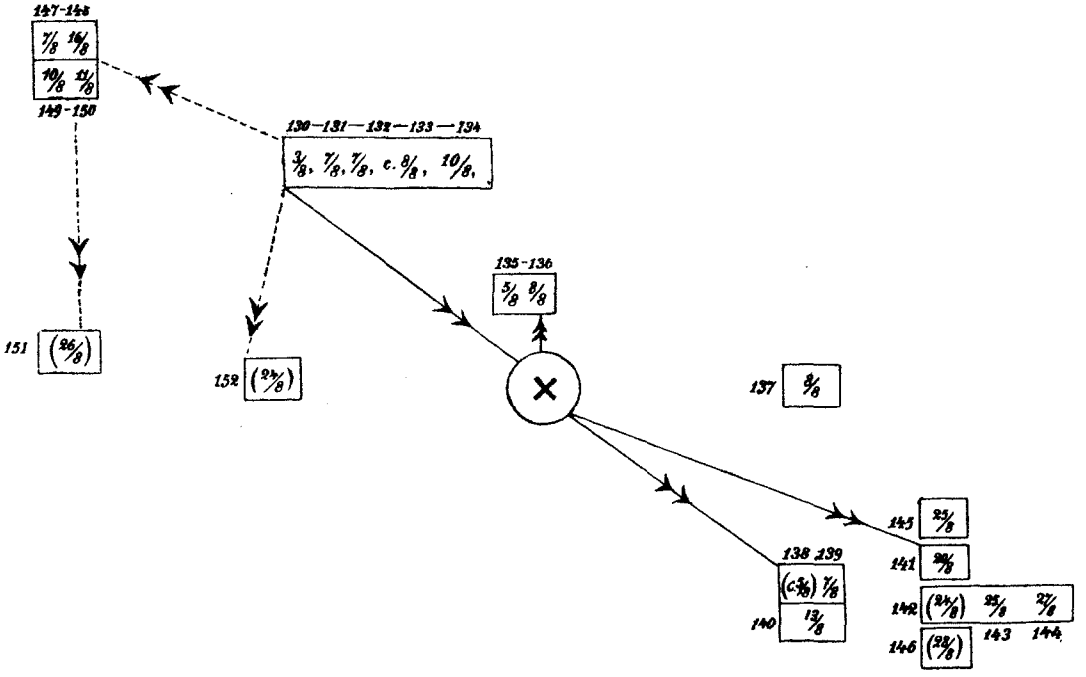

Fig. 8. *Schema öfver utbredningssättet inom Gårdsby socken.* × *betecknar skolan.*

Den 26/8 insjuknade sonen till rättaren på Gårdsby (n:r 151). Det är högst sannolikt, att denne haft beröring med åtminstone någon af de föregåendes familjer.

Det återstår i socknen endast ett fall, en 6-årig gosse (n:r 152), som vistades i en liten stuga hos sina morföräldrar, hvilkas barn arbetade på Kråkenäs, under det barnen där voro sjuka.

Mellan de flesta fallen i Gårdsby låter sig således medelbar eller omedelbar beröring påvisas, och jag har uppgjort ett schema (Fig. 8) utvisande epidemiens sannolika gång. Till en del har spridningen skett genom skolan. Dit hade den förmodligen förts af n:r 130, som insjuknade den 3/8. Det nästa fallet i skolan var n:r 138 (abortivt), insj. c:a den 5/8. Denne bildade i sitt hem utgångspunkten för nya fall. Likaså kunna n:r 135—136 hänföras till skolan, då de ifrågavarande patienterna bodde i densammas omedelbara grannskap och under fristunderna brukade leka med skolbarnen. Skolan besöktes äfven af n:r 141, 144 och 146, men då den stängdes redan den 7/8, är det sannolikt, att smittan misstänkta fall. Ett af dessa besökte skolan i Kårestad, hvilket också var fallet med två andra af de insjuknade samt en broder till en af de öfriga patienterna. Skolan synes således vid första påseendet ha spelat en stor roll vid spridningen. Emellertid är detta åtminstone icke den enda möjligheten, då nämligen i den familj, där tre syskon angrepos, det först (den 13/8) insjuknade var en 2-års gosse. Den 15/8 insjuknade en broder, som icke heller besökte skolan, och först den 19/8 angreps det skolpliktiga barnet.

I socknen uppträdde ännu ett fall den 21/9, detta i Fägerstads by, belägen ännu mer perifert i förhållande till Gårdsby. —

I Växjö stad och dess närmaste omgifning inträffade 4 säkra fall, det första i närheten af Växjö den 19/8. Denna patient hade tiden strax innan sitt insjuknande vistats i Sjösås församling, men huruvida han där varit samman med angripna personer, har ej kunnat utrönas. I Växjö landsförsamling uppträdde ännu ett fall den 3/9. Från själfva staden Växjö äro endast tvenne fall

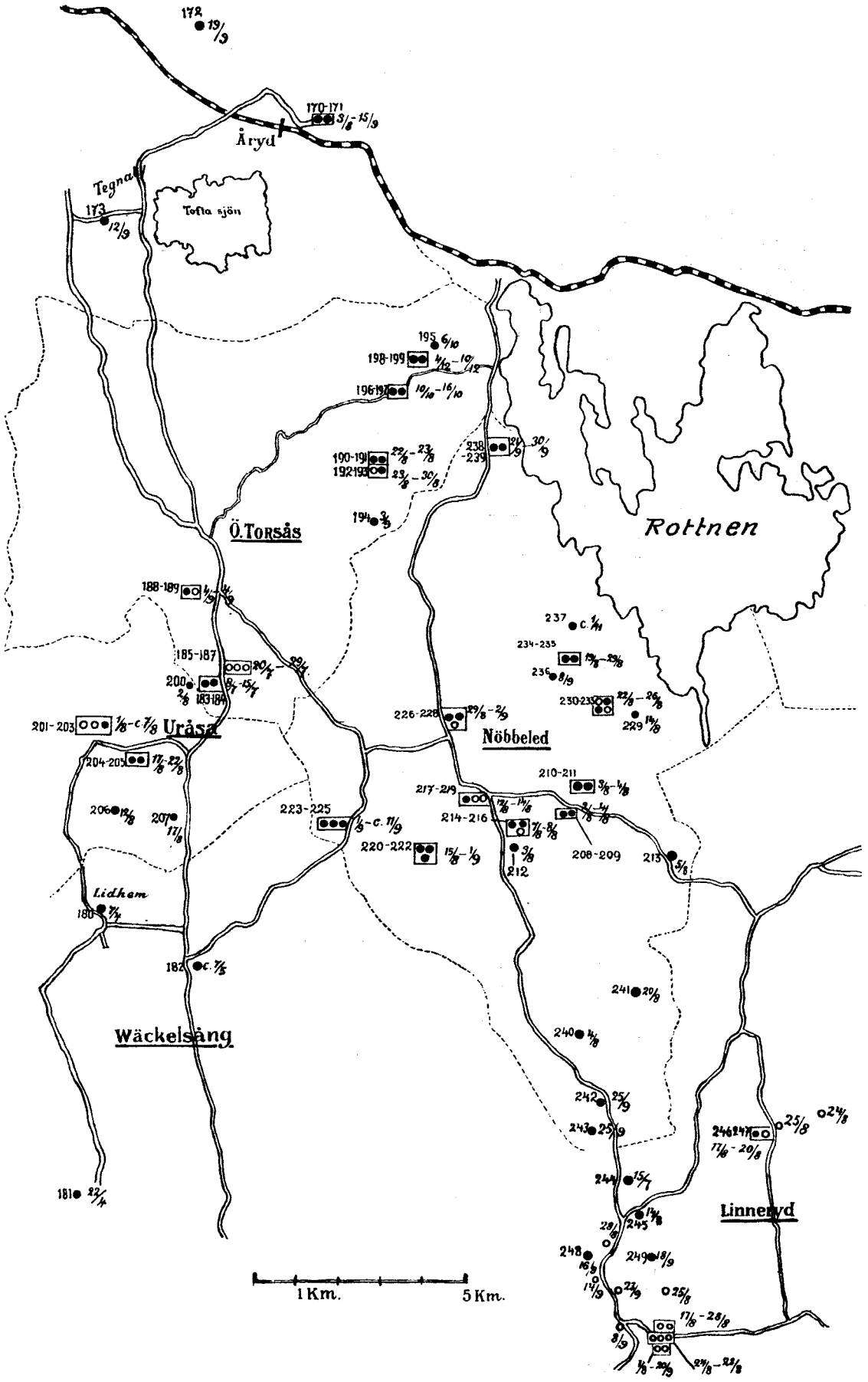
Åryd
Tegna
Tofta sjön
Ö. Torsås
Rottnen
Uråsa
Nöbbeled
Lidhem
Wäckelsång
Linneryd
1 Km.
5 Km.

Fig. 9.

med säkerhet bekanta. Det första gällde en skolyngling, som insjuknade den $^{5}/_{9}$ efter att den 26—28 aug. ha varit på besök i sitt i Urshult belägna hem, hvarest en broder, vid tillfället låg sjuk i poliomyelit. Han har således med stor sannolikhet blifvit infekterad i hemmet. Något vidare fall uppträdde emellertid veterligen icke i hans omgifning i Växjö. Den $^{13}/_{9}$ insjuknade en 38 års hustru, hvilkens båda barn dagarna innan moderns insjuknande varit sjuka med feber, allmänna symptom, värk i nacken och diarré. Jag har emellertid icke medräknat dessa två sistnämnda fall, ehuru de troligen äro att hänföra till samma infektion.

Någon fast fot har sjukdomen således märkvärdigt nog ej fått i Växjö, som eljest ligger midt emellan två härdar och har liflig kommunikation med de angripna trakterna. Fallen i Växjö och omgifning kunna lika väl ha kommit genom spridning norr ifrån som söderifrån. För ett fall är sjukdomens källa som nämndt kändt. —

II. *Nöbbeledshärden.* (Fig. 9). Den trakt af Kronobergs län, som starkast hemsökts af sjukdomen, är tvifvelsutan trakten söder om Växjö, i synnerhet Nöbbeleds och Urshults socknar.

De första kända fallen inträffade här inom Väckelsångs socken redan i april, då tvenne förlamningsfall uppträdde, hvilka sedan följdes af ett tredje i maj. Det första af dessa uppträdde på Lidhems gård den $^{7}/_{4}$ (n:r 180). En broder till denna patient hade ungefär en vecka innan insjuknat i en akut febersjukdom, som då tolkades såsom influensa, och detsamma hade varit fallet ungefär samtidigt med ett 30-tal af gårdens folk, utan att dock veterligen någon af dessa visat några förlamningar. Den $^{22}/_{4}$ och början af maj inträffade inom socknen tvenne nya fall (n:r 181 och 182). Sedermera äro från denna socken inga vidare fall bekanta, och i kringliggande trakter visade sig sjukdomen först ungefär i midten på juli och då ungefär samtidigt i Ö. Torsås socken och på Sirkön af Urshult. Under de följande månaderna utbildade sig i anslutning till dessa fall i de angränsande trakterna på båda ställena talrika fall.

I *Ö. Torsås* socken insjuknade först en flicka den $^{8}/_{7}$ och d. $^{15}/_{7}$ hennes syster (n:r 183—184). Båda blefvo förlamade och den ena dog. Sannolikt i samband med dessa fall stå trenne, som inträffade i ett hus några minuters väg från de förras bostad den $^{20}/_{7}$, $^{24}/_{7}$ och $^{29}/_{7}$. Alla dessa tre (n:r 185—187) visade utom typiska initialsymtom äfven allmänna symtom från nervsystemet men däremot inga förlamningar.

Ett par kilometer från sistnämnda ställe insjuknade samma dag den $^{4}/_{9}$ tvenne syskon, (n:r 188—189), af hvilka den ena dog under symtomen af en uppstigande paralys, den andra däremot kom ifrån utan förlamningar. Dessa här nämnda fall bilda tillika med de i Uråsa socken uppträdande en liten grupp för sig, och jag anser det därför lämpligt att här i ett sammanhang anföra de i sistnämnda socken uppträdande fall, i synnerhet som de till tiden också föregå de öfriga Torsås-fallen.

Fallen i *Uråsa* ha säkerligen samband med Ö. Torsåsfallen. Åtminstone i ett fall synes öfverföring genom mellanperson ha ägt rum. Den $^{2}/_{8}$ insjuknade nämligen i Uråsa ett barn (n:r 200), hvilkets fader arbetade i det förut omnämnda huset, där 3 barn (n:r 185—187) den $^{20}/_{7}$—$^{29}/_{7}$ varit sjuka i aborativa former af sjukdomen. Samtidigt insjuknade i en annan gård 3 syskon (n:r 201—203) d. $^{1}/_{8}$—c. $^{7}/_{8}$ och slutligen uppträdde inom socknen ännu 4 fall (n:r 204—207) från den $^{12}/_{8}$—$^{22}/_{8}$, af hvilka tvenne voro syskon. Dessa bodde vid en af de större vägarna, under det att de öfriga bodde ganska isolerade. Intet fall i Uråsa uppträdde på ställe, där husen ligga mera samlade.

Om vi nu återvända till Ö. Torsås, så bilda de därstädes uppträdande återstående fallen (n:r 190—199) jämte två i angränsande delar af Nöbbeleds församling (n:r 238—239) en liten grupp för sig på 12 fall. Af dessa utgjordes 10 af 5 syskonpar, och 2 af dessa, hvilkas fyra medlemmar insjuknade under loppet af en vecka, bodde i omedelbar närhet af hvarandra. Då insjukningsdagarna hos de båda först angripna i dessa två familjer (n:r 190 och 192) voro resp. den 22 och 23 aug., är det ju möjligt, att de båda haft en gemensam infektionskälla. I öfrigt synes inom gruppen en spridning ha skett åt olika håll. Samtliga fall inträffade från den $^{22}/_{8}$—$^{10}/_{12}$ och tiden för uppträdandet faller alltså efter den förutnämnda härdens.

I *Nöbbeleds* socken kan man särskilja trenne mindre grupper af fall, inom hvilka de enskilda fallen stå i tidssamband.

Den första omfattar fallen i närheten af och söder om Nöbbeleds kyrka (n:r 208—228). Inalles angrepos här nio hus, i två af dessa endast en person, i de öfriga däremot två eller tre. Sjukdomen började samtidigt i tre hus, den 2 och 3 augusti (n:r 208, 210 och 212). I två af dessa uppträdde den $^{4}/_{8}$ ett nytt fall i hvardera. Den $^{5}/_{8}$ visade sig i ett vid samma landsväg, som det ena af de föregående ställena och c. 3 km. därifrån beläget hus ett nytt fall (n:r 213). I närheten af de först angripna husen uppträdde den $^{7}/_{8}$, $^{8}/_{8}$ och $^{8}/_{8}$ tre nya fall (n:r 214—216), det sista abortivt, samtliga syskon, och 1 km. därifrån angrepos den $^{12}/_{8}$, $^{13}/_{8}$ och $^{14}/_{8}$ likaledes trenne syskon, af hvilka endast det först insjuknade visade förlamningar, de två öfriga endast de vanliga initialsymtomen. Dessa tre patienter voro barn till handlanden i orten. Möjligen hade från detta ställe sjukdomen sedan spridt sig till tvenne ställen, dels upp till prästgården (n:r 226—228) hvarest, den $^{29}/_{8}$, $^{30}/_{8}$ och $^{2}/_{9}$ tre personer insjuknade, den siste utan förlamningar, dels ock till ett c:a 2 km. från handlandens beläget hus, hvarest den $^{15}/_{8}$, $^{24}/_{8}$ och $^{1}/_{9}$ trenne syskon insjuknade (n:r 220—222). Dessa patienters fader, som själf icke visade några sjukliga symtom, arbetade på ett c:a 2 km. därifrån beläget ställe, hvarest trenne barn den $^{1}/_{9}$—c:a $^{11}/_{9}$ angrepos af sjukdomen (n:r 223—225).

Den andra gruppen i Nöbbeled omfattar 9 fall (n:r 229—237). Det första uppträdde den $^{14}/_{8}$ i ett från de större vägarna ganska aflägset beläget hus. C:a 1 km. därifrån visa sig den $^{22}/_{8}$—$^{26}/_{8}$ fyra fall, samtliga syskon (n:r 230—233), två abortivformer. Redan något tidigare hade i ett c:a 2 km. därifrån beläget hus fall uppträdt, då tvenne syskon den $^{19}/_{8}$ och $^{29}/_{8}$ insjuknade, hvilka fall i tvenne närliggande hus följdes af tvenne andra den $^{8}/_{9}$ och c:a $^{1}/_{11}$.

De återstående fallen i Nöbbeleds socken till ett antal af 4 bilda tillika med 4 förlamningsfall i den angränsande delen af Linneryds socken en liten grupp för sig. Den karaktäriseras till skillnad från de föregående fallen dels däraf att de uppträda isolerade, ett i hvarje hus, dels ock däraf, att de lokalt äro något mera spridda och icke heller i tidsföljden visa sig så sammanträngda som de förut omnämnda. Det är emellertid på-

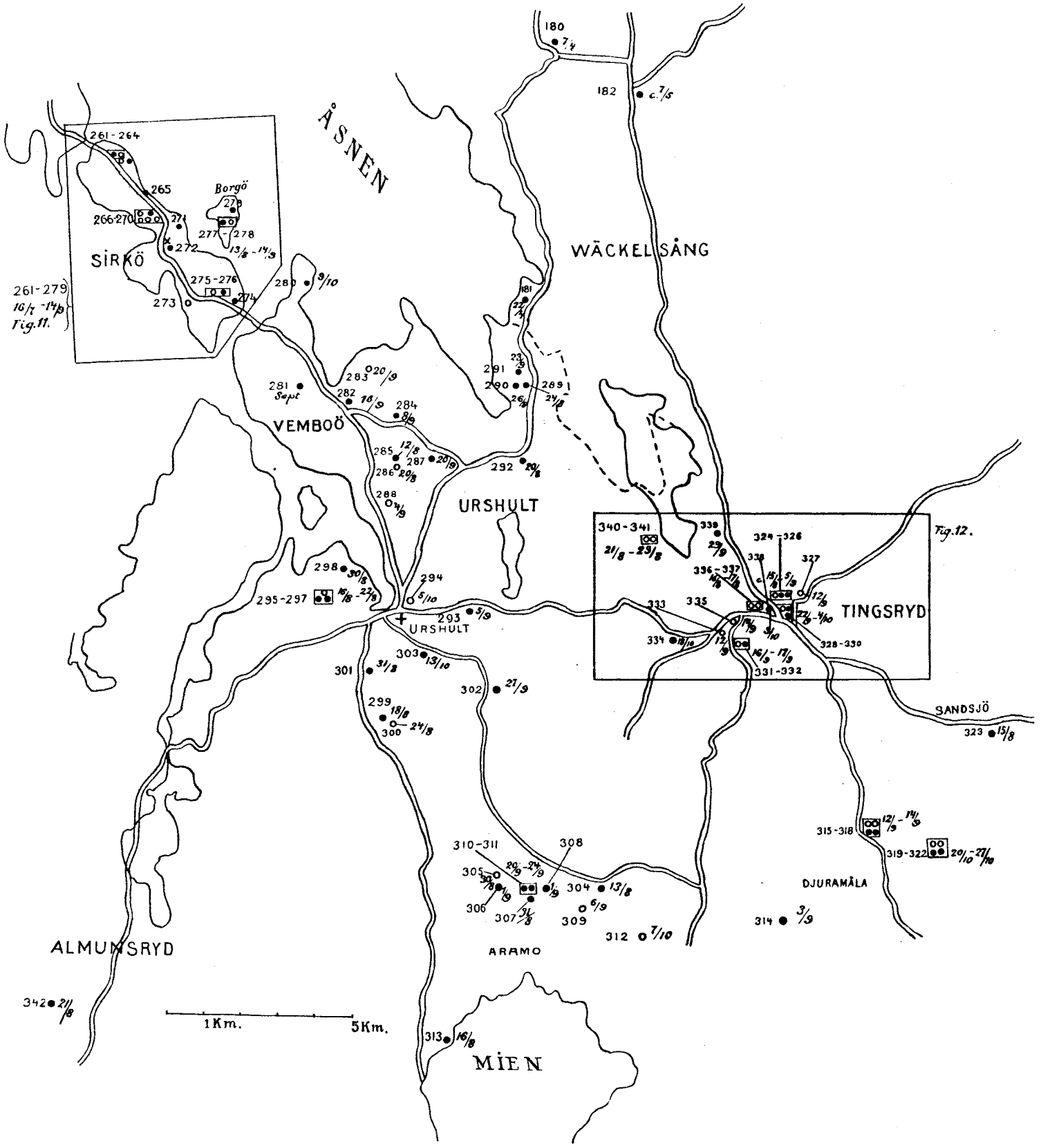
ÅSNEN
WÄCKELSÅNG
SIRKÖ
Borgö
VEMBOÖ
URSHULT
TINGSRYD
SANDSJÖ
DJURAMÅLA
ALMUNSRYD
ARAMO
MIEN
Fig. 11.
Fig. 12.
1 Km.
5 Km.

Fig. 10.

fallande, att de allra flesta inträffat i hus, som äro belägna längs en och samma färdeväg. Det första fallet i den ifrågavarande härden inträffade den 15/7 i den närmast Nöbbeled belägna delen af Linneryds socken (n:r 244). Det nästa fallet inträffade några kilometer därifrån i Nöbbeleds socken den 4/8 (n:r 240) och följdes den 20/8, 25/9 och 25/9 af 3 andra fall (n:r 241—243).

Inom *Linneryds* socken dröjde det en månad efter det första fallet, innan nya visade sig. 1 km. från det först angripna stället uppträdde den 14/8 ett nytt fall (n:r 245), som den 17/8 efterföljdes af ännu ett. Brodern till denne patient insjuknade den 20/8 uppenbarligen i en abortiv form af sjukdomen. Om den af bröderna först insjuknade upplyses i rapporten, att han den 5/8 tillsammans med ett i en närbelägen gård boende barn, hvilket sedermera den 24/8 insjuknade i en antagen abortiv form af sjukdomen, varit på besök i en familj i Nöbbeleds församling, hvarest såsom nämndt den 7/8—8/8 trenne barn (n:r 214—216) insjuknade. Om den besökande smittats vid nämnda besök, så är det väl troligt, att infektionskällan varit för de båda familjerna gemensam, då fallen uppträdde efter besöket, och det skulle i så fall här föreligga ett förhållande analogt med det som förut anmärkts angående de två Stockarydsfallen i Jönköpings län (n:r 388—389). I Linneryds socken inträffade ännu 2 förlamningsfall den 16/9 och 18/9 (n:r 248—249).

Af abortiva fall har i denna grupp således endast ett upptagits, hvilket såväl på grund af sina symtom som på grund däraf, att brodern strax innan insjuknat i säker poliomyelit, är otvifvelaktigt. Men såsom synes af kartan, hafva i närheten af dessa bägge fall (n:r 246 och 247) den 24 och 25 augusti tvenne fall inträffat, som visat misstänkta symtom. Betydligt talrikare äro sådana fall i omgifningen af fall n:r 245, 248 och 249. Här inträffade nämligen under augusti och september icke mindre än 12 fall, af hvilka en del besökte skolan. Ehuru jag är öfvertygad om att det åtminstone i de flesta af dessa fall, som inrapporterats af d:r *Brorström*, Tingsryd, är frågan om abortiva former, så har jag icke upptagit dem i kasuistiken, på grund af den principen att endast medräkna sådana fall, hvilkas samband med förlamningsfall är så påvisbart (t. ex. samma familj el. dyl.) eller ock hvilkas symtom äro så starkt utpräglade att tvifvel om sjukdomens natur icke kan råda. För att emellertid visa att d:r *Brorström* otvifvelaktigt har fog för sin uppfattning om dessa fall, har jag å kartan utsatt såväl patienternas bostäder som insjukningsdagarna, men då de ej upptagits i kasuistiken, ha de ej försetts med nummer. Ett studium af insjukningsdagarna gör det mycket sannolikt, att det handlar om samma sjukdom, som de säkra poliomyelitfallen, då de allmänna symtomen hos en hel del af de ifrågavarande sjuka varit fullt uttalade, äfven om de hos några varit väl svaga för att uteslutande på dessa bygga en säker diagnos.

III. *Urshults-härden.* (Fig. 10). Om vi nu öfvergå till den stora härden i *Urshults* socken, så kan man här särskilja vissa grupper: Sirkögruppen, den egentliga Urshultsgruppen samt Aramogruppen.

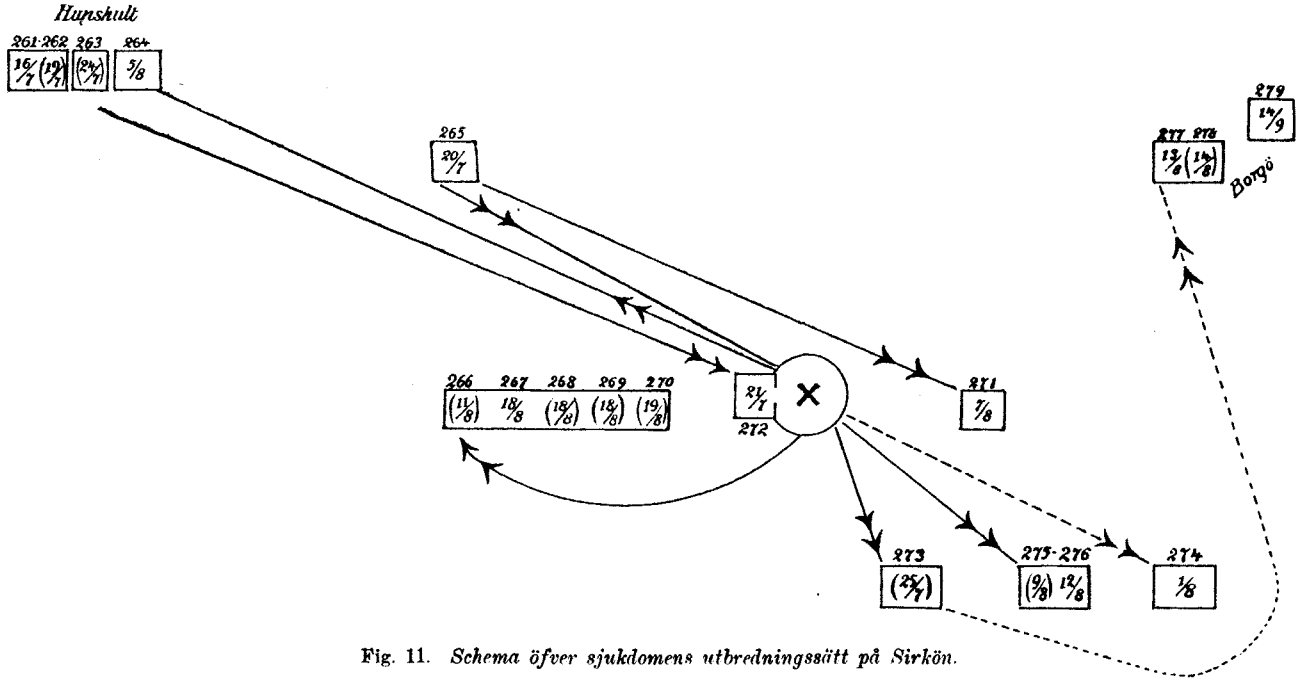

Fig. 11. *Schema öfver sjukdomens utbredningssätt på Sirkön.*

Sirkögruppen omfattar de fall, som inträffade på ön med samma namn samt på den närliggande Borgön och består i allt af 19 fall, däraf 10 förlamningsfall och 9 abortiva. Det första kända fallet på Sirkön, som är en c:a 5 km. lång och 1—2 km. bred ö belägen i sjön Åsnen och genom broar i båda sina ändar förbunden med fastlandet, inträffade den 16/7 05 (n:r 261). Något påvisbart samband mellan detta och föregående fall på fastlandet (i april och maj i Väckelsångs socken) finnes icke, men det synes mig icke utan betydelse, att pat:s fader säkerligen är den person på ön, som underhåller de lifligaste förbindelserna med närliggande trakter och mycket ofta befinner sig på ströftåg med sin häst och vagn. Hos den ifrågavarande sjuke uppträdde kvarstående pareser. Hans syster insjuknade den 19/7 i de vanliga allmänsymtomen. Nästa fall uppträdde i ett hus c:a 1 km. från det först angripna den 20/7 (n:r 265). Denna patient besökte öns folkskola, af hvilkens 21 elever 4 andra insjuknade jämte

lärarinnans i skolhuset boende 4-åriga syster (Fig. 11). Denna senare (n:r 272) var den andra i ordningen af de till skolan hörande, som insjuknade (den 21/7). Sedermera följde de öfriga efter, den 25/7, 5/8, 9/8 (n:r 275) och 11/8 (n:r 266). I de två sistnämndas hem uppstodo sedermera fall, hos n:r 275 ett fall den 12/8, hos n:r 266 4 fall; af dessa visade endast den 40-åriga modern (n:r 267) pareser. Intet af barnen, med undantag af det först insjuknade, besökte skolan. Med skolan skulle ännu ett fall kunna sättas i förbindelse, nämligen n:r 274. Denne, som insjuknade den 1/8, hade en broder, som gick i skolan. Hur smittan kommit till denna är osäkert. Antagligen hade n:r 265 fört den dit. I så fall hade kanhända 272, som sjuknade redan dagen efter, icke infekterats af den förra utan från en annan och möjligen med den förra gemensam infektionskälla. I själfva verket föreligger möjlighet för detta antagande. Patienten ifråga hade nämligen den 17 eller 18 juli varit på besök i Hunshult, hvilket, som redan nämndt, består af 3—4 sammanbyggda hus och förmodligen har n:r 265, hvilken bor 1 km. från Hunshult vid vägen, som leder förbi båda ställena, äfven haft detta till infektionskälla.

Af de öfriga fallen kunna ett par sättas i förbindelse med hvarandra. N:r 271, som insjuknade den 7/8, var vuxen person, hvilken hade sitt arbete ute på fälten och under dagarna intog sina måltider i n:r 265:s föräldrahem, hvarest nämnda pat. då låg sjuk.

Fallen på Borgö, hvilken är en liten med ett fåtal isolerade hus bebyggd ö bredvid Sirkön, stå troligen i samband med fallen på denna senare. Föräldrarna till de två först den 13/8 och 14/8 angripna patienterna underhålla nämligen ganska liflig förbindelse med ett af de alldeles intill hvarandra belägna hus, hvarest den 25/7 ett abortivt fall uppträdde. För det återstående fallet på Borgön, insjuknadt den 14/9, synes infektionskällan från de två första fallen gifven.

Alla Sirkö-fallen kunna således sättas i förbindelse med hvarandra och schemat å fig. 11 visar, hur man kan tänka sig sambandet dem emellan. På ön, hvarest finnas 28 familjer, boende i 26 hus — alltså nästan uteslutande 1-familjs-bostäder — hade 10 hus angripits. —

Något senare än på Sirkön visar sig sjukdomen i den angränsande delen på fastlandet. Man kan här särskilja ett par grupper, Vemboögruppen, den egentliga Urshults-gruppen, Aramogruppen och Tingsrydsgruppen. I hvar och en af dem börjar sjukdomen samtidigt i midten af augusti för att likaledes upphöra ungefär samtidigt, i oktober.

Vemboögruppen (n:r 280—292) omfattar 13 fall, 10 förlamningsfall och 3 abortiva. I samtliga gäller det endast 1 fall i hvar familj. Det synes som om äfven här skolan spelat en stor roll vid sjukdomens spridande. D:r *Brorström* Tingsryd, hvilken i allmänhet påpekat det på flera ställen framträdande förhållandet, att skolbarn särskildt ofta angripits, har nämligen omnämndt, att ett ganska stort antal barn i Vemboö skola varit sjuka i symtom, hvilka i en stor del fall göra det ytterst sannolikt, att det varit fråga om abortivformer. En del andra insjuknade visade däremot, såvidt man kan döma af beskrifningen, knappast sådana symtom, att man med någon grad af säkerhet kan anse dem vara förorsakade af poliomyelitinfektionen. Jag har af alla dessa fall endast medtagit tre, dels på grund af de allmänna symtomens styrka, dels på grund af sambandet som ett af dem visar med andra fall, såsom senare skall omnämnas. —

Den egentliga Urshultsgruppen omfattar 11 fall (n:r 293—303), däraf 3 abortiva. Äfven från detta område har anmälts en stor mängd abortiv-former, hvilka icke medtagits. Med undantag af en familj, i hvilken 3 medlemmar insjuknade, uppträdde de öfriga fallen enstaka. Detta förhållande skulle för en del något ändra sig, om man medräknade äfven alla anmälda abortivfall. I allmänhet har ingen direkt öfverföring mellan de olika fallen kunnat konstateras, men det kan icke undgå uppmärksamheten, att på sina ställen husen ligga i omedelbart grannskap af hvarandra. Icke så få ligga dessutom vid stora vägen. För ett par fall har, synes det, en direkt eller indirekt öfverföring ägt rum, i dessa fall af så mycket större intresse, som de resp. patienternas bostäder ligga så långt ifrån hvarandra och delvis mycket isolerade. N:r 209, boende afsides, var en 2 1/3-årig gosse, som den 20/9 insjuknade med feber, nackstyfhet och ömhet i nacken. Pat:s fader, som till yrket var snickare, gick på arbete i bygden. Han hade varit hemma den 19/9—23/9, arbetade därefter under tiden 25/9—30/9 i ett nära Urshults kyrka beläget hus, där han också under denna tid hade sin bostad och intog sina måltider, och hvarest husets dotter den 5/10 insjuknade (n:r 294). Denna visade bl. a. feber, konvulsioner, stark sommolens och framträdande hyperästesi vid beröring. Som arbetskamrat hade nämnde arbetare en 22-årig man (n:r 280), hvilken också tillfälligtvis bodde å ifrågavarande ställe och den 9/10 insjuknade på sitt synnerligen isoleradt belägna hem på en i Åsnen utskjutande smal landtunga. Jämför man insjukningsdagarna, så synes det vara mycket stor sannolikhet för, att de nämnda fallen stå i kausalsamband med hvarandra. Visserligen visade sig i trakten som nämndt en del förmodade abortivformer, från hvilka öfverföringen kan tänkas ha skett. Men då befolkningens hela numerär i socknen öfverstiger 4,000, och de anmälda abortiva fallen dock icke äro så imponerande talrika, så får man väl anse det troligt, att de här ofvan, eljest isolerade fallen, verkligen ha samband med hvarandra.

Ett sådant är äfven sannolikt för ett fall i Aramogruppen. Den här sist angripna (n:r 312) var en gift kvinna, som den 7/10 insjuknade med hög feber, starka smärtor i extremiteterna, nackmärtor o. s. v. Med de öfriga fallen i gruppen påstod hon sig ej haft någon som helst beröring och i kommunikationshänseende hade hon knappast något gemensamt med dem. Däremot hade hon den 30/9—1/10 varit på besök i sitt föräldrahem, hvarest den 27/9 hennes broder (n:r 302) insjuknat med en typisk förlamning af ena armen. Direkt öfverföring af smittan synes äfven föreligga mellan n:r 308 och 309, hvilka äro kusiner.

De öfriga fallen i Aramo-gruppen, 8 stycken, däraf 2 abortiva, inträffade alla i en begränsad, af ganska fåtaliga, från hvarandra isolerade hus bebyggd trakt. Det första fallet gällde en vuxen kvinna, hvilkens hem är beläget vid stora vägen. Något påvisbart samband med andra fall fans ej, men däremot hade hon den 6 augusti varit på en skyttefest i Djuramåla och därvid träffat en mängd människor. Dock visade sig sjukdomen i denna trakt först senare (sept.—okt.). Som man af kartan finner, ligga de flesta husen i Aramo, ehuru isolerade, dock icke långt ifrån hvarandra. Dessutom är n:r 308 kusin till n:r 309, och det existerade mellan de båda familjerna ett intimt umgänge. Det kunde icke påvisas att skolan i denna trakt spelade någon

roll vid sjukdomens spridande. Däremot var detta uppenbarligen fallet inom Tingsrydsgruppen, hvilken, om man dit räknar äfven Sandsjö- och Djuramålafallen, innefattar 28 fall (n:r 314—341).

IV. *Tingsrydshärden.* (Fig. 11). Den egentliga Tingsrydsgruppen räknar 18 fall, däraf 8 förlamade och 10 abortivformer. Af dessa 18 patienter gingo icke mindre än 10 i skolan en af dessa (n:r 328) hade tillika sin bostad i skolhuset, hvilket också var fallet med hans något senare insjuknade broder (n:r 329) och skollärarens son (n:r 330). Schemat å fig. 12 åskådliggör skolans antagliga förhållande till spridningen. Såsom synes är det endast sex fall, som icke kunna sättas i förbindelse med densamma. Af skolbarnen insjuknade nästan alla före densammas stängning, hvilken försiggick den $^{19}/_{9}$, endast tvenne insjuknade senare (n:r 328 och 339) resp. den $^{22}/_{9}$ och $^{29}/_{9}$.

Man skulle på grund af de lokala förhållandena sådana de framträda på kartan (Fig. 10) kunna få den föreställningen, att denna skolans roll vid sjukdomens spridning möjligen vore skenbar, då en del af husen synas ligga ganska sammangyttrade. Emellertid är detta icke fallet i verkligheten, utan framträder så på kartan på grund af tekniska omständigheter, som ligga i så öppen dag att jag ej anser nödigt närmare påpeka dem. I själfva verket lågo alla de angripna husen skilda från hvarandra genom en hel del andra lägenheter, i hvilka inga fall uppträdde och de i gruppens periferi belägna angripna husen lämna kilometerbreda områden mellan sig, hvarifrån icke heller några fall äro bekanta. Då socknens hela invånareantal öfverstiger 3,000, är det ganska klart att det icke endast är en slump att sjukdomen hållit sig nästan uteslutande till skolbarnen.

Enskilda fall synas också tydligt demonstrera skolans förhållande. Så var fallet n:r 339 (skolbarn), som insjuknade med mycket utbredda förlamningar, det enda som angreps på flera km. omkrets under det att däremot hennes hemmavarande syskon icke insjuknade.

En af de i skolhuset boende, skollärarens 7-årige son, flyttade den $^{2}/_{10}$ till ett midt inne i Tingsryds samhälle beläget hus, och sjuknade här den $^{4}/_{10}$. Det är uppenbart att han infekterats i skolhuset. Ingen af de öfriga i det nya huset boende, ej heller någon annan af de talrika invånarna i omgifningen visade veterligen några misstänkta symptom. Endast hos en i skolans närhet (och i utkanten af samhället) boende familj uppträdde i början af oktober några fall, som skulle kunna tydas som abortivformer. Jag har dock ej medräknat dessa.

Den familj, som först angreps i Tingsrydsgruppen, bodde vid en kvarn, hvarest liflig trafik rådde och tvifvelsutan har här funnits rikligt tillfälle till öfverföring från annat håll, utan att någon sådan dock kunnat påvisas.

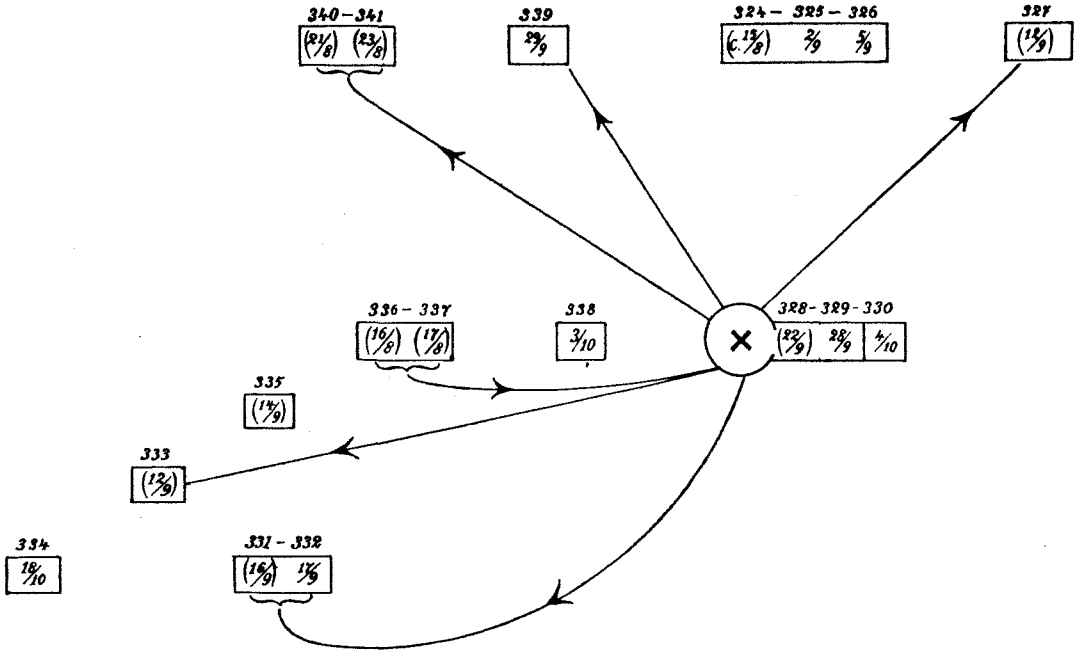

Fig. 12. *Schema öfver spridningssättet inom Tingsryds-gruppen.* × *betecknar skolan. N:r 328—330 äro i skolhuset boende barn.*

Likaså bodde den i Djuramåla-gruppen först insjuknade (n:r 314) vid en kvarn. Den ifrågavarande pat. hade syskon, som besökte Djuramåla skola. Här insjuknade från den $^{12}/_{9}$—$^{14}/_{9}$ skollärarens 4 barn (n:r 315—318) af hvilka tvenne visade förlamningar, de två öfriga endast vanliga allmänsymtom. Till Djuramålagruppen höra ännu 4 andra fall, alla i samma familj, två förlamningsfall och två abortiva. Den som först insjuknade (den $^{3}/_{10}$) och som den $^{20}/_{10}$ fick recidiv, hade gått i Djuramåla skola (n:r 319—322). Denna hade emellertid hållits stängd sedan den $^{18}/_{9}$.

Ett isoleradt fall inträffade i Sandsjö den $^{15}/_{8}$ c:a 7 km. från Tingsryd i ett hus beläget vid den från sistnämnda ort ledande vägen. Tiden sammanfaller med de i Tingsryd först insjuknade. —

Elmeboda-gruppen. (Fig. 13). I *Elmeboda* socken inträffade under tiden från den $^{26}/_{7}$ till den $^{27}/_{9}$ inalles 7 st. förlam-

ningsfall. Sedan det första (n:r 253) den 26/7 visat sig, dröjde det nära 2 månader, innan det nästa fallet den 19/9 uppträdde (n:r 255). Denne senares två bröder insjuknade emellertid den 15/9 och den 23/9 i uppenbarligen abortiva former af sjukdomen. Det hus, som dessa patienter bebo, ligger endast 1/2 km. ifrån det först angripna stället och skiljes från detsamma genom den lilla Djupasjön. Samtidigt med dessa fall uppträdde i de närgränsande gårdarna fr. o. m. d. 12/9 t. o. m. d. 23/9 icke mindre än 15 fall i inalles 6 familjer, hvilka af d:r *Brörström* tolkades såsom abortiva fall. Jag har för dem endast utsatt insjukningsdagar. I denna trakt inträffade den 24/9 ännu två förlamningsfall (syskon) den 24 sept.

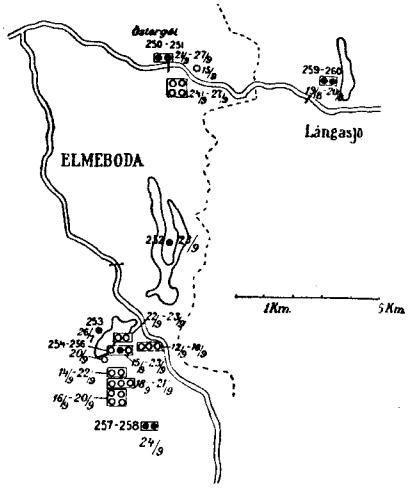

Fig. 13.

I socknen uppträdde 3 andra förlamningsfall, hvilka stå i samband med hvarandra. Den 21/9 insjuknade ett 3-årigt barn, som visade svaghet i ena armen och den 27/9 barnets moder, som blef paretisk i ena handen (n:r 550—251). Den senares 16-årige broder insjuknade den 23/9 i sitt 7 km. från de föregåendes bostad belägna hem (n:r 252). Detta ligger mycket isoleradt på en halfö i sjön Qvesen. Patienten hade enligt rapporten tillbragt de två sista veckorna före sitt insjuknande i sitt hem och skall icke ha sammanträffat med någon främmande person, förrän han den 22/9 besökte sina nyssnämnda släktingar samt personer i trakten af dessas hem, hos hvilka han förut arbetat, och hvilken trakt han lämnat två veckor före insjuknandet. Det är väl antagligt att han smittats af sin ofvannämnda systerson (n:r 250) och att det i detta fall föreligger en särdeles kort inkubationstid af c:a 1 1/2 dygn (pat. sjuknade på andra dagens afton). Å andra sidan skulle man kunna tänka sig, att han medfört smittämne, då han 14 dagar tidigare lämnade trakten, liksom senare (d. 24/9—27/9) fyra andra sådana i närheten uppträdde (Fig. 13) hvarest den 15/9 ett misstänkt fall förekom. I patientens eget hem funnos förutom honom själf endast hans gamla föräldrar.

I den till Elmeboda gränsande socknen *Långasjö* uppträdde tvenne förlamningsfall den 19/8 och 20/8 Dessa voro syskon.

Utom de större härdarne, för hvilka jag här ofvan redogjort, förekommo inom Kronobergs län en del spridda fall. Öster om Gårdsby-härden och sannolikt ledande sitt ursprung från denna visade sig trenne fall (n:r 156—158) resp. den 8/10 samt den 11/8 och 28/10, däraf ett abortivt med utpräglade symtom. (Öfversiktskarta I). Den här först insjuknades bostad var belägen icke långt från järnvägen, som förbinder trakten med Gårdsby och omgifning. Med detta fall stå antagligen tvenne i Kalmar län (n:r 86 och 87), insjuknade resp. d. 14/8 och 1/9, båda i Fagerhults socken, i någon slags förbindelse.

Likaledes förekommo öster om Nöbbeledshärden några spridda fall. Dessa visa en tydlig relation till Växjö—Emmaboda-järnvägen. Detsamma är förhållandet med några å kartan Fig. 9 (öfverst!) upptagna fall (n:r 170—173) och jag skall därför anföra dem här i ett sammanhang.

Strax intill Åryds station inträffade tvenne fall i samma hus (n:r 170—171) den 3/8 och 15/9 och ett (n:r 172) den 19/9 på ett c:a 4 km. därifrån beläget ställe. Den sistnämnde pat. som intogs på Växjö lasarett, meddelade, att samtidigt två af hans syskon varit sjuka, men ej blifvit förlamade. I detta sammanhang nämner jag också ett 5 km. därifrån uppträdande fall, som visade sig den 10/9.

I den kring *Hofmanstorps* station belägna socknen med samma namn inträffade den 10/9 ett fall (n:r 174). Ungefär samtidigt skola 2 andra fall ha förekommit i trakten.

Vid *Lessebo bruk* insjuknade c:a 15/9, 4/11 och 12/11 tre personer (n:r 175—177). De två sist insjuknade voro syskon. Dessutom visade sig samtidigt med det första tvenne misstänkta fall.

Icke långt från *Skrufs* station insjuknade den 8/11 och 9/11 tvenne syskon (n:r 178—179). Hos en af dessa uppträdde inga förlamningar utan endast de vanliga allmänsymtomen.

Äfven väster om de stora härdarna hade under juli—sept. månader en del spridda fall förekommit, af hvilka 16 äro säkert kända. Sex af dem bilda en liten grupp i Markaryds och Hallaryds socknar (n:r 353—358). De inträffade alla på skilda ställen, och något samband mellan dem har ej påvisats, möjligen med undantag för 2 af dem, hvilka båda insjuknade på Kronobergshed, resp. den 1/9 och 17/9 (n:r 349—350). Dessa tillhörde samma kompani, men lågo ej i samma tält.

Två af de nyssnämnda fallen voro abortivformer (n:r 356 och 358). Eljest har angående liknande sjukdomsbilder i sammanhang med dessa spridda fall intet förmälts. Dock omnämnes i en rapport att fyra syskon till en pat. (n:r 354), som företedde förlamningssymtom att fyra syskon samtidigt voro sjuka i allmänna symtom. Dessutom omtalade tvenne af de ofvannämnda pat. (n:r 172 och 345), hvilka båda intagits på Växjö lasarett att i deras resp. hem andra personer varit sjuka. I den förres familj insjuknade samtidigt med pat. tvenne syskon utan att pat, dock närmare kunde angifva symtomen. Fallen i den andras familj äro tydligare. Här insjuknade ungefär 1 vecka innan pat., en 17-års flicka, tre af familjens 4 barn (det äldsta 12 år), deras moder samt en på gården tjänande dräng, den ena efter den andra, med hufvudvärk, feber, värk i kroppen, benen, skuldrorna, ryggen m. m. Alla måste ligga till sängs någon tid, men ingen förlamning skulle ha visat sig. Värst angripen var drängen, som var slak i kroppen, då han kom upp och ej kunde gå i arbete den första tiden. Det är väl högst sannolikt att liknande exempel på öfversedda abortiva former ganska ofta förekomma.

Jämför man de spridda fallens insjukningsdata med tiden för sjukdomens uppträdande inom härdarna finner man att *alla*

enstaka fall inom Kronobergs län kunna anses ha uppkommit genom en spridning från de större härdarne. —

Kalmar län. (IV).

I Kalmar län uppträdde sjukdomen i juli på tvenne ställen dels på fastlandet i Hannäs socken och dels på Öland.

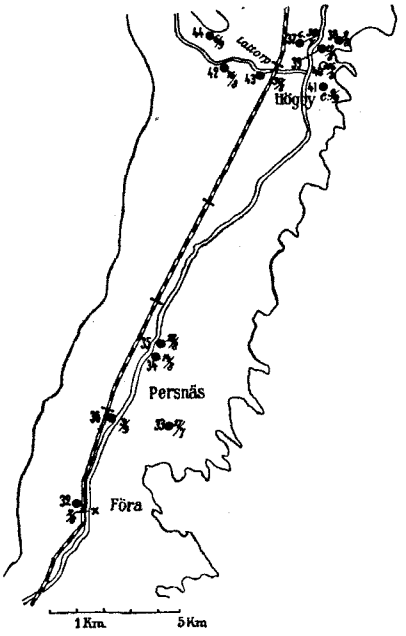

Fig. 14.

Ölands-gruppen. (Fig. 14). På det senare stället visade sig det första fallet (n:r 31) den $^{10}/_{7}$ då en på Borgholms lasarett intagen patient insjuknade. Personen ifråga hade vårdats därstädes sedan den $^{3}/_{7}$ för en akut traumatisk orchit. Intet annat fall förekom på sjukhuset, hvarken förr eller senare. Det synes sannolikt att pat. ådragit sig sjukdomen i hemmet. Dettas läge är på Fig. 14 betecknadt med ×. Såsom här synes insjuknade i en närbelägen gård den 2 aug. en person i poliomyelit. I hvarje fall synas de två fallen stå i samband på ett eller annat sätt. I den intill Föra socken gränsande Persnäs socken inträffade från den $^{17}/_{7}$ t. o. m. den $^{3}/_{9}$ fyra förlamningsfall. Af dessa visade sig 2 resp. den $^{14}/_{8}$ och $^{18}/_{8}$ i tvenne hvarandra angränsande hus i samma by.

Med undantag af ett isoleradt fall (n:r 45, öfversiktskarta I) i Löts socken den $^{21}/_{8}$ uppträdde alla de öfriga 8 fallen från c:a $^{30}/_{7}$ till c:a $^{9}/_{9}$ inom ett begränsadt område, i den nordligaste delen af ön i Högby socken. Af dessa visade sig 5 i Sandby by. De första af de här angripna, insjuknade c:a den $^{30}/_{7}$—$^{12}/_{8}$, hade haft besök af kommunalnämndens ordförande, hvilken bor i Alfvedsjö by och hvilkens barn den $^{16}/_{8}$ angreps af sjukdomen (n:r 42). Då den ifrågavarande familjens hus var det enda, som angreps inom själfva Alfvedsjö by, som består af ett 10—20-tal hus, de flesta liggande i omedelbart grannskap af hvarandra, så synes det mycket sannolikt att, såsom vederbörande läkare anmärkt, öfverföringen till fall 42 skett genom pat:s fader.

Det är påfallande, att såsom doktor *Vesterdahl*, Borgholm, i sina rapporter påpekadt, alla fallen på Öland uppträdde på den norra halfvan af ön, hvarest för tillfället järnvägsbyggnad pågick. Arbetarne vid denna voro till stor del från fastlandet, men något säkert stöd för att dessa spridt sjukdomen har man ej kunnat finna.

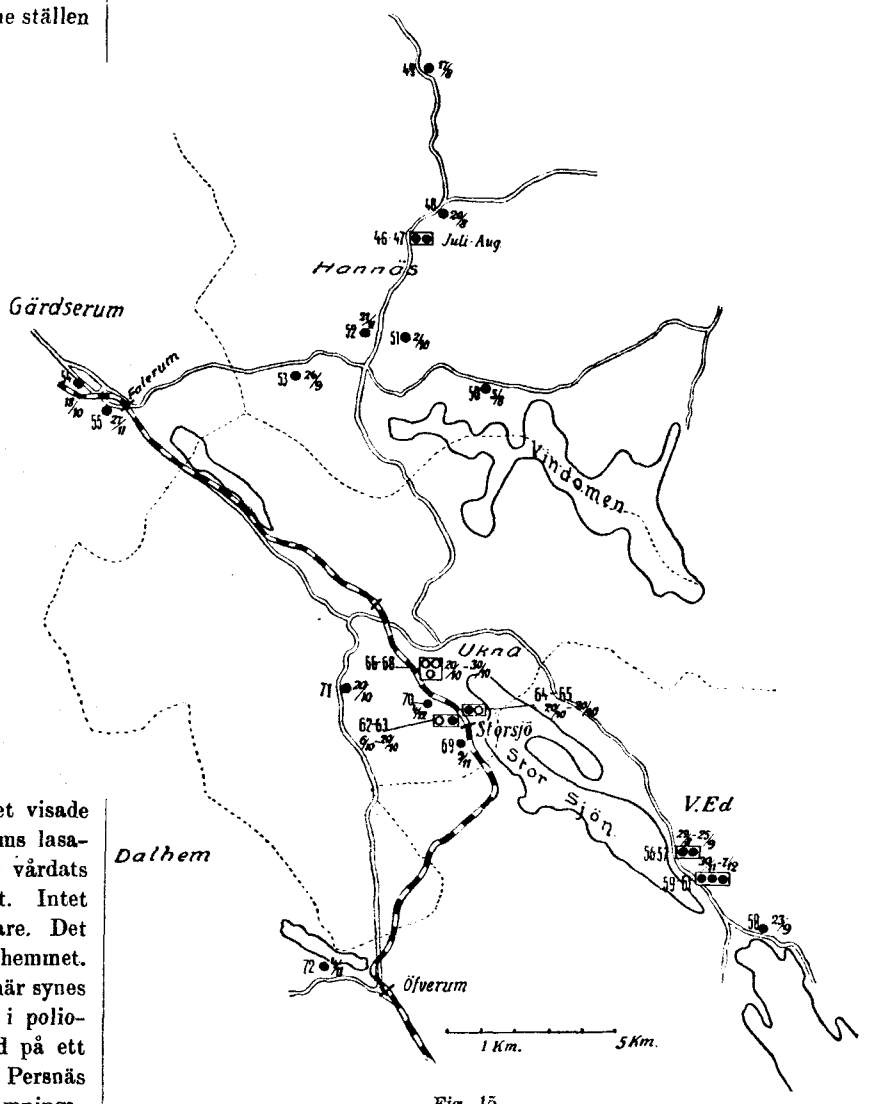

Fig. 15.

Påfallande är vidare, att i intet enda hus mer än 1 fall förekommit. Af abortiva former har endast 1 fall (n:r 40) observerats, äfven detta enstaka i familjen, med initialsymtomen så förvillande lika de öfrigas i omgifningen, att något tvifvel om dess natur, om man jämför insjukningsdagen med de öfriga, icke kan råda.

Från den $^{9}/_{9}$ 05—$^{30}/_{11}$ 06 förekom inom Ölands norra distrikt intet nytt fall af poliomyelit. —

Under tiden hade sjukdomen äfven uppträdt på fastlandet. Utom en del spridda fall kan man särskilja tvenne samlade grupper en i trakten kring Hultsfred (i Vena och Tuna socknar) och en i Ukna och närgränsande socknar. Centrum för denna härd i lokalt hänseende bildas af Storsjö station.

Storsjö-gruppen. (Fig. 15). De första fallen uppträdde i härdens periferi i Hannäs socken, hvarest tvenne syskon i juli

och aug. insjuknade (n:r 46—47). I socknen visade sig för öfrigt den följande tiden 6 förlamningsfall, samtliga i skilda hus. Dessa äro, såsom af Fig. 15 framgår, alla belägna vid de stora vägarna. I Ukna socken gruppera sig fallen i den närmaste omgifningen af Storsjö station. Det första fallet uppträdde här den $^{6}/_{10}$ (n:r 62). Fadern till denne pat., som icke visade några förlamningar, var mejerist. En annan son till denne insjuknade den $^{20}/_{10}$. Af de öfriga i omgifningen angripna 8 insjuknade 4 äfvenledes den $^{20}/_{10}$, ingen däremot före denna dag. Dessa 4 tillhörde 3 familjer, hvilka alla hämtade skummjölk från ofvannämnda mejeri och det synes mig med hänsyn till det samtidiga insjuknandet mycket sannolikt, att spridningen här skett genom mjölken.

I Ukna angrepos endast tvenne andra hus, hvilkas läge i närheten af de öfriga ger tillräcklig anledning till misstanke, att en spridning från något af dessa ägt rum (n:r 69 och 70).

I den åt nordväst angränsande socknen Gärdserum uppträdde två fall (n:r 54 och 55) den $^{18}/_{10}$ och $^{25}/_{11}$ i tvenne hus, belägna c:a 1 km. från hvarandra, båda i närheten af Falerums järnvägsstation. Från den åt söder gränsande socknen Dalhem är endast 1 fall bekant (n:r 72), äfven detta i närheten af järnvägsstation, Öfverum.

De återstående 6 fallen bilda en liten grupp för sig kring Eds bruk. Tre hus angrepos.

Som en synnerligen god hållpunkt för bedömandet af sjukdomens epidemiska karaktär i dessa trakter meddelar d:r *Tham*, Gamleby, som iakttagit de här omnämnda 28 fallen, Ukna-härden, att han under de 13 år han varit stationerad i Gamleby, icke iakttagit ett enda fall af poliomyelit.

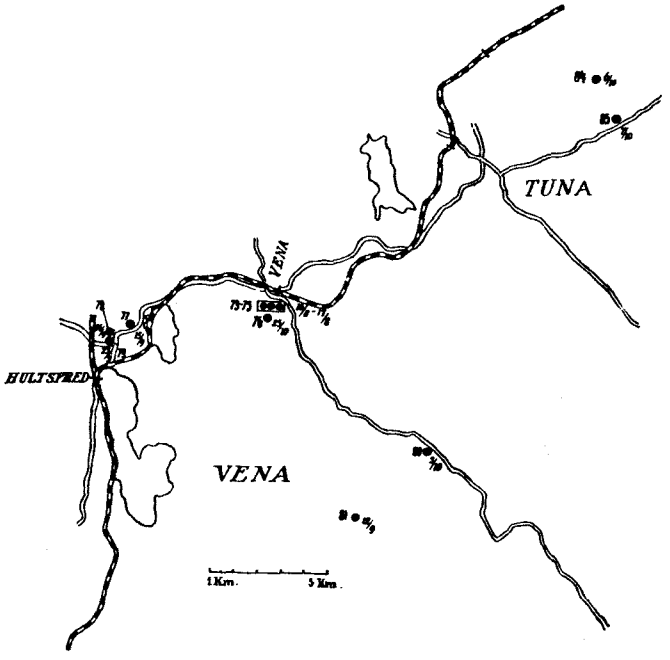

Fig. 16.

Vena-gruppen. (Fig 16). En annan mindre härd finnes i Vena socken och trakten däromkring. I närheten af Vena station insjuknade samtidigt (den $^{16}/_{8}$—$^{17}/_{8}$) trenne syskon. En månad därefter visade sig vid Hultsfred trenne fall, den $^{15}/_{9}$, $^{16}/_{9}$ och $^{23}/_{9}$. De två sistnämnda (fall n:r 78 och 79) tillhörde den på Hultsfred förlagda beväringskontingenten. Om den sistnämnda af dessa 2 beväringar upplystes det, att han, som insjuknade lördagen den $^{23}/_{9}$, i början af samma vecka några dagar vistats på permission i sitt hem, hvarest han sammanträffat med en syster, hvilken skall hafva varit i beröring med ett af akut poliomyelit angripet barn. Det skulle således här föreligga infektionsmöjligheter från tvenne håll.

Med Hultsfredsfallen står äfven ett annat i samband. I Rosenfors insjuknade den $^{8}/_{10}$ en 22-årig man (n:r 82), hvilken likaledes fullgjort sin värnplikt och därvid legat i samma barack nedre våningen, som en af de förut omtalade, hvilken bodde i öfre våningen. Han hade hemkommit från mötesplatsen den $^{2}/_{10}$. —

I Kalmar län uppträdde ännu 9 fall i vidt skilda delar af länet, såsom öfversiktskartan ger vid handen. Tvenne af dessa voro syskon och tvenne andra bodde i närheten af hvarandra i Fagerhults socken (n:r 86—87), eljest syntes intet samband ha bestått mellan dem. Insjukningstiden för dessa spridda fall sträcker sig från den $^{14}/_{8}$—$^{23}/_{12}$.

Om man på öfversiktskartan jämför insjukningsdagarna för dessa enstaka fall med tiden för sjukdomens uppträdande inom härdarna, så finner man, att egentligen ingenting talar emot, att de ha uppkommit genom spridning från dessa senare. För n:r 86—88 och n:r 94 synes en härledning ur Kronobergshärden naturlig. N:r 82, 83 och 89 ansluta sig till Vena-gruppen, den förstnämndes samband med ett par af dessa fall är dessutom ofvan omnämndt. Angående n:r 93 uppgifves, att han ungefär 1 vecka före sitt insjuknande hemkommit från Danmark. Visserligen nämnes det ej, hvilken väg han därvid tagit, men det är uppenbart, att han under sådana förhållanden har haft betydligt flera tillfällen att komma i beröring med smittoförande personer, än om han hade stannat i sin hemtrakt, hvarifrån eljest icke ett enda fall är bekant.

Hvad förhållandena inom de större grupperna beträffar, så har för enstaka fall direkt eller indirekt beröring kunnat konstateras och är sannolik för än flera fall, om man tar hänsyn till en del af bostädernas läge. En omständighet, som särskildt springer i ögonen, är den framträdande betydelsen af kommunikationsvägarna för fallens lokalisation. Om denna på Öland kan förklaras däraf, att de allra flesta husen, som här till allra största delen äro samlade i större byar, hvilka i allmänhet ligga utmed den stora landsvägen, så är förhållandet ett annat inom Vena- och Storsjö-gruppen. Här kan svårligen sjukdomens uppträdande, företrädesvis i husen som ligga utmed de stora farvägarna, knappast förklaras annat än genom den därstädes försiggående lifligare samfärdseln och förmodligen hufvudsakligen genom kontakt. För en del af fallen omkring Storsjö station tillkommer möjligheten af smittans spridande genom mjölk.

De större gruppernas förhållande till hvarandra och härdarna i öfrigt i södra Sverige är ovisst, utom hvad Storsjögruppen beträffar. Denna bildar, som en blick på öfversiktskartan ger vid handen, en del af den större härd, inom hvilken sjukdomen börjar i Valdemarsvikstrakten och fortsätter öfver Storsjö-trakten till Åtvidaberg med omgifning. Vena- och Ölandsgruppen kunna mycket väl, hvad tiden beträffar, ha uppkommit genom spridning från den stora härden i Kronobergs-

och Jönköpings län. Ett sådant eventuellt samband har emellertid ej kunnat direkt påvisas.

Blekinge län. (III).

Från detta län äro endast 10 fall bekanta. Af dessa bilda 7 en härd för sig (Fig. 17) belägen inom till hvarandra gränsande delar af *Asarums* och *Mörrums* socknar. De båda första fallen (i Asarum, n:r 21—22) höra synbarligen tillsammans. Husen ligga knappt 1 km. från hvarandra, och de angripna personerna insjuknade resp. den $^{6}/_{9}$ och $^{1}/_{10}$. De ifrågavarande båda husen äro belägna c. 1 km. från stora landsvägen och ligga ganska isolerade, under det att själfva landsvägen är tämligen tätt kantad med hus.

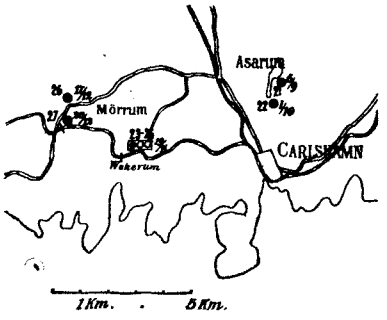

Fig. 17.

Å andra sidan höra de fem fallen i Mörrums socken tillsammans. Tre af dessa inträffade i en familj i Vekerums by. Två af dessa voro abortivfall, insjuknade samma dag, d. $^{19}/_{11}$, som ett tredje barn i familjen, hvilket visade förlamningar och afled. De båda öfriga fallen (n:r 26—27), insjuknade resp. den $^{17}/_{12}$ och $^{20}/_{12}$, bo c. 1 km. från hvarandra och 2 km. från sist omnämnda huset.

Af de öfriga tre fallen i Blekinge län inträffade ett isoleradt i Mjellby (n:r 28) den $^{31}/_{10}$ och 2 i Kyrkhult (n:r 29—30) i slutet af november. Dessa båda senare gällde tvenne syskon.

Ser man på öfversiktskartan, tyckes det vara ganska klart, att den lilla härdformiga ansamlingen af fall i Asarums och Mörrums socknar är en afläggare af Smålandshärden. Med denna består å ena sidan direkt förbindelse såväl medelst järnväg som ock medelst en stor landsväg, längs hvilken vid dess förlopp genom de angripna Smålandstrakterna flera fall förekommit. Hvad angår Blekingefallens förhållande inbördes, så finnes intet som talar emot att en spridning från de inom länet först uppträdande ägt rum.

Kristianstads län. (II).

Ehuru fallen inom Kristianstads län, om man jämför detsamma med norr därom liggande, äro mycket fåtaliga, så äro de dock, åtminstone i en af de angripna trakterna, betydligt frekventare än under vanliga förhållanden. Detta framgår af en uppgift, som lämnats af d:r *Pradon*, Broby, hvilken meddelar, att han under åren 1894—1904 iakttagit 3 fall af poliomyelit, det sista i juni 1902, men däremot inom loppet af 10 dagar i augusti 1905 observerat 3 fall.

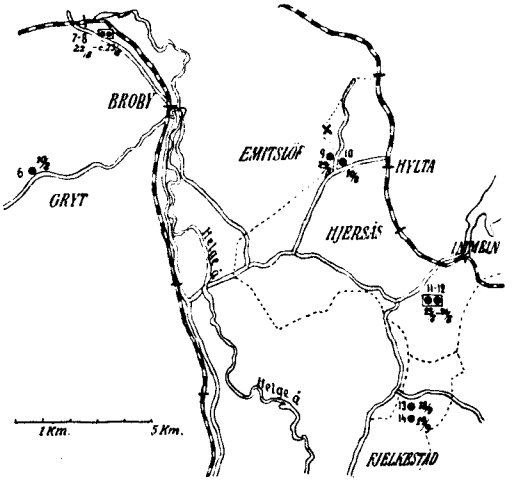

Fig. 18.

De 14 fallen inom Kristianstads län äro tydligt fördelade på två grupper, en norr om Kristianstad omfattande 10 fall i närheten af Broby, och en i närheten af Brösarps station, omfattande 3 fall. Dessutom är ett enstaka fall att finna i länets nordvästligaste del.

De första säkra fallen inom länet uppträdde ungefär i midten af augusti. I Gryts och Hjersås sockuar inträffade samma dag, den 10 aug., ett fall på hvardera stället (n:r 6 och 10), och i sistnämnda socken uppträdde den 25, 26 aug. 2 nya fall (n:r 11 och 12), hvilka gällde 2 i samma hus boende vuxna personer. Den 22 aug. angreps i Broby en 2-årig gosse (n:r 7), hvilkens broder ett par dagar därefter likaledes insjuknade (n:r 8). Den $^{29}/_{8}$ insjuknade i Emitslöfs socken en 5-årig flicka (n:r 9), och i Fjelkestads socken uppträdde 2 fall resp. 18 och 19 sept.

I den ifrågavarande gruppen inträffade alltså de 3 första fallen på skilda ställen och inom olika socknar af Broby läkaredistrikt, och någon beröring dem emellan kunde icke konstateras. Det är emellertid af intresse att af rapporten få veta, att redan i början på juli i Hjersås socken (stället på kartan utmärkt med ×) i en familj trenne barn varit sjuka med feber och allmänna symtom, hvilka de anhöriga på grund af de beskrifningar på sjukdomen, som förekommit i dagspressen, misstänkt vara yttringar af barnförlamning. De angripna hade dock efter några dagar tillfrisknat utan att förete några förlamningar. Det föreligger på grund af hvad vi eljest veta om de abortiva formerna stor möjlighet för att det i de nämnda fallen verkligen varit fråga om dylika, och sjukdomens utbrott ungefär samtidigt på skilda ställen skulle genom ett sådant antagande få en naturlig förklaring. Ett af de först insjuknade säkra fallen inträffade också i grannskapet af de presumerade abortiva.

Som af fig. 18 framgår, ligga fallen i Broby-gruppen (med undantag af ett) två och två. I två af dessa fall bodde de insjuknade i samma hus.

De angripna husen äro belägna antingen alldeles utmed de stora farvägarna eller också i omedelbar närhet af dem. Däremot förefinnes uppenbarligen icke något förhållande till Helgeån, som genomflyter dessa trakter.

Något direkt samband mellan de olika fallen har ej konstaterats utom för ett, där möjligheten af direkt eller indirekt öfverföring föreligger. Det meddelas nämligen i rapporten, att modern till n:r 9 (insjuknad den $^{29}/_{8}$) den $^{13}/_{8}$ besökte den familj, där n:r 10 tre dagar innan insjuknat. Den $^{27}/_{8}$ uppre-

Af de öfriga fallen i Kristianstads län inträffade 3 inom Brösarps provinsialläkaredistrikt, inom olika socknar, resp. i början af augusti, i slutet af samma månad och i november (n:r 16—18). Något samband mellan dem har ej anmärkts, men att ett sådant existerat är synnerligen troligt, då man betänker hur litet totalantalet fall från länet äro.

Ännu ett fall (n:r 19) återstår inom länet, i V. Karups socken (d. $^{7}/_{8}$.) I denna socken inträffade ett år senare ett nytt fall.

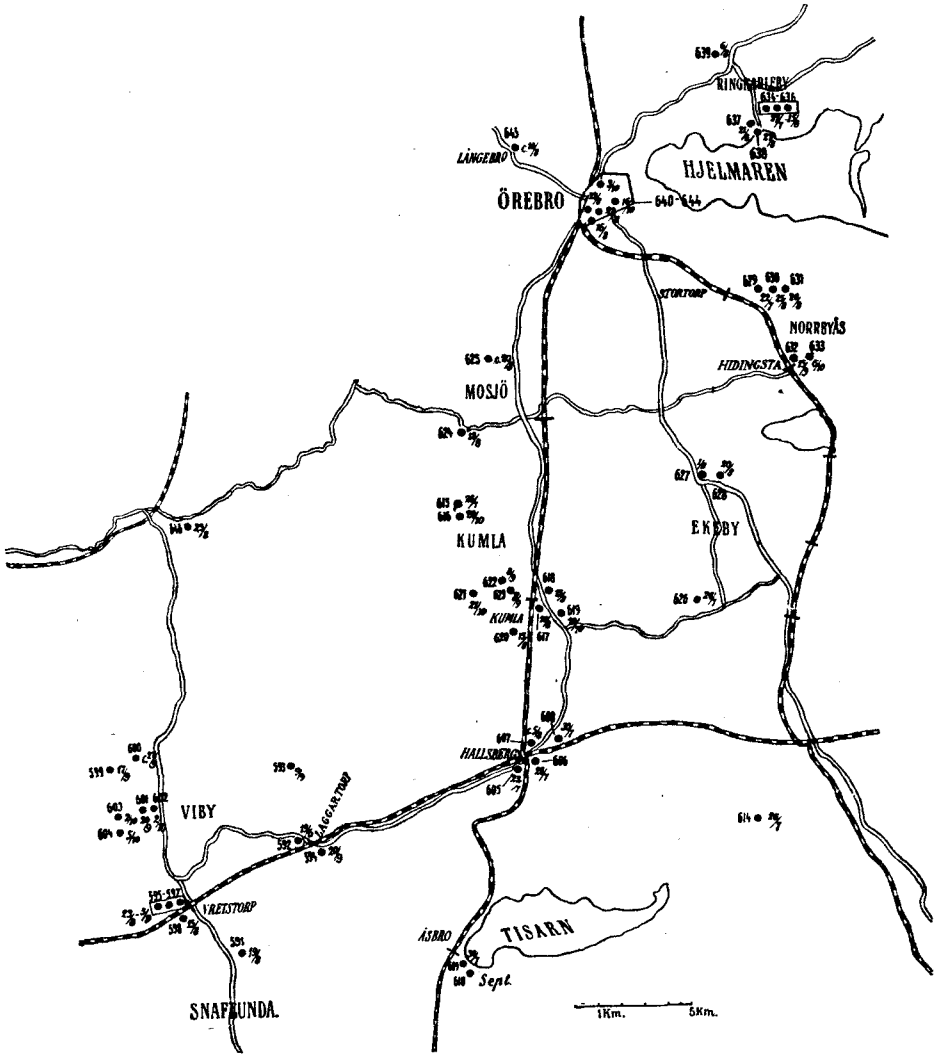

Fig. 19.

pade hon sitt besök, nu åtföljd af sin dotter, som 2 dagar därefter själf angreps af sjukdomen. Det synes mig sannolikt, att flickan blifvit infekterad vid sitt besök, hvilket kanhända i någon mån styrkes däraf att hon var den enda i familjen som sjuknade — dock fanns i hemmet endast ännu ett barn.

Till Brobygruppen hör i lokalt hänseende det i Hessleholm den $^{10}/_{10}$ inträffade fallet (n:r 15). Detta kan ju också mycket väl tänkas ha uppkommit genom spridning från Brobygruppen. Emellertid föreligger äfven möjlighet af infektioner från annat håll, då pat. strax innan sitt insjuknande vistats i sin hemtrakt Säfsjö.

Malmöhus län. (I).

Från detta län ha endast anmälts 5 fall. Ehuru samtliga ligga ganska åtskils i olika socknar och något samband mellan dem icke kunnat påvisas, är det dock tydligt, att en gruppering kring Eslöf för fyra af dem gör sig gällande. De inträffade i september och oktober månader (n:r 1—4). Därtill kommer ett isoleradt fall i Raus i november (n:r 5). —

Vi ha nu följt sjukdomens uppträdande i södra delen af Sverige, börjande i Skaraborgs län. Om vi återvända till utgångspunkten och på samma sätt se till, hur förhållandena tett

sig i de öfriga öster och norr om Skaraborgs län befintliga länen, så visar det sig att sjukdomen i dessa i allmänhet uppträder mera spridd och med undantag af Åtvidabergstrakten och trakten af Kungsör icke bildar sammanhängande härdar, som i Kronobergs och Skaraborgs län.

Örebro län. (XI).

Ehuru inom detta län icke som i det angränsande Skaraborgs län någon centralhärd kan påvisas, så visar dock sjukdomen äfven här det härdvisa uppträdande, som nästan öfverallt annorstädes karakteriserat densamma. Man kan särskilja flera grupper, och inom hvar och en af dessa ha fallen i allmänhet tidssamband med hvarandra.

Först visade sig sjukdomen den 19/6 vid Laggartorps hållplats vid Stockholm—Göteborgsbanan (n:r 592). Det varade ungefär en månad innan nya fall i länet blefvo bekanta, men nu samtidigt på icke mindre än 6—8 skilda ställen. Något påvisbart samband med det först inträffade fallet föreligger veterligen icke, dock var en af de först angripna orterna Hallsbergs station. Här insjuknade i rask följd resp. den 23/7, 28/7 och c. 5/8 trenne i omedelbar närhet af stationen boende barn (n:r 605—607) samt d. 30/7 ett 1/2 kilometer därifrån boende (n:r 608). Samtliga tillhörde olika familjer.

I detta sammanhang nämner jag 2 fall (n:r 609—610) helt nära Åsbro station, den första efter Hallsberg. Dessa inträffade den 30/7 och i sept. och äro med stor sannolikhet att härleda ur Hallsbergsfallen. Detsamma gäller också ett enstaka fall (n:r 614), som den 26/7 visade sig strax intill den stora landsväg, som utgör den direkta förbindelsen med Hallsberg.

Som en aflägger af Hallsbergs-gruppen framstår en annan på 7—9 fall (n:r 615—623). Af dessa uppträdde 7 i närheten af Kumla station under tiden 10/8—21/10. De två återstående (n:r 615—616) på en ort 1/2 mil från stationen i tvenne nära intill hvarandra belägna hus. Insjukningsdagarna här den 26/7 och 28/10. Några kilometer från nästa station på samma bana inträffade 2 fall resp. den 18/8 och c. 20/8 (n:r 624—625). Fortsätter man vidare åt norr, så finner man i Örebro stad 5 fall 16/8—16/10. Dock visade sig redan förut i omgifningen på flera ställen andra fall. Af dessa har en liten grupp i Ringkarleby socken, c. 7 kilometer från Örebro, ett alldeles särskildt intresse därför att det är högst sannolikt, att sjukdomen förts hit från Skaraborgs län. D:r *Mossberg*, Örebro, som ur sin privatpraktik meddelat mig de ifrågavarande fallen, har om dem gifvit följande upplysningar: Den först insjuknade pat. (n:r 634), en 3-årig gosse, hade den 23 juli med sin moder rest från sitt hem i närheten af Örebro till Fägre socken i Skaraborgs län och framkom dit samma dag, då han liksom förut var fullt frisk. Den 27 juli insjuknade han med hufvudvärk och feber. Den 30 juli skedde återresan till hemmet, dit han ankom samma dag. Såväl under resan som de följande dagarna besvärades han af de allmänna symtomen ända tills den 4/8 förlamningarna började visa sig och den 8/8 dog patienten af respirationsförlamning. Den 7/8 insjuknade hans fader med en förlamning af ena benet samt den 15/8 ett i samma byggnad boende barn (hela huset inrymde 5—6 barnrika familjer) med förlamning af benen.

Den 21/8 inträffade i ett c. 1 km. från de föregåendes hem beläget hus ett nytt fall, som den 27/8 följdes af ett annat. Denne pat. visade endast feber, nacksmärtor, ibland strålande ut i ena armen, samt obetydlig rodnad af svalget. Att det här varit fråga om en poliomyelitinfektion visa med tillräcklig tydlighet smärtorna i nacken och ena armen, om man samtidigt tar hänsyn till fallen i omgifningen. Pat. tillfrisknade mycket snart och familjen afreste till Stockholm, hvarest emellertid det ifrågavarande barnet jämte en broder i början på sept. ånyo insjuknade. Båda visade förlamningar och det ena barnet dog.

I Ringkarleby inträffade ännu ett fall den 6/8, detta af meningittyp med letal utgång.

Vid bedömandet af de anförda fallen blir det naturligtvis egentligen frågan, huruvida den först angripne pat. verkligen *infekterats* under sin vistelse i Skaraborgs län. Från hans hemsocken, Ringkarleby, som har 600—700 invånare, hade veterligen intet fall förut förekommit. Det närmaste stället inom Örebro län, där sjukdomen vid tiden för barnets insjuknande uppträdt, är Norrbyås socken c. 10 km. söder om hemmet, men skildt från detta genom Hjälmaren. I Fägre socken, hvarest barnet under sin vistelse i Skaraborgs län uppehölls på ett litet isoleradt beläget torp, hade visserligen icke heller vid tiden för vistelsen därstädes något fall förekommit. Först senare den 6/9 insjuknade en person därstädes (n:r 528, fig. 1). Däremot hade, som ofvan nämndes, pat. under sin resa passerat Töreboda, hvarifrån utom några senare uppträdande trenne fall äro bekanta med insjukningsdata före besökstiden, den 17/7, 20/7 och 25/7. Därtill har modern upplyst, att hon under sin vistelse i Fägre socken fick besök af sin syster, hvilken innehade tjänst i Trästena socken på egendomen Hallandsberg. Här hade trädgårdsmästarens tvenne barn (n:r 470—471, fig. 1) den 10/7 och 18/7 insjuknat med typiska förlamningar. Det har således funnits tillfälle till såväl medelbar öfverföring (från Trästena) som ock möjligen till omedelbar smittoöfverföring (från Töreboda). Som jag ofvan angående inkubationstiden nämnt, anser jag denna böra sättas till i allmänhet 1—4 dagar, hvilket också stämmer med tillfällena till infektion, hvarför pat. varit utsatt. Tar man hänsyn till alla ofvannämda omständigheter, så måste man anse det ytterst sannolikt att barnet infekterats vid sitt besök i Skaraborgs län och vid sin hemkomst spridt smittan vidare. —

C:a 5 kilometer nordväst om Örebro visade sig omkring den 10/8 ett enstaka fall i ett vid stora landsvägen beläget hus.

I den sydost om Örebro belägna Norrbyås socken uppträdde 5 fall. Tre af dessa (n:r 629—631) visade sig i hus belägna nära intill hvarandra (d. 22/7, 25/8 och 26/8) och icke långt ifrån Stortorps station, de 2 andra (n:r 632—633) likaledes nära hvarandra och i närheten af Hidingsta station (15/9—6/10).

I den mellan Norrbyås och Kumla belägna Ekeby socken visade sig trenne fall (n:r 626—628) den 26/7, 1/8 och 20/8. De två sistnämnda uppträdde i hus, hvilka ligga i grannskapet af hvarandra och utmed stora landsvägen, och äfven det i socknen först angripna huset låg i närheten af de större vägarna. —

En ganska tydlig härdformig ansamling af fall finnes vid Vretstorps station och omgifning. Det är redan förut nämndt, huru vid den nära intilll densamma belägna Laggartorps hållplats det första fallet i länet den 19/6 visade sig. Den 20/9 inträffade i ett närbeläget hus ett nytt fall (n:r 594), hvilket några veckor innan (d. 9/9) hade föregåtts af ett annat, (n:r 593),

som uppträdde några kilometer norr om detta ställe. Ännu något tidigare uppträdde några fall vid Vretstorps station, det första den 15/8 (n:r 598). Därefter visade sig 3 fall i samma hus resp. den 23/8, 27/8 och 5/9. Två af dessa voro barn till tvenne handlande, den tredje patienten var i tjänst hos den ene af dessa senare.

Norr om Vretstorp uppträdde inom Viby socken under tiden 17/9—5/10 sex fall inom ett ganska begränsadt område, alla i olika hus. Till Vretstorpsgruppen kan man också räkna tvenne fall i den söder om stationen belägna Snaflunda socken, den 19/8 (n:r 591, Fig. 19) och 7/11 (n:r 590, Fig. 20.)

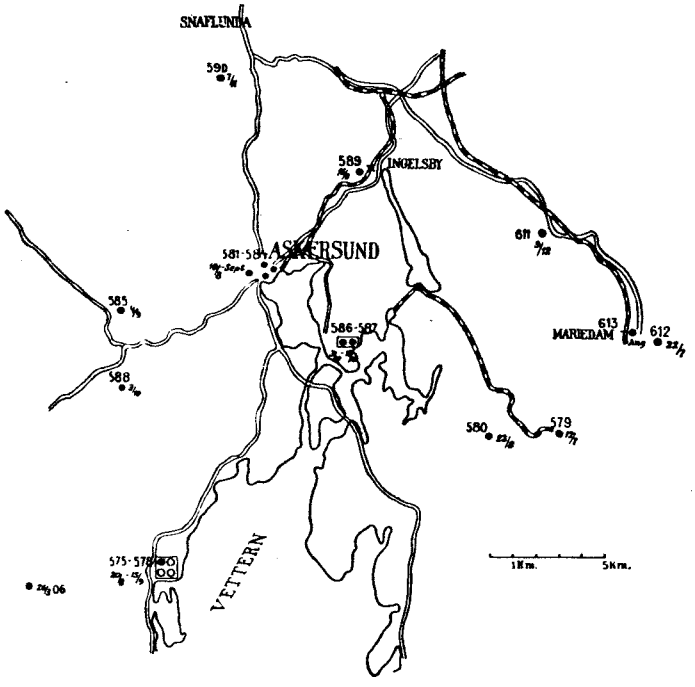

Fig. 20.

Om man fortsätter från denna trakt åt söder, träffar man här på en grupp af hufvudsakligen spridda fall, som man skulle kunna benämna Askersundsgruppen (Fig. 20). Inom densamma kan icke någon påtaglig spridning från vissa fall konstateras. Det första fallet här inträffade den 12/7 (n:r 579) vid de tätt bebyggda Ämmebergs zinkgrufvor, och några kilometer därifrån visade sig den 23/8 ett nytt (n:r 580). I Askersunds stad inträffade i aug. och början af september fyra förlamningsfall och i stadens omgifning 5 fall den 16/8—17/10. Af dessa voro tvenne syskon, men eljest lågo de angripna husen ganska långt skilda från hvarandra. Tiden för insjuknandet talar icke emot att dessa fall skulle kunna anses härröra från en spridning från Askersund. Detsamma är fallet med 4 fall (n:r 575—578), som en mil söder om Askersund inträffade på Aspa bruk i samma hus den 20/8—15/9. Det först angripna barnet dog, de tre andra fallen voro abortivformer, två af dessa syskon. C:a 5 kilometer från detta ställe inträffade den 26/3 1906 ett nytt fall med förlamning af båda benen.

Väster om Askersund inträffade 3 fall. Tvenne af dessa (n:r 612—613) uppträdde i närheten af Mariedams hållplats resp. den 22/7 och i augusti, ett tredje fall (n:r 611) en half mil därifrån först den 9/12. —

Inom länets öfriga delar förekom endast ett ganska ringa antal fall. Om man från det område, som upptages på fig. 19, går åt väster, så påträffar man (öfversiktskarta I) 3 fall (n:r 647—649), hvilka tillsammans med n:r 646 (Fig. 19) nästan kunna sägas vara radade upp längs järnvägen Örebro—Svartå, samtliga uppträdande i närheten af järnvägsstationer. Insjukningstiden den 25/8—25/9.

Äfven norr om det område, som representeras å Fig. 19, inträffade en del fall. I trakten af Nora 4 stycken d. 29/9—30/10 (n:r 650—653). I Linde stad 1 fall den 20/9 (n:r 654).

Den 27/9 och 5/10 insjuknade i Fellingsbro socken tvenne syskon (n:r 655—656). I Näsby socken angrepos en 45-årig man och hans ettåriga dotter ungefär samtidigt den 5/10 (n:r 657—658).

Öster om det nämnda området inträffade i Askers och Lännäs socknar 4 fall (n:r 659—662) d. 1/8—16/9. Alla dessa bilda en liten grupp och ligga icke vidare aflägsna från stora landsvägen, som drager genom trakten.

Som man finner af ofvanstående, uppträda dessa perifera fall senare än de centralt liggande, representerade på Fig. 19, och det erbjuder inga som helst svårigheter att tänka sig dem uppkomna genom spridning från dessa senare. Hvad de centrala däremot beträffar, så faller det sig något svårare att fastställa deras ursprung. För en del af grupperna synes deras härledning ur andra tämligen påtaglig. Så leda uppenbarligen Viby-fallen sitt ursprung från Vretstorps-fallen och Kumlagruppen från Hallsbergs-fallen. Men å andra sidan uppträder sjukdomen som redan förut nämndt på flera ställen ungefär samtidigt. Så t. ex. i Hallsberg samt i Ekeby och Norrbyås socknar. Huruvida fallen i allmänhet leda sitt ursprung från n:r 592, som uppträdde vid Laggartorps hållplats, är omöjligt att säga. Man skulle kunna tänka sig, att en import från Skaraborgs län till olika ställen skett. För en liten härd, Ringkarleby-gruppen (n:r 634—639), är detta tämligen säkert, och det är icke omöjligt att äfven en del af de andra grupperna ha liknande ursprung. För en sådan import skulle i viss mån tala att sjukdomen först visade sig vid stationer å stambanan, som förbinder båda länen med hvarandra, och den påfallande relation till järnvägarna, som sjukdomen i detta län visar. En blick på Fig. 19 och öfversiktskartan är tillräcklig för att ådagalägga, att icke endast flertalet fall ligga utmed järnvägen, utan att sjukdomen nästan skulle kunna sägas stanna vid de enskilda stationerna.

Södermanlands och Västmanlands län. (XIII—XIV).

Dessa båda län skola behandlas tillsammans, då sjukdomen nämligen uppträder på ett epidemiskt sätt i till hvarandra gränsande delar af desamma, så att en större härd, *Kungsörshärden*, bildas, hvilken sålunda faller inom de båda länen.

I Södermanlands län fördela sig fallen på det sätt, att öfver ett 20-tal tillsammans deltaga i bildandet af Kungsörshärden, under det de öfriga, likaledes omkring ett 20-tal, ligga mera spridda, ehuru äfven här en anordning i grupper kan urskiljas.

Tidigast visade sig sjukdomen i *Floda* socken ung. 1 mil norr om Katrineholms station den 21/4 (n:r 778, öfversiktskarta I).

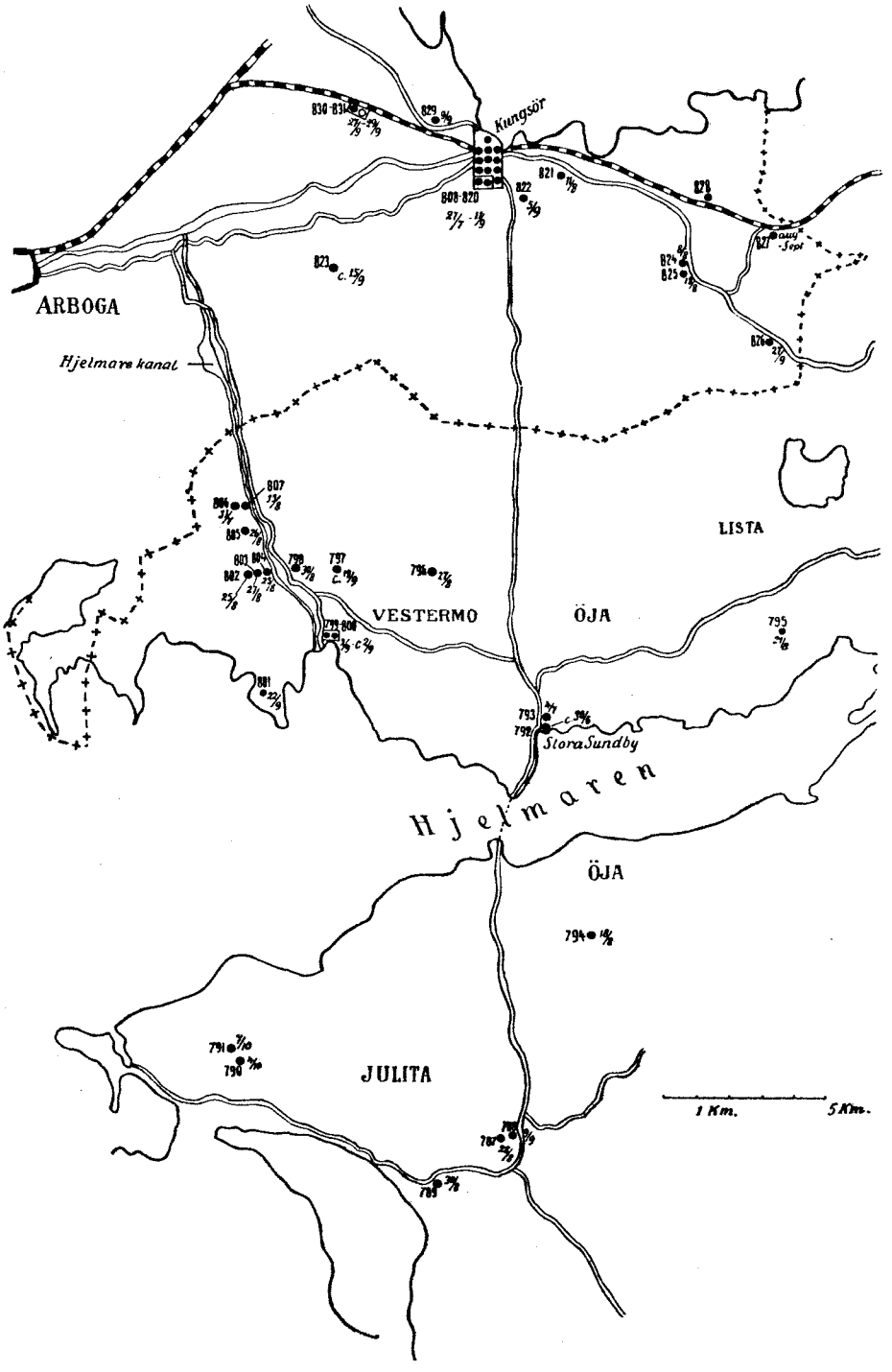

Fig. 21.

Det tyckes emellertid som om detta icke gifvit upphof till några vidare i omgifningen, åtminstone äro några fall den närmaste tiden icke bekanta. Först den 3/9 inträffade inom socknen ett nytt sjukdomsfall (n:r 779). Emellertid hade innan dess sjukdomen visat sig på flera ställen. Jag anser det dock lämpligt att, innan jag öfvergår till dessa, i ett sammanhang omnämna de kring Katrineholms station grupperade fallen. En mil söder om nämnda station uppstod 1 fall den 1/9 (n:r 780) och ungefär en half mil från detta ställe tvenne fall den 4/9 (n:r 781—782) båda i ett hus som ligger vid den landsväg, som för förbi Katrineholms station. Vid denna uppstod den 20/10 ett fall (n:r 783). Slutligen är att nämna ett fall inom Vingåkers socken den 8/9 (n:r 784).

En annan grupp bildas af fallen 764—771. Först visade sig sjukdomen i gruppens midt i det i närheten af järnvägen ett fall uppträdde i Nykyrka socken den 15/7 (n:r 768). I an-

gränsande socken, Husby—Oppunda, uppträdde sjukdomen hos tvenne syskon den $^{7}/_{9}$ och $^{11}/_{9}$ (n:r 770—771) samt i Vrena socken med ett fall den $^{28}/_{9}$ (n:r 769). Åt söder visade sig 4 fall i *Kila* socken. I ett hus uppträdde från c. $^{7}/_{9}$—$^{9}/_{9}$ trenne fall (n:r 764—766) af hvilka ett var en abortiv form. Ett par km. från detta ställe uppträdde c. $^{15}/_{9}$ ett nytt fall (n:r 767).

En tredje liten grupp på 6 fall är att finna ett par mil norr om den sistnämnda (n:r 772—777). Ett af dessa (n:r 773) inträffade i Dunkers socken den $^{7}/_{7}$, de fem andra i augusti. Som synes af kartan ligger det första i centrum af gruppen och det är möjligt att de öfriga på ett eller annat sätt leda sitt ursprung från detta. Samtliga fall voro såvidt bekant, enstaka och ett par af dem uppträdde i ganska isoleradt belägna hus.

Kungsörshärden (Fig. 21 och 22). De relativt talrikaste fallen inom Nyköpings län falla emellertid inom Kungsörshärden. I denna kan man tämligen väl följa sjukdomens spridning. Det första fallet (N:r 792) inträffade c. den $^{30}/_{6}$ på St. Sundby gård, och härifrån har sjukdomen spridt sig såväl åt norr till Kungsör och därifrån i sin ordning åt öster och väster som ock åt nordväst till Västermo socken och åt söder till den söder om Hjälmaren belägna delen af Öja socken och den därintill gränsande Julita socken.

Hur sjukdomen kommit till St. Sundby är icke med säkerhet bekant, men det förtjänar påpekas, att det för sin naturskönhet bekanta godset är en omtyckt utflyktsort för icke blott de omgifvande trakternas befolkning, utan äfven för personer ganska långväga ifrån. I synnerhet är detta fallet vid midsommartiden och vid nämnda tidpunkt 1905 hade också talrika lustresande, bland annat från Skaraborgs län, kommit tillstädes.

Redan efter ungefär fem dagar uppträdde den $^{4}/_{7}$ ett nytt fall (n:r 793) i ett hus som ligger i närheten af det först angripna.

Ungefär samtidigt utbröt sjukdomen nu i Kungsör och Vestermo socken. Innan jag afhandlar de här uppträdande fallen, skall jag dock först omnämna dem, som uppträdde i de söder om Hjälmaren belägna trakterna. Passagen öfver Hjälmaren besörjes af en färja och trafiken mellan de ifrågavarande trakterna och Kungsör förbi St. Sundby är synnerligen liflig.

Det första fallet (n:r 794) visade sig den $^{18}/_{8}$ i Öja socken. I Julita socken uppträdde 5 fall den $^{28}/_{8}$—$^{7}/_{10}$. Tre af dessa (n:r 787—789) lågo i en grupp (insj. resp. d. $^{28}/_{8}$, $^{30}/_{8}$ och $^{9}/_{9}$), två strax intill hvarandra i närheten af socknens kyrka, där trafiken är lifligast. De två hus, som sist angrepos, lågo något mera afsides (n:r 790—791, insj. d. $^{4}/_{10}$ och $^{7}/_{10}$). —

Öster om St. Sundby inträffade i Lista socken ett enstaka fall (n:r 795) den $^{21}/_{8}$. —

Med betydligt större frekvens uppträdde sjukdomen nordväst och norr om St. Sundby.

Inom Vestermo socken visade sig en afgränsad härd på 12 fall (n:r 796—807) den $^{31}/_{7}$—$^{22}/_{9}$. Samtliga fallen voro förlamningsfall, tvenne af dem voro syskon, eljest uppträdde de öfriga fallen i skilda hus.

I Kungsörs köping angrepos under tiden $^{27}/_{7}$—$^{11}/_{9}$ åtminstone 13 personer (n:r 808—820). Af dessa står 1 fall på gränsen mellan den abortiva och cerebrala formen, då utom häftiga, hufvudsakligen högersidiga, konvulsioner en högersidig förlamning observerades, som emellertid gick tillbaka redan efter 6—7 timmar. Den ifrågavarande patientens broder insjuknade 2 veckor därefter i en typisk akut poliomyelit. Äfven samtliga de öfriga fallen äro förlamningsfall.

Från Kungsör har sjukdomen synbarligen spridt sig åt öster, väster och norr.

I trakterna öster ut från Kungsör anträffas 7 fall under tiden augusti—september månader. Nästan alla fall ligga utmed stora vägen.

Samtliga de hitintills anförda fallen i Kungsörs-härden tillhöra samma läkaredistrikt och ha observerats af d:r *Behrman*, Kungsör. Denne har meddelat att han dessutom iakttagit en hel del fall, vid hvilka initialsymtomen varit desamma som vid förlamningsfallen, och där han också väntat sig få se förlamningar, men där dessa uteblifvit.

Man kan således ganska tryggt våga det påståendet, att här liksom på öfriga ställen, där sjukdomen uppträdt med ett större antal fall äfven talrika abortiva former visat sig, och det är troligt att om hänsyn tagits till dessa senare, sjukdomen äfven här skulle ha framstått som en kontagiös sjukdom.

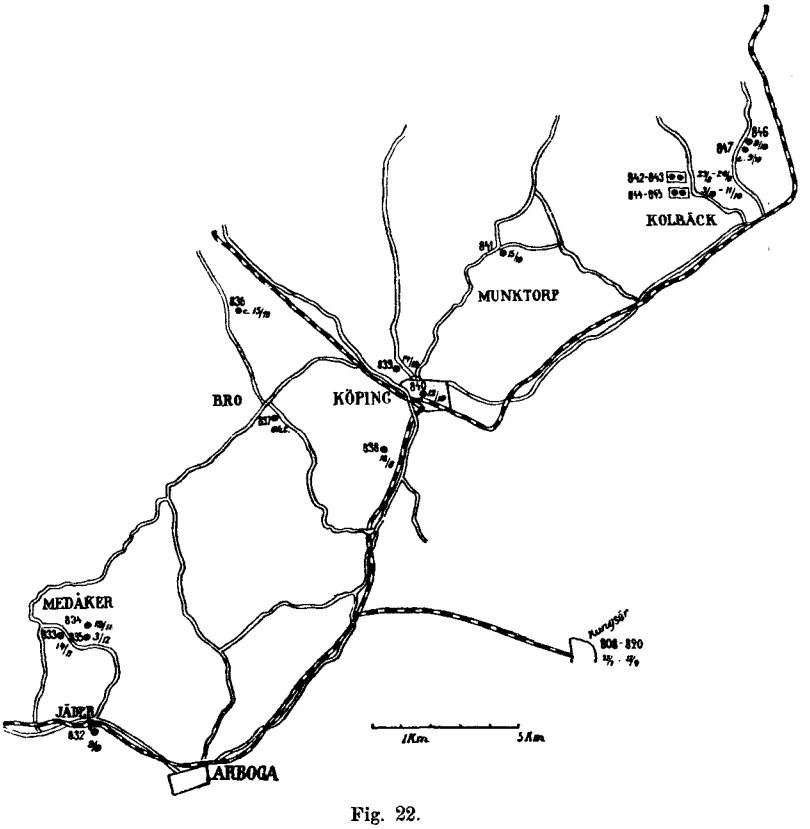

Fig. 22.

Åt väster träffar man i omgifningen af Kungsör under september månad 4 fall, två af dem träffade syskon, af hvilka den ena pat. slapp undan förlamningar. Längre västerut (Fig. 22) finnes en liten grupp på 4 fall, ett (n:r 832) vid Jäders bruk den $^{9}/_{9}$, de öfriga (n:r 833—835) i Medåkers församling. Dessa senare, med insjukningsdagar resp. den $^{14}/_{11}$, $^{19}/_{11}$ och $^{3}/_{12}$, uppträdde i nära hvarandra liggande hus.

En annan liten grupp på sex fall finnes omkring Köpings stad. Det ena fallet inträffade i denna senare, under det att de öfriga konstaterades på den omgifvande landsbygden. Ett af dem (n:r 838) faller i midten af augusti, de fyra öfriga i oktober.

Slutligen finnes i Kolbäcks socken en liten grupp äfven den på sex fall. De första två fallen (n:r 842—843) gällde tvenne syskon, hvilka insjuknade resp. den $^{23}/_{8}$ och $^{26}/_{8}$. I ett närliggande hus drabbades den $^{3}/_{10}$ och $^{11}/_{10}$ tvenne andra personer (n:r 844—845) af sjukdomen. En af dessa var en vuxen man, hvilken afled. På det ett par km. från de nämnda husen belägna Sörstafors pappersbruk inträffade omkr. den $^{9}/_{10}$ tvenne fall, ett med dödlig utgång.

Det återstår inom länen endast 4 fall, hvilka alla ligga i periferien af Kungsörs-härden och sannolikt också äro att räkna dit. Det ena (n:r 786) inträffade i Tumbo socken den $^{23}/_{10}$ icke långt från Rekarnes station, hvilken är knutpunkten för tvenne järnbanor. Det andra fallet (n:r 785) visade sig den $^{21}/_{8}$ strax utanför Eskilstuna stad i den numera med densamma införlifvade Klosters socken.

Vidare visade sig ett i Västerås stad den $^{16}/_{10}$ (n:r 848) och ett (n:r 849) i Kila socken $^{7}/_{11}$. Om det sistnämnda, som gällde en vuxen kvinna, meddelas, att denna den $^{1}/_{11}$ ankommit från trakten af Kungsör, hvarest i den omedelbara närheten af hennes bostad fall af akut poliomyelit förekommit. —

Den akuta poliomyeliten i de afhandlade båda länen ger ett ovanligt vackert exempel på den kontinuerliga utbredning, som nästan öfver allt kan påvisas. Från det ställe, där sjukdomen först visade sig, sprider den sig stjärnformigt åt alla håll, på de flesta ställen uppträdande endast med ett fåtal fall, på andra däremot med hela grupper. En af dessa, omfattande fallen i Kungsör, bildar sedan ett sekundärt centrum, hvarifrån sjukdomen sprides vidare. Och här som öfverallt annars spela vägarna en dominerande roll.

Linköpings län. (XII).

Af de inom detta län uppträdande fallen tillhör en afgränsad härd Åtvidabergs-trakten. En annan del af fallen, 20 stycken, ligger visserligen spridd men bildar dock en för sig afgränsad grupp i Valdemarsviks-trakten. De öfriga fallen äro spridda.

Valdemarsviksgruppen. (Fig 23). Sjukdomen uppträder inom länet först i trakten af Valdemarsvik inom Ringarums församling, Rullerums by, där en 7-årig gosse (n:r 667) redan den $^{5}/_{6}$ insjuknade. Det synes som om sjukdomen härifrån spridt sig såväl åt norr som åt söder. I den norrut om belägna trakten insjuknade 6 personer. Af dessa bodde tvenne, båda insjuknade den $^{6}/_{7}$, på samma ställe (n:r 669—670), två andra (n:r 663—664) insj. d. $^{27}/_{8}$ och $^{30}/_{8}$ i hvarandras omedelbara grannskap, de båda återstående fallen på skilda ställen (n:r 665 och 666) med insjukningsdagar resp. den $^{26}/_{9}$ och $^{27}/_{10}$.

Åt söder från den först angripna trakten uppträdde sjukdomen i Valdemarsvik och omgifning. Det första fallet här (n:r 95) visade sig den $^{15}/_{7}$ 5 km. söder om Valdemarsvik i Tryserums socken af Kalmar län. Det angripna huset är beläget vid den landsväg, som för direkt till Valdemarsvik. Från detta senare ställe äro fall först senare bekanta i det här från den $^{30}/_{7}$—$^{27}/_{8}$ sex personer angrepos. Tvenne af dessa voro syskon, båda insjuknade den $^{30}/_{7}$. Af de fyra andra, hvilka insjuknade resp. den $^{3}/_{8}$, $^{9}/_{8}$ och $^{27}/_{8}$ (2 fall), gällde de båda sista vuxna personer, i hvilkas resp. familjer talrika barn funnos, som emellertid särskildt uppgifvas icke hafva visat några symtom.

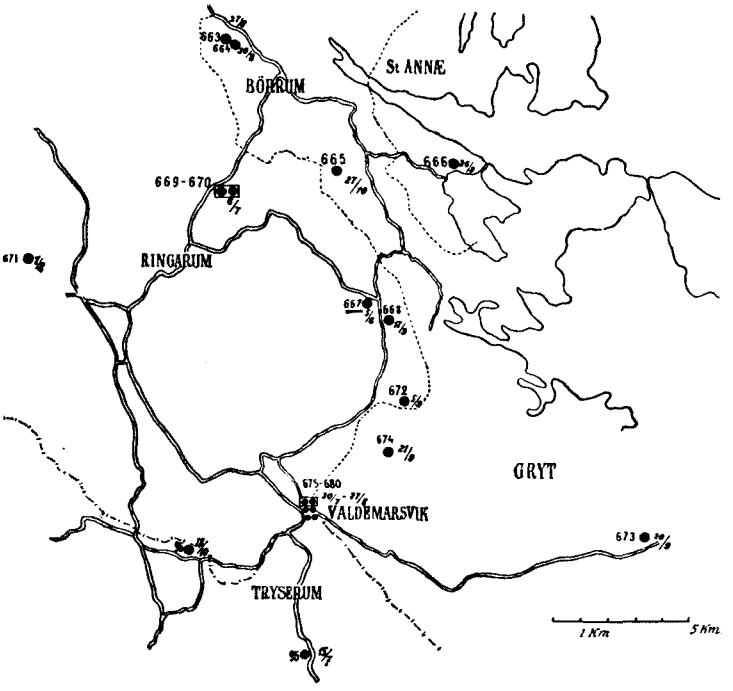

Fig. 23.

Då Valdemarsvik är knutpukten för traktens kommunikationer, så är det sannolikt att en del spridda fall i omgifningen leda sitt ursprung från detta ställe. Så visade sig något mer än 1 mil öster om Valdemarsvik den $^{20}/_{9}$ ett enstaka fall (n:r 673), åt norr tvenne (n:r 672 och 674) resp. den $^{5}/_{9}$ och $^{21}/_{9}$ samt åt nordväst ett fall (n:r 671) den $^{7}/_{8}$. Dessa senare fall kunna emellertid, såsom en blick på kartan visar, äfven ha kommit från andra håll. Slutligen uppträdde sydväst om Valdemarsvik ett fall den $^{18}/_{10}$ (n:r 96), detta i likhet med n:r 95 beläget i den nordligaste delen af Kalmar län.

Ser man på kartan fig. 23, så framgår det tydligt, att här liksom på så många andra ställen de större vägarna spelat en stor roll vid sjukdomens spridande. De flesta angripna husen äro nämligen belägna alldeles invid desamma, och endast några fall göra undantag från denna regel. Af dessa anmärkes det i rapporten särskildt om n:r 671, att dennes hem är beläget djupt inne i skogen, och att ingen beröring med andra kunnat påvisas. Detta senare är förhållandet äfven med de öfriga, och om jag undantager 3 barn i Valdemarsvik, hvilkas fäder arbetade på samma fabrik, och hos hvilka smittan skulle kunna tänkas ha öfverförts genom mellanperson, har icke angifvits att någon misstanke på ett sammanhang mellan fallen förefunnits. Emellertid har, som af kartan synes, endast förlamningsfall upptagits. D:r *Helén*, Valdemarsvik, som meddelat mig fallen i fråga, har upplyst, att det i en pat:s hem strax efter dennes insjuknande ett syskon angripits af symtom, som väckt misstanke på att det var fråga om en poliomyelit, men att pat. tillfrisknat utan att visa några förlamningar. Det är ju mycket sannolikt, att det här varit fråga om en abortiv form och förmodligen ha

äfven andra visat sig, ehuru det ej kommit till vederbörandes kännedom, hvarför andra fall af denna typ från denna trakt icke anmälts.

Vidare starkare fart än i nyss omnämnda trakt tog sjukdomen i Åtvidaberg och omgifning. Här är det också lättare att följa dess utbredning. Åtvidabergs-epidemien började den 25/9 och höll sig ända till den 2/2 1906, hvarefter den tyckes fullständigt ha utslocknat. Då de under sistnämnda år uppträdande fallen (inalles 4) uppenbarligen höra samman med 1905 års epidemi, ha de här medtagits, så mycket mer som några af dem ha ett mycket stort intresse från epidemiologisk synpunkt.

Inom själfva Åtvidabergs samhälle visade sig 31 fall, däraf 11 abortiva, samtliga inträffande under tiden 25/9—29/11. Det tycks som om en viss gruppering af fallen till hvarandra närbelägna hus gör sig gällande. Tyvärr kan jag icke bifoga någon karta öfver Åtvidaberg för att illustrera detta förhållande, utan måste nöja mig med att i efterföljande tabell redogöra för detsamma. De till vänster om pat:s nummer stående klammerna omfatta fallen inom de olika grupperna och äro försedda med romerska siffror. De abortiva fallen ha särskildt utmärkts som sådana, alla de andra äro förlamningsfall.

I.	N:r 681 insj. d. 25/9.			
	» 682 » » 13/11.			
	» 683 » » 14/11.			
II.	N:r 684 insj. d. 4/10.			Kusiner, samma hus.
	» 685 » » 10/10.	Abort.	Syskon.	
	» 686 » » 10/10.	Abort.		
	» 687 » » 10/10.		Samma hus.	
	» 688 » » 20/10.	Abort.		
III.	N:r 689 insj. d. 3/11.		Samma hus.	
	» 690 » » 12/11.			
	» 691 » » c. 12/11.	Abort.		
IV.	N:r 692 insj. d. 2/10.	Abort.	Syskon.	
	» 693 » » 9/10.			
V.	N:r 694 insj. d. 17/10.			
	» 695 » » 30/10.			
VI.	N:r 696 insj. d. 17/10.			
	» 697 » » 7/11.		Syskon.	
	» 698 » » c. 10/11.			
VII.	N:r 699 insj. d. 24/10.		Syskon.	
	» 700 » » c. 24/10.	Abort.		
	» 701 » » 29/10.			
	» 702 » » 5/11.			
	» 703 » » 10/11.		Samma hus.	
	» 704 » » 23/11.			
VIII.	N:r 705 insj. d. 14/10.			
	» 706 » » 5/11.		Syskon.	
	» 707 » » 20/11.	Abort.		
IX.	N:r 708 insj. d. 9/11.	Abort.	Syskon.	
	» 709 » » c. 9/11.	»		
	» 710 » » c. 9/11.	»		
	» 711 » » 13/11.			

Som ofvan nämndes, omfattar epidemien inom Åtvidabergs samhälle 31 fall, däraf 11 abortiva. Någon starkare fart har ju sjukdomen icke tagit, då innevånareantalet belöper sig till ungefär 1,200. De angripna husens antal uppgick till 19 stycken. I 9 af dessa uppstodo två eller högst 3 fall, i de öfriga 10 endast 1. Tar man emellertid endast hänsyn till förlamningsfallen, så visar det sig, att i endast 2 hus mer än 1 fall visade sig. Att så pass många hus endast visade isolerade fall, är så mycket mer påfallande, som flera af dem (t. ex. de af 681—683 bebodda) voro 2-vånings arbetarebostäder, inrymmande flera familjer, hvilka i regel hade åtskilliga barn. Någon direkt eller indirekt öfverföring mellan de olika fallen har icke konstaterats. Men det behöfver knappast framhållas, hur mångfaldiga tillfällen härtill förefinnas inom ett industrisamhälle, som upptar ett relativt inskränkt område. Jämför man insjukningsdata inom hvarje särskild grupp, finner man att de olika fallen uppträda successivt. Något samband mellan de särskilda grupperna har icke påvisats utom möjligen för grupp II och III. Förmodligen har sjukdomen spridt sig från den förra till den senare, hvarför utom tiden för insjuknandet äfven de lokala förhållandena tala, i det de angripna husen jämte några andra mellanliggande bilda en liten afskild del af Åtvidaberg.

I Åtvidabergs omgifning förekommo under tiden 1/1 05—10/1 06 5 fall (712—713 samt 722—724), samtliga förlamningsfall. Alla inträffade i skilda hus. Trenne af dessa lågo dock ganska nära intill hvarandra och i omedelbart grannskap af Åtvidabergs samhälle och äro egentligen att räkna dit.

Omkr. 7 km. söder om Åtvidaberg påträffas en liten grupp på 8 fall (däraf 2 abortiva), hvilka erbjuda ett alldeles särskildt intresse på grund däraf, att direkt kontaktinfektion för de flesta af dem är påvisbar. D:r *Vilhelm Carlsson*, Åtvidaberg, har nämligen om dessa fall meddelat följande: Den i gruppen först angripna personen (n:r 714), en 54-årig hustru, synes ha fört smittan med sig från Åtvidaberg och därefter själf insjuknat omkring den 5/12. Hennes son (n:r 715), en 22-årig man, insjuknade sedan den 13/12. Nästa ställe, som angreps i dessa trakter, var ett från det föregående c. 2 km. aflägset hus, hvarest en dräng (n:r 716), som flera gånger besökt n:r 715 under dennes sjukdom, insjuknade den 18/12 och sex dagar senare (den 24/12) angreps i samma hushåll en 4 års flicka (n:r 717). Dennas kusiner, hvilka bo endast ett stenkast bort, och hvilka dagligen varit tillsamman med den sjuka flickan insjuknade resp. den 26/12 05 och 1/1 06. Den första af dessa slapp undan utan förlamningar. Vidare upplyser d:r Carlsson, att en 23-årig snickaregesäll (n:r 723), hvilken bodde strax norr om Åtvidaberg, och som insjuknade den 10/1, hade tillbragt julen och början af januari i sitt föräldrahem i närheten af den trakt, där n:r 716—719 hade sin bostad. Han hade under tiden flera gånger besökt såväl sin broder (n:r 716), hvilken icke bodde i föräldrahemmet, som ock n:r 715, denne sistnämnde bl. a. den 3/1. Till de två återstående fallen (n:r 720 och 721) synes smittan ha förts genom mellanperson. I familjen tjänade nämligen en hushållerska, hvilken var syster till n:r 716 och under en veckas tid under hans sjukdom dagligen besökt denne. Själf visade hon inga sjukliga symtom, men tvenne barn i familjen insjuknade resp. den 31/12 05 och 10/1 06, den förra med endast allmänsymtom och nackstyfhet.

Den trakt där den ifrågavarande gruppen af fall inträffade är ganska glest bebyggd. Dock finnes i omgifningen af de angripna husen ett flertal andra och man kan knappast anse det som en tillfällighet, att sjukdomen angripit de personer, som hade ofvan omnämnda relationer till hvarandra.

—18/12, stå förmodligen i samband med hvarandra. Utom den omständigheten, att de samtliga bo i närheten af hvarandra, föreligga äfven andra omständigheter, som göra en öfverföring mellan en del af fallen möjlig. N:r 728 är dotter till n:r 729, men då de båda insjuknade ungefär samtidigt, omkring den

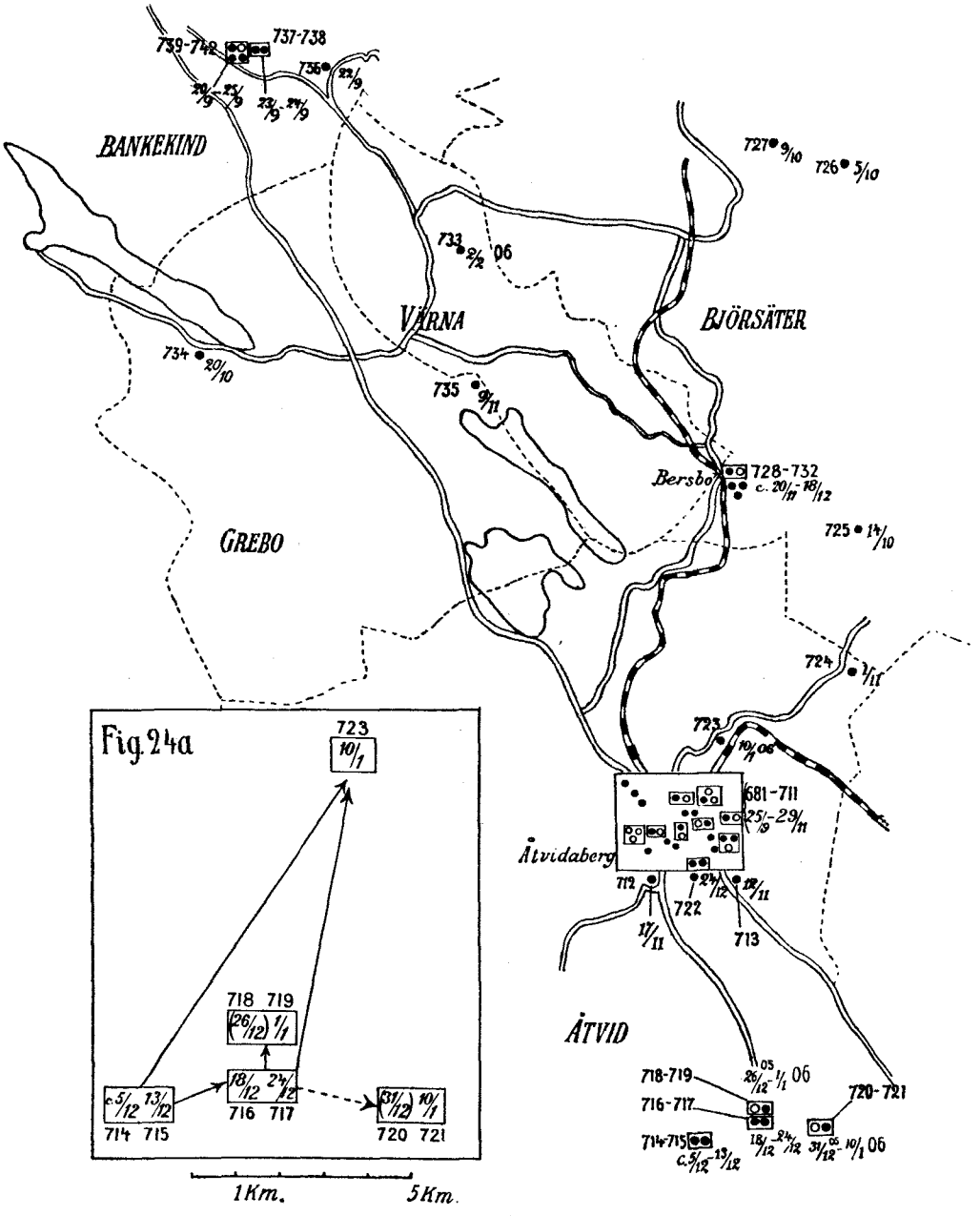

Fig. 24.

I den närmast intill Åtvid åt norr gränsande socknen Björsäter, inträffade trenne fall (n:r 725—727) resp. den 5/10, 9/10 och 14/10.

Inom *Värna* socken visade sig 6 fall. Af dessa uppträdde 5 i omedelbar närhet af järnvägsstationen Bersbro och denna grupp tyckes vara en direkt aflägga af Åtvidabergs-fallen. Samtliga dessa fall vid Bersbo, hvilka inträffade från c:a 20/11 20/11, ha de kanhända haft samma infektionskälla. N:r 730 (insjuknade den 12/12), är brorson till n:r 732, som insjuknade den 18/12, hvilken dessutom arbetar i samma grufort som n:r 731 (insj. den 12/12). Det återstående fallet i Värna socken (n:r 733) uppträdde c. 1 mil från de öfriga den 2/2 06.

I *Grebo* socken visade sig 2 fall (n:r 734—735) resp. den 20/10 och 9/11. Husen ligga c. 5 km. från hvarandra. Om de-

samma är endast att anmärka att det ena ligger utmed en af de stora vägarna som för från Åtvidaberg och Bersbo, det andra i omedelbar närhet af samma väg.

Alla de här omnämnda fallen i Åtvidaberg och dess omgifning äro uppenbarligen att betrakta som en en enda härd. Tar man hänsyn till tiden för sjukdomens uppträdande på de särskilda ställena, till kommunikationsförhållandena för hvilka Åtvidaberg bildar centrum, så låta sig samtliga fall med lätthet förklaras genom en spridning från sistnämnds ställe.

Går man från Åtvidabergs-härden norrut, så träffar man i Bankekinds socken på en liten grupp af 7 fall (däraf 1 abortivt), hvilka samtliga visade sig inom loppet af 5 dygn (d. 20—25 sept). Två af de angripna husen med resp. 4 och 2 fall lågo i hvarandras omedelbara grannskap, under det att det tredje låg c. 2 km. därifrån. Det kan bli frågan om hvarifrån man skall härleda dessa fall. Sannolikast synes mig att de uppkommit genom sjukdomens spridning norrifrån och då närmast från Linköping, med hvilken stad trakten har lifliga förbindelser.

I Linköping hade nämligen sedan i augusti 2 fall visat sig, hvilka senare åtföljdes af 2 andra (insjukningsdagarna: $^{14}/_{8}$, $^{23}/_{8}$, $^{6}/_{11}$, $^{9}/_{11}$). Dessutom ett i stadens närhet den $^{20}/_{11}$.

I Skeninge stad och landsförsamling visade sig 5 fall (den $^{23}/_{8}$—$^{3}/_{10}$) och icke långt därifrån 1 fall i Appuna socken den $^{4}/_{9}$.

I Motala landsförsamling uppträdde 2 fall (n:r 756—757) resp. den $^{23}/_{8}$ och $^{30}/_{8}$.

Från följande tre socknar är 1 fall från hvardera bekant: Godegårds (n:r 755) den $^{17}/_{8}$, Hellestads (n:r 754) den $^{30}/_{8}$ och Stjernorps (n:r 753) den $^{17}/_{9}$.

Från Norrköping och trakten däromkning äro 6 fall anmälda. Tre af dessa (n:r 748—750) inträffade i Norrköpings stad den $^{28}/_{10}$, $^{29}/_{10}$ och $^{19}/_{11}$. Något samband mellan dem synes icke ha iakttagits. Redan innan hade fall uppträdt i omgifningen i Tåby socken (n:r 751) omkr. den $^{23}/_{8}$, i Ö. Stenby (n:r 752) den $^{16}/_{10}$ och i Söderköpings stad 1 fall (n:r 750 a) redan den $^{27}/_{7}$. Det sistnämnda är af ett alldeles särskildt intresse, därför att patienten i fråga, en 22-års man, någon tid efter sitt insjuknande afreste till Stockholm och där uppenbarligen gaf upphof till ett annat fall.

I förbigående må nämnas att i mars 1906 ett nytt fall af poliomyelit visade sig i Norrköping. —

Om man undantager Åtvidabergs-härden och den lilla Bankälla-gruppen, uppträda nästan alla de öfriga fallen spridda och knappast ens i städerna (Skenninge, Linköping och Norrköping), kan man tala om någon hopning af sjukdomsfall. I tiden falla de flesta i augusti och början af september, alltså före Åtvidabergsgruppen, hvarför man icke kan härleda dem ur denna, hvilket eljest rent lokalt sett för de flesta skulle ligga närmast till hands. Emellertid finnes ju i Valdemarsviksgruppen, i fallen i Örebro län och i Småland tillräckliga källor för import. Nästan alla fall förekomma också i trakter, som ha direkt järnvägsförbindelse med de nämnda landskapen.

Åtvidabergsgruppen är endast en del af den epidemi, som tillika innefattar Valdemarsvik och Storsjö-grupperna. Detta framgår tydligt, om man betraktar öfversiktskartan I. Jämför man tiderna, så finner man att sjukdomen här går från öster till väster. Den börjar i Valdemarsvikstrakten i juni och slutar här i oktober. Till Storsjötrakten har den hunnit i juli och slutar därstädes i december. Inom Åtvidabergs-gruppen börjar den i september och fortsätter in på nyåret. Ett vackrare exempel på den kontinuerliga spridningen från trakt till trakt kan man knappast tänka sig. Och härvid utöfvar som öfverallt annars landsvägar och järnvägar en framträdande roll. —

Uppsala län. (XV).

Härifrån är endast 1 fall (n:r 850) bekant från Gimo bruk med insjukningsdag den $^{16}/_{10}$.

Stockholms län. (XVI).

Endast 1 fall anmält. Detta gällde en 29-årig kvinna, som insjuknade den $^{10}/_{9}$ i Rimbo och afled efter några dagars sjukdom (n:r 851).

Stockholms stad.

Från Stockholm ha 11 fall anmälts, 3 under augusti månad, 6 under september (däraf dock 1 insjuknadt annorstädes) och 2 under oktober. De inträffade i skilda delar af staden och något samband mellan dem har veterligen icke konstaterats utom för 2 af fallen, hvilka träffade tvenne bröder, insjuknade respektive den $^{3}/_{9}$ och $^{6}/_{9}$. Den förre af dessa hade uppenbarligen ådragit sig sjukdomen i Örebro län. Han hade nämligen insjuknat med de vanliga initialsymtomen därstädes den $^{27}/_{8}$ (n:r 638, se fig. 19), men tillfrisknat och tillsammans med sin familj afrest till Stockholm. Här insjuknade han ånyo den $^{3}/_{9}$ och dog under symtom af en fortskridande förlamning.

Af de öfriga fallen är isynnerhet ett af ett alldeles särskildt intresse, då det står i kausalsamband med det förut omnämnda Söderköpings-fallet och kan härledas ur detta genom öfverföring medelst föremål. I Söderköping insjuknade den $^{27}/_{7}$ en 22-årig volontär (n:r 750 a) efter vanliga initiala febersymtom med en förlamning af ena benet. Någon tid efter insjuknandet afreste pat. till Stockholm och sysselsatte sig under första tiden af sin konvalescens med ritning o. d. En af hans ritningar sändes i början af september till en ritbyrå i och för öfverföring. Den 25 september insjuknade den person, en 34-årig dam, som å byrån utförde nämnda arbete i akut poliomyelit med pares af båda benen och fullständig paralys af vänstra öfverbenet. Då på Stockholms öfver 300,000 invånare som ofvan nämndes, endast 11 fall af sjukdomen under 1905 äro anmälda, så är det naturligtvis den största sannolikhet för att smittan verkligen gått den angifna vägen. Någon annan källa för det angripna fallet har icke kunnat uppspåras.

Af Stockholms-fallen kunna således 2 härledas ur utifrån kommande infektion och det är väl icke så alldeles osannolikt, att äfven en del af de öfriga fallen äro att hänföra till en import. I hvarje fall har sjukdomen icke vunnit något rotfäste i Stockholm, hvilket man så mycket säkrare kan säga, som den här är föremål för en alldeles särskild uppmärksamhet.

Karlstads län. (XVII).

Från detta län äro 58 fall bekanta. Dessa ligga i allmänhet tämligen spridda öfver södra delen af länet och någon härd kan man knappast tala om. Emellertid bilda fallen otvifvelaktigt här och där mindre grupper, och tvenne något

större sådana kan dessutom skönjas omkring Sunne och i närheten af Uddeholm.

De första kända fallen i länet uppträdde i mars och juni i Arvika-trakten (n:r 889—890), hvilka här i september efterföljdes af ett tredje (n:r 888, öfversiktskarta I).

Då emellertid icke något bestämdt samband kan spåras mellan de flesta fallen inom länet, skall jag endast helt kort redogöra för deras lokalisation och tiden för deras uppträdande.

I *Karlstad* inträffade under juni och juli månader trenne fall (n:r 866—868) samt ett i stadens omedelbara närhet (n:r 869) den $^{17}/_{9}$.

De fall, som inträffade väster om Karlstad, tyckas stå i ett visst förhållande till järnvägslinjen Karlstad—Kristinehamn. I närheten af Väse station visade sig ett fall (n:r 864) den $^{19}/_{8}$ och i närheten af Ölme station ett annat (n:r 863) den $^{1}/_{9}$ och slutligen ett i Kristinehamn (n:r 862) den $^{23}/_{10}$.

På *Hammarö*, söder om Karlstad, uppträdde den $^{21}/_{9}$ ett fall (n:r 865).

Ungefär en mil norr om Karlstad på Hyndboholms egendom hade redan den $^{23}/_{6}$ ett fall (n:r 870) visat sig, hvilket å ett torp tillhörande samma egendom den $^{11}/_{11}$ (n:r 871) åtföljdes af ett nytt.

I närheten af *Molkoms* station uppträdde 4 fall, däraf 3 i en familj (n:r 872—874, 2 förlamningsfall och 1 abortivt), samtliga insjuknade den $^{19}/_{7}$. Två kilometer därifrån uppträdde ett isoleradt fall den $^{27}/_{8}$ (n:r 875).

Vid *Boda* station och i trakten öster därom förekommo 5 fall. De tidigaste voro de, som lågo längst österut och som uppträdde c. den $^{15}/_{7}$ samt den $^{25}/_{7}$ (n:r 876, 877). De angripna husen lågo på ett afstånd af c. $^{1}/_{2}$ mil från hvarandra i relativt glest bebygda trakter. Det tredje fallet (n:r 878) uppträdde den $^{17}/_{9}$ på ett ställe, som ligger bredvid den största landsväg, som drager genom dessa trakter, och som utgör den direkta förbindelsen med Sunne, hvarest, såsom senare skall omnämnas, sjukdomen något tidigare hade visat sig. De två Boda-fallen (n:r 879—880) inträffade i samma hus och drabbade en 4-årig flicka och en 16-årig tjänsteflicka. Den senare använde om nätterna samma sängkläder som tjänade den förra till bädd om dagarna. 1906 uppträdde i Boda ännu ett fall af akut poliomyelit, liksom 1904 tvenne fall. Från dessa trakter ha ungefär samtidigt rapporterats 6 fall af »atypisk meningit». Det är ju möjligt, att det här i stället varit fråga om »atypisk poliomyelit».

En mindre grupp kunna 6 fall i *Grums* och *Gillberga* socknar sägas bilda. I den förstnämnda socknen inträffade tvenne fall (n:r 881—882) resp. den $^{20}/_{7}$ och $^{27}/_{7}$. Af de fyra Gillberga-fallen (n:r 883—886, insj. aug.—sept.) voro två syskon. De 3 angripna husen ligga i en ganska glest bebyggd trakt c. 2 km. från hvarandra. Hit bör kanhända ock n:r 887 (d. $^{14}/_{8}$) räknas.

Norr om sistnämnda grupp ligger en på tre fall. De 2 första af dessa, i *Bosebyn* i *Gunnarskogs* socken (n:r 889 och 890) inträffade som förut nämnts i mars och juni, dessutom ett i *Arvika* (n:r 888, den $^{26}/_{9}$). I *Gunnarskogs* socken visade sig, enligt hvad som meddelats mig, i febr. 1906 ett nytt fall (hos en 50 års kvinna), som tyddes som akut polyneurit, i hvars omedelbara närhet kort förut ett fall af akut poliomyelit förekommit.

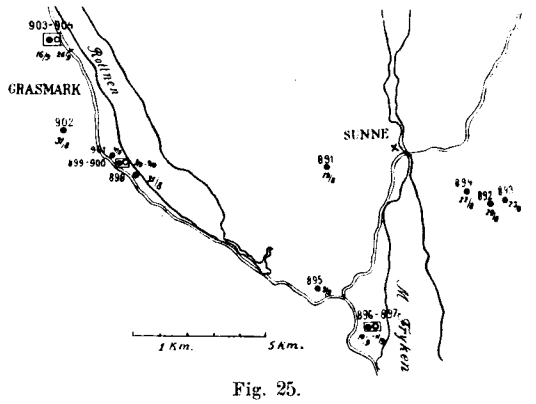

Fig. 25.

En mera sammanhängande grupp påträffa vi i *Sunne* och *Gräsmarks* socknar (Fig. 25). Fallen fördela sig i tvenne grupper (7 i hvarje) och förlöpa inom hvardera gruppen ungefär samtidigt. De första fallen inom Sunne socken visade sig den $^{19}/_{8}$ och redan följande dagar uppträdde c. $^{1}/_{2}$ mil därifrån i 3 hvarandra närbelägna hus den $^{20}/_{8}$, $^{22}/_{8}$ och $^{23}/_{8}$ hvardera 1 fall. Emellertid förtjänar det att framhållas, att redan den $^{1}/_{8}$ på ett ställe, som ligger midt emellan de två orterna, och som på fig. 25 utmärkts med ett ×, ett fall förekommit, som med all sannolikhet är att anse som ett abortivt fall af sjukdomen. Något mer än $^{1}/_{2}$ mil söder om omskrifna trakt inträffade 3 fall resp. den $^{9}/_{9}$, $^{10}/_{9}$ och $^{11}/_{9}$. De två sistnämnda voro syskon och hos det ena af dessa uppträdde inga förlamningar. Det första säkra fallet i Gräsmarks socken visade sig den $^{21}/_{8}$. I trenne närliggande hus uppträdde den $^{3}/_{9}$ och $^{4}/_{9}$ tre nya fall, af hvilka tvenne voro syskon. Endast hos det ena af dessa senare uppträdde förlamningar, som däremot ej observerades hos det andra. Två kilometer från det förra stället visade sig den $^{31}/_{8}$ ett nytt fall (n:r 902) och några kilometer norr därom drabbades tvenne syskon af sjukdomen resp. den $^{16}/_{9}$ och $^{26}/_{9}$ (n:r 903—904).

Såsom synes af fig. 25 ligga de flesta fallen längs den stora vägen, som drar genom bygden.

Uddeholms-gruppen, inom Uddeholms läkaredistrikt, omfattar 14 fall i Gustaf Adolfs, Ekshärads och N. Råda socknar. Af dessa uppträdde de två första i slutet af juli, de två sista de första dagarna af oktober samt de öfriga 10 under september månad. Sjukdomen började ganska långt uppe i den af Ufån genomflutna Ufå-dalen i det att den $^{27}/_{7}$ och $^{29}/_{7}$ tvenne syskon insjuknade (n:r 905—906). Under hela augusti är det tyst och först i början af september blifva nya fall bekanta, uppträdande ungefär samtidigt på flera ställen. Tre kilometer från det först angripna stället insjuknar ett barn den $^{5}/_{9}$ (n:r 907) och c. 7 km. därifrån ett annat den $^{6}/_{9}$ (n:r 908) och återigen 7 km. från det sista ett tredje fall den $^{7}/_{9}$ (n:r 911). Men redan den $^{2}/_{9}$ och $^{3}/_{9}$ hade resp. $^{1}/_{2}$ och 1 mil söder om det sist angifna huset tvenne nya fall yppat sig (n:r 917 och 916). För de återstående fallen äro insjukningsdagarna resp. den 12, 15, 16, 20 och 22 sept. samt 3 och 5 okt. Dessa fall kunna hvad tiden angår med lätthet härledas ur de förra. Någon direkt beröring angifves icke ha kunnat påvisas. Det samtidiga uppträdandet af flera fall på olika ställen i början på sept. tyder på att sjukdomen äfven under augusti månad utbredt

sig, ehuru inga fall äro kända. Det sannolika är väl, att det har varit fråga antingen om abortiva former eller ock om så lätta förlamningsfall, att de ej kommit till vederbörande läkares kännedom. Sådana lätta fall, som bilda öfvergångar till de uttalade förlamningsfallen, ha i den ifrågavarande härden varit relativt talrika. D:r *Sahlin*, Uddeholm, som iakttagit samtliga fall, omnämner nämnligen att 9 af de omnämnda fallen endast voro misstänkta. Emellertid insjuknade de på ett fullkomligt typiskt sätt med feber och stark somnolens och visade de första dagarna de för de lättaste fallen vanliga motoriska symtomen, pat. ville ej stå, snubblade på ena benet o. s. v., hvilka symtom emellertid vid den behandlande läkarens besök åter försvunnit. På grund af hvad vi sett på andra ställen

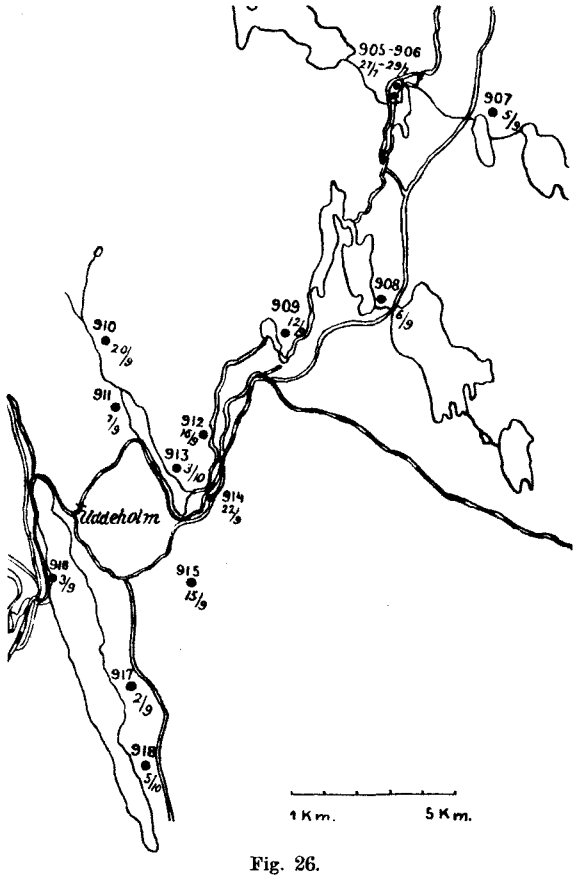

Fig. 26.

kan man med säkerhet påstå att det här varit fråga om fall af akut poliomyelit, och jag har uppfört dem som förlamningsfall eller rättare icke-abortivfall, då jag som sådana öfver allt annars endast räknat sådana, vid hvilka inga motoriska rubbningar observerats, under det sådana synbarligen här förefunnits. I sin helhet visade sjukdomen i denna lilla härd ett lindrigt förlopp. Endast ett dödsfall inträffade. Af de öfriga kvarstod hos en pat. en lindrig svaghet i högra tummen, hos en annan pares af glutealregionen samt hos en tredje pares och atrofi af ena benet. Alla de öfriga blefvo fullt återställda flertalet af dem t. o. m. efter kort tid.

Någon närmare kommunikation mellan de olika fallen, som här skulle göra en kontaktinfektion sannolik, uppgifves icke ha förekommit. De allmänna hygieniska förhållandena voro i de angripna hemmen ganska goda, utom hvad dricksvattnet angår. Detta hämtades nämligen sommaren 1905, liksom under andra varma somrar, då vanligen källorna bruka torka ut, direkt från Ufån. Likaledes omnämnes att de hus, i hvilka en påfallande stor del af de insjuknade bo, antingen varit nybyggda eller ock varit underkastade mera genomgripande reparation.

Alla fallens placering i älfdalen får sin naturliga förklaring däraf, att den största delen af befolkningen är bosatt därstädes, under det att de omgifvande skogstrakterna äro glest bebyggda.

Under år 1906 observerades i Klarälfvens dalgång, ofvanför Ufåns inflöde i Klarälfven, tvenne fall af akut poliomyelit. Det tyckes således här liksom ett par gånger förut omnämnts, som om de under olika år uppträdande fallen skulle på ett eller annat sätt stå i samband med hvarandra.

I Karlstads län visade sig ännu ett isoleradt fall i nordligaste delen af länet, i Finnskoga socken i slutet af oktober. Den ifrågavarande pat., hvilken afled efter ett par veckors sjukdom, hade sin bostad intill den stora landsvägen, som är den enda stora kommunikationsleden i dessa trakter. —

Kopparbergs län. (XVIII).

Inalles äro endast 13 fall anmälda. Af dessa bilda 6 en liten grupp för sig i omgifningen af Nås' station. Det första fallet inträffade i dennas omedelbara grannskap, då en 19-års kvinna den $^{2}/_{7}$ insjuknade med förlamning af ena facialis, hvarefter hennes 24-årige broder den $^{10}/_{7}$ angreps (n:r 920—921). Den senare visade förlamning af båda benen. I ett hus nära intill det föregående uppträdde ett fall den $^{8}/_{7}$ (n:r 922). Samtidigt hade sjukdomen visat sig c. 15 km. västerut från det först angripna stället. Här uppträdde den $^{6}/_{7}$ ett fall i byn Nordanåker. Denna är belägen vid den stora landsväg som sammanbinder trakten med Nås och det finnes således direkt kommunikation mellan de båda orterna. C. 1 km. från Nordanåker och från stora landsvägen uppstod i byn Morn c:a $^{15}/_{7}$ ett nytt fall (n:r 924) och slutligen ett (n:r 925) i Uppsälje den $^{21}/_{8}$. Denna by ligger c. 4 km. söder om den sistnämnda och är ännu mer än denna aflägsen från stora vägen.

Det är sålunda här tydligt att en spridning längs kommunikationsvägarna ägt rum och att sjukdomen kommit senare till de orter, som ligga något aflägsnare från stora vägen.

De öfriga fallen i Kopparbergs län, äro spridda. Ett mycket isoleradt fall inträffade i Järna finnmark (n:r 926) omkr. den $^{25}/_{8}$. Från Säfsnäs socken äro tvenne fall bekanta (n:r 927—928) med insjukningsdagar omkring den $^{15}/_{7}$ och $^{15}/_{8}$. I Grängesberg insjuknade omkring den $^{7}/_{10}$ och $^{10}/_{10}$ tvenne syskon, (n:r 929—930) i Grytnäs socken ett fall (n:r 931) den $^{15}/_{10}$ och i Domnarfvet ett (n:r 932) den $^{1}/_{11}$. Hvad de sistnämnda fallen beträffar, vill jag endast framhålla att de tyckas stå i en tydlig relation till järnvägen, och det synes mig icke osannolikt att de äro att hänföra till import från andra håll.

Gäfleborgs län. (XIX).

Med undantag af tvenne enstaka fall, af hvilka ett (n:r 950), visade sig i södra delen af länet i Torsåkers socken den $^{2}/_{12}$, och ett annat (n:r 949) i Söderala socken den $^{27}/_{8}$, bilda alla fallen en grupp med *Ljusdals* station som centrum. Sjukdomen visade sig först å sistnämnda ställe, hvarest den $^{30}/_{6}$ ett

fall uppträdde som den 11/8 och 25/11 följdes af tvenne nya i samma trakt (n:r 933—935). Från Ljusdal synes sjukdomen ha spridt sig åt flera håll. Åt norr uppträdde den i Bjuråkers socken med 6 fall. Det först angripna stället, Västansjö, står genom stora landsvägen i direkt kommunikation med Ljusdal. Såsom synes af Fig. 27 har sjukdomen här spridt sig åt norr längs den allmänna vägen.

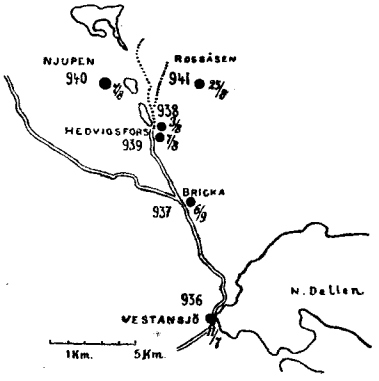

Fig. 27.

I *Hassela* socken inträffade ett fall (n:r 942) den 22/8. Äfven denna trakt står i direkt kommunikation med Ljusdal.

I *Hudiksvall* stad uppträdde den 14/8 ett fall (n:r 943) samt i *Koldemo* by invid *Arbrå* station den 11/9 ett annat (n:r 944). Båda dessa sistnämnda ställen stå som kartan utvisar i direkt järnvägsförbindelse med Ljusdal.

Väster om Ljusdals station visade sig 4 fall, samtliga i olika byar, hvilka emellertid alla äro belägna vid den landsväg, som från Ljusdal för rakt västerut. De första fallen (n:r 947, 948) uppträdde i *Los* socken den 21/7 och 12/8, de två senare (n:r 945, 946) i den mellan Los och Ljusdal belägna *Färila* socken den 8/10 och 10/10.

Fallen i Gäflebergs län illustrera således på ett synnerligen prydligt sätt sjukdomens spridning längs kommunikationsvägarna från det ställe, där sjukdomen först visade sig. Äfven de två först omnämnda enstaka fallen i Söderala (n:r 949) och Torsåker (n:r 950) låta utan svårighet härleda sig ur fallen i Ljusdal och omgifning.

Jämtlands län. (XX).

Det första fallet uppträdde i juli å Grand Hotell, *Åre*, hvarest en af sommargästerna, en c. 8 års gosse, insjuknade och dog. Den 29/7 insjuknade en 28 års kvinna och snart därefter angrepos tvenne barn i samma familj, där den förra vistades, med insjukningsdagar den 9/8 och 18/8. Den 22/8 inträffade ett nytt fall i samma by.

I *Storlien* uppträdde vid den kontigent af Jämtlands fältjägareregemente, som var ditförlagda, den 2/10 ett fall och i Lorås by tvenne fall resp. den 9/10 och början af november.

Af de 9 fall, som observerades inom länet, falla alltså icke mindre än sex inom ett mycket begränsadt område och torde stå i direkt sammanhang med hvarandra, för hvilket insjukningsdagarnas tidsföljd talar. För de tre i samma hus insjuknade är detta utan vidare klart, huruvida någon direkt beröring med i gruppen sist insjuknade ägt rum har ej kunnat utrönas.

Bostäderna i de angripna husen i Jämtlands län voro i allmänhet väl belägna, friliggande och några hygieniska missförhållanden voro icke förhanden.

I rapporten öfver de 3 i samma hushåll insjuknade personerna meddelas, att hos en familjen tillhörande hund en akut förlamning af bakbenen uppträdt.

Västernorrlands län. (XXI).

Det första fallet inträffade vid Moälfvens station redan i januari, har veterligen ej efterföljts af andra. I juni uppträdde tvenne fall i Härnösand och dess omgifning. Det är icke osannolikt att sjukdomen härifrån spridt sig åt olika håll, för hvilket såväl kommunikationsförhållandena som insjukningsdata tala.

Söder om Härnösand uppträdde i Sundsvall och på den därutanför belägna Alnön 3 fall från augusti—oktober. Trafiken mellan de båda städerna går hufvudsakligen längs landsvägen samt sjöledes.

Inom *Ljustorps* socken inträffade under tiden 9/8—25/9 8 fall. Sju af dessa ligga utmed eller alldeles intill den väg, som förbinder trakten med såväl Sundsvall som Hernösand. Det synes sålunda sannolikt att spridningen skett från sistnämnda ställe. Dock må anmärkas, att de närmast Hernösand belägna husen angrepos sist, i slutet af sept., under det de längre bort belägna insjuknade redan i augusti. Emellertid är det område inom hvilka samtliga fall inträffade icke mer än 1 mil i diameter, och dessa äro sålunda samlade på ett relativt mindre område, än hvad öfversiktskartan ger vid handen. Äfven inom denna lilla grupp gör sig en viss gruppering gällande. De första fallen inträffade i trenne hus, som lågo i rad med ett afstånd af c. 50 meter mellan hvarje. Då insjukningsdagarna äro resp 9/8, 11/8 och 9/8 synes det troligt att samtliga haft en gemensam för öfrigt obekant smittokälla. 2—3 km. från de förra uppkommo den 17/8 och c. 9/9 tvenne nya fall. De ifrågavarande husen ligga knappast 1 km. från hvarandra. C. 7 km. från sistnämnda ställe uppträdde den 20/9 och 25/9 tvenne fall i tvenne hus, som voro endast ett eller annat tiotal meter skilda från hvarandra. Det i Ljustorps-trakten återstående fallet visade sig den 11/8 och ligger några kilometer från den förut omtalade stora vägen.

Det anmärkes af den behandlande läkaren, att de angripna husen med undantag af ett, voro belägna på vattensjuk mark.

Åt norr spred sig sjukdomen från Härnösand längs stora landsvägen till *Ullånger* socken med 3 fall i juli och augusti samt till den 10 km. norr därom belägna *Vibyggerå*, där 1 fall den 1/9 och vidare norrut den 10/10 till *Nätra* socken, som genomdrages af samma landsväg som de förra. Samtidigt uppträdde i grannsocknen *Sidensjö* ett fall den 8/10.

I *Arnäs* socken, nära Örnsköldsvik hade i augusti uppträdt 3 fall.

I *Styrsnäs* socken insjuknade under tiden 10/8—14/10 tre personer, däraf två syskon.

De i länet återstående fallen fördela sig på 2 grupper. Den första uppträdde i *Solbergs by* (n:r 993—997). De två härstädes först insjuknade (den 4/9 och 10/9) bodde så godt som på samma tomt i ena ändan af byn. Dessa fall följdes den 13/9—15/9 af trenne andra (däraf 2 syskon), boende i andra ändan af byn. Någon beröring mellan de insjuknade uppgifves ej ha förefunnits.

I den nära Anundsjö station belägna *Norrflerke by* inträffade från den $^{19}/_{11}$ t. o. m. den $^{23}/_{11}$ 7 fall fördelade på 4 olika hus.

Västerbottens län. (XXII).

Inom detta län finnes tvenne begränsade grupper. I den ena synes sjukdomen ha utgångspunkt från trakten af Umeå. I Umeå socken inträffade nämligen i juni 4 fall. Från Umeå stad har jag mig bekant 1 fall från oktober, men dessutom skola tre andra därstädes insjuknat i poliomyelit, ehuru närmare uppgifter ej om dem kunnat erhållas. Från Umeå-trakten har sjukdomen spridt sig till Vännäs med 5 fall i juli—aug. och upp till Bygdeå socken med ett fall i sept. Denna socken förbindes med Umeå genom stora landsvägen.

Vid Hörnsjö station inträffade i nov. 2 fall (syskon). Redan i juli hade icke långt därifrån 1 fall visat sig.

Slutligen uppträdde ännu tvenne fall tillhörande denna grupp i Bjurholms socken i december (syskon).

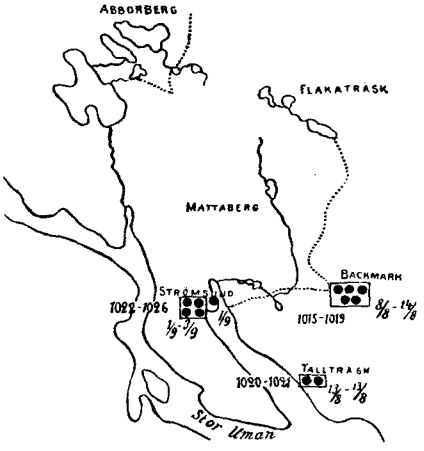

Fig. 28.

En annan liten härd på 12 fall uppträdde i Stensele socken (Fig. 28). Om uppkomsten af dessa fall meddelas, att vid jultiden 1904 afled i byn Abborberg en 16-årig flicka under symtom (förlamning och feber), som tydde på akut poliomyelit. I Mattaberg insjuknade på våren i liknande symtom en person, som ännu sjuk öfverflyttades till byn Flakaträsk. Denne person, hvilken ännu företer kvarstående förlamning i underbenen, besökte under sommaren Bäckmark och äfven andra personer från Flakaträsk ha under sommaren först vistats i Bäckmarks by.

De under sommaren först uppträdande fallen visade sig i Bäckmarks by i det fem personer tillhörande samma hushåll insjuknade under tiden $^{8}/_{8}$—$^{14}/_{8}$. I Tallträsk by uppträdde tvenne fall, syskon, båda insjuknade den $^{13}/_{8}$. Slutligen visade sig 5 fall i Strömsunds by från den $^{1}/_{9}$ t. o. m. den $^{3}/_{9}$, fyra af dessa tillhörde samma hushåll. Af de ofvannämnda personerna afledo två.

De anförda fallen i Stensele socken äro af ett särskildt intresse, därför att de uppenbarligen bilda en liten epidemi för sig, hvilkens ursprung kan spåras tillbaka ända till föregående vinter.

Långt inne i landet i Dorotea socken insjuknade den 14 och 17 dec. tvenne barn, tillhörande samma hushåll.

Norrbottens län.

Från detta län ha under 1905 sex fall anmälts, men då vidare upplysningar om dem saknas, har jag ej medtagit desamma.

Öfversikt.

Efter att sålunda i detalj ha redogjort för de fall af poliomyelit och med denna etiologiskt besläktade sjukdomsformer, hvilka uppträdde i Sverige under år 1905, skall jag här i allra största korthet redogöra för de slutsatser med afseende på sjukdomens spridningssätt, som af de meddelade fakta kunna dragas.

Den akuta poliomyeliten har under ifrågavarande epidemi visat en utpräglad *benägenhet för härdbildning.* Detta yttrar sig icke endast genom uppträdandet af större härdar, utan äfven däri att de tillsynes enstaka fallen mycket ofta bilda mindre grupper.

Att det icke är folkmängdens storlek, som bestämdt sjukdomens uppträdande är uppenbart. Dels visa de tätast befolkade länen mycket låga siffror, dels äro fallen i städerna så ojämförligt mycket sällsyntare (i allt endast 72 fall mot 959 fall å landsbygden). Under det att i trakten, rundt kring Växjö, hvilken stad lokalt sedt ligger midt i den stora Smålands-härden, hundradetals fall förekommo, äro från själfva staden och dess närmaste omgifning endast 4 fall bekanta. Det är sålunda icke en genom befolkningens olika täthet uppkommande skenbar härdbildning, som det här är frågan om.

Hvad först spridningssättet inom de stora härdarna angår, så har detta i detalj kunnat utforskas endast inom sådana begränsade områden, hvarest dels alla fallen kommit till kännedom och dels förhållandena i och för påvisandet af de bestämmande faktorerna kunnat undersökas. I sådana trakter kan man, samtidigt med att andra moment, som skulle kunna förklara sjukdomens spridning, icke påvisats, konstatera, att *en direkt eller indirekt (genom mellanperson) kontakt mellan nästan samtliga angripna personer, ägt rum.* Spridningssättet i sådana trakter har åskådliggjorts å Fig. 2, 8, 11 och 12. Särskildt synas mig de mera utpräglade skolepidemierna (Fig. 2 och 12) vara ett det kraftigaste stöd för sjukdomens kontagiösa natur.

Vidare gör sig ett förhållande gällande, hvilket den akuta poliomyeliten har gemensamt med kontagiösa sjukdomar i allmänhet, nämligen att fallen inom de stora härdarna själfva visa en utpräglad benägenhet att uppträda i grupper. Ett synnerligen tydligt exempel härpå kan man finna i den trakt, som representeras å Fig. 9. Inom dessa mindre grupper, stå de olika fallen tydligen i tidsrelation till hvarandra, liksom också tidsföljden mellan de olika grupperna själfva samt de mellan dessa uppträdande mera spridda fallen talar för att en kontinuerlig spridning från det ena stället till det andra ägt rum. Vackra exempel på denna kontinuerliga spridning bilda bl. a. Fig. 7 och 21—22 (dessa båda senare tillsammans representerande Kungsörs-härden). Man ser också å de nämnda kartorna, hur sjukdomen från de först angripna trakterna utbreder sig nästan stjärnformigt åt alla håll.

Man kan sålunda säga, att spridningssättet inom de stora härdarna såväl i sina detaljer, där dessa kunnat undersökas, som ock i sina hufvuddrag visat sig fullständigt analogt

med det som har konstaterats vid en hel del andra infektionssjukdomar, där öfverföringen sker från person till person. *Den akuta poliomyeliten är följaktligen att räkna till de kontagiösa sjukdomarna.* Att detta är ett hitintills obekant förhållande, får sin naturliga förklaring dels däraf att man alldeles lämnat ur räkningen de hitintills okända abortivformerna, som förlöpa endast under symtomen af en allmäninfektion, dels däraf att man ej haft uppmärksamheten riktad på möjligheten af öfverföring genom friska mellanled. *Dessa senare äro väl närmast att jämställa med de vid en del andra kontagiösa sjukdomar kända »bacillbärarna».* Jag behöfver endast hänvisa till schemat å Fig. 2 för att det skall bli klart, hvilken betydande roll de båda nämnda faktorerna spela som sammanbindningsled mellan förlamningsfallen.

Som en naturlig konsekvens af detta spridningssätt från person till person framgår att sjukdomen i stort sedt visar samband med samfärdselledernа. Detta har också i alldeles framträdande grad visat sig vara fallet i Sverige 1905. Nästan af samtliga kartor som bifogats framgår, hur intimt fallens lokalisation är förbunden med de stora landsvägarna och järnvägarna. Detta är kanhända tydligast i de län, där fallen ligga mera spridda eller i endast mindre grupper ss. Örebro och Kalmar län (Fig. 15, 19, 20, 23). Detta förhållande är icke beroende därpå, att den vid de större vägarna boende befolkningen skulle i antal så betydligt öfverväga den omgifvande traktens, utan kan svårligen förklaras annat än genom den lifliga kommunikationen och den däraf betingade ofta förekommande kontakten personerna emellan.

Med åsikten om den akuta poliomyeliten som en företrädesvis kontagiös sjukdom, är det emellertid icke oförenligt, att smittan äfven kan öfverföras på annat sätt, ehuru detta synes ske endast i undantagsfall. Så är det möjligt, att i närheten af Storsjö station i ett därstädes beläget mejeri *mjölken blifvit infekterad och varit smittobärande*, då nämligen en del personer i omgifningen, hvilka hämtade sin mjölk från nämnda mejeri insjuknade på samma dag (se sid. 26).

Från Stockholm föreligger ett fall, till hvilket *smittan synes ha kommit genom dödt föremål* (ritning, se sid. 36).

Mot åsikten om den akuta poliomyelitens kontagiösa natur, synes den alldagliga erfarenheten tala att sjukdomen under vanliga förhållanden uppträder med enstaka fall, som icke synas ha något samband med andra. Det är nu af icke ringa intresse att erfarenheterna från sjukdomens uppträdande i Sverige 1905 kasta ett nytt ljus äfven öfver dessa »enstaka fall». Det visar sig nämligen, om man betraktar större områden, att dessa tillsynes isolerade fall egentligen uppträda i grupper. Det kan icke anses som en tillfällighet, som i öfrigt snart sagdt öfver allt upprepar sig, att de från Sveriges folkrikaste provins Skåne bekanta fallen tydligen anordna sig i trenne grupper, inom hvilka de enskilda fallen, på ett undantag när, vid de respektive läkarnes besök icke syntes ha något samband med hvarandra. På samma sätt är gruppbildningen af de enstaka fallen inom Norrland alldeles särskildt framträdande. Ser man på de från södra och mellersta Sverige bekanta enstaka fallen, hvilka visat sig emellan och utanför de större härdarna, så är det ganska öfverraskande att finna att knappast mer än ett enda är bekant, som icke, om man tar hänsyn till tid och kommunikationsförhållandena, skulle kunna härledas ur de mera härd- eller gruppvis uppträdande fallen. För några har en sådan härledning direkt kunnat påvisas, för andra är den sannolik. Man skulle sålunda kunna säga att det *öfver hufvud taget knappast existerar några »enstaka fall» af akut poliomyelit, utan att hvarje fall bindes till ett föregående, antingen direkt (och i detta fall icke sällan med abortiva fall såsom mellanled) eller ock indirekt genom friska mellanpersoner.*

Emellertid är det för att förklara den relativt talrika förekomsten af enstaka fall icke tillräckligt att gripa tillbaka på de båda sistnämnda omständigheterna. Det finnes ännu en och säkerligen den viktigaste faktoren, nämligen den utan tvifvel ringa mottagligheten, som förefinnes hos de flesta människor. Ty äfven om den från 1905 kända siffran af öfver 1,000 fall i och för sig är mycket stor, så krymper dock dess relativa storlek starkt tillsamman, om man jämför den akuta poliomyeliten med andra kontagiösa sjukdomar. I den starkast hemsökta trakten, Trästena socken, uppgick morbiditeten till 10 %, under det att t. ex. influensan i Sverige 1889—1890 enligt generaldirektör *Linroths* berättelse angrep drygt 60 % af Sveriges hela befolkning.

Redan denna ringa mottaglighet är alldeles tillräcklig för att förklara talrikheten af de enstaka fallen af utpräglad poliomyelit, och svårigheten att sätta dessa i kausalförbindelse med hvarandra ligger i öppen dag, då man betänker, dels hur pass vanliga de abortiva formerna äro, dels ock hur ofta öfverföringen sker genom friska mellanpersoner. Från smittosynpunkt måste naturligtvis dessa senare och de abortiva formerna anses ännu farligare än förlamningsfallen, ty under det att dessa på grund af sin sjukdom äro relativt isolerade, kunna de förra sprida sjukdomen långa vägar.

Betydligt mycket svårare än att påvisa spridningen inom härdarna är det att med någon säkerhet uttala sig om, huruvida dessa senare stå i någon direkt förbindelse med hvarandra. Af större härdar finnas fyra, en i Skaraborgs län, en i Småland och en i Åtvidabergs-trakten samt en i Kungsörs-trakten inom till hvarandra gränsande delar af Nyköpings och Västerås län. Det synes mig sannolikt, att sjukdomen spridt sig från Skaraborgs län, hvarest den började redan i februari, till Örebro län, inom hvilket det först kända fallet inträffade den 19/6 samt vidare till Kungsörs-härden där sjukdomen yppade sig ungefär den 30/6 Sammanhanget mellan Skaraborgs-härden samt Kronobergs- och Åtvidabergs-härdarna är mera osäkert. Men då på samtliga dessa ställen detta epidemiska uppträdande var en alldeles ny företeelse, så är det sannolikt, att de dock äro olika afdelningar af samma epidemi, hvars första ursprung ligger längre tillbaka, och förmodligen är att söka fall som uppträdde redan under 1904.

För förklaringen af uppkomsten af en del grupper af fall i aflägsna landsdelar måste vi erinra oss, att poliomyeliten är en i Sverige endemisk sjukdom, hvilken flera gånger tagit sig uttryck i form af små epidemier. En del mindre begränsade grupper och enstaka sporadiska fall ha säkerligen sitt ursprung i tidigare fall såsom t. ex. särskildt anmärkts vid den lilla Stensele-härden. (Fig. 28).

Som en praktisk konsekvens af den ofvan företrädda åsikten om sjukdomens kontagiositet måste vi naturligtvis förorda *isolering af de sjuka*, äfven om den under vanliga förhållanden ringa emottagligheten möjligen skulle kunna anses berättiga till ett motsatt tillvägagångssätt.

Några statistiska uppgifter angående den akuta poliomyelitens uppträdande i Sverige 1905.

Den föregående framställningen hvilar på uppgifter angående 1,031 fall. Då för några af dessa uppgifterna icke äro fullständiga och ett par fall komma på början af 1906, hafva vid de här nedan meddelade beräkningarna endast 1,025 fall medtagits. Af dessa voro 588 män och 437 kvinnor.

Hvad insjukningstiden beträffar så fördela sig dessa 1,025 fall på följande sätt:

Januari	1	Juli	137
Februari	5	Augusti	367
Mars	4	September	243
April	4	Oktober	140
Maj	7	November	69
Juni	20	December	28
		Summa	1,025.

Det har således bekräftat sig, att såsom man redan förut iakttagit den akuta poliomyeliten företrädesvis är en sommarsjukdom. Emellertid visar det sig att den uppträder äfven under vintermånaderna. Af särskildt intresse är det att se, hur i Åtvidabergstrakten, de därstädes under vintermånaderna uppträdande fallen äro en direkt fortsättning på sommarens epidemi.

Det har äfven visat sig att smittämnet kan öfvervintra. Från flera orter, där sjukdomen uppträdde talrikt under 1905 meddelas att ett eller annat sporadiskt fall visade sig under 1906. Å andra sidan har sjukdomen icke under 1906 epidemiskt hemsökt trakter, som varit angripna föregående år.

Det vore naturligtvis af vikt att få en exakt uppgift på sjukdomens härjningar. En sådan uppgift kan emellertid lämnas endast hvad dödligheten angår. Sjukdomen förorsakar ju som bekant i ett icke obetydligt antal fall en för lifvet kvarstående fullständig eller partiell invaliditet. Då emellertid uppgifterna angående en stor del af de angripna personernas tillstånd ungefär 1 år efter sjukdomens akuta stadium lämnats icke af kolleger utan af präster, skollärare, anhöriga och andra personer, kunna dessa uppgifter knappast läggas till grund för en fullständigt tillförlitlig beräkning af de följder, som sjukdomen efterlämnat. Enligt erfarenheter från flera håll kan man emellertid med bestämdhet påstå, att *prognosen quoad sanationem completam är betydligt bättre än man hitintills antagit.* Talrika fall förlöpa som nämndt utan några förlamningar alls och hos ett icke ringa antal äro pareserna mycket snart öfvergående.

Däremot är *prognosen quoad vitam sämre än man vanligen föreställer sig.*

Af de 1,025 i statistiken medtagna patienterna dogo 159. Emellertid kunna icke alla dessa dödsfall sättas direkt på den akuta poliomyelitens räkning, då nämligen en del af dem förorsakats af interkurrenta sjukdomar, vanligen pneumonier. Dessa uppträda vanligen i tredje sjukdomsveckan, i en del fall något tidigare. Det är visserligen något vanskligt att sätta en bestämd gräns, från hvilken vi ha att räkna med hufvudsakligen de komplicerade sjukdomarnes verkan, men jag tror att man kommer det verkliga förhållandet tämligen nära, om man som gräns sätter den 15 sjukdomsdagen. I hvarje fall är det utan någon betydelse, om man skulle vilja ha denna gräns ett par dagar framflyttad, då de i slutet af 2:a veckan inträffade dödsfallen utgöra ett relativt ringa antal. Drar man alltså från den totala dödlighetssiffran de fall, i allt 14, som aflidit efter den 15 dagen kvarstå 145 dödsfall. Beräknade på 1,025 fall utgöra dessa 12,2 %. Denna siffra är emellertid af den orsaken för hög, att endast en del af de abortiva fallen medräknats. Dessas antal utgöra i den föreliggande kasuistiken 157 och utgöra alltså 15,7 % af totalantalet insjuknade. På några orter, hvarest förhållandena i det berörda hänseendet noggrant kunnat undersökas uppnådde de abortiva fallen emellertid ett vida högre procenttal, i en trakt (Trästena socken) nära hälften af alla insjuknade.

Åldersklass.	Förlamningsfall.	Abortivfall.	Döda under de första 15 dagarna.	Mortalitet i procent af antalet förlamningsfall.
0— 2	169	14	17	10
3— 5	181	33	21	11,6
6— 8	154	25	23	14,9
9—11	88	35	10	11,4
12—14	77	29	22	28,6
15—17	59	8	14	23,7
18—20	53	5	15	28,3
21—23	24	3	8	33,3
24—26	14	1	3	21,4
27—29	11	1	3	27,3
30—32	12	2	4	23,7
33—35	3	0	0	
36—38	10	0	1	
39—41	6	0	2	
42—44	0	1	0	
45—47	2	0	0	
48—50	1	0	1	
51—53	1	0	0	
54—56	2	0	1	
65	1	0	0	
Samtliga	868	157	145	16,7

Å andra sidan är den angifna mortalitetssiffran för låg, om man använder samma beräkningsgrund som vid föregående epidemier användts. Vid dessa har man nämligen endast tagit hänsyn till förlamningsfallen. Om man går till väga på samma sätt, erhåller man en dödlighet af 16,7 %, en jämfördt med andra epidemier mycket hög siffra.

För öfrigt har dödligheten på olika ställen visat sig mycket olika. Under det att i Trästena socken förlamningsfallen uppgingo till 26, dogo af dessa 11, alltså 42,3 %. I en annan härd, Åtvidaberg och omgifning, hvarest säkerligen alla förlamningsfall kommo till observation, var de förlamades antal 41, hvaraf 4 dogo, alltså icke fullt 10 %.

Det enda moment som synes spela en märkbar roll vid prognosen är åldern, och i detta hänseende har epidemien 1905 likaledes gifvit ett från gängse åskådningssätt afvikande resultat. I nedanstående tabell har jag angifvit såväl morbiditeten som mortaliteten i olika åldrar, den senare beräknad efter antalet förlamningsfall. För att om möjligt undgå tillfälliga växlingar har jag indelat fallen i 3-årsperioder.

Af tabellen framgår nu såsom ju sedan länge varit bekant, att den akuta poliomyeliten är en sjukdom som företrädesvis hemsöker barnaåldern och att den starkt aftager i frekvens med åren. Men äfven vuxna äro ingalunda förskonade, och i detta hänseende observerades egendomliga fall. Så sjuknade en 46-årig man, som i hemmet hade 9 barn, i typisk akut poliomyelit, utan att barnen visade några symtom. Äfven andra liknande fall kommo under epidemien till observation.

Hand i hand med morbiditetens aftagande går en påfallande och icke obetydlig stegring af mortaliteten. Under det att denna i de 4 första åldersklasserna, t. o. m. 11-årsåldern, håller sig på jämförelsevis låg nivå, springer den vid 11—14-års åldern i höjden och uppnår med en gång 28,6 %, för att med några växlingar hålla sig på denna nivå ända till 32-årsåldern. Efter denna tid äro fallen så få, att tillfälligheter för starkt öfva sin verkan.

Tar man genomsnittssiffran för de två perioderna 0—11 samt 12—32 år, så erhåller man resp. 12,2 % och 27,9 %. Dessa tal ha vunnits ur 592 fall med 71 döda och 250 fall med 69 döda.

Prognosen försämras således väsentligt i senare barnaåren och hos de vuxna.

Det torde icke vara utan intresse att erfara, på hvilken sjukdomsdag prognosen är sämst, alltså när de ogynnsamt förlöpande fallen gå till döden. Efter dödsdagarna fördela sig de 143, som kunna användas för en sådan beräkning på följande sätt:

På	1:sta sjukdomsdagen	dog	1	På	9:de sjukdomsdagen	dog	5
»	2:dra »	»	6	»	10:de »	»	7
»	3:dje »	»	22	»	11:te »	»	9
»	4:de »	»	36	»	12:te »	»	1
»	5:te »	»	25	»	13:de »	»	2
»	6:te »	»	15	»	14:de »	»	1
»	7:de »	»	16	»	15:de »	»	1
»	8:de »	»	3				

Såsom framgår af denna tabell är lifvet under 4:de sjukdomsdagen mest hotadt, därnäst komma 3:dje och 5:te dagen. Har den sjuke öfverstått första veckan, har han också stor utsikt att komma ifrån med lifvet. —

Hvad sjukdomens *etiologi* angår, hade jag tillfälle att i några fall göra bakteriologiska undersökningar. Då dessa emellertid icke gåfvo något positivt resultat, går jag icke närmare in på dem.

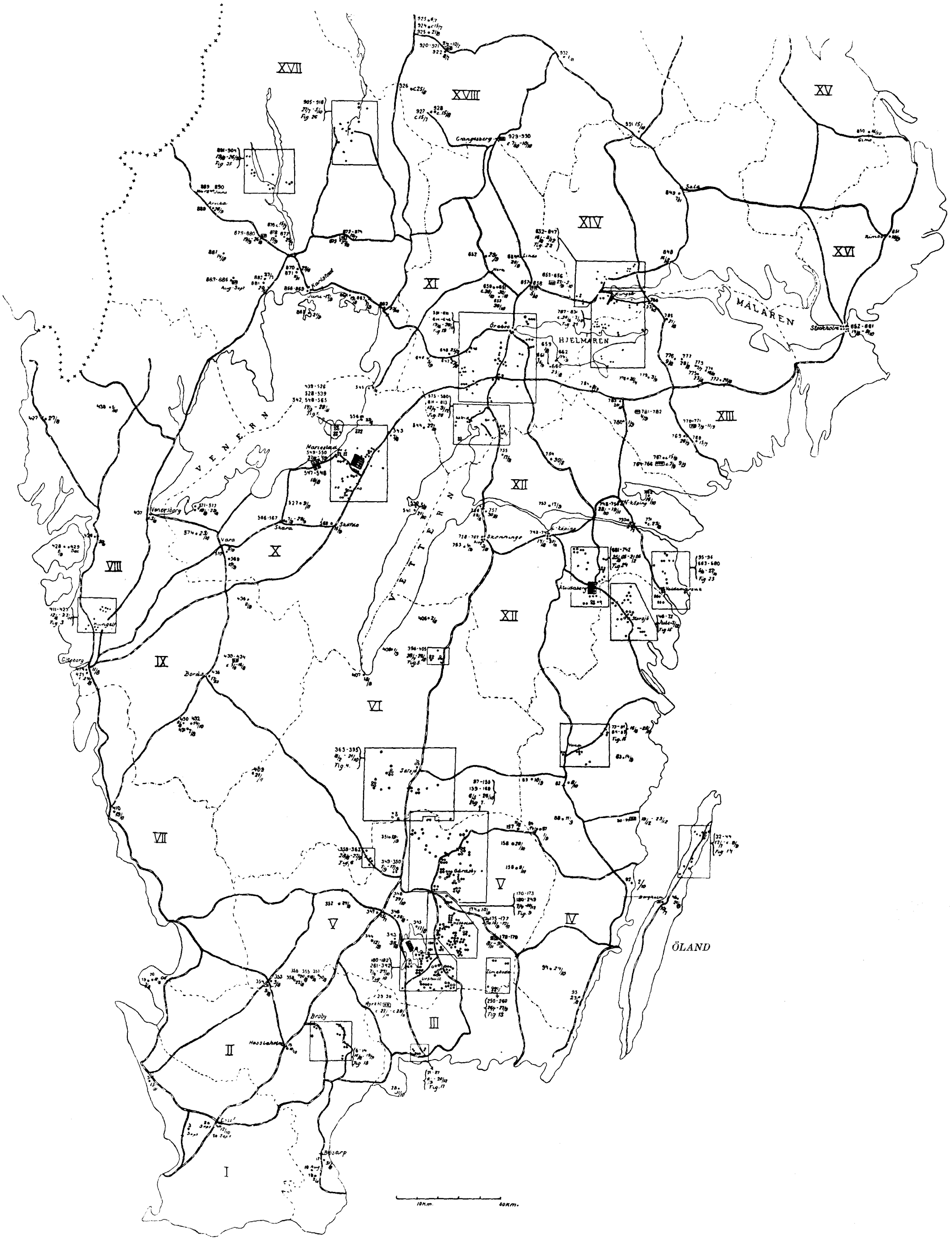

Öfversiktskarta I.

Fall af akut poliomyelit i södra och mellersta Sverige under år 1905. Öfver de inramade områdena ha specialkartor vidfogats.

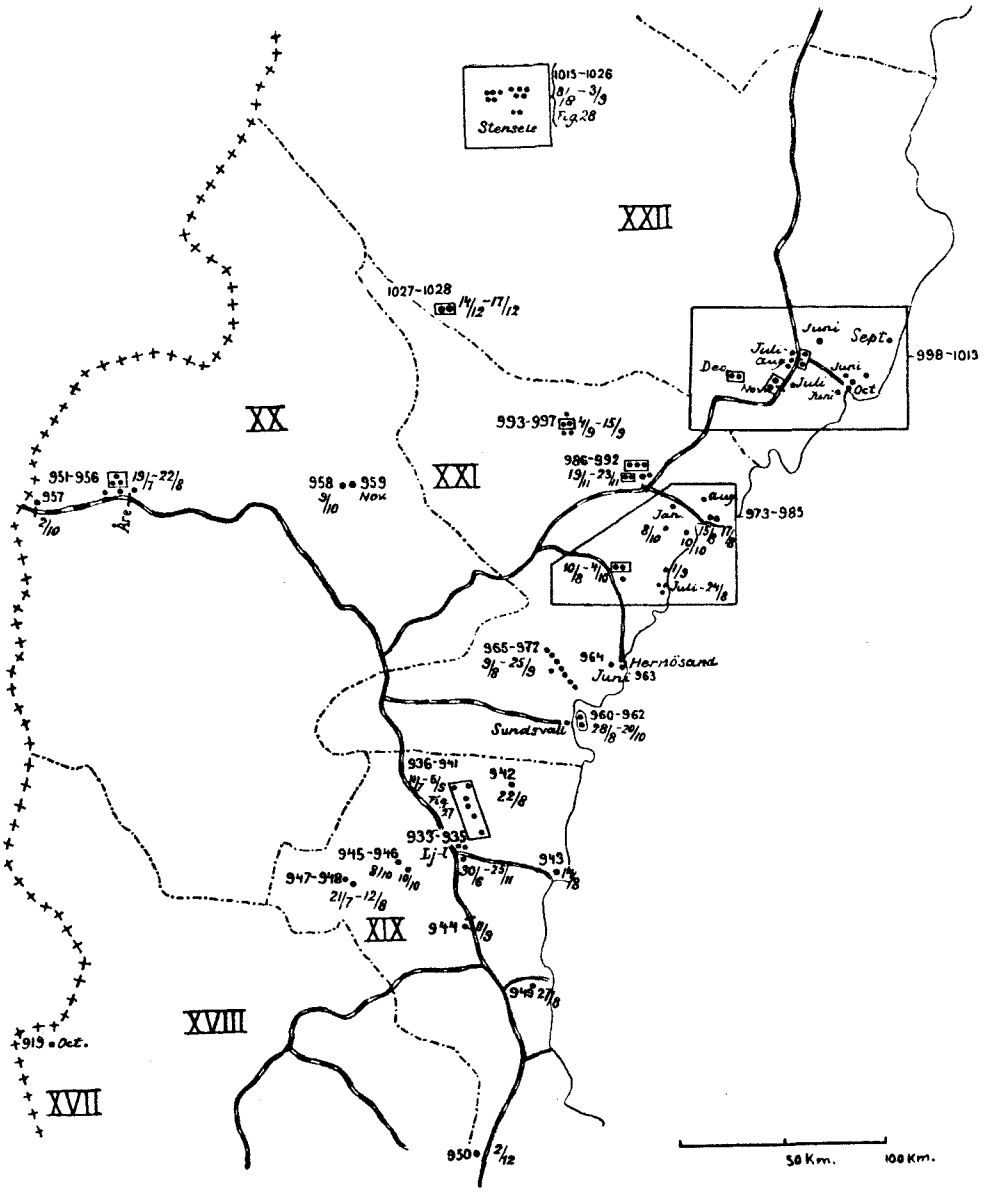

Öfversiktskarta II.

Fall af akut poliomyelit i Norrland under år 1905.